การศึกษาภาพยนตร์เพลงงิ้วของบริษัท ชอว์ บราเดอส์ ในบริบททางสังคมและการเมืองของประเทศจีน

นายสมิทธ์ จิรดิลก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิเทศศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการภาพยนตร์ ภาควิชาการภาพยนตร์และภาพนิ่ง
คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2552
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY OF SHAW BROTHERS' HUANGMEI OPERA GENRE WITHIN SOCIAL AND POLITICAL CONTEXT OF CHINA

Mr. Smith Jiradilok

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Film
Department of Motion Pictures and Still Photography
Faculty of Communication Arts
Chulalongkorn University
Academic Year 2009

Copyright of Chulalongkorn University

521584

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การศึกษาภาพยนตร์เพลงงิ้วของบริษัท ชอว์ บราเดอส์ ในบริบททางสังคมและการเมืองของประเทศจีน
โดย	นายสมิทธิ์ จิรดิลก
สาขาวิชา	การภาพยนตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	อาจารย์ ดร.จีรบุณย์ ทัศนบรรจง

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีคณะนิเทศศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร. ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ รักศานต์ วิวัฒน์สินอุดม)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(อาจารย์ ดร. จีรบุณย์ ทัศนบรรจง)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ปัทมวดี จารุวร)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(อาจารย์ ดร. สุเทพ เดชะชีพ)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สมิทธิ์ จิรดิลก: การศึกษาภาพยนตร์เพลงงิ้วของบริษัท ชอว์ บราเดอส์ในบริบททางสังคมและการเมืองของประเทศจีน (A STUDY OF SHAW BROTHERS' HUANGMEI OPERA GENRE WITHIN SOCIAL AND POLITICAL CONTEXT OF CHINA) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: อ. ดร. จีรบุณย์ ทัศนบรรจง, 249 หน้า.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ถึงบริบททางสังคม การเมืองและวัฒนธรรมที่ปรากฏในภาพยนตร์เพลงงิ้วของบริษัท ชอว์ บราเดอส์ ที่ถ่ายทอดผ่านการเล่าเรื่องที่ได้รับอิทธิพลของงิ้วในด้านการวางบทบาทตัวละคร แนวเรื่องทางวรรณกรรมและ การลำดับเรื่อง รวมถึงองค์ประกอบด้านอื่นๆมาประกอบในภาพยนตร์ โดยวิเคราะห์เนื้อหาของภาพยนตร์เพลงงิ้วของบริษัท ชอว์ บราเดอส์

ผลการวิจัยพบว่า ภาพยนตร์เพลงงิ้วของบริษัท ชอว์ บราเดอส์นั้นสะท้อนให้เห็นบริบททางสังคมและการเมืองสังคมจีนในอดีตที่มีลักษณะเคร่งครัดต่อจารีตประเพณี โดยมีลักษณะทางสังคมเป็นสังคมปิตาธิปไตยอย่างชัดเจนอันเนื่องมาจากอิทธิพลจากรากฐานคำสอนของขงจื๊อ นอกจากนี้ยังเป็นสังคมที่ให้ความสำคัญอย่างมากเกี่ยวกับประเด็นของครอบครัวและการให้ความเคารพแก่ผู้อาวุโสรวมไปถึงความกตัญญูที่มีพื้นฐานมาจากโครงสร้างทางครอบครัวขยายของสังคมจีน ในบริบททางการเมืองการปกครองนั้นภาพยนตร์แสดงให้เห็นถึงลักษณะทางการเมืองการปกครองของจีนที่มีจักรพรรดิเป็นศูนย์กลางและมีการกระจายอำนาจให้แก่ขุนนางซึ่งส่งผลทำให้เกิดเป็นรูปแบบของสังคมระบอบศักดินา สุดท้ายนี้ในด้านวัฒนธรรมความเชื่อนั้น ชาวจีนมีความเชื่อและผูกพันกับ สวรรค์ เทพเจ้าและเซียน รวมถึงความคิดความเชื่อในเรื่อง ศีลธรรม การเวียนว่ายตายเกิด โดยบริบททั้งหลายเหล่านี้ล้วนมีรากฐานทางความคิดมาจากสามศาสนาที่ได้อยู่คู่กับสังคมจีนในอดีตมาอย่างช้านาน นั่นคือ ขงจื๊อ เต๋า และ พุทธศาสนา

ภาควิชา : การภาพยนตร์และภาพนิ่ง ลายมือชื่อนิสิต.....

สาขาวิชา : การภาพยนตร์ ลายมือชื่ออ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก.....

ปีการศึกษา: 2552

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้สำเร็จไปได้ด้วยดีหลังจากใช้เวลาศึกษาค้นคว้า และผ่านการวิเคราะห์ในแง่มุมต่างๆอย่างมากมาย แต่ข้าพเจ้าไม่อาจทำงานไปได้ด้วยตัวของข้าพเจ้าเองเพียงคนเดียว ยังต้องอาศัยและพึ่งพาบุคคลหลายท่านซึ่งให้ความช่วยเหลือด้วยไมตรีจิตและน้ำใจอันดีงาม ข้าพเจ้าจึงขอขอบพระคุณ ครอบครัวข้าพเจ้าที่คอยให้กำลังใจ และเพื่อนในภาคการภาพยนตร์ทุกคนที่ให้กำลังกันตลอดมา

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์รักศานต์ วิวัฒน์สินอุดม รองศาสตราจารย์ปัทมวดี จารุวร อาจารย์ ดร.จีรบุณย์ ทัศนบรรจง และ อาจารย์ ดร. สุเทพ เดชะชีพที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ และคำแนะนำอันมีประโยชน์อย่างยิ่งในการทำวิทยานิพนธ์ในครั้งนี้

ข้าพเจ้าขอขอบพระคุณ ท่านอาจารย์วิโรจน์ ตั้งวาณิชย์ที่มีไมตรีจิตและถ่ายทอดประสบการณ์ของท่านเกี่ยวกับวัฒนธรรมจีนในหลายๆด้านซึ่งทำให้ข้าพเจ้าสามารถนำมาวิเคราะห์และตีความในภาพยนตร์ของข้าพเจ้าได้มากขึ้น

ขอบคุณแรงบันดาลใจ และบุคคลอันเป็นแรงบัลดาลใจที่ทำให้จินตนาการของข้าพเจ้าคงอยู่ตลอดไป

สุดท้ายนี้ข้าพเจ้าขออำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายจงดลบันดาลให้ผู้มีพระคุณทุกท่านจงมีแต่ความสุข และความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานทั้งตนเองและครอบครัว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

		หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย		ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ		จ
กิตติกรรมประกาศ		ฉ
สารบัญ		ช
สารบัญภาพ		ญ
บทที่		
1	บทนำ	1
	1.1 ที่มาและความสำคัญของงานวิจัย	1
	1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
	1.3 ขอบเขตของการวิจัย	5
	1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ	6
	1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	7
2	แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	8
	2.1 แนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของงิ้วในภาพยนตร์เพลงงิ้ว	8
	2.2 ทฤษฎีโครงสร้างการเล่าเรื่อง	14
	2.3 แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวัฒนธรรมของจีน	25
	2.4 แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายทอดอุดมการณ์ทางการเมืองและสังคม วัฒนธรรมผ่านสื่อภาพยนตร์	48
	2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	56
	2.6 กรอบแนวความคิดของงานวิจัย	59

บทที่		หน้า
3	ระเบียบวิธีวิจัย	60
	3.1 แหล่งข้อมูล	60
	3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล	63
	3.3 การนำเสนอข้อมูล	66
4	การวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่อง ของภาพยนตร์เพลงงิ้วของบริษัท ชอว์ บราเดอส์	67
	ส่วนที่ 1 – โครงสร้างการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ในลักษณะการวางโครงเรื่องแบบงิ้ว และการเล่าเรื่องประเด็นต่างๆในภาพยนตร์	69
	4.1 ภาพยนตร์ที่มีประเภทเนื้อหาเกี่ยวกับครอบครัว	69
	4.1.1 ภาพยนตร์เรื่อง ความรักในหอแดง (1961)	69
	4.2 ภาพยนตร์ที่มีประเภทเนื้อหาเกี่ยวกับประเทศชาติและการทำสงคราม	82
	4.2.1ภาพยนตร์เรื่อง เตียวเสี้ยน (1956)	82
	4.2.2 ภาพยนตร์เรื่อง หวังเจาจวิน (1959)	91
	4.3 ภาพยนตร์ที่มีประเภทเนื้อหาเกี่ยวกับความรัก	102
	4.3.1 ภาพยนตร์เรื่อง จอมใจจักรพรรดิ (1958)	102
	4.3.2 ภาพยนตร์เรื่อง ม่านประเพณี (1962)	112
	4.3.3 ภาพยนตร์เรื่อง สามยิ้มพิมพ์ใจ (1969)	126
	4.4 ภาพยนตร์ที่มีประเภทเนื้อหาเกี่ยวกับการตัดสินคดี	139
	4.4.1 ภาพยนตร์เรื่อง เปาบุ้นจิ้น ตอน สับเปลี่ยนโอรสมังกร (1963)	139
	4.5 ภาพยนตร์ที่มีประเภทเนื้อหาเกี่ยวกับการปลอมตัวสลับเพศ	153
	4.5.1 ภาพยนตร์เรื่อง ตำนานรักเหนือลิขิต (1966)	153
	4.6 ภาพยนตร์ที่มีประเภทเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเหนือธรรมชาติ	167
	4.6.1 ภาพยนตร์เรื่อง นางพญางูขาว (1962)	167
	4.6.2 ภาพยนตร์เรื่อง เจ็ดนางฟ้า (1963)	181
	4.6.3 ภาพยนตร์เรื่อง อภินิหารโคมวิเศษ (1963)	194
	4.6.4 ภาพยนตร์เรื่อง มัจฉาปาฏิหาริย์ (1964)	209

บทที่		หน้า
	ส่วนที่ 2 – สรุปบริบทภาพรวมทางสังคม การเมืองการปกครองและวัฒนธรรมที่พบเห็นผ่านในภาพยนตร์ภาพยนตร์เพลงงิ้ว.....	226
	1. บริบททางสังคม.....	226
	2. บริบททางวัฒนธรรมความเชื่อของจีน.....	234
	3. บริบททางการเมืองการปกครอง.....	237
5	สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ.....	239
	สรุปผลการวิจัย.....	239
	ข้อเสนอแนะ.....	243
รายการอ้างอิง.....		244
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....		249

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพประกอบที่		หน้า
4.1	ปกภาพยนตร์เรื่อง ความรักในหอแดง ของบริษัท ชอว์ บราเดอส์.....	69
4.2	ปกภาพยนตร์เรื่อง เตียวเสี้ยน ของบริษัท ชอว์ บราเดอส์.....	82
4.3	ปกภาพยนตร์เรื่อง หวังเจาจวินของบริษัท ชอว์ บราเดอส์.....	91
4.4	ปกภาพยนตร์เรื่อง จอมใจจักรพรรดิ ของบริษัท ชอว์ บราเดอส์.....	102
4.5	ปกภาพยนตร์เรื่อง ม่านประเพณี ของ บริษัท ชอว์ บราเดอส์.....	112
4.6	ปกภาพยนตร์เรื่อง สามยิ้มพิมพ์ใจ ของบริษัท ชอว์ บราเดอส์.....	126
4.7	ปกภาพยนตร์เรื่อง เปาบุ้นจิ้น ตอน สับเปลี่ยนโอรสมังกร ของบริษัท ชอว์ บราเดอส์.....	139
4.8	ปกภาพยนตร์เรื่อง ตำนานรักเหนือลิขิต ของบริษัท ชอว์ บราเดอส์.....	153
4.9	ปกภาพยนตร์เรื่อง นางพญางูขาว ของบริษัท ชอว์ บราเดอส์.....	167
4.10	ปกภาพยนตร์เรื่อง เจ็ดนางฟ้า ของบริษัท ชอว์ บราเดอส์.....	181
4.11	ปกภาพยนตร์เรื่อง อภินิหารโคมวิเศษ ของบริษัท ชอว์ บราเดอส์.....	194
4.12	ปกภาพยนตร์เรื่อง มัจฉาปาฏิหาริย์ ของบริษัท ชอว์ บราเดอส์.....	209

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของการวิจัย

งิ้วหรืออุปรากรจีนจัดเป็นสื่อแขนงหนึ่งที่สามารถแสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์สะท้อนถึงวัฒนธรรมที่แสดงถึงความเจริญและรุ่งเรืองของชนชาติจีนอันโดดเด่น ทั้งสภาพทางสังคม วัฒนธรรมความนึกคิดของผู้คนที่สืบทอดต่อเนื่องกัน โดยที่งิ้วนั้นมีรากฐานมายาวนานกว่า 5000 ปี ของประวัติศาสตร์จีน เป็นการแสดงที่ผสมผสานการขับร้องและการเจรจาประกอบกับลีลาท่าทางของนักแสดงให้ออกมาเป็นเรื่องราวโดยนำเหตุการณ์ต่างๆในพงศาวดารและประวัติศาสตร์มาดัดแปลงแต่งเติมให้เป็นบทแสดง และได้มีวิวัฒนาการมาโดยตลอดในหลายยุคหลายสมัยของการผลัดแผ่นดินจีนจนได้กลายมาเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดความรู้สึก นึกคิดที่แสดงออกถึงความผิดหวังและท้อแท้ และต้องการอิสรภาพของผู้คนที่เกิดจากสถานการณ์ต่างๆทางการเมืองและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปถ่ายทอดออกมาทางวรรณคดี บทละคร และส่งผลมาถึงการแสดงงิ้ว จากที่เคยเป็นเรื่องราวในพงศาวดาร นิยาย ก็เปลี่ยนมาเป็นเรื่องการต่อสู้กับอำนาจต่างชาติ หรือการผจญภัยของวีรบุรุษ (อภิโชค แซ่โค้ว, 2541: 13) ดังนั้น งิ้วหรืออุปรากรจีนจึงถือเป็นนาฏกรรมที่แทรกอยู่ในการแสดงของชาวจีนและมีสืบเนื่องมายาวนานก่อนที่ภาพยนตร์จะถือกำเนิดขึ้นโดยได้ปรากฏออกมาในรูปแบบทางการประพันธ์ วรรณคดี และการแสดงสด ต่อมาในภายหลังเมื่อภาพยนตร์ได้รับความนิยมมากขึ้นทำให้การแสดงสื่อรูปแบบอื่นๆมีบทบาทน้อยลง งิ้วจึงกลายมาเป็นเนื้อหาส่วนหนึ่งของภาพยนตร์จีนไปอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้เพราะด้วยปัจจัยที่ภาพยนตร์นั้นสามารถเข้าถึงผู้ชมได้หลากหลายมากกว่าวิธีการรูปแบบดั้งเดิมในเวลาอันรวดเร็วกว่าอีกทั้งต้นทุนในการรับสารของผู้ชมก็ไม่สูงมากนัก นั่นจึงทำให้ ค่านิยม ความเชื่อต่างๆที่ต้องการถ่ายทอดจึงถูกตอกย้ำมากขึ้นผ่านสื่อชนิดนี้ในยุคสมัยนี้

อาจกล่าวได้ว่าภาพยนตร์เป็นศาสตร์และศิลปะเพื่อความบันเทิงในยุคสมัยปัจจุบันที่เห็นได้อย่างแพร่หลายอยู่ในทุกชาติ ทุกภาษา เพราะไม่เพียงจะก่อให้เกิดความบันเทิงเท่านั้นแต่ภาพยนตร์ยังถูกใช้เป็นสื่ออย่างหนึ่งในการถ่ายทอดและเผยแพร่ให้เห็นถึงความเชื่อ สังคม วัฒนธรรมในยุคนั้นๆได้อย่างชัดเจนและมีบทบาทอิทธิพลอย่างมากต่อสังคมโดยทั่วไปเนื่องจากสามารถแสดงความเป็นไปและสถานการณ์ต่างๆได้อย่างครอบคลุมทั้งแง่ของการใช้ชีวิตของผู้คน สภาพความเป็นอยู่ที่ส่งผลจากการเมือง สังคมและวัฒนธรรม รวมไปถึงทัศนคติและความเชื่อของผู้คน ซึ่งอาจจะมีบ้าง

ที่เป็นเนื้อหาที่แต่งขึ้นใหม่ หรือนำเอาเรื่องเล่าต่างๆที่ได้ประสบพบเห็นหรือ ได้ยินได้ฟังมาแล้วถ่ายทอดออกมาในรูปแบบของภาพยนตร์ เพราะภาพยนตร์นั้นสามารถบันทึกภาพและเสียงได้ในเวลาเดียวกันทำให้มีความเสมือนจริงมากกว่าสื่อรูปแบบอื่นๆ อีกทั้งภาพยนตร์ยังสามารถช่วยจำลองให้เห็นถึงวิถีต่างๆที่เกิดขึ้นในสังคมทุกๆด้านเป็นเหมือนกระจกที่สะท้อนสังคมได้อย่างชัดเจนที่สุดอย่างหนึ่ง

ในบางประเทศภาพยนตร์ยังถือเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญ โดยการที่อุตสาหกรรมภาพยนตร์นี้ได้รับความสนใจเนื่องมาจากภาพยนตร์เป็นสื่อสากลประเภทบันเทิงที่คนทั่วไปนิยมชมชอบสามารถเข้าถึงได้ทุกเพศทุกวัย สามารถสอดแทรกความรู้ความเข้าใจในด้านความคิดคติธรรม แนวทางการดำรงชีวิต ให้ความรู้ด้านการศึกษา การจูงใจ และสร้างความประทับใจในการถ่ายทอดวัฒนธรรม (สุวิมล วงศ์รักษ์, 2547: 4) ดังนั้นในหลายๆประเทศจึงใช้ภาพยนตร์ในฐานะอุตสาหกรรมที่ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชนชาติสู่สากลรวมไปทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของการเปลี่ยนแปลงทางสภาพสังคมและการเมืองการปกครองที่ส่งผลต่อการแปรเปลี่ยนทางวัฒนธรรม ความเป็นอยู่ต่างๆ โดยใช้ภาพยนตร์เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดถึงบทบาทสถานภาพของสังคมนั้นๆ

เมื่อกล่าวถึงวัฒนธรรม วัฒนธรรมสังคมดั้งเดิมของจีนพัฒนาถึงขีดสูงสุดในสมัยราชวงศ์ถังซึ่งมีความเจริญรุ่งเรืองและเป็นยุคที่ของชนชาติจีนมีความเข้มแข็งมากที่สุด บรรดาประเทศรอบข้างประเทศจีนต่างยกจีนเป็นประเทศผู้นำ ประเทศหลายหมื่นชาติต่างนำเครื่องบรรณการมาให้จีน หลังจากราชวงศ์ฉิน (221-207 ก่อนคริสต์ศักราช) จีนถูกยึดครองโดยชนกลุ่มน้อยบ่อยครั้ง ซึ่งเกิดขึ้นในสมัยราชวงศ์สุย (581-618 ค.ศ.) ถัง (618-907 ค.ศ.) หยวน (1271-1361 ค.ศ.) ชิง (1644-1911 ค.ศ.) และในช่วงอื่นเมื่อชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่างๆ ที่ได้สถาปนาระบอบการปกครองของตนเอง อย่างไรก็ตามชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ต่างได้เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของตนให้เข้ากันกับที่เคยเป็นมาจนกลายเป็นลักษณะทางชนชาติจีนไปในที่สุด ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงพลังของการหลอมรวมวัฒนธรรมดั้งเดิมของจีนดังคำกล่าวของนักปราชญ์ขงจื้อว่า “หากคนจากแดนไกลไม่ยินยอมรับ ก็จงเปลี่ยนแปลงพวกเขาด้วยวัฒนธรรมและคุณธรรม (ของเรา)” (เดอะอิพอคไทมส์, บรรณาธิการ, 2550: 82)

ในประวัติศาสตร์ราชวงศ์ของจีนนั้น การล่มสลายของราชวงศ์หนึ่งจะถูกแทนที่ด้วยราชวงศ์ใหม่แต่การปกครองโดยภาพรวมยังคงเดิมโครงสร้างทางการเมืองของจีนยังเปลี่ยนแปลงไปไม่มากนัก คือยังถืออยู่ในระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์เช่นเดิม โดยมีจักรพรรดิเป็นประมุขและมีสถาบันอำนาจสูงสุด ตามความเชื่อที่ว่าจักรพรรดิทรงถือเป็นผู้ได้รับอาณัติแห่งสวรรค์(Mandate of Heaven) เพื่อมาปกครอง แต่เมื่อเกิดการล่มสลายของราชวงศ์ชิงซึ่งเป็นราชวงศ์สุดท้ายในปี ค.ศ.

1911 หรือที่เรียกว่า "การปฏิวัติซินไห่" ที่เป็นการล้มล้างระบบศักดินา และได้มีการเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองของจีน ซึ่งถือเป็นจุดสิ้นสุดของการเมืองระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่ใช้ในการปกครองของจีนที่นับรวมเวลาถึง 4,000ปี การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นการท้าทายระบบความเชื่อในการปกครองของจีนในยุคโบราณมาช้านาน (สรชัย ศิริไกร, 2548: 31-32)

ภายหลังปี ค.ศ. 1949 เกิดการปฏิวัติทางการเมืองของจีนอีกครั้ง พรรคคอมมิวนิสต์ได้รับชัยชนะในการทำสงครามกลางเมืองที่ยืดเยื้อมานานประเทศจีนได้แปรเปลี่ยนเป็นการปกครองภายใต้เผด็จการโดยชนชั้นกรรมาชีพ หรือภายใต้พรรคคอมมิวนิสต์ ณ เวลานั้น พรรคคอมมิวนิสต์ต้องการปฏิวัติวัฒนธรรมดั้งเดิมของจีนที่มีรากฐานจากคำสอนของขงจื๊อที่มีมายาวนานในสังคมจีนให้หมดไป เช่น วัฒนธรรมต่างๆเกี่ยวกับอุดมคติ ความเชื่อ ประเพณีเก่าแก่ ศิลปะดั้งเดิม รวมไปถึงค่านิยมในเรื่องการเมืองการปกครองในสังคมอดีตที่เอื้อให้ชนชั้นปัญญาชนและขุนนางมีสิทธิเสรี ดังนั้นการทำลายวัฒนธรรมจีนของพรรคคอมมิวนิสต์นั้นเป็นไปอย่างมีแผน มีการจัดการอย่างมีระบบ อีกทั้งมีการสนับสนุนการใช้ความรุนแรงของรัฐ พรรคคอมมิวนิสต์จีนจึงพยายามทุกวิถีทางในอันที่จะทำลายจิตวิญญาณแก่นของวัฒนธรรมจีนให้หมดสิ้น

ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงที่แสดงถึงสภาพสังคม ชนชั้น วิถีทางเพศ และอุดมคติที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยซึ่งมีผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองหลายต่อหลายครั้งของประเทศจีนนั้นได้ถูกแทรกซึมสะท้อนความเป็นไปออกมาให้เห็นผ่านทางสื่อต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นนาฏกรรม วรรณกรรม รวมถึงสื่อสากลรูปแบบใหม่ที่ถือได้ว่าเป็นศาสตร์ที่รวมศิลปะหลายแขนงไว้คือ ภาพยนตร์ โดยในบรรดาศิลปะต่างๆอันหลากหลายแขนงที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของชาวจีน การศึกษาเกี่ยวกับภาพยนตร์จีนนั้นจึงเปรียบเสมือนการศึกษาถึงเรื่อง ปรัชญาความนึกคิด ประวัติศาสตร์ วรรณคดี ขนบธรรมเนียมประเพณี ลัทธิความเชื่อ สภาพสังคม และการปฏิบัติซึ่งนับได้ว่าครอบคลุมวิถีชีวิตรอบด้านของจีนก็ว่าได้ ยิ่งไปกว่านั้นอาจกล่าวได้ว่า ภาพยนตร์มีบทบาทต่อการพัฒนา อันเนื่องมาจากแนวคิดหลากหลายที่สะท้อนและนำเสนอผ่านช่องทางภาพยนตร์ในบริบทของสังคมจีนนั้นสามารถแทรกซึมไปสู่ทุกชนชั้นรวมไปถึงชนชั้นที่ไม่รู้หนังสือ ทำให้ประชาชนรับรู้แง่คิดต่างๆที่ผู้สร้างสรรค์ต้องการจะสื่อถึงได้ หรือ แม้แต่การถ่ายทอดของวรรณกรรมหรือความเชื่อเรื่องเล่าต่างๆที่แปรรูปแบบมาสู่บทภาพยนตร์นั้นก็สามารถช่วยให้เรื่องราวเหล่านั้นเปิดรับได้กว้างขวางและง่ายยิ่งขึ้น(ธนิต ธนะกุลมาส, 2547: 2) ด้วยสาเหตุที่ว่าภาพยนตร์นั้นได้จำลองภาพและสถานการณ์ต่างๆออกมาให้เห็นเด่นชัดเป็นรูปธรรม ดังนั้นจึงทำให้ผู้ชมเปรียบเสมือนได้มีส่วนร่วมและเข้าไปอยู่ในเหตุการณ์หรือช่วงเวลานั้นจริงๆ อีกทั้งยังตอบสนองพื้นฐานของมนุษย์ที่จะจดจำสิ่งที่เห็นเป็นรูปภาพมากกว่าการอ่านหรือการฟัง

ปัจจัยเหล่านี้ดูเหมือนส่งผลทำให้ภาพยนตร์นั้นได้รับความนิยมอย่างมากและมีการผลิตมา

อย่างต่อเนื่องกับการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยของจีน ภาพยนตร์จึงมีบทบาทสำคัญในฐานะที่เป็นสื่อสำหรับใช้ในการสื่อสารเพื่อสะท้อนให้เห็นถึงสภาพปัญหาต่างๆที่เห็นได้ชัดเจนของสังคมนั้นๆ อีกทั้งยังเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างสรรค์ถ่ายทอดแนวคิด อุดมคติต่อวัฒนธรรมอันเก่าแก่ของชาวจีนรวมไปถึงการสร้างค่านิยมต่างๆผ่านทางเนื้อหาและตัวละครของเรื่องนั้นๆ ดังนั้นการผลิตภาพยนตร์จีนจึงกลายเป็นส่วนหนึ่งของงานศิลปะเพื่อใช้ในการสื่อสารและถ่ายทอดความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในแง่มุมต่างๆของสังคม

จากการที่ภาพยนตร์จีนถือได้ว่าเป็นศิลปะและเสื่อสะท้อนสังคมที่มีการพัฒนาไปตามการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยของจีนนั้น ส่งผลทำให้ภาพยนตร์จีนได้ถูกผลิตออกมาให้เห็นอย่างต่อเนื่องในทุกยุคทุกสมัย รวมถึงภาพยนตร์ที่ถูกผลิตจากค่ายยักษ์ใหญ่ที่สุดค่ายหนึ่งอย่าง บริษัท ชอว์ บราเดอส์ (Shaw Brothers Studio) ที่ได้ถือกำเนิดขึ้นและมีบทบาทอย่างมากต่อการพัฒนาของวงการตลาดของภาพยนตร์จีนโดย บริษัท ชอว์ บราเดอส์ นั้นแต่เดิมใช้ชื่อบริษัทว่า South Sea Film ก่อตั้งขึ้นในปี 1930 โดย รัน รัน ชอว์(Run Run Shaw) และ รัน มี ชอว์(Run me Shaw) ซึ่งในช่วงแรกนั้นธุรกิจของสองพี่น้องตระกูลชอว์นี้มีโรงถ่ายทำภาพยนตร์ทั้งในสิงคโปร์และเซี่ยงไฮ้ แต่เมื่อพรรคคอมมิวนิสต์ได้ปกครองประเทศจึงได้อพยพข้ามมายังดินแดนฮ่องกงและซื้อที่ดินว่างเปล่าเพื่อเป็นโรงถ่ายทำภาพยนตร์แห่งใหม่ขึ้นมา มีการดำเนินอุตสาหกรรมธุรกิจแบบเต็มตัวภายใต้ ชื่อบริษัท Shaw Brothers(HongKong) ในปี 1958 โดยมี รัน รัน ชอว์ เป็นประธานบริษัท

บรรดาภาพยนตร์จีนที่ผลิตออกมาจากบริษัท ชอว์ บราเดอส์ นั้นมีมากมายหลายประเภทและต่างได้รับความนิยมอย่างมาก เช่น ประเภทกำลังภายใน (Martial Art Genre) ประเภทเพลงดาบ (Wuxia Pian Genre) เป็นต้นโดยหนึ่งในประเภทของภาพยนตร์ที่ได้รับความนิยมอย่างสูงสุดและเป็นประเภทที่สร้างเอกลักษณ์และชื่อเสียงรวมถึงสร้างผลกำไรมหาศาลให้แก่บริษัท ชอว์ บราเดอส์ นั้นก็คือ ประเภทภาพยนตร์เพลงงิ้วหวังเหมยเตี้ยว (Huangmei Opera Genre) ที่ผลิตออกมาในช่วงปลายปี คศ. 1950 และได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลายาวนานหลายสิบปีในวงการตลาดภาพยนตร์จีนทั้งในฮ่องกง ไต้หวัน และอีกหลายประเทศในแถบภูมิภาคเอเชียที่มีชาวจีนอาศัยอยู่ ดังนั้น การที่บริษัท ชอว์ บราเดอส์ ได้สร้างภาพยนตร์เพลงงิ้วจึงก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่องิ้วในสื่อรูปแบบใหม่เกิดขึ้น และได้สร้างความสนใจต่อผู้ชมและรับความนิยมอย่างมากอีกทั้งยังช่วยให้คนจีนที่อาศัยอยู่ในต่างถิ่นได้ระลึกถึงแผ่นดินแม่ที่พวกเขาได้จากมาหลังจากเกิดสงครามในประเทศจีน

ลักษณะพื้นฐานของภาพยนตร์ประเภทเพลงงิ้วนั้นเป็นรูปแบบของการผสมผสานการแสดงของอุปรากรจีนรูปแบบหนึ่งที่เรียกว่า งิ้วหวังเหมยเตี้ยว (Huangmei Diao หรือ Huangmei Chinese folk opera หรือ Yellow plum Opera) ซึ่งมีต้นกำเนิดมาจากมณฑลแถบอันฮุยของจีนมาใส่

ในศิลปะของภาพยนตร์ ด้วยการใช้ท่วงทำนองการขับร้องและร่ายรำตามบทเพลง และทำนองของดนตรีประกอบเข้ากันกับบทสนทนาและการเล่าเรื่องโดยจะวางโครงเรื่อง เวลา ตัวละคร เครื่องแต่งกายและสถานที่ในช่วงย้อนยุคของสังคมจีน โดยเนื้อหาในภาพยนตร์ประเภทนี้ล้วนมีเนื้อหาที่นำมาจากเรื่องจริงในอดีตหรือสร้างมาจากเรื่องเล่านิทานพื้นบ้าน และ วรรณคดีเก่าๆ นำมาตีความออกมาในรูปแบบของภาพยนตร์ผสมผสานอิทธิพลที่ได้รับจากงิ้วในด้าน การร้อง ทำนอง ท่วงท่า รวมไปถึงการวางแนวโครงเรื่อง โดยโครงเรื่องหลักจะเป็นเรื่องราวต่างๆของตัวละครที่จะเกี่ยวข้องกับการปฏิสัมพันธ์ต่อผู้คนและสังคมในเรื่อง

จากเหตุผลดังกล่าวเหล่านี้ได้นำมาสู่งานวิจัยชิ้นนี้ที่ต้องการจะศึกษาถึงลักษณะเฉพาะของภาพยนตร์ประเภทเพลงงิ้วของบริษัท ชอว์ บราเดอส์ รวมไปถึงการถ่ายทอดนัยทางการเมืองและสังคมในภาพยนตร์เพลงงิ้วที่แสดงถึงการถ่ายทอดวัฒนธรรมสังคมแบบเก่าที่ปรากฏในภาพยนตร์จีนเพลงงิ้วของบริษัท ชอว์ บราเดอส์ถึงแง่มุมต่างๆในลักษณะบทบาทสถานะของผู้คนในสังคมจีนแบบดั้งเดิมรวมถึงการแสดงออกและปฏิสัมพันธ์ของตัวละครที่ได้รับอิทธิพลจากกรอบแนวคิดทางสังคมและวัฒนธรรม อิทธิพลของค่านิยม ความเชื่อที่ถูกปลูกฝังและส่งผลต่อการดำรงชีวิตและทัศนคติต่อผู้คน โดยการศึกษาวิจัยนั้นผู้วิจัยได้ให้ความสนใจในการศึกษาถึงเนื้อหาของภาพยนตร์ที่สะท้อนถึงความเป็นอยู่ ความเชื่อและวัฒนธรรมจีน รวมทั้งยังศึกษาถึงองค์ประกอบต่างๆที่บ่งชี้ให้เห็นภาพลักษณ์ของสังคมในยุคเก่าที่มีของจีนผ่านบทภาพยนตร์ โดยจะใช้แนวคิดเกี่ยวกับการเล่าเรื่องของงิ้วและโครงสร้างการเล่าเรื่องของภาพยนตร์ แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวัฒนธรรมจีน แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายทอดสภาพทางสังคมและการเมืองผ่านสื่อภาพยนตร์ เพื่อมาใช้ในการศึกษาวิเคราะห์และตีความสรุปผ่านการเล่าเรื่องในภาพยนตร์เพลงงิ้ว ของบริษัท ชอว์ บราเดอส์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงลักษณะเฉพาะของภาพยนตร์เพลงงิ้วของ บริษัท ชอว์ บราเดอส์
2. เพื่อศึกษาถึงนัยทางสังคมและการเมืองของประเทศจีนที่แฝงอยู่ในภาพยนตร์เพลงงิ้วของบริษัท ชอว์ บราเดอส์

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาภาพยนตร์จีนของบริษัท Shaw Brothers เฉพาะประเภทภาพยนตร์เพลงงิ้วหวังเหมยเตี้ยว (Huangmei diao หรือ Huangmei Opera Genre) ในช่วงปี ค.ศ.1950 - ค.ศ.1970 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ภาพยนตร์มีการผลิตออกฉาย โดยคัดเลือกมาศึกษาจำนวน 12 เรื่อง ดังต่อไปนี้

1. Diau Cham/*Diao Chan* (เตียวเสี้ยน) (1956)

2. The Kingdom and Beauty/*Jiangshan Meiren* (จอมใจจักรพรรดิ) (1958)

3. Beyond the Great Wall/*Wang Zhaojun* (หวังเจาจวิน) (1959)

4. The Dream of the Red Chamber/ *Hong Lou Meng* (ความรักในหอแดง) (1961)

5. The Love Eterne/ *Liang Shanbo Yu Zhu Yingtai* (ม่านประเพณี) (1962)

6. Madame White Snake/ *Baishe Zhuan* (นางพญางูขาว) (1962)

7. A Maid from Heaven/ *Qi Xiannu* (เจ็ดนางฟ้า) (1963)

8. The Lotus Lamp/*Baolian Deng*(อภินิหารโคมวิเศษ) (1963)

9. Inside Forbidden City/*Song Gong Mi Shi*) (เปาบุ้นจิ้น ตอน สับเปลี่ยนโอรสมังกร) (1963)

10. The Mermaid/*Yu Meiren* (มัจฉาปาฏิหาริย์) (1964)

11. The Pearl Phoenix/ *Nu Xun'an* (ตำนานรักเหนือลิขิต) (1966)

12. The Three Smiles/*San Xiao* (สามยิ้มพิมพ์ใจ) (1969)

ทั้งนี้เพื่อวิเคราะห์เนื้อหาศึกษาถึงนัยการถ่ายทอดของสภาพของสังคมแบบเดิมที่สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของผู้คน ภายใต้อิทธิพลของสังคม การเมือง วัฒนธรรมความเชื่อแบบจีนดั้งเดิมโดยนำเสนอผ่านในรูปแบบของภาพยนตร์จีนประเภทเพลงงิ้วของบริษัท ชอว์ บราเดอส์

นิยามศัพท์

ชอว์ บราเดอส์ (Shaw Brothers) หมายถึง ค่ายผลิตภาพยนตร์จีนยักษ์ใหญ่ของฮ่องกงในอดีตที่มีรูปแบบของระบบ Studio system อย่างเต็มรูปแบบ ทั้งโรงถ่าย ห้องแล็ป ดาราในสังกัดเป็นของตัวเอง

ภาพยนตร์เพลงงิ้วหวังเหมยเตี้ยว (Huangmei Opera Genre) หมายถึง รูปแบบเฉพาะของภาพยนตร์ที่มีการนำดนตรี ทำนอง ท่าทางร่ายรำของรูปแบบอุปรากรจีน หรือ งิ้วพื้นบ้านที่เรียกว่า งิ้วหวังเหมยเตี้ยว (Huangmei Diao) ผ่านบทเพลงเนื้อร้อง และบทสนทนาของตัวละครและผู้เล่าในภาพยนตร์

งิ้วหวังเหมยเตี้ยว (Huangmei Diao หรือ Huangmei Chinese folk opera หรือ Yellow plum Opera) เป็นรูปแบบของงิ้วชนิดหนึ่งที่มีต้นกำเนิดมาจากมณฑลแถบอันฮุยของจีนซึ่งมีรากฐานจากเพลงพื้นบ้านที่ใช้ร้องในช่วงเก็บเกี่ยวใบชาจนมีการปรับเปลี่ยนเป็นรูปแบบหนึ่งของอุปรากรจีน

วัฒนธรรมสังคมจีนแบบเก่า หมายถึง สังคมจีนที่ยึดติดในขนบธรรมเนียม ประเพณี ดั้งเดิม ตามอิทธิพลคำสอนของขงจื้อ และเป็นช่วงสังคมที่อยู่ในช่วงการปกครองแบบจักรพรรดิ และระบบศักดินา รวมไปถึงสังคมแบบปิตาธิปไตย

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. การวิจัยนี้จะทำให้ทราบถึงลักษณะเฉพาะของภาพยนตร์เพลงงิ้วของ บริษัท ชอว์ บราเดอส์
2. การวิจัยนี้จะทำให้ทราบถึงรูปแบบของการนำเสนอนัยทางสังคม การปกครอง ที่มีผลต่อวัฒนธรรมผ่านทางภาพยนตร์จีนเพลงงิ้วของ บริษัท ชอว์ บราเดอส์
3. การวิจัยนี้จะทำให้ผู้ชมตระหนักถึงการถ่ายทอดค่านิยมและแนวความคิดต่างๆของสังคมจีนที่สอดแทรกอยู่ในภาพยนตร์จีนเพลงงิ้วของ บริษัท ชอว์ บราเดอส์
4. การวิจัยนี้จะทำให้ทราบถึงการสะท้อน ความเชื่อ และวัฒนธรรมจีนที่ส่งผลต่อผู้คนในสังคมและมีอิทธิพลต่อรากฐานการดำรงชีวิตของผู้คนในสังคมช่วงเวลาสมัยนั้น และอิทธิพลบางประการที่ยังคงส่งผลต่อความคิดและความเชื่อต่อผู้คนในปัจจุบัน
5. การวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้ต้องการศึกษาเกี่ยวกับภาพยนตร์จีนและอาจนำไปต่อยอดในการศึกษาเปรียบเทียบสภาพทางสังคมของยุคสังคมก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองกับหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่2
แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัย เรื่อง "การศึกษาภาพยนตร์เพลงงิ้วของบริษัท ชอว์ บราเดอส์ ในบริบททางสังคมและการเมืองของประเทศจีน"ได้อาศัยกรอบแนวคิดและทฤษฎีต่างๆเพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของงิ้วในภาพยนตร์เพลงงิ้ว
2 .ทฤษฎีโครงสร้างการเล่าเรื่อง
3. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวัฒนธรรมจีน
4. แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายทอดอุดมการณ์ทางการเมืองและสังคมวัฒนธรรมผ่านสื่อภาพยนตร์
5. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. <u>แนวคิดเกี่ยวกับอิทธิพลของงิ้วใน ภาพยนตร์เพลงงิ้ว</u>

ภาพยนตร์เพลงงิ้วของ ชอว์ บราเดอส์ นี้ถือเป็นภาพยนตร์รูปแบบเฉพาะแบบหนึ่งของภาพยนตร์จีนที่ได้นำเอาศิลปวัฒนธรรมดั้งเดิมอันเป็นรากฐานของชนชาวจีนนั่นก็คือ งิ้วซึ่งเป็นการแสดงเวทีมาใส่อยู่ในบทภาพยนตร์ที่ถูกเรียกว่า รูปแบบของภาพยนตร์งิ้ว (Opera Genre) โดยเมื่อกล่าวถึงลักษณะของภาพยนตร์เพลงงิ้วของบริษัท ชอว์ บราเดอส์ นี้นั้นจะเน้นการใช้เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย ฉากต่างๆในรูปแบบย้อนยุคและจะเน้นการเสนอภาพของ ศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์อันยาวนาน ประเพณีที่เคร่งครัด และแนวคิดทางสังคมของความเป็นจีนในอดีต ซึ่งมีรูปแบบเฉพาะตัว และเรียกรูปแบบของภาพยนตร์เพลงงิ้วนี้ว่า ภาพยนตร์เพลงงิ้ว หวังเหมยเตี้ยว (Huangmei Opera Genre หรือ Huangmei Xi) ซึ่งได้มีการผลิตออกมาในช่วงปี 1950 ถึง ช่วงปลายปี 1960 โดยภาพยนตร์เพลงงิ้วหวังเหมยเตี้ยวนี้ คงรูปแบบของงิ้วหวังเหมยเตี้ยวซึ่งเป็นงิ้วที่เกิดขึ้นในช่วงราวศตวรรษที่18 โดยมีรากฐานมาจาก การร้องเพลงขณะนั่งจิบชา ประกอบกับการเล่นนิทานพื้นบ้าน การร้อง และเต้นรำของชาวเมืองหวังเหมยในมณฑลฮูเป่ยในประเทศจีน ซึ่งในภายหลังได้เกิดอุทกภัยและมีการอพยพไปสู่มณฑล อันฮุย เป็นเหตุให้งิ้วหวังเหมยเตี้ยวนี้ได้แพร่หลายและนิยมอย่างมากในมณฑลอันฮุยหลังจากนั้น

ลักษณะของงิ้วประเภทนี้จะการใช้เสียงขับร้องและแนวดนตรีในท่วงทำนองที่สูงและมีการร้องที่เป็นจังหวะ อีกทั้งเครื่องแต่งกายก็เป็นเครื่องแต่งกายสมัยโบราณ หากแต่งิ้วประเภทนี้ไม่ได้เน้นความสำคัญกับเรื่องชุดและการแต่งหน้าเช่นงิ้วประเภทอื่น แต่จะให้ความสำคัญกับลีลา และท่วงทำนองในการร้อง อันเนื่องมาจากมีรากฐานมาจากการร้องเพลงพื้นบ้าน ดังนั้นเมื่อรูปแบบของงิ้วประเภทนี้นั้นถูกนำมาให้อยู่ในรูปแบบของภาพยนตร์จึงมีการปรับเปลี่ยนองค์ประกอบบางประการให้เข้ากับรูปแบบของภาพยนตร์ เช่น การแต่งหน้าและเสื้อผ้า แต่อย่างไรก็ตามภาพยนตร์เพลงงิ้วของ ชอว์ บราเดอส์นี้นั้นก็ได้นำองค์ประกอบหลักในแง่มุมต่างๆเกี่ยวกับการเล่าเรื่องและบทบาทของงิ้วที่มีอยู่โดยทั่วไปมาใช้ ซึ่งสามารถจำแนกออกเป็นประเด็นได้ดังต่อไปนี้

1. การวางบทบาทสถานภาพของตัวละคร

ตัวละครในภาพยนตร์ประเภทเพลงงิ้วของ ชอว์ บราเดอส์ นี้สามารถแบ่งออกได้ตามสถานภาพทางสังคมออกเป็น 4 กลุ่ม ซึ่งเป็นรูปแบบของการแบ่งตัวละครตามสถานภาพสังคมที่ใช้ในการวางตัวละครของงิ้วทั่วไปๆ ดังนี้

1.1 <u>ตัวละครที่อยู่ในชนชั้นจักรพรรดิและราชวงศ์</u> ได้แก่ จักรพรรดิ (ฮ่องเต้) มเหสี (ฮองเฮา) พระชนนี (ไทเฮา) นางสนม เจ้าจอม พระญาติวงศ์ หรือกษัตริย์ต่างแคว้น (อ๋อง) เจ้าชาย เจ้าหญิง เป็นต้น

1.2 <u>ตัวละครที่อยู่ในชนชั้นสูง</u> ได้แก่ บทบาทของมหาเสนาบดี อำมาตย์ ขุนนาง ผู้ตรวจการ ขันที เจ้าเมืองและนายอำเภอ แม่ทัพ ขุนพล คหบดีและครอบครัว เป็นต้น

1.3 <u>ตัวละครที่อยู่ในชนชั้นสามัญชน</u> ได้แก่ บัณฑิต นักศึกษา ทหารผู้น้อย นางกำนัล สาวใช้ พ่อบ้าน เป็นต้น

1.4 <u>ตัวละครที่เป็นเทพและปีศาจ</u> ได้แก่ บทบาทของเง็กเซียนฮ่องเต้ เจ้าแม่กวนอิม นางฟ้า เทพ หรือ เซียน เป็นต้น

จากกลุ่มทั้งสี่นี้พบว่าโดยทั่วไปบทบาทตัวละครมักอยู่ในชนชั้นที่หนึ่งหรือสองเพราะเนื่องจากงิ้วนิยมแสดงเรื่องประวัติศาสตร์ พงศาวดาร หรือเรื่องในราชวงศ์ ซึ่งตัวละครในกลุ่มที่สามมักเกี่ยวกับนิยายพื้นบ้าน โดยขณะตัวละครในกลุ่มที่สี่พบไม่บ่อยนัก โดยมากมักเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับตำนานเทพบนสวรรค์ต่างๆทั้งนี้ภาพยนตร์เพลงงิ้วของ ชอว์ บราเดอส์ นั้นได้รับอิทธิพลในเรื่องนี้มาด้วยเช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น ภาพยนตร์เรื่อง จอมใจจักรพรรดิ ที่ตัวละครเอกคือ

ย่องเต้ซึ่งจัดอยู่ในกลุ่มแรก หรือ ภาพยนตร์เรื่อง ความรักในหอแดง ที่ตัวละครเป็นสามัญชนจึงถูกจัดอยู่ในกลุ่มที่สามซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับนิยายพื้นบ้าน เป็นต้น

2. ลักษณะของประเภทและบทบาทของตัวละคร

รูปแบบของงิ้วนั้นมีการวางประเภทและบทบาทของตัวละครที่สำคัญเอาไว้ คือ ตัวละครจะมีลักษณะแบน(Flat Character) ไม่มีความซับซ้อนทางจิตใจ ตัวละครฝ่ายดีจะมีรูปแบบของคุณสมบัติด้านดีอย่างเพียบพร้อม อาทิเช่น มีคุณธรรม กล้าหาญ เสียสละ ซื่อสัตย์ จงรักภักดี สง่าผ่าเผย ตัวละครฝ่ายร้ายก็จะมีรูปแบบของคุณสมบัติด้านที่ไม่ดีเช่นกันอันได้แก่ คิดคด ร้ายกาจ อำมหิต ไร้คุณธรรม ละโมบโลภมาก แม้จะพบว่ามีบ้างที่ตัวละครเปลี่ยนบทบาทจากฝ่ายไม่ดีในตอนต้นมาเป็นฝ่ายดีในตอนท้าย แต่ไม่พบว่างิ้วเรื่องใดที่เปลี่ยนบทบาทจากฝ่ายดีในตอนต้นเรื่องไปเป็นฝ่ายไม่ดีในตอนหลังหรือเผยว่าแท้จริงแล้วเป็นคนไม่ดี และโดยทั่วไปงิ้วจะไม่นำเสนอภาพตัวละครที่มีทั้งด้านดีและร้ายในตัวละครเดียว ถึงแม้ว่าในบางทีจะมีตัวละครฝ่ายดีที่ฆ่าคนตายไปแต่บทประพันธ์ก็จะสร้างความชอบธรรมรองรับให้ผู้ชมรู้สึกว่าการฆ่าคนตายครั้งนั้นไม่ใช่เรื่องเสียหาย ตัวละครฝ่ายดีอาจฆ่าคนตายเพราะถูกกลั่นแกล้งก่อนหรือสังหารเพื่อแก้แค้นให้ผู้มีพระคุณ แต่หากเป็นตัวละครฝ่ายร้ายก็จะฆ่าคนตายด้วยเหตุผลเพราะความทะเยอทะยาน อิจฉาริษยา อำมหิตโหดร้าย หรือ ความเกลียดชัง

อย่างไรก็ตาม ไม่จำเป็นเสมอไปที่งิ้วทุกเรื่องนั้นจะมีตัวละครครบทุกบทบาท หรือหากมีครบก็ไม่จำเป็นที่ตัวละครแต่ละตัวจะมีบทเด่นเท่าเทียมกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับบทบาทของการประพันธ์ เช่น ถ้าแนวเรื่องที่ต้องการแสดงนั้นเป็นแนวโศกเศร้า ก็มักไม่มีบทบาทตัวตลก เป็นต้น

3. แนวเรื่องทางวรรณกรรมที่ใช้ในการแสดงของงิ้ว

บทละครที่ใช้ในการแสดงงิ้วนั้นส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องหรือนำมาจากนิยายพื้นบ้านหรือไม่ก็วรรณคดี พงศาวดารและตำนานเก่าแก่ ซึ่งโดยทั่วไปงิ้วแบ่งเป็นแค่ งิ้วบู๊หรือ งิ้วเพลง เท่านั้นทั้งนี้เพราะงิ้วประเภทแรกนั้นส่วนใหญ่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการต่อสู้ การทำสงคราม ในขณะที่งิ้วเพลงจะเต็มไปด้วยเรื่องชีวิตของตัวละครและเต็มไปด้วยบทเพลง ซึ่งงิ้วทั้งสองประเภทจะมีแนวของการแสดงที่แตกต่างกัน งิ้วบู๊ส่วนมากจะเป็นการต่อสู้ ส่วนงิ้วเพลง ก็จะมีบทร้องเพลงพรรณนาอารมณ์ มากมาย

อย่างไรก็ตามโครงสร้างแนวทางวรรณกรรมที่ใช้ในการแสดงเรื่องของงิ้วในนั้นพบว่าจะมีขอบเขตแบ่งเป็นเนื้อหาหลักๆดังนี้

3.1เนื้อหาเกี่ยวกับครอบครัว

เป็นเนื้อเรื่องที่พบได้มากที่สุดของการแสดงงิ้วโดยเฉพาะรูปแบบงิ้วเพลงหรืองิ้วชีวิต มีลักษณะคล้ายคลึงกับละครชีวิตทั่วไป และเน้นเหตุความสัมพันธภาพทั้งห้าของขงจื๊อที่ให้ความสัมพันธ์กับครอบครัวของมนุษย์เป็นพิเศษ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีภรรยา ระหว่างพี่กับน้อง ระหว่างพ่อแม่กับลูก ความสัมพันธ์ระหว่างสหายกับสหาย และความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับผู้ใต้ปกครอง โดยบุคคลในระบบความสัมพันธ์ทั้งห้านี้ต้องรับผิดชอบต่อบทบาทของตนเอง ดังนั้น เนื้อหาที่พบในงิ้วจึงเกี่ยวข้องกับประเด็นทางครอบครัวอยู่มาก เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัวใหญ่ โดยถึงแม้เนื้อเรื่องในบางเรื่องของงิ้วกลุ่มนี้แม้จะอาศัยฉากหลังเป็นพระราชวัง แต่เนื้อหาก็เกี่ยวข้องกับความเป็นครอบครัว

3.2 แนวเรื่องเกี่ยวกับประเทศชาติและการทำสงคราม

งิ้วรูปแบบนี้มักจัดอยู่ในประเภทงิ้วบู๊ จะมีรายละเอียดเกี่ยวกับความจงรักภักดีต่อองค์จักรพรรดิ การต่อสู้เพื่อปกป้องราชอาณาจักร ความสามารถในเชิงการต่อสู้ การทำสงครามระหว่างแคว้นหรือแม้แต่ความคิดคดทรยศต่อบ้านเมือง ได้แก่ เรื่อง มู่กุ้ยอิง ยอดหญิงตระกูลหยาง เป็นต้น

3.3 แนวเรื่องเกี่ยวกับความรัก

งิ้วเกือบทุกเรื่องแม้จะมีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักมีตัวละครเป็นพระเอกนางเอก แต่มีเพียงไม่กี่เรื่องที่เน้นประเด็นเรื่องความรักเป็นหลัก ขณะที่เรื่องราวความรักนั้นก็มักเป็นเพียงส่วนย่อยของการนำเสนอเนื้อหาอื่นที่ยิ่งใหญ่กว่า แต่ถึงกระนั้นก็มีบางเรื่องที่มุ่งนำเสนอประเด็นด้านความรักเป็นหลัก เช่นภาพยนตร์เรื่อง ม่านประเพณี เป็นต้น

3.4 แนวเรื่องเกี่ยวกับการตัดสินคดี

แนวเรื่องเนื้อหาประเภทนี้เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการผดุงความยุติธรรม โดยงิ้วบางเรื่องใช้การตัดสินคดีเป็นโครงเรื่องหลัก โดยในเรื่องอาจใช้การตัดสินคดีเป็นเพียงการคลี่คลายเรื่อง

ด้วยการให้ตัวละครเอกถูกกลั่นแกล้งจากฝ่ายตรงข้ามแล้วไปร้องขอความเป็นธรรมจากขุนนางผู้ใหญ่ซึ่งรักความเป็นธรรม และทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยเหลือ อย่างไรก็ตามงิ้วทุกเรื่องที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการตัดสินคดีจะต้องจบเรื่องแบบตามคติที่ว่า "ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว" และ "ธรรมะย่อมชนะอธรรม" เช่น ภาพยนตร์ เรื่อง เปาบุ้นจิ้น ตอน สับเปลี่ยนพระโอรส เป็นต้น

3.5 <u>แนวเรื่องเกี่ยวกับการปลอมตัวสลับเพศ</u>

ลักษณะเด่นประการหนึ่งที่พบได้มากในเนื้อเรื่องของงิ้วนั่นคือ การปลอมตัวสลับเพศ โดยมากนั้นมักจะเป็นตัวละครผู้หญิงที่ปลอมตัวเป็นผู้ชาย แนวเนื้อหาเช่นนี้ก็เป็นแนวเนื้อหาเช่นเดียวกับแนวเนื้อหาการตัดสินคดี กล่าวคือ บางเรื่องใช้การปลอมตัวเป็นองค์ประกอบหนึ่งของโครงเรื่อง ในขณะบางเรื่องถือการปลอมตัวเป็นโครงเรื่องหลัก ตัวอย่างเช่นเรื่องภาพยนตร์เรื่อง ตำนานรักเหนือลิขิต ที่ตัวนางเอกได้ปลอมตัวเป็นชายเพื่อสอบเป็นขุนนางและได้กลับมาว่าความให้คดีของคนรักของตนที่ถูกใส่ร้ายจนหลุดพ้นจากคดี เป็นต้น

โดยเหตุผลที่งิ้วนั้นมักจะเกี่ยวข้องกับการปลอมตัวสลับเพศนี้ อาจเนื่องด้วยอิทธิพลของสังคมจีนในอดีตที่ถูกวางกำหนดบทบาทให้สตรีต้องถูกจำกัดบทบาทให้เป็นแต่เพียงกุลสตรี ที่งามพร้อมในบ้าน การออกเดินทางสู่โลกภายนอกถือเป็นการผิดธรรมเนียม และเมื่อจำเป็นต้องออกเดินทางไกลจึงต้องปลอมตัวเป็นชายเพื่อความปลอดภัย

3.6 <u>แนวเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเหนือธรรมชาติ</u>

งิ้วที่มีเรื่องราวลักษณะนี้จะเป็นเรื่องราวเกี่ยวข้องกับเทพ เซียน ภูตผี ปีศาจ วิญญาณ และสิ่งลี้ลับทั้งปวง หรือก็เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับเรื่องของนรก หรือ สวรรค์ตัวอย่างเช่น ภาพยนตร์ เรื่อง นางพญางูขาว ที่เรื่องราวนั้นเกี่ยวกับปีศาจงูขาวซึ่งบำเพ็ญเพียรและแปลงร่างมาเป็นสาวงาม และแต่งงานรักกับบัณฑิตหนุ่มเพื่อทดแทนที่เคยช่วยนางไว้ เป็นต้น (ปรีดา อัครจันทโชติ, 2546: 147-156)

4. การลำดับเรื่อง

งิ้วและภาพยนตร์เพลงงิ้วนั้นได้มีการลำดับเรื่องที่คล้ายคลึงกันในทุกๆเรื่อง กล่าวคือในฉากแรกผู้ชมจะรู้ได้ทันทีว่าปัญหาที่เกิดขึ้นหรือความขัดแย้งคืออะไร ตัวละครที่สำคัญที่ปรากฏตัวขึ้นครั้งแรกจะแสดงให้เห็นถึงภูมิหลังของตนเองว่าเป็นใครมาจากไหนและมีเป้าหมายที่จะทำอะไรต่อไป หรือว่ากำลังเผชิญหน้ากับปัญหาอย่างไรเมื่อบทประพันธ์สร้างขึ้นให้เกิดความขัดแย้งระหว่างตัวละคร

จากนั้นปัญหาก็จะเกิดขึ้นในช่วงต้นถึงกลางของเรื่องตัวละครฝ่ายดีต้องเผชิญกับเคราะห์กรรมต่างๆ นานา เช่น ถูกถอดยศ ถูกสั่งประหารหรือ หากไม่ประสบเคราะห์กับตัวเองก็ต้องเป็นการพบกับความเศร้าโศกที่ต้องสูญเสียบุคคลใกล้ชิดเช่น พ่อแม่ จนในที่สุดหาทางคลี่คลายด้วยของวิเศษบางอย่างหรือผู้ช่วยเหลือบางคน จนเมื่อถึงบทสรุปตัวละครฝ่ายดีก็จะได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่า ตัวละครที่ถูกปรักปรำจะได้รับความเป็นธรรม ขณะที่ตัวละครฝ่ายร้ายก็จะพ่ายแพ้หรือเสียชีวิต หากเนื้อเรื่องเป็นเหตุการณ์ที่เป็นสองช่วงเวลา(เหตุการณ์ในอดีตกับในปัจจุบัน) งิ้วจะไม่ใช้การเล่าเรื่องแบบflashback แต่จะลำดับเรื่องตามช่วงปฏิทินเวลาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนไปยังเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทีหลัง

5. แบบแผนรูปลักษณ์ของงิ้ว

5.1 <u>สอดแทรกความดี</u> งิ้วนั้นจะมีทั้งตัวละครฝ่ายดีและฝ่ายไม่ดีอยู่ชัดเจน ตัวละครฝ่ายดีจะมีคุณลักษณะต้องตามหลักคำสอนของขงจื๊อเรื่องความสัมพันธ์ทั้ง 5 คือ การปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับความสัมพันธ์ 5 รูปแบบ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับผู้ใต้ปกครอง ความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตรธิดา ความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยา ความสัมพันธ์ระหว่างวงศาคณาญาติพี่น้องและความสัมพันธ์ระหว่างมิตรสหาย โครงเรื่องของงิ้วมักผูกขึ้นจากการที่ตัวละครบางตัวในเรื่องไม่ปฏิบัติตนตามบทบาทที่ควรจะเป็น เช่น ขุนนางฝ่ายไม่ดีคิดโค่นบัลลังก์ สามีนอกใจภรรยา ส่วนบางเรื่องก็แสดงให้เห็นวิถีทางที่ตัวละครพยายามรักษาจรรยาที่เหมาะสมกับบทบาทของตนอย่างเคร่งครัด เช่น การแก้แค้นศัตรูของครอบครัวเพื่อแสดงความกตัญญู ในตอนท้ายเรื่องของงิ้วกำหนดไว้ว่าคนดีต้องได้รับผลตอบแทนที่ดี ส่วนคนชั่วนั้นต้องถูกลงโทษ ผู้ชมก็จะรู้สึกซาบซึ้งไปกับเรื่องเมื่อถึงฉากคลี่คลายของเรื่อง เพื่อเป็นการยืนยันถึงรูปลักษณ์ว่างิ้วนั้นนำเสนอ การยึดมั่นความดี คุณลักษณะของคนดีคือ กล้าหาญ เสียสละ รักชาติบ้านเมือง เข้มแข็ง สง่าผ่าเผย และซื่อสัตย์

5.2 <u>การผสมผสานเข้าด้วยกันระหว่างสิ่งต่างๆ</u> งิ้วนั้นเป็นสื่อที่มีการผสมผสานเข้าด้วยกันกับสิ่งต่างๆดังจะอธิบายได้ดังต่อไปนี้

- <u>ความผสมผสานระหว่างรูปแบบกับเนื้อหา</u> เนื้อหาของงิ้วเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับวิถีชีวิตและพฤติกรรมของชาวจีน ซึ่งนำมาจากประวัติศาสตร์ พงศาวดาร หรือนิทานนิยายที่แต่งขึ้นนับเป็นเรื่องที่กลมกลืนกันระหว่างการนำเสนอศีลธรรมจรรยาที่ควรปฏิบัติกับเรื่องราวที่ให้ความบันเทิงแก่ผู้ชม และเนื้อหาเหล่านี้ผสมผสานเป็นอันดีกับรูปแบบการแสดงที่ถ่ายทอดผ่านองค์ประกอบต่างๆของการแสดงงิ้วนอกจากนี้ยังเป็นความผสมผสานกันระหว่างเนื้อหา

กับลีลาการแสดง โดยถ้าหากเนื้อเรื่องไม่ดี นักแสดงก็ไม่สามารถถ่ายทอดออกมาเป็นการแสดงที่ดีได้

- <u>ความผสมผสานระหว่างความเหมือนจริงกับการใช้สิ่งสมมติ</u> องค์ประกอบต่างๆในการแสดงงิ้วมีทั้งส่วนที่พยายามทำให้เหมือนจริงตามธรรมชาติและบางสิ่งที่เป็นการเล่าเรื่องโดยใช้สัญลักษณ์ซึ่งผู้ชมจำเป็นต้องใช้จินตนาการในการทำความเข้าใจ เช่น ฉากงิ้วซึ่งเป็นผืนผ้าขนาดใหญ่ได้ให้รายละเอียดของสถานที่นั้นๆ ตามความเป็นจริง เช่น ภูเขา สวนหรืออุปกรณ์บางประเภทเช่น แส้ม้าใช้แทนม้าจริงๆ หรือธงรูปล้อรถก็หมายถึงรถจริงๆ ซึ่งถูกใช้เป็นอุปกรณ์สมมติประกอบลีลาการแสดง อาจกล่าวได้ว่าเป็นความผสมผสานระหว่างการสร้างความรับรู้กับจินตนาการของผู้ชม ดังนั้นการแสดงงิ้วจึงเป็นการส่งสารในสองลักษณะที่ผสมผสานกันคือให้ผู้ชมเกิดความรับรู้ในสิ่งที่งิ้วแสดงกับการใช้จินตนาการประกอบ

ดังนั้นองค์ประกอบต่างๆดังกล่าวข้างต้นของงิ้วนี้ถือเป็นของนาฏยรสของอุปรากรจีนที่เป็นรูปแบบเฉพาะในการถ่ายทอดถึงรากเหง้าทางวัฒนธรรมได้เป็นอย่างดี

<u>2. ทฤษฎีโครงสร้างการเล่าเรื่อง</u>

การเล่าเรื่องนั้นมีที่มาตั้งแต่ในยุคสมัยอดีตตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ที่มนุษย์เริ่มที่จะสร้างอารยธรรมขึ้น ดังตัวอย่างหลักฐานที่เราเห็นได้จาก การจารึกภาพ และเรื่องราวต่างๆลงบนฝาผนังถ้ำหรือ เครื่องหนัง และศิลาจารึก ตัวอย่าง เช่น การจารึกภาพอักษร ไฮโรกริฟฟิค(Hieroglyphic) ของอียิปต์ถึงเรื่องราวพิธีกรรมต่างๆเพื่อถ่ายทอดให้คนรุ่นหลังได้รับรู้ หรือแม้แต่การวาดลวดลายของจิตรกรรมบนฝาผนังวัดหรือโบสถ์ที่เป็นเรื่องราวต่างๆนั้นก็ล้วนมีจุดประสงค์เพื่อต้องการถ่ายทอด และเล่าเรื่องความเป็นไปต่างๆ ออกมา ดังนั้นเราอาจกล่าวได้ว่าการเล่าเรื่องนั้นมีประวัติศาสตร์และความเป็นมายาวนาน เป็นการสื่อสารที่เกิดขึ้นมาพร้อมกับสังคมมนุษย์ โดยการเล่าเรื่องนั้นสามารถทำให้เราได้รับรู้ความเป็นไปและประสบการณ์ต่างๆที่ถ่ายทอดออกมา และทำเข้าใจในเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นรอบตัวได้อีกทั้งยังให้ความบันเทิงควบคู่กันไป ดังนั้นเราอาจกล่าวได้ว่าการเล่าเรื่องนับเป็นกระบวนการหนึ่งในการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมได้อีกด้วย

ทั้งนี้การเล่าเรื่องนั้นล้วนปรากฏออกมาในการใช้ผ่านสื่อต่างๆเพื่อบอกเล่าเรื่องราวความเป็นไป ไว้ว่า "มนุษย์ทุกหนทุกแห่งและทุกยุคทุกสมัยล้วนผลิตและบริโภคเรื่องเล่า เรื่องเล่าจึงปรากฏออกมาในหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็น นิทาน ตำนาน จิตรกรรมฝาผนัง หรือจะเป็นเรื่องสั้น นวนิยาย สารคดี ภาพยนตร์ หรือแม้แต่ในยามหลับฝัน มนุษย์ยังฝันเป็นเรื่องเล่า เรื่องเล่านั้นมีทั้งที่ถืออิงกับข้อเท็จจริง เช่น ข่าว สารคดี และที่รับรู้กันว่าเป็นเรื่องสมมุติขึ้น เช่น นวนิยาย ภาพยนตร์ แต่ไม่ว่ารูปแบบจะปรากฏออกมาเช่นไร เรื่องเล่า(Narrative) ล้วนมีนิยามร่วมกันว่าเป็นการนำเสนอเหตุการณ์ชุดหนึ่งๆซึ่งจะมีกระบวนการเปลี่ยนแปลงจากสถานการณ์ในตอนต้นไปสู่สถานการณ์ในตอนจบ เกี่ยวข้องกับบุคคลจำนวนหนึ่ง และดำเนินไปตามเงื่อนไขของสถานที่และเวลา(นพพร ประชากุล, 2542: 13)

โดยในการศึกษาเกี่ยวกับการเล่าเรื่อง นั้น โรเบิรต์ และวอลลิส (Robert and Wallis, 2001:59 อ้างถึงใน ธนิต ธนะมาศกุล, 2547: 39) กล่าวว่า " ศาสตร์แห่งการเล่าเรื่องนั้นก็คือการศึกษาอย่างเป็นทางการเกี่ยวกับเรื่องเล่าและการเล่าเรื่อง ซึ่งสามารถเข้าถึงอย่างเป็นทางการหรือตามหลักวิชาการได้เป็นอย่างดีเช่นเดียวกับการเข้าถึงด้วยการสังเกตและพรรณนาบอกเล่าแบบธรรมดา" นอกจากนี้ยังมีการให้ความหมายของการเล่าเรื่องไว้ว่า "การเล่าเรื่องช่วยให้มนุษย์เข้าใจเรื่องราวต่างๆโดยการเล่าเรื่องนั้นถูกนำมาใช้ในการอธิบายโดยไม่จำกัดรูปแบบและประเภทของสื่อไม่ว่าจะเป็นใน นวนิยาย ละครโทรทัศน์ โฆษณา การรายงานข่าว รวมทั้งการพูดคุยกันในชีวิตประจำวันด้วย (Lucaites and Condits, 1985:96-103 อ้างถึงใน ธนิต ธนะมาศกุล, 2547: 39)

เอเดรี่ยน (Adrian, 1991: 53 อ้างถึงใน ธนิต ธนะมาศกุล, 2547: 39) ยังได้อธิบายเกี่ยวกับการเล่าเรื่องไว้ว่า " การเล่าเรื่องเป็นการก้าวข้ามจากการศึกษาเนื้อหาไปสู่ความสนใจในมิติเชิงโครงสร้างการเล่าเรื่อง และวิธีการเล่าเรื่องของสื่อแต่ละชนิด" ซึ่งประเภทของการเล่าเรื่องที่ได้รับการนำมาศึกษามีหลายชนิด ทั้งนวนิยาย นิทาน การรายงานข่าวรวมทั้งภาพยนตร์ นอกจากนี้ ถิรนันท์ อนวัชศิริวงศ์ และคณะ(2543: 24)ได้ให้ความเห็นว่าเกี่ยวกับการเล่าเรื่องว่า ไม่ว่าจะเป็นจินตคดี หรือสารสนเทศ ล้วนผ่านกระบวนการ "นำเสนอ"หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ "ผ่านการเล่า" กล่าวคือ ในจินตคดีที่เรียกกันว่าบันเทิงคดี (ในตำราทางวรรณกรรมมักระบุว่าได้แก่ เรื่องสั้น นวนิยาย และบทละคร) จะมีองค์ประกอบพื้นฐานของการเล่าครบถ้วนและยึดการเล่าเรื่องเพื่อการสื่อทางอารมณ์และสร้างความตื่นตาตื่นใจ เพื่อเสนอหรือกระตุ้นความคิดบางประการ

สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับการเล่าเรื่องในภาพยนตร์นั้น จิอันเน็ตตี้(Giannetti, 2008: 366) อธิบายไว้ว่า "สมัยโบราณ ผู้คนติดต่อสื่อสารกันโดยการเล่าเรื่อง ในหนังสือ "The poetics" ของอริสโตเติล ได้จำแนกประเภทของการเล่าเรื่องบันเทิงคดีไว้ 2 ลักษณะ คือ การแสดง และการเล่าเรื่อง การแสดง คือ การที่เหตุการณ์เล่าเรื่องด้วยตัวของมันเองเช่นการละคร ส่วนการเล่าเรื่อง คือ การบอกเล่าเรื่องราวโดยมีผู้เล่า อาทิ มหากาพย์ หรือ นวนิยาย ซึ่งการเล่าเรื่องในภาพยนตร์เกิดมาจากสองสิ่งนี้ โดยการนำเอาวิธีการเล่าเรื่องทั้งสองชนิดมาผสมผสานกัน ผ่านเทคนิคเฉพาะอันซับซ้อนของสื่อภาพยนตร์

การเล่าเรื่องในภาพยนตร์(Filmic Narration) นั้นเราสามารถพิจารณาได้จากการประติดปะต่อกันของตัวบทและเรื่องราวประเด็นปัญหาต่างๆที่ปรากฏให้เห็นในภาพยนตร์นั้น ทั้งในแง่ที่สามารถเห็นได้อย่างชัดเจน หรือแฝงอยู่ในรูปแบบของการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ ซึ่งประกอบไปด้วยกระบวนการเล่าเรื่องที่ซ้ำกัน และนำเสนอเรื่องราวในมุมมองใหม่ๆที่แตกต่างกันไป ผ่านสิ่งต่างๆในเนื้อเรื่อง เช่น สถานที่ ท่าทีของตัวละคร และมุมกล้อง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ช่วยทำให้การเล่าเรื่องดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและน่าสนใจ ซึ่งในบางทีไม่จำเป็นต้องใช้เสียงเป็นตัวกลางในการเล่าเรื่องเสมอไป เช่น ภาพยนตร์เงียบ (Silent Film) ซึ่งแตกต่างจากการเล่าเรื่องทางวรรณกรรมที่จำเป็นจะต้องอาศัยการดำเนินเรื่องด้วยการเล่าบรรยายและพรรณนาผ่านตัวละคร เช่น การเล่าเรื่องผ่านตัวละคร ฉัน/ข้าพเจ้า/ผม เป็นต้น (Ellis,1982: 66)

สำหรับการวิเคราะห์การเล่าเรื่องในภาพยนตร์นั้นสามารถทำได้โดยผ่านองค์ประกอบของการเล่าเรื่อง ดังต่อไปนี้

1.โครงเรื่อง (Plot)

โครงเรื่อง(Plot) คือ การจัดวางเรื่องราวลำดับชุดของเหตุการณ์ทั้งหมดในเรื่องร้อยเรียงกันอย่างต่อเนื่อง และดำเนินไปตั้งแต่ต้นจนจบ โดยมีทั้งปฏิกิริยา ความสัมพันธ์ต่างๆของตัวละคร ปมปัญหาการขัดแย้ง และบทสรุปในสุดท้าย โดยที่ภาพยนตร์เรื่องหนึ่งๆนั้น สามารถมีเพียงโครงเรื่องเดียวหรือ จะมีโครงเรื่องย่อยที่สำคัญรองมาแทรกอยู่ก็ได้ โดยปรกติ โครงสร้างของการเล่าเรื่องนั้น มีอยู่ 5 ขั้นตอน ได้แก่

1.1 <u>การเริ่มเรื่อง</u> (Exposition) การเริ่มเรื่องเป็นการชักจูงความสนใจให้ติดตามเรื่องราว มีการแนะนำตัวละคร แนะนำฉากหรือสถานที่ อาจมีการเปิดประเด็นปัญหาหรือเผยให้เห็นปม

ขัดแย้งของตัวละคร เพื่อให้เรื่องเล่าน่าติดตาม โดยการเริ่มเรื่องนั้นไม่จำเป็นต้องเรียงลำดับตามเหตุการณ์ โดยอาจเริ่มเรื่องจากตอนกลางหรือย้อนจากท้ายเรื่องไปหาต้นเรื่องก็ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการสร้างสรรค์แนวคิดในงานภาพยนตร์ที่แตกต่างกันไปของผู้กำกับภาพยนตร์

1.2 <u>การพัฒนาเหตุการณ์</u> (Rising Action) คือ เรื่องราวดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและสมเหตุสมผล ปมปัญหาหรือข้อขัดแย้งเริ่มทวีความเข้มข้นขึ้นเรื่อยๆ ตัวละครอาจมีความลำบากใจ และสถานการณ์ก็อยู่ในช่วงยุ่งยาก

1.3 <u>ภาวะวิกฤต</u> (Climax) ขั้นนี้จะเกิดขึ้นเมื่อเรื่องราวถึงจุดแตกหัก และตัวละครอาจตกอยู่ในสถานการณ์ลำบาก จำเป็นต้องมีการตัดสินใจ หรืออาจเป็นช่วงเหตุการณ์ดำเนินมาถึงจุดเปลี่ยนหักมุม

1.4 <u>ภาวะคลี่คลาย</u> (Falling Action) คือ สภาพหลังจากเหตุการณ์ต่างๆได้ผ่านพ้นไปแล้ว เงื่อนงำและประเด็นปัญหาต่างๆได้รับการเปิดเผยหรือข้อขัดแย้งได้ถูกขจัดออกไป

1.5 <u>การยุติของเรื่องราว</u> (Ending) คือ การสิ้นสุดของเรื่องราวทั้งหมด การสิ้นสุดหรือการจบในภาพยนตร์นั้น อาจแบ่งแยกได้หลายอย่าง อาจหมายถึงการสูญเสีย หรือโศกนาฏกรรม หรือ อาจจบแบบมีความสุข หรือจะทิ้งท้ายประเด็นไว้ให้คิดก็ได้ ซึ่งการจบในเรื่องเล่าถือเป็นศิลปะสำคัญอย่างหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อผู้รับสาร เพราะจะทำให้เกิดความซาบซึ้งต่อเรื่องนั้นๆได้เป็นอย่างดี

2. ความขัดแย้ง (Conflict)

ความขัดแย้งเป็นอีกส่วนหนึ่งที่มักจะหยิบยกมาศึกษานอกจากโครงเรื่องทั้งนี้เพราะเมื่อเราศึกษาถึงปมขัดแย้งแล้วนั้น จะทำให้ทราบถึงเรื่องราวต่างๆได้มากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เพราะความขัดแย้งเป็นปมปัญหาอย่างหนึ่งที่ช่วยในการขับเคลื่อนเหตุการณ์ต่างๆให้ดำเนินต่อไปและทำให้น่าสนใจมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ตัวละครส่วนใหญ่ก็จะอยู่กับปมข้อขัดแย้งต่างๆซึ่งนับเป็นจุดสำคัญของภาพยนตร์ ดังนั้นปมความขัดแย้งนี้ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญอย่างหนึ่งของโครงเรื่อง ซึ่งเราสามารถแบ่งแยกและวิเคราะห์ปมขัดแย้งต่างๆออกเป็น 4 ประเด็นดังนี้

2.1 <u>ความขัดแย้งระหว่างบุคคลกับบุคคล</u> คือ การที่ตัวละครสองฝ่ายขัดแย้งกันและ ไม่ลงรอยกัน และพยายามที่จะหาทางแก้แค้นหรือทำลาย เช่น การทำศึกสงครามระหว่างสองชนชาติ หรือการไม่ลงรอยกันของคนสองตระกูล เป็นต้น

2.2 <u>ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างบุคคลกับสังคม</u> คือ ความขัดแย้งที่ตัวละครไม่พอใจในสภาพสังคมที่เป็นอยู่ หรือ ตัวละครต้องการต่อสู้กับสิ่งต่างๆที่สภาพทางสังคมได้กำหนดไว้

2.3 <u>ความขัดแย้งภายในจิตใจ</u> คือ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของตัวละคร โดยตัวละครจะมีความสับสน วุ่นวายใจต่อสิ่งที่ต้องกระทำและมีความยากลำบากต่อการตัดสินใจในสิ่งนั้นๆ เช่น ความขัดแย้งภายในจิตใจของตัวละครที่ต้องเลือก ระหว่างความสัมพันธ์กับการกระทำหน้าที่ เป็นต้น

2.4 <u>ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ</u> คือ ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์ที่มีต่อภัยธรรมชาติ หรือการต่อสู้เพื่อให้หลุดพ้นจากความตาย เช่น การหนีเอาชีวิตรอดจากเหตุการณ์น้ำท่วม หรือ ภยันตรายที่เกิดจากสัตว์ทำร้าย เป็นต้น

สำหรับความขัดแย้งในภาพยนตร์นั้นควรที่จะมีความสมเหตุสมผลเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่โครงเรื่องและภาพยนตร์ โดยในภาพยนตร์เรื่องเรื่องหนึ่งนั้นไม่จำเป็นที่ต้องมีปมขัดแย้งเพียงประเด็นเดียว อาจมีปมขัดแย้งมากกว่าหนึ่งประเด็นก็เป็นได้ ยกตัวอย่างเช่น ภาพยนตร์เรื่อง Raise the Red Lantern (1991) กำกับโดย จางอี้โหมว (Zhang Yi Mou) เป็นเรื่องราวที่สร้างขึ้นเพื่อเสียดสีระบบชนชั้นศักดินาของสังคมจีนและค่านิยมที่มีต่อเพศหญิง โดยเห็นผู้หญิงเปรียบเสมือนเครื่องระบายอารมณ์ โดยเนื้อเรื่อง คือ ซ่งเหลียนนักศึกษาที่พ่อเสียชีวิตลงหลังจากนั้นจึงถูกแม่เลี้ยงขายให้เป็นภรรยาคนที่4 แก่บ้านเศรษฐี และเรื่องราวได้กล่าวถึงการแก่งแย่งและปมขัดแย้งต่างๆที่เกิดขึ้นโดยเราจะเห็นปมขัดแย้งเด่นๆให้เห็นอยู่ 3 ประเด็น ได้จากภาพยนตร์เรื่องนี้ ประเด็นแรก คือ ความขัดแย้งระหว่างบุคคลกับบุคคล การแก่งแย่งขัดแย้งกันระหว่าง ตัวละครคุณนายสอง คุณนายสาม และตัวนางเอก ซึ่งก็ก่อให้เกิดสถานการณ์ต่างๆที่ขับเคลื่อนไปจนท้ายสุดของเรื่อง ปมขัดแย้งประเด็นที่สองนั่นคือ ความขัดแย้งระหว่างบุคคลกับสังคม หมายถึง ตัวนางเอกซ่งเหลียน ที่ถือได้ว่าเป็นสตรีที่ได้รับการศึกษาแตกต่างจากสตรีในสมัยนั้นและมีความคิดที่เป็นสมัยใหม่จากตัวละครอื่นๆในเรื่อง ซึ่งจุดนี้ก่อให้เกิดข้อขัดแย้งต่อสภาพสังคมที่ตัวเองต้องอยู่เป็นเบี้ยล่างของเพศชายและค่านิยมแบบเก่าที่ผู้หญิงพึงปฏิบัติต่อสามี ประเด็นสุดท้ายคือ ความขัดแย้งภายในจิตใจ กล่าวคือความขัดแย้งภายในจิตใจของซ่งเหลียนที่รู้สึกผิดต่อการกระทำที่พลั้งเผลอปากพูดความลับของคุณนายสามออกไปในขณะที่มึนเมาโดยไม่ได้ตั้งใจ จนทำให้คุณนายสามถึงแก่ชีวิต จนตัวเองคิดมากเสียสติและเสียสติไปในที่สุด

3. ตัวละคร (Character)

องค์ประกอบสิ่งหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการเล่าเรื่องในสื่อทุกชนิด นั่นคือ ตัวละคร โดยตัวละครถือเป็นจุดกำเนิดที่ทำให้เรื่องราวทั้งหมดเกิดขึ้น โดยตัวละครในแต่ละเรื่องอาจมีลักษณะแตกต่างกันแต่มีหน้าที่เหมือนกันในการนำเสนอเรื่องราว กล่าวคือ การกระทำของตัวละครจะทำให้เรื่องราวจะขับเคลื่อนไปข้างหน้าตั้งแต่ต้นจนจบเรื่องได้ซึ่งไม่เพียงแต่นำพาเรื่องราวให้จบเรื่อง แต่ตัวละครยังทำหน้าที่ในการเปิดเผยเรื่องราวในภาพยนตร์ด้วย(Field, 1998: 167) โดยตัวละครคือสิ่งเชื่อมโยงเหตุการณ์ และเหตุการณ์ก็คือสิ่งที่ทำให้ตัวละครมีความชัดเจนขึ้น ซึ่งเราสามารถนำมาพิจารณาได้ว่าเรื่องๆนั้นมีคุณค่าและส่งผลในทางการเล่าเรื่องที่ดีหรือไม่โดยดูได้จาก การสร้างตัวละครและการแสดงออกของตัวละคร

1.<u>การสร้างตัวละคร</u> เราสามารถพิจารณาว่าในภาพยนตร์เรื่องนั้น มีการวางตัวละครที่สมเหตุสมผลหรือไม่และวางลักษณะตัวละครไว้ชัดเจนหรือไม่อย่างไร นอกจากนี้การสร้างตัวละครต่างๆในเรื่องให้มีทั้งลักษณะที่มีทั้งด้านเดียว (Flat character)คือ ตัวละครที่มีบุคลิกลักษณะให้เห็นเพียงด้านเดียว ไม่มีความลึกซึ้ง เช่น ตัวละครที่เป็นคนดีตั้งแต่ต้นจนจบไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือขับเคลื่อนทางพฤติกรรมการแสดงออกทางความคิด และตัวละครที่มีลักษณะหลายด้าน(Round Character) คือ ตัวละครที่มีลักษณะให้เห็นหลากหลายด้านทั้งบุคลิกและนิสัยที่เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ต่างๆ รวมถึงการให้ตัวละครมีการพัฒนาก็สามารถช่วยทำให้บทภาพยนตร์นั้นมีความน่าสนใจลึกซึ้งและเสมือนจริงมากยิ่งขึ้น

2.<u>การแสดงออกของตัวละคร</u> ด้วยภาพยนตร์เป็นเรื่องราวที่จำลองสภาพต่างๆในสังคมและเลียนแบบชีวิตจริง ดังนั้น สถานการณ์ต่างๆในเนื้อเรื่องที่เกิดขึ้นรวมทั้งการแสดงออกของตัวละครต้องเสนอออกมาในแง่ที่สมเหตุสมผลและน่าเชื่อถือ ซึ่งโดยทั่วไปแล้วการแสดงออกของมนุษย์หรือในที่นี้คือตัวละคร ต้องมีเหตุจากแรงจูงใจ (motive) หรือมีเหตุที่ก่อให้เกิดการกระทำนั้นเสมอ ถ้าไม่มีเหตุแห่งแรงจูงใจก็จะไม่เกิดการกระทำเป็นแน่นอน โดยเหตุแห่งแรงจูงใจนั้นอาจมีทั้งมุ่งหวังดีด้วยความพึงพอใจแล เสน่ห์หา หรือมุ่งหวังร้ายซึ่งอาจเกิดจากความเกลียดชัง โดยทั้งรู้ตัวและไม่รู้ตัวซึ่งควรที่จะสอดคล้องไปในทางเดียวกันกับการแสดงออกของตัวละคร

การศึกษาวิเคราะห์คุณสมบัติของตัวละครยังศึกษาได้โดยแบ่งจำแนกออกเป็น2 ลักษณะ คือ

1.ตัวละครผู้กระทำ คือ ตัวละครที่มีลักษณะเข้มแข็งสามารถยืนหยัดหรือพึ่งพาตัวเองได้ โดยไม่ถูกคุกคามหรือครอบงำทางความคิดจากตัวละครตัวอื่น และสามารถตัดสินใจหรือตัดสินปัญหาต่างๆได้ด้วยตนเอง

2.ตัวละครผู้ถูกกระทำ คือ ตัวละครที่มีความอ่อนแอทั้งทางด้านความคิดและจิตใจ ต้องอาศัยพึ่งพาผู้อื่น ต้องการคำแนะนำหรือถูกควบคุมโดยตัวละครตัวอื่น

ทั้งนี้นอกจากการพิจารณาตัวละครผ่านลักษณะทางภายนอกที่ปรากฏออกมาทางอากัปกิริยา การแต่งกายและพฤติกรรมที่แสดงออกแล้วนั้น บทสนทนาของตัวละครถือเป็นส่วนสำคัญที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะอุปนิสัยที่เป็นเอกลักษณ์ของตัวละครแต่ละตัว เพราะบทสนทนาหรือคำพูดต่างๆของตัวละครนั้นล้วนมีรากฐานที่เกิดจากความคิดและทัศนคติที่ตัวละครมีทั้งสิ้น

4.แก่นความคิด (Theme)

แก่นความคิด(Theme) นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างมากต่อการเล่าเรื่องโดยเฉพาะเมื่อต้องการวิเคราะห์ถึงใจความสำคัญของเรื่องๆนั้นที่ผู้เล่าต้องการที่จะบอกหรือสื่อออกมา ไม่ว่าในรูปแบบที่ชัดเจนหรือเป็นนัยบางอย่าง ซึ่งเราจำเป็นต้องจับใจความสำคัญเหล่านั้นไว้ให้ได้มิฉะนั้นก็ไม่อาจรับรู้ถึงแก่นความคิดหลักและสิ่งที่ผู้เล่าต้องการจะถ่ายทอดให้ทราบ

โดยแก่นความคิด หมายถึง ความคิดหลักในการดำเนินเรื่องและเป็นความคิดที่เจ้าของเรื่องต้องการนำเสนอ ซึ่งเราสามารถเข้าใจถึงแก่นความคิดได้จากองค์ประกอบต่างๆในการเล่าเรื่อง เช่น ชื่อเรื่อง ชื่อตัวละคร ค่านิยมหรือแม้แต่สะท้อนออกมาจากคำพูดและการกระทำ หรือจะเป็นในทางสัญลักษณ์พิเศษที่ปรากฏให้เห็นภายในเรื่อง สำหรับแก่นความคิดที่ได้รับความนิยมในการนำเสนอนั้นมีไม่มากนักโดยมากเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับ ความดี ความชั่ว ความรักหรือความเกลียดชัง (ฉลองรัตน์ ทิพย์พิมาน, 2539: 16)

ตามที่ รักศานต์ วิวัฒน์สินอุดม(2545: 99-100) ได้กล่าวอธิบายถึงแก่นของเรื่อง(Theme) ว่าแก่นของเรื่องถือเป็นศูนย์กลางของความคิดหลักที่เกี่ยวกับเรื่องทั้งหมดที่ผู้กำกับภาพยนตร์ต้องการสื่อสารกับคนดู หรือต้องการบอกคนดู นอกจากนี้ความคิดหลักนี้ยังเป็นตัวคอยยึดเรื่องราวหรือเนื้อเรื่อง

ทุกส่วนขององค์ประกอบของเรื่องเข้าไว้ด้วยกัน ดังนั้นแก่นของเรื่องจึงถือเป็นสิ่งสำคัญ ทั้งนี้ความคิดหลักของเรื่องส่วนใหญ่เป็นเรื่องเกี่ยวกับมนุษย์ สังคม สภาพแวดล้อม เช่น ความรัก การพลัดพราก ความพยาบาทอาฆาต ความเสียสละเอื้ออาทร ความอดทน เป็นต้น โดยทั่วไปในภาพยนตร์หนึ่งเรื่องอาจมีมากกว่าหนึ่งความคิดหลัก ซึ่งมีความคิดรองเป็นตัวส่งเสริมความคิดหลักใหญ่เพื่อให้เรื่องมีความหนักแน่นและชัดเจนมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ บอบเคอร์ (Bobker, 1979: 23) ได้กล่าวถึงแก่นความคิดหลักของภาพยนตร์ไว้ว่า สิ่งแรกที่ผู้คนทั่วไปจะนึกถึงในการชมภาพยนตร์นั้น คือ แก่นความคิดหรือ Theme ของภาพยนตร์ เพราะถ้าผู้ชมไม่สามารถจับประเด็นได้ว่าแก่นความคิดหลักคืออะไรก็ไม่สามารถที่จ ศึกษา หรือคาดหมายถึงสิ่งที่ผู้กำกับต้องการเสนอสื่อออกมาได้ หรือถ้าการนำเสนอของแก่นเรื่องนั้นไม่ชัดเจนก็อาจส่งผลทำให้ภาพยนตร์เรื่องนั้นล้มเหลวในทางการสื่อสารต่อผู้ชม เพราะแก่นของเรื่องเปรียบเสมือนประเด็นหลักและเป็นใจความสำคัญของการสื่อสารระหว่างผู้กำกับและผู้ชมภาพยนตร์

สำหรับ บอกซ์ (Boggs, 1978: 14-15) ได้แบ่งแก่นความคิดหลักของเรื่องออกเป็นประเภท ดังนี้

1. <u>แก่นความคิดหลักเกี่ยวกับศีลธรรม</u> (Theme as a Moral Statement) โดยธรรมชาติของภาพยนตร์จะนำเสนอชักจูงให้สนใจในรากฐานของศีลธรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริงที่ปรากฏโดยทั่วไป และจะใช้ศีลธรรมหลายๆเรื่องนั้นมาสัมพันธ์กัน

2. <u>แก่นความคิดหลักเกี่ยวกับชีวิต</u> (Theme as a statement about life) ภาพยนตร์นั้นมุ่งเสนอภาพของความเป็นจริงของมนุษย์ที่เกิดขึ้น โดยมุ่งเน้นให้ตระหนักและสร้างข้อวิพากษ์ถึงประสบการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้น หรือเป็นการกำหนดประเมินสภาพของมนุษย์

3. <u>แก่นความคิดหลักเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์</u> (Theme as statement about human nature) มุ่งเสนอพฤติกรรมลักษณะของมนุษย์คนหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่ง แต่เปรียบเป็นตัวแทนของมนุษย์ทั้งหมด

4. <u>แก่นความคิดหลักเกี่ยวกับวิพากษ์ทางสังคม</u> (Theme as a social comment) ผู้สร้างภาพยนตร์ในยุคสมัยปัจจุบันได้ให้ความสนใจมากขึ้นเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ดังนั้นในภาพยนตร์จึงมุ่งนำเสนอแก่นความคิดหลักให้เห็นถึงปัญหาและสภาพสังคม เพื่อให้เกิดความคิดในการปฏิรูปทางสังคม โดยสามารถสะท้อนออกมาในรูปแบบแนวตลก เสียดสี หรืออย่างโหดร้ายป่าเถื่อน เป็นต้น

5. แก่นความคิดหลักเกี่ยวกับศีลธรรมหรือคำถามเชิงปรัชญา (Theme as a moral or philosophical riddle) มุ่งเสนอด้วยการตั้งคำถามเรียกร้องให้ตอบในเชิงปรัชญามากกว่า โดยสามารถสื่อผ่านทาง สัญญะ หรือ ภาพลักษณ์ ซึ่งต้องอาศัยการตีความวิเคราะห์จากผู้ชม

5. ฉาก (Setting)

ฉากนั้นถือเป็นองค์ประกอบสำคัญอีกอย่างหนึ่งในการเล่าเรื่อง ทั้งนี้เพราะการเล่าเรื่องถ่ายทอดสถานการณ์ที่ต่อเนื่องกัน เพราะเหตุการณ์ต่างๆย่อมเกิดขึ้นโดยปราศจากจากสถานที่ไม่ได้ ดังนั้นฉากจึงมีความสำคัญในการรองรับสถานที่เหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น ณ ที่ใดที่หนึ่งเวลาใดเวลาหนึ่งของเรื่อง นอกจากนี้ฉากยังมีความสำคัญในการบ่งบอกเล่าถึงอิทธิพลความคิดของตัวละคร หรือการการะทำของตัวละครได้อีกด้วย เช่น การแสดงถึงภูมิหลังของตัวละคร หรือ ยุคสมัยของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

การวิเคราะห์งานทางด้านวรรณกรรมที่มาสู่งานในภาพยนตร์ ฉากหรือสถานที่อาจวิเคราะห์ได้ถึง สถานที่ที่เกิดเหตุการณ์ต่างๆในเรื่อง รวมถึงสภาพแวดล้อมต่างๆ โดยการสร้างฉากที่เลียนแบบชีวิตจริง จำเป็นต้องสร้างฉากและรายละเอียดต่างๆทางสภาพแวดล้อมให้สมจริงเพื่อให้ผู้ชมรู้สึกคล้อยตามไป โดยในบางเรื่องอาจจำลองฉากสถานที่ในเรื่องเป็นโลกที่จำลองขึ้นหรือเป็นอีกโลกหนึ่ง เช่น เกาะร้าง หรือ โลกในอีกภพหนึ่งซึ่งมีการกระทำร่วมกันของตัวละครต่อสถานที่นั้น ฉากเหล่านี้ก็อาจเปรียบได้กับโลกจำลองที่บรรจุสถานการณ์ไว้ที่คนเราอาจต้องเผชิญในโลกแห่งความเป็นจริงก็ย่อมได้ (ชัตสุณี สินธุสิงห์, ผู้รวบรวม, 2538: 13)

ประเภทของเรื่องเล่านี้ยังสามารถแบ่งแยกออกได้เป็น5 ประเภท ดังนี้ (ธัญญา สังขพันธานนท์, 2539: 191-193)

1. ฉากที่เป็นธรรมชาติ ได้แก่ สภาพแวดล้อมที่แวดล้อมตัวละคร เช่น ป่าไม้ ลำธาร หรือบรรยากาศเช้าค่ำในแต่ละวัน

2. ฉากที่เป็นสิ่งประดิษฐ์ ได้แก่ อาคารบ้านเรือน เครื่องใช้ในครัว หรือสิ่งประดิษฐ์ที่เป็นเครื่องใช้ต่างๆ

3. ฉากที่เป็นช่วงเวลา หรือ ยุคสมัย ได้แก่ ยุคสมัยหรือ เวลาที่เกิดขึ้นตามท้องเรื่อง

4. ฉากที่เป็นการดำเนินชีวิตของตัวละคร หมายถึง สภาพแบบแผนหรือกิจวัตรประจำวันของตัวละคร ของชุมชน ท้องถิ่น หรือ สภาพสังคมของตัวละครที่อาศัยอยู่

5 .ฉากที่เป็นสภาพแวดล้อมเชิงนามธรรม คือ สภาพแวดล้อมที่จับต้องไม่ได้แต่มีลักษณะเป็นความเชื่อ หรือความคิดของคน เช่น ค่านิยม ธรรมเนียม ประเพณี เป็นต้น

6. สัญลักษณ์ (Symbol)

เนื่องจากภาพยนตร์เป็นการเล่าเรื่องที่ทำให้ผู้ชมเห็นทั้งภาพและเสียงไปในขณะเดียวกัน ดังนั้นในภาพยนตร์มักจะมีการใช้สัญลักษณ์(Symbol) เพื่อสื่อความหมายหรือนัยอยู่เสมอ โดยสัญลักษณ์ที่สื่อนั้นจำเป็นต้องอาศัยประสบการณ์ของแต่ละบุคคลในการแปลความหมาย ดังนั้นการตีความหมายของสัญลักษณ์จึงไม่จำเป็นต้องเป็นไปในทางเดียวกันเสมอไป สำหรับการใช้สัญลักษณ์สื่อความหมายในภาพยนตร์นั้นประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 2 ประเภทด้วยกัน คือ สัญลักษณ์ทางภาพ และสัญลักษณ์ทางเสียง

1. สัญลักษณ์ทางภาพ คือ องค์ประกอบของภาพยนตร์ที่ถูกนำเสนอซ้ำๆ อาจเป็นวัตถุ สถานที่ หรือสิ่งมีชีวิตเช่น สัตว์หรือบุคคลก็ได้ สัญลักษณ์อาจเป็นภาพเพียงภาพเดียว หรือเป็นกลุ่มของภาพที่เกิดจากการตัดต่อลำดับภาพ

2. สัญลักษณ์ทางเสียง คือเสียงต่างๆ ที่ถูกใช้เพื่อแสดงความหมายอื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบความหมายหรือเพื่อแสดงวัตถุประสงค์ของตัวละคร ไม่ใช่การใช้เพื่อสร้างอารมณ์ร่วมกับตัวละคร และเรื่องราวของภาพยนตร์

ทั้งนี้การศึกษาในการใช้สัญลักษณ์ทั้งทางภาพและเสียงในภาพยนตร์ ด้วยการนำมาใช้วิเคราะห์กับการชมภาพยนตร์ก็ช่วยให้เข้าใจเรื่องราวต่างๆได้ดีขึ้น

7. มุมมองในการเล่าเรื่อง (Point of View)

มุมมองในการเล่าเรื่อง คือ มุมมองของเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นและถูกเล่าผ่านตัวละครตัวใดตัวหนึ่งในเรื่อง หรืออาจไม่ใช่ตัวละครในเรื่องก็ได้ ซึ่งแต่ละจุดยืนจะมีลักษณะแตกต่างกันออกไป มุมมองในการเล่าเรื่องถือได้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเล่าเรื่องเพราะจะมีผลต่อความรู้สึกและทัศนคติของ

ผู้ชม อีกทั้งมีผลต่อการชักจูงอารมณ์ของผู้ชมได้แบ่งมุมมองพื้นฐานในการเล่าเรื่องออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้ (Giannetti, 2008a: 436-440, 2008b: 366)

1. การเล่าเรื่องจากมุมมองของบุคคลที่หนึ่ง (The First-Person Narrator) คือ การเล่าเรื่องผ่านตัวละครหลักของเรื่อง ซึ่งตัวละครมักเอ่ยคำว่า "ผม" หรือ "ฉัน" อยู่เสมอ การใช้มุมมองแบบนี้มักเป็นการตีความเหตุการณ์ต่างๆ ในมุมมองของตัวละครที่เป็นผู้เล่าเรื่องเอง ทำให้เรารู้สึกใกล้ชิดกับเหตุการณ์ต่างๆภายในเรื่อง แต่ก็อาจมีอคติของผู้เล่าหรือตัวละครปนอยู่ด้วย การเล่าเรื่องแบบนี้พบได้ในภาพยนตร์อัตชีวประวัติ เช่น ภาพยนตร์เรื่อง The Joy Luck Club (1993) ที่เล่าผ่านจุดยืนของตัวละครแต่ละตัวในเรื่อง

2. การเล่าเรื่องจากมุมมองของบุคคลที่สาม (The Third-Person Narrator) คือการเล่าเรื่องถึงตัวละครตัวอื่นโดยที่ผู้เล่าได้อยู่ในเหตุการณ์นั้นๆด้วย โดยผู้เล่ากล่าวถึงตัวละครตัวอื่น เหตุการณ์อื่น ที่ตัวเองพบเห็นหรือเกี่ยวพันด้วย เช่น เรื่อง

3. การเล่าเรื่องจากจุดยืนที่เป็นกลาง (The Objective Point of view) ผู้เล่าไม่อยู่ร่วมในเหตุการณ์ โดยทำหน้าที่เป็นผู้สังเกตการณ์เป็นมุมมองที่ผู้สร้างพยายามให้เกิดความเป็นกลาง ปราศจากอคติในการนำเสนอ เป็นการเล่าเรื่องที่ไม่สามารถเข้าถึงอารมณ์ของตัวละครได้อย่างลึกซึ้ง เนื่องจากเป็นการเล่าจากมุมมองภายนอก และเป็นเพียงการเล่าเหตุการณ์โดยให้ผู้ชมตัดสินเรื่องราวเอง มักใช้กับภาพยนตร์ประเภทสารคดี เช่น

4. การเล่าเรื่องจากจุดยืนแบบรอบด้าน (The Omniscient Point of view) จุดยืนประเภทนี้ผู้เล่าไม่อยู่ร่วมเหตุการณ์ แต่สามารถรู้และเข้าใจความคิดของตัวละครทุกตัว สามารถและสามารถเล่าเรื่องโดย ย้ายเหตุการณ์ สถานที่ หรือแม้แต่กาลเวลา สามารถเล่ายอนอดีต หรือก้าวไปในอนาคต และสามารถสำรวจความปรารถนาความคิดของตัวละครได้อย่างอิสระ มุมมองแบบนี้พบบ่อยที่สุดในภาพยนตร์

3. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวัฒนธรรมของจีน

1. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรม

วัฒนธรรมอาจกล่าวได้ว่าเกิดขึ้นมาพร้อมกับสังคมมนุษย์และมีการสืบทอดกันมาจนเป็นแบบแผนและเอกลักษณ์ เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความเจริญของสังคมมนุษย์ที่มีประวัติความเป็นมาอย่างยาวนาน

ตั้งแต่มนุษย์เริ่มถือจัดเป็นสัตว์สังคม ดังนั้นจึงมีการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดทางวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่อง จนถึงช่วงตอนต้นศตวรรษที่19 การศึกษาทางด้านวัฒนธรรมเริ่มที่จะมีการศึกษาอย่างจริงจังเป็นระเบียบแบบแผนมากขึ้น จากกลุ่มของนักมานุษยวิทยาในยุโรปตะวันตก โดยได้นิยามต่อศาสตร์ทางมานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรมไว้ว่า คือ การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ที่มนุษย์ได้คิดค้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการในการดำรงชีวิตอยู่ของตนเอง โดยไม่ว่ามนุษย์จะคิดอย่างไร ปัจจัยที่มากระตุ้นความคิดก็มาจากความต้องการของมนุษย์ทั้งสิ้น และมีรูปแบบที่แตกต่างกันไปตามแต่ละสภาพแวดล้อมและเมื่อเวลาผ่านไปก็จะพัฒนาและหลากหลายยิ่งขึ้น (นิยพรรณ วรรณศิริ, 2540: 17)

วัฒนธรรมนั้นได้รับอิทธิพลการแพร่ขยายเข้าสู่สังคมไทยโดยพระวรวงศ์เธอกรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์ ได้ทรงใช้คำว่า วัฒนธรรม ขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2475 ซึ่งทรงแปลมาจากคำว่า culture ซึ่งรากศัพท์ในภาษาละตินมาจากคำว่า cult ที่หมายถึง ลัทธิธรรมเนียมประเพณีหรือศาสนา หรืออีกนัยหนึ่ง cult หรือ culture แปลว่า งอก ซึ่งเป็นคำเดียวกับรากศัพท์ของคำว่า Agriculture ที่แปลว่า เกษตรศาสตร์ ที่หมายถึง การเพาะปลูกได้งอกงามเป็นการแสดงให้เห็นถึงความเจริญงอกงาม ผลิดอกออกผลเพื่อเป็นประโยชน์ต่อมนุษย์ในอันที่จะใช้เป็นประโยชน์แก่ตน ฉะนั้น ภูมิธรรมแห่งความเจริญงอกงามย่อมได้แก่สิ่งที่เรียกว่าวัฒนธรรม (ธนิต ธนะกุลมาส, 2547ก: 2, 2547ข: 14-15)

การให้นิยามของคำว่าวัฒนธรรมนั้นมีอยู่มากมาย ตัวอย่างเช่น วัฒนธรรมอาจหมายถึงพฤติกรรมการเรียนรู้ร่วมกันซึ่งสืบทอดจากคนรุ่นหนึ่งมาสู่คนอีกรุ่นหนึ่งเพื่อจุดมุ่งหมายสนับสนุนในการดำเนินชีวิตของบุคคลและสังคม การปรับตัว การเจริญเติบโต (Marsella, 1994: 166-167 อ้างถึงใน จุฑาพรรธ์ ผดุงชีวิต, 2550: 4)

นอกจากนี้องค์การศึกษาวิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ หรือ UNESCO ให้ความหมายของวัฒนธรรมไว้ว่า คือ วิถีชีวิตของคนเกิดจากกระบวนการอันซับซ้อนทางสังคมหรือกลุ่มชนโดยรวมเอามิติทางด้านจิตใจ วัตถุ ภูมิปัญญา และอารมณ์เข้าไว้ด้วยกันจนกลายเป็นรูปแบบเอกลักษณ์ของสังคมนั้น ไม่ใช่แต่ในเรื่องของศิลปะ วรรณกรรม แต่หมายรวมถึงรูปแบบการใช้ชีวิต สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน ค่านิยม ตลอดจนขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีและความเชื่อต่างๆ (โคม มูสิกะคามะ, 2545: 4 อ้างถึงใน ธนิต ธนะกุลมาส, 2545: 15)

เอลล์วู๊ด (Elwood, 1994: 80 อ้างถึงใน ธนิต ธนะกุลมาส, 2545: 16) ยังได้ให้ความหมายของวัฒนธรรม วัฒนธรรมเป็นสิ่งแสดงออกถึงลักษณะโดยรวมของแบบแผนทางพฤติกรรมที่ได้รับจากสังคม และถ่ายทอดออกไปจากสังคมเป็นสิ่งที่แสดงถึงเอกลักษณ์เฉพาะของกลุ่มคนทั้ง ภาษา การดำรงชีพ อุตสาหกรรม ศิลปะกฎหมาย การปกครอง ศีลธรรม ศาสนา และรวมถึงการบันทึกและถ่ายทอดวัฒนธรรมลงในวัตถุและศิลปวัตถุด้วยหรือ นักวิชาการของไทย อย่าง ส.ศิวลักษณ์ ได้ให้กำจัดความของคำว่า วัฒนธรรม ไว้ว่า หมายถึง ชีวิตทั้งหมดซึ่งกลุ่มชนหนึ่งใดได้ประพฤติปฏิบัติกันมาจนเป็นวิวัฒนาการสืบต่อกันไปเป็นรุ่นสู่รุ่นและหัวใจของวัฒนธรรมคือภาษาอันเป็นพาหะที่สำคัญทางวัฒนธรรมที่จะสะท้อนถึงระบบความคิด ความเชื่อต่างๆของผู้คนในสังคมนั้นๆ(จุฑาพรรพ์ ผดุงชีวิต, 2550: 5)

เราอาจกล่าวได้ว่า วัฒนธรรมเป็นระบบพฤติกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้นมาเพื่อตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานของมนุษย์ และมีวิวัฒนาการและการพัฒนาเปลี่ยนแปลงไปอย่างต่อเนื่องตามความคิดของมนุษย์ ดังนั้นวัฒนธรรมจึงมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงได้ตลอดไม่คงที่และตายตัว

2. แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมจีน

การศึกษาถึงภาพยนตร์เพลงงิ้วนั้นถือเป็นการศึกษาถึงวัฒนธรรมในฐานะที่มีภาพยนตร์เป็นสื่อตัวกลางนำเสนอภาพของวัฒนธรรมสังคมที่เกิดขึ้น ดังนั้นจึงจำเป็นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่ต้องศึกษาถึงวัฒนธรรมที่มีลักษณะรูปแบบเฉพาะของจีน อันเนื่องมาจากชาวจีนนั้นถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์มายาวนานมากที่สุดประเทศหนึ่ง และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของตนเองที่ฝังลึกอยู่ในความคิดของผู้คน ดังนั้น การศึกษาถึงวัฒนธรรมและอุดมคติแบบจีนจึงมีความสำคัญอย่างมากต่อบริบททางสังคม การเมือง และประเพณีของจีนที่เห็นได้ผ่านสื่อภาพยนตร์

หากจะกล่าวถึงวัฒนธรรมจีนแล้วนั้น นับว่าเป็นประเด็นที่อธิบายได้อย่างมากมายเพราะประเทศจีนนั้นเป็นประเทศที่มีประวัติมาอย่างยาวนานที่สุดแห่งหนึ่งของโลก อีกทั้งสภาพทางภูมิศาสตร์ยังกว้างใหญ่ไพศาล มีความหลากหลายในด้านวัฒนธรรมสูงเนื่องจากประกอบไปด้วยชนกลุ่มน้อย(Minority Nationalities) กระจัดกระจายอยู่ทั่วไป นอกจากนี้ชาวจีนเองนั้นถือได้ว่ามีการผสมผสานกันทางเชื้อชาติและสายเลือดอย่างหลากหลายทั้ง ดังสังเกตได้จากประวัติศาสตร์จีนที่มีการรบเพื่อรักษาและขยายอาณาเขตแดนเอาไว้ไม่ให้เสื่อมสลายดังเช่นจากประวัติศาสตร์จีนในระยะสองพันปีที่ผ่านมา จีนถูกชนเผ่าต่างๆรุกรานหลายครั้งด้วยกันโดยเฉพาะชนเผ่ามองโกล กับ แมนจู ที่ถือได้

ว่าเป็นสองชนเผ่าที่เข้ามารุกรานจีนอย่างรุนแรงที่สุด คือ ตอนปลายศตวรรษที่13 ชาวมองโกลได้เข้ายึดแผ่นดินจีนทั้งหมดแล้วสร้างราชวงศ์หยวน(Yuan Dynasty)ขึ้น และในอีกครั้งเมื่อกลางศตวรรษที่17 ที่จีนได้ถูกชาว แมนจูโจมตีและก่อตั้งราชวงศ์ชิง(Qing Dynasty)ขึ้น แต่เนื่องด้วยคุณค่าและสิ่งต่างๆที่ชาวจีนเดิมได้สร้างและสั่งสมไว้มานานล้วนเป็นสิ่งที่มีคุณค่าจึงไม่ได้ถูกทำลายไปและในสุดท้ายทั้งสองชนเผ่านี้ค่อยๆกลายเป็นส่วนหนึ่งของจีนไปในที่สุด(นิตยา ชวี, 2542: 39) ด้วยสาเหตุดังกล่าวนี้จึงทำให้โครงสร้างทางสังคมของจีนนั้นมีความสลับซับซ้อนเป็นอย่างมาก ยิ่งไปกว่านั้นลักษณะเฉพาะของปรากฏการณ์ทางสังคมในหลายๆประการจึงได้กลายมาเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นจีน

โดยปกติแล้วชาวจีนนั้นจะให้ความสำคัญกับเรื่องของความกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างคน สังคมและธรรมชาติ นอกจากนี้ปรัชญาดั้งเดิมของจีนนั้นเน้นการให้ความสำคัญที่ตัวมนุษย์กับการฝึกตนเองในด้านคุณธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการฝึกจิตใจและการปฏิบัติตัวบำเพ็ญประโยชน์ให้เกิดแก่สังคม และยังให้ความสำคัญกับการตระหนักรู้ของสติปัญญาด้วย (วิทยาลัยภาษาจีนปักกิ่ง, มหาวิทยาลัยครูหนานจิง และมหาวิทยาลัยครูอันฮุย, 2550: 3) ดังสูตรรากฐานของปรัชญาจีนซึ่งรวมไว้ด้วย 8 คำ คือ “ซิวกี้” แปลว่า อบรมฝึกตนเอง “อังนั้ง” แปลว่า ยังความสงบสุขให้ผู้อื่น “ไหลเสี่ย”แปลว่า ทำภายในตนให้มีคุณธรรม “วั่วอ๊วง” แปลว่า ทำภายนอกให้เป็นนักปกครองที่ดี (เสถียร โพธินันทะ, 2506: 37 อ้างถึงใน ฟื้น ดอกบัว, 2549: 7)โดยสิ่งนี้นั้นได้กลายมาเป็นรากฐานในการสร้างค่านิยมวัฒนธรรมขึ้นและก่อให้เกิดลัทธิความเชื่อของประเพณีจีนที่ยึดถือต่อๆกันมา

เมื่อกล่าวถึงพื้นฐานทางวัฒนธรรมจีนและปรัชญาความคิดต่างๆของจีนนั้นสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ถึงระบบวัฒนธรรมจีน 2 รูปแบบใหญ่ๆคือ วัฒนธรรมทางด้านจิตใจ และ วัฒนธรรมทางระเบียบประเพณี (เจือ สตะเวทิน, 2538: 196-198) ซึ่งทั้งสองรูปแบบของวัฒนธรรมจีนนี้ล้วนมีรากฐานจากสามศาสนา คือ ขงจื๊อ เต๋าและพุทธศาสนานิกายมหายานประกอบขึ้นจนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและมีอิทธิพลมากสำหรับชาวจีน ดังคำกล่าวของชาวจีนฮ่องกงที่ว่าไว้ในภาษาจีนว่า “ซานเจี้ยวเหวยอี” แปลว่า “สามศาสนาคือหนึ่งเดียว”(บรูมฟิลด์, 2532: 35) และส่งผลเป็นวัฒนธรรมดังกล่าว ดังจะอธิบายได้ดังต่อไปนี้

1. วัฒนธรรมทางด้านจิตใจ

วัฒนธรรมทางด้านจิตใจนั้นนับว่าเป็นดั่งจิตวิญญาณที่ชาวจีนนั้นยึดถือมาตลอดทุกยุคทุกสมัยเพราะมีความเกี่ยวพันเชื่อมโยงกันอย่างแยกไม่ออก ชาวจีนทุกยุคทุกสมัยนั้นได้รับการถ่ายทอดทางความเชื่อและความคิดที่มีอิทธิพลมาจากหลักปรัชญาและคำสอน 3 แหล่ง คือ

1.1 <u>ปรัชญาคำสอนจากขงจื๊อ ศาสดาแห่งลัทธิขงจื๊อ</u> ขงจื๊อนั้นถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีความสำคัญสำหรับประเทศจีนมากกว่าผู้อื่นทั้งหมด ดังที่อาจารย์ จำนง ทองประเสริฐ(2515: 42) ได้กล่าวไว้ว่า "ลัทธิขงจื๊อถือได้ว่าเป็นลัทธิที่สำคัญที่สุดในชีวิตของชาวจีนเพราะคนจีนทั้งหมดยึดถือลัทธิขงจื๊อด้วยกันทั้งนั้น แม้บางท่านจะบอกว่านับถือพุทธศาสนาแต่ลัทธิขงจื๊อนี้ยังคงฝังลึกอยู่ในความรู้สึกนึกคิดของชาวจีนอยู่ตลอด

ปรัชญาของขงจื๊อนั้นเกิดขึ้นมาจากการผลักดันของสังคม ซึ่งมักจะเน้นไปในทางปฏิบัติมากกว่าความรู้หรือทฤษฎี ให้ความสนใจกับเรื่องของมนุษย์ที่ยังมีชีวิตอยู่และให้ความสนใจตนเอง ฝึกฝนตนเองให้มีคุณธรรมและนำความดีของตนนั้นบำเพ็ญประโยชน์ให้แก่บุคคลอื่นในสังคม โดยที่มาทางความคิดของขงจื๊อเหล่านี้นั้นแบ่งเป็นสองประเภท คือ ประเภทแรกเป็นงานของขงจื๊อโดยตรง เรียกว่า "วิทยาการขั้นสูงหกประการ" (Wu Ching) ซึ่งรวบรวมขึ้นในราชวงศ์ฮั่น (202 B.C.- A.D. 220) และประเภทที่สองซึ่งเป็นงานที่กล่าวอ้างถึงขงจื๊อโดยลูกศิษย์ของขงจื๊อที่เรียกว่า " จตุรปกรณ์" (Ssu) ที่ถูกรวบรวมขึ้นในยุคของราชวงศ์ซ่ง(A.D. 960-1279)

ผลงานประเภทแรกของขงจื๊อที่เรียกว่าวิทยาการขั้นสูง(Wu Ching) ที่แต่งขึ้นโดยขงจื๊อนั้นประกอบด้วย

1. <u>ธรรมชาติวิทยา</u> (I Ching หรือ Book of Changes) เป็นการกล่าวถึงความเปลี่ยนแปลงและสัมพันธภาพในธรรมชาติ โดยนักพยากรณ์ได้นำเอาเรื่องราวของการเปลี่ยนแปลงของธรรมชาติมาสร้างคำทำนายพยากรณ์ต่างๆ

2. <u>รัฐศาสตร์</u> (Shu Ching หรือ Book of History) เป็นการกล่าวถึงระเบียบแผนการปกครอง ซึ่งรวบรวมจากเอกสารต่างๆจำนวนมากที่กล่าวถึงระบอบการปกครองตั้งแต่สมัยพระเจ้าเง้ยวถึงสมัยราชวงศ์จิวของเดิมที่มีถึง 3,240 บท ขงจื๊อได้ชำระตัดลงมาเหลือที่สำคัญเอาไว้ 120บท ปัจจุบันที่ตกทอดคงเหลือเพียง 28 บทเท่านั้น

3. <u>โคลงกลอน</u> (Shih Ching หรือ Book of Poetry) บทโคลงกลอนนี้มีจำนวน 3,011 เล่มปัจจุบันเหลือเพียง 305 เล่ม ส่วนใหญ่บทโคลงกลอนเหล่านี้จะอยู่ในสมัยชุนชิว (800-600 B.C.) และเป็นหลักสำหรับขงจื๊อและลูกศิษย์ในการนำมาอบรมสั่งสอนทางด้านจริยธรรม

4. <u>นิติธรรม ธรรมเนียม</u> (Li Chi หรือ Ceremonials Records) เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับขนบธรรมเนียมประเพณีต่างๆ เช่น การแต่งงาน การฝังศพ การไว้ทุกข์ พิธีกรรมต่างๆ

งานรื่นเริง การไปศาล การสงคราม การศึกษาและการทำความเคารพ อาจกล่าวได้ว่าหนังสือเล่มนี้คือการรวบรวมในการกระทำทุกสิ่งอย่างที่จงยึดตามขนบธรรมเนียมประเพณีเสมอ

5. ประวัติศาสตร์ (Ch'un Ch'iu หรือ Spring and Autumn Annuals) สันนิษฐานว่าหนังสือเล่มนี้เป็นการกล่าวถึงเหตุการณ์ต่างๆ เช่น การเริ่มต้นของฤดูกาลต่างๆ การโคจรของดวงอาทิตย์ การตายของผู้มีชื่อเสียง ภัยธรรมชาติ ข้อตกลงต่างๆและสงคราม งานเขียนชนิดนี้ขงจื๊อได้แทรกอุดมคติทางการเมืองของตนเองลงไปด้วยและแก้ไขตัดตอนเรื่องราวที่ขัดกับทรรศนะของขงจื๊อออกไป รวมทั้งวิพากษ์วิจารณ์รัฐบาลไปด้วยพร้อมกัน

6. ดนตรี หรือ หยาว(Yao) ในสมัยของขงจื๊อนั้นดนตรีมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกวีนิพนธ์มาก เมื่อขงจื๊อรวบรวมกวีนิพนธ์ของโบราณอยู่นั้นเขาก็ได้เรียงดนตรีเป็นภูมิหลังของบทกวีนิพนธ์แต่ละบทที่เขาคัดเลือกครั้งสุดท้ายเอาไว้

ส่วนผลงานประเภทที่สองที่เรียกว่า จตุรปกรณ์ (Ssu) ที่เป็นงานของลูกศิษย์ที่กล่าวอ้างถึงขงจื๊อประกอบไปด้วย

1. หลุ่นยื๊อ (Lun Yu หรือ Analects) ซึ่งเป็นการกล่าวรวบรวมคำพูดของขงจื๊อ รวมทั้งศาสนาของขงจื๊อกับบุคคลต่างๆในเรื่องต่างๆโดยเรื่องที่ถูกให้ความสนใจมากที่สุด คือ เรื่องเกี่ยวกับจริยธรรมและการปกครอง

2. ไต้ฮัก (Ta Shueh หรือ Great Learning) เขียนโดย Tzeng-Tzu ซึ่งเป็นการกล่าวถึงเรื่องราวของการปลูกฝังปัจเจกบุคคลให้มีความก้าวหน้าทางการศึกษาเพื่อจะได้ทำให้เกิดความกลมกลืนในครอบครัว รัฐและสังคมโดยเน้นถึงผลประโยชน์ของการศึกษาที่จะช่วยพัฒนาคุณธรรมและแก้ไขปัญหาสังคมต่างๆได้อย่างดี

3. ตงย่ง (Chung Yung หรือ Doctrine of the Mean) ผู้เขียนคือ Tzu-Ssu ซึ่งเป็นการตัดเอาบทความตอนหนึ่งออกมาจากนิติธรรม (Li Chi) จุดประสงค์ของหนังสือเล่มนี้คือ การแสดงถึงความเหมาะสมในการกระทำ หรือเป็นทางสายกลางของความประพฤติ

4. เม่งจื๊อ (Mencius หรือ Book of Mencius) หนังสือเล่มนี้แต่งโดยเม่งจื๊อซึ่งเป็นผู้สนับสนุนลัทธิขงจื๊อในสมัยต่อมาเขายึดหลักคำสอนของขงจื๊อเป็นหลักของตนเองและปรับปรุงให้น่าศรัทธามากยิ่งขึ้นโดยเฉพาะเรื่องของจริยธรรมและการปกครอง (Finegean, 1965: 336-340อ้างถึงใน อาภากร โรจน์วรรณสินธุ์, 2526: 6-7)

อาจกล่าวได้ว่าปรัชญาแนวคิดหลายอย่างของขงจื้อนั้นมีคุณค่าและอิทธิพลอย่างมากต่อสังคมจีนและยังส่งผลถึงด้านต่างๆของสังคม โดยคำสอนของขงจื๊อนั้นถือเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตและเป็นมาตรฐานของสังคมและความรู้สึกนึกคิดของชาวจีนที่แนบแน่น ดังนั้นเมื่อพูดถึงลัทธิของขงจื๊อก็จะหมายถึงปรัชญาแห่งการปกครอง ระบบศีลธรรม การส่งเสริมในพิธีการและการศึกษา ซึ่งลัทธิขงจื๊อได้รับเกียรติว่าเป็นลัทธิที่ช่วยสร้างเสถียรภาพความมั่นคงให้แก่ประเทศจีนโดยส่วนรวมและช่วยกลั่นกรองโครงสร้างทางระบบบริหารราชการ โดยหลักคำสอนที่สำคัญนั้นถือว่า ความมีเมตตาเป็นที่มาหรือพื้นฐานแห่งคุณธรรมทั้งปวง เน้นให้มนุษย์รู้จักสร้างชีวิตที่ดีงามตั้งแต่แรกเกิดให้ชาวจีนยึดมั่นในหลักมนุษยธรรม มีความเมตตากรุณาต่อทุกชีวิต รักในความเป็นธรรมและเห็นอกเห็นใจพร้อมทั้งเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เพื่อนมนุษย์ เมื่อเด็กฝังใจในคุณธรรมแล้วเด็กผู้นั้นก็จะมีชีวิตที่ดีงามตลอดไป นอกจากนี้ขงจื๊อไม่ได้สอนให้คนรู้จักเอาตัวรอดแต่ผู้เดียว แต่สอนให้เอาใจใส่และเป็นมิตรกับผู้อื่นเพราะมนุษย์จะบรรลุถึงความดีงามโดยลำพังคนเดียวไม่ได้คนทุกคนต้องอาศัยสังคม ดังนั้นทุกคนจะต้องช่วยกันสร้างสังคมให้ดีขึ้น(ละเอียด ศิลาน้อย, ผู้แปล, ปีพิมพ์ไม่ระบุ: 9-11) ดั่งปรัชญาคำสอนของขงจื๊อที่รณรงค์ให้ผู้คนเห็นความสำคัญของจารีตประเพณี ความกตัญญูและหลักคุณธรรม โดยคุณธรรมเท่านั้นที่จะทำให้คนและสังคมสงบร่มเย็น มากไปกว่านี้ขงจื๊อยังให้ความสำคัญกับมนุษย์ การปฏิบัติตัวของมนุษย์ด้วยกันโดยจะเน้นความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคม 5 ประการหรือเรียกว่า สัมพันธภาพทั้งห้า ซึ่งถือเป็นพื้นฐานของสังคม ประกอบไปด้วย

1. ความสัมพันธ์ในครอบครัวพ่อแม่กับลูก คือ บิดามารดาให้ความเมตตากรุณาส่วนบุตรธิดาต้องมีความกตัญญู
2. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและผู้ใต้ปกครอง คือ ผู้ปกครองต้องให้เกียรติในขณะที่ผู้ใต้ปกครองต้องจงรักภักดี
3. ความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยา คือ สามีต้องมีคุณธรรม ส่วนภรรยาต้องเชื่อฟัง
4. ความสัมพันธ์ในหมู่วงศาคณาญาติหรือพี่กับน้อง คือ พี่ต้องวางตัวให้สมเป็นพี่ ส่วนน้องต้องเคารพและเชื่อฟัง
5. ความสัมพันธ์ระหว่างมิตรสหาย คือ ต้องวางตัวให้น่าเชื่อถือและต่างไว้วางใจกันได้ (Croll, 1978: 12)

โดยการจะบรรลุถึงหลักคุณธรรมปรัชญาทั้ง 5 นี้ต้องรู้จักเอาใจใส่ผู้อื่นตามคำสอนที่ว่า “อะไรที่ตนไม่อยากทำก็ไม่ต้องไปผลักไสให้ผู้อื่นทำ” นอกจากนี้ขงจื๊อยังเน้นถึงความสามารถควบคุมและรู้

ความเป็นตัวเอง ความอ่อนน้อมถ่อมตนและรับผิดชอบต่อหน้าที่ เพราะความยุ่งยากในสังคมเกิดขึ้นเพราะคนนั้นไม่ทำหน้าที่ตนเองให้สมบูรณ์ ผลก็จะเกิดกับสังคมในรูปแบบต่างๆ แต่ถ้าทุกคนทำหน้าที่ของตนให้ดีปัญหาความวุ่นวายก็จะหมดไป (ฟื้น ดอกบัว, 2532: 60) ขงจื๊อยังเห็นว่า การจัดระบบความสัมพันธ์ของคนนั้นควรยอมรับในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล ไม่ควรเอามาตรฐานเดียวกันมาวัดทั้งสองฝ่ายจึงสามารถควบคุมสังคมให้มีความสงบสุขและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้ แล้วยังเชื่อว่าพิธีการสมัยโบราณและธรรมเนียมเก่าๆเป็นความสำคัญประการแรกในการดำเนินชีวิตของประชาชน ด้วยเหตุผลเช่นนี้ขงจื๊อจึงส่งเสริมต่อความคิดในการบูชาบรรพบุรุษ โดยสาระสำคัญที่ขงจื๊อมุ่งเน้นย้ำก็คือแนวความคิดเกี่ยวกับความสำคัญของบุคคลภายในครอบครัว ความจงรักภักดี ความเชื่อฟัง และความเคารพต่อหัวหน้าครอบครัวซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับทุกคน ในทำนองเดียวกันขงจื๊อก็ต้องการให้คนมองว่ารัฐก็คือครอบครัว และประชาชนในรัฐก็คือพี่น้องกัน ประมุขของรัฐก็คือบิดาของประชาชน ดังนั้นการเชื่อฟังประมุขของรัฐก็เปรียบกับเคารพและเชื่อฟังบิดา ซึ่งจากคำสั่งสอนทั้งมวลของขงจื๊อเกี่ยวกับอดีตและครอบครัวปรากฏชัดว่าขงจื๊อได้มุ่งเน้นความสำคัญของการเป็นตัวอย่างภายในครอบครัว ถ้าบิดาประพฤติมิชอบก็ยากที่จะเป็นที่เคารพของบุตรได้ฉะนั้นความคิดเช่นนี้ส่งผลเชื่อว่าการปกครองภายในรัฐก็เช่นเดียวกัน ประมุขของรัฐต้องเป็นตัวอย่างในการดำเนินชีวิตที่ตนปรารถนาจะให้ประชาชนของตนปฏิบัติตาม (พรรณี ฉัตรพลรักษ์, 2542: 208-209)

ดังนั้นอาจสรุปได้ว่าอิทธิพลของหลักคำสอนของขงจื๊อนี้มีความเฟื่องฟูและมั่นคงอย่างมากในสมัยราชวงศ์ฮั่น และลัทธิขงจื๊อได้กลายเป็นวิถีแห่งความคิดของข้าราชการในประเทศจีนและมีความสำคัญมาโดยตลอดจนกระทั่งถึงสมัยการปฏิวัติเมื่อ ค.ศ.1911 ทั้งนี้การที่คำสั่งสอนของขงจื๊อมั่นคงอยู่ในประเทศจีนได้ก็เพราะระเบียบการสอบข้าราชการพลเรือนที่ต้องขึ้นอยู่กับการศึกษาตำราของขงจื๊อเป็นหลัก อย่างไรก็ตามแนวความคิดของขงจื๊อบางประการนั้นได้ถูกเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา (พรรณี ฉัตรพลรักษ์, 2542ก: 208-209, 2542ข: 211)

1.2 <u>ปรัชญาคำสอนจากเหล่าจื๊อ ศาสดาแห่งลัทธิเต๋า</u> เหล่าจื๊อศาสดาแห่งลัทธิเต๋านั้นสันนิษฐานว่ามีชีวิตอยู่ในสมัยเดียวกันกับขงจื๊อ ลัทธิเต๋านั้นได้รับยกย่องให้เป็นศาสนาประจำชาติในสมัยรัชกาลพระเจ้าไท่อู่ตี้ (ค.ศ.424-452) (พรพรรณ จันทโรนานนท์, 2537: 25) แก่นของลัทธิเต๋านั้นคือความเชื่อและผูกพันกับธรรมชาติ ดังนั้นคำสอนของลัทธิเต๋านั้นถือได้ว่ามีอิทธิพลต่อคนในยุคปัจจุบันเป็นอย่างยิ่งโดยหลักของเต๋า คือ ความพยายามอธิบายให้มนุษย์เข้าใจถึงการใช้ชีวิตอย่างฉลาดซึ่งก็คือการละทิ้งจากโลกภายนอกและใช้ชีวิตอย่าง

สัมผัสใกล้ชิดธรรมชาติมากที่สุด ลัทธิเต๋าไม่สนับสนุนคุณสมบัติอันเกิดจากการศึกษาอบรมหรือเกิดจากการมีกฎเกณฑ์บังคับ แต่สอนให้มนุษย์ยึดถือหลักในธรรมชาติในการดำรงชีวิต การกระทำใดๆที่ขัดต่อกฎธรรมชาติถือเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง

เมื่อพิจารณาจากคำสอนของเต๋าแล้วจะเห็นได้ว่าเต๋าสอนให้มนุษย์เข้าใจสภาพชีวิตทั่วๆไปมีความรู้จักประมาณตน รู้จักความสามารถของตน รู้จักขอบเขตของชีวิตและเข้าใจว่าสิ่งใดควรทำหรือสิ่งใดไม่ควรทำ เพราะฉะนั้นคุณสมบัติของผู้ที่เชื่อในเต๋าก็จะเป็นผู้ที่มีความพอดีและยึดถือทางสายกลาง เต๋าอธิบายในการเกิดและการเปลี่ยนแปลงของทุกสรรพสิ่งในจักรวาลและสั่งสอนให้คนยึดหลักของเต๋าในการคิดและปฏิบัติตน ในขณะเดียวกันใช้ความสงบ สยบความแข็งแกร่งกล่าวคือ มุ่งเน้นการดำเนินชีวิตให้กลมกลืนกับธรรมชาติ อยู่อย่างเรียบง่าย เน้นหลักสรรพสิ่งต่างๆกับตัวตนของเราให้เกิดความสมดุลซึ่งกันและกัน และการหลุดพ้นเป็นอิสระของจิตวิญญาณ หรือในอีกนัยหนึ่งคืออยู่กับธรรมชาติรอบตัว

ลัทธิเต๋านั้นไม่ค่อยได้รับการสนับสนุนมากนักในหมู่ข้าราชการที่นิยมและเชื่อในคำสอนของลัทธิขงจื๊อ เนื่องจากเต๋ากล่าวถึงความเรียบง่าย ชีวิตชนบทนอกราชสำนัก พ้นจากการศึกษาและการเรียนรู้ซึ่งเหล่าจื๊อเชื่อว่าสิ่งเหล่านี้ทำให้มนุษย์เกิดความไม่พอใจในสิ่งรอบตัว แต่อย่างไรก็ตามลัทธิเต๋านั้นกลับได้รับความนิยมอย่างมากจากผู้คนชาวบ้านทั่วไปในสังคมจีน อาจกล่าวได้ว่าลัทธิเต๋าเป็นปรัชญาพื้นบ้านที่สำคัญที่สุดและมีอิทธิพลต่อชาวจีนทั่วไปมากที่สุดรองจากขงจื๊อ และจัดว่าเป็นลัทธิเก่าแก่ที่ยังมีความหมายต่อชาวจีน นอกจากนี้ บางสิ่งบางอย่างของเต๋าและขงจื๊อยังเป็นส่วนประกอบของกันและกันด้วย

ลัทธิเต๋านั้นยังกล่าวถึงการค้นหาความจริงเกี่ยวกับชีวิต และละทิ้งปัญหาและสิ่งต่างๆเข้ากับธรรมชาตินั้น ซึ่งก่อให้เกิดผลลัพธ์ประการหนึ่ง คือ นักบวชในลัทธิเต๋าได้พยายามแสวงหาเวทย์มนตร์คาถา หรือสิ่งที่จะทำให้นักบวชเหล่านั้นเป็นอมตะ อาทิเช่น การบำบัดรักษาโรคด้วยสมุนไพร สิ่งนี้นั้นส่งผลต่อแนวความคิดในเรื่องของปาฏิหาริย์จากเทพเจ้าและเซียนต่างๆเพื่อรักษาโรคภัยไข้เจ็บและความเชื่อในเรื่องอายุวัฒนะ เพราะเซียนในลัทธิเต๋านั้นแปลว่าเทพเจ้า หรือเทพยดา และลัทธิเต๋ามีบทหนึ่งกล่าวไว้ถึงความเป็นอมตะ หรือนิรันดร ทำให้เกิดเป็นความเชื่อสืบต่อกันมาว่านักพรตในลัทธิเต๋าเมื่อบรรลุมรรคผลจะได้เป็นเซียน โดยในความเป็นนักพรตนั้นต้องปลีกวิเวก เข้าป่าขึ้นดงดอย จึงเกิดเป็นความเชื่อตามมาอีกว่า บรรดาเขาสูงหน้าผาชันคือที่สถิตของเซียน (จิตรา ก่อนันทเกียรติ, 2542: 34)

1.3 ปรัชญาในทางพุทธศาสนา พุทธศาสนานั้นมีต้นกำเนิดมาจากอินเดียและได้เริ่มแผ่ขยายเข้ามาในจีนเมื่อปี พ.ศ. 610 ซึ่งในเวลานั้นชาวจีนได้นับถือศาสนาเต๋าและขงจื้ออยู่แล้ว การรับและถ่ายโอนพุทธศาสนาในจีนนี้ได้มีการปรับเปลี่ยนและปฏิรูปให้สอดคล้องกับอารยธรรมและวัฒนธรรมแบบของตน จนกลายมาเป็นพุทธศาสนาและพุทธปรัชญาแบบจีนเนื่องจากการแปลจากภาษาบาลี-สันสกฤตเป็นจีนนั้นนักประวัติศาสตร์ค้นพบคือผู้แปลมักมีพื้นฐานของลัทธิเต๋า และขงจื้ออยู่ในหัวอยู่ก่อนแล้วในการแปลพระศูทรหรือพระคัมภีร์จึงมีการแฝงคติความเชื่อของผู้แปลที่มีรากฐานจากเต๋าและขงจื้อเข้าไปอย่างไม่รู้ตัว (จิตรา ก่อนันทเกียรติ, 2542ก: 34, 2542ข: 52-54)

สมัยราชวงศ์สุยและถังนั้นถือว่าเป็นยุครุ่งเรืองที่สุดของพุทธศาสนาแบบจีน โดยเฉพาะยุคของราชวงศ์ถัง ถือเป็นยุคทองของพระพุทธศาสนา อันเนื่องมาจากกษัตริย์ในราชวงศ์ถังได้ยึดหลักปรัชญาของทั้ง ขงจื้อ เต๋า และพุทธศาสนามาใช้ในการปกครองประเทศ จนเกิดการผสมผสานของทั้ง 3 ศาสนานี้ขึ้นเป็น "พุทธศาสนานิกายมหายาน" ซึ่งถือเป็นนิกายที่รุ่งเรืองที่สุดในจีน โดยพุทธศาสนานิกายมหายานนี้รับเอาอิทธิพลคำสอนของขงจื้อ มาเป็นระเบียบในการปฏิบัติหรือศาสนพิธีอันเข้มงวดและรับคำสอนของเต๋ามาเป็นแนวทางในการปฏิบัติเป็นหนทางนำไปสู่จุดหมายปลายทาง และนำเอาอิทธิพลของพุทธศาสนามาเป็นจุดหมายปลายทางนั่นคือการหลุดพ้น เมื่อชาวจีนนับถือพุทธศาสนากันทั่วไปในทุกระดับชนชั้นแนวความคิดและขนบธรรมเนียมประเพณีของจีนหลายประการจึงได้แทรกเสริมเข้ามาในหลักธรรมคำสอนและหลักปฏิบัติ ซึ่งพุทธศาสนาในจีนนี้มีอิทธิพลอย่างใหญ่หลวงต่อพิธีการต่างๆ ศิลปะและวรรณคดีในสมัยราชวงศ์ถัง

อาจกล่าวได้ว่าจากหลักคำสอนและปรัชญาแนวคิดสามหลักนี้ ปรัชญาเต๋าและขงจื้อ ถือเป็นต้นแบบแห่งอารยธรรมจีนที่มีอิทธิพลอย่างที่สุดในทุกๆด้านของชีวิตชนชาวจีนในสมัยอดีตซึ่งยังคงส่งผลถึงปัจจุบันอยู่บ้าง โดยอันที่จริงแล้วปรัชญาทางเต๋าและขงจื้อนี้มีความแตกต่างกันอยู่ กล่าวคือ ปรัชญาของขงจื้อจะเน้นที่โลกิยธรรมและรูปธรรม ในขณะที่เต๋าเน้นที่โลกุตรธรรมหรือนามธรรม ปรัชญาของขงจื้อไม่ลึกซึ้งเท่าเต๋า แต่ปรัชญาทั้งสองสิ่งนี้ก็ช่วยก่อให้เกิดประโยชน์สุขต่อชาวจีนในรูปแบบที่ ปรัชญาขงจื้อช่วยจัดระเบียบทางสังคมของจีน ในขณะที่ปรัชญาของเต๋าช่วยจัดระเบียบทางด้านจิตใจให้แก่ชาวจีน กล่าวคือ ปรัชญาของขงจื้อนั้นแสดงออกมาในรูปทางสังคมที่แสดงถึงความมั่งคั่งและเป็นปึกแผ่นของระบบครอบครัว สังคมและประเทศชาติ เช่น ภาพวาดจิตรกรรมของ

ครอบครัวใหญ่ที่นั่งรับประทานอาหารกันพร้อมหน้า ส่วนปรัชญาเต๋าจะแสดงออกถึงรูปแบบของความรักสงบ ความมักน้อย และการอยู่กับธรรมชาติ เช่น จิตรกรรมถึงน้ำตก ภูเขา ยอดเขา เป็นต้น

แนวคิดทั้งสามข้างต้นดังกล่าวมานี้ล้วนเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการสร้างวิถีการดำเนินชีวิตของชาวจีนปรัชญาขงจื้อเปรียบเสมือนเป็นเปลือกนอกของวัฒนธรรมที่ห่อหุ้มแก่นของวัฒนธรรมที่อยู่ภายในนั่นก็คือ แนวทางคำสอนของเต๋า ชาวจีนเมื่อต้องการเจริญก้าวหน้าทางสังคมตลอดถึงความสุขทางกายก็จะดำเนินชีวิตไปตามปรัชญาของขงจื้อ แต่เมื่อต้องการหาสาระและความสุขทางจิตใจก็จะใช้ปรัชญาของเต๋า ทั้งสองปรัชญานี้ต่างเกื้อหนุนกันและกันจนกลายเป็นวัฒนธรรมอันหนึ่งอันเดียวกันของจีนในที่สุด

2. วัฒนธรรมทางระเบียบประเพณี

วัฒนธรรมจีนในฐานะที่เป็นระเบียบประเพณีนั้น เป็นผลของการกระทำที่เกิดจากอิทธิพลของวัฒนธรรมทางด้านจิตใจที่แสดงออกเป็นรูปธรรมด้วยพิธีกรรมต่างๆที่ชาวจีนยึดถือและผูกพันเกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตความเป็นอยู่ โดยในรอบๆปีหนึ่งนั้นวัฒนธรรมจีนมีประเพณีอยู่มากมายหลายอย่าง และต่างมีการปฏิบัติไม่เหมือนกันทุกเทศกาล ซึ่งแล้วแต่ศรัทธาและความเชื่อของแต่ละบุคคล แต่ละเทศกาลนั้นสะท้อนความเป็นอยู่ระเบียบประเพณีของคนจีนที่สืบทอดกันออกมาได้เป็นอย่างดี เช่น เทศกาลตรุษจีน เทศกาลกินเจ เทศกาลเชงเม้ง เป็นต้น

วัฒนธรรมทางระเบียบประเพณีจีนนี้ได้แฝงแนวคิดปรัชญาทางด้านคุณธรรมของการครองชีวิตอันดีงามที่ควรพึงปฏิบัติของผู้คนในสังคม ซึ่งถือเป็นมรดกอันล้ำค่าของวัฒนธรรมจีนที่ได้รับการยอมรับจากคนทั่วโลกและมีบทบาทสำคัญต่อวิวัฒนาการของอารยะธรรมของมนุษย์อีกด้วย โดยกรอบแนวคิดปรัชญาทางด้านคุณธรรมของการครองชีวิตและวัฒนธรรมอันดีงามเหล่านี้ล้วนได้รับอิทธิพลมาจากทั้งพุทธศาสนา และหลักคำสอนของเต๋าโดยเฉพาะคำสอนขงจื้อที่ผู้คนในสังคมยึดถือพึงปฏิบัติตามกันจนเป็นแบบแผนในการดำรงชีวิต และเป็นมาตรฐานของสังคมที่สะท้อนออกมาในบริบทของวัฒนธรรมระเบียบประเพณีของจีนทั้งสิ้น และทำให้ชาวจีนมีเอกลักษณ์ของตนเองหลายอย่าง สรุปได้ดังนี้

1. ความกตัญญูต่อบิดามารดา

โครงสร้างของสังคมจีนที่มีลักษณะเด่นชัดในแง่ของการที่คนจีนให้ความสำคัญในเรื่องเกี่ยวกับครอบครัวโดยถึงแม้ว่าสังคมจีนในอดีตจะมีการแตกต่างกันทางฐานะชนชั้น สภาพความเป็นอยู่และวิถีทางการดำเนินชีวิตแต่ต่างมีทัศนคติเหมือนกันอยู่อย่างหนึ่งคือการให้ความสำคัญแก่ครอบครัวและยึดถือความผูกพันกับครอบครัวอย่างลึกซึ้ง ในทัศนคติของชาวจีนโดยทั่วไปนั้นถือว่าครอบครัวเป็นรากฐานและองค์ประกอบที่สำคัญของสังคม ชาวจีนถือว่าเอกชนแต่ละคนเป็นหน่วยของสังคม และถือว่าชีวิตทางการเมืองของประเทศไม่ได้ให้เอกชนรับผิดชอบในการทำหน้าที่ให้บริการแก่ประเทศชาติ แต่ให้ครอบครัวรับหน้าที่นั้นเนื่องจากความรักใคร่ในครอบครัวและเคารพเชื่อฟังบิดามารดาตลอดจนพี่น้องตามลำดับอาวุโสนั้นเป็นการช่วยฝึกสมาชิกในครอบครัวให้มีความจงรักภักดีต่อผู้ปกครองประเทศและให้มีความเคารพต่อผู้มีอำนาจหน้าที่ของรัฐบาลไปด้วย (เดชชาติ วงศ์โกมลเชศฐ์, 2505: 20) ทัศนคติดังกล่าวนี้จึงทำให้ชาวจีนพยายามสร้างครอบครัวให้เป็นปึกแผ่น

สถาบันครอบครัวของจีนนั้นมีลักษณะเป็นครอบครัวใหญ่ ประกอบด้วยคนหลายรุ่น อีกทั้งในภาษาจีนเองก็เอื้ออำนวยเนื่องจากมีการบอกลำดับเอาไว้อย่างชัดเจน ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร เป็นญาติฝ่ายไหน ด้วยสาเหตุนี้ การปรนนิบัติเลี้ยงดูบิดามารดา และให้ความเคารพต่อญาติผู้ใหญ่ สำหรับชาวจีนแล้วนั้นเป็นสิ่งที่ยึดถือปฏิบัติกันมาและละเลยไม่ได้ เพราะชาวจีนถือว่าการดูแลเอาใจใส่บุคคลในครอบครัวนั้นจึงจะถือว่าเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์และรู้บุญคุณผู้อื่น โดยความกตัญญูไม่ได้หมายถึงการปรนนิบัติพ่อแม่ทั้งทางด้านวัตถุและความสุขทางด้านจิตใจอย่างเดียวเท่านั้น หากหมายรวมถึง การทำตัวไม่ให้เป็นที่กังวลใจ เรื่องอายุของพ่อแม่ต้องจดจำใส่ใจให้แม่นยำ โดยสรุปแล้วลูกต้องเคารพรักพ่อแม่อย่างจริงใจให้ท่านได้รับความสุขทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ จึงจะถือได้ว่าเป็นบุคคลที่มีความกตัญญูซึ่งเป็นคุณธรรมที่พึงปฏิบัติกันในสังคม และได้ถ่ายทอดสืบต่อกันมาจนเป็นเอกลักษณ์วัฒนธรรมอันดีงามอย่างหนึ่งของคนจีน

2. การให้ความเคารพผู้อาวุโส

การเคารพผู้อาวุโสนั้นถือเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามอีกอย่างหนึ่งของคนจีน เนื่องจากการปฏิบัติของการให้ความอาวุโสนั้นได้กลายมาเป็นมาตรฐานทางสังคมอย่างหนึ่ง ดังจะได้ยินในคำสอนที่ว่า “ต้องเคารพผู้อาวุโสของผู้อื่นเสมอเหมือนผู้อาวุโสของตน ต้องรักและเมตตาลูกหลานของผู้อื่นเสมอเหมือนลูกหลานของตน” (วิทยาลัยภาษาจีนปักกิ่ง, มหาวิทยาลัยครูหนานจิง

และ มหาวิทยาลัยครูอันฮุย, 2550ก:3, 2550ข: 21)โดยหากผู้ใดได้ละเลยมาตรฐานทางสังคมนี้ก็จะถูกตำหนิอย่างรุนแรงจากผู้คนในสังคม ทั้งนี้การปฏิบัติตามธรรมเนียมของการให้ความเคารพแก่ผู้อาวุโสนี้ได้ยอมรับและเผยแพร่เรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน และฝังลึกลงในข้อปฏิบัติของผู้คนในสังคมอยู่ตลอดเวลา ซึ่งช่วยก่อให้เกิดเป็นพื้นฐานของการแสดงถึงความอบอุ่นของสถาบันครอบครัวและความสงบของสถาบันสังคมด้วย

3. <u>ความซื่อสัตย์และรักษาคำพูด</u>

ในคำสุภาษิตโบราณของจีนมีคำที่ว่า “คำพูดต้องน่าเชื่อถือ การกระทำต้องเห็นผล” “คำพูดที่พูดไปแล้วแก้ไขไม่ได้ห้ามกลับคำ”(วิทยาลัยภาษาจีนปักกิ่ง, มหาวิทยาลัยครูหนานจิง และ มหาวิทยาลัยครูอันฮุย, 2550ก: 3, 2550ข: 21, 2550ค: 25) สุภาษิตเหล่านี้แสดงถึงตัวอย่างของชาวจีนที่ยึดถืออย่างมากต่อสัจจะการรักษาคำพูดและการซื่อสัตย์ ดังจะเห็นได้จากคำสอนของขงจื๊อที่สั่งสอนต่อลูกศิษย์ซึ่งให้มีพื้นฐานของความซื่อสัตย์ คือ คำกล่าวที่ว่า ในการเรียนรู้นั้น สิ่งไหนที่ควรรู้ก็บอกว่ารู้ สิ่งไหนที่ไม่รู้ก็ควรบอกว่าไม่รู้ ถึงจะเรียกได้ว่า เป็นพฤติกรรมการเรียนที่ถูกต้อง ทั้งนี้ความคิดเหล่านี้ยังส่งผลให้คนจีนมีเชื่อที่ว่า หากเรายึดถือความซื่อสัตย์ต่อคำมั่นสัญญาแล้วนั้นก็มักจะได้รับการเคารพรักจากผู้อื่นเป็นธรรมดา

4. <u>การเคารพผู้ให้ความรู้และให้ความสำคัญแก่การศึกษา</u>

การให้ความเคารพผู้ให้ความรู้และยึดถือความสำคัญของการศึกษานั้นถือเป็นสิ่งที่คนจีนให้ความสำคัญมาตั้งแต่โบราณ เนื่องจาก การศึกษาได้รับความสำคัญอย่างมากในบริบทของสังคมจีน ถ้าใครมีการศึกษาดีก็จะมีฐานะทางสังคมที่สูง คนที่มีความรู้ถือได้ว่าเป็นคนที่มีวัฒนธรรมและจะได้การยอมรับเป็นพิเศษ จึงทำให้เกิดค่านิยมทางสังคมขึ้นต่อผู้คนที่ล้วนแสวงหาวิธีที่จะให้บุตรหลานของตัวเองได้รับการศึกษาเพื่อยกระดับฐานะทางสังคมของตัวเองและครอบครัวซึ่งการให้ความสนใจแก่การศึกษานี้เองส่งผลถึงการกำหนดสถานภาพของการเคารพผู้ให้ความรู้ หรือ อาจารย์เกิดขึ้น โดยสังเกตได้จากสมัยโบราณไม่ว่าจะยากดีมีจน หรืออยู่ในสถานะสังคมแบบไหน ไม่ว่าจะเป็นประชาชนธรรมดาหรือองค์จักรพรรดิล้วนมีผู้ให้คำอบรมและถ่ายทอดวิชาความรู้ ซึ่งก่อให้เกิดความคิดที่ว่าผู้ที่ได้รับการศึกษาจะให้ความเคารพต่อครูบาอาจารย์เปรียบเสมือนดั่งบิดาคนที่สอง เป็นต้น

5. การบูชาเซ่นไหว้บรรพบุรุษ

วัฒนธรรมของการเคารพบูชาบรรพบุรุษและความเชื่อถือในเรื่องวิญญาณของชาวจีนนี้นั้นถือเป็นสิ่งที่ชาวจีนได้มีการปฏิบัติมาตั้งแต่สมัยเริ่มแรกแล้ว เพราะปรากฏว่าคนจีนในสมัยราชวงศ์ชาง (Shang) เคารพบูชาบรรพบุรุษของตนและกษัตริย์ในสมัยราชวงศ์โจวก็ปฏิบัติเช่นเดียวกัน โดยความเชื่อที่ว่าเมื่อบรรพบุรุษตายแล้วนั้นจะไปสถิตอยู่ในสวรรค์ และมีหน้าที่คุ้มครองและอำนวยความผาสุกร่มเย็น อีกทั้งยังได้รับอิทธิพลทางวัฒนธรรมที่กำหนดว่าคนจีนนั้นต้องจงรักภักดีและเคารพผู้อาวุโสในครอบครัวเมื่อผู้อาวุโสยังมีชีวิตอยู่ แม้ผู้อาวุโสถึงแก่กรรมไปแล้วทัศนะเช่นนี้ก็ยังคงรักษาสืบไป โดยการเซ่นไหว้บรรพบุรุษนี้คือสัญลักษณ์อย่างหนึ่งที่แสดงว่าคนจีนเป็นผู้ที่ยึดถือในการสืบทอดประเพณีอย่างเหนียวแน่นและมั่นคงชาวจีนนั้นให้ความสำคัญต่อบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว และต้องดูแลสถานที่ฝังศพไว้ให้ดีเพราะชาวจีนเชื่อว่าวิญญาณบรรพบุรุษที่ตายไปแล้วจะกลายเป็นเทพบริวาร และจะคอยดูแลลูกหลานในโลกนี้อยู่เสมอ อีกทั้ง สามารถให้คุณให้โทษได้ ด้วยเหตุนี้ชาวจีนจึงถือสุสานของบรรพบุรุษและเทศกาลเซ่นไหว้บรรพบุรุษเป็นสิ่งสำคัญความเชื่อในการกราบไหว้เคารพบูชาบรรพบุรุษนี้เป็นความเชื่อประการแรกของชาวจีนที่ส่งผลเชื่อมโยงกับความเชื่อถือในเรื่องของวิญญาณโดยตั้งแต่โบราณกาลมาความจีนมีความเชื่อในเรื่องของวิญญาณที่สถิตอยู่ทุกหนทุกแห่ง และวิญญาณนั้นส่งผลและอิทธิพลต่อทุกๆสิ่งของคนจีนรวมถึงการทำพิธีบวงสรวงควงวิญญาณและประกอบพิธีกรรมต่างๆที่เป็นการแสดงความเคารพต่อดวงวิญญาณเหล่านั้นเพื่อให้ได้รับแต่สิ่งที่ดีและได้รับการคุ้มครอง ซึ่งในปัจจุบันการเคารพต่อวิญญาณบรรพบุรุษนั้นก็ยังคงถือเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในระบบวัฒนธรรมของครอบครัวจีนที่ยังคงเห็นได้อยู่ที่ถือเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่แสดงถึงความกตัญญูของชาวจีน

6.การบูชาและนับถือเทพเจ้าและสิ่งเหนือธรรมชาติ

วัฒนธรรมทางด้านจิตใจของชาวจีนที่มีต่อขงจื๊อ เต๋า และพุทธศาสนาดังกล่าวนั้นส่งผลทำให้เกิดเป็นอุดมคติความเชื่อต่างๆในสังคมจีนที่เห็นได้ชัดเจน โดยความเชื่อชาวจีนนั้นมีหลากหลายเนื่องด้วยเป็นประเทศที่ประกอบไปด้วยหลายชนชาติและหลายกลุ่มภาษาแต่ด้วยช่วงเวลาประวัติศาสตร์ของจีนที่มีมายาวนานกว่า4,000ปีนั้นส่งผลก่อให้เกิดการผสมผสานทางวัฒนธรรม ดังนั้นชาวจีนจึงมีความเชื่อนับตั้งแต่ความเชื่อพื้นถิ่น ความเชื่อตามลัทธิเต๋าที่พัฒนามาจากความไม่เข้าใจในธรรมชาติ และศาสนาพุทธที่เผยแพร่เข้าสู่จีน ดังนั้นความเชื่อเหล่านี้ส่งผลทำให้ชาวจีนมีความเชื่อในเรื่องเทพเจ้าอยู่มากมาย โดยแหล่งกำเนิดของเทพเจ้าจีนนั้นนอกจากความไม่เข้าใจในธรรมชาติแล้วนั้นยังมีเทพจาก

ลัทธิเต๋าและพระโพธิสัตว์จากศาสนาพุทธผสมผสานกับคำสอนของขงจื๊อก็ส่งผลในการเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดเทพเจ้าต่างๆขึ้นอย่างมากมาย โดยทั้งสามลัทธินี้ล้วนผสมผสานกันจนถือเป็นสิ่งที่ชาวจีนยึดถือทางจิตใจอย่างเหนียวแน่น อย่างไรก็ตามถึงแม้ประเทศจีนทุกวันนี้ได้มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในหลายด้านแล้วนั้นแต่คนจีนในปัจจุบันต่างก็ได้ยึดถือหลักความเชื่อนี้เช่นนี้ไว้อยู่ โดยหลักความเชื่อของคนจีนสมัยโบราณนั้นขึ้นอยู่หลักประการใหญ่ๆ คือ ความเชื่อในเรื่องสวรรค์ เทพเจ้าหรือเซียน

ชาวจีนนั้นมีความเชื่อเรื่องสวรรค์อยู่มาก สวรรค์ของชาวจีนนั้นแตกต่างจากสวรรค์ในความหมายของศาสนาอื่นๆ อาทิเช่น สวรรค์ของคริสต์ศาสนาที่พูดถึงวิญญาณสูงสุดหรือพระเจ้าซึ่งคุ้มครองจักรวาล แต่คำว่าสวรรค์ตามแนวความคิดของจีนนั้นหมายถึงฟ้า หรือ “เทียน” คือเทพเจ้าสูงสุดเหนือจักรวาลและมนุษย์ โดยชาวจีนเชื่อว่าขั้นสุดท้ายนั้นทุกสิ่งทั้งมวลของโลกวิญญาณและโลกแห่งมนุษย์มีสวรรค์ควบคุมอยู่ ไม่ว่าจะเป็น พายุ น้ำท่วม หรือแผ่นดินไหว และผลการเก็บเกี่ยวทั้งหลายล้วนแต่เป็นสัญญาณความไม่พอใจของสวรรค์ส่วนการเก็บเกี่ยวได้ผลและบรรลุความสำเร็จและความเจริญรุ่งเรืองนั้นเป็นสัญญาณแสดงความพอใจของสวรรค์ ซึ่งความเชื่อในเรื่องของสวรรค์และเทพเจ้าของชาวจีนนี้มาจากแหล่งความเชื่อที่หลากหลายแตกต่างกันออกไป แต่สำหรับชาวจีนแล้วทั้งหมดทั้งปวงนั้นเทพเจ้าต่างๆล้วนเกิดขึ้นมาจากรากฐานของ ลัทธิเต๋า ขงจื๊อและพุทธศาสนามหายานเป็นส่วนที่ประกอบขึ้นจนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและมีอิทธิพลมากสำหรับชาวจีน สังคมจีนเป็นสังคมที่ยึดติดในความเชื่อเรื่องเหนือธรรมชาติและเทพเจ้าเป็นอย่างมากทั้งนี้ เนื่องมาจากสังคมจีนเป็นสังคมที่มีความเชื่อในเรื่องเหนือธรรมชาตินี้ เพราะ ชาวจีนนั้นมีความเชื่อที่ว่าตามธรรมชาติต่างๆนั้นล้วนมีเทพเจ้าสิงสถิตอยู่ เทพเจ้าและผีสางเทวดาเหล่านั้นจะคอยดูแลความเป็นไปของมนุษย์ ถ้ามนุษย์ทำให้เทพพอใจ ก็จะทรงประทานสิ่งที่ดีงามมาให้ แต่ถ้าไม่พอใจก็จะบันดาลให้มีภัยพิบัติต่างๆ ตามคำที่มักได้ยินอยู่บ่อยๆคือ “สวรรค์บันดาล” และ “สวรรค์ลงทัณฑ์” ด้วยเหตุนี้ชาวจีนจึงได้พากันสร้างเทพเจ้าหรือพระเจ้าขึ้นมา แล้วพากันบูชาสิ่งที่ตนสร้างขึ้นมาเอง

ความเชื่อในเรื่องการกำหนดของสวรรค์และ การผูกพันเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องเทพเจ้าสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และพลังเหนือธรรมชาตินี้ สามารถสะท้อนถึงอิทธิพลจากความเชื่อที่มีผลต่อการกำหนดพฤติกรรมและการเป็นไปในชีวิตให้แก่มนุษย์ของคนในสังคมในรูปแบบต่างๆที่ควบคู่กัน ด้วยเหตุนี้ผู้คนส่วนใหญ่จึงมีวิถีชีวิตที่เกี่ยวพันกับความเชื่อและให้ความยำเกรงเคารพต่ออำนาจของเทพเจ้าและสิ่งที่เหนือธรรมชาติที่แสดงออกมาในรูปแบบของการเซ่นไหว้บูชาในพิธีประเพณีต่างๆตลอดจนเป็นที่

พึ่งพาในคราวไม่สบายใจหรือประสบปัญหาต่างๆในชีวิตอยู่ตลอดเวลา เช่น ตรุษจีน เทศกาลกินเจ หรือเทศกาลอื่นๆ ที่ผู้คนจะเข้าสู่ศาลเจ้าเพื่อกราบไหว้และขอพรความเป็นสิริมงคลให้แก่ตนเองและครอบครัว เป็นต้น ประเพณีเหล่านี้ล้วนสามารถสะท้อนถึงความเชื่อในอำนาจของเทพเจ้าและสวรรค์ของชาวจีนในสมัยก่อนที่ว่ามีส่วนในการกำหนดความเป็นไปต่างๆให้กับมนุษย์ (Liu and Ming Tu, 1970: 168) นอกจากชาวจีนจะให้ความยึดถือต่อความเชื่อเรื่องอำนาจเทพเจ้าแล้ว ชาวจีนยังมีความคิดที่เกี่ยวกับอำนาจอันชั่วร้ายของวิญญาณ ปีศาจด้วย ตามทัศนคติของผู้คนที่เชื่อว่าอำนาจชั่วร้ายของปีศาจจะนำภัยพิบัติมาสู่ตน

ความเชื่อในเทพของลัทธิเต๋านั้นเชื่อว่าเทพเจ้าสูงสุดมี 3 องค์คือ เทพหยวนสื่อเทียนจุน หลิงเป่าเทียนจุน และไท่ซ่างเหลาจวิน โดยในเทพทั้งสามองค์นี้ ไท่ซ่างเหล่าจวินว่ากันว่าคือเหลาจื๊อผู้ก่อตั้งลัทธิเต๋าและ หลิงเป่าเทียนจุนคือพระเจ้าเง็กเซียนฮ่องเต้ที่มีบทบาทต่อชีวิตความเป็นอยู่ของชาวจีนอยู่อย่างมากมาย อีกทั้งมีอิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ สามารถคุ้มครองให้พ้นจากภัยพิบัติต่างๆได้ ดังนั้น เทพหลิงเป่าเทียนจุนของเต๋านี้จึงเป็นที่นับถือของชาวจีนยิ่งกว่าเทพองค์อื่นๆทั้งหมดและผลที่สุดก็กลายเป็นเทพเจ้าที่มีตำแหน่งสูงที่สุดทางลัทธิเต๋าแต่เพียงองค์เดียว ส่วนลัทธิขงจื๊อนั้นมีอิทธิพลในหลายด้านของจีน คือ การยึดมั่นในคุณธรรม ความกตัญญูและสัจธรรมทำให้หลักคำสอนดังกล่าวเป็นหลักปฏิบัติของชาวจีนมาโดยตลอดและผู้ที่เคารพในคำสอนของขงจื๊อนั้นมีตั้งแต่ องค์จักรพรรดิ ขุนนางตลอดจนสามัญชน ด้วยสิ่งนี้หากว่ายุคใดสมัยใดมีบุคคลหนึ่งสามารถปฏิบัติตนตามคำสอนนี้ได้อย่างเคร่งครัด เมื่อตายไปแล้วก็จะได้รับยกย่องให้เป็นเทพเจ้าไปด้วยเช่น เทพเจ้ากวนอู ซึ่งเป็นเทพแห่งความซื่อสัตย์จากวรรณคดีเรื่องสามก๊กก็เกิดมาเพราะอิทธิพลของขงจื๊อนั่นเอง(จิตรา ก่อนันทเกียรติ, 2542: 54)

หากกล่าวในแง่ของความเชื่อและลำดับการให้ความสำคัญต่อเทพเจ้าของชาวจีนนั้นมีดังนี้คือ เทพยดาหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในลัทธิเต๋า ศาสนาพุทธและขงจื๊อตามลำดับ ส่วนใครจะนับถือองค์ใดเป็นพิเศษก็แตกต่างกันออกไป ยกตัวอย่างเช่น ชาวฮ่องกงส่วนใหญ่แล้วจะนับถือเจ้าแม่กวนอิม เทพกวนอูและเจ้าแม่เทียนเฟย(เทียนโห้ว หรือ เจ้าแม่ทับทิม) เป็นต้น โดยในจำนวนเทพทั้งสามนี้พวกชาวจีนฮ่องกงถือว่า เจ้าแม่กวนอิมเป็นเทพในพุทธศาสนา เทพเจ้ากวนอูเป็นเทพเจ้าศักดิ์สิทธิ์ในลัทธิขงจื๊อ และเจ้าแม่เทียนเฟยเป็นเทพแห่งลัทธิเต๋า (บรูมฟิลด์, 2532: 35-36) นอกจากนี้ จิตรา ก่อนันทเกียรติ ยังได้กล่าวถึงบรรดาเทพเจ้าที่ชาวจีนให้ความสำคัญและบูชาเคารพนั้นสามารถจำแนกเป็นสี่ประเภทได้ดังนี้

1. เทพเจ้าจากธรรมชาติและสิ่งใกล้ตัว เช่น เจ้าป่า เทพยดาผืนดินเจ้าที่เจ้าทาง เจ้าแม่ธัญพืช เป็นต้น
2. เทพเจ้าจากจินตนาการหรือจากนิทาน เช่น เจ้าพ่อเห้งเจีย หรือ แปดเซียน เป็นต้น
3. เจ้าจากวีรบุรุษ หรือผู้ที่ทำความดีที่ประชาชนนับถือ เช่น เจ้าพ่อกวนอู เจ้าแม่ทับทิม เป็นต้น
4. เจ้าจากพระ คือ พระพุทธเจ้า พระโพธิสัตว์ พระอรหันต์

การแบ่งเทพเจ้าของจีนออกเป็นสี่ประเภทดังกล่าวนี้ชาวจีนยังมีอุดมคติและความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องของเซียนหรือการสำเร็จฌานที่มีรากฐานมาจากลัทธิเต๋า โดยมีการแบ่งเซียนออกเป็นหกขั้นตามความเชื่อของลัทธิเต๋าดังนี้ คือ

1. เซียนปีศาจ คือ ปีศาจที่บำเพ็ญเพียรภาวนา แม้จะเป็นปีศาจ แต่ก็คิดได้ที่จะประพฤติดี ไม่เกะกะดุร้าย เมื่อจำศีลนานๆจะบรรลุฌานได้สำเร็จ ก็ได้เป็นเซียนมีฤทธิ์เดช
2. เซียนสัตว์เดรัจฉาน เช่น เสือ ชะมด งู เต่า ฯลฯ ซึ่งสัตว์เหล่านี้ไม่เป็นพาล ไม่ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต แต่เก็บตัวอย่างสงบ มุ่งบำเพ็ญภาวนานานเข้าก็บรรลุฌานและสำเร็จเป็นเซียน
3. เซียนมนุษย์ คือ คนที่ประพฤติมั่นในศีลเจริญภาวนาจนได้ฌาน จนมีอำนาจและฤทธิ์เดชจนได้กลายเป็นเซียน
4. เซียนปฐพี คือ เซียนมนุษย์ที่บำเพ็ญฌานจนบรรลุขั้นสูงขึ้น จะมีอายุยาวนานนับหมื่นนับแสนปี มีฤทธิ์แก่กล้ายิ่งขึ้น
5. เซียนเทพารักษ์ คือ ขั้นสูงกว่าเซียนปฐพีจะหมดจากความเป็นมนุษย์เหลือแต่เพียงวิญญาณที่เป็นเทพยดา
6. เซียนสวรรค์ คือ ขั้นสูงสุด เป็นเซียนที่บำเพ็ญตบะจนบรรลุฌานขั้นสุดยอดอย่างสมบูรณ์

อย่างไรก็ดีสาเหตุที่ชาวจีนมีความเชื่อจากสวรรค์ในการควบคุมสรรพสิ่งทั้งโลกมนุษย์และโลกวิญญาณ ประกอบกับอิทธิพลของสามลัทธิโดยเฉพาะลัทธิเต๋านั้นส่งผลทำให้ตำนานและความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้าและเซียนของชาวจีนส่วนใหญ่จึงจะเกี่ยวพันกับธรรมชาติด้วย เช่น สุริยเทพ

จันทราเทพี เทพเจ้าแห่งไฟ เทพเจ้าแห่งโลก เทพเจ้าแห่งน้ำ เทพเจ้าแห่งลม เทพเจ้าแห่งพื้นดิน เทพเจ้าแห่งสายฟ้า และเทพเจ้าแห่งสวรรค์ (บรรยง บุญฤทธิ์, ผู้แปล, 2532: 9) หรือรวมถึงพระโพธิสัตว์และพระอรหันต์ต่างๆ

นอกจากความเชื่อในเรื่องของสวรรค์ เทพเจ้าหรือเซียนแล้วนั้นชาวจีนยังเชื่อว่าโลกและสวรรค์นั้นต่างแยกออกจากกันจึงมีความเชื่อในเรื่องของความรักต่างภพชาติและการอวตารกลับชาติมาเกิดในโลกมนุษย์ของเหล่าเทพให้ได้เห็นอยู่มากมายรวมถึง ความเชื่อในเรื่องของกฎแห่งกรรมและการเวียนว่ายตายเกิดซึ่งได้รับอิทธิพลมาจาก พุทธศาสนาที่แพร่หลายในประเทศจีน โดยตามความเชื่อของชาวจีนนั้น เชื่อว่าความตายเป็นการเริ่มต้นชีวิตใหม่อีกชีวิตหนึ่ง หรือที่ชาวจีนเรียกว่า ชีวิตหยิน และถือว่าคนเรานั้นกลับชาติมาเกิดใหม่ซ้ำแล้วซ้ำเล่าตามความเชื่อในพระพุทธศาสนาที่มีต่อเรื่องของการเวียนว่ายตายเกิด โดยความเชื่อของชาวจีนอย่างหนึ่งที่มีต่อพุทธศาสนาคือ วิญญาณของบุคคลที่สิ้นชีวิตในระยะแรกนั้นจะถูกยมทูตหรือพญายมนำตัวไปยังศาลยุติธรรมในนรกภูมิ โดยทูตพระยมที่ชาวจีนเชื่อกันนั้นจะมีลักษณะมีศีรษะเป็นหัวม้าและหัววัว ซึ่งหากวิญญาณนั้นในอดีตกระทำกรรมชั่วไว้มากกว่ากรรมดีก็จะถูกนำไปนั่งหน้ากระจกส่องกรรมซึ่งจะสามารถมองเห็นกรรมที่ตนเคยทำไว้ตลอด และวิญญาณเหล่านั้นต้องผ่านการพิพากษาตามขุมนรกของจีนที่มีด้วยกันเก้าขุมซึ่งแต่ละขุมนั้นจะลงโทษวิญญาณที่ทำกรรมไว้บนโลกมนุษย์แตกต่างกันไปจนกระทั่งวิญญาณของผู้ตายผ่านไปถึงศาลชั้นสิบซึ่งถือเป็นการพิพากษาตัดสินเป็นขั้นสุดท้ายก่อนที่จะได้รับคำพิพากษาให้ไปเกิดใหม่ในชาติต่อไป จากความเชื่อในเรื่องภพภูมิชาติหน้าและโลกหลังความตายของจีนนี้ส่งผลก่อให้เกิดค่านิยมในสังคมจนเกิดเป็นวัฒนธรรมประเพณีขึ้นกล่าวคือ ชาวจีนเชื่อว่าชีวิตหลังความตายมีอะไรคล้ายๆกับโลกมนุษย์ ดังนั้นจึงมีการทำพิธีส่งข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ ให้แก่ผู้ตายเพื่อจะได้มีใช้ในโลกอื่นหรือสำหรับใช้เมื่อเกิดใหม่อีกครั้งหนึ่ง (บรูมฟิลด์, 2532ก:35-46, 2532ข: 39-40) ซึ่งสิ่งนี้เองได้ส่งมีผลให้ก่อเกิดวัฒนธรรม การเคารพต่อบรรพบุรุษที่ได้ล่วงลับแล้ว

ความยึดมั่นและเชื่อถือในสิ่งที่เหนือธรรมชาติของจีนนี้มีบทบาทอย่างมากต่อชาวจีนและฝังลึกต่อการดำรงชีวิตของผู้คนในฐานะเป็นเครื่องมือในการสืบต่อความคิดของชาวจีนที่มีอยู่กับธรรมชาติและมีความเคร่งครัดในประเพณีพิธีกรรมต่างๆที่ยึดถืออย่างยาวนานไม่เสื่อมถอย และชาวจีนก็ยินยอมพร้อมใจที่จะยอมรับต่อความคิดในการเชื่อถือในเรื่องสิ่งที่เหนือธรรมชาติโดยปราศจากเงื่อนไขแต่อย่างใด

อย่างไรก็ตามผลจากวัฒนธรรมประเพณีค่านิยมที่เกิดจากอิทธิพลของขงจื๊อ เต๋าและพุทธศาสนานั้นได้ส่งผลต่อสภาพโครงสร้างทางสังคมจีนเอาไว้หลายประการ ลักษณะเด่นอย่างหนึ่งภายใต้กรอบสังคมจีนที่ได้รับอิทธิพลจากคำสอนของขงจื๊ออย่างเห็นได้ชัดเจนคือ สังคมปิตาธิปไตย กล่าวคือ เป็นสังคมที่ให้ผู้ชายเป็นใหญ่ส่งผลทำให้เกิดวัฒนธรรมประเพณีที่เป็นกรอบค่านิยมของผู้คนในสังคมที่จะต้องประพฤติปฏิบัติตามขึ้น อาจกล่าวได้ว่าสังคมจีนในอดีตนั้นเป็นสังคมที่ยึดติดกับขนบธรรมเนียมดั้งเดิมเป็นอย่างมากในแง่ของการใช้ชีวิตและประพฤติปฏิบัติตัวของผู้คนซึ่งส่วนใหญ่เป็นผลของอิทธิพลทางความคิดในแง่ของสังคมที่ให้บุรุษมีอำนาจครอบงำเหนือสตรีในแบบเด็ดขาด ซึ่งนับว่าเป็นลักษณะอย่างหนึ่งของสังคมจีนในอดีตที่ปรากฏสืบทอดต่อกันมามากกว่า4000 ปี (Tan, 1993: 4) ในรูปแบบของสังคมแบบปิตาธิปไตย (Patriarchy) แนวความคิดนี้ได้กลายเป็นปัจจัยที่กำหนดบทบาทของผู้คนในสังคมให้มีความแตกต่างกันไปและส่งผลให้เกิดเป็นวัฒนธรรมที่ประพฤติปฏิบัติกันมา โดยเฉพาะพฤติกรรมที่แสดงออกถึงอคติทางเพศ กล่าวคือ เป็นสังคมที่ยกย่องบุรุษเพศมากกว่าสตรี ในขณะเดียวกันก็ก่อให้เกิดค่านิยมของสังคมที่เกิดการกดขี่สตรีเพศอย่างรุนแรง โดยเฉพาะสถานภาพของสตรีจีนที่พึงแสดงออกในสังคม

ค่านิยมที่เกิดขึ้นภายใต้สังคมแบบปิตาธิปไตยของชาวจีนนั้นเป็นส่วนหนึ่งที่ยืนยันถึงค่านิยมที่สืบทอดแนวความคิดจากคำสอนของขงจื๊อที่กล่าวว่า "ผู้ชายเป็นตัวแทนแห่งสวรรค์ (ฟ้า) และเป็นสิ่งที่สูงส่งที่สุดเหนือกว่าทุกๆสิ่ง ผู้หญิงจะต้องยอมเชื่อฟังสถาบันของผู้ชาย และช่วยผู้ชายในการดำเนินหลักการต่างๆให้สำเร็จผล และผู้หญิงไม่ควรจะตัดสินใจในสิ่งใดๆด้วยตนเอง แนวความคิดดังกล่าวนี้ได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดบทบาทของคนในสังคมโดยเฉพาะผู้ชายกับผู้หญิงให้มีความแตกต่างกันไปอย่างสิ้นเชิง (ศรัทธา พูลสวัสดิ์, 2547: 33) รวมถึงการกระทำที่มีต่อผู้หญิงทั้งภายในครอบครัวและสถาบันในสังคมอื่นๆก็มีให้เห็นได้อย่างชัดเจน ฐานะของผู้หญิงจึงมีความต่ำต้อยด้อยค่า

สังคมจีนโบราณนั้นยังถือว่าเพศชายมีคุณค่าสูงกว่าเพศหญิง บุตรชายจึงเป็นที่รักใคร่ของครอบครัวมากกว่าบุตรสาว ดังนั้นในสังคมจีนเมื่อหญิงสาวแต่งงานออกเรือน สามีจะมีอำนาจต่อภรรยาอย่างเด็ดขาด ภรรยาต้องมีหน้าที่ปรนนิบัติสามี และพ่อแม่ของสามีอย่างเต็มที่ สามีสามารถที่จะมีภรรยาน้อยได้เพื่อมีลูกหลานสืบสกุล แต่ภรรยาต้องมีสามีเดียวเท่านั้น ดังที่Pamela Tan (1994: 14) ได้ให้คำอธิบายไว้เกี่ยวกับความเชื่อของชาวจีนในสมัยก่อนว่า "ผู้หญิงเกิดมาและถูกเลี้ยงเพื่อครอบครัวอื่น" นั่นแสดงถึงความหมายที่ว่า บุตรสาวนั้นเป็นภาระของครอบครัวมากกว่าเป็นส่วนใดส่วนหนึ่งของครอบครัวเพราะเมื่อแต่งงานออกเรือนไปแล้วนั้น ผู้หญิงต้องอุทิศตนในการดูแลสามีและญาติของสามี

ทั้งนี้สาเหตุของการที่คนจีนนั้นมีค่านิยมในการความสำคัญต่อลูกชายดีกว่าลูกสาวซึ่งส่งผลทำให้ผู้ชายนั้นได้รับการดูแลเอาใจใส่และได้รับโอกาสในชีวิตมากกว่าผู้หญิง ทั้งนี้เพราะ ลูกสาวไม่สามารถสืบสกุลของบรรพบุรุษได้ และลูกสาวไม่สามารถเป็นที่เชิดหน้าชูตาทางสังคม ในขณะที่ลูกชายมีความสำคัญต่อครอบครัวด้วยการสามารถช่วยสืบสกุลและยกฐานะของบิดามารดาให้สูงขึ้นได้ เนื่องจากในสมัยก่อนสังคมจีนนั้นเอื้อเฟื้อให้แต่บุรุษเท่านั้นในการรับราชการและได้รับการศึกษา หากบ้านใดบุตรชายได้รับราชการเป็นขุนนางก็จะได้รับการยกย่องและมีหน้ามีตามีฐานะที่ดีขึ้นในสังคม ค่านิยมของชาวจีนที่มีต่อลูกผู้ชายและผู้หญิงนั้นจึงมีการแสดงออกให้เห็นอย่างชัดเจน ดั่ง ในคำสุภาษิตจีนโบราณที่แสดงให้เห็นถึงความไร้คุณค่าของการเกิดเป็นผู้หญิงในสังคมจีนไว้ว่า “สตรีที่ไม่เก่งกาจจึงจะถือว่าเป็นสตรีที่มีคุณค่า การเลี้ยงห่านยังมีคุณค่ามากกว่าการเลี้ยงลูกสาว”

> A Woman without talent is a woman of virtue.
>
> It is more profitable to raise geese than daughter
>
> -จากสุภาษิตจีนโบราณ (Ling, 1990: 1)

คำสุภาษิตจีนนี้แสดงถึงสถานภาพของสตรีจีนที่ไม่ได้รับการยกย่องและการปฏิบัติตัวของผู้หญิงจีนไปในตัว หรืออีกตัวอย่างจากหลักฐานคำสอนหรือบทกวีต่างๆของจีนที่แต่งขึ้นโดยได้เขียนกล่าวเอาไว้ เช่นตัวอย่างคำกลอนใน “คัมภีร์ซื่อจิง” หรือ คัมภีร์กวี ที่เป็นหนังสือรวมบทกวีเล่มแรกของจีนที่มีเนื้อหาทั้งหมด 305 บทที่พูดถึงประเพณีที่ปฏิบัติต่อทารกหญิงชายที่เกิดใหม่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง ดังกลอนบทที่ 189 ที่บันทึกไว้ว่า

แม้นกำเนิดเกิดเป็นชาย ให้มั่นหมายนอนตั่งเตียง
ผ้านุ่งสวมคู่เคียง พร้อมชิ้นหยกพกเล่นเพลิน
พ่อหนูร้องเสียงดัง ตัวแดงเล็กกังวานใส
โตขึ้นจักเป็นใหญ่ ขุนนางอ่องเฟื่องตระกูล

แม้นกำเนิดเกิดเป็นหญิง จงวางทิ้งกับดินมูล
ผ้าอ้อมห่อพอพูน มีเครื่องเคลือบให้เล่นไป
ไม่มีคำติว่า มีข้าวปลาเลี้ยงดูให้
พ่อแม่คนไหนไหน ไม่เอาไว้ให้ลำเค็ญ

จากบทนี้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนต่อทัศนคติในการปฏิบัติเลี้ยงดูลูกที่แตกต่างกันได้อย่างชัดเจนในฐานะลูกชายและลูกสาวของพ่อแม่ในสังคมจีน(อดุลย์ รัตนมั่นเกษม, 2548: 26) ดังนั้นเด็กผู้ชายในสังคมจีนนั้นจึงถูกเลี้ยงดูอย่างสูงส่งเพื่อความคาดหวังในการสืบตระกูล ส่วนเด็กผู้หญิงนั้นไม่มีความคาดหวังใดๆจึงถูกทำให้ต่ำต้อยตั้งแต่เกิดสิ่งเหล่านี้นั้นได้ถูกปลูกฝังและทำให้สถานะของผู้หญิงสมัยก่อนนั้น ไม่ว่าจะอยู่ในชนชั้นใด ต่างก็ได้รับผลจากความไม่เท่าเทียมทางเพศที่ถูกกำหนดจากสังคม เพราะสถานภาพและบทบาทของคนในสมัยอดีตนั้นถูกกำหนดมาจากชาติตระกูลและเพศ ชนชั้นในสังคมจึงเป็นผลผลิตมาจากชาติกำเนิด และไม่สามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ (กนกพรรณ วิบูลย์ศริน, 2547: 1) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสตรีที่เกิดในสังคมจีนนั้นถูกกำหนดบทบาทและสถานภาพเอาไว้แน่นอนตายตัวไม่ว่าจะเกิดมาในตระกูลที่มีฐานะ หรือยากจนก็ตามก็ยังคงถูกล้อมด้วยกรอบของค่านิยมแบบเดิม คือ แต่งงานและมีลูกสืบสกุลจึงถือว่าทำหน้าที่ได้ครบถ้วนและได้รับการยกย่องจากสังคม (นิภาภัทร อภิภัทรพาณิชย์, 2544: 114)

การจำกัดบทบาทในพื้นฐานทางสังคมที่ผู้ชายมีอำนาจนี้ ทำให้ความรับผิดชอบของผู้หญิงจีนในอดีตส่วนใหญ่จึงเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการเลี้ยงลูกและดูแลคนในครอบครัวให้มีความสุขสงบ ซึ่งการวางสถานภาพและคุณค่าของสตรีในลักษณะเช่นนี้จึงอยู่ในค่านิยมการเลี้ยงลูกสาวของชาวจีนมาช้านาน โดยค่านิยมทางภาพลักษณ์ของสตรีจีนที่สมบูรณ์นั้นจะต้องปฏิบัติตัวให้เหมาะสมเป็นที่รู้จักกันในชื่อคุณธรรม 4 ประการ (4 Virtues) ประกอบด้วย

1. เป็นผู้มีความดีงาม บริสุทธิ์ต่อสามีผู้เดียว
2. เรียบร้อยในการพูดการเจรจาต้อนรับขับสู้ ไม่ติฉินนินทา
3. กิริยาท่าทางต้องเรียบร้อยอยู่เสมอ การใช้จ่ายไม่สุรุ่ยสุร่าย
4. ฝีมือในการเย็บปักถักร้อย ดูแลบ้านช่องให้สะอาด สวยงาม

นอกจากนี้สตรีจีนยังถูกกำหนดให้อยู่ในกรอบที่วางไว้จากค่านิยมที่สืบทอดแนวความคิดจากคำสอนของขงจื๊อที่กล่าวว่า “ผู้ชายเป็นตัวแทนแห่งสวรรค์ (ฟ้า) และเป็นสิ่งที่สูงส่งที่สุดเหนือกว่าทุกๆสิ่ง ผู้หญิงจะต้องยอมเชื่อฟังสถาบันของผู้ชาย และช่วยผู้ชายในการดำเนินหลักการต่างๆให้สำเร็จผล และผู้หญิงไม่ควรจะตัดสินใจในสิ่งใดๆด้วยตนเอง และต้องปฏิบัติตามข้อสามประการนี้รวมเรียกว่าการเชื่อฟังทั้งสามหรือ Three Obedience (Ling, 1990: 5) คือ เมื่อเป็นเด็กต้องเชื่อฟังบิดา เมื่อแต่งงานต้องเชื่อฟังสามี และเมื่อเป็นหม้ายสามีตายลงต้องเชื่อฟังบุตรชายและไม่ควรคิดถึงการแต่งงานครั้งที่

สอง ซึ่งทั้ง สำหรับสตรีจีนคำสอนและข้อกำหนดเหล่านี้เป็นสิ่งที่อยู่ในจิตใต้สำนึก ถ้าสามารถปฏิบัติได้ตามคำสั่งสอนเหล่านี้ก็จะได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่งามพร้อม และเป็นสตรีที่ดีและน่ายกย่อง ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสตรีจีนที่เกิดในสังคมจีนนั้นถูกกำหนดบทบาทและสถานภาพเอาไว้อย่างตายตัว ไม่สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้ ซึ่งต้องอยู่ใต้คำบังคับบัญชาของผู้ชายตามคำสั่งสอนของขงจื๊อที่ให้ความสำคัญกับการจัดระเบียบครอบครัว สามีที่เป็นหัวหน้าครอบครัวจะมีอำนาจสูงสุดในการปกครองบ้าน บิดาจะมีอำนาจเด็ดขาดเปรียบเสมือนเทพเจ้ามีหน้าที่ให้ปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิตแก่สมาชิกในครอบครัว ให้ความคุ้มครองและเป็นผู้สร้างฐานะสร้างบ้านสร้างเรือน หาคู่ครองให้บุตรธิดา ตลอดจนต้องรับผิดชอบความประพฤติของสมาชิกในครัวเรือน โดยที่บิดานั้นมีอำนาจอยู่เหนือมารดาในการตัดสินใจใดใดทั้งปวง ยกตัวอย่างเช่น เรื่องการเลือกคู่ครองในการแต่งงานของผู้หญิงจีนสมัยก่อนที่มักไม่ได้เกิดจากความรักระหว่างเจ้าบ่าวและเจ้าสาวเนื่องจากการแต่งงานมักมาจากความพอใจของบิดามารดาที่ต้องการจะสร้างการรวมสายตระกูล(Union of line family) ระหว่างตระกูลของตนกับตระกูลที่ตนรู้จักเท่านั้น (Lip, 1993: 15) และบ่อยครั้งที่การแต่งงานซึ่งไม่ได้เกิดจากความรักทำให้ผู้หญิงจีนหลายคนคิดฆ่าตัวตายเพื่อหลีกเลี่ยงการแต่งงานกับเจ้าบ่าวที่ตนไม่ได้รัก(Lieh Nu Chuan, 1978: 265)

ทั้งนี้อิทธิพลจากความเชื่อปรัชญาโบราณของชาวจีนที่เชื่อในเรื่องของอำนาจหยินและหยางนั้นดูเหมือนจะเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่มีส่วนในการเพิ่มบทบาทและส่งเสริมให้เกิดการยกย่องบุรุษมากกว่าสตรีในสังคมจีน กล่าวคือ ชาวจีนมีความเชื่อที่ว่าสรรพสิ่งในจักรวาลล้วนประกอบไปด้วยหยินและหยาง เป็นสภาวะที่เกิดคู่กัน เป็นมูลธาตุที่ก่อให้เกิดสิ่งต่างๆขึ้นมาโดยหยินเป็นพลังงานด้านลบสงบนิ่ง ที่แสดงออกด้วยรูปแบบต่างๆ เช่น ความมืด ความอ่อนแอ ความหนาว และเพศหญิง ซึ่งตรงข้ามกับหยาง ที่เป็นพลังงานด้านบวก แสดงถึง ความสว่าง ความแข็งแกร่ง ความอบอุ่น การเคลื่อนไหว และเพศชาย อิทธิพลของหยินและหยางนี้มีผลต่อสภาวะทางธรรมชาติทำให้เกิดกลางวัน กลางคืน พระอาทิตย์ พระจันทร์ ฤดูร้อนหรือฤดูหนาว

นอกจากนี้ ค่านิยมความเชื่อของปรัชญาที่มาจากรากฐานการจัดระเบียบทางสังคมขงจื๊อที่ว่า “สตรีนั้นแตกต่างจากบุรุษเปรียบได้กับผืนดินที่กำเนิดจากสวรรค์ สตรีนั้นก็คือมนุษย์แต่ต้องมีสถานภาพที่ต่ำต้อยกว่าบุรุษ และสตรีนั้นไม่สามารถที่จะได้รับมาซึ่งอำนาจความเสมอภาคเทียบเท่าด้วยตัวเอง” (J. Croll, 1978: 12) สตรีจีนนั้นถูกปฏิเสธในการมีส่วนร่วมในด้านต่างๆทางการปกครอง หรือสถาบันทางสังคม หรือแม้แต่การศึกษาเรียนหนังสือและการสอบเข้าที่เป็นส่วนสำคัญในการปกครองของจีนสมัยโบราณทำให้สตรีจีนดูเหมือนถูกตัดสิทธิ์ในการได้รับความรู้ไปโดยสิ้นเชิง ด้วยความเชื่อ

ที่ว่าระบบสถาบันในสังคมนั้น สามารถถูกเติมเต็มได้เพียงเพศชายเท่านั้น

ในครอบครัวของชาวจีนที่มีฐานะดีนั้นจะพยายามกระตุ้นให้ลูกชายได้รับการศึกษาที่ดีเพื่อที่จะได้มีตำแหน่งทางราชการ ส่วนลูกสาวนั้นไม่ได้ถูกให้ความสำคัญกับการศึกษาเลย อาจมีเพียงสตรีที่อยู่ในตระกูลสูงศักดิ์เท่านั้นที่ได้รับสิทธิในการแบ่งปันความรู้จากพี่ชายหรือน้องชายเพื่อพัฒนาความคิดและจิตใจ และอาจได้เรียนเกี่ยวกับศิลปะบ้างนอกเหนือจากการเรียนรู้งานของเรื่องครัวเรือนเล็กๆน้อยๆ ในขณะที่สตรีที่เกิดในชนชั้นชาวไร่ชาวนาจะได้รับการศึกษาแต่เพียงเรื่องการเย็บปักถักร้อย การซักผ้า ปรุงอาหาร หรืองานกิจวัตรประจำวันในการใช้ชีวิตจากมารดาเพียงเท่านั้น

สถานภาพและฐานะของสตรีจีนในสังคมอดีตนั้นยังได้รับอิทธิพลมาจากโครงสร้างทางสังคม ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการกำหนดบทบาทในการแสดงออก กล่าวคือ สังคมจีนในอดีตนั้น แบ่งออกเป็น4 ชนชั้น คือ ชนชั้นสูงที่ได้รับการศึกษา ชาวนา นักศิลปะกวี และ พ่อค้าคหบดี โดยทั้ง 4 ชนชั้นนี้ เชื่อมสัมพันธ์กันในด้านของอาชีพและการใช้ชีวิตที่เป็นลักษณะเฉพาะของแต่ละกลุ่ม และส่งผลต่อการใช้ชีวิตของสตรีในแต่ละชนชั้นในด้านของการเก็บตัวจากสังคมโดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานภาพที่พึงกระทำในครอบครัวกล่าวคือ สตรีในสังคมชั้นสูงนั้นจะถูกเลี้ยงโดยให้อยู่แต่เพียงในขอบเขตที่จำกัดภายในห้องของตัวเองที่มีห้องน้ำอยู่ในนั้น และอยู่กับงานบ้านงานเรือน เช่น งานเย็บปักถักร้อย งานการที่ต้องดูแลภายในบ้าน ซึ่งแตกต่างจากชีวิตของพี่ชายหรือน้องชายที่มีอิสระ ส่วนสตรีที่อยู่ในชนชั้นล่างนั้นโดยปรกติแล้วอาจจะมีอิสระในด้านการปรากฏตัวสู่สาธารณะมากกว่าสตรีในชนชั้นสูงอยู่บ้าง เนื่องจากที่พำนักอาศัยที่มีเนื้อที่มิดชิดน้อยกว่าและแสงไฟในบ้านที่มีน้อย สตรีในชนชั้นล่างจึงมักทำกิจกรรมการงานของตนเองตรงประตูหน้าบ้าน อีกทั้งกิจวัตรประจำวันในการที่ต้องตักหาน้ำจากลำธารการซักเสื้อผ้าที่แหล่งน้ำ และด้วยที่อยู่ในสังคมชนชั้นล่างจึงไม่มีบริวารคอยรับใช้ ทำให้สตรีในชนชั้นนี้จึงมีโอกาสที่ติดต่อกับผู้คนในสังคม จากการซื้อขายสินค้ามากกว่า แต่อย่างไรก็ตามอิทธิพลของความคิดที่ให้สตรีนั้นเก็บตัวจากสังคมก็ยังคงถูกจำกัดอยู่ กล่าวคือ สตรีในชนชั้นล่างนั้น มีค่านิยมที่ถูกกำหนดให้ไม่สามารถออกจากบริเวณบ้านได้เป็นเวลาสามปีแรกของการแต่งงาน(Mydral, 1963: 285 cited in Elisabeth Croll, 1978: 17-18)

การจำกัดขอบเขตของสตรีจีนในสถานที่สาธารณชนนั้นได้ถูกครอบงำและอิทธิพลจากความเชื่อที่ว่าสตรีจีนที่ดีนั้นต้องรักษาไว้ซึ่งความบริสุทธิ์ เกียรติยศและพรหมจรรย์ ซึ่งถูกแสดงออกมาอย่างโดดเด่นในด้านทัศนคติในใช้ชีวิตสังคม ด้วยการให้สตรีจีนนั้นแยกตัวออกจากสังคม ต้องเก็บตัวเองอยู่แต่ในครัวเรือน ห้ามพบปะผู้ชายแปลกหน้า จนค่านิยมที่ว่า ผู้ชายไม่ควรมีปฏิสัมพันธ์กับผู้หญิงในที่

สาธารณชน ถึงแม้ในบ้านเด็กผู้ชายหรือเด็กผู้หญิงที่มีอายุมากกว่าเจ็ดปีก็ต้องไม่นั่งหรือรับประทานอาหารร่วมกัน โดยความเชื่อในการรักษาพรหมจรรย์และการแยกตัวของสตรีจีนจากสังคมนี้ส่งอิทธิพลต่อสตรีจีนทั้งที่อยู่ในฐานะที่ร่ำรวย และยากจน (Croll, 1978a:12, 1978b: 16) โดยหากเราสังเกตจากในหลายๆคำของภาษาจีนที่เกี่ยวข้องกับผู้หญิงนั้นจะมี คำว่า "nèirén" ซึ่งมีความหมายตามตัวอักษรแปลว่า คนที่ไม่เปิดเผย (Inside Person)

จากที่กล่าวมานี้แสดงให้เห็นถึงภายใต้กรอบของวัฒนธรรมและค่านิยมในสังคมจีนในยุคอดีตที่เพศชายเป็นเพศที่มีอำนาจเหนือกว่าสตรีในทุกๆด้าน อย่างไรก็ตามค่านิยมนี้ได้ถูกสะท้อนออกมาโดยการนำเสนอให้เห็นว่าผู้ชายที่เป็นผู้นำครอบครัวเป็นผู้มีอำนาจเด็ดขาดในการตัดสินเรื่องต่างๆในครอบครัว มีสิทธิในทรัพย์สินทุกอย่าง และมีสิทธิ์ที่จะขับไล่หรือหย่าขาดจากภรรยาตนเองออกจากบ้านได้ด้วยสาเหตุ 7 ประการคือ

1.เมื่อภรรยาไม่เชื่อฟังต่อพ่อแม่สามี
2. เมื่อภรรยาไม่สามารถมีลูกชายไว้สืบสกุล
3.เมื่อภรรยานอกใจสามี
4.เมื่อภรรยาแสดงอาการหึงหวงสามี และไม่เต็มใจให้สามีมีภรรยาน้อย
5.เมื่อภรรยาป่วยหนัก
6.เมื่อภรรยาพูดมากในสิ่งที่ไม่เป็นสาระ
7.เมื่อภรรยาถูกจับได้ว่าเป็นขโมย

ดังนั้น อิทธิพลทางสังคมของรูปแบบปิตาธิปไตยที่มีผลจากระบบของศักดินาได้ฝังลึกในสังคมจีนอดีตนั้น ทำให้อำนาจของบุรุษเหนือกว่าเพศหญิงในจีนอย่างชัดเจน และได้ถูกก่อร่างสร้างขึ้นมาเป็นแบบแผนของสังคมอยู่ในคำสั่งสอนและประเพณีความเชื่อของผู้คนสืบทอดกันมาจนในที่สุดได้กลายมาเป็นอำนาจในการกำหนดพฤติกรรมของผู้คนในสมัยนั้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ค่านิยมต่างๆเกี่ยวกับเพศชายและเพศหญิงจึงถูกปลูกฝังจึงอยู่ในจิตสำนึกของสตรีจีนอย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าจีนได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในช่วงคอมมิวนิสต์และพยายามที่จะลบล้างคติความคิด ความเชื่อเก่าระหว่างความไม่เท่าเทียมกันของเพศชายและเพศหญิง ซึ่งเป็นกระแสตกค้างมาจากระบบศักดินา แต่ก็ยังไม่สามารถลบล้างได้รวดเร็วและหมดสิ้นไป เพราะ ความเชื่อทางด้านจิตใจนั่นเปลี่ยนแปลงได้ยาก ถือเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่สั่งสมอยู่ในรากฐานความคิดของสังคมจีนมาอย่างยาวนานหลายพันปี จึงเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยเวลา เพราะถึงแม้ปัจจุบันสตรีในสังคมจีนมี

สิทธิเสรีภาพมากขึ้น หากแต่ผลของอิทธิพลทางสังคมที่ให้ความสำคัญกับเพศชายมากกว่าเพศหญิง ก็ยังคงสามารถเห็นได้ในปัจจุบันในรูปแบบที่เป็นความคิดมากกว่าการกระทำ

4. แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายทอดอุดมการณ์ทางการเมืองและสังคม วัฒนธรรมผ่านสื่อภาพยนตร์

สังคมยุคปัจจุบันการสื่อสารหรือสื่อต่างๆนั้นมีบทบาทต่อการพัฒนาเป็นอย่างยิ่ง ทั้งนี้เพราะประชากรต่างๆมีการเปิดรับสื่อมากขึ้น และผลของการขยายตัวของนวัตกรรมใหม่ๆที่แพร่กระจายอย่างรวดเร็วนั้น ทำให้คุณสมบัติของสื่อสารมวลชน ยิ่งสามารถเข้าถึงผู้คนได้และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นั่นหมายรวมถึงสื่ออย่างหนึ่ง เช่น ภาพยนตร์ ซึ่งภาพยนตร์นั้นเป็นสื่อชนิดหนึ่งที่ใช้ถ่ายทอดหรือแสดงออกถึงบริบททางสังคม และวัฒนธรรมรวมไปถึงการเมืองออกมา ดังนั้นบทบาทของภาพยนตร์ที่ถูกสร้างออกมานับเป็นการที่ผู้ส่งสารหรือผู้ผลิตเองต้องการสอดแทรกปัจจัยด้านอื่นลงไปนอกเหนือจากการที่มุ่งเน้นเพื่อความบันเทิงเป็นหลัก ทั้งนี้เพราะภาพยนตร์ไม่ได้เป็นเพียงสื่อที่ส่องวัฒนธรรมชนิดหนึ่งเท่านั้น หากแต่ยังมีบทบาทในเชิงกว้างที่ครอบคลุมไปถึงการสื่อสาร ปลุกระดมกระตุ้นทางความคิดต่างๆอันจะเป็นการสอดแทรกเนื้อหาต่างๆ ทางสังคมและการเมือง หรือแม้แต่วัฒนธรรมที่เกิดขึ้น

สารที่ผู้ผลิตหรือผู้สร้างภาพยนตร์นั้นถ่ายทอดออกมาจึงย่อมมีพื้นฐานส่วนใดส่วนหนึ่งมาจากรากเหง้าทางวัฒนธรรม สังคมที่เป็นอยู่ ซึ่งภาพที่ถ่ายทอดออกมาทั้งอาจเป็นไปทั้งในแง่บวกและแง่ลบของสังคมที่ผสมผสานกันระหว่างความเป็นจริงและ ความเป็นสื่อบันเทิงที่สอดผสานเข้าด้วยกันและถ่ายทอดออกมา โดยเนื้อหาต่างๆที่ถ่ายทอดออกมาผ่านทางภาพยนตร์อาจถ่ายทอดของทั้งความสุขและทุกข์ แง่บวกและแง่ลบของสภาพภาวะเหตุการณ์และความรู้สึกของผู้คนที่มีสภาวะสังคมและการเมือง ดังคำกล่าวที่ว่า “ภาพยนตร์ทุกเรื่องนั้นย่อมเกี่ยวข้องกับการเมือง” (กฤษฎา เกิดดี, บรรณาธิการ, 2536: 13) อาจกล่าวได้ว่าภาพยนตร์นั้นเป็นศิลปะและเป็นสิ่งบันเทิงรวมทั้งเป็นงานสื่อสารมวลชนที่ตกอยู่ใต้สภาวะแวดล้อมทางสังคม เงื่อนไขทางด้านเศรษฐกิจ ดังนั้น การเมืองจึงได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากต่อความเป็นไปในกระบวนการสร้างภาพยนตร์ นอกจากนั้นยังมีลักษณะปัจจัยอื่นๆอีก เช่น ลักษณะประจำชาติและสื่อพื้นบ้านที่มีอยู่ก่อนการกำเนิดภาพยนตร์ ซึ่งส่งผลต่อลักษณะแนวทางของภาพยนตร์ในแต่ละสังคม ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าการเมืองและสภาวะทางสังคมนั้นถือได้ว่ามีบทบาทอย่างมิอาจหลีกเลี่ยงได้ซึ่งอาจไม่ได้ออกมาแสดงถึงการเมืองอย่างเด่นชัดทีเดียว หากแต่แสดงออกมาในทางการถ่ายทอดอุดมการณ์ทางความคิด หรือลักษณะแนวทางของเรื่องเพื่อสะท้อนปัญหาสังคม ที่มุ่งเน้นในการนำเสนอ

ความขัดแย้งต่างๆในประเด็นปัญหาทางสังคม เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ส่งผลทำให้ภาพยนตร์จีนที่ผลิตออกมานั้นจึงเป็นการถ่ายทอดให้เห็นถึงสภาพสังคมและ แสดงถึงค่านิยมวัฒนธรรมเก่าๆของจีน อย่างเห็นได้ชัดเจน

เมื่อกล่าวถึงสังคมจีนในอดีตนั้น มีลักษณะการปกครองที่อยู่ภายใต้พระจักรพรรดิมีอำนาจเบ็ดเสร็จ ทั้งนี้เนื่องจากสังคมจีนนั้นได้วางโครงสร้างทางการปกครองโดยยึดหลักของลัทธิเทวราชามาเป็นส่วนประกอบหลักเป็นที่รู้จักกันในนามว่า “อาณัติจากสวรรค์” หรือ เทียนหมิง(T'ien Ming) ที่จะเน้นหลักพิเศษในการปกครองในแง่ว่า ผู้ปกครองนั้นไม่ใช่คนธรรมดาสามัญหากแต่เป็นผู้ที่ได้รับความยินยอมจากสวรรค์ให้ลงมาทำหน้าที่ปกครองโลกมนุษย์ ในแง่นี้ ผู้ปกครองจึงมีลักษณะแบบสมมติเทพหรือที่จีนมักเอ่ยในนามว่า “โอรสแห่งสวรรค์” โดยทฤษฎีอาณัติจากสวรรค์นี้ได้ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้สถาบันจักรพรรดิเป็นสถาบันที่เฉียบขาดและมีความมั่นคง แต่ถึงกระนั้นชนชั้นขุนนางข้าราชการและขันทีก็ยังคงมีอำนาจไม่น้อยไปกว่าจักรพรรดิ ทั้งนี้เนื่องจากโครงสร้างทางการเมืองยึดหลักการกระจายอำนาจสู่ข้าราชการด้วยการให้พวกบัณฑิตที่สามารถผ่านการสอบคัดเลือกเข้ามาและเป็นหูเป็นตาแทนองค์จักรพรรดิ การกระจายอำนาจสู่ขุนนางดังกล่าวนั้นเกิดจากการสอบไล่ทางตำแหน่งราชการของจีนที่มีหลายชั้นด้วยกัน ดังนี้

1. สอบชั้นอำเภอได้ เรียกว่า “ซิ่วฉ่าย” เทียบเท่าปริญญาตรี
2. สอบชั้นมณฑลได้ เรียกว่า “จูเหยิน” เทียบเท่าปริญญาโท
3. สอบชั้นนครหลวงได้ เรียกว่า “จิ้นซื่อ” เทียบเท่าปริญญาเอก
4. สอบในพระราชวังได้ เรียกว่า “ฮันหลิน” ซึ่งสูงกว่าชั้นปริญญาเอก

โดยการสอบชั้นฮันหลินนั้นจะจัดขึ้นทุกๆสามปีต่อหนึ่งครั้ง และมีผู้เข้าสอบประมาณ 360 คนจากทั่วประเทศโดยผู้ที่ชนะและได้ที่หนึ่งในการสอบนี้จะเรียกว่า “จอหงวน” โดยจอ แปลว่า สุภาพ หงวน แปลว่าที่หนึ่ง (เจือ สตะเวทิน, 2538: 196-198, 2518: 22)และจะได้รับเกียรติอย่างสูงที่สุดพร้อมตำแหน่งทางราชการชั้นสูง และอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ขุนนางข้าราชการมีอำนาจคือ เนื่องจากประเทศจีนนั้นมีพื้นที่อาณาเขตกว้างขวางและมีชนเผ่าอยู่มากมายจึงทำให้การปกครองควบคุมไม่อาจเป็นไปได้อย่างทั่วถึงเมื่อช่วงไหนที่อำนาจจักรพรรดิอ่อนแอเมืองเล็กเมืองน้อยที่เป็นเมืองขึ้นก็กระด้างกระเดื่องตั้งตนเป็นใหญ่และล้มล้างราชวงศ์ในที่สุด ดังนั้นทางราชสำนักจีนจึงต้องหาทางแก้ปัญหาดังกล่าวจากแดวันต่างๆไม่ให้กระด้างกระเดื่องและให้เป็นพันธมิตรกับจีน ทำให้เกิดวัฒนธรรมหนึ่งขึ้น คือ

การเชื่อมสัมพันธไมตรีระหว่างแคว้นหรือชนเผ่าด้วยการแต่งตั้งสตรีที่เป็นเชื้อพระวงศ์ไปแต่งเป็นพระมเหสีแก่ต่างแค้วนเพื่อให้เป็นเมืองพี่เมืองน้องและสงบศึก

อย่างไรก็ตามลักษณะทางสังคมในแง่ของการเมืองการปกครองของจีนภายใต้ระบอบจักรพรรดิที่มีการเปลี่ยนแปลงด้วยการผลัดเปลี่ยนในหลายราชวงศ์ด้วยกันอย่างต่อเนื่องทั้งที่เป็นราชวงศ์ที่เป็นชาวจีนฮั่นโดยแท้ หรือ ราชวงศ์ที่เป็นชนเผ่าเชื้อสายอื่น เช่น มองโกลที่ก่อตั้งเป็นราชวงศ์หยวน หรือ แมนจูที่ก่อตั้งตัวเองเป็นราชวงศ์ชิง แต่ทุกราชวงศ์ที่เปลี่ยนไปนั้นยังคงมีความต่อเนื่องทางวัฒนธรรมอย่างเหนียวแน่น โครงสร้างต่างๆของสังคมจีนไม่ว่าจะเป็นบริบทโครงสร้างทางสังคมด้านต่างๆรวมถึง การเมืองก็ยังดำเนินสืบต่อกันไป ในขณะที่สิ่งที่เปลี่ยนแปลงไปคือแค่กลุ่มผู้นำหรือราชวงศ์เท่านั้นแต่ในท้ายที่สุดก็ได้หล่อหลอมรวมเป็นชนชาติและวัฒนธรรมสังคมจีนไปในที่สุด

เมื่อวิเคราะห์ถึงสภาพลักษณะโครงสร้างทางสังคมจีนในอดีตนั้นมีการแบ่งแยกระหว่างชนชั้นและมีความเหลื่อมล้ำทางสังคมอยู่อย่างเห็นได้ชัด หากกล่าวถึงลักษณะชนชั้นของสังคมจีนในอดีตนั้นสังคมจีนได้มีการแบ่งชนชั้นออกเป็น 3 ชนชั้นซึ่งประกอบไปด้วย

1.*ชนชั้นขุนนางและปัญญาชน* ชนชั้นนี้เป็นชนชั้นทางสังคมจีนในอดีตที่ได้รับการยกเว้นจากการถูกเกณฑ์แรงงานเพราะถือว่าเป็นชนชั้นที่มีการศึกษาสูงโดยผ่านการสอบไล่ตามแผนการตำราของขงจื้อเป็นหลัก โดยลักษณะของชนชั้นนี้ คือ เป็นบุคคลที่ใช้สติปัญญาแสวงหาความรู้และคุณธรรม เป็นนักปราชญ์หรือขุนนางปกครองบ้านเมืองด้วยสติปัญญาและเป็นชนชั้นในกรรมสิทธิ์เงินทองมากกว่าชนชั้นอื่นในสังคม

2. *ชนชั้นพ่อค้าและทหาร* ชนชั้นนี้นั้นในทางสังคมจีนนั้นมักไม่เป็นที่ยกย่องนักในสังคมจีนเนื่องจากอิทธิพลของขงจื้อที่เห็นว่าทั้งสองอาชีพนี้มีแนวโน้มทำลายมากกว่าสร้างสรรค์กล่าวคือ ชนชั้นพ่อค้านั้นจะประกอบการค้ามุ่งหวังผลกำไรจึงมักหาเล่ห์กลต่างๆเป็นการเอารัดเอาเปรียบต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ส่วนทหารโดยอาชีพต้องทำหน้าที่ทำลายชีวิตและทรัพย์สินของฝ่ายศัตรูดังนั้นการมีทหารเท่ากับช่วยปูทางไปสู่การทำสงคราม

3. *ชนชั้นชาวนา* ชนชั้นนี้ถือเป็นชนชั้นล่างและถือเป็นพื้นฐานทางเศรษฐกิจของสังคมจีน ทั้งนี้เนื่องจากสังคมจีนเป็นสังคมชนบทที่ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเพาะปลูกเป็นหลัก

โดยชนชั้นนี้จะถูกทั้งเรียกเก็บภาษี เกณฑ์แรงงาน และคัดเลือกเข้าเป็นทหาร อีกทั้งเป็นชนชั้นที่ต้องเคารพกฎหมายบ้านเมืองอย่างเคร่งครัดอีกด้วย

จากการแบ่งชนชั้นทางสังคมดังกล่าวเป็นสาเหตุที่เอื้อให้สังคมจีนในอดีตนั้นเป็นสังคมในระบอบของศักดินาอย่างชัดเจน คือ บุคคลในชนชั้นสูงหรือขุนนางนั้นเป็นแหล่งที่มาของอำนาจในสังคมจีนเพราะได้มีการครอบครองถือกรรมสิทธิ์ในที่ดินเป็นแหล่งของความมั่งคั่ง และจากการเป็นขุนนางมีอำนาจทางการปกครองจึงเป็นสาเหตุให้ชนชั้นนี้มีทั้งเงินทอง อำนาจ และบริวารอย่างเพียงพอ และบรรดาขุนนางนั้นมีทั้งที่มีคุณธรรมและไม่มีคุณธรรมดังจะที่เห็นได้จากประวัติศาสตร์จีนนั้นแสดงให้เห็นว่าความวุ่นวายในสังคมจีนทุกยุคทุกสมัยนั้น ล้วนแล้วแต่เกิดขึ้นเพราะมีขุนนางเป็นตัวปัญหาที่สำคัญเสมอ (ศรีสุข ทวิชาประสิทธิ์, 2542: 221-226) โดยสาเหตุที่ทำให้สังคมจีนมีการกดขี่และเบียดเบียนประชาชนซึ่งถือเป็นลักษณะวิสัยที่ปรกติในสังคมของระบอบศักดินา ก็เนื่องมาจากว่า สังคมจีนยึดถือว่าคนเราเกิดมาไม่เท่ากัน เช่นดังคำที่กล่าวจากขงจื๊อว่า "คนเราเกิดมาไม่เท่ากัน เพราะมีบทบาทต่างกัน" สังคมจีนจึงยึดถือหลักการจัดบุคคลแบ่งแยกเป็นชั้นต่างๆโดยแตกต่างกันทางศักดิ์ศรีและความเป็นอยู่อย่างสิ้นเชิง

อย่างไรก็ตามการเมืองการปกครองของจีนในอดีตนั้นส่วนใหญ่ได้รับเอาอิทธิพลแนวความคิดจากขงจื๊อแทบทั้งสิ้น โดยแนวความคิดทางการเมืองของขงจื๊อนั้นกล่าวถึงสามประเด็นหลักๆดังนี้

1. ทรรศนะเกี่ยวกับรัฐ
2. ทรรศนะเกี่ยวกับมนุษย์
3. ทรรศนะเกี่ยวกับการปกครอง(อาภากร โรจน์วรรณสินธุ์, 2526: 8)

1.<u>ทรรศนะเกี่ยวกับรัฐ</u>

ขงจื๊อนั้นไม่ได้กล่าวถึงนิยามของคำว่ารัฐเอาไว้มากนักแต่ก็ได้มีการกล่าวถึงความแตกต่างระหว่างรัฐ กับรัฐบาลอยู่เสมอๆ โดย รัฐ ถือเป็นกลุ่มของประชาชน ที่อาศัยอยู่ในดินแดนที่มีอาณาเขตแน่นอน และมีรัฐบาลปกครองอยู่ โดยขงจื๊อนั้นได้ให้ความสำคัญของคำว่ารัฐนั้นผูกพันกับ "ทฤษฎี หวู่หลุน" หรือ "ทฤษฎีสัมพันธภาพทั้งห้า" ซึ่งคำคำนี้ถือเป็นสิ่งสำคัญในการกล่าวถึงความยุติธรรมทางสังคมและคุณธรรมของปัจเจกชนในรัฐ โดยอาจกล่าวได้ว่า การเมือง การปกครอง คือ สัมพันธภาพ

ระหว่างผู้ปกครองกับประชาชน สังคมก็คือสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนกับเพื่อน ครอบครัวคือสัมพันธภาพระหว่างบิดามารดากับบุตร สามีภรรยากับพี่น้อง โดยความสัมพันธ์ขั้นปฐมภูมิของมนุษย์ในสังคมก็คือ ความสัมพันธ์ระหว่างสามีกับภรรยา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความมีอยู่ของสถาบันครอบครัว ศีลธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี เมื่อมีบุตรก็จะเกิดความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดากับบุตรและความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้อง เมื่อมีจำนวนหลายๆครอบครัวในสังคมก็เกิดความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนกับเพื่อน และเมื่อมีรัฐก็จะเกิดความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและผู้ถูกปกครอง

เมื่อพิจารณาทรรศนะของขงจื๊อในเรื่องของทฤษฎีสัมพันธภาพทั้งห้านั้น จะพบว่าเป็นเรื่องที่กล่าวถึงหลักการปฏิบัติระหว่างสองฝ่ายที่คู่กันคือฝ่ายที่สูงกว่าและฝ่ายที่ฐานะต่ำกว่าเริ่มต้นตั้งแต่ภายในครอบครัวและขยายกว้างออกไปถึงภายในรัฐ ดังนั้นขงจื๊อจึงมองว่า "รัฐคือครอบครัวขนาดใหญ่และครอบครัวแต่ละครอบครัวก็คือรัฐเล็กๆซึ่งย่อส่วนลงมา หลักเกณฑ์ของครอบครัวก็เช่นเดียวกับหลักเกณฑ์ของรัฐ การศึกษาในครอบครัวก็ขยายเป็นการศึกษาสำหรับสาธารณชน ความมีอำนาจเหนือกว่าของฝ่ายหนึ่งกับการยอมรับเชื่อฟังปฏิบัติตามของอีกฝ่ายหนึ่งนั้นมีอยู่ทั้งในระบบครอบครัวและระเบียบการปกครองของรัฐ" (Hsu, S., 1975: 29 อ้างถึงใน อาภากร โรจน์วรรณสินธุ์, 2526: 11) เราอาจจะเทียบได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับผู้ประชาชนนั้น ก็เป็นไปในรูปแบบเดียวกันกับความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตร นั่นเอง

ความคิดเรื่องการกำเนิดรัฐของขงจื๊อนี้สามารถพอสรุปได้ได้ว่า ขงจื๊อนั้นมองว่ารัฐเป็นรูปแบบของการวิวัฒนาการจากขั้นแรกสุด คือ ครอบครัวแล้วขยายเป็นสังคม จากสังคมขยายออกไปเป็นรัฐ รัฐเป็นวิวัฒนาการจากธรรมชาติ ความสัมพันธ์ต่างๆของบุคคลภายในรัฐปรากฏออกมาในทฤษฎีสัมพันธภาพทั้งห้านี้จะมีความสัมพันธ์เป็นคู่ คือ ฝ่ายที่สูงกว่าจะมีอำนาจส่วนฝ่ายที่อยู่ต่ำกว่าก็ยอมรับและปฏิบัติตาม ความแตกต่างระหว่างขั้นสูงและขั้นต่ำจึงปรากฏและดำรงอยู่ในรูปการปกครองของรัฐ เมื่อมีความแตกต่างระหว่างผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครอง สิ่งที่ตามมาพร้อมกับผู้ปกครองก็คือ การสร้างแบบแผนที่ถูกต้อง หรือ "หลี่" และความชอบธรรม หรือ "อี้" ที่ปรากฏในปรัชญาของขงจื๊อนั่นเอง

ดังนั้นเมื่อมองประเด็นต่างๆเกี่ยวกับทรรศนะของขงจื๊อที่มีต่อรัฐ จะพบว่า รัฐไม่ได้มีเป้าหมายในตัวเอง เนื่องจากรัฐนั้นมีอยู่เพื่อนำไปสู่การเสริมสร้างสวัสดิภาพและความสุขให้แก่ประชาชน ขงจื๊อนั้นไม่ได้เน้นเพียงว่ารัฐนั้นช่วยเสริมสร้างสวัสดิภาพแต่ให้ความสำคัญลึกลงไปถึงเรื่องศีลธรรมและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของประชาชนด้วย โดยหน้าที่ของรัฐในทรรศนะของ

ขงจื๊อคือ ให้มนุษย์ตระหนักถึงความจำเป็นที่ต้องอยู่ร่วมกันและ มีความสัมพันธ์กันทางสังคมอย่างเป็นสุข

2. <u>ทรรศนะเกี่ยวกับมนุษย์</u>

มนุษย์นั้นเป็นองค์ประกอบสำคัญในเรื่องของการเมือง เพราะความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์นั้นมีหลายลักษณะ ก่อให้เกิดระบบทางการเมืองที่ต่างกัน ในทรรศนะของขงจื๊อนั้นมนุษย์เกิดมาพร้อมด้วยศักยภาพหรือความสามารถที่จะบรรลุถึงคุณธรรมหรือความดีสูงสุดได้ แต่อิทธิพลของสิ่งแวดล้อมและอุปนิสัยของมนุษย์ทำให้มนุษย์นั้นมีความแตกต่างกันออกไป มากไปกว่านั้นขงจื๊อยังให้ความสำคัญของสติปัญญาของมนุษย์ว่ามีส่วนเกี่ยวพันอยู่ด้วยส่วนหนึ่งโดยมองว่ามนุษย์นั้นเกิดมาด้วยระดับสติปัญญาที่ต่างกันซึ่งระดับสติปัญญาของบุคคลมีผลต่อการการควบคุมตนเองที่เกิดจากอิทธิพลของสภาพแวดล้อม โดยบุคคลที่มีสติปัญญาสูงนั้นจะไม่มีโอกาสถูกชักจูงให้ตกต่ำลงได้ เนื่องจากความเข้าใจในกฎธรรมชาติที่นำไปสู่คุณธรรม ในขณะเดียวกันบุคคลที่ด้อยปัญญามักจะถูกชักจูงให้ตกต่ำลงได้ง่ายกว่าเสมอ

หัวใจสำคัญของความคิดของขงจื๊อทั้งทางจริยธรรม การเมือง อุดมคติชีวิตหรืออื่นๆนั้น กล่าวได้ว่า สืบเนื่องมากจากรากฐานทางคุณธรรมเดียวกัน หรือ “เหยิน”หรือ ความมีมนุษยธรรม ซึ่งทำให้เกิดการแสดงออกไปในคุณธรรมอื่นๆ เช่น ความชอบธรรม ความซื่อตรงต่อกัน และความเห็นแก่ผู้อื่น โดยเหยิน หรือความมีมนุษยธรรมนี้น่าจะเป็นคุณธรรมที่ผสมผสานคุณธรรมทั้งหลายเข้าไว้ในตัว เช่น ความกตัญญูกตเวที ความซื่อตรง ความกล้าหาญ ความเมตตากรุณา การปฏิบัติตามประเพณี ฯลฯ โดยจุดเด่นของคุณธรรมเหยินคือ การมีความรักต่อบุคคลอื่น แม้ว่าคนในสังคมจะมีหน้าที่ต่างๆกันไปตามสถานภาพและบทบาท แต่สิ่งที่ทุกคนต้องกระทำร่วมกันหรือถือเป็นหน้าที่สำหรับทุกคนคือ การปฏิบัติตามคุณธรรมของเหยินนี้ เพราะการมีความรักต่อบุคคลอื่นนั้นจะทำให้คนแต่ละคนสามารถที่จะทำหน้าที่ของตนเองในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมได้อย่างสมบูรณ์ ถ้าหากบุคคลปราศจากเหยินแล้วความจำเป็นของบุคคลในการทำความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆในสังคมก็จะหมดสิ้นไปด้วย

คุณธรรมเหยินจะแสดงออกมาและส่งผลในรูปของคุณธรรมเกี่ยวกับความชอบธรรม หรือ “อี้” โดยขงจื๊อได้ให้ความหมายของคำว่าอี้ว่า เป็นเรื่องของความถูกต้องในการกระทำหรือเรื่องเกี่ยวกับความเหมาะสมในการกระทำของบุคคล ขงจื๊อเห็นว่ามนุษย์แต่ละคนมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติอยู่แล้วตาม

หลักสัมพันธภาพทั้งห้า เพราะฉะนั้นถ้าหากบุคคลรู้ว่าควรจะทำสิ่งใด และทำในสิ่งที่ถูกต้องสมควรนั่นคือสิ่งที่ขงจื๊อเรียกว่า อี้ หรือความชอบธรรมนั่นเอง นอกจาก เหยินและอี้นี้ ขงจื๊อยังให้ความสำคัญกับคำว่า "จง" หรือ ความซื่อตรงต่อกัน และ "สู่"หรือความเห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่น ซึ่งสองสิ่งนี้ถือว่าเป็นการปฏิบัติที่สืบเนื่องมาจากคุณธรรมเหยินนั่นเอง โดยขงจื๊อกล่าวถึงความซื่อตรงต่อกัน หรือ จง ไว้ว่า "คนดีคิดถึงเรื่องคุณธรรม คนเลวนั้นคิดถึงเรื่องประโยชน์ส่วนตัวเท่านั้น" หรือ "จงปฏิบัติต่อผู้อื่นให้เหมือนกับที่ต้องการให้บุคคลอื่นปฏิบัติต่อท่าน" คุณธรรมอีกประการหนึ่งคือ การเห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่น หรือ "สู่" นั้นมักจะกล่าวเทียบไว้คู่กับคุณธรรม "จง"เสมอ เช่น "สิ่งใดที่เราไม่ต้องการให้คนอื่นปฏิบัติต่อเราก็อย่าปฏิบัติสิ่งนั้นต่อคนอื่น "(ฉู่ไจ้ และ วินเบอร์กไจ้:23-39 อ้างถึงใน อาภากร โรจน์วรรณสินธุ์, 2526: 23) ดังนั้นเราจะเทียบได้ว่า จงและสู่ คุณธรรมทั้งสองประการนี้นั้น เป็นหลักปฏิบัติเพื่อให้มี เหยิน หรือ มนุษยธรรมหรือความรักในผู้อื่นเป็นพื้นฐานซึ่งแสดงออกมาเป็นไปในลักษณะความมีมนุษยธรรมนั่นเอง

สรุปในเรื่องของมนุษย์ตามทรรศนะของขงจื๊อนั้น มนุษย์กับการเมืองเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ออก ปรัชญาของขงจื๊อจึงเกี่ยวข้องกับหลักจริยธรรมของมนุษย์ที่ปฏิบัติต่อกันเนื่องจากการอยู่รวมกันเป็นสังคม และเชื่อว่ามนุษย์กำเนิดมาด้วยความไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งความเท่ากันของขงจื๊อพิจารณาจากความเท่ากันในเรื่องของโอกาสที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองให้บรรลุถึงคุณธรรมอันเป็นเป้าหมายสูงสุดได้ ทั้งนี้ขงจื๊อนั้นมีความศรัทธาในความสามารถของมนุษย์มากกว่าสิ่งแวดล้อมภายนอกอื่นๆ ดังคำกล่าวที่ว่า "มนุษย์เป็นผู้สร้างคุณธรรมที่ยิ่งใหญ่มิใช่คุณธรรมเป็นตัวสร้างมนุษย์ให้ยิ่งใหญ่" ซึ่งจากความคิดนี้ทำให้ขงจื๊อพยายามสร้างหลักปฏิบัติทางจริยธรรมที่สามารถพัฒนาให้มนุษย์บรรลุเป้าหมายทางคุณธรรม ดังนั้นหน้าที่ของมนุษย์คือใช้ความพยายามเพื่อปฏิบัติตนให้บรรลุถึงคุณธรรมที่เป็นเป้าหมาย โดยขงจื๊อได้กล่าวไว้ในคำสอนในเรื่องหลักจริยธรรม มนุษย์ทุกคนจะต้องปฏิบัติตามหลักคุณธรรมเพื่อทำให้เกิดความกลมกลืนในสังคม

3. <u>ทรรศนะเกี่ยวกับการปกครอง</u>

ทรรศนะเกี่ยวกับการปกครองของขงจื๊อนั้น ขงจื๊อชื่นชมกับระบอบการปกครองด้วยคุณธรรมว่าเป็นการปกครองที่ดีที่สุดและสอดคล้องกลมกลืนกับกฎธรรมชาติที่สุด การปกครองรัฐของผู้ปกครองมีลักษณะพิเศษคือ ผู้ปกครองเป็นเพียงตัวแทนของเทพเจ้า ซึ่งได้รับโองการจากสวรรค์เพื่อปกครองให้ประชาชนมีความสุขแต่ขณะเดียวกัน ขงจื๊อก็เปิดโอกาสให้ประชาชนในการที่จะปฏิวัติอำนาจการปกครองได้ ถ้าหากการปกครองนั้นเป็นการกดขี่ทารุณต่อประชาชน ซึ่งกล่าวว่าเป็นการผิด

เจตนารมณ์ของเทพเจ้าและการปฏิวัติคือการลงโทษจากเทพเจ้าโดยแสดงออกผ่านทางความโกรธแค้นของประชาชน

ขงจื๊อให้ทรรศนะคติว่าหน้าที่ของรัฐบาลในการปกครองนั้นนอกจากจะมุ่งทำให้ประชาชนในรัฐมีฐานะทางเศรษฐกิจดีแล้ว สิ่งที่สำคัญที่สุดอีกประการคือ การให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างเสมอภาคกันระบบการศึกษากับระบบการปกครองตนเองเป็นปัจจัยที่อื้อกันและไปด้วยกันอยู่เสมอ ขงจื๊อมีทรรศนะว่ารัฐบาลที่ดีย่อมเกิดจากคนดีและการที่คนจะเป็นคนดีได้นั้นต้องอาศัยระบบการศึกษา โดยเน้นเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของคุณธรรม และรัฐควรจะต้องสนับสนุนการศึกษาให้แก่บุคคลในสังคมด้วยโอกาสที่เท่าเทียมกัน นอกจากนี้ ขงจื๊อมองว่า หัวใจของการปกครองที่สัมฤทธิ์ผลคือ การได้ชัยชนะต่อจิตใจของประชาชน สามารถทำให้ประชาชนมีความเชื่อมั่นในตัวผู้ปกครอง ซึ่งพลังหนุนของประชาชนนี้สามารถช่วยให้รัฐบาลยืนยาวและมั่นคงขึ้นในทางตรงกันข้ามถ้าผู้ปกครองกระทำในสิ่งที่สวนทางกับความต้องการของประชาชน พลังของประชาชนก็จะกลายเป็นพลังในการปฏิวัติโค่นล้มอำนาจของผู้ปกครองลงตามกฎความเชื่อที่ว่า เป็นการริบอำนาจคืนโดยสวรรค์ผ่านประชาชน

เราอาจจะพิจารณาได้ว่ารัฐบาลที่ปกครองโดยคุณธรรมนั้นจะอยู่ภายใต้เงื่อนไขว่า รัฐตั้งขึ้นมาเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน ดังนั้น จุดมุ่งหมายของรัฐบาลอยู่ที่การสร้างความกลมกลืนและสงบสุขให้เกิดขึ้นในสังคม โดยสูตรการปกครองของขงจื๊อนั้นมีอยู่ 9 ประการที่ผู้ปกครองควรนำไปใช้ปกครองรัฐให้เกิดความเรียบร้อยดังนี้ (ปานทิพย์ ประเสริฐสุข, 2523: 37 อ้างถึงใน อาภากร โรจน์วรรณสินธุ์, 2526: 49)

1. การอบรมคุณธรรมให้มีในตนเอง โดยขงจื๊อเห็นว่ารัฐบาลจะดีได้ต้องอาศัยผู้ปกครองที่เป็นคนดี ดังนั้นผู้ปกครองจึงจำเป็นต้องปลูกฝังจริยธรรมในตนเองเสียก่อนจึงจะปกครองสังคมให้เกิดสันติสุขได้

2. ความเคารพยกย่องผู้มีความสามารถ เมื่อผู้ปกครองรู้จักชื่นชมยกย่องผู้ที่มีความสามารถจริงก็แสดงว่าเขาย่อมไม่การเลือกที่รักมักที่ชัง ข้าราชการก็จะรู้สึกทำความดีเพื่อวามดี

3. การปฏิบัติหน้าที่อย่างดีที่สุดต่อบุคคลผู้เกี่ยวเนื่องในสังคม คือผู้ปกครองสามารถประพฤติตนที่เหมาะสมต่อบุคคลอื่นในสังคมก็ย่อมเป็นแบบอย่างที่ดีในสังคมได้

4. การยกย่องผู้มีอำนาจในแผ่นดิน

5. การแผ่พระคุณในขุนนางผู้น้อย

6. การแผ่ความรักให้ประชาชนเหมือนบุตรของตนเอง
7. การส่งเสริมในศิลปะวิทยาการให้เจริญ
8. การต้อนรับให้ชาวต่างแดนมาค้าขาย หรือ สวามิภักดิ์
9. การผูกน้ำใจไมตรีแก่บรรดาเจ้าครองนครทั้งหลาย

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่เห็นได้ชัดจากทรรศนะของขงจื๊อที่มีต่อเรื่องของการเมืองและการปกครองนั้น คือ การเน้นความสำคัญของมนุษย์อย่างมาก มนุษย์ที่ดีคือผู้ที่ถึงพร้อมด้วยคุณธรรม รัฐบาลที่ดีคือรัฐบาลที่ปกครองด้วยคุณธรรม ดังนั้นผู้ปกครองของรัฐจึงต้องเป็นผู้มีคุณธรรมในตัวเองอย่างมาก ซึ่งเกี่ยวพันไปถึงเรื่องของระบบการศึกษาที่จะช่วยพัฒนาคุณธรรมของมนุษย์ด้วย เมื่อมนุษย์มีคุณธรรมในตัวเองแล้ว ความจำเป็นที่จะต้องใช้กฎหมายลงโทษเพื่อควบคุมมนุษย์ก็ไม่มีความจำเป็นต่อไป เนื่องจากมนุษย์นั้นได้ใช้คุณธรรมเป็นการควบคุมภายในแล้ว อาจกล่าวได้ว่าขงจื๊อนั้นเชื่อว่าการปกครองที่ดีที่สุดที่จะทำให้สังคมเกิดความสงบสุขคือ ขึ้นอยู่กับความมีคุณธรรมภายในจิตใจของบุคคลนั่นเอง

6.ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นิภาภัทร อภิภัทรพาณิชย์ (2544)ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "ตะวันออกในตะวันตก: ภาพลักษณ์ความเป็นจีนในนวนิยายของนักเขียนชาวอเมริกันเชื้อสายจีน" โดยวิเคราะห์ถึงความพยายามของนักเขียนในการแสดงความเป็นตัวตนที่เป็นจีน (Chinese Identity) ผ่านบทวรรณกรรมและบริบททางสังคม ที่แวดล้อมตัวนักเขียน นักเขียนสตรีที่เป็นชนกลุ่มน้อยในอเมริกานี้ได้นำเสนอภาพลักษณ์ของจีนที่เป็นประเด็นร่วมกัน คือ ทัศนคติที่มีต่อความเป็นจีนและความเป็นอเมริกันของตน ความสัมพันธ์และขัดแย้งภายในครอบครัวระหว่างพ่อแม่ที่เป็นชาวจีนอพยพกับลูกที่เกิดในสังคมอเมริกัน นอกจากนี้ผลการวิเคราะห์พบว่า นักเขียนสตรีอเมริกันเชื้อสายจีนได้นำตำนาน ความเชื่อของชาวจีนมาใช้ในงานของตน กล่าวคือ มุ่งเสนอความเป็นจีนและวัฒนธรรมของชาวจีนที่บ่งบอกถึงสถานภาพสตรีจีนรวมทั้งบริบททางสังคมที่เกี่ยวข้องกับวรรณกรรมดังกล่าว

ธนิต ธนะกุลมาส (2547) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์ภาพยนตร์ของจางอี้โหมวในเชิงบริบททางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และแนวคิดแบบอุดมคติเพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิต" งานวิจัยเล่มนี้มุ่งการศึกษาถึงการนำเสนอเนื้อหาเชิงวัฒนธรรมจีนในภาพยนตร์ของจางอี้โหมว รวมทั้งการแสดงออกของวัฒนธรรมเหล่านั้น โดยวิเคราะห์ร่วมกับบริบททางประวัติศาสตร์ของจีนในยุคสมัย

ต่างๆที่ใช้เป็นฉากในการนำเสนอภาพยนตร์ เพื่อวิเคราะห์แนวคิดแบบอุดมคติของผู้กำกับที่มีเป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต จากการศึกษาพบว่าภาพยนตร์ของจางอี้โหมวมักสอดแทรกเรื่องราวและประเด็นเกี่ยวกับวัฒนธรรมจีน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมในสังคมจีนและใช้ภาพถ่ายและองค์ประกอบภาพ แฝงแนวคิดแบบอุดมคติ มักบอกเล่าเกี่ยวกับตัวละครเอกที่เป็นผู้หญิง มีวิธีคิดแบบนักมนุษยนิยม ด้วยการสร้างลักษณะตัวละครเป็นคนธรรมดาในสังคมที่มีด้านมืดและสว่างในตัวเอง โดยภาพยนตร์ช่วงแรกของจางอี้โหมวมักเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ในช่วงสังคมศักดินา ก่อนที่จะเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุคสังคมนิยมและในระยะหลังหันมาให้ความสนใจเกี่ยวกับสังคมเมือง และมีแนวโน้มที่จะย้อนกลับไปตรวจสอบความคิดและชำระประวัติศาสตร์ด้วยมุมมองส่วนตัว ส่วนลักษณะทางวัฒนธรรมที่พบบ่อยในหนังจางอี้โหมว คือ สถานภาพของผู้หญิงในสังคมจีน ประเพณีความเชื่อต่างๆในสังคมจีน วัฒนธรรมการมีลูกชาย การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมหลังการเปิดประเทศ กล่าวโดยสรุปคือภาพยนตร์ของจางอี้โหมวเป็นภาพยนตร์ที่สะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจอย่างแจ่มชัดต่อประเพณี ความเชื่อ ทัศนคติ และโลกทัศน์แบบเก่าที่ยังคงดำรงอยู่ในสังคมจีนปัจจุบัน อาจเป็นเรื่องที่ขัดแย้งต่อระบบความคิดสมัยใหม่แต่ก็เป็นด้านมืดที่สังคมจีนต้องยอมรับหรือไม่ก็พยายามสะท้อนให้เห็นถึงการต่อต้านกระแสตกค้างของระบบความคิดเก่าโดยผ่านระบบความคิดใหม่แต่กะแสของความคิดแบบเก่ายังคงมีพลังอย่างมากในสังคมจีนปัจจุบันและยากที่จะทำลายล้างได้ โดยภาพยนตร์ส่วนหนึ่งในหลายๆเรื่อง ได้บอกเล่าเกี่ยวกับประสบการณ์ทางการเมืองที่ได้รับมา เรื่องราวและสภาพความเป็นจริงของสังคมจีนในอดีตที่มักเกิดขึ้นในพื้นที่ซึ่งความเจริญยังไม่ไปถึง หรือสถานการณ์จำลองอิงข้อเท็จจริงทางสังคมและประวัติศาสตร์ของสังคมใดสังคมหนึ่งในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง

ศรัทธา พูลสวัสดิ์ (2547) ได้ทำการวิเคราะห์เรื่อง “จีน” จากมุมมองตะวันตกในนวนิยายของเพิร์ล เอส. บัก ผลของการวิจัยพบว่า นวนิยายที่ผู้เขียนได้ใช้ในการวิเคราะห์นั้นสามารถสะท้อนภาพของสังคมจีนในช่วงก่อนและระหว่างเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบคอมมิวนิสต์ ภาพของสตรีจีนในสังคม และมุมมองของผู้ประพันธ์ชาวตะวันตกที่มีต่อความเป็นจีน ประการแรกผู้ประพันธ์ได้ให้ภาพสังคมจีนโดยรวมภายใต้สภาพสังคมต่างๆ โดยเฉพาะสังคมปิตาธิปไตย ประการที่สอง ผู้ประพันธ์สะท้อนให้เห็นภาพสตรีจีนในฐานะคนในสังคมในแง่มุมต่างๆ เช่น ภาพของมารดา ภรรยาหลวง ภรรยาน้อย และความสัมพันธ์ระหว่างแม่สามีกับลูกสะใภ้ และประการสุดท้ายมุ่งเสนอสะท้อนมุมมองของนักประพันธ์ที่มีต่อความเป็นจีน ซึ่งทำมาถึงความแตกต่างระหว่างความเป็นจีนกับตะวันตก กล่าวคือนำเสนอภาพของจีนทั้งด้านบวกและลบ ในขณะที่นำเสนอภาพตะวันตกด้วยด้านบวกเพียงอย่างเดียว

อาภากร โรจน์วรรณสินธุ์ (2526) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบความคิดทางการ

เมืองของขงจื๊อกับเหมาเจ๋อตง" ผลของการวิจัยพบว่า ขงจื๊อนั้นเน้นแนวความคิดเกี่ยวกับธรรมชาติมนุษย์ว่า มนุษย์มีศักยภาพที่จะพัฒนาความดีในตัวเองให้บรรลุถึงความดีสูงสุดตามอุดมคติได้ด้วยการศึกษา และมนุษย์ก็สามารถใช้คุณธรรมภายในตัวเองเป็นเครื่องควบคุมการกระทำของตนได้ เมื่อคนดีมีคุณธรรมเป็นผู้ปกครอง ก็จะทำให้การปกครองโดยคุณธรรมนั้นสามารถดำเนินไปได้ด้วยดี อำนาจอธิปไตยในการปกครองเป็นอำนาจที่ได้มาจากโองการสวรรค์ซึ่งหมายถึงเจตนารมณ์ของมวลชนนั่นเอง ถ้าผู้ปกครองปกครองอย่างทารุณสวรรค์ก็จะเรียกคืนอำนาจกลับ โดยแสดงออกผ่านด้วยการปฏิวัติและผู้แทนสวรรค์คนใหม่ที่ทรงไว้ซึ่งคุณธรรม โดยที่จุดมุ่งหมายที่สูงสุดทางการเมืองคือ การบรรลุถึงสังคมในอุดมคติที่ปราศจากชนชั้นทรัพย์สินส่วนบุคคล รัฐหรือประเทศ โดยทุกคนเป็นพี่น้องกัน

ส่วนเหมาเจ๋อตงนั้นมีทรรศนะว่าชนชั้นในสังคมเกิดขึ้นจากความขัดแย้งทางผลประโยชน์ระหว่างชนชั้นผู้ปกครองกับชนชั้นผู้อยู่ใต้การปกครอง ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ มนุษย์นั้นควรจะเรียนรู้โลกและดัดแปลงโลก เพื่อให้บรรลุถึงสังคมในอุดมคติคือ สังคมคอมมิวนิสต์ซึ่งความแตกต่างระหว่างความคิดของขงจื๊อและเหมาเจ๋อตงคือ ขงจื๊อนั้นเน้นการปฏิรูปด้วยความประนีประนอม กลมกลืน ส่วนเหมาเจ๋อตงเน้นถึงชัยชนะที่ได้มาจากการปฏิวัติอย่างเด็ดขาด แต่ทั้งสองก็มุ่งสู่สังคมที่เป็นสุขเช่นเดียวกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรอบแนวความคิดของงานวิจัย (Conceptual Framework)

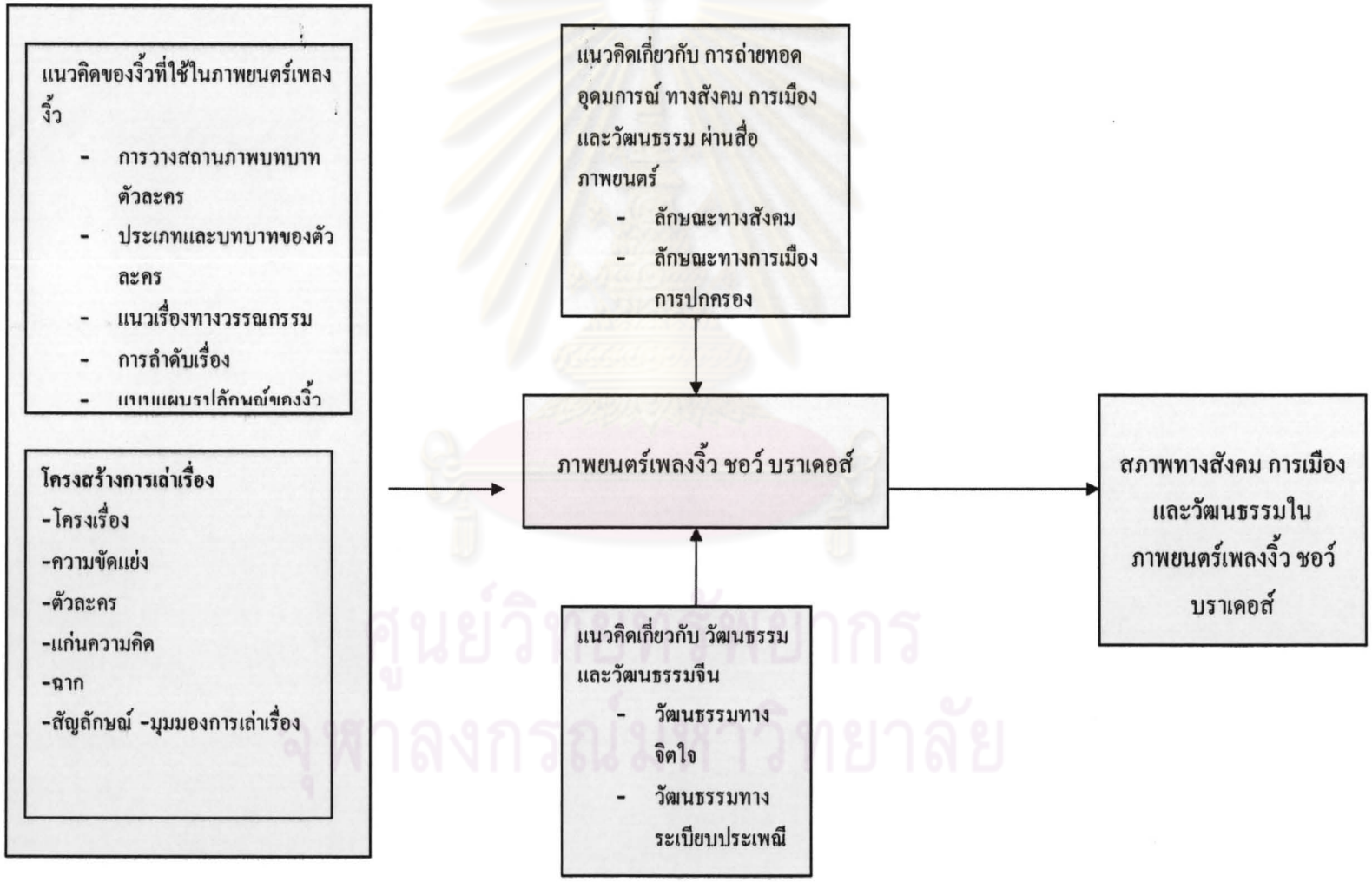

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง "การศึกษาภาพยนตร์เพลงงิ้วของบริษัท ชอว์ บราเดอส์ ในบริบททางสังคมและการเมืองของประเทศจีน" นี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยเน้นวิเคราะห์สภาพสังคมและการเมืองที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมจีนที่ปรากฏในภาพยนตร์จีนเพลงงิ้ว (Huangmei Diao หรือ Huangmei Opera Genre) ของบริษัท ชอว์ บราเดอส์ (Shaw Brothers) ที่ออกฉายในช่วงปี ค.ศ. 1956-1969 โดยแบ่งแหล่งข้อมูลที่จะศึกษา ดังนี้

3.1 แหล่งข้อมูล

3.1.1 ข้อมูลประเภทภาพยนตร์

ในการศึกษาวิเคราะห์ครั้งนี้ เน้นศึกษาจากภาพยนตร์ของบริษัท ชอว์ บราเดอส์ (Shaw Brothers) โดยคัดเลือกเฉพาะประเภทภาพยนตร์เพลงงิ้ว (Huangmei Diao หรือ Huangmei Opera) ที่ผลิตออกมาในช่วงปี ค.ศ. 1956-1969 ซึ่งทำรายได้และได้รับความนิยมอย่างมากให้แก่บริษัท ชอว์ บราเดอส์ (Shaw Brothers)

ผู้วิจัยได้ศึกษาจากภาพยนตร์แต่ละเรื่องจำนวนทั้งหมด 12 เรื่อง เน้นเฉพาะเป็นภาพยนตร์ประเภทเพลงงิ้ว (Huangmei Diao หรือ Huangmei Opera Genre) ทั้งหมด ตามที่ผู้วิจัยได้นิยามไว้ดังต่อไปนี้

1. ภาพยนตร์เรื่อง เตียวเสี้ยน (Diau Charn / *Diao Chan*)

ฉายเมื่อปี : 1956
กำกับโดย : หลี่ฮั่นเสียง (Li Han Hsaing)
นำแสดงโดย : หลินไต้ (Linda Lin Dai)
เจ้าหลุย (Chao Lei)

2. ภาพยนตร์เรื่อง จอมใจจักรพรรดิ (The Kingdom and Beauty/*Jiangshan Meiren*)

ฉายเมื่อปี : 1958

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กำกับโดย : หลี่ฮั่นเสียง (Li Han Hsaing)

นำแสดงโดย : หลินไต้ (Linda Lin Dai)
เจ้าหลุย (Chao Lei)

3. ภาพยนตร์เรื่อง หวังเจาจวิน (Beyond the Great Wall/*Wang Zhaojun*)

ฉายเมื่อปี : 1959
กำกับโดย : หลี่ฮั่นเสียง (Li Han Hsaing)
นำแสดงโดย : หลินไต้ (Linda Lin Dai)
เจ้าหลุย (Chao Lei)

4. ภาพยนตร์เรื่อง ความรักในหอแดง (The Dream of the red Chamber/ *Hong Lou Meng*)

ฉายเมื่อปี : 1961
กำกับโดย : Yuan Chiu-Feng
นำแสดงโดย : เลอตี้ (Betty Loh-Ti)
ติงหนิง (Pat Ting Ning)

5. ภาพยนตร์เรื่อง ม่านประเพณี (The Love Eterne/ *Liang Shanbo Yu Zhu Yingtai*)

ฉายเมื่อปี : 1962
กำกับโดย : หลี่ฮั่นเสียง (Li Han Hsaing)
นำแสดงโดย : เลอตี้ (Betty Loh-Ti)
หลินปอ (Ivy Ling-Po)

6. ภาพยนตร์เรื่อง นางพญางูขาว (Madame White Snake/ *Baishe Zhuan)*

ฉายเมื่อปี : 1962
กำกับโดย : Yueh Feng
นำแสดงโดย : หลินไต้ (Linda Lin Dai)
เจ้าหลุย (Chao Lei)

7. ภาพยนตร์เรื่อง เจ็ดนางฟ้า (A Maid from Heaven/ *Qi Xiannu*)

ฉายเมื่อปี : 1963

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กำกับโดย : Chen Yu-hsin/Ho Meng-hua

นำแสดงโดย : หลินปอ (Ivy Ling-Po)
ฟางหยิง (Fang-Ying)

8. ภาพยนตร์เรื่องอภินิหารโคมวิเศษ (The Lotus Lamp/*Baolian Deng)*

ฉายเมื่อปี : 1963
กำกับโดย : Yueh Feng
นำแสดงโดย : หลินไต้ (Linda Lin Dai)
เฉิน เพย เพย (Cheng Pei Pei)
หลีชิง (Li-Ching)

9 . ภาพยนตร์เรื่อง เปาบุ้นจิ้น ตอน สับเปลี่ยนโอรสมังกร (Inside Forbideen City/*Song Gong Mi Shi*)

ฉายเมื่อปี : 1963
กำกับโดย : Kao-Li
นำแสดงโดย : หลินปอ (Ivy Ling-Po)
Chin-Feng

10. ภาพยนตร์เรื่อง มัจฉาปาฏิหาริย์ (The Mermaid/*Yu Meiren*)

ฉายเมื่อปี : 1964
กำกับโดย : Kao-Li
นำแสดงโดย : หลินปอ (Ivy Ling-Po)
หลีชิง (Li-Ching)

11. ภาพยนตร์เรื่อง ตำนานรักเหนือลิขิต (The Pearl Phoenix/ *Nu Xun'an*)

ฉายเมื่อปี : 1966
กำกับโดย : Yan-Fang
นำแสดงโดย : หลีชิง (Li-Ching)
ฉู่จิง (Chu-Ching)

12. ภาพยนตร์เรื่อง สามยิ้มพิมพ์ใจ (The Three Smiles/ San Xiao)

ฉายเมื่อปี : 1969
กำกับโดย : Yueh-Feng
นำแสดงโดย : หลีชิง (Li-Ching)
หลินปอ (Ivy Ling-Po)

3.1.2 ข้อมูลประเภทบุคคล

ในการศึกษาวิเคราะห์ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์ท่าน อาจารย์วิโรจน์ ตั้งวาณิชย์ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านจีนศึกษาและวัฒนธรรมจีนเพื่อมาใช้ในการวิเคราะห์เพิ่มเติม

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิเคราะห์เพื่อทราบถึง สภาพทางสังคมและการเมืองของจีนที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมจีนในด้านวัฒนธรรม ความเชื่อ และอุดมคติผ่านการเล่าเรื่องในภาพยนตร์นี้นั้น ได้นำเอาแนวคิดและทฤษฎี และข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากบทความ จากแหล่งต่างๆมาใช้ประกอบกับในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

3.2.1 ข้อมูลประเภทภาพยนตร์

วิเคราะห์ในส่วนตัวบท (Textual Analysis) โดยศึกษาทั้งเรื่องเพื่อศึกษาค้นหาถึงแนวความคิดเกี่ยวกับ ผลของการเมืองและสังคมวัฒนธรรม ที่ถูกนำเสนอผ่านตามรูปแบบองค์ประกอบของการเล่าเรื่องตามแบบของงิ้วประกอบกับโครงสร้างการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ที่สามารถสะท้อนบริบทต่างๆในแง่ สังคม วัฒนธรรม และ ความเชื่อที่ถูกถ่ายทอดออกมาในภาพยนตร์มาประกอบดังต่อไปนี้

ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ถึงรูปแบบการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ที่ได้ยึดรูปแบบตามงิ้วตามประเด็นดังต่อไปนี้

- การวางบทบาทสถานภาพของตัวละคร

ผู้วิจัยจะวิเคราะห์เพื่อค้นหาถึงการจัดวางบทบาทสถานภาพของตัวละครในได้รับอิทธิพลมาจากการวางตัวละครของงิ้วที่พบเห็นในภาพยนตร์

-ลักษณะของประเภทและบทบาทของตัวละคร

ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ถึงรูปแบบการดำเนินเรื่องของงิ้วที่ภาพยนตร์ได้นำมาใช้เป็นองค์ประกอบในการเล่าเรื่อง

-แนวเรื่องทางวรรณกรรมที่ใช้ในการแสดงของงิ้ว

ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ด้วยการจัดแบ่งรูปแบบของภาพยนตร์ที่มีเนื้อหาประเด็นตามรูปแบบแนวเรื่องทางวรรณกรรมที่ใช้ในของงิ้ว

-การลำดับเรื่อง

ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ถึงลักษณะของการลำดับเรื่องที่ใช้ในงิ้วมาเป็นองค์ประกอบในภาพยนตร์

-แบบแผนรูปลักษณ์ของงิ้ว

ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ถึงแบบแผนรูปลักษณ์ของงิ้วที่ได้นำมาใช้ในภาพยนตร์

นอกจากนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ถึงรูปแบบการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ตามองค์ประกอบต่างๆ เพิ่มเติมในภาพยนตร์ดังต่อไปนี้

-โครงเรื่อง(Plot)

ผู้วิจัยจะวิเคราะห์เพื่อค้นหาการจัดวางลำดับเหตุการณ์ในเรื่องว่าเป็นเช่นไร ตั้งแต่จุดเปิดเรื่องอย่างไร ปมปัญหาของเรื่อง และบทสรุปในตอนท้ายหรือจุดคลี่คลาย ทั้งนี้จะวิเคราะห์เฉพาะโครงเรื่องหลัก(Main Plot) จากการอิงรูปแบบการวางโครงเรื่องแบบงิ้วมาเป็นส่วนประกอบในการวิเคราะห์โครงเรื่องหลักด้วย

-แก่นความคิด(Theme)

ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์เพื่อเข้าใจถึงใจความสำคัญของเรื่องว่าเป็นอย่างไร ซึ่งแก่นความคิดนี้จะเป็นตัวสะท้อนถึงแนวความคิดที่มีต่อสตรีจีนที่ต้องการนำเสนอผ่านสื่อภาพยนตร์ โดยการวิเคราะห์แก่นความคิดจะเลือกวิเคราะห์เฉพาะส่วนที่เป็นโครงเรื่องหลัก

-ความขัดแย้ง (Conflict)

เป็นการวิเคราะห์ถึงความขัดแย้งที่ตัวละครหลักมีต่อบุคคลอื่นหรือสังคมรอบข้าง แยกตามแต่ละประเภทของความขัดแย้งที่พบ ดังนี้ ความขัดแย้งภายในจิตใจตัวละคร ความขัดแย้งระหว่างตัวละคร และความขัดแย้งกับสภาพแวดล้อมภายนอก

-ตัวละคร (Character)

ในการวิเคราะห์ ตัวละคร ผู้วิจัยวิเคราะห์ถึงตัวละครหลักในเรื่อง เพื่อศึกษาบทบาท และคุณสมบัติของตัวละครด้วยการวิเคราะห์ความหมายจากบุคลิกลักษณะและ คุณสมบัติของตัวละครที่พบ

-ฉาก (Setting)

ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ฉากตามลักษณะของฉากแต่ละประเภทที่พบในภาพยนตร์ได้แก่ ฉากที่เป็นธรรมชาติ ฉากที่เป็นสิ่งประดิษฐ์ ฉากที่แสดงถึงช่วงเวลาหรือยุคสมัยของเนื้อเรื่อง ฉากที่เป็นการดำเนินชีวิตของตัวละคร และฉากที่เป็นความคิดเชิงนามธรรม

-สัญลักษณ์พิเศษ (Symbol)

ผู้วิจัยจะศึกษาถึงการใช้สัญลักษณ์สื่อความหมายในภาพยนตร์นั้นประกอบไปด้วย 2 ประเภทด้วยกันคือ สัญลักษณ์ทางภาพ และสัญลักษณ์ทางเสียง

-มุมมองในการเล่าเรื่อง (Point of View)

ผู้วิจัยจะวิเคราะห์ถึงมุมมองของผู้เล่าในการเล่าเรื่องผ่านภาพยนตร์

นอกจากนี้ผู้วิจัยจะนำเอา แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวัฒนธรรมจีน แนวคิดเกี่ยวกับการถ่ายทอดอุดมการณ์ทางการเมืองและสังคม วัฒนธรรมผ่านสื่อภาพยนตร์ มาใช้เพื่อจะสรุปวิเคราะห์ถึงรูปแบบของประเภทภาพยนตร์เพลงงิ้ว ของบริษัท ชอว์ บราเดอส์ นี้ให้ได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3.2.2 ข้อมูลประเภทเอกสาร

การวิเคราะห์ถึงลักษณะเฉพาะของภาพยนตร์เพลงงิ้วของบริษัท ชอว์ บราเดอส์ ในบริบททางสังคมการเมืองและวัฒนธรรมของประเทศจีนนี้ผู้วิจัยใช้ข้อมูลเอกสารหรือบทความที่เกี่ยวข้องกับ อิทธิพลและสังคมการเมืองของจีนในช่วงสมัยอดีตก่อนการปฏิวัติการปกครอง รวมไปถึงข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมจีน ประเพณีจีน ความเชื่อ และข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวเนื่องกับภาพยนตร์ที่ใช้ในการศึกษา จากนั้นจึงนำข้อมูลมาใช้ในการวิเคราะห์และตีความจากการชมภาพยนตร์

3.2.3 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านจีนศึกษา

ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์ อาจารย์ วิโรจน์ ตั้งวาณิชย์ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านจีนศึกษาและวัฒนธรรมจีน ในแง่มุมต่างๆที่มีผลต่อการวิจัย จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มานำมาวิเคราะห์และตีความเพิ่มเติม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.3 การนำเสนอข้อมูล

ในบทที่4 ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยด้วยวิธีพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) โดยนำเสนอข้อค้นพบที่ได้จากแต่ละองค์ประกอบของการเล่าเรื่องแบบงิ้วและโครงสร้างการเล่าเรื่องตามที่ปรากฏในภาพยนตร์แต่ละเรื่อง ทั้งนี้จะทำการสรุปผลการถ่ายทอดสภาพทางสังคมและการเมือง ที่ส่งผลต่อวัฒนธรรม อุดมคติแบบจีน ผ่านองค์ประกอบต่างๆทั้งหมดในภาพยนตร์เพลงงิ้ว Shaw Brothers

ในบทที่5 ผู้วิจัยจะนำเอาข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ดังกล่าวทั้งหมด มาสรุปผลเพื่อให้ได้ผลการวิเคราะห์ในเชิงบริบททาง สังคม การเมือง และวัฒนธรรมในภาพยนตร์เพลงงิ้ว ของบริษัท ชอว์ บราเดอส์

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

การวิเคราะห์ภาพยนตร์เพลงงิ้วของ บริษัท ชอว์ บราเดอส์ ในบริบทสังคม การเมืองและวัฒนธรรม

การศึกษาถึงการเล่าเรื่องในภาพยนตร์เพลงงิ้ว ของ บริษัท ชอว์ บราเดอส์นี้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกภาพยนตร์มาศึกษาทั้งหมดจำนวน 12 เรื่องโดยได้จัดแบ่งออกเป็น 6 กลุ่มที่ยึดตามรูปแบบตามแนวเรื่องทางวรรณกรรมที่ใช้ในการเล่าเรื่องของงิ้ว ดังต่อไปนี้

4.1 ภาพยนตร์ที่มีประเภทเนื้อหาเกี่ยวกับครอบครัว ได้แก่

4.1.1 ภาพยนตร์เรื่อง ความรักในหอแดง

4.2 ภาพยนตร์ที่มีประเภทเนื้อหาเกี่ยวกับประเทศชาติและการทำสงคราม ได้แก่

4.2.1ภาพยนตร์เรื่อง เตียวเสี้ยน

4.2.2 ภาพยนตร์เรื่อง หวังเจาจวิน

4.3 ภาพยนตร์ที่มีประเภทเนื้อหาเกี่ยวกับความรัก ได้แก่

4.3.1 ภาพยนตร์เรื่อง จอมใจจักรพรรดิ

4.3.2 ภาพยนตร์เรื่อง ม่านประเพณี

4.3.3 ภาพยนตร์เรื่อง สามยิ้มพิมพ์ใจ

4.4 ภาพยนตร์ที่มีประเภทเนื้อหาเกี่ยวกับการตัดสินคดี ได้แก่

4.4.1 ภาพยนตร์เรื่อง เปาบุ้นจิ้น ตอน สับเปลี่ยนโอรสมังกร

4.5 ภาพยนตร์ที่มีประเภทเนื้อหาเกี่ยวกับการปลอมตัวสลับเพศ ได้แก่

4.5.1 ภาพยนตร์เรื่อง ตำนานรักเหนือลิขิต

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.6 ภาพยนตร์ที่มีประเภทเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเหนือธรรมชาติ ได้แก่

4.6.1 ภาพยนตร์เรื่อง นางพญางูขาว

4.6.2 ภาพยนตร์เรื่อง เจ็ดนางฟ้า

4.6.3 ภาพยนตร์เรื่อง อภินิหารโคมวิเศษ

4.6.4 ภาพยนตร์เรื่อง มัจฉาปาฏิหาริย์

ทั้งนี้ในบทที่สี่นี้ผู้วิจัยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 – โครงสร้างการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ในลักษณะการวางโครงเรื่องแบบงิ้วและการเล่าเรื่องตามประเด็นของภาพยนตร์ รวมถึงสภาพบริบททางสังคม การเมืองการปกครองและวัฒนธรรมต่างๆที่พบเห็นในภาพยนตร์เพลงงิ้วแต่ละเรื่อง

ส่วนที่ 2 – สรุปบริบทภาพรวมทางสังคม การเมืองการปกครองและวัฒนธรรมที่พบเห็นผ่านในภาพยนตร์ภาพยนตร์เพลงงิ้ว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนที่ 1 – โครงสร้างการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ในลักษณะการวางโครงเรื่องแบบงิ้วและการเล่าเรื่องตามประเด็นต่างๆในภาพยนตร์

4.1 ภาพยนตร์ที่มีประเภทเนื้อหาเกี่ยวกับครอบครัว

4.1.1 ภาพยนตร์เรื่อง ความรักในหอแดง (The Dream of the Red Chamber / *Hong Lou Meng*) (1961)

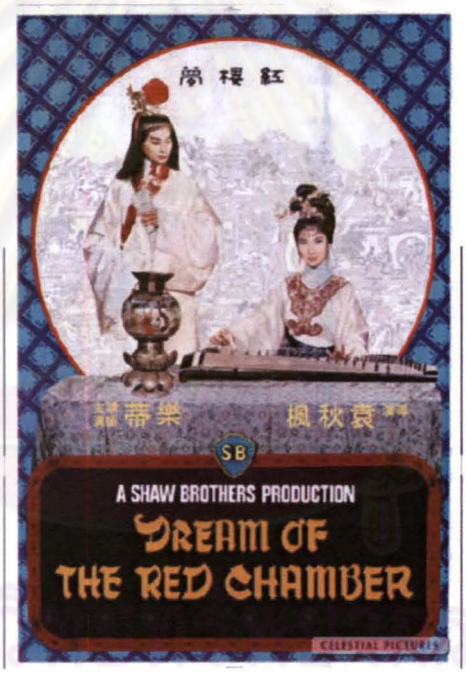

ภาพที่ 4.1ภาพยนตร์เรื่อง ความรักในหอแดง ของ บริษัท ชอว์ บราเดอส์

ภาพยนตร์เรื่องความรักในหอแดงเป็นภาพยนตร์ที่ดัดแปลงมาจากหนึ่งในสี่สุดยอดวรรณกรรมจีนได้แก่ สามก๊ก ไซอิ๋ว ซ้องกั๋ง และความรักในหอแดงซึ่งเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวถึง ความรักของชายหนุ่มและหญิงสาวที่อยู่ในตระกูลเจี่ยซึ่งเป็นตระกูลของขุนนางผู้มั่งคั่งและมีอำนาจ คือ เจี่ยเป่าอวี้ และหลินไต้อวี้ ซึ่งทั้งสองตกหลุมรักกัน แต่ท้ายสุดถูกคนในตระกูลกีดกันเรื่อง ความรัก นอกจากนี้ยังแสดง

ถึงมีเรื่องราวอื่นๆที่เกี่ยวพันกับคนอื่นในตระกูลด้วย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับ ความรักสามเศร้า ความอิจฉาริษยา และเมื่อหลินได้อวี้รู้เรื่องว่าชายที่ตนรักต้องแต่งงานกับหญิงอื่นทำให้ตรอมใจ ประกอบกับร่างกายที่อ่อนแอทำให้เสียชีวิตในที่สุด ในท้ายที่สุดเมื่อทายาทคนเดียวของตระกูลเจี่ยเป่าอวี้ถูกหลอกให้แต่งงานกับสาวที่ไม่ใช่คนรักโดยการวางแผนของผู้ใหญ่เรื่องราวความรักและความสัมพันธ์จึงจบลงด้วยความโศกเศร้า

1. รูปแบบองค์ประกอบด้านต่างๆของงิ้วในการเล่าเรื่องในภาพยนตร์

เนื้อเรื่องของภาพยนตร์เรื่องนี้หากนำมาวิเคราะห์แนวเรื่องทางวรรณกรรมที่ใช้ในการแสดงซึ่งได้รับอิทธิพลจากงิ้วนั้น ถือว่าจัดอยู่ในประเภทของ แนวเรื่องเกี่ยวกับครอบครัวเป็นหลัก โดยถึงแม้ในเนื้อเรื่องของภาพยนตร์จะแสดงผ่านความรักความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครเอก เช่น เป่าอวี้และไต่อวี้ แต่เมื่อมองวิเคราะห์ลึกๆแล้วนั้นได้แฝงประเด็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ต่างๆระหว่างผู้คนในครอบครัวที่ส่งผลต่อตัวละครทั้งหลายในภาพยนตร์โดยประเด็นความรักของเป่าอวี้และไต้อวี้นั้นถูกใช้เป็นสิ่งหนึ่งในการสอดแทรกประเด็นของเรื่องราว เป็นต้น ดังนั้นจากการวิเคราะห์ภาพยนตร์เรื่องความรักในหอแดงนี้นั้นสามารถสรุปได้ว่ามีการนำอิทธิพลของงิ้วในองค์ประกอบต่างๆเข้ามาเป็นส่วนประกอบในการเล่าเรื่องได้ดังต่อไปนี้

1.1 การวางบทบาทสถานภาพทางสังคมของตัวละคร

เนื่องจากภาพยนตร์เรื่องความรักในหอแดงนี้นั้นมีเนื้อหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ต่างๆของผู้คนในตระกูลใหญ่และความรักของทายาทหนุ่ม และหญิงสาวในตระกูลขุนนาง ดังนั้นภาพยนตร์ได้แสดงถึงความสัมพันธ์ต่างๆของบุคคลในตระกูลที่มีต่อกัน ซึ่งสามารถจำแนกการจัดวางสถานภาพทางสังคมของตัวละครได้เป็นสองกลุ่ม ดังนี้ คือ

- ***<u>ตัวละครที่อยู่ในชนชั้นสูง</u>*** ตัวละครในภาพยนตร์ที่ถือได้ว่าเป็นตัวละครที่อยู่ในชนชั้นสูงคือสมาชิกทุกคนในครอบครัว ซึ่งเป็นตระกูลใหญ่ของขุนนางที่ร่ำรวยและมีอำนาจ ดังนั้นตัวละครส่วนใหญ่จึงถูกจัดอยู่ในชนชั้นสูงนี้ ซึ่งประกอบไปด้วย ตัวละครดังต่อไปนี้

<u>เจี่ยเป่าอวี้</u> เจี่ยเป่าอวี้เป็นตัวละครหลักที่ถูกวางบทบาทให้เป็นหลานชายคนเดียวและเป็นทายาทคนเดียวที่ทุกคนให้ความสำคัญและตามใจดังนั้น ตัวละครตัวนี้จึงมีลักษณะที่ถูกตามใจ และเอา

แต่ใจตนเอง ซึ่งมีนิสัยที่เด็ก ไม่สนใจในการเรียน โดยตัวละครตัวนี้ได้ยึดลักษณะรูปแบบบทบาทของตัวละครตามแบบงิ้วคือ ตัวละครจะมีลักษณะแบน(Flat Character) ไม่มีความซับซ้อนทางจิตใจสามารถวิเคราะห์ได้ว่าเป็นตัวละครฝ่ายดีที่มีจิตใจดี ไม่มีพิษภัยและมีคุณธรรม แต่เนื่องจากเป็นทายาทคนเดียวของตระกูลที่ถูกตามใจจึงมีลักษณะดื้อรั้น และเป็นตัวละครที่มีลักษณะที่เป็นผู้กระทำ (Actiive) โดยถึงแม้เป็นตัวละครที่มีลักษณะนิสัยเป็นเด็ก ต้องเชื่อฟังคำสั่งของผู้ใหญ่ ไม่สามารถแสดงออกทางความคิดของตัวเองได้อย่างอิสระแต่ก็เป็นตัวละครที่มีความคิดเป็นของตนเองและไม่ถูกชักจูงทางความคิดจากตัวละครตัวอื่นๆ

หลินไต่อวี้ หลินไต้อวี้ถือเป็นตัวละครหลักตัวหนึ่งที่มีบทบาทโดยตรงต่อเนื้อเรื่องโดยรวมเนื่อง โดยตัวละครนี้ถือเป็นตัวละครที่เป็นกุลสตรี ที่ฉลาดมีความรู้แต่เป็นคนที่อ่อนไหวง่ายและขี้น้อยใจ โดยการวางลักษณะตัวละครนั้นสามารถสังเกตได้ชัดเจนว่าเป็นตัวละครที่เป็นฝ่ายดีมีจิตใจอ่อนโยน อ่อนไหวง่าย ไม่มีความซับซ้อนทางพฤติกรรม ในแง่ของคุณสมบัติของตัวละครเป็นตัวละครที่มีลักษณะที่ถูกกระทำ (Passive) เนื่องจากเป็นตัวละครที่มีลักษณะนิสัยที่อ่อนแอ และอ่อนไหวง่าย และถูกชักจูงทางความคิดโดยง่ายดายจากการกระทำและคำพูดของตัวละครตัวอื่น

เซี่ยเป่าไช เซี่ยเป่าไชเป็นตัวละครที่มีลักษณะรูปแบบของสาวโบราณตามแบบฉบับของจีนที่เป็นแม่บ้านแม่เรือนเฉลียวฉลาดและอยู่ในกรอบของสังคม ซึ่งเป็นลักษณะตัวละครที่เป็นผู้ถูกกระทำ(Passive) ในทางด้านความคิดจากผู้ใหญ่ด้วยการอยู่ในกรอบของความประพฤติปฏิบัติตนของสตรีในสมัยนั้น โดยในภาพยนตร์ได้วางลักษณะตัวละครตัวนี้ไว้ให้มีลักษณะแบบด้านเดียว (Flat Character) ตลอดทั้งเรื่องกล่าวคือ มีอุปนิสัยที่จิตใจดี กว้างขวาง เรียบร้อย

ฮูหยินเฒ่า(ย่าเป่าอวี้, ยายไต่อวี้) ฮูหยินเฒ่าเรื่องนี้เป็นตัวละครที่เป็นศูนย์กลางของทุกคนในครอบครัวโดยทุกคนต่างให้ความเคารพและเชื่อฟัง ตัวละครตัวนี้มีลักษณะแบบแบน (Flat Character) เฉกเช่นลักษณะของตัวละครงิ้วทั่วๆไปกล่าวคือ เป็นตัวละครที่มีความเมตตาแก่ทุกคนในครอบครัว ในด้านคุณสมบัติของตัวละครนั้น ถือว่าเป็นตัวละครที่ถูกกระทำ (Passive) เนื่องจากถึงแม้จะเป็นตัวละครที่มีอำนาจมากที่สุดในบ้านแต่มักถูกชักจูงทางความคิดจากตัวละครตัวอื่น เช่น ซื่ฟงและแม่ของเป่าอวี้ เป็นต้น

คุณนายหวัง(แม่เป่าอวี้) คุณนายหวังเรื่องนี้เป็นตัวละครที่มีความกตัญญู เข้มงวด และเป็นตัวละครที่มีลักษณะเป็นผู้กระทำ (Active) เนื่องจากสามารถชักจูงทางความคิดต่อตัวละครอื่นๆ เช่น

สาวใช้ (ซิเหริน) หรือต่อสู้หยินเฒ่า และถือเป็นหนึ่งในต้นคิดของการคลุมถุงชนให้แก่เจี่ยเป่าอี้และเซี่ยเป่าไช่ที่ทำให้เกิดโศกนาฏกรรมในตอนท้ายเรื่อง

หวังซี่ฟง ในภาพยนตร์เรื่องนี้หวังซี่ฟงเป็นตัวละครที่มีลักษณะแบบแบน (Flat Character) กล่าวคือลักษณะนิสัยของตัวละครตัวนี้จะแสดงออกมาให้เห็นเพียงด้านเดียวตลอดทั้งเรื่อง ช่างพูดช่างคุย ตรงไปตรงมา ชอบวางแผน แต่ไม่ได้คิดร้ายกับใคร ส่วนในแง่ของคุณสมบัติของตัวละครเป็นตัวละครที่เป็นผู้กระทำ (Active) โดยสังเกตได้จากบทบาทของตัวละครตัวนี้ในภาพยนตร์มักชอบที่จะพูดจาและแสดงความคิดเห็นต่างๆในทุกๆสถานการณ์ และเป็นตัวละครที่เด่นชัดในด้านการชักนำทางความคิดต่อตัวละครตัวอื่นๆ และ เป็นคนออกอุบายการสับเปลี่ยนตัวเจ้าสาวในงานแต่งงานจนทำให้เกิดเรื่องราวต่างๆในตอนท้ายของภาพยนตร์

-*ตัวละครที่อยู่ในชนชั้นสามัญชน* ได้แก่ ตัวละครที่เป็นสาวใช้และบ่าวในเรือนทั้งหลาย เช่น ซิเหริน จินชวน จวื่อเจวี่ยน เป็นต้น

ซิเหริน ซิเหรินเป็นสาวใช้ที่มีลักษณะ มีทั้งลักษณะในด้านดีในช่วงตอนต้นของเรื่องถือว่าเป็นตัวละครผู้ถูกกระทำ (Passive) เนื่องจากเป็นตัวละครที่ต้องทำตามคำสั่งและถูกชี้นำทางความคิดจากตัวละครอื่นเช่น คุณนายหวัง เป็นต้น

จวื่อเจวียน จวื่อเจวียนเป็นตัวละครที่มีลักษณะซื่อสัตย์ต่อนายของตนและเป็นตัวละครที่มีความคิด สังเกตได้จากหลายๆฉากที่ความโศกเศร้าที่มีต่อ ไต่อวี้นายของตนเอง หรือเมื่อนำมาวิเคราะห์ในด้านของคุณสมบัติของตัวละครแล้วนั้น จัดได้ว่าเป็นตัวละครที่มีลักษณะเป็นผู้กระทำ (Active) ซึ่งถึงแม้ตัวละครนี้จะเป็นสาวใช้ที่ต้องทำตามคำสั่งของนาย แต่ในเนื้อเรื่องแสดงให้เห็นว่าเป็นตัวละครที่ยึดมั่นต่อความคิดของตนเองโดยไม่ถูกชักจูงทางความคิดได้ง่าย โดยสังเกตได้จากตอนที่จวื่อเจวียนยืนหยัดที่จะไม่ไปเข้าร่วมในงานแต่งงาน หรือ สามารถตัดสินใจในสิ่งต่างๆได้ด้วยตัวเอง โดยสังเกตได้จากการวางอุบายว่าไต่อวี้จะกลับบ้านเกิดเพื่อทดลองใจในตัวเป่าอวี้ เป็นต้น

1.2 การลำดับเรื่อง ภาพยนตร์เพลงงิ้วนั้นมีการลำดับเรื่องที่คล้ายคลึงและใกล้เคียงกับงิ้วแทบในทุกเรื่อง กล่าวคือ มีลักษณะที่ตัวละครที่สำคัญจะปรากฏตัวขึ้นครั้งแรกและแสดงให้เห็นถึงภูมิหลังของตนเองว่าเป็นใครและเป้าหมายต้องการจะทำอะไรหรือเผชิญหน้ากับปัญหาอย่างไร เมื่อถึงช่วงปัญหาที่เกิดขึ้นของตัวละครในช่วงตอนต้นและกลางเรื่องที่ตัวละครฝ่ายดีจะต้องเผชิญกับปัญหาเคราะห์กรรม

ต่างๆ หรือไม่ก็ต้องสูญเสียบุคคลใกล้ชิด จนในที่สุดหาทางคลี่คลายได้ด้วยของวิเศษหรือผู้ช่วยเหลือบางคน และเมื่อถึงบทสรุปตัวละครฝ่ายดีก็จะได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่าและตัวละครฝ่ายร้ายจะพ่ายแพ้หรือเสียชีวิตไป และถ้าเป็นเรื่องของช่วงเวลาก็จะเป็นการเล่าเรื่องแบบตามช่วงปฏิทินเวลาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนไปหลัง

ดังนั้นจากลักษณะข้างต้นนี้ ภาพยนตร์เรื่องความรักในหอแดงนี้ได้นำอิทธิพลการลำดับเรื่องของงิ้วเข้ามามีส่วนประกอบในภาพยนตร์อยู่บ้าง กล่าวคือ ภาพยนตร์เปิดเรื่องแสดงให้เห็นภูมิหลังของตัวละครหลักคือ หลินไต่อวี้ เป็นคนที่สุขภาพร่างกายไม่แข็งแรง กำลังนั่งอยู่บนเรือที่ออกจากเมืองซูโจว เนื่องจากมารดาของตัวเองเสียชีวิต เลยต้องย้ายมาอยู่กับท่านยายที่เมืองจิงถูเมื่อมาถึงบ้านตระกูลหยง(Rong-guo House) ภาพยนตร์แสดงให้เห็นถึงสภาพของบ้านของเศรษฐีที่ใหญ่โตโอ่อ่าเป็นบ้านของตระกูลชั้นสูงที่มีตกแต่งอย่างหรูหราที่มีสาวใช้และคนงานมากมาย เรื่องดำเนินให้เห็นถึงการต้อนรับของจากคนในครอบครัวใหญ่ที่มีต่อ หลินไต้อวี้ ดังคำร้องในภาพยนตร์ที่ว่า

> "หลินไต้อวี้มาถึงจิงถูด้วยความขมขื่น ภาพที่ได้ยลกับเสียงของผืนดินอันมั่นคง
> เคราะห์กรรมได้ตกแก่หญิงสาวผู้บอบบาง และนางได้มาถึงบ้านตระกูลหยง
> เป็นเรื่องธรรมดาที่เศรษฐีย่อมมีอำนาจ บ้านที่เต็มไปด้วยยามรักษาการณ์
> บ้านที่ตกแต่งไว้อย่างหรูหราบ้านที่ใครๆ ต่างกล่าวขานว่าเป็นใหญ่ในแผ่นดิน"

จากการเปิดตัวในช่วงเริ่มต้นของภาพยนตร์นี้ซึ่งเปรียบเสมือนการเปิดให้ทราบว่าเรื่องราวทั้งหมดเกิดขึ้น ณ ที่แห่งนี้และเป็นการเปิดตัวละครต่างๆที่มีความสัมพันธ์กันในครอบครัว รวมถึงเป็นฉากที่ตัวละครเอกทั้งสองคือ เจี่ยเป่าอวี้และหลินไต้อวี้ ได้พบกันและเป็นจุดเริ่มต้นของเหตุการณ์ทั้งหมด หลังจากนั้นภาพยนตร์แสดงให้เห็นถึง ช่วงของการพัฒนาเหตุการณ์ในเนื้อเรื่องของความสัมพันธ์ของทั้งเป่าอวี้และไต้อวี้ที่พัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็วจนกลายเป็นความรักความสัมพันธ์ที่มีให้กันจากฤดูหนาวที่กำลังจะผ่านพ้นไปก้าวเข้าสู่ฤดูใบไม้ผลิ ดังคำร้องบรรยายพรรณนาถึงเหตุการณ์ไว้ว่า

> "เจี่ยเป่าอวี้กับหลินไต้อวี้ โชคชะตาบันดาลให้มาพบกัน
> ต่างฝ่ายนับวันสัมพันธ์กันแน่นแฟ้น สองฝ่ายเริ่มใกล้ชิดผูกพัน
> วันจวบคืน คืนพ้นวัน ช่วงเวลาที่หัวใจสองดวงต่างเรียนรู้กัน

หญิงสาวผู้อ่อนแอ เขาจึงต้นปรนนิบัติพัดวีให้ เฝ้ารักษาเยียวยาเป็นอย่างดี
ฤดูหนาวผ่านพ้นไป ฤดูใบไม้ผลิใกล้เข้ามา ความรักของหนุ่มสาวเริ่มเบ่งบาน"

ในช่วงกลางเรื่องได้แสดงให้เห็นถึงภาวะเหตุการณ์หรือปมขัดแย้งที่ต้องประสบพบเจอกับเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดภาวะยากลำบากคือ มีสมาชิกใหม่เข้ามาอยู่อาศัยเพิ่มคือ เซี่ยเป่าไช ซึ่งเป็นหลานสาวของแม่เจี่ยเป่าอวี้ เป่าไชเป็นสตรีที่รูปโฉมงดงาม เรียบร้อย เฉลียวฉลาด และจิตใจดีทำให้ทุกคนในครอบครัวไปให้ความสนใจแก่ตัวเป่าไช และทุกคนต่างๆภายในบ้านเกิดการเปรียบเทียบบุคลิกลักษณะนิสัยกับไต่อวี้ผู้ที่มีลักษณะนิสัยขี้งอน เอาแต่ใจ รวมไปถึงอุปสรรคของตัวละครหลินไต้อวี้ที่ต้องสูญเสียคนรักเนื่องจากถูกกีดกันจากผู้ใหญ่ โดยการแสดงให้เห็นว่า ตัวเป่าอวี้นั้นมีป้ายหยกเขียนเป็นคำกลอนที่ติดตัวมาแต่เกิด ส่วนตัวเป่าไช่ก็มีสร้อยที่สลักป้ายทองคำที่เป็นคำกลอนเช่นเดียวกัน เป็นลักษณะของคำกลอนที่เปรียบเสมือนกลอนคู่ที่เขียนว่า

"ข้อให้พ้นภัยชนะหมู่มาร อายุมั่นขวัญยืน อย่าได้ทิ้งมันจนกว่าจะโต"

โดยสิ่งนี้เริ่มทำให้ผู้ใหญ่ในตระกูลคิดว่าเป็นเรื่องของบุพเพสันนิวาสและเกิดมาเป็นคู่กันของทั้งเป่าอวี้และเป่าไช่คิดที่จะจับคู่ให้ทั้งสอง สิ่งนั้นเองทำให้หลินไต่อวี้ที่แอบฟังอยู่นั้นรู้สึกหวั่นไหวและไม่มั่นคงต่อความรักและอุปสรรคที่มีดังคำร้องที่บรรยายไว้ถึงความสับสนของตัวละครหลินไต้อวี้ไว้ดังนี้

"เรื่องลุกลามไปอย่างรวดเร็วไต้อวี้จิตใจเริ่มไม่มั่นคง แต่โชคดีที่เขาได้มาปรับความเข้าใจ
ว่าเขารักใครแล้วไม่มีวันเปลี่ยนใจ"

ในช่วงท้ายของภาพยนตร์ได้มีการปรับเปลี่ยนการลำดับเรื่องในตอนท้ายภาพยนตร์ให้แตกต่างออกไปจากงิ้ว คือ แสดงให้เห็นว่าไต่อวี้และเป่าอวี้ต้องพบเจอกับความพลัดพรากจากกันไม่สมหวังในความรัก เนื่องจาก ไต่อวี้ถูกผู้ใหญ่จับคลุมถุงชนให้แต่งงานกับเซี่ยเป่าไช่ ซึ่งสิ่งนี้ทำให้หลินไต้อวี้ผู้ที่ร่างกายอ่อนแอ ล้มป่วยและตรอมใจจนสิ้นชีวิตไปในที่สุด ดังนั้นภาพยนตร์เรื่องนี้ถือว่าจบลงด้วยรูปแบบของโศกนาฏกรรม โดยหลังจากที่ไต่อวี้เสียชีวิตลงแล้ว เป่าอวี้ ได้มาที่เรือนของนางเพื่อร่ำไห้ไว้อาลัย และได้พบกับ จวื่อเจวี่ยน สาวใช้ที่รักและภักดีกับไต่อวี้ ได้บอกว่า ไต่อวี้ได้เผาทำลายทุกอย่างที่เป็นความทรงจำเกี่ยวกับเป่าอวี้ไปหมดแล้วก่อนที่นางจะสิ้นลม และในท้ายสุดจวื่อเจวียนจึงบอกให้เป่า

อวี้กลับไปเสีย ทำให้เป๋าอวี้นึกขึ้นได้ถึงสัจธรรมของชีวิตและกลับออกไปมุ่งหน้าสู่โลกแห่งพระพุทธศาสนาดังคำร้องที่ว่า

> "ความน่าสงสารเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ในศาสนาเรารู้สึกได้ว่าเรามาจากที่ใด
> ถึงแม้เบื้องบนไม่อาจแบกรับความเจ็บปวดนี้ไว้และพระองค์ไม่รู้จะเยียวยาเมื่อไร้รักได้อย่างไร
> นับย้อนของจำนวนคู่รัก ว่ามีกี่คู่ที่หวังจะพบกันชาติหน้า ชีวิตที่มีแต่ความโศกเศร้ามอง
> ย้อนกลับไปมันไม่มีอะไร ก็เป็นเพียงแค่ความฝัน"

ด้านการลำดับเรื่องของช่วงเวลาภาพยนตร์เรื่องนี้นั้นได้คงรูปแบบการเล่าเรื่องแบบงิ้วเป็นหลัก คือการเล่าเรื่องผ่านตามช่วงปฏิทินของเวลาจากเหตุการณ์ก่อนไปหลังโดยได้เล่าบรรยายผ่านฤดูกาลต่างๆที่เปลี่ยนแปลงไปตามปฏิทินของเวลา จากข้างต้นนี้ ภาพยนตร์เพลงงิ้วเรื่องนี้ได้ยึดการลำดับเรื่องตามรูปแบบของงิ้วเข้ามาใช้ในการลำดับเรื่องเป็นโครงสร้างหลัก อย่างเห็นได้ชัดเจน

1.3 ***องค์ประกอบด้านการผสมผสานระหว่างสิ่งต่างๆที่ได้รับอิทธิพลมาจากงิ้ว*** ภาพยนตร์เรื่องความรักในหอแดงนี้นอกจากได้ได้รับอิทธิพลมาจากงิ้วในการวางโครงเรื่องในด้านการวางบทบาทสถานภาพทางสังคมของตัวละคร แนวเรื่องทางวรรณกรรมที่ใช้ในการแสดงและการลำดับเรื่องแล้วนั้นยังได้รับเอาอิทธิพลของงิ้วในด้านอื่นๆมาเป็นส่วนช่วยในด้านองค์ประกอบต่างๆ เช่น การดำเนินเรื่องราวและถ่ายทอดความรู้สึกของตัวละครผ่านการร้องด้วยท่วงทำนองและท่าทางที่เหมือนบทพรรณนาและสนทนาของงิ้ว รวมไปถึงการใช้เสื้อผ้าของตัวละครที่คล้ายคลึงกับงิ้วคือปลายแขนจะมีผ้ายื่นยาวออกมาเพื่อใช้ในการร่ายรำและแสดงท่วงท่าต่างๆที่คล้ายคลึงกับงิ้ว

ในด้านแบบแผนรูปลักษณ์ของงิ้วในแง่ สอดแทรกศีลธรรมความดีนั้นภาพยนตร์เรื่องนี้สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นของเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบิดามารดาและบุตรธิดา ความสัมพันธ์ระหว่างญาติสนิทมิตรสหาย รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและผู้ใต้ปกครองคือ เจ้านายกับบ่าวไพร่ต่างๆ ซึ่งในเรื่องนี้ มีลักษณะที่ไม่ได้เป็นไปตามสัมพันธภาพ เนื่องจาก มีการโกหกปิดบังและขาดศีลธรรมของผู้ใหญ่ในเรื่องของการจัดการแต่งงานของเป๋าอวี้จนทำให้เกิดความไม่สงบสุขและโศกนาฏกรรมขึ้น โดยสะท้อนผ่านตัวละคร เช่น ท่านย่า หวังซี่ฟงและแม่เป๋าอวี้ เป็นต้น ส่วนในด้านความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและผู้ใต้ปกครองนั้น แสดงให้เห็นว่า ผู้ปกครองบางคนขาดศีลธรรมแก่ผู้ใต้ปกครองจึงทำให้เกิดปัญหาต่างๆภายในบ้านเกิดขึ้น เป็นต้น

1.4 องค์ประกอบด้านอื่นๆในภาพยนตร์

การวิเคราะห์ภาพยนตร์ในด้านความขัดแย้งของตัวละครนั้น ภาพยนตร์ได้แสดงถึงความขัดแย้งต่างๆของความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัวที่เกิดขึ้นจากค่านิยมความคิดที่เกิดขึ้น โดยส่วนมากภาพยนตร์ได้ถ่ายทอดแสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งที่ตัวละครมีต่อสังคมที่เป็นอยู่ เช่นความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจของหลินไต้อวี้ที่ทุกคนในครอบครัว มองว่านางเป็นผู้หญิงที่เอาแต่ใจนิสัยขี้งอน และคิดว่าตนเองเป็นคนนอกที่มาอาศัยอยู่ ทุกคนเอ็นดูในตัวเป่าไชมากกว่าเลยทำให้รู้สึกว่าตัวเองนั้นโดดเดี่ยวเป็นคนที่ไม่ต้องการของทุกคนในบ้านดังคำกล่าวของตัวละครที่พรรณนาถึงความรู้สึกไว้ว่า

"ข้าช่างเคราะห์ร้ายเริ่มต้นเข้ามาที่นี่เพียงลำพัง เริ่มแรกต้องประสบกับสายตาที่ดุร้าย"

หรือ

"ช่างเหนื่อยใจดังดอกไม้ที่โรยรา ใครจะเห็นใจหญิงที่ขาดความร่าเริง หลายปีผ่านพ้นไป ความหนาวเริ่มปกคลุม จะเหลือสิ่งใดได้นอกจากกระดูกในโกศที่โปรยลงสู่ดิน ร่างที่ย้อนกลับมาชะล้างพระแม่ธรณี ไม่ควรตกลงในที่ที่สกปรก ข้าเริ่มหัวเราะได้อีกครั้งเมื่อยากฝังดอกไม้แต่ใครเล่าจะกลบ ฝังข้า"

นอกจากนี้คำพูดของตัวละครสาวใช้ จวื่อเจวียนได้แสดงถึงความขัดแย้งที่ไม่พอใจกับสังคมภายในบ้านตระกูลหยงและนิสัยของผู้คนภายในบ้านเรื่องที่ตนเองง จากคำพูดที่ว่า

"คนในบ้านนี้ข้ามองทะลุปรุโปร่งหมดแล้ว หากไม่ใช่เพราะคุณหนู ข้าเองก็ไม่อยากจะอยู่นักหรอก"

จากตัวอย่างของคำกล่าวของตัวละครข้างต้นสามารถแสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งของตัวละครที่มีต่อสิ่งๆต่างๆรอบตัว

เรื่องของฉาก (Setting) ที่พบเห็นในภาพยนตร์เรื่องความรักในหอแดงนี้นั้นภาพยนตร์แสดงให้เห็นถึงฉากที่เป็นฉากหลังของภาพยนตร์ว่า เรื่องราวเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นภายในบ้านตระกูลหยง (Rong guo House)ที่โอ่อ่า กว้างขวาง ตกแต่งอย่างสวยหรู เป็นบ้านของมหาเศรษฐีที่เป็นใหญ่ในแผ่นดิน รวมถึงสวนในบ้านและหอหยกขาวซึ่งเป็นสถานที่ที่มีเรื่องราวความสัมพันธ์ต่างๆของตัวละครเกิดขึ้น โดยภาพยนตร์แสดงให้เห็นถึงสังคมของระบบศักดินา และมีการแบ่งชนชั้นของผู้คนโดยสังเกตได้จากภายในบ้านนั้นมีความแตกต่างชนชั้นระหว่างเจ้านายและบ่าวอย่างชัดเจนแล การอยู่อาศัยใน

ลักษณะของครอบครัวขยาย ผู้อาวุโสเป็นที่เคารพของทุกคน บ้านเมืองอุดมสมบูรณ์ ประชาชนต่างอยู่กันอย่างมีความสุข ในแง่ช่วงเวลาในภาพยนตร์ภาพยนตร์แสดงให้เห็นถึงช่วงเวลาที่เปลี่ยนไปเช่น ฤดูหนาว ฤดูใบไม้ผลิ ฤดูใบไม้ร่วง เป็นต้น

ภาพยนตร์ยังแสดงถึงลักษณะการใช้ชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนและตัวละครที่เห็นในภาพยนตร์นั้นแสดงให้เห็นถึงลักษณะของสภาพแวดล้อมเชิงนามธรรมในแง่ของ ค่านิยมและธรรมเนียม ประเพณีที่มี กล่าวคือ ธรรมเนียมของการอยู่อาศัยในรูปแบบของครอบครัวขยายของคนจีนที่ให้ความสำคัญแก่ผู้อาวุโส และความกตัญญูของชาวจีน ดังจะเห็นได้ในฉากงานฉลองวันเกิดของฮูหยินเฒ่าที่ทุกคนในครอบครัวมาร่วมอวยพรวันเกิดกันอย่างพร้อมหน้าพร้อมตา รวมถึงสะท้อนผ่านออกมาจากตัวละครอื่นๆในภาพยนตร์เรื่องนี้ นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึง ความเชื่อในเรื่องของบุพเพสันนิวาสและเครื่องหมั้นหมายต่างๆที่คู่กันเช่น ป้ายหยกสลักคำกลอนของเป่าอวี้และสร้อยทองคำสลักคำกลอนของเป่าไช นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึง ค่านิยมที่มีต่อสตรีในอดีต กล่าวคือ สตรีต้องรู้จักงานบ้านเรือน ไม่จำเป็นต้องอ่านตำราความรู้มากมาย โดยสะท้อนผ่านออกมาทางทัศนคติของตัวละครผู้ใหญ่ที่มีต่อ เป่าไชและไต้อวี้ เป็นต้น

ในแง่ของสัญลักษณ์ ภาพยนตร์เพลงงิ้วเรื่องความรักในหอแดงนั้นมีการใช้สัญลักษณ์ในลักษณะการใช้ภาพสื่อเพื่อความหมายในการเปรียบเทียบ และการใช้สัญลักษณ์ทางเสียงนั้นจะเป็นไปในทางบทกลอนที่พรรณนาเปรียบเทียบ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- *<u>สัญลักษณ์ทางภาพ</u>* สัญลักษณ์ทางภาพ คือ ภาพของนกเป็ดน้ำคู่ ผีเสื้อคู่บินด้วยกัน ปลาว่ายน้ำเป็นคู่ ภาพเหล่านี้ถูกใช้เป็นสัญลักษณ์ทางภาพที่แสดงถึงช่วง ความรักของเป่าอวี้และไต่อวี้ที่กำลังมีความสุข อยู่เป็นคู่กัน นอกจากนี้ภาพยนตร์เรื่องนี้ยังใช้สัญลักษณ์ทางภาพ กล่าวคือ ภาพของดอกไม้ร่วงจากต้นซึ่งแสดงให้เห็นถึง ความรักของไต้อวี้และเป่าอวี้ เริ่มมีอุปสรรค

-*<u>สัญลักษณ์ทางเสียง</u>* สัญลักษณ์ทางเสียงในภาพยนตร์เรื่องนี้เป็นไปในรูปแบบคำพูดในเชิงอุปอุปมัยเปรียบเทียบ เช่น คำร้องที่ว่า

"ฤดูหนาวผ่านพ้นไปฤดูใบไม้ผลิผ่านเข้ามา ลายดอกไม้ปักเบ่งบานเริ่มสีสันใหม่"

ซึ่งคำพูดนี้ถูกใช้เป็นคำพูดเปรียบในตอนเปิดตัวละคร เจี่ยเป่าไช่ที่เพิ่งได้เข้ามาอยู่ภายในบ้านนี้ทำให้เกิดสีสันใหม่แก่คนในบ้าน หรือ ในช่วงที่ความสัมพันธ์ของเป่าอวี้และได้อวี้นั้นพัฒนาขึ้นและกำลังเกี้ยวพาราศีกันในสวนนั้นได้ร้องเพลงที่มีความหมายในเชิงสัญลักษณ์เปรียบเทียบถึงความรักของตนที่เป็นคู่กันไว้ว่า

"ผีเสื้อต่างอยู่กันเป็นคู่ หมู่มวลดอกไม้แตกหน่อเพื่อออกดอก
ปลาต่างว่ายกันเป็นคู่กัน เฉกเช่นเปิดน้ำที่จับคู่กัน"

ประเด็น มุมมองของการเล่าเรื่องในภาพยนตร์เรื่องนี้นั้น เป็นการดำเนินเรื่องผ่านการเล่าเรื่องจากจุดยืนแบบรอบด้าน (The Omniscient point of view) โดยการเล่าเรื่องผ่านรูปแบบการขับร้องแนวอุปรากรของผู้เล่าด้วยการบรรยายสถานการณ์ต่างๆรวมถึงความรู้สึกนึกคิดอารมณ์ของตัวละครในเรื่องให้เห็นได้อย่างเด่นชัด รวมทั้งรับรู้ได้ถึงสถานการณ์ที่ต่างสถานที่และเวลา เป็นต้น

2. บทสรุปโครงสร้างการเล่าเรื่องของภาพยนตร์เรื่อง ความรักในหอแดง ในลักษณะสังคม การเมืองการปกครองและ วัฒนธรรม

ในภาพยนตร์เรื่องความรักในหอแดงนี้แสดงถึงสภาพสังคมวัฒนธรรม ค่านิยมและความเชื่อต่างๆของผู้คนในสังคมจีนในหลายด้านกล่าวคือ ภาพยนตร์เรื่องนี้นั้นได้สะท้อนให้เห็นสภาพสังคมของจีนในสมัยก่อนที่เป็นสังคมในรูปแบบของศักดินา โดยถ่ายทอดผ่านคำร้องที่บรรยายถึงบ้านหลังนี้ผ่านการขับร้องเรื่องราวของผู้เล่าที่ว่า

"เป็นธรรมดาที่เศรษฐีย่อมมีอำนาจ บ้านเต็มไปด้วยยามรักษาการณ์และคนรับใช้
ถูกตกแต่งอย่างโอ่อ่า ทุกคนรู้กันว่าเป็นใหญ่ในแผ่นดิน"

และภาพยนตร์ถ่ายทอดให้เห็นจากตัวละครพ่อของเป่าอวี้ที่เป็นขุนนาง เป็นต้น นอกจากนี้ภาพยนตร์ยังแสดงให้เห็นถึงสภาพทางสังคมจีนที่มีความเป็นอยู่ในลักษณะครอบครัวขยายโดยในหนึ่งครอบครัวจะเต็มไปด้วยคนในหลายรุ่นซึ่งลักษณะสภาพสังคมแบบขยายนี้ถูกถ่ายทอดผ่านสมาชิกผู้คนต่างๆ

ทั้งหลายภายในครอบครัวนี้โดยในภาพยนตร์เรื่องนี้แสดงให้เห็นว่าชาวจีนมีค่านิยมในเรื่องของการจับคู่ในหมู่เครือญาติซึ่งเราสามารถสังเกตได้จากคำพูดของสูหยินเฒ่าที่กล่าวไว้กับแม่ของเจี่ยเป่าไช่ตอนเข้ามาว่า

"พวกท่านเป็นพี่น้องของลูกสะใภ้ข้าอีกทั้งซี่ฟงก็เป็นหลานสาวของท่าน
พวกเราเป็นคนบ้านเดียวกันเป็นญาติกันหาใช่ใครอื่น"

โดยคำพูดนี้สามารถแสดงถึงลักษณะการขยายครอบครัวของสังคมจีนที่มักจะดองกันในหมู่เครือญาติ เป็นต้น นอกจากนี้ยังแสดงถึงสภาพแบบแผนของสังคมจีนที่ให้ความสำคัญต่อการเคารพอาวุโส ความกตัญญู ผ่านคำร้องที่กล่าวว่า

"ความนับถือได้บ่งบอกถึงขั้นอาวุโส งานเลี้ยงต้อนรับจัดขึ้นเรื่อยๆ"

เหตุการณ์งานฉลองวันเกิดของสูหยินเฒ่าที่สมาชิกทุกคนในตระกูลจะมาร่วมอวยพรและอยู่พร้อมหน้าพร้อมตาแสดงถึงค่านิยมความกตัญญูโดยเฉพาะถูกนำเสนอผ่านตัวละครพ่อของเป่าอวี้ที่มีต่อสูหยิน เป็นต้น

ในด้านวัฒนธรรมทางความเชื่อหรือค่านิยมทางสังคมจีนที่สะท้อนผ่านทางภาพยนตร์นั้น สังคมจีนนั้นมีค่านิยมต่อบุรุษและสตรีเอาไว้ กล่าวคือ ค่านิยมทางสังคมของสังคมจีนคือ การให้ความสำคัญต่อบุตรชายหรือหลานชายนั้นจะเป็นที่รักใคร่และความหวังของครอบครัวโดยสะท้อนผ่านตัวละครเจี่ยเป่าอวี้ที่เป็นหลานชายคนเดียวของตระกูลที่ทุกคนต่างรักใคร่และตามใจและหน้าที่ที่พึงกระทำที่วางไว้ต่อบุรุษนั้นคือ ต้องตั้งใจหมั่นเพียรอ่านตำราศึกษาหาความรู้และเมื่อเติบใหญ่สอบได้เป็นขุนนางเพื่อตำแหน่งลาภยศแก่วงศ์ตระกูล โดยค่านิยมทัศนคติต่อบุรุษนั้นได้สะท้อนผ่านคำพูดของเซี่ยเป่าไชที่กล่าวไว้กับเป่าอวี้ที่เป็นหลานชายคนเดียวของตระกูลไว้ว่า

"ตำราแปดส่วนนี้น่าจะอ่านให้มากๆ ต่อภายหน้าจะได้สอบชิงตำแหน่งก้าวสู่เส้นทางขุนนาง คนเรามีชีวิตอยู่สิ่งที่ต้องการไม่พ้นชื่อเสียงลาภยศ ความหวังของคนในบ้านอยู่ที่เจ้าคนเดียว"

ภาพยนตร์ยังสะท้อนค่านิยมความเชื่อที่วางไว้ต่อสตรีจีนนั้นคือ สตรีจีนนั้นไม่จำเป็นที่จะต้องอ่านตำราศึกษาหาความรู้มากมายโดยสิ่งที่สำคัญซึ่งถือเป็นค่านิยมต่อสตรีจีนนั้นคือ ต้องเป็นแม่บ้านรู้

งานบ้านงานเรือน จึงถือเป็นสิ่งสำคัญโดยค่านิยมดังกล่าวที่มีต่อสตรีจีนนั้นได้สะท้อนผ่านคำพูดของตัวละครของฮูหยินเฒ่าที่ต่อว่าไต่อวี้ที่ชอบแต่งกลอนว่า

"เป็นสาวเป็นแซ่แต่งกลอนไปมีประโยชน์อะไร ต่อไปต้องใช้ชีวิตแม่บ้าน"

หรือคำพูดจากตัวละครเป่าไช่ที่แสดงถึงค่านิยมของสตรีจีนในเรื่องเดียวกันไว้ว่า

"คนโบราณว่าไว้ สตรีไร้สามารถคือความดี ผู้หญิงถูกสอนไว้ให้ทำงานบ้าน ดูแลครอบครัวถึงมีความรู้ความสามารถเต็มภูมิก็ไม่อาจจะสอบชิงตำแหน่งเป็นขุนนางได้ดั่งชาย" เป็นต้น

ภาพยนตร์ยังแสดงให้เห็นถึงค่านิยมทางสังคมในเรื่องของการคลุมถุงชนและการหาคู่ครองนั้นเป็นสิทธิที่ต้องเห็นชอบจากผู้ใหญ่รวมถึงลักษณะทางสังคมจีนที่บุรุษสามารถมีภรรยาได้มากกว่าหนึ่งคน โดยแสดงให้เห็นจากการที่ ซิเหรินถูกยกให้เป็นภรรยาน้อยของเป่าอวี้ เป็นต้น นอกจากนี้สังคมจีนเป็นสังคมที่เรื่องความรักใคร่และการพรรณนาถึงอารมณ์รักใคร่ระหว่างชายหนุ่มหญิงสาวนั้นถือเป็นสิ่งที่ต้องห้ามและไม่สมควรแก่สังคมจีนโดยได้สะท้อนผ่านการที่เป่าอวี้นั้นต้องแอบอ่านหนังสือต้องห้าม ดังกล่าว ในแง่ความเชื่อนั้น สังคมจีนเป็นสังคมที่มีความเชื่อและผูกพันเกี่ยวกับเรื่องของการเวียนว่ายตายเกิดที่กล่าวว่า "ในชีวิตจริงเราไม่ได้แต่งงานกันขอให้เราได้แต่งกันในชาติหน้า" หรือความเชื่อทางด้านพุทธศาสนาที่ถือเป็นวัฒนธรรมทางด้านจิตใจของสังคม ที่ถูกสะท้อนผ่านตัวละครเป่าอวี้ในตอนท้ายที่มุ่งหาพระพุทธศาสนาหลังจาก จวื่อเจวียนกล่าวว่าท่านกลับไปเถอะโดยสิ่งนี้ได้สะท้อนให้เห็นหลักธรรมทางพุทธศาสนาในเรื่องของการละจากกิเลสและปลงตกกับชีวิตว่าทุกอย่างนั้นเป็นอนิจจัง ดังคำกล่าวในตอนท้ายภาพยนตร์ที่สะท้อนถึงหลักธรรมทางพุทธศาสนาไว้ว่า "ความน่าสงสารเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต ในศาสนาเรารู้สึกได้ว่าเรามาจากไหน ชีวิตที่โศกเศร้ามองกลับไปไม่มีอะไรเป็นเพียงแค่ความฝัน"

ในด้านการเมืองการปกครองที่สังเกตให้เห็นจากภาพยนตร์ สามารถอนุมานได้ว่าเนื้อเรื่องต่างๆของเหตุการณ์ในภาพยนตร์เรื่องนี้นั้นแสดงถึงยุคสมัยของการปกครองโดยจักรพรรดิ เนื่องจากมีการกล่าวอ้างถึงตัวละครของเซี่ยเป่าไช่ที่ได้ถูกส่งชื่อเข้าไปในวังรอการคัดเลือกเป็นพระสนม หรือการที่ตัวละครสาวใช้ได้กล่าวถึงของที่ได้รับพระราชทานจากพระสนมหยวนชุนส่งมาให้ ในแง่ของการเมืองการปกครองตามแนวคิดของขงจื๊อนั้น ภาพยนตร์เรื่องแสดงให้เห็นความวุ่นวายต่างๆที่เกิดขึ้นภายในบ้านเนื่องจากผู้ปกครองนั้นบกพร่องไม่ได้ทำหน้าที่เป็นผู้ปกครองที่ดีทั้งไม่มีจิตเมตตาต่อผู้ใต้ปกครอง เช่น

ในตอนที่ คุณนายหวังลงโทษสาวใช้โดยไร้จิตเมตตาและการไต่สวน หรือตอนท้ายที่ผู้ปกครองคือฮูหยินเฒ่า ปิดบังความจริงต่อ เป่าอวี้ เป็นต้น

สิ่งที่กล่าวมาข้างต้นนี้ล้วนเป็นสภาพทางสังคม ค่านิยม ความเชื่อและวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดผ่านโครงสร้างการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ที่สามารถเห็นได้อย่างชัดเจน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.2 ภาพยนตร์ที่มีประเภทเนื้อหาเกี่ยวกับประเทศชาติและการทำสงคราม

4.2.1 ภาพยนตร์เรื่อง เตียวเสี้ยน (Diau Charn / *Diao Chan*) (1956)

ภาพที่ 4.2 ภาพยนตร์เรื่อง เตียวเสี้ยน ของบริษัท ชอว์ บราเดอส์

เตียวเสี้ยนคือภาพยนตร์ที่ดัดแปลงมาจากวรรณกรรมตอนหนึ่งของสามก๊ก เรื่องราวเริ่มขึ้นที่ปี 190 ปลายรัชสมัยของราชวงศ์ฮั่นของฮ่องเต้ ฮั่นเซี่ยงตี้ซึ่งถูกกุมอำนาจทั้งหมดไว้โดย ทรราชย์ตั๋งโต๊ะ ได้กดขี่ชาวบ้านทำให้ได้รับความเดือดร้อน เหล่าขุนพลรวมตัวกันเพื่อต่อต้าน ตั๋งโต๊ะจึงจำเป็นต้องย้ายเมืองหลวงจากลั่วหยางไปเมืองฉางอันและบังคับให้ฮ่องเต้เสด็จไปด้วย ชาวบ้านไม่อยากย้ายตามไป ตั๋งโต๊ะจึงเผาเมืองทิ้งทำให้ชาวบ้านไม่มีหนทางจำเป็นต้องติดตามตั๋งโต๊ะไป เตียวเสี้ยนหญิงสาวผู้กำพร้าพ่อแม่ที่ล้มตายเนื่องจากการเดินทางย้ายเมืองครั้งนี้ทำให้โกรธแค้นตังโต๊ะ ต่อมาภายหลังเตียวเสี้ยนได้รับการเลี้ยงดูอยู่ในคณะขับร้องของมหาอุปราชหวางเหวิ่น หวางเหวิ่นซึ่งเป็นผู้ภักดีต่อบ้านเมืองรู้สึกคับแค้นใจที่บ้านเมืองต้องตกอยู่ใต้อำนาจของทรราชย์ตั๋งโต๊ะ จึงได้ออกอุบายโดยให้เตียวเสี้ยนปลอมเป็นบุตรสาวบุญธรรมของตนและใช้ความงามของนางเพื่อยั่วยุให้ตั๋งโต๊ะและลิโป้ ซึ่งเป็นบุตรบุญธรรมและเป็นขุนพลเอกของตั๋งโต๊ะเกิดความบาดหมางใจกันในการต้องการตัวของนางไปครอบครอง จนในที่สุดแผนการของอุปราชหวางเหวิ่นและเตียวเสี้ยนก็สำเร็จด้วยการเกลี้ยกล่อมให้ลิโป้

ลงมือฆ่าตั๋งโต๊ะตาย แต่อุปราชหวางเหวิ่นก็ไม่ไว้วางใจในตัวลิโป้ เนื่องจากลิโป้เป็นคนที่มีลักษณะเจ้าเล่ห์และไม่รู้จักพอ จึงสั่งให้เตียวเสี้ยนลงมือฆ่าลิโป้ด้วยการแสร้งรำกระบี่ในงานเลี้ยงฉลอง แต่เตียวเสี้ยนนั้นลึกๆแอบหลงรักลิโป้จึงไม่สามารถลงมือได้ เมื่อหวางเหวิ่นเห็นเช่นนั้นจึงไม่อยากจะบังคับใจนาง และตกลงยกเตียวเสี้ยนให้แต่งงานแก่ลิโป้ในที่สุด

1. รูปแบบองค์ประกอบด้านต่างๆของงิ้วในการเล่าเรื่องในภาพยนตร์

เนื้อเรื่องของภาพยนตร์เรื่องนี้หากนำมาวิเคราะห์แนวเรื่องทางวรรณกรรมที่ใช้ในการแสดงซึ่งได้รับอิทธิพลจากงิ้วนั้น ถือว่าจัดอยู่ในประเภทของ แนวเรื่องเกี่ยวกับประเทศชาติและสงคราม เป็นหลัก เพราะเป็นเรื่องที่ดัดแปลงมาจากประวัติศาสตร์ โดยได้อาศัยเรื่องราวที่กล่าวถึงความรัก ความสัมพันธ์ระหว่างลิโป้กับเตียวเสี้ยน เป็นเพียงเนื้อหาส่วนรอง โดยที่เนื้อหาหลัก จะมุ่งเน้นเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับความจงรักภักดี ต่อชาติและองค์จักรพรรดิ การยอมเสียสละส่วนตนเพื่อประเทศชาติ การคิดคดทรยศต่อบ้านเมือง ผ่านตัวละคร เช่น เตียวเสี้ยน อุปราชหวางเหวิ่น เป็นต้น

1.1 การวางบทบาทสถานภาพทางสังคมของตัวละคร

ภาพยนตร์เรื่องนี้สามารถนำมาแบ่งการวิเคราะห์บทบาทของตัวละครตามสถานภาพทางสังคมที่ใช้ในการวางตัวละครของงิ้วได้ดังนี้

-ตัวละครที่อยู่ในชนชั้นสูง ตัวละครในภาพยนตร์เรื่องนี้นั้นเป็นการกล่าวถึงภาวะสงครามที่มีการแก่งแย่งอำนาจและการแสดงถึงความรักชาติรักแผ่นดินของขุนนางที่ซื่อสัตย์ ดังนั้นตัวละครส่วนใหญ่จึงถูกจัดอยู่ในชนชั้นสูงนี้ ซึ่งประกอบไปด้วย ตัวละครดังต่อไปนี้

ตั๋งโต๊ะ จัดได้ว่าเป็นตัวละครที่มีลักษณะด้านเดียว(Flat Character) ตามรูปแบบการวางตัวละครของงิ้วคือ มีรูปแบบของคุณสมบัติด้านที่ไม่ดีอย่างเพรียบพร้อม เช่น คิดคดเป็นกบฏหวังจะเป็นใหญ่ อำมหิต ไร้คุณธรรม ละโมบโลภมาก มักมากในกาม ชั่วร้ายตั้งแต่ต้นจนจบ ลุ่มหลงในอำนาจสุรานารี หูเบา และจัดได้ว่าเป็นตัวละครที่ถูกกระทำ (Passive) ซึ่งโดนชักจูงและครอบงำจากทั้งตัวเตียวเสี้ยนเองและขุนนางรอบตัว

ลิโป้ เป็นตัวละครที่มีรูปแบบของตัวละครงิ้วคือ เป็นชายชาตรี กล้าหาญ องอาจ โดยภาพยนตร์ได้ยึดรูปแบบของบทบาทของตัวละครในลักษณะที่ว่า ตัวละครตัวนี้ได้เปลี่ยนบทบาทจากฝ่ายไม่ดีในตอนต้นมาเป็นฝ่ายดีในตอนท้ายเพื่อสังหารตั๋งโต๊ะเนื่องจากเห็นแก่ความสงบสุขของแผ่นดิน นอกจากนี้หากวิเคราะห์ในแง่ของคุณสมบัติของตัวละคร ถือได้ว่าเป็นตัวละครที่ถูกกระทำ (Passive) เนื่องจาก ต้องอยู่ภายใต้คำสั่งของตัวตั๋งโต๊ะ โดยในท้ายเรื่องก็ถูก ชักจูงและครอบงำทางความคิดจากทั้งเตียวเสี้ยนและอุปราชหวางเหวิ่น

หวางเหวิ่น เป็นตัวละครที่มีลักษณะแบน(Flat Character) ไม่มีความซับซ้อนทางจิตใจ ตัวละครฝ่ายดีจะมีรูปแบบของคุณสมบัติด้านดีอย่างเพียบพร้อม รักความยุติธรรม จงรักภักดีต่อบ้านเมือง ซึ่งเป็นลักษณะตามรูปแบบของ ส่วนในมุมมองของคุณสมบัติตัวละคร ถือได้ว่าเป็นตัวละครที่เป็นผู้กระทำ (Active) มีลักษณะที่เข้มแข็ง และ สามารถตัดสินใจและตัดสินปัญหาต่างๆได้ด้วยตนเองอีกทั้งมีอิทธิพลในการชักจูงและชักนำทางความคิดแก่ตัวละครตัวอื่น เช่น ลิโป้ และ เตียวเสี้ยน เป็นต้น

-ตัวละครที่อยู่ในชนชั้นสามัญชน

เตียวเสี้ยน ตัวเตียวเสี้ยนจัดอยู่ในชนชั้นสามัญชน เนื่องจากในตอนต้นเรื่องเป็นชาวบ้านธรรมดาต่อมาได้รับการอุปการะจากหวางเหวิ่นในการอุปการะเลี้ยงดู ในแง่ประเภทและบทบาทนั้นถือได้ว่าเป็นตัวละครที่ดีตามแบบฉบับของตัวละครในงิ้วที่เห็นได้ชัดคือเป็นตัวละครที่ลักษณะแบน(Flat Character) ไม่มีความซับซ้อนทางจิตใจพร้อมไปด้วยคุณสมบัติด้านดีคือ มีคุณธรรม กล้าหาญ เสียสละ ซื่อสัตย์ จงรักภักดี ต่อบ้านเมืองและอุปราชหวางเหวิ่นนายของตน นอกจากนี้การแสดงออกของตัวละครตัวนี้ยังถือได้ว่านำเสนอมาในแง่ที่สมเหตุสมผลและน่าเชื่อถือ เนื่องการกระทำและการแสดงออกของเตียวเสี้ยวนั้นล้วนมีเหตุจากแรงจูงใจในการที่จะต้องการแก้แค้นตั๋งโต๊ะที่เป็นเหตุให้ตนเองต้องกำพร้าพ่อแม่ รวมถึงการทำไปเพื่อตอบแทนบุญคุณของหวางเหวิ่นผู้เป็นนาย หากวิเคราะห์ในแง่ของคุณสมบัติของตัวละคร ตัวละครเตียวเสี้ยนนี้ถือได้ว่าเป็นตัวละครที่เป็นทั้งผู้กระทำ(Active)และผู้ถูกกระทำ(Passive)โดยภาพยนตร์ได้เสนอตัวละครเตียวเสี้ยนนี้ในลักษณะที่เป็นสตรีที่มีทั้งความงามและเฉลียวฉลาดสามารถพลิกแพลงสถานการณ์ได้ด้วยตัวเองแต่ถึงกระนั้นก็ยังถูกครอบงำการแสดงออกและความคิดภายใต้คำแนะนำหรือคำสั่งของหวางเหวิ่น

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้นนี้ภาพยนตร์ได้เอาการวางลักษณะโครงเรื่องแบบงิ้วมาเป็นส่วนประกอบ กล่าวคือ ตัวละครหลักจะอยู่ในชนชั้นที่หนึ่งและสอง เพราะ ภาพยนตร์เรื่องนี้แสดงถึง

เรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ พงศาวดาร ซึ่งตรงกับงิ้วในลักษณะที่มักวางบทบาทตัวละครและแสดงเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว เป็นต้น

1.2 การลำดับเรื่อง ภาพยนตร์เพลงงิ้วนั้นมีการลำดับเรื่องที่คล้ายคลึงและใกล้เคียงกับงิ้วแทบในทุกเรื่อง กล่าวคือ มีลักษณะที่ตัวละครที่สำคัญจะปรากฏตัวขึ้นครั้งแรกและแสดงให้เห็นถึงภูมิหลังของตนเองว่าเป็นใครและเป้าหมายต้องการจะทำอะไรหรือเผชิญหน้ากับปัญหาอย่างไร เมื่อถึงช่วงปัญหาที่เกิดขึ้นของตัวละครในช่วงตอนต้นและกลางเรื่องที่ตัวละครฝ่ายดีจะต้องเผชิญกับปัญหาเคราะห์กรรมต่างๆ หรือไม่ก็ต้องสูญเสียบุคคลใกล้ชิด จนในที่สุดหาทางคลี่คลายได้ด้วยของวิเศษหรือผู้ช่วยเหลือบางคน และเมื่อถึงบทสรุปตัวละครฝ่ายดีก็จะได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่าและตัวละครฝ่ายร้ายจะพ่ายแพ้หรือเสียชีวิตไป และถ้าเป็นเรื่องของช่วงเวลาก็จะเป็นการเล่าเรื่องแบบตามช่วงปฏิทินเวลาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนไปหลัง

ดังนั้นจากลักษณะข้างต้นนี้ ภาพยนตร์เรื่องเตียวเสี้ยนนี้ได้เปิดเรื่องแสดงให้เห็นว่าเหตุการณ์ตัวละครหลักคือใครมาจากไหนและมีจุดมุ่งหมายอย่างไร โดยภาพยนตร์เปิดเผยให้เห็นภูมิหลังของตัวละครเอก คือ เตียวเสี้ยนที่ต้องสูญเสียพ่อแม่ไปในระหว่างการเดินทางย้ายเมืองในครั้งนี้ เตียวเสี้ยนจึงคิดว่าตั๋งโต๊ะนั้นเป็นต้นเหตุที่ทำให้ครอบครัวตัวเองต้องแตกสลายและเดียดแค้น โดยตัวละครเตียวเสี้ยนนั้นได้บรรยายไว้ในคำร้องถึงความรู้สึกตัวเองว่า

> "เตียวเสี้ยนล้มลงร้องไห้กลางถนน ส่งเสียงเรียกพ่อ ส่งเสียงเรียกแม่ พ่อแม่ตายอย่างอนาจนัก เหลือเพียงเตียวเสี้ยนอยู่เพียงลำพัง ในใจแสนแค้นขุนนางโฉด ทำให้บ้านข้าต้องแตกสลาย จำต้องกลั้นน้ำตาแล้วเดินต่อไปยังทางที่แสนไกล"

ต่อจากนั้นภาพยนตร์แสดงให้เห็นถึงเรื่องราวดำเนินไปแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาการตัวละครเอก เตียวเสี้ยนที่ได้เข้ามาอยู่ในคณะขับร้องของอุปราชหวางเหวิ่น และกลายเป็นบุตรีบุญธรรมของอุปราชหวางเหวิ่น ซึ่งอุปราชหวางเหวิ่นนั้นเป็นขุนนางที่ซื่อสัตย์และภักดีต่อราชวงศ์ฮั่นจึงเกิดความทุกข์ใจที่บ้านเมืองแผ่นดินราชวงศ์ฮั่นต้องตกอยู่ในอำนาจของทรราชตั๋งโต๊ะแต่ไม่สามารถทำอะไรได้ ซึ่งในฉากนี้ได้ถูกพรรณนาอารมณ์ของหวางเหวิ่นผ่านคำร้องของการเล่าเรื่องไว้ว่า

"เหล่าขุนนางถึงแม้โกรธแค้นแต่ก็ไม่กล้าพูด หวางเหวิ่นเมื่อกลับมาก็ไม่เป็นสุข
เหล้าดีก็ไม่สามารถดับแค้น เสียงเพลงรังแต่จะให้รำคาญ"

เมื่อเตี้ยวเสี้ยนเห็นดังนั้นก็เกิดความทุกข์ใจที่ไม่สามารถจะช่วยนายตัวเองให้หายจากความวิตกในเรื่องของทรราชย์ครองเมืองได้ แต่แล้วในที่สุดหวางเหวิ่นเห็นความรักบ้านเมืองของเตียวเสี้ยนจึงฉุกคิดถึงแผนการที่จะใช้ความงามของเตียวเสี้ยนเพื่อให้ตั๋งโต๊ะและลิโป้ลุ่มหลงและแตกคอกัน

เหตุการณ์ของเรื่องราวพัฒนาต่อไปคือ เตียวเสี้ยนได้เข้าไปอยู่ในตำหนักของตั๋งโต๊ะทั้ง ตั๋งโต๊ะและลิโป้ต่างลุ่มหลงในตัวเตียวเสี้ยนจนทั้งสองเริ่มที่จะแตกคอและขัดแย้งซึ่งกันและกันมากขึ้น เนื่องจาก ลิโป้ต้องการจะแย่งชิงเตียวเสี้ยนมาจากตั๋งโต๊ะให้ได้ อีกทั้งได้รับการยุยงจากอุปราชหวางเหวิ่นให้กลับใจจนในที่สุดลิโป้ได้ตัดสินใจรวบรวมไพร่พลเพื่อคิดฆ่าตั๋งโต๊ะตายด้วยมือตัวเองเพื่อรักษาบ้านเมืองให้พ้นจากภัย ซึ่งต่อมาในช่วงกลางถึงเรื่องภาพยนตร์นี้ได้แสดงให้เห็นถึงภาวะปัญหาของตัวละครคือ เตียวเสี้ยนนั้นได้ตกหลุมรักในตัวลิโป้ แต่ก็ต้องเลือกระหว่างความรักที่มีต่อลิโป้และหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจึงเกิดความขัดแย้งขึ้นภายในจิตใจ โดยภาวะของการคับแค้นใจของตัวละครเตียวเสี้ยนนี้ถูกได้ถ่ายทอดพรรณนาผ่านคำร้องไว้ว่า

"บัญชีแค้นนี้จุดจบของมันนั้นแสนเศร้า ข้าคือดอกไม้ที่ร่วงโรยไร้ความหวัง เขาเป็นขุนพลมาก
รักที่น่าสงสาร ตอนนี้ทุกอย่างยังเป็นแค่ความฝัน เรื่องที่ศาลาชมนกยากที่จะลืม"

หลังจากนั้นภาพยนตร์ได้ดำเนินมาถึงท้ายเรื่องช่วงเหตุการณ์ที่เตียวเสี้ยนรำกระบี่ในงานเลี้ยงฉลองและต้องฆ่าลิโป้ทิ้งเสียแต่สุดท้ายก็ไม่สามารถตัดสินใจฆ่าลิโป้ได้ เมื่ออุปราชหวางเหวิ่นเห็นดังนั้นจึงเกิดความเห็นใจและไม่อยากบังคับใจเตียวเสี้ยน เลยบอกให้เตียวเสี้ยนลืมเรื่องนั้นเสียและช่วยเหลือให้สมหวังในความรักด้วยการยอมยกเตียวเสี้ยนและจัดให้มีงานแต่งงานขึ้น ซึ่งในตอนท้ายเรื่องตัวละครเตียวเสี้ยนก็ได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่าและครองรักอย่างมีความสุข

โดยบทสรุปอาจกล่าวได้ว่าถึงแม้ภาพยนตร์เรื่องนี้นั้นจะนำเสนอผ่านความรักระหว่างลิโป้และเตียวเสี้ยนแต่ก็มีประเด็นหลักมุ่งให้เห็นถึงความจงรักภักดีต่อชาติบ้านเมืองและเชิดชูสตรีที่มีบทบาทสำคัญในประวัติศาสตร์โดยประเด็นนี้ได้ถูกนำเสนอผ่านคำร้องในตอนท้ายของภาพยนตร์ไว้ว่า

"แผนการของหวางเหวิ่นเป็นเพียงส่วนหนึ่งในประวัติศาสตร์ มีหญิงงามมากมายที่เกี่ยวข้องกับงานใหญ่ ไม่ได้มีเพียงแค่เตียวเสี้ยนเท่านั้น"

ในแง่การลำดับเวลานั้นภาพยนตร์เรื่องนี้นั้นได้วางการลำดับของเหตุการณ์ต่างๆตามปฏิทินเวลาเฉกเช่นเดียวกับการวางลำดับเรื่องของงิ้ว จากข้างต้นนี้ ภาพยนตร์เพลงงิ้วเรื่องนี้ได้ยึดการลำดับเรื่องตามรูปแบบของงิ้วเข้ามาใช้ในการลำดับเรื่องเป็นโครงสร้างหลักได้อย่างชัดเจน

1.3 ***องค์ประกอบด้านการผสมผสานระหว่างสิ่งต่างๆที่ได้รับอิทธิพลมาจากงิ้ว*** ภาพยนตร์เรื่องเตียวเสี้ยนนี้นอกจากได้ได้รับอิทธิพลมาจากงิ้วในการวางโครงเรื่องในด้านการวางบทบาทสถานภาพทางสังคมของตัวละคร แนวเรื่องทางวรรณกรรมที่ใช้ในการแสดงและการลำดับเรื่องแล้วนั้น ยังได้รับเอาอิทธิพลของงิ้วในด้านอื่นๆมาเป็นส่วนช่วยในด้านองค์ประกอบต่างๆ เช่น การดำเนินเรื่องราวและถ่ายทอดความรู้สึกของตัวละครผ่านการร้องด้วยท่วงทำนองและท่าทางที่เหมือนบทพรรณนา

ในด้านแบบแผนรูปลักษณ์ของงิ้วในแง่ สอดแทรกศีลธรรมความดีนั้นภาพยนตร์เรื่องนี้สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นของเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับผู้ใต้ปกครอง ผ่านตัวละครหวางเหวิ่นและเตียวเสี้ยนที่ หวางเหวิ่นนั้นมีจิตใจเมตตาแก่เตียวเสี้ยนผู้อยู่ใต้การปกครองของตน ส่วนเตียวเสี้ยนนั้นก็มีความซื่อสัตย์ จงรักภักดีต่อนายผู้ชุบเลี้ยงอุปการะตนมา และ เรื่องของความจงรักภักดีต่อบ้านเมือง โดยภาพยนตร์ได้ยึดโครงเรื่องของงิ้วในเรื่องที่ตัวละครบางตัวไม่ปฏิบัติตนตามบทบาทที่ควรจะเป็น เช่น ขุนนางฝ่ายไม่ดีคิดโค่นบัลลังก์ ซึ่งสะท้อนผ่านตัวละครตั๋งโต๊ะที่คิดการเป็นใหญ่ยึดอำนาจกษัตริย์ โดยในตอนท้ายคนดีต้องได้รับผลตอบแทนที่ดีคือ เตียวเสี้ยนและลิโป้ได้ครองรักอย่างมีความสุข ส่วนคนชั่วนั้นต้องถูกลงโทษ คือ ตั๋งโต๊ะนั้นก็ถูกสังหารด้วยมือลิโป้ เป็นต้น

1.4 องค์ประกอบด้านอื่นๆในภาพยนตร์

การวิเคราะห์ภาพยนตร์ในด้านความขัดแย้งของตัวละครนั้น ภาพยนตร์ได้แสดงถึงความขัดแย้งที่เกิดขึ้นของตัวละคร โดยส่วนมากภาพยนตร์ได้ถ่ายทอดแสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งภายในจิตใจของตัวละครที่มีต่อสิ่งที่ต้องการกระทำ เช่น คำร้องของเตียวเสี้ยนภายหลังที่ตั๋งโต๊ะตายแต่อุปราชหวางเวิ่นยังไม่วางใจในตัวลิโป้ จึงต้องการให้เตียวเสี้ยนฆ่าลิโป้ทิ้งเสีย ซึ่งก่อให้เกิดความขัดแย้งภายในจิตใจของเตียวเสี้ยนเพิ่มมากขึ้นโดยได้พรรณนาผ่านคำร้องที่ว่า

"ใบหน้าเขาเต็มไปด้วยรอยยิ้ม แต่หน้าข้ามีแต่หยดน้ำตา ข้ารู้สึกโศกเศร้าแต่เขากลับมีความสุข ชีวิตข้าช่างอาภัพนัก เกิดมาพบแต่ความโศกเศร้า ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนกำหนดไว้แล้ว ขอร้องเถิดตื่นจากความฝันเสียที สุดท้ายเหลือเพียงความตายชีวิตข้าต้องลงเอยแบบนี้หรือ"

เรื่องของฉาก (Setting) ที่พบเห็นในภาพยนตร์เรื่องเตียวเสี้ยนนี้นั้นภาพยนตร์แสดงให้เห็นถึงฉากที่เป็นฉากหลังของภาพยนตร์ว่า เรื่องราวเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นใน ปี150ยุครัชสมัยฮ่องเต้ฮั่นเซี่ยนตี้ (Xian of Han) เป็นช่วงเวลาสงครามที่มีสาเหตุมาจากตัวละครคือ ทรราชย์ตั๋งโต๊ะ(Dong Zhuo) ที่กุมอำนาจกดขี่ชาวบ้านทำให้บ้านเมืองวุ่นวายจนทำให้เหล่าคนต่อต้าน ตั๋งโต๊ะจึงเดินทางย้ายเมืองหลวงจากลั่วหยางไปฉางอันและบังคับฮ่องเต้เสด็จไปด้วย ชาวบ้านที่ไม่ยอมติดตามไปด้วยตั๋งโต๊ะก็สั่งเผาเมืองประชาชนจึงจำใจต้องย้ายเมืองหลวงจากลั่วหยางไปเมือง ฉางอัน ซึ่งภาพยนตร์ได้บรรยายสถานการณ์นี้ผ่านคำร้องถึงความเดือดร้อนที่เกิดจากตั๋งโต๊ะเอาไว้ว่า

"ปลายราชวงศ์ฮั่นแผ่นดินลุกเป็นไฟ ตั๋งโต๊ะกดขี่ชาวบ้าน แผ่นดินลุกเป็นไฟ ทั้งโจรผ้าเหลืองออกอาละวาดไปทั่ว ตั๋งโต๊ะรู้สึกกลัวจึงย้ายเมืองหลวงไปซีอันชาวบ้านไม่ยอมไปก็จุดไฟเผาเมืองลั่วหยาง เหล่าชาวบ้านน้ำตาหลั่งไหล หอบลูกจูงหลานไปทางตะวันตก"

จากคำร้องดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นถึงฉากที่แสดงถึงลักษณะการใช้ชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนที่ตกทุกข์ได้ยาก แร้นแค้น นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึง ความเชื่อในเรื่องค่านิยมของผู้คนที่มีต่อเรื่องของความฝันและการพยากรณ์โดยสะท้อนผ่านคำพูดของตั๋งโต๊ะในตอนที่มีทหารมาบอกว่ามีราชโองการแต่งตั้งให้ตั๋งโต๊ะเป็นฮ่องเต้ แล้วตั๋งโต๊ะกล่าวถึงว่าตนฝันเห็นมังกร เป็นต้น

ในแง่ของสัญลักษณ์ ภาพยนตร์เพลงงิ้วเรื่องเตียวเสี้ยนนี้นั้นมีการใช้สัญลักษณ์ในลักษณะการใช้ภาพสื่อเพื่อความหมายในการเปรียบเทียบ และการใช้สัญลักษณ์ทางเสียงนั้นจะเป็นไปในทางบทกลอนที่พรรณนาเปรียบเทียบ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- <u>*สัญลักษณ์ทางภาพ*</u> ตัวอย่างของสัญลักษณ์ทางเสียงที่สังเกตได้ คือ ภาพของการชักธงใหม่ขึ้นแทนที่ธงจักรพรรดิในตอนต้นเรื่อง แสดงให้เห็นถึงกองทัพของตั๋งโต๊ะมีอำนาจเหนือองค์จักรพรรดิ หรือ นกเป็ดน้ำคู่ที่แสดงถึง คู่รักคือลิโป้และเตียวเสี้ยน รวมถึงภาพเทียนที่โดนฟันขาดซึ่งเปรียบได้ถึงความสัมพันธ์ที่ขาดสะบั้นลงของลิโป้และตั๋งโต๊ะ

- *สัญลักษณ์ทางเสียง* การใช้คำพูดในลักษณะเชิงเปรียบเทียบถึงตั๋งโต๊ะและลิโป้ซึ่งเป็นบุรุษผู้มีอำนาจที่ตกอยู่ใต้เสน่ห์ของเตียวเสี้ยน ซึ่งแปลเป็นภาษาอังกฤษได้ว่า " Once wolf and tiger are now like dog and cat" นอกจากตัวอย่างนี้ คำพูดที่เตียวเสี้ยนกล่าวกับลิโป้ในเนื้อเรื่องตอนที่ตนเองรู้ว่าจะต้องฆ่าลิโป้และต้องการจะบอกเป็นนัยว่าทุกสิ่งทุกอย่างย่อมมีการเปลี่ยนแปลงโดยกล่าวว่า

"ทุกอย่างสวรรค์เป็นผู้ลิขิต เรื่องราวในโลกเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา
ฟ้าสดใสอาจมีพายุ แผ่นดินอยู่ๆก็อาจไหวได้"

หรือตอนที่ตั๋งโต๊ะรู้ว่าตัวเองจะได้เป็นฮ่องเต้ และกล่าวกับเตียวเสี้ยนว่า "เมื่อคือข้าฝันถึงมังกร" มังกรในที่นี้จึงถูกใช้เป็นสัญลักษณ์แสดงถึงอำนาจและความเป็นกษัตริย์ รวมไปถึงคำพูดที่ถือเป็นสัญลักษณ์ทางเสียงของคำเปรียบเปรยของเตียวเสี้ยน เช่นคำที่ว่า "ข้าเป็นบุปผามีมลทินยากจะลบล้าง" เป็นการเปรียบตัวของเตียวเสี้ยนที่เคยเป็นผู้หญิงของตั๋งโต๊ะมาก่อน เป็นต้น

สิ่งเหล่านี้นั้นถือเป็นตัวอย่างของการใช้สัญลักษณ์พิเศษ(Symbols) ที่แสดงให้เห็นในภาพยนตร์เรื่องนี้

ในด้านของมุมมองในการเล่าเรื่องของเรื่องเตียวเสี้ยนนี้ เป็นการดำเนินเรื่องผ่านการเล่าเรื่องจากจุดยืนแบบรอบด้าน (The Omniscient point of view) โดยการเล่าเรื่องผ่านรูปแบบการขับร้องแนวอุปรากรของผู้เล่าด้วยการบรรยายสถานการณ์ต่างๆรวมถึงความนึกคิดของตัวละครต่างๆในเนื้อเรื่อง ทั้งนี้ยังสามารถเล่าเรื่องโดยสับเปลี่ยนย้ายระหว่าง สถานที่และเวลาด้วย ของสถานการณ์ต่างๆ เป็นต้น

2. บทสรุปโครงสร้างการเล่าเรื่องของภาพยนตร์เรื่อง เตียวเสี้ยน ในลักษณะสังคม การเมืองการปกครองและ วัฒนธรรม

ในภาพยนตร์เรื่องเตียวเสี้ยนนี้แสดงถึงสภาพสังคมและวัฒนธรรมความเชื่อของผู้คนในด้านความเชื่อต่างๆ ไว้คือ ภาพยนตร์สะท้อนให้เห็นถึง สังคมจีนนั้นเป็นสังคมที่มีลักษณะถ่ายทอดทัศนคติต่อเรื่องความจงรักภักดีต่อชาติบ้านเมือง โดยถ่ายทอดผ่านตัวละครเช่น หวางเหวิ่นและ เตียวเสี้ยน รวมไปถึงการมุ่งแฝงเน้นย้ำในเรื่องการเคารพเชื่อฟังและตอบแทนบุญคุณของผู้มีอุปการคุณผ่านตัวละครดังกล่าว ภาพยนตร์ยังสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อของผู้คนที่มีต่อเรื่องของความฝันและการพยากรณ์

โดยสะท้อนผ่านคำพูดของตั๋งโต๊ะในตอนที่มีทหารมาบอกว่ามีราชโองการแต่งตั้งให้ตั๋งโต๊ะเป็นฮ่องเต้ แล้วตั๋งโต๊ะ กล่าวถึงว่าตนฝันเห็นมังกร เป็นต้นโดยในวัฒนธรรมจีนนี้มังกรถือเป็นสัตว์ใหญ่ตัวแทนของเทพเจ้าและถูกใช้แทนตัวกษัตริย์หรือฮ่องเต้ เนื่องจาก คนจีนมีความเชื่อว่าฮ่องเต้นั้นเป็นโอรสของสวรรค์เป็นตัวแทนของสวรรค์ ภาพยนตร์ยังแสดงให้เห็นว่าสังคมจีนยังมีความเชื่อต่อเรื่องของสวรรค์และความซื่อสัตย์ โดยได้ถ่ายทอดผ่านการที่ลิโป้นั้นได้กระทำการสาบานต่อฟ้าที่จะสังหารตั๋งโต๊ะ โดยคำสาบานนั้นถือเป็นสิ่งสำคัญที่คนยึดถือและปฏิบัติ

นอกจากนี้ภาพยนตร์ยังสะท้อนให้เห็นลักษณะทางสังคมที่เกี่ยวกับการเมืองการปกครองตามทัศนคติของขงจื๊อที่มีต่อเรื่องจริยธรรมในการปกครอง คือ ผู้ปกครองต้องมีจริยธรรมและศีลธรรมในการปกครองผู้ใต้ปกครองซึ่งจะนำพามาซึ่งความสงบสุขของรัฐ โดยในภาพยนตร์เรื่องนี้นั้นได้แสดงให้เห็นความสัมพันธ์คือ ระหว่างอุปราชหวางเหวินในฐานะผู้ปกครองที่มีจิตใจเมตตาต่อผู้ใต้ปกครองจึงทำให้เตียวเสี้ยนเกิดความจงรักภักดี ในขณะเดียวกันก็สะท้อนให้เห็นว่าตั๋งโต๊ะเป็นบุคคลที่ คิดคดทรยศต่อบ้านเมือง ไร้ซึ่งศีลธรรมและจริยธรรมในการปกครอง จึงทำให้ผู้อื่นต้องการต่อต้าน และทำมาซึ่งความไม่สงบสุขแก่รัฐและประชาชนจนเกิดกบฏโจรผ้าเหลืองขึ้น เป็นต้น

ในด้านวัฒนธรรมนั้นภาพยนตร์แสดงให้เห็นว่าเรื่องกิจการของบ้านเมืองและศึกสงครามนั้นเป็นเรื่องของบุรุษเพศโดยสตรีนั้นถูกห้ามไม่ให้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยสังเกตได้จากตัวละครเตียวเสี้ยนที่ต้องหลบเข้าไปภายในห้องในตอนที่มีทหารมาพบตั๋งโต๊ะ เป็นต้น โดยสตรีสมัยก่อนนี้นั้นมีสิทธิและหน้าที่เพียงแค่สิ่งที่แสดงถึงอำนาจของบุรุษและถูกใช้เป็นสิ่งที่สนองความต้องการของบุรุษเท่านั้น แต่ภาพยนตร์ยังสะท้อนให้เห็นว่าในสังคมอดีตนั้นสตรีมักถูกใช้เป็นเครื่องมือหรือกลยุทธ์หนึ่งในการกอบกู้บ้านเมืองหรือทำลายฝ่ายตรงข้าม เป็นต้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.2.2 ภาพยนตร์เรื่อง หวังเจาจวิน (Beyond The Great Wall / *Wang Zhaojun*) (1959)

ภาพที่ 4.3 ภาพยนตร์เรื่อง หวังเจาจวิน ของบริษัท ชอว์ บราเดอส์

ภาพยนตร์เรื่องหวังเจาจวินนี้เป็นภาพยนตร์ที่ดัดแปลงมาจากประวัติศาสตร์จีนในช่วงของราชวงศ์ฮั่นซึ่งเป็นเรื่องราวของหญิงงามที่พลิกแผ่นดินจีนด้วยการยอมเสียสละตัวเองเพื่อชาติ โดยภาพยนตร์เรื่องนี้ได้เปิดเรื่อง ด้วย ภายในพระราชวังหลวงที่มีเหล่าสาวงามเข้าถวายตัวเพื่อเป็นสนมของฮ่องเต้ โดยฮ่องเต้จะเลือกสาวงามเหล่านั้นด้วยภาพวาดเหมือนที่วาดโดยจิตรกรแห่งวังหลวง นามว่าเหมาเอี๋ยนโซ่ว หวังเจาจวินก็เช่นเดียวกันนางเข้ามาถวายตัวในวัง ขณะที่กำลังรอให้เหมาเอี๋ยนโซ่ววาดภาพนางอยู่นั้น นางจึงได้รู้ความจริงว่าภาพที่วาดออกมาได้สวยงามจนเป็นที่ต้องตาของฮ่องเต้นั้นต้องติดสินบนให้แก่เหมาเอี๋ยนโซ่วถึงร้อยตำลึงทอง แต่หวังเจาจวินนั้นไม่ยอมติดสินบนแก่เหมาเอี๋ยนโซ่วจึงทำให้ต้องอยู่อย่างเดียวดายภายในวังเป็นเวลาถึงสามปีเต็มจวบจนในคืนหนึ่งฮ่องเต้มาพบนางโดยบังเอิญเนื่องจากเสียงพิณผีผาที่นางดีด เมื่อฮ่องเต้พบหวังเจาจวินจึงไต่ถามและถามหารูปวาดของนาง เมื่อฮ่องเต้รู้ถึงเรื่องการติดสินบนในการวาดภาพก็ทรงกริ้ว สั่งให้นำตัวเหมาเอี๋ยนโซ่วมาลงโทษพร้อมกับสั่งให้ล้มเลิกระบบการวาดภาพคัดเลือกสาวงาม แต่เหมาเอี๋ยนโซ่วได้หนีไปแล้ว

เวลาผ่านไปหวังเจาจวินกลายเป็นสนมคู่ใจฮ่องเต้ในขณะที่เหมาเอี๋ยนโซ่วได้หนีจากแผ่นดินฮั่นมาอยู่ในค่ายของข่านเผ่าซุงหนูแห่งมองโกล และได้โกหกว่าเป็นทูตที่ฮ่องเต้ส่งมา เพื่อเจรจาเรื่องที่จะยกหวังเจาจวินให้อภิเษกกับเผ่าซุงหนูเพื่อผูกไมตรีสองประเทศ โดยอ้างว่าหวังเจาจวินเป็นองค์หญิงของแผ่นดินฮั่น พร้อมกับนำภาพวาดหวังเจาจวินถวายให้แก่ข่าน ท่านข่านจึงรีบจัดขบวนสินสอดพร้อมทูตไปยังเมืองหลวง เมื่อฑูตมาถึงแผ่นดินฮั่นฮ่องเต้ทราบก็กริ้วว่าเป็นแผนของเหมาเอี๋ยนโซ่วและให้ฑูตกลับไปบอกว่าไม่มีทางยกให้ ด้วยเหตุนี้จึงเป็นเหตุให้ข่านของเผ่าซุงหนูแห่งมองโกลยกทัพมาตีแผ่นดินฮั่นทำให้เกิดสงครามระหว่างสองเมืองขึ้นอีกครั้ง เมื่อหวังเจาจวินรู้เรื่องทั้งหมดก็เสียใจต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแต่ก็ยอมเสียสละตัวเองเพื่อแผ่นดินและฮ่องเต้จะได้กลับมาสู่ความสงบสุข จึงตกลงยอมแต่งงานให้กับเผ่าซุงหนู เมื่อถึงเผ่าซุงหนูหวังเจาจวินได้ขอให้ท่านข่านรับปากที่จะไม่รุกรานแผ่นดินจีนอีก และชำระแค้นโดยการสั่งตัดหัวเหมาเอี๋ยนโซ่ว หลังจากนั้นในคืนวันก่อนแต่งงานระหว่างจุดธูปไหว้ฟ้าดินนั้นหวังเจาจวินก็ได้กระโดดหน้าผาตายหวังให้คลื่นทะเลพัดร่างของตนกลับคืนสู่มาตุภูมิ

1. รูปแบบองค์ประกอบด้านต่างๆของงิ้วในการเล่าเรื่องในภาพยนตร์

ภาพยนตร์เรื่องนี้หากนำมาวิเคราะห์แนวเรื่องทางวรรณกรรมที่ใช้ในการแสดงซึ่งได้รับอิทธิพลจากงิ้วนั้น ถือว่าจัดอยู่ในประเภทของ แนวเรื่องเกี่ยวกับประเทศชาติและสงคราม เป็นหลักเพราะเป็นเรื่องที่นำเอาเหตุการณ์จริงในประวัติศาสตร์มาดัดแปลงและถ่ายทอด โดยได้อาศัยเรื่องราวที่กล่าวถึงความรักความสัมพันธ์ระหว่างของฮ่องเต้กับหวังเจาจวิน เป็นเพียงเนื้อหาส่วนรอง โดยที่เนื้อหาหลักจะมุ่งเน้นเสนอเนื้อหาที่เกี่ยวกับ ความจงรักภักดีต่อชาติ การคิดคดทรยศต่อบ้านเมือง อีกทั้งยกย่องเชิดชูสตรีเพศผ่านตัวละครต่างๆ เช่น หวังเจาจวิน และ เหมาเอี๋ยนโซ่ว เป็นต้น

1.1 การวางบทบาทสถานภาพทางสังคมของตัวละคร

ภาพยนตร์เรื่อง หวังเจาจวิน นี้นั้นมีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักความสัมพันธ์ของฮ่องเต้กับนางสนม และสงครามที่เกิดจากขุนนางผู้คิดคดทรยศต่อบ้านเมือง ดังนั้นภาพยนตร์ได้แสดงถึงความสัมพันธ์ของเรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น ซึ่งสามารถจำแนกการจัดวางสถานภาพทางสังคมของตัวละครที่ใช้ในการวางตัวละครของงิ้วได้ดังนี้

-*ตัวละครที่อยู่ในชนชั้นจักรพรรดิและราชวงศ์*

ฮ่องเต้ ตัวละครฮ่องเต้นี้ถือเป็นตัวละครที่มีลักษณะแบน(Flat Character) ตามแบบฉบับของงิ้ว คือ เป็นตัวละครฝ่ายดี กล้าหาญ มีที่มีจิตใจดี ไม่มีพิษภัยและมีคุณธรรม สง่าผ่าเผย ตัวละครตัวนี้หากวิเคราะห์ตามแง่คุณสมบัติ ถือได้ว่าเป็นตัวละครที่ เป็นผู้กระทำ (Active) โดยวิเคราะห์ได้จากการที่ตัวฮ่องเต้นั้นสามารถตัดสินใจได้โดยไม่ต้องคอยเชื่อฟังคำสั่งและความคิดเห็นของหัวหน้าขันทีหรือผู้อื่น เป็นต้น

หวังเจาจวิน หวังเจาจวินนั้นเป็นตัวละครที่ถูกจัดอยู่ในชนชั้นพระราชวงศ์เนื่องจากมีตำแหน่งเป็นพระสนมเอกแห่งแผ่นดินฮั่น และในตอนท้ายเรื่องก็ได้รับตำแหน่งเปรียบเสมือนฮองเฮาของเผ่า ซุงหนู ตัวละครหวังเจาจวินนั้นเป็นตัวละครที่มีบุคลิกลักษณะแบบแบนตามแบบฉบับบทบาทตัวละครของงิ้ว(Flat Character) กล่าวคือเป็นตัวละครที่ไม่มีความซับซ้อน เป็นตัวละครฝ่ายดี จงรักภักดีต่อฮ่องเต้ และบ้านเมือง มีความซื่อสัตย์ เมตตากรุณา และความเสียสละ ในแง่คุณสมบัติของตัวละครก็ถือว่าเป็นตัวละครที่เป็นผู้กระทำ (Active) เพราะถึงแม้จะตกอยู่ในสถานการณ์ลำบากเช่นใด ก็สามารถพึ่งพาตัวเองและเด็ดเดี่ยวในการตัดสินใจโดยไม่ถูกครอบงำทางความคิดจากตัวละครตัวอื่น สังเกตได้จากหลายๆฉาก เช่น ตอนต้นเรื่องที่รอให้เหมาเอี๋ยนโซ่ววาดรูป มีความคิดแน่วแน่ไม่ยอมทำตามด้วยการติดสินบนแก่เหมาเอี๋ยนโซ่ว หรือ ตอนที่แต่งไปสู่เผ่าซุงหนูก็สามารถใช้ถ้อยคำวาจาทำให้ข่านยอมตกลงที่จะไม่รุกรากแผ่นดินฮั่น เป็นต้น

ข่านแห่งเผ่าซุงหนู ตัวละครข่านแห่งเผ่าซุงหนูในเรื่องนี้ ถือได้ว่าเป็นตัวละครที่ มีลักษณะแบบแบน(Flat Character) กล่าวคือ เป็นตัวละครที่มีสัจจะรักษาคำพูด ยุติธรรม กล้าหาญ ตามแบบฉบับของตัวละครของงิ้ว ถึงแม้ในภาพยนตร์นั้นจะแสดงให้เห็นว่าเป็นศัตรูแต่เนื่องด้วยความเข้าใจผิดและในตอนท้ายก็ได้รักษาสัจจะคำมั่นสัญญาที่จะไม่รุกรานแผ่นดินฮั่น ในด้านลักษณะของตัวละครถือได้ว่าเป็นตัวละครที่เป็นผู้ถูกกระทำ (Passive) อย่างเห็นได้ชัด โดยจะถูกครอบงำทางความคิดและการตัดสินใจจากเหมาเอี๋ยนโซ่วโดยปราศจากการไตร่ตรอง รวมถึงการถูกชักจูงทางความคิดและการตัดสินใจโดย หวังเจาจวินในภายหลังของเนื้อเรื่อง เป็นต้น

-ตัวละครที่อยู่ในชนชั้นสูง

เหมาเอี๋ยนโซ่ว ในเรื่องนี้มีตำแหน่งเป็นจิตรกรหลวงของราชสำนัก เหมาเอี๋ยนโซ่วถือเป็นตัวละครที่มีลักษณะด้านเดียว(Flat Character) ตามแบบฉบับของงิ้ว กล่าวคือเป็นตัวละครที่แสดงให้เห็นชัดเจนถึง นิสัยที่คดโกง เจ้าเล่ห์เพทุบาย ไม่มีความรักความซื่อสัตย์ต่อแผ่นดิน ตั้งแต่ต้นเรื่องจนถึงช่วงท้าย และทำได้ทุกอย่างเพื่อให้ตัวเองไม่เดือดร้อนถึงแม้จะขายชาติ ในแง่ลักษณะของตัวละครนั้นถือว่าเป็นตัวละครที่เป็นผู้กระทำ (Active) เพราะไม่ถูกครอบงำทางความคิดจากผู้อื่นจากผู้อื่นในทางตรงกันข้ามกลับเป็นฝ่ายที่ครอบงำทางความคิดแก่ผู้อื่น โดยเฉพาะข่านแห่งเผ่าชุงหนู

นอกจากนี้ตัวละครที่จัดอยู่ในชนชั้นสูงนี้ยังรวมไปถึงตัวละครประกอบในภาพยนตร์ คือ หัวหน้าขันที ซึ่งเป็นตัวละครที่คอยรับใช้กษัตริย์ และขุนพลหวัง ที่มีตำแหน่งเป็รแม่ทัพฝ่ายหน้าที่คอยอารักขา หวังเจาจวิน เดินทางไปยังมองโกล เป็นต้น

-ตัวละครที่อยู่ในชนชั้นสามัญชน ตัวละครที่ถูกจัดอยู่ในชนชั้นสามัญชนในเรื่องนี้นั้น ได้แก่ นางกำนัล และทหารชั้นผู้น้อยทั้งฝ่ายของฮั่นและเผ่าชุงหนู ซึ่งถือเป็นตัวละครประกอบไม่ได้มีส่วนสำคัญต่อเนื้อเรื่องเท่าใดนัก

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้นนี้ภาพยนตร์ได้เอาการวางลักษณะโครงเรื่องแบบงิ้วมาเป็นส่วนประกอบ กล่าวคือ ตัวละครหลักจะอยู่ในชนชั้นจักรพรรดิและราชวงศ์ และชนชั้นสูง เพราะภาพยนตร์เรื่องนี้แสดงถึง เรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ พงศาวดารที่เกี่ยวกันกับราชสำนักซึ่งตรงกับงิ้วในลักษณะที่มักวางบทบาทตัวละครและแสดงเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว

1.2 การลำดับเรื่อง ภาพยนตร์เพลงงิ้วนั้นมีการลำดับเรื่องที่คล้ายคลึงและใกล้เคียงกับงิ้วแทบในทุกเรื่อง กล่าวคือ มีลักษณะที่ตัวละครที่สำคัญจะปรากฏตัวขึ้นครั้งแรกและแสดงให้เห็นถึงภูมิหลังของตนเองว่าเป็นใครและเป้าหมายต้องการจะทำอะไรหรือเผชิญหน้ากับปัญหาอย่างไร เมื่อถึงช่วงปัญหาที่เกิดขึ้นของตัวละครในช่วงตอนต้นและกลางเรื่องที่ตัวละครฝ่ายดีจะต้องเผชิญกับปัญหาเคราะห์กรรมต่างๆ หรือไม่ก็ต้องสูญเสียบุคคลใกล้ชิด จนในที่สุดหาทางคลี่คลายได้ด้วยของวิเศษหรือผู้ช่วยเหลือบางคน และเมื่อถึงบทสรุปตัวละครฝ่ายดีก็จะได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่าและตัวละครฝ่ายร้ายจะพ่ายแพ้หรือเสียชีวิตไป และถ้าเป็นเรื่องของช่วงเวลาก็จะเป็นการเล่าเรื่องแบบตามช่วงปฏิทินเวลาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนไปหลัง

ดังนั้นจากลักษณะข้างต้นนี้ ภาพยนตร์เรื่อง หวังเจาจวินนี้ ได้เปิดเรื่องแสดงให้เห็นถึงช่วงเวลาและสถานที่ว่าเรื่องราวนี้เกิดขึ้นภายในวังหลวงและมีการการคัดตัวสนมจากภาพวาด ดังคำร้องที่บรรยายไว้ว่า

"รัชสมัยที่10ของราชวงศ์ฮั่น 18ปีของการครองราชย์ของฮ่องเต้หยวน ลมอุ่นๆของฤดูใบไม้ผลิมาถึง นกส่งเสียงร้องอยู่บนต้นไม้ พยายามจะยืนเด่นอยู่ในกลุ่ม มีหญิงงามจำนวนมากรอเข้าเฝ้าฮ่องเต้อยู่ ฮ่องเต้ที่เจ้าชู้ยังไม่พึงพอใจ ยังคงคัดเลือกสาวงามจากภาพวาด อาศัยภาพเหมือนคัดหญิงงาม"

ในฉากเริ่มเรื่องนี้ภาพยนตร์ได้แสดงให้เห็นถึงตัวละครว่าเป็นใครมาจากไหน มีเป้าหมายอย่างไรและ มีปมขัดแย้งอะไรตามแบบการลำดับเรื่องของงิ้ว ซึ่งในฉากนี้มีการเปิดฉากตัวละครเอก คือ หวังเจาจวินเป็นคนพื้นเพ จื่อกุ้ยและได้เข้าวังมากำลังรอให้เหมาเอี๋ยนโซ่ววาดภาพอยู่ แต่เมื่อรู้ว่าเหมาเอี๋ยนโซ่วนั้นต้องการสินบนจำนวนร้อยตำลึงทอง นางจึงไม่ยอมและด่าว่าขับไล่เหมาเอี๋ยนโซ่

เนื้อเรื่องดำเนินต่อ ให้เห็นถึงนางสนมคนอื่นที่ถูกเลือกตัวจากภาพวาดของเหมาเอี๋ยนโซว ในขณะที่หวังเจาจวินเนื่องจากไม่ยอมในการติดสินบน จึงได้แต่รอคอยและถูกลืมต้องอยู่อย่างเดียวดายในตำหนักจนผ่านไปหลายฤดูกาลเป็นระยะเวลาถึงสามปีซึ่งตัวละครได้พรรณนาอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครที่เกิดความเหงาและโดดเดี่ยวกับสังคมที่อยู่ผ่านคำร้องเอาไว้ว่า

"หรือว่าดวงตาข้าไม่สวยพอ หรือข้าคงจะไม่สวยพอ หรือรูปร่างไม่งามระหง
ข้าทั้งงามและรูปร่างก็งามระหง มีอะไรที่ด้อยกว่าคนอื่น มีอะไรที่สู้คนอื่นไม่ได้
ทำไมข้าถึงไม่มีวาสนา ข้าได้แต่เพียงเก็บความอดทนรอเท่านั้น"

"จากฤดูหนาวจนถึงฤดูร้อน จากฤดูร้อนรอถึงฤดูใบไม้ผลิ เป็นเวลาสามปีเต็ม
ทุกอย่างยังคงเหมือนเดิม ความงามของข้าช่วยอะไรข้าไม่ได้
ไม่ใช้ทองคำซื้อลายเส้น มีความงามก็ไร้ประโยชน์ คิดถึงความหลัง น้ำตาก็ไหลริน
ข้ายังจำวันที่จากครอบครัวมาได้ ใครจะรู้ว่ากลางคืนข้าอยู่ลำพังกับแสงตะเกียง "

ในส่วนของการพัฒนาเนื้อเรื่องนี้ คือ ตอนที่ฮ่องเต้มาพบหวังเจาจวินในตอนค่ำคืนเนื่องจากได้ยินเสียงพิณอันโศกเศร้าของนางที่บรรเลงถึงโชคชะตาตัวเองที่ต้องโดดเดี่ยวในพระราชวังหลวง หลังจากนั้นฮ่องเต้ได้สั่งให้ไปเอาภาพวาดของหวังเจาจวินมา เมื่อเปิดดูกลับแตกต่างจากตัวจริงอย่างมากพร้อมกับได้รับรู้เรื่องราวทั้งหมดถึงเรื่องการติดสินบนของเหมาเอี๋ยนโซว จึงสั่งให้จับตัวมาลงโทษ แต่เขาหลบหนีออกไปนอกวังได้ และฮ่องเต้ได้สั่งให้ยกเลิกระบบการคัดเลือกสนมด้วยการวาดภาพ และหวังเจาจวินได้กลายเป็นพระสนมที่โปรดปราณที่สุดนับจากนั้นมาดังคำร้องที่บรรยายสถานการณ์ตอนนี้เอาไว้ว่า

> "เช้าดื่มเหล้า เย็นเล่นหมากรุก อยู่เป็นคู่ด้วยกันตลอดเวลา จากนั้นเป็นต้นฮ่องเต้ก็ทรงไม่มองคนอื่นอีกเลย ตอนนี้ภาพวาดทั้งหมดก็เหมือนสิ่งไร้ค่า"

ต่อจากนั้นภาพยนตร์แสดงให้เห็นถึงปมปัญหาที่เข้มข้นขึ้นกล่าวคือเหมาเอี๋ยนโซ่ว หนีมาอยู่ที่ค่ายของข่านแห่งเผ่าซิงหนู และแสร้งทำเป็นว่าตนเองเป็นทูตของเมืองฮั่นที่ฮ่องเต้ส่งมาเพื่อเจรจาผูกสัมพันธไมตรีโดยจะยกหวังเจาจวินให้สมรสด้วยเพื่อสมานฉันสองดินแดน พร้อมกับนำรูปภาพหวังเจาจวินที่วาดขึ้นมาใหม่ถวายแก่ท่านข่าน เมื่อข่านได้ยินดังนั้นและเห็นภาพวาดของหวังเจาจวินจึงเกิดความลุ่มหลงในตัวนางเพราะนึกได้ว่าเคยพบเห็นมาแล้วครั้งหนึ่งเลยสั่งให้คณะทูตยกขบวนสินสอดมาถึงเมืองหลวง โดยจุดนี้ภาพยนตร์ได้เริ่มเผยให้เห็นถึงปัญหาของเหตุการณ์ว่าเมื่อคณะทูตมาถึงฮ่องเต้รู้เรื่องว่าทั้งหมดนั้นเป็นเรื่องแต่งขึ้นของเหมาเอี๋ยนโซ่วก็กริ้วและได้ปฏิเสธกลับไป ทำให้ข่านไม่พอใจยกทัพมาตีเมืองฮั่นเพื่อแย่งชิงหวังเจาจวินทำให้เกิดสงครามขึ้นอีกครั้ง

หลังจากนั้นภาพยนตร์ดำเนินมาถึงในช่วงกลางเรื่องที่ตัวละครหวังเจาจวินนี้ต้องเผชิญกับเคราะห์กรรมต่างๆคือ ต้องพลัดพรากจากคนรัก และบ้านเกิดที่ต้องถูกแต่งให้แก่เผ่าซุงหนูเพื่อปกป้องและเสียสละเพื่อประเทศชาติซึ่งภาวะความโศกเศร้าและขัดแย้งของตัวละครในช่วงนี้ถูกถ่ายทอดผ่านคำร้องของหวังเจาจวิน เอาไว้ว่า

> "เพื่อประชาชนไม่ควรอยู่ เพื่อฮ่องเต้แล้วยิ่งควรจะไป หากไปเรื่องทุกอย่างก็จบ
> ไม่ไปก็อยู่อย่างไม่สงบ ถ้าจะให้ราษฎรร่ำไห้ก็ให้ข้าทุกข์คนเดียวดีกว่า ฮ่องเต้ทรงมีน้ำพระทัยกับข้ามาก ต่างเมืองแม้จะลำบากข้าอยู่ได้ เพื่อความสงบสุขของบ้านเมือง
> เพื่อความปลอดภัยของฮ่องเต้ นอกจากนั้นแล้วข้าไม่ต้องการอะไรอีก"

เรื่องราวดำเนินมาถึงตอนท้ายนั้น เมื่อหวังเจาจวินเดินทางมาถึงหวังเจาจวินได้ถูกแต่งตั้งให้เป็น "หูหนิงเอี๋ยจือ" ซึ่งแปลว่า ผู้นำความสงบสุขและสันติภาพมาสู่ชนเผ่าซงหนู หลังจากนั้นนางได้ขอให้ท่านข่านรับปากกฎสามข้อ หนึ่งคือ ต้องไม่รุกรานแผ่นดินฮั่นอีกและจะเป็นทัพหน้าให้แก่แผ่นดินฮั่นตลอดไป สอง คือ ขอรูปวาดคืนให้แก่นางและได้มอบให้แม่ทัพนำกลับไปถวายฮ่องเต้ และสาม คือ ต้องการพบเหมาเอี๋ยนโซ่ว ซึ่งท่านข่านได้ยอมตกลงทั้งสามข้อ เมื่อหวังเจาจวินได้พบเหมาเอี๋ยนโซ่วแล้ว นางก็ชำระแค้นด่าทอเป็นคนขายชาติไร้จิตสำนึกจนในที่สุดเหมาเอี๋ยนโซ่วก็ถูกประหาร และในคืนวันก่อนแต่งงานนั้นหวังเจาจวินได้กราบไหว้ฟ้าดินทำตามประเพณีของชาวฮั่นแล้วจึงตัดสินใจกระโดดหน้าผาเสียชีวิตหวังให้คลื่นทะเลพัดร่างของตนกลับสู่แผ่นดินฮั่นบ้านเกิดเนื่องจากไม่สามารถทรยศบ้านเมืองและคนรักได้ ดังคำร้องของตัวละครที่ร้องไว้ว่า

> "ใจของข้าบริสุทธิ์ เหมือนเช่นน้ำ เย็นดั่งน้ำแข็ง ข้าจะไม่ทำให้พ่อแม่อัปยศอดสู
> และไม่อาจทรยศต่อฮ่องเต้ได้ ยินยอมไปพร้อมกับแม่น้ำ คลื่นจะพาไปยังบ้านเกิดเมืองนอน"

โดยในแง่ของการลำดับเวลานั้นภาพยนตร์เรื่องนี้ได้มีรูปแบบการเล่าเรื่องที่เป็นรูปแบบของการเล่าเรื่องตามปฏิทินเวลาตามเหตุการณ์ก่อนไปหลังเฉกเช่นการลำดับเรื่องของงิ้ว

1.3 ***องค์ประกอบด้านการผสมผสานระหว่างสิ่งต่างๆที่ได้รับอิทธิพลมาจากงิ้ว*** ภาพยนตร์เรื่องหวังเจาจวินนี้นอกจากได้ได้รับอิทธิพลมาจากงิ้วในการวางโครงเรื่องในด้านการวางบทบาทสถานภาพทางสังคมของตัวละคร แนวเรื่องทางวรรณกรรมที่ใช้ในการแสดงและการลำดับเรื่องแล้วนั้น ยังได้รับเอาอิทธิพลของงิ้วในด้านอื่นๆมาเป็นส่วนช่วยในด้านองค์ประกอบต่างๆ เช่น การดำเนินเรื่องราวและถ่ายทอดความรู้สึกของตัวละครผ่านการร้องด้วยท่วงทำนองและท่าทางที่เหมือนบทพรรณนาและสนทนาของงิ้ว

ในด้านแบบแผนรูปลักษณ์ของงิ้วในแง่ สอดแทรกศีลธรรมความดีนั้นภาพยนตร์เรื่องนี้สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นของเรื่องความรักชาติ และซื่อสัตย์ต่อแผ่น และความเสียสละส่วนตัวเพื่อส่วนรวม โดยสิ่งนี้ได้ถูกสะท้อนผ่านทัศนคติและคำร้องของตัวละคร หวังเจาจวินที่รักชาติบ้านในตอนท้ายเรื่องของภาพยนตร์ไว้ดังนี้

"จอกแรกดื่มให้ฟ้าดิน อวยพรให้ฮ่องเต้ปกครองบ้านเมือง ปราการธรรมชาติ ทหาร
และบ้านเมืองนั้นจะทำให้บ้านเมืองข้าเข้มแข็ง ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์"
"เหล้าจอกที่สองขอให้ทหารทั้งหลายปกป้องบ้านเมืองอย่างเข้มแข็ง อย่าให้ข้าศึกกำเริบเสิบ
สานได้อีก"
"เหล้าจอกที่สามขอให้มีฤดูเก็บเกี่ยวที่อุดมสมบูรณ์ มีเพียงพอสำหรับประชาชนและเหล่าทหาร
ขอให้ทหารปกป้องรักษาชายแดนอย่างเข้มแข็ง"

1.4 องค์ประกอบด้านอื่นๆในภาพยนตร์

ในแง่การวิเคราะห์ภาพยนตร์ในด้านความขัดแย้งของตัวละครนั้น ภาพยนตร์ได้แสดงถึงความขัดแย้งต่างๆของตัวละครที่เกิดขึ้น โดยภาพยนตร์ได้ถ่ายทอดแสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งที่ตัวละครหลักคือ หวังเจาจวินมีต่อเหมาเอี๋ยนโซ่ว เนื่องจากเป็นคนขายชาติ คิดคด และทำให้นางต้องทนทุกข์ดังคำร้องของตัวละครที่ด่าทอไว้ว่า

"ใจของเจ้าร้ายยิ่งกว่าเสือ พู่กันของเจ้าคมกว่าดาบเสียอีก วาดทุกสิ่งตามแต่ใจเจ้า
มีคนเท่าไหร่ต้องพังพินาศด้วยพู่กันของเจ้า เจ้าทำให้ข้าถูกคุมขังอยู่ในตำหนักเย็นถึง
สามปี เจ้าให้ร้ายข้าจนต้องมาอยู่ต่างบ้านต่างเมือง ข้าโดนทำร้ายคนเดียวไม่เป็นไร แต่
เจ้าไม่ควรที่จะทรยศขายชาติ ตัวเป็นชาวฮั่นควรจะซื่อสัตย์ต่อบ้านเมือง สงครามสู้รบ
กันจนถึงวันนี้ ชาวฮั่นต้องอดทนมากแค่ไหน เสียเลือดเนื้อไปมากน้อยแค่ไหนมีคน
ตายไปแล้วมากเท่าไหร่"

"แม่ทัพสี่เหลียงต่อสู้กับข้าศึกอย่างกล้าหาญ มีทหารห้าพันเหมือนมีหมื่น
เมื่อทหารตกอยู่ในวงล้อมเสียเลือดเสียเนื้อไปมากมาย ซู่หวูถูกจับเป็นเชลยยอมตายแต่
ไม่ยอมขายชาติ เลี้ยงแพะอยู่สิบเก้าปีแต่ยังคงไม่ยอมเปลี่ยนอุดมการณ์
ไม่เหมือนกับเจ้าที่ยอมก้มหัวกระดิกหาง ไม่มีใครเลวทรามต่ำช้าเช่นเจ้า เจ้าไม่มีใจ
เมตตาทำร้ายคนทั้งประเทศ บนโลกนี้ไม่มีที่สำหรับเจ้า ถึงจับเจ้าหั่นเป็นหมื่นๆชิ้น
ก็ใช้ความผิดไม่หมด"

ซึ่งจากคำร้องข้างต้นของตัวละครหวังเจาจวินแสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งที่ตนมีต่อเหมาเอี๋ยนโซ่วที่มีจิตใจคิดคด ทรยศ ขายชาติ เป็นต้น

เรื่องของฉาก (Setting) ที่พบเห็นในภาพยนตร์เรื่อง หวังเจาจวินนี้นั้นภาพยนตร์แสดงให้เห็นถึงช่วงเวลาที่เป็นฉากหลังของภาพยนตร์ไว้ว่าเป็นเรื่องที่ดัดแปลงมาจากทางประวัติศาสตร์ของจีนที่เกิดในช่วงสามก๊ก ดังนั้นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจึงอยู่ในช่วงของสมัยราชวงศ์ฮั่นตะวันตก (Han Dynasty) รัชสมัยแผ่นดินของจักรพรรดิ ฮั่นหยวนตี้ (Emperor Yuan of Han) ประมาณปี 75-33ปี ก่อน คริสต์ศักราช (75 BC–33 BC) โดยมีเมืองฉางอันเป็นเมืองหลวง โดยในเวลานั้น แผ่นดินจีนต้องสู้รบกับข้าศึกชายแดนอยู่ตลอดเวลา ทั้งเผ่าอูฮวน และเผ่าซุงหนูโดยสังเกตได้จากเหตุการณ์ตามเนื้อเรื่อง และในภายหลังแผ่นดินฮั่นจึงได้ผูกสัมพันธไมตรีกับเผ่าซุงหนูทำให้ชายแดนทางด้านตะวันตกสงบสุขเป็นระยะเวลายาวนาน

ในลักษณะความเป็นอยู่ของผู้คนในภาพยนตร์เรื่องนี้สามารถแบ่งฉากการดำเนินชีวิตได้ออกเป็นสองอย่าง คือ หนึ่ง ฉากสภาพการดำเนินชีวิตของผู้คนในแผ่นดินจีน คือ เมืองฉางอัน และ อีกสถานที่คือ ความเป็นอยู่ของค่ายแห่งเผ่าซุงหนู โดยเนื้อเรื่องแสดงถึงสภาพสังคมของแผ่นดินฮั่นโดยเฉพาะในเมืองหลวงว่า อุดมสมบูรณ์ แต่ในขณะที่ดินแดนทางมองโกล ของเผ่าซุงหนู นั้นกันดารและแห้งแร้ง มีแต่ทะเลทราย อยู่กินกันอย่างกันดาร รวมถึงสภาพความเป็นอยู่ทางสังคมในเรื่องที่มีการสู้รบกันอยู่ตลอดเวลา

นอกจากนี้ฉากที่แสดงถึงลักษณะการใช้ชีวิตความเป็นอยู่ของในแง่ของสภาพแวดล้อมเชิงนามธรรม ค่านิยมและธรรมเนียม ประเพณีที่มีต่อระบอบการเมืองการปกครองคือ ธรรมเนียมของการผูกสัมพันธไมตรีระหว่างแคว้นด้วยการแต่งงานเชื่อมความสัมพันธ์กัน นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงธรรมเนียมประเพณีในวัง ในเรื่องการคัดเลือกนางสนมในสมัยยุคนั้นที่คัดเลือกมาจากภาพวาด การติดสินบนแก่ขุนนางเพื่อให้ได้มาซึ่งอำนาจ และ บารมี รวมไปถึงธรรมเนียมประเพณีเรื่องของการเคารพฟ้าดินและบุพการีในพิธีแต่งงานซึ่งสามารถเห็นได้จากในตอนท้ายของภาพยนตร์ เป็นต้น

ในแง่ของสัญลักษณ์ ภาพยนตร์เพลงงิ้วเรื่อง หวังเจาจวินนี้นั้นมีการใช้สัญลักษณ์ในลักษณะการใช้ภาพสื่อเพื่อความหมายในการเปรียบเทียบ และการใช้สัญลักษณ์ทางเสียงนั้นจะเป็นไปในทางบทกลอนที่พรรณนาเปรียบเทียบ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- *สัญลักษณ์ทางภาพ* สัญลักษณ์ทางภาพ คือ ฉากที่ท่านข่านสั่งให้นำตัวเหมาเอี๋ยนโซ่วไปตัดหัว แล้วภาพเผยให้เห็นถึงทหารของเผ่าชุงหนูย่างแกะและใช้มีดฟันคอแกะขาด ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ทางภาพที่แสดงถึงการประหารด้วยวิธีตัดหัว

- *สัญลักษณ์ทางเสียง* ตัวอย่างของสัญลักษณ์ทางเสียงที่สังเกตได้ คือ ในช่วงต้นของภาพยนตร์ที่หวังเจาจวินนั้นไม่ได้รับความสนใจและถูกละเลยให้อยู่ในตำหนักจึงรำพึงกับตัวเองว่า "มีชีวิตเหมือนกองกระดาษเก่าๆ" ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบ ตัวเองถูกทิ้งเหมือนเศษกระดาษที่ไม่มีใครสนใจ นอกจากนี้เสียงดีดพิณผีผาของหวังเจาจวินสามารถเป็นสัญลักษณ์แสดงถึง ความโศกเศร้าของนางที่มีหรือเช่นในท้ายเรื่องของภาพยนตร์ สัญลักษณ์ทางเสียงที่เกิดจากคำพูดของ หวังเจาจวินที่ด่าทอเหมาเอี๋ยนโซ่วว่า "พู่กันของเจ้า คมกว่าดาบ" ซึ่งหมายถึงใช้ความสามารถในการวาดภาพเพื่อกำหนดความเป็นไปของคนสามารถทำลาย คนอื่นและฆ่าคนทั้งเป็นได้ ซึ่งในที่นี้หมายถึง นางสนมในวัง หรือคำพูดของตัวหวังเจาจวิน เป็นต้น

ทั้งสัญลักษณ์ทางเสียงและทางภาพที่กล่าวมานี้จัดได้ว่าเป็นการใช้สัญลักษณ์พิเศษ(Symbols) ที่แสดงให้เห็นในภาพยนตร์

ประเด็นท้ายสุดนี้ มุมมองของการเล่าเรื่องในภาพยนตร์เรื่องนี้นั้น เป็นการดำเนินเรื่องผ่านการเล่าเรื่องจากจุดยืนแบบรอบด้าน (The Omniscient point of view) โดยการเล่าเรื่องผ่านรูปแบบการขับร้องแนวอุปรากรของผู้เล่าด้วยการบรรยายสถานการณ์ต่างๆรวมถึงความรู้สึกนึกคิดอารมณ์ของตัวละครในเรื่องให้เห็นได้อย่างเด่นชัด รวมทั้งรับรู้ได้ถึงสถานการณ์ที่ต่างสถานที่และเวลา เป็นต้น

2. บทสรุปโครงสร้างการเล่าเรื่องของภาพยนตร์เรื่อง หวังเจาจวิน ในลักษณะสังคม การเมืองการปกครองและ วัฒนธรรม

ในภาพยนตร์เรื่องหวังเจาจวินนี้ได้แสดงให้เห็นถึงสภาพสังคมและวัฒนธรรมความเชื่อของผู้คนในด้านความเชื่อต่างๆ โดยสิ่งที่เห็นได้เด่นชัดคือ สภาพทางการเมืองการปกครองที่สะท้อนให้เห็นผ่านในท้องเรื่องที่ยังคงมีการสู้รบเพื่อการแย่งชิงดินแดนซึ่งกันและกันโดยมีการส่งเครื่องบรรณาการต่างๆในการเจริญสัมพันธไมตรีรวมไปถึงธรรมเนียมของการผูกสัมพันธไมตรีระหว่างแคว้นด้วยการแต่งงานเชื่อมความสัมพันธ์ดังจะเห็นได้ในภาพยนตร์เรื่องนี้ที่หวังเจาจวินได้แต่งให้กับเผ่าชุงหนูเพื่อหวังสงบสุข นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึง สภาพทางสังคมที่สตรีนั้นถูกกำหนดชะตาชีวิตต่างๆโดยบุรุษ

โดยภาพยนตร์ได้แสดงผ่านตัวละครต่างๆที่เป็นเพศชายที่สามารถส่งผลต่อชีวิตสตรี ตัวอย่างเช่น ภาพวาดของเหมาเอี๋ยนโซ่วที่สามารถบันดาลความเป็นไปให้แก่สตรีในวัง หรือฮ่องเต้และเผ่าชุงหนู เป็นต้น

ในด้านค่านิยมความเชื่อของชาวจีนนั้นภาพยนตร์ยังสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมของสังคมจีนในเรื่องความซื่อสัตย์ที่ควรมีต่อบ้านเมืองซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญผ่านคำพูดของหวังเจาจวินที่ด่าทอในตัวเหมาเอี๋ยนโซ่วว่า "ขุนนางที่ดีไม่มีสองนาย หญิงดีไม่มีสองผัว" รวมถึงเปรียบเทียบระหว่างตัวละครหวังเจาจวินและเหมาเอี๋ยนโซ่ว ภาพยนตร์ยังแสดงให้เห็นถึงค่านิยมของชาวจีนที่ยึดมั่นต่อเรื่องของความกตัญญูต่อบุพการีและความรักความสัมพันธ์ที่พึงมีในครอบครัวซึ่งเป็นรากฐานและจริยธรรมที่สำคัญของชาวจีนโดยสะท้อนผ่านตัวหวังเจาจวินก่อนที่จะจากเมืองฮั่นไปได้ไปเคารพกราบไหว้บิดามารดาและกล่าวว่า "ลูกอกตัญญูไม่ได้ตอบแทนบุญคุณพ่อแม่ไปคราวนี้ไม่มีวันกลับ น้องชายหญิงจะเป็นผู้ดูแลพ่อแม่แทนลูก บุญคุณพ่อแม่ในชาตินี้ไม่ได้ตอบแทนขอไปตอบแทนในชาติหน้า" เป็นต้น นอกจากนี้ภาพยนตร์แสดงให้เห็นความสำคัญต่อเรื่องของการเคารพฟ้าดินและบุพการีในพิธีแต่งงานซึ่งสามารถเห็นได้จากในตอนท้ายของภาพยนตร์เรื่องนี้ เป็นต้น

สิ่งที่กล่าวมาข้างต้นนี้ล้วนเป็นสภาพทางสังคม ค่านิยม ความเชื่อและวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดผ่านโครงเรื่องที่สามารถเห็นได้อย่างชัดเจน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.3 ภาพยนตร์ที่มีประเภทเนื้อหาเกี่ยวกับความรัก

4.3.1 ภาพยนตร์เรื่อง จอมใจจักรพรรดิ (The Kingdom and The Beauty / *Jiangshan Meiren*) (1958)

ภาพที่ 4.4 ภาพยนตร์เรื่อง จอมใจจักรพรรดิ ของบริษัท ชอว์ บราเดอส์

ฮ่องเต้วัยเยาว์ไม่ค่อยสนใจเรียนหนังสือและว่าราชการ ต่อมาเมื่อเหล่านางกำนัลได้รำถวายพระพรพร้อมกับขับร้องเพลงความงามแห่งแดนใต้นั่นคือเมืองเจียงหนาน อีกทั้งพระอาจารย์เล่าให้ฟังถึงความสวยงามของเมืองและสาวงามชาวเจียงหนาน พระองค์จึงทรงสนพระทัยเป็นพิเศษ และเมื่อทรงทราบว่าองครักษ์โจวหย่งกำลังจะลากลับไปเยี่ยมบ้านเกิดที่เจียงหนาน ฮ่องเต้จึงเสด็จออกประพาสตามไปด้วยในคราบของสามัญชนชื่อว่า จูเต๋อหมิน เมื่อไปถึงตำบล เหม่ยหลง เมืองเจียงหนาน ฮ่องเต้ทรงได้พบกับต้าฟ่ง หญิงสาวชาวบ้านที่มีรูปโฉมงดงามเป็นที่ต้องพระทัย และด้วยความหล่อเหลาของพระองค์เองก็ทำให้ต้าฟ่งหลงรักพระองค์ตั้งแต่แรกพบเช่นกัน ความรักของทั้งคู่จึงเริ่มต้นขึ้น เมื่อไทเฮาทรงทราบเรื่องที่ฮ่องเต้หนีจากวังไปเที่ยวจึงรับสั่งให้พระอาจารย์ตามตัวฮ่องเต้กลับมาให้ได้ภายในระยะเวลาหนึ่งเดือน ความสัมพันธ์ของทั้งต้าฟ่งและฮ่องเต้หนุ่มพัฒนามากขึ้นไป เมื่อพระอาจารย์เดินทางตามมาที่เจียงหนานและตามฮ่องเต้กลับสู่เมืองหลวง ทำให้ต้าฟ่งรู้ว่าแท้จริงแล้วคนรักของตน

นั้นเป็นถึงฮ่องเต้ ต้าฟ่งรู้สึกเสียใจมากที่ต้องจากกับคนรักไปไกล ฮ่องเต้ทรงให้สัญญาว่าจะกลับมารับต้าฟ่งเข้าวังและตั้งให้เป็นฮองเฮา เมื่อเข้าวังฮ่องเต้หนุ่มถูกบังคับให้อภิเษกและเลือกคู่ครอง เวลาผ่านไป ฮ่องเต้กลับลุ่มหลงในสตรีจนลืมต้าฟ่ง ในขณะที่ต้าฟ่งได้ให้กำเนิดบุตรชายและยังรอคอยคนรักกลับมารับตามคำสัญญาจนตรอมใจล้มป่วยหนัก ต้าหนิวชายหนุ่มที่อาศัยอยู่บ้านเดียวกัน ทนไม่ไหวจึงจำเป็นต้องออกเดินทางสู่เมืองหลวงเพื่อตามหาฮ่องเต้ ในที่สุดเรื่องราวถึงพระเนตรพระกรรณฮ่องเต้ทำให้พระองค์ระลึกถึงนางได้ และรู้สึกผิดอย่างมากจึงรีบเข้าเฝ้าไทเฮาขอทรงอนุญาตให้รับต้าฟ่งเข้าวังและด้วยความช่วยเหลือของพระอาจารย์ ไทเฮาจึงทรงยอมตกลง ขบวนทหารและนางในได้เดินทางมาถึงบ้านของต้าฟ่งพร้อมเสื้อผ้าอาภรครบครันพร้อมต้าหนิว ต้าฟ่งรีบแต่งตัวออกเดินทางเข้าวังอย่างเร่งด่วนด้วยสภาพร่างกายที่ป่วยหนักและสัญญากับลูกชายว่าเมื่อเข้าวังได้จะกลับมารับตัวลูกชายเข้าวัง ระหว่างทางนั้นเกิดลมพายุหนักทำให้การเดินทางมีอุปสรรค เมื่อรถม้ามาถึงหน้าประตูวังในตอนรุ่งสาง สิ่งที่ฮ่องเต้พบอยู่ตรงหน้าคือ ร่างที่ไร้วิญญาณของต้าฟ่ง คนรักของพระองค์

1. รูปแบบองค์ประกอบด้านต่างๆของงิ้วในการเล่าเรื่องในภาพยนตร์

เนื้อเรื่องของภาพยนตร์เรื่องจอมใจจักรพรรดินี้หากนำมาวิเคราะห์แนวเรื่องทางวรรณกรรมที่ใช้ในการแสดงซึ่งได้รับอิทธิพลจากงิ้วนั้น ถือว่าจัดอยู่ในประเภทของ แนวเรื่องที่เน้นเกี่ยวกับความรักเป็นหลัก ซึ่งแสดงเรื่องราวความรักระหว่างหญิงสาวและฮ่องเต้ ที่มีอุปสรรคจากเรื่องของชนชั้น และสอดแทรกธรรมเนียมและจารีตที่มีอิทธิพลต่อสภาพสังคมในสมัยนั้นๆ ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้เป็นองค์ประกอบต่างๆ ดังนี้

1.1 การวางบทบาทสถานภาพทางสังคมของตัวละคร

เนื่องจากภาพยนตร์เรื่อง จอมใจจักรพรรดินี้นั้นมีเนื้อหาเกี่ยวกับรักระหว่างชายหนุ่มซึ่งเป็นฮ่องเต้และสาวชาวบ้านดังนั้นสามารถนำมาแบ่งการวิเคราะห์บทบาทของตัวละครตามสถานภาพทางสังคมที่ใช้ในการวางตัวละครของงิ้วได้ดังนี้

-***ตัวละครที่อยู่ในชนชั้นจักรพรรดิและราชวงศ์***

ฮ่องเต้ เป็นตัวละครที่มีลักษณะแบน(Flat Character) มีจิตใจดี นิสัยขี้เล่น เจ้าสำราญ เป็นตัวละครที่เป็นผู้ถูกกระทำ (Passive) โดยสังเกตได้จากที่ ไม่สามารถมีอำนาจใดๆและตัดสินใจเองได้ต้องฟังคำสั่งของไทเฮาและบุคคลอื่นอยู่ตลอดเวลา รวมทั้งถูกชักจูงจากมหาดเล็กในวังในเรื่องของการค้นหาสาวงาม เป็นต้น

ไทเฮา ไทเฮาเป็นตัวละครที่มีลักษณะด้านเดียว(Flat Character) ซึ่งเป็นตัวละครที่แสดงให้เห็นเพียงด้านเดียวคือ เจ้าระเบียบและเข้มงวดแต่รับฟังในเหตุผล ในแง่คุณสมบัติของตัวละครจัดได้ว่าเป็นตัวละครที่มีลักษณะเป็นผู้กระทำ (Active) เนื่องจากเป็นตัวละครที่มีอิทธิพลต่อความคิดแก่ตัวละครตัวอื่น

-***ตัวละครที่อยู่ในชนชั้นสูง***

อำมาตย์ ถูกจัดอยู่ในตัวละครที่อยู่ในชนชั้นสูงเนื่องจากเป็นขุนนางชั้นผู้ใหญ่เป็นพระอาจารย์ขององค์ฮ่องเต้ซึ่งในเรื่องนี้มีตำแหน่งเป็นขุนนางขั้นสูงของราชสำนักหลายแผ่นดิน เป็นตัวละครที่มีลักษณะแบน(Flat Character) คือ เป็นตัวละครที่มีจิตใจดี มีเมตตา ไม่มีความซับซ้อน ในแง่คุณสมบัติของตัวละครถือเป็นตัวละครที่มีลักษณะผู้กระทำ (Active) เนื่องจากเป็นตัวละครที่สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้เอง เช่น การตัดสินใจและเสนอต่อหน้าไทเฮาให้ต้าฟ่งเป็นธิดาของตนเพื่อให้ฮ่องเต้รับต้าฟ่งเข้าวังได้ เป็นต้น

นอกจากอำมาตย์แล้วนั้นตัวละครประกอบที่อยู่ในชนชั้นสูงที่พบเห็นในภาพยนตร์ยังรวมไปถึงหัวหน้าขันทีผู้คอยรับใช้ฮ่องเต้และ ขุนพลโจวหย่ง องครักษ์ของฮ่องเต้

-***ตัวละครที่อยู่ในชนชั้นสามัญชน***

ต้าฟ่ง เป็นตัวละครที่มีลักษณะแบน(Flat Character) ที่มีนของการกระทำและความคิด และถูกจัดว่าเป็นตัวละครที่ถูกกระทำ (Passive) ซึ่งโดนกระทำจากสังคมรอบข้างและต้องพึ่งพาพี่ชายและพี่สะใภ้ เป็นต้น

ต้าหนิว เป็นตัวละครที่มีจิตใจดี รักพวกพ้อง กล้าหาญ และจัดเป็นตัวละครที่เป็นผู้กระทำ (Active) เนื่องกล้าตัดสินใจที่จะเดินทางไปเมืองหลวงเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมให้แก่ต้าฟ่ง เป็นต้น

นอกจากนี้ตัวละครที่พบเห็นในชนชั้นนี้ยังรวมถึงพี่ชายและพี่สะใภ้ของ ต้าฟ่ง และชาวบ้านเมืองเจียงหนาน เป็นต้น

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้นนี้ภาพยนตร์ได้เอาการวางลักษณะโครงเรื่องแบบงิ้วมาเป็นส่วนประกอบ กล่าวคือ ตัวละครหลักจะอยู่ในชนชั้นที่หนึ่งและสอง เพราะตัวละครเอก คือ ฮ่องเต้ ซึ่งจัดอยู่ในชนชั้นทางสังคมในกลุ่มแรก และ ต้าฟ่งที่อยู่ในชนชั้นชาวบ้านสามัญชนเนื่องจากเป็นเรื่องราวที่กล่าวถึงความรักความสัมพันธ์ระหว่างจักรพรรดิและหญิงสาวสามัญชน เป็นต้น

1.2 การลำดับเรื่อง ภาพยนตร์เพลงงิ้วนั้นมีการลำดับเรื่องที่คล้ายคลึงและใกล้เคียงกับงิ้วแทบในทุกเรื่อง กล่าวคือ มีลักษณะที่ตัวละครที่สำคัญจะปรากฏตัวขึ้นครั้งแรกและแสดงให้เห็นถึงภูมิหลังของตนเองว่าเป็นใครและเป้าหมายต้องการจะทำอะไรหรือเผชิญหน้ากับปัญหาอย่างไร เมื่อถึงช่วงปัญหาที่เกิดขึ้นของตัวละครในช่วงตอนต้นและกลางเรื่องที่ตัวละครฝ่ายดีจะต้องเผชิญกับปัญหาเคราะห์กรรมต่างๆ หรือไม่ก็ต้องสูญเสียบุคคลใกล้ชิด จนในที่สุดหาทางคลี่คลายได้ด้วยของวิเศษหรือผู้ช่วยเหลือบางคน และเมื่อถึงบทสรุปตัวละครฝ่ายดีก็จะได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่าและตัวละครฝ่ายร้ายจะพ่ายแพ้หรือเสียชีวิตไป และถ้าเป็นเรื่องของช่วงเวลาก็จะเป็นการเล่าเรื่องแบบตามช่วงปฏิทินเวลาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนไปหลัง

ดังนั้นจากลักษณะข้างต้นนี้ ภาพยนตร์เรื่องจอมใจจักรพรรดินี้ ได้เป็นการเล่าเรื่องตามเหตุการณ์ต่างๆตาม ปฏิทินของเวลาด้วยการเปิดเริ่มเรื่องแสดงให้เห็นว่าตัวละครคือใครมาจากไหน โดยในภาพยนตร์เปิดเรื่องให้เห็นถึงสภาพความเป็นไปภายในพระราชวังหลวงที่มีกฎระเบียบดังคำร้องที่พรรณนาถึงสภาพภายในวังหลวงเอาไว้ ดังนี้

"รุ่งอรุณยามเช้า ไร้สรรพสำเนียง ท่ามกลางความเข้มงวดของวังหลวง
ขุนนางใหญ่น้อยต่างเข้าเฝ้า เดชะบารมีคุ้มแผ่นดิน"

ต่อจากนั้นภาพยนตร์เปิดตัวให้เห็นตัวละครเอก คือ องค์ฮ่องเต้ที่มีนิสัยเด็กไม่สนใจในการเรียนและว่าราชการ และเมื่อได้ฟังกิตติศัพท์ความงามของเมืองและสาวเจียงหนานที่พรรณนาผ่านคำร้องของคณะนางกำนัลว่า

"น้ำใสไหลเย็นขุนเขาตระหง่าน พรรณไม้เขียวขจีชื่นบานทั่ว
ใครว่าเจียงหนานไม่น่าอยู่ทิวทัศน์งดงามจับตาจับใจ
อาหารหลากรส ผลไม้หลากหลาย พืชผักสดใหม่ทั้งหมูเนื้อ
ใครว่าเจียงหนานไม่น่าอยู่ บรรยากาศที่นั่นสุดสวยงาม ประทับใจ"

"งามทั้งรูปเปี่ยมไหวพริบ วาจาเพราะพริ้งแสนรื่นหู ใครว่าเจียงหนานไม่น่าอยู่
หญิงสาวเจียงหนาน แสนโสภาน่ารักจริง เคล้าเสียงเพลงกล่อมดนตรี แสงสีเริงร่าทุก
ครัวเรือนใครว่าเจียงหนานไม่น่าอยู่ นาฏศิลป์เจียงหนานล้วนวิจิตร งดงามตา"

เมื่อฮ่องเต้ได้ฟังดังนั้นจึงสนพระทัย และตัดสินใจปลอมตัวเป็นสามัญชนไปเมืองเจียงหนานพร้อมกับองครักษ์ที่จะกลับบ้านเกิดที่เมืองเจียงหนาน โดยในช่วงเริ่มของเรื่องภาพยนตร์ยังแสดงให้เห็นถึงตัวละครสำคัญต่อมา คือ ต้าฟง ที่แสดงเป็นนางฟ้าโปรยดอกไม้ในงานแห่ของเมือง เมื่อฮ่องเต้พบเข้าก็พระองค์ตกหลุมรักและครุ่นคิดถึงนางตลอดเวลาโดยคำร้องได้บรรยายพรรณนาความรู้สึกของฮ่องเต้เอาไว้ว่า

"ฮ่องเต้สำราญผู้อ่อนวัย จิตใจหมกมุ่นจนไม่อาจข่มตา
รุ่งเช้าตื่นมาย้อนทางเก่าหวังจะพบเงาหญิงผู้นั้น"

ภาพยนตร์แสดงให้เห็นการพัฒนาของเหตุการณ์ที่ฮ่องเต้และต้าฟงได้รู้จักกันในครั้งแรก และได้ทราบภายหลังว่า เธอมีนามว่า ต้าฟง ซึ่งเป็นน้องสาวของผู้ใหญ่บ้านผู้ซึ่งเป็นเจ้าของร้านเหล้าที่ชื่อหลงฟง เนื้อเรื่อง ดำเนินต่อไปแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาความสัมพันธ์ของตัวละครทั้งสองที่พัฒนาถึงขั้นทั้งคู่ได้หลับนอนกัน

ช่วงกลางเรื่องของภาพยนตร์นั้นเริ่มปูให้เห็นภาวะปัญหาเกิดขึ้น คือ ต้าฟงเมื่อตื่นมาเห็นเสื้อมังกรของชายหนุ่มคนรักพาดแขวนอยู่ทำให้ต้าฟงรู้ทันทีว่าคนรักตัวเองแท้จริงนั้นคือฮ่องเต้ ทำให้นาง

ตกใจและรู้สึกโศกเศร้าเพราะคิดว่าไม่คู่ควรกัน อีกทั้งยังต้องจากกันไกล ซึ่งความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจและความขัดแย้งภายในจิตใจของต้าฟ่งนั้นได้ถูกสะท้อนผ่านออกมาจากคำร้องของตัวละครไว้ว่า

"บัณฑิตหนุ่มแท้จริงเป็นคนบุคคลสำคัญ ทำให้ข้าละอายและหวาดหวั่น
อีกาไหนเลยจะคู่ควรหงส์ เหมือนชุดอาภรณ์ของเขา ไม่สมกันอย่างยิ่ง"

ในขณะที่ทั้งสองกำลังปรับความเข้าใจนั้นขบวนทหารหลวงพร้อมท่านอำมาตย์ได้มาถึงหน้าบ้านของต้าฟ่งเพื่อมารอรับเสด็จกลับวังตามพระราชเสาวนีย์ของไทเฮา ต้าฟ่งจำใจต้องแยกจากชายหนุ่มคนรักของตน โดยก่อนที่จะจากกันฮ่องเต้ได้ให้สัญญาว่าจะส่งคนมารับต้าฟ่งเข้าวังทันทีที่ถึงเมืองหลวงโดยภาพยนตร์ได้แสดงให้เห็นถึงความลำบากใจในการจากกันของตัวละครทั้งสองผ่านคำร้องของทั้งสองไว้ว่า

"วันก่อนเพิ่งพบกันวันนี้ต้องจากลา นึกว่าได้สมรักกลับเป็นการพรากจาก
เหนือใต้ห่างกันเป็นพันลี้ เมื่อไหร่จะได้พบกันอีก"
"ข้ากลับถึงเมืองหลวงจะรีบมีรับสั่งให้ม้าเร็วมารับตัว ไม่นานก็ได้พบกัน"
"ท่านเหมือนอยู่ยอดเขา ข้าเหมือนอยู่ใต้ท้องน้ำ ฝันยังไกลสุดเอื้อม ข่าวคราวส่งไม่ถึง
ได้แต่รอคอยทุกวี่วัน ขอท่านจงอย่าลืม"
"ที่ต้องกลับเพราะจำใจ ขอเจ้าอย่าสงสัย ตำแหน่งฮองเฮาไม่ใช่ล้อเล่น
ข้าจะไม่ลืมเลือนไม่มีวันลืมเจ้า"
"ข้ารักท่านด้วยใจ มั่นคงแน่วแน่ ไม่คิดเป็นฮองเฮาหรือเห็นเป็นฮ่องเต้
เพียงท่านไม่ทอดทิ้งข้ายินดีเป็นทุกอย่าง"
"ข้าไม่ใช่คนหลายใจ มีหรือจะตัดรอน แผ่นดินยอมละทิ้งแต่ไม่มีวันทิ้งเจ้าลง"

ต่อมาภาพยนตร์แสดงให้เห็นว่าปมปัญหาของเหตุการณ์เริ่มเกิดขึ้น คือ เมื่อฮ่องเต้เสด็จถึงเมืองหลวงถูกไทเฮาบังคับให้อภิเษกและเลือกคู่ครอง ด้วยความที่ยังทรงพระเยาว์และล้อมรอบด้วยสตรีทำให้ลุ่มหลงจนลืมต้าฟ่งคนที่ตนรักและได้ให้คำมั่นสัญญาไว้ ส่วนต้าฟ่งได้แต่เฝ้าคิดถึงรอคอยที่จะได้พบเจอฮ่องเต้เวลาผ่านไปจนนางตั้งครรภ์ขึ้น ซึ่งการถูกละเลยของฮ่องเต้นี้ได้ถูกบรรยายผ่านคำร้องของผู้เล่าและต้าฟ่งต่อสถานการณ์ดังกล่าวเอาไว้ว่า

"ผ้าแพรถูกปล่อยวาง ป้ายหยกยังอยู่ในมือ คิดแล้วใจหมองเศร้า
ร่างกายเกิดการเปลี่ยนแปลง"

"คนยังไม่มารับ อาการเริ่มสำแดง ถ้ารอช้าอีกหน่อยข้าคงไปไม่ได้แล้ว
กว่าจะได้พบกันต้องรออีกเป็นปี เวลาเนิ่นนานใครจะทนรอไหว"

"วังหลวงคัดเลือกนางสนมอย่างครึกครื้น สาวงามมากหน้าสับเปลี่ยนหมุนเวียน
ในระหว่างความสุขสม คนเก่าถูกลืมเลือนไปสิ้น"

ภาพยนตร์แสดงให้เห็นถึงเคราะห์กรรมที่ต้าฟ่งตั้งครรภ์โดยที่ไม่ได้แต่งงานนี้นั้นกลายเป็นที่ติฉินนินทาของชาวบ้านและถูกปฏิเสธในการยอมรับของสังคมจนต้องเก็บตัวด้วยความโศกเศร้าและทุกข์ทรมานจนล้มป่วยลงต่อจากนั้นภาพยนตร์ได้ยืดโครงเรื่องของงิ้วคือ ในช่วงท้ายตัวละครฝ่ายดีได้รับความช่วยเหลือและผลตอบแทน กล่าวคือ ต้าหนิวในการออกเดินทางเพียงลำพังไปยังเมืองหลวงหวังและเล่านิทานระหว่างทางหวังให้เรื่องราวนี้ได้เตือนสติฮ่องเต้ได้จวบจนได้รับความช่วยเหลือจากอำมาตย์และทำให้ฮ่องเต้รำลึกถึงต้าฟ่งและได้มีราชโองการรับต้าฟ่งเข้าวังแต่งตั้งเป็นฮองเฮา แต่ในขณะที่ขบวนรถม้ากำลังเดินทางมุ่งหน้าสู่เมืองหลวงนั้นเกิดพายุฝนตกหนักทำให้รถม้าติดหล่มประกอบกับต้าฟ่งร่างกายสุขภาพอ่อนแอ เมื่อขบวนรถมาถึงพระราชวังฮ่องเต้กลับพบแต่เพียงร่างไร้วิญญาณของคนรัก

จากข้างต้นนี้ ถึงแม้ภาพยนตร์เรื่องนี้นั้นได้มีการปรับเปลี่ยนตอนจบไปบ้างแต่ยังคงยึดการลำดับเรื่องตามรูปแบบของงิ้วเข้ามาใช้ในการลำดับเรื่องเป็นโครงสร้างหลัก อย่างเห็นได้ชัดเจน

1.3 ***องค์ประกอบด้านการผสมผสานระหว่างสิ่งต่างๆที่ได้รับอิทธิพลมาจากงิ้ว*** ภาพยนตร์เรื่องจอมใจจักรพรรดิ นี้นอกจากได้ได้รับอิทธิพลมาจากงิ้วในการวางโครงเรื่องในด้านการวางบทบาทสถานภาพทางสังคมของตัวละคร แนวเรื่องทางวรรณกรรมที่ใช้ในการแสดงและการลำดับเรื่องแล้วนั้นยังได้รับเอาอิทธิพลของงิ้วในด้านอื่นๆมาเป็นส่วนช่วยในด้านองค์ประกอบต่างๆ เช่น การดำเนินเรื่องราวและถ่ายทอดความรู้สึกของตัวละครผ่านการร้องด้วยท่วงทำนองและท่าทางที่เหมือน บทพรรณนาและสนทนาของงิ้ว เป็นต้น

ในด้านประเด็นการยึดแบบแผนรูปลักษณ์ของงิ้วในแง่ สอดแทรกศีลธรรมความดีนั้น ภาพยนตร์เรื่องนี้สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นของเรื่องความรักความสัมพันธ์ของบุคคลในครอบครัวโดยสะท้อนผ่านตัวละคร ต้าหนิว พี่ใหญ่และซ้อ ที่มีความเมตตารักใคร่และเสียสละต่อบุคคลในครอบครัวเดียวกันซึ่งการรักใคร่ปรองดองในครอบครัวนั้นถือเป็นสิ่งสำคัญตามแนวคิดของขงจื๊อที่ทำให้เกิดความสงบสุขขึ้นแก่รัฐ

1.4 องค์ประกอบด้านอื่นของ ภาพยนตร์

การวิเคราะห์ภาพยนตร์ในด้านความขัดแย้งของตัวละครนั้น ภาพยนตร์ได้แสดงถึงความขัดแย้งของตัวละครที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เป็นอยู่ เช่น การรอคอยคนรักที่ร้างไปไกล หรือการถูกติฉินนินทาจากสังคมรอบข้าง ดังจะเห็นได้จากคำร้องของตัวละครที่ร้องพรรณนาถึงความโศกเศร้าไว้ว่า

"ลูกจ๋าอย่าร้องไห้แม่ผิดเองไม่รู้จากคิด ทนทุกข์ทรมานเหลือจะกล่าว
พลอยทำให้เจ้าลำบากไปด้วยถูกครหา ถูกด่าว่า ถ้าไม่เห็นแก่เจ้าป่านนี้แม่คงลาโลกไปแล้ว"

หรือ

"แสงจันทร์ยังคงเหมือนในคืนนั้น เสียงแมลงร้องระงมก้องหู เจ้าไปแล้วกี่ฤดูกาลกี่วันเวลา
เหตุใดจึงไม่มีข่าวคราวมา ข้าไม่หวังเข้าวังเป็นหงส์ฟ้า คำมั่นสัญญาในอดีตถือว่าผ่านพ้นไป
เสียงครหานินทาแสร้งว่าไม่ได้ยิน ข้าไม่โทษใครทั้งสิ้น ขอเพียงให้เจ้ากลับมาที่นี่
กลับมาเล่นกับข้าอีกครั้งและพบหน้าลูกชายเราบ้าง"

ซึ่งคำร้องพรรณนาดังกล่าวของตัวละครสามารถแสดงถึงความขัดแย้งของตัวละครที่มีต่อสภาพแวดล้อมได้เป็นอย่างดี

ในด้านของฉาก (Setting) ที่พบเห็นในภาพยนตร์เรื่อง จอมใจจักรพรรดินี้นั้นภาพยนตร์แสดงให้เห็นถึงฉากหลังของภาพยนตร์ว่า เนื้อเรื่องทั้งหมดให้เกิดในช่วงรัชสมัยของ องค์จักรพรรดิ เซิ่นตี้ (Emperor Cheng-te/Zhengde) หรือนามสามัญว่าจูเต๋อหมิน (Zhu Houzhao) แห่งราชวงศ์หมิง(Ming Dynasty)จีน ครองราชย์อยู่ในช่วงราวปี ค.ศ.1505-1521 ซึ่งเป็นฮ่องเต้ที่มีนิสัยชอบเที่ยวเล่น หลงสตรี ไม่สนใจในภารกิจบ้านเมือง โดยสะท้อนผ่านคำร้องและคำพูดของตัวละครที่อ้างถึงราชวงศ์ และชื่อของฮ่องเต้ เป็นต้น

นอกจากนี้ภาพยนตร์ไทที่แสดงถึงลักษณะการใช้ชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนที่สงบสุข บ้านเมืองอุดมสมบูรณ์ ราษฎรร่มเย็นเป็นสุข ในด้านลักษณะของสภาพแวดล้อมเชิงนามธรรมในแง่ของค่านิยมและธรรมเนียม ประเพณีที่มี กล่าวคือ ธรรมเนียมประเพณีของชาวบ้านที่ เคร่งครัด ในเรื่องของการออกเรือน ซึ่งในเรื่องนี้ นางเอกตั้งครรภ์โดยยังไม่ได้ออกเรือน จึงกลายเป็นที่ติฉินนินทาของชาวบ้านเป็นต้น

ภาพยนตร์เพลงงิ้วเรื่องจอมใจจักรพรรดินั้นมีการใช้สัญลักษณ์ในลักษณะการใช้ภาพสื่อเพื่อความหมายในการเปรียบเทียบ และการใช้สัญลักษณ์ทางเสียงนั้นจะเป็นไปในทางบทกลอนที่พรรณนาเปรียบเทียบ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- *สัญลักษณ์พิเศษทางภาพ* คือ ฉากที่ฮ่องเต้หนีออกนอกวังภาพแสดงให้เห็นถึงเก้าอี้มังกรที่ว่างเปล่า หรือในฉากที่ต้าฟ่งเห็นเสื้อมังกรของฮ่องเต้ ดังนั้นทั้งเก้าอี้มังกรและเสื้อมังกรในที่นี้จึงถูกใช้เป็นสัญลักษณ์แทนตัวขององค์จักรพรรดิ หรืออีกตัวอย่างคือการแสดงให้เห็นถึงภาพปลาทองว่ายคู่กัน และจิ้งหรีดคู่ ซึ่งแสดงถึงการอยู่เป็นคู่ของคู่รัก ซึ่งก็คือตัวฮ่องเต้และต้าฟ่ง หรือในฉากที่ฮ่องเต้นั้นลุ่มหลงสตรีและความสำราญในวังโดยลืมต้าฟ่ง ภาพยนตร์ได้แสดงให้เห็นด้วยการใช้สัญลักษณ์ทางภาพ คือ ผ้าเช็ดหน้าสีแดงที่ถูกปล่อยวางทิ้งไว้ โดยผ้าเช็ดหน้าสีแดงนี้ คือตัวแทนของต้าฟ่ง เป็นต้น

- *สัญลักษณ์ทางเสียง* สัญลักษณ์ทางเสียงในภาพยนตร์เรื่องนี้นั้นถูกใช้ในเชิงของการใช้ชื่อต่างๆเป็นสัญลักษณ์ทางเสียงของเรื่อง เช่น ชื่อร้านเหล้าที่ใช้ชื่อว่า “หลงฟ่ง” ซึ่ง แปลว่า หงส์และมังกร ซึ่งก็คือ ตัว ฮ่องเต้และนางเอกซึ่งก็คือฮองเฮาในภายหลัง นอกจากนี้ชื่อของนางเอกที่ชื่อว่า “ ต้าฟ่ง” ซึ่งแปลว่า ลมแรง หรือพายุ โดยในตอนท้ายตัวนางเอกเองก็เสียชีวิตเนื่องจากลมพายุที่รุนแรงระหว่างเดินทางเข้าวัง

ตัวอย่างดังกล่าวเหล่านี้จัดได้ว่าเป็นการใช้สัญลักษณ์พิเศษ(Symbols) ที่แสดงให้เห็นในภาพยนตร์ เป็นต้น

ประเด็นท้ายสุดนี้ มุมมองของการเล่าเรื่องใน ภาพยนตร์เรื่องจอมใจจักรพรรดินี้ เป็นการดำเนินเรื่องผ่านการเล่าเรื่องจากจุดยืนแบบรอบด้าน (The Omniscient point of view) โดยการเล่าเรื่องผ่าน

รูปแบบการขับร้องแนวอุปรากรของผู้เล่าด้วยการบรรยายสถานการณ์ต่างๆรวมถึงความรู้สึกนึกคิดอารมณ์ของตัวละครในเรื่องให้เห็นได้อย่างเด่นชัด

2. บทสรุปโครงสร้างการเล่าเรื่องของภาพยนตร์เรื่อง จอมใจจักรพรรดิ ในลักษณะสังคม การเมืองการปกครองและ วัฒนธรรม

ภาพยนตร์เรื่องจอมใจจักรพรรดินี้แสดงถึงสภาพสังคมและวัฒนธรรมความเชื่อของผู้คนในด้านความเชื่อต่างๆ โดยสิ่งที่เห็นได้เด่นชัดคือ สภาพสังคมการเมืองการปกครองที่อยู่ภายใต้การปกครองระบอบสมบูรณยาสิทธิราชย์ และความเชื่อเรื่องที่ฮ่องเต้นั้นเป็นอาณัติของสวรรค์ที่สืบทอดเชื้อสายใครไม่สามารถเป็นได้ง่ายๆ ซึ่งได้สะท้อนผ่านคำพูดของไทเฮา นอกจากนี้ยังแสดงถึงค่านิยมทางจารีตประเพณีและกฎที่ว่า พระมเหสีหรือฮองเฮานั้นต้องเป็นลูกหลานของเชื้อพระวงศ์หรือชนชั้นสูงเท่านั้น โดยภาพยนตร์ได้ถ่ายทอดค่านิยมนี้ผ่านทัศนคติ เนื้อเรื่องและคำพูดของตัวละคร เช่น ไทเฮาที่ต่อต้านในการยอมรับต้าฟ่งเป็นฮองเฮาเนื่องจากผิดกฎธรรมเนียมของราชสำนักที่ให้สามัญชนเป็นฮองเฮาแต่เมื่ออำมาตย์อ้างว่าเป็นบุตรของตนจึงยอมอนุญาต เป็นต้น

ภาพยนตร์ยังสามารถสะท้อนให้เห็นค่านิยมและกฎระเบียบของสังคมจีนที่ยึดถือต่อเรื่องของขนบธรรมเนียมและจารีตของสังคมโดยเฉพาะเรื่องของการชิงสุกก่อนห่าม กล่าวคือหากหญิงใดนั้นเกิดตั้งครรภ์โดยยังมิได้ออกเรือนก็จะเป็นที่ติฉินนินทาและจะถูกปฏิเสธในการเข้าสังคมโดยได้ถ่ายทอดผ่านการที่ต้าฟ่งถูกล้อเลียนและเหยียดหยันจากสังคมโดยเรื่องนี้นั้นถือเป็นสิ่งสำคัญต่อสังคมจีน นอกจากนี้แล้วนั้นภาพยนตร์ยังแสดงให้เห็นถึงความเชื่อในเรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่เหนือธรรมชาติและสิ่งศักดิ์สิทธิ์และวิญญาณ โดยถ่ายทอดผ่านเนื้อหาภาพยนตร์ในตอนท้ายที่แสดงให้เห็นถึงวิญญาณของต้าฟ่งที่มาวิงวอนสิ่งศักดิ์สิทธิ์ให้ร่างกายของตนนั้นได้ถึงวังหลวง เป็นต้น ซึ่งการถ่ายทอดให้เห็นถึงวิญญาณที่เข้ามากราบไหว้สิ่งศักดิสิทธิ์นี้แสดงให้เห็นว่าความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์นี้นั้นได้กลายเป็นส่วนหนึ่งในเชิงลักษณะที่พึ่งทางใจของผู้คนในสังคมอย่างเห็นได้ชัดเจน

สิ่งที่กล่าวมาข้างต้นนี้ล้วนเป็นสภาพทางสังคม ค่านิยม ความเชื่อและวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดผ่านโครงเรื่องที่สามารถเห็นได้อย่างชัดเจน

4.3.2 ภาพยนตร์เรื่อง ม่านประเพณี (The Love Eterne / *LiangShanbo Y Zhu Yingtai*) (1962)

ภาพที่ 4.5 ภาพยนตร์เรื่อง ม่านประเพณี ของบริษัท ชอว์ บราเดอส์

จู๋อิงไถอยากเรียนหนังสือแต่สมัยนั้นผู้ชายเท่านั้นที่มีโอกาสได้เรียนหนังสือจู๋อิงไถจึงต้องปลอมตัวเป็นชายและได้รู้จักกับเหลียงซานป๋อที่มาเรียนหนังสือในชั้นเดียวกันทั้งสองถูกใจในอัธยาศัยไมตรีกันจึงได้ร่วมสาบานเป็นพี่น้องเหลียงซานป๋อรักใคร่เอ็นดูจู๋อิงไถดุจน้องชายเพราะไม่รู้ว่าแท้จริงแล้วเธอเป็นผู้หญิงส่วนจู๋อิงไถเมื่อได้ใกล้ชิดเหลียงซานป๋อถึง 3 ปีจึงเกิดความรักขึ้นในใจ วันหนึ่งเธอถูกทางบ้านเรียกตัวกลับจึงได้ไปบอกความจริงแก่อาจารย์หญิง และให้นางเป็นแม่สื่อเชื่อมความรักของนางให้เป็นจริงโดยฝากป้ายหยกขาวให้แก่อาจารย์หญิงเพื่อมอบให้ซานป๋อเป็นของหมั้นหมายให้ซานป๋อไปสู่ขอระหว่างทางกลับเหลียงซานป๋อตามมาส่งจู๋อิงไถเป็นระยะทางถึง 18 ไมล์ในระหว่างทางจู๋อิงไถพยายามบอกใบ้หลายอย่างว่าแท้จริงแล้วเธอหาใช่ผู้ชายไม่ แต่เหลียงซานป๋อกลับไม่นึกเฉลียวใจสักนิดจู๋อิงไถจึงต้องออกอุบายว่าเธอมีน้องสาวฝาแฝดชื่ออิ๋วเม่ยซึ่งก็คือตัวอิงไถ เพื่อให้เหลียงซานป๋อไปสู่ขอเหลียงซานป๋อเมื่อทราบเรื่องว่าจู๋อิงไถเป็นสตรีจากอาจารย์แม่จึงรีบเดินทางมาสู่ขออิงไถ่ เมื่อมาถึงและทราบว่าบิดามารดาของอิงไถได้ยกอิงไถให้กับบุตรเจ้าเมืองที่มีฐานะมั่งคั่งทัดเทียมกันนามว่า

หม่าเหวินฉายจึงเศร้าโศกเสียใจและกลับบ้านไปจนตรอมใจตายในที่สุด ในวันแต่งงานขณะที่เกี้ยวเจ้าสาวผ่านหน้าสุสานซานป๋อ อิงไถได้ถอดชุดเจ้าสาวออกข้างในกลายเป็นชุดไว้ทุกข์และร่ำไห้คร่ำครวญต่อหน้าสุสานของเหลียงซานป๋ออย่างน่าเวทนา ทำให้สวรรค์สะเทือนหลุมศพของซานป๋อแยกจากกัน เมื่ออิงไถเห็นดังนั้นจึงกระโดดลงไปอยู่เคียงคู่ซานป๋ออยู่ใต้สุสาน วิญญาณรักของทั้งสองแม้ตายก็ไม่ยอมพรากจากกันกลายเป็นผีเสื้อโบยบินสู่สรวงสวรรค์ครองคู่กันในที่สุด

1. รูปแบบองค์ประกอบด้านต่างๆของงิ้วในการเล่าเรื่องในภาพยนตร์

เนื้อเรื่องของภาพยนตร์เรื่องนี้หากนำมาวิเคราะห์แนวเรื่องทางวรรณกรรมที่ใช้ในการแสดงซึ่งได้รับอิทธิพลจากงิ้วนั้น ถือว่าจัดอยู่ในประเภทของ แนวเรื่องเกี่ยวกับความรัก โดยภาพยนตร์เสนอประเด็นความรักเป็นหลักผ่านตัวละครเอกนั่นคือ เหลียงซานป๋อและจู๋อิงไถที่ถูกกีดกันและตีกรอบจากกฎเกณฑ์จารีตประเพณีของสังคม

1.1 การวางบทบาทสถานภาพทางสังคมของตัวละคร

เนื่องจากภาพยนตร์เรื่อง ม่านประเพณีนี้นั้นมีเนื้อหาเกี่ยวกับรักระหว่างบัณฑิตหนุ่มผู้ยากไร้กับและบุตรีของคหบดี ดังนั้นสามารถนำมาแบ่งการวิเคราะห์บทบาทของตัวละครตามสถานภาพทางสังคมที่ใช้ในการวางตัวละครของงิ้วได้ดังนี้

-***<u>ตัวละครที่อยู่ในชนชั้นสูง</u>*** ตัวละครที่ถือได้ว่าอยู่ในชนชั้นสูงในภาพยนตร์เรื่อง ม่านประเพณีนี้ก็คือ ครอบครัวของจู๋อิงไถ ได้แก่ พ่อและแม่ รวมถึงตัวจู๋อิงไถเองที่ ถือเป็นครอบครัวของคหบดีที่มีฐานะ

<u>จู๋อิงไถ</u> จู๋อิงไถเป็นตัวละครเอกที่ทำให้เนื้อเรื่องของภาพยนตร์เรื่องนี้ขับเคลื่อนไปโดยทีลักษณะของตัวละครของอิงไถเป็นตัวละครของผู้หญิงที่เฉลียวฉลาดและมีไหวพริบ ชอบเรียนหนังสือซึ่งแตกต่างจากผู้หญิงในสมัยนั้น ตัวละครตัวนี้ในลักษณะตัวละครของงิ้วนั้นจึงมีลักษณะแบน ไม่มีความซับซ้อนทางจิตใจ เป็นตัวละครที่ถ่ายทอดอารมณ์และลักษณะนิสัยได้หลากหลายรอบด้านทั้งอารมณ์ที่โกรธ ในช่วงต้นเรื่องที่ผู้หญิงต้องถูกจำกัดให้อยู่แต่ บ้านหรืออารมณ์ของความสุขในช่วงชีวิตที่อยู่ในโรงเรียนกับเหลียงซานป๋อ รวมไปถึงอารมณ์ของความเสียใจจากการสูญเสียในช่วงท้ายของภาพยนตร์ที่ผิดหวังในความรักจากเหลียงซานป๋อ ทั้งนี้ตัวละครนี้ยังมีลักษณะของเป็นผู้กระทำ(Active)

กล่าวคือ ถึงแม้ตัวละครตัวนี้จะเป็นตัวละครเพศหญิง แต่การนึกคิดและการกระทำทั้งหลายที่ถ่ายทอดออกมานั้น แสดงให้เห็นชัดว่า เป็นตัวละครที่มีความเข้มแข็งทางความคิดและจิตใจ ไม่ถูกครุกคามทางความคิดจากตัวละครอื่น กล่าวคือ จุ๊อิงไถถึงแม้จะถูกบังคับจากพ่อให้แต่งงาน แต่ก็แสดงออกถึงความยืนหยัดมั่นคงต่อความรักที่มีต่อเหลียงซานป๋อให้เห็นได้อย่างชัดเจน

พ่อของจุ๊อิงไถ พ่อของอิงไถในภาพยนตร์เรื่องนี้แสดงลักษณะถึงคนจีนที่ยึดติดถึงค่านิยมธรรมเนียมประเพณี เมื่อวิเคราะห์ถึงลักษณะบทบาทตัวละครนั้นถือได้ว่าเป็นตัวละครที่มีลักษณะแบน (Flat Character) เนื่องจากเป็นตัวละครที่ไม่มีความซับซ้อน ไม่ได้เป็นตัวละครที่ร้ายอย่างเต็มรูปแบบแต่เกิดจากการยึดติดต่อจารีตและค่านิยมทางสังคม ในแง่คุณสมบัติของตัวละครถือเป็นตัวละครที่มีลักษณะของผู้ถูกกระทำ (Passive) กล่าวคือ ในช่วงตอนต้นของเรื่องถูกชักนำทางความคิดจากตัวอิงไถที่ปลอมตัวเป็นชาย จนหลงเชื่อให้ออกไปเรียนหนังสือ ส่วนตอนท้ายเรื่องถึงแม้จะเป็นคนที่แข็งกร้าวให้อิงไถ่แต่งงานแต่ก็แสดงออกถึงความถูกครอบงำและยอมทำตามเงื่อนไขของอิงไถ ในการเอาเครื่องเซ่นไหว้นำหน้าขบวนแต่งงาน เป็นต้น

แม่ของจุ๊อิงไถ แม่ของจุ๊อิงไถนั้นถือเป็นตัวละครที่เป็นฉบับของสตรีจีนที่อยู่ในกรอบกล่าวคือ เชื่อฟังคำสั่งสามี โดยเป็นตัวละครที่มีลักษณะด้านเดียวตลอดทั้งเรื่อง(Flat Character) โดยในแง่คุณสมบัติของตัวละครถือเป็นตัวละครที่เป็นผู้ถูกกระทำ (Passive) คือ ถูกชักจูงทางความคิดจากอิงไถและต้องคล้อยตามความคิดของสามี ซึ่งเป็นลักษณะของผู้หญิงจีนในสังคมอดีต

-*ตัวละครที่อยู่ในชนชั้นสามัญชน* ตัวละครที่มีบทบาทสำคัญต่อภาพยนตร์ที่ถูกจัดอยู่ในชนชั้นสามัญชน ได้แก่ เหลียงซานป๋อ ซึ่งเป็นบัณฑิต อาจารย์หญิง นอกจากนี้ยังรวมไปถึง ตัวละครอื่นๆ เช่นคนรับใช้ของเหลียงซานป๋อและจุ๊อิงไถ เป็นต้น

เหลียงซานป๋อ ในภาพยนตร์เรื่องนี้ได้วางตัวละครของเหลียงซานป๋อไว้ เป็นบัณฑิตหนุ่มที่หน้าตาและบุคลิกดี แต่มีฐานะยากจนและไม่ค่อยจะมีไหวพริบตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นเท่าใดนัก แต่เป็นตัวละครที่มีจิตใจดี กตัญญู โอบอ้อมอารีย์ รักพวกพ้อง ดังนั้นจึงสามารถวิเคราะห์ได้ว่าตัวละครของเหลียงซานป๋อ ถือเป็นตัวละครที่มีลักษณะแบน(Flat Character) ไม่มีความซับซ้อนทางตัวละคร นอกจากนี้ยังเป็นตัวละครที่สามารถถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกได้ทั้งอารมณ์โกรธ มีความสุข และเศร้าเสียใจ ส่วนในแง่คุณสมบัติของตัวละครถือได้ว่าเป็นตัวละครที่มีลักษณะเป็นผู้ถูกกระทำ (Passive) เนื่องจากเป็นตัวละครที่ถูกชักจูงทางความคิดด้วยตัวละครตัวอื่น เป็นต้น

<u>อาจารย์หญิง</u> อาจารย์หญิงในภาพยนตร์เรื่องนี้ถูกวางให้มีลักษณะเป็นตัวละครที่มีลักษณะแบน (Flat Character) โดยมีลักษณะที่โอบอ้อมอารี เฉลียวฉลาด มีความเมตตาแก่ลูกศิษย์ และเป็นตัวละครที่มีคุณสมบัติเป็นผู้กระทำ (Active) เนื่องจาก สามารถสังเกตและรู้ได้ด้วยตัวเองว่าอิงไถเป็นผู้หญิง และเป็นตัวละครที่ไม่ถูกครอบงำทางความคิดจากตัวละครอื่น

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้นนี้ภาพยนตร์ได้เอาการวางลักษณะโครงเรื่องแบบงิ้วมาเป็นส่วนประกอบในการวางบทบาทสถานะของตัวละคร กล่าวคือ ตัวละครหลักจะถูกจัดอยู่ในสองชนชั้น คือ อยู่ในชนชั้นสูงและสามัญชนเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจาก ภาพยนตร์เรื่องนี้เป็นเรื่องราวที่ดัดแปลงมาจากวรรณกรรมที่เป็นนิยายพื้นบ้าน เป็นต้น

1.2 การลำดับเรื่อง ภาพยนตร์เพลงงิ้วนั้นมีการลำดับเรื่องที่คล้ายคลึงและใกล้เคียงกับงิ้วแทบในทุกเรื่อง กล่าวคือ มีลักษณะที่ตัวละครที่สำคัญจะปรากฏตัวขึ้นครั้งแรกและแสดงให้เห็นถึงภูมิหลังของตนเองว่าเป็นใครและเป้าหมายต้องการจะทำอะไรหรือเผชิญหน้ากับปัญหาอย่างไร เมื่อถึงช่วงปัญหาที่เกิดขึ้นของตัวละครในช่วงตอนต้นและกลางเรื่องที่ตัวละครฝ่ายดีจะต้องเผชิญกับปัญหาเคราะห์กรรมต่างๆ หรือไม่ก็ต้องสูญเสียบุคคลใกล้ชิด จนในที่สุดหาทางคลี่คลายได้ด้วยของวิเศษหรือผู้ช่วยเหลือบางคน และเมื่อถึงบทสรุปตัวละครฝ่ายดีก็จะได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่าและตัวละครฝ่ายร้ายจะพ่ายแพ้หรือเสียชีวิตไป และถ้าเป็นเรื่องของช่วงเวลาก็จะเป็นการเล่าเรื่องแบบตามช่วงปฏิทินเวลาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนไปหลัง

จากลักษณะของการลำดับเรื่องแบบงิ้วดังกล่าวข้างต้นนี้ ภาพยนตร์เพลงงิ้วเรื่องม่านประเพณีนั้นได้คงไว้ซึ่งรูปแบบการลำดับเรื่องไว้ กล่าวคือ การแสดงให้เห็นถึงภูมิหลังและเป้าหมายของตัวละครและการลำดับเรื่องแบบปฏิทินของเวลาโดยภาพยนตร์เรื่องนี้ได้เปิดเรื่องให้เห็นถึงตัวละครจุ๊อิงไถที่เป็นบุตรีของคหบดีที่มีฐานะนั่งเฝ้ามองบุรุษที่ได้ออกไปเรียนด้วยความน้อยเนื้อต่ำใจและมีเป้าหมายที่ต้องการจะได้รับการศึกษาเฉกเช่นบุรุษซึ่งความรู้สึกของตัวละครนี้ได้ถูกบรรยายผ่านคำร้องไว้ว่า

"จุ๊อิงไถกระสับกระส่าย วุ่นวายขัดข้องหมองหม่น
เห็นผู้ชายไปเรียนได้ทุกคน สาวเจ้าบ่นน้อยเนื้อต่ำใจ"

เมื่อเห็นดังนั้นจึงได้คิดวางแผนและกลอุบายหลอกบิดาจนได้รับอนุญาติออกจากบ้านเพื่อไปเข้าเรียนที่โรงเรียนในเมืองหังโจว ระหว่างทางได้พบกับ บัณฑิตหนุ่มรูปงามนามว่า เหลียงซานป๋อที่ต้องการจะไปเรียนที่เดียวกัน เมื่อได้คุยกันทั้งคู่รู้สึกถูกชะตากันจึงได้ร่วมสาบานเป็นพี่น้องกัน ดังคำร้องผ่านตัวละครว่า

"ไร้พี่ไร้น้องหัวใจว้าเหว่ หนทางข้างหน้านั้นแสนไกล
แม้ว่าพี่ท่านไม่รังเกียจ มาร่วมสาบานเป็นน้องพี่"
"จากบ้านมาแสวงหาวิชา แต่ชะตาลิขิตให้พานพบ
นับจากนี้มีเพื่อนร่วมคิด แล้วมีมิตรร่วมอุดมการณ์"
"สองเราร่วมคุกเข่าใต้เงาหลิว ร่วมสาบานเป็นน้องพี่
ร่วมสาบานเหนือร่วมสายโลหิต เป็นมิตรร่วมเป็นร่วมตาย"

ภาพยนตร์แสดงให้เห็นพัฒนาการณ์ความสัมพันธ์ของตัวละครที่พัฒนาขึ้นในช่วงระยะเวลาที่อยู่โรงเรียนด้วยกันสนิทสนมกันขึ้นเป็นระยะเวลายาวนานถึงสามปี ความสัมพันธ์ของทั้งคู่ ทำให้อิงไถเริ่มรู้สึกตกหลุมรักในตัวเหลียงซานป๋อซึ่งความรักความสัมพันธ์ของทั้งสองนั้นได้ถูกถ่ายทอดผ่านคำร้องเอาไว้ ดังนี้

"วันเวลาเร็วเหมือนกับลูกศร พริบตาเดียวผ่านไปสามปี
เหลียงซานป๋อ จูอิงไถ ความรักฝังลึกดังทะเล
คนนึงช่างพูดช่างเจรจา อีกคนห่วงใยสารทุกข์สุกดิบ
พริบตาเดียวล่วงเลยมาสามปี ใบไม้ผลิกลับมาเยือนอีกครา"

ต่อมาภาพยนตร์ดำเนินมาถึงกลางเรื่อง ตัวละครจูอิงไถจำเป็นต้องกลับบ้านและต้องการจะสานต่อความรักของตนที่มีต่อซานป๋อ โดยได้ไปขอความช่วยเหลือจากอาจารย์หญิงเป็นแม่สื่อให้ดั่งคำร้องในบทสนทนาดังนี้

"พระคุณอาจารย์ยิ่งใหญ่แท้ อาจารย์แม่ก็เหมือนผู้บังเกิดเกล้า
นับจากเรียนกับพี่เหลียงมานานเนาพริบตาเดียวผ่านเข้าไปสามปี
เวลาที่ล่วงเลยมาสามปี มีความในใจยากจะบอกกล่าวได้"

"ความจริงอิงไถ จากหญิงปลอมเป็นชาย"

"ข้าดูออกอยู่นานแล้ว"

"ในเมื่ออาจารย์แม่รู้แล้ว อิงไถยิ่งกระดากใจ ยากจะเอ่ยปากได้
ขอให้หยกขาวชิ้นนี้มอบให้พี่เหลียงเป็นของหมั้น
ช่วยเชื่อมบุพเพสันนิวาสสองเรา"

"อิงไถงามดั่งมาลี ซานป๋อมีอนาคตอันสดใส มีหรือใครจะปฏิเสธได้
อาจารย์แม่ขอเชื่อมบุพเพ"

หลังจากนั้นภาพยนตร์ได้ดำเนินเรื่องและเผยให้เห็นภาวะวิกฤตของตัวละครที่เกิดขึ้นกล่าวคือ เนื้อเรื่องเดินมาถึงช่วงที่อิงไถกลับมาถึงบ้านรู้ว่าโดนพ่อจับให้แต่งงานกับหม่าเหวินฉายและอิงไถตกอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องถูกบีบบังคับว่าจะแต่งหรือไม่แต่ง อิงไถยืนยันว่าไม่แต่งแต่สุดท้ายก็ไม่สามารถขัดคำสั่งพ่อของตนเองได้โดนบีบบังคับให้แต่งด้วยการคลุมถุงชน ครั้นเมื่อเหลียงซานป๋อมาถึงทั้งสองต่างดีใจมากที่ได้พบกันอีกครั้ง แต่เมื่อซานป๋อเอ่ยถึงการหมั้นหมาย อิงไถจึงต้องบอกความจริง เมื่อซานป๋อรู้เข้าต่างเสียใจอย่างมากและจำเป็นต้องยอมกลับไปบ้านด้วยความโศกเศร้า

ในตอนท้ายของภาพยนตร์เรื่องนี้นั้นได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการลำดับเรื่องของภาพยนตร์เพลงงิ้วให้เปลี่ยนไปจากรูปแบบการลำดับเรื่องของงิ้วไปบ้างคือ จบด้วยรูปแบบของการที่ตัวเหลียงซานป๋อและจู๋อิงไถผิดหวังในความรัก กล่าวคือหลังจากกลับไปบ้านด้วยความตรอมใจ เหลียงซานป๋อได้ล้มป่วยลงอย่างหนักจนสิ้นใจ ในวันแต่งงานอิงไถได้รับข่าวว่าเหลียงซานป๋อตนรักของตนได้เสียชีวิตลงแล้ว ทำให้อิงไถเสียใจอยากมากแต่ต่อต้านพ่อของตนเองด้วยการยืนยันว่าจะไม่เข้าพิธีแต่งงานแต่จะทำอย่างไรก็ไม่สามารถขัดขืนคำสั่งของผู้ใหญ่ได้ โดยอิงไถยอมเข้าพิธีแต่งงานแต่มีข้อแม้คือ ต้องมีโคมไว้ทุกข์นำหน้าขบวนเจ้าสาว พร้อมทั้งเครื่องเซ่นไหว้ ผีสางรั้งท้ายและให้ขบวนเกี้ยวเจ้าสาวมุ่งหน้าไปทางเชิงเขาเพื่อไหว้สุสานของซานป๋อก่อน โดยภาพยนตร์เรื่องนี้จบลงที่ขบวนเกี้ยวเจ้าสาวของอิงไถมาถึงที่เชิงเขาใต้ที่ที่ศพของซานป๋อถูกฝังไว้ เมื่ออิงไถเห็นสุสานของซานป๋อถึงกับร่ำไห้ และถอดชุดเจ้าสาวออกโดยที่ข้างในนั้นอิงไถได้สวมชุดไว้ทุกข์ไว้ อิงไถร้องไห้คร่ำครวญถึงซานป๋อทันใดนั้นเกิดฟ้าผ่าพายุรุนแรงทำให้สุสานของซานป๋อแยกจากกัน เมื่ออิงไถเห็นดังนั้นจึงกระโดดลงไปในสุสานของซานป๋อ หลังจากอิงไถกระโดดลงไปพายุได้กลับเงียบสงบในทันที และวิญญาณของทั้ง

สองได้กลายเป็นผีเสื้อคู่บินขึ้นสู่ท้องฟ้าอย่างมีความสุข ดังนั้นสามารถสังเกตุได้ว่าถึงแม้ตอนจบภาพยนตร์จุ๊อิงไถและเหลียงซานป๋อจะพลัดพรากจากกันแต่ภาพยนตร์ก็ได้ทิ้งท้ายให้เห็นถึงว่าตัวละครจุ๊อิงไถและเหลียงซานป๋อนั้นได้กลับมาอยู่เคียงคู่กันเป็นผีเสื้อคู่ที่โบยบินไปทั่วท้องฟ้าได้อย่างเป็นอิสระมีความสุขตลอดไปเฉกเช่นคำร้องที่ได้พรรณนาไว้ว่า

"สายรุ้งทอแสงสดใส ผีเสื้อน้อยบินไปเป็นคู่อยู่อมตะ
ดังเหลียงซานป๋อ จุ๊อิงไถ ชั่วฟ้าดินสลายไม่เสื่อมคลาย"

จากข้างต้นนี้ ภาพยนตร์เพลงงิ้วนี้ถึงแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงในการลำดับเรื่องที่ต่างไปบ้างเล็กน้อยแต่อย่างไรก็ตามยังถือได้ว่าได้รับการวางลำดับโครงเรื่องที่ใช้ในการลำดับเรื่องตามรูปแบบของงิ้วเข้ามาใช้ในการลำดับเรื่องเป็นโครงสร้างหลัก อย่างเห็นได้ชัด

1.3 ***องค์ประกอบด้านการผสมผสานระหว่างสิ่งต่างๆที่ได้รับอิทธิพลมาจากงิ้ว*** ภาพยนตร์เรื่องจอมใจจักรพรรดิ นี้นอกจากได้ได้รับอิทธิพลมาจากงิ้วในการวางโครงเรื่องในด้านการวางบทบาทสถานภาพทางสังคมของตัวละคร แนวเรื่องทางวรรณกรรมที่ใช้ในการแสดงและการลำดับเรื่องแล้วนั้นยังได้รับเอาอิทธิพลของงิ้วในด้านอื่นๆมาเป็นส่วนช่วยในด้านองค์ประกอบต่างๆ เช่น การดำเนินเรื่องราวและถ่ายทอดความรู้สึกของตัวละครผ่านการร้องด้วยท่วงทำนองและท่าทางที่เหมือน บทพรรณนาและสนทนาของงิ้ว เป็นต้น

ภาพยนตร์ได้การยึดแบบแผนรูปลักษณ์ของงิ้วในแง่ สอดแทรกศีลธรรมความดีนั้นภาพยนตร์เรื่องนี้สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นในเรื่องของความกตัญญู และความเคารพที่ผู้น้อยควรมีต่อผู้มีพระคุณทั้งต่อบิดามารดาและครูอาจารย์ นอกจากนี้ภาพยนตร์ยังถ่ายทอดให้เห็นถึงความมีเมตตาอารีในฐานะอาจารย์ที่พึงมีต่อลูกศิษย์โดยนำเสนอผ่าน ตัวละครอาจารย์หญิง เป็นต้น

1.4 องค์ประกอบด้านอื่นของ ภาพยนตร์

การวิเคราะห์ภาพยนตร์ในด้านความขัดแย้งของตัวละครนั้น ภาพยนตร์ได้แสดงถึงความขัดแย้งของตัวละครที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เป็นอยู่ กล่าวคือ ความขัดแย้งของจุ๊อิงไถที่ต้องอยู่ภายใต้สังคมที่สตรีนั้นถูกดูแคลนและจำกัดสิทธิสตรี เช่น คำร้องของตัวละครที่ร้องไว้ว่า

"น้องสาวมีความพากเพียร อยากเรียนเยี่ยงชายดังหมายมั่น
น้ำอบแป้งร่ำไม่สำคัญ มีแต่หมึกพู่กันอยู่ข้างกาย
ร่ำร้องตามไปหึงโจวด้วย เราพี่น้องก็ต้องช่วยด้วยจิตหมาย
พ่อไม่ให้เรียนวิชาน่าเสียดาย ห้ามลูกสาวเรียนกับชายนอกเรือนชาน"

"หญิงชายสิทธิเท่าเทียม ผู้คนงมงายไร้เหตุผล ชายทั้งโลกเฉกเช่นเดียวกัน
มีน้อยคนให้สิทธิสตรีทัดเทียม"

นอกจากนี้ภาพยนตร์แสดงให้เห็นถึงการที่ตัวละครจุ๊อิงไถต้องอยู่ภายใต้กรอบของสตรีในการเลือกคู่ครองที่ถูกบังคับแต่งงานกับชายที่ตนไม่ได้รัก เช่น

"มิน่าเจ้าถึงได้ดื้อดึง ที่จริงคือมอบรักให้ชายอื่น คู่ครองดีพ่อหาให้ไม่ชมชื่น
พ่อขมขื่นผิดหวังช่างกระไร ประเพณีโบราณนานมา หญิงมิอาจหาญกล้าเลือกคู่"
"รักแท้ไม่หวั่นอุปสรรค กาดำไม่สมศักดิ์ศรีคู่หงส์ฟ้า อิทธิพลร่ำรวยล้นนภา
ถ้าจะให้ ร่วมหัวจมท้าย รอแต่ตะวันขึ้นราตรีกาล"

คำร้องพรรณนาดังกล่าวของตัวละครสามารถแสดงถึงความขัดแย้งของตัวละครจุ๊อิงไถ่ที่ต่อต้านการคลุมถุงชนที่ต้องแต่งงานกับคนที่ตนไม่ได้รัก

ในด้านของฉาก (Setting) ที่พบเห็นในภาพยนตร์ม่านประเพณีนี้นั้นภาพยนตร์แสดงให้เห็นถึงฉากในแง่ของลักษณะการใช้ชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนที่สงบสุข บ้านเมืองอุดมสมบูรณ์ ราษฎรร่มเย็นเป็นสุข และมีการให้ความสำคัญกับการศึกษาจึงมีการเปิดการเรียนการสอนเป็นโรงเรียนขึ้นและแสดงถึงบ้านเมืองที่มีลักษณะรูปแบบของสังคมศักดินา เป็นต้น ภาพยนตร์ยังแสดงให้เห็นลักษณะของสภาพแวดล้อมเชิงนามธรรมในแง่ของค่านิยมและธรรมเนียมประเพณีที่มี กล่าวคือ เรื่องของการยึดในระบบศักดินา การคลุมถุงชนที่ถูกเลือกคู่ครองที่จัดการโดยพ่อแม่เห็นสมควรบุตรไม่สามารถขัดขืนได้ และธิดาไม่มีสิทธิ์เลือกคู่ครองหมั้นหมายกันเอง ดังจะสะท้อนผ่านคำร้องในภาพยนตร์ที่ว่า

"เราสองสัญญารักมั่นนิรันดร์ ใจดวงนี้ไม่มีใครแทนที่
แต่พ่อบอกยกเจ้าให้ชายอื่น ใยไม่ยืนกรานปฏิเสธ"

"ตัวน้องบ่ายเบี่ยงไม่รับขันหมากใคร แต่พ่อยืนยันประกาศกร้าว
งานวิวาห์นี้หนีไม่พ้น"

"ถึงพ่อน้องไม่ยกเลิก แต่ขันหมากพี่กำลังมา มีแม่ครูท่านเป็นเถ้าแก่
มาสู่ขอน้องจากท่านพ่อเข้าตามตรอกออกตามประตู
หยกผีเสื้อคู่นี้เป็นพยาน ขอให้เป็นคู่ทุกข์คู่ยาก"

"หยกผูกมัดติดกับผีเสื้อคู่ มันสองยังคงอยู่เป็นคู่กัน
เราสองหมั้นหมายกันเอง ผิดประเพณีอันดีงาม"

ซึ่งคำร้องสนทนาดังกล่าวของจุ๊อิงไถและเหลียงซานป๋อสามารถสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมในเรื่องของการคลุมถุงชนและการชายหนุ่มหญิงสาวไม่สามารถแต่งงานกันได้เองซึ่งถือว่าผิดประเพณีให้เห็นได้ชัดเจน

ในเรื่องของสัญลักษณ์ที่พบเห็นในภาพยนตร์เพลงงิ้วเรื่อง ม่านประเพณีนั้นมีการใช้สัญลักษณ์ในลักษณะการใช้ภาพสื่อเพื่อความหมายในการเปรียบเทียบ และการใช้สัญลักษณ์ทางเสียงนั้นจะเป็นไปในทางบทกลอนที่พรรณนาเปรียบเทียบ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- *<u>สัญลักษณ์ทางภาพ</u>* ในภาพยนตร์เรื่องม่านประเพณีนี้ส่วนใหญ่นั้นได้ใช้ในการเปรียบเทียบอุปมาอุปไมยโดยการใช้สัญลักษณ์ทางภาพเป็นองค์ประกอบในการสื่อสารบ่งบอกความหมาย ตัวอย่างเช่น ฉากตอนที่จุ๊อิงไถเดินทางกลับบ้านโดยที่อิงไถพยายามบอกใบ้ให้เหลียงซานป๋อรู้ว่าตัวเองเป็นสตรี ภาพยนตร์ได้ถ่ายทอดด้วยการขับร้องสลับกับภาพที่สื่อเป็นสัญลักษณ์หมายถึงคู่รัก เช่น ภาพของนกเป็ดน้ำคู่ ปลาที่ว่ายน้ำเป็นคู่ ห่านคู่ตัวผู้และตัวเมียนอกจากนี้ ยังได้ใช้สัญลักษณ์ทางภาพสื่อความหมายในตอนอื่นๆอีก อาทิ เช่น นกที่อยู่ในกรง ซึ่งใช้แทนถึงอิงไถที่ต้องอยู่ในกรอบของสังคมที่กำหนดโดยประเพณีและผู้ใหญ่ หรือในตอนที่เหลียงซานป๋อรู้ความจริงว่าอิงไถถูกยกให้ตระกูลหม่า ภาพยนตร์ได้ใช้สัญลักษณ์ทางภาพ คือ ป้ายหยกที่อิงไถมอบให้หล่นแตกเป็นชิ้น แทนถึงความรักของเหลียงซานป๋อกับจุ๊อิงไถที่แตกสลาย หรือ การใช้ภาพของใบไม้ร่วงหล่นจากต้นลงสู่พื้นซึ่งก็ถูกนำมาใช้แทนภาพของการตายของเหลียงซานป๋อ เป็นต้น

-*สัญลักษณ์ทางเสียง* สัญลักษณ์ทางเสียงที่ถูกใช้และเห็นได้ชัดในภาพยนตร์เรื่องนี้คือเสียงเครื่องดนตรีและแตรเป่าของขบวนเกี้ยวเจ้าสาวที่มารับอิงไถ ซึ่งถูกนำมาใช้หมายถึงการเร่งเวลาตัดสินใจของอิงไถ่ที่ว่าจะขึ้นเกี้ยวขบวนแต่งงานหรือไม่ เป็นต้น นอกจากนี้สัญลักษณ์ทางเสียงในภาพยนตร์เรื่องนี้นั้นได้ปรากฏออกมาในคำร้องของตัวละครจุ๊อิงไถที่พยายามบอกเหลียงซานป๋อเป็นนัยว่าตนนั้นคือสตรีในช่วงของการเดินลงเขาด้วยการใช้คำร้องที่เปรียบเปรยกับธรรมชาติแวดล้อมรอบตัว ดังต่อไปนี้

"พี่ขอส่งเจ้าแค่บ่อปลา ฝูงปลาแหวกว่ายเป็นคู่"
"ฝูงปลาก็ไม่อยากจากจร เหมือนเราสองต้องจำใจจาก"
"สายลมพัดคลื่นเป็นระลอก เป็ดน้ำล่องลอยมาเป็นคู่"
"จับเป็นคู่ไม่แยกห่างกาย ต่างทุ่มเทรักและห่วงใย"
"พี่เหลียงถ้ายิงไถเป็นผู้หญิง พี่เต็มใจรับข้าเป็นคู่ไหม
เต็มใจ เต็มใจที่สุด เสียดาอิงไถหาได้เป็นหญิง"

"ชวนชมดอกไม้ที่บานเบ่ง เสียดายไร้เงาโบตั๋น"
"หรือพี่ชอบโบตั๋น ที่สวนหลังบ้านระรานตา ถ้าอยากเชยชมจงตามมา"
"พี่ชอบโบตั๋น แต่หนทางนั้นแสนไกล จะตามไปเชยชมอย่างไรเล่า"
"พี่เหลียงรีบเชยชมยามเบ่งบาน อย่ารอจนร่วงโรยค่อยไขว่คว้า"

"จงดูสายน้ำที่ข้างหน้า ฝูงห่านฟ้าแหวกว่ายไปมา
ตัวผู้แหวกว่ายนำทาง ตัวเมียว่ายตามเรียกพี่พี่"
"ข้างหน้าเป็นสะพานแผ่นเดียว ใจหวาดหวั่นกลัวก้าวพลาด"
"งั้นพี่จะจูงน้องข้ามไป"
"เหมือนเทพบุตรนางฟ้าข้ามสะพาน"

"กวนอิมประทับกลางศาล จิงถงอี้หนีอยู่เคียงข้าง
สมเป็นคู่กิ่งทองใบหยก ใครใจดีช่วยเป็นสื่อให้"
"พี่เหลียงเขาสองคนมีใจกัน แต่เพราะปั้นขึ้นจากดินจึงพูดไม่ได้
ได้เจ้าแม่กวนอิมช่วยเป็นสื่อ เราก็มาไหว้ฟ้าดินแทนเขา"

"น้องพี่เลอะเลือนไปใหญ่แล้ว เราผู้ชายไหว้ฟ้าดินได้อย่างไร"

"เห็นเงาสองเราในน้ำ หญิงชายแย้มยิ้มให้กัน"
"พี่เป็นชายชาตรีแท้แท้ เจ้าจะเปรียบตัวพี่เป็นหญิงได้อย่างไร"

"ข้ามบึงมายังหมู่บ้าน ฝูงหมาพากันเห่าขรม"
"ไม่ไล่กัดชายข้างหน้า แต่ไล่กัดหญิงข้างหลัง"

"น้องพี่เลอะเลือนไปใหญ่มีหญิงตามมาที่ไหน
กล้าๆไว้อย่าได้กลัว ไว้พี่จะไล่ตีฝูงหมาให้"

ตัวอย่างดังกล่าวเหล่านี้จัดได้ว่าเป็นการใช้สัญลักษณ์พิเศษ(Symbols) ที่แสดงให้เห็นในภาพยนตร์ เป็นต้น

มุมมองของการเล่าเรื่องใน ภาพยนตร์เรื่องจอมใจจักรพรรดินี้ เป็นการดำเนินเรื่องผ่านการเล่าเรื่องจากจุดยืนแบบรอบด้าน (The Omniscient point of view) โดยการเล่าเรื่องผ่านรูปแบบการขับร้องแนวอุปรากรของผู้เล่าด้วยการบรรยายสถานการณ์ต่างๆรวมถึงความรู้สึกนึกคิดอารมณ์ของตัวละครในเรื่องให้เห็นได้อย่างเด่นชัด

2. บทสรุปโครงสร้างการเล่าเรื่องของภาพยนตร์เรื่อง ม่านประเพณี ในลักษณะสังคม การเมืองการปกครองและ วัฒนธรรม

ภาพยนตร์เรื่อง ม่านประเพณีนี้ได้ดัดแปลงมาจากเรื่องเล่า วรรณกรรมพื้นบ้านของจีน โดยได้วางเรื่องราวไว้ให้เกิดขึ้นในยุคราชวงศ์ถังตอนต้น ซึ่งเป็นยุคที่มีความรุ่งเรืองทางวัฒนธรรม และการศึกษา ผ่านเนื้อเรื่องของบทภาพยนตร์ที่เน้นความรักของชายหนุ่มและหญิงสาวที่ผิดหวังจากความรักซึ่งมีปัจจัยมาจากค่านิยม ขนบธรรมเนียมที่ผู้คนยึดถือกันมา ดังนั้นภาพยนตร์จึงสะท้อนเนื้อหาทางสังคมวัฒนธรรมผ่านการวางโครงเรื่องในแง่สังคมจีนในอดีตที่ผู้คนใช้ชีวิตอยู่ภายใต้สังคมในลักษณะระบบศักดินา การจำกัดสิทธิของสตรี การแบ่งแยกชนชั้น รวมไปถึงค่านิยมของการจับคลุมถุงชนโดย สิ่งทั้งหลายเหล่านี้ได้แฝงให้เห็นถึงความเคร่งครัดในจารีตประเพณีของที่เป็นรากฐานทางความคิดของคนในสังคมที่มาจากความเชื่อที่ยึดถือและปฏิบัติสืบต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น กล่าวคือ ภาพยนตร์เรื่องนี้

สอดแทรกประเด็นที่สะท้อน การจำกัดทางเลือกของสตรีเพศ ด้วยการเสนอผ่านบทภาพยนตร์ในช่วงต้นเรื่องของภาพยนตร์เปิดตัวด้วยภาพที่แสดงให้เห็นถึงสภาพของสังคมที่ให้ความสำคัญแก่การศึกษาต่อบุรุษ มากกว่าสตรี ภาพของชาวบ้านที่กำลังเดินทางไปเรียนหนังสือซึ่งมีแต่บุรุษ ในขณะที่ตัวเอกคือจุ๊อิงไถ จ้องมองด้วยความโศกเศร้าและน้อยใจที่ไม่สามารถออกไปเรียนหนังสืออย่างผู้ชายได้จนต้องหาอุบายเพื่อได้ปลอมตัวเป็นชายออกไปร่ำเรียนหนังสือ โดยเนื้อเรื่องในส่วนนี้ได้สะท้อนให้เห็นค่านิยมของคนจีนในอดีตที่ว่า เพศชายจะได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่ในการศึกษาใฝ่หาความรู้ ในขณะที่สตรีถูกจำกัดสิทธิให้แตกต่างกว่า กล่าวคือ ไม่จำเป็นต้องเรียนหนังสือให้มีความรู้มาก แต่กลับเน้นย้ำเรื่องงานบ้านงานเรือนซึ่งเป็นค่านิยมของสตรีที่พึงปฏิบัติในยุคสมัยนั้น นอกจากประเด็นเรื่องสิทธิในการศึกษาแล้วนั้น สตรียังถูกจำกัดสิทธิในแง่ของการออกสู่สังคม กล่าวคือ สตรีในตระกูลมั่งคั่งมักจะถูกกำหนดให้อยู่แต่ในบ้าน ไม่สามารถออกมาพบปะผู้คนในสังคมได้ โดยเฉพาะเพศชาย ซึ่งสิ่งนี้ถือเป็นค่านิยมความเชื่อที่ยึดถือกันมา ซึ่งสะท้อนออกมาจากภาพยนตร์ผ่านตัวละครจุ๊อิงไถในตอนต้นเรื่อง ทั้งนี้ภาพยนตร์ได้สะท้อนให้เห็นลักษณะของการที่สตรีนั้นถูกกดให้ต่ำกว่าเพศชายในสังคมจีน ซึ่งสะท้อนผ่านคำร้องของตัวละครที่พบเห็นได้ในภาพยนตร์ เช่น บทสนทนาโต้ตอบระหว่าง เหลียงซานป๋อและจุ๊อิงไถที่สนทนาเกี่ยวกับเรื่องการดูแคลนสตรีเอาไว้ดังนี้

> "เซี่ยะเจี่ยะสิ้นแผ่นดินเพราะเม่ยสี่ ยิงโจวสิ้นอาณาจักรเพราะต้าจี่
> โจวหยงหวัง หลง เป่ายี่จนสิ้นชาติ เพราะสตรีทำให้สิ้นแผ่นดิน
> ปราชญ์พร่ำสอนชนรุ่นหลัง น้องพี่จงใคร่ครวญคำพี่"

> "แต่โบราณก็มีสตรีเก่ง เทพหนี่วาปะสวรรค์ เหล่ยจูปลูกหม่อนเลี้ยงไหม
> ประวัติศาสตร์ลูกได้ดีเพราะแม่ ดั่งแม่เมิ่งจื้อเห็นเป็นเยี่ยงอย่าง
> กษัตริย์อ่อนแอนำแผ่นดินให้สิ้นกลับโทษสตรี
> การเรียนรู้ต้องให้รู้จริง รู้จริงแยกผิดชอบชั่วดี"

จากคำร้องของเหลียงซานป๋อและจุ๊อิงไถข้างต้นนี้แสดงให้เห็นถึงทัศนคติผู้ชายในสมัยก่อนนั้นสตรีถูกดูหมิ่นดูแคลนและเชิดชูบุรุษมากกว่าตามความคิดแบบปิตาธิปไตย

นอกจากประเด็นเรื่องการจำกัดทางเลือกของสตรีแล้วนั้น ภาพยนตร์ยังนำเสนอประเด็นของสภาพสังคมที่อยู่ภายใต้ระบบศักดินาโดยได้ถ่ายทอดผ่านตัวละครของพ่อจุ๊อิงไถ ที่ต้องการจะดองเครือญาติกับตระกูลหม่า ที่มีฐานะเท่าเทียมกัน ในขณะที่ปฏิเสธเหลียงซานป๋อที่มีฐานะยากจน ซึ่งสิ่งนี้

สามารถสะท้อนและเชื่อมโยงไปได้ถึงค่านิยมของการคลุมถุงชนซึ่งถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติของคนสมัยก่อนในการหาคู่ครองให้แก่บุตร ธิดา โดยการแต่งงานจากการคลุมถุงชนนั้นมักจะเป็นการแต่งงานกับตระกูลที่มีฐานะทัดเทียมกัน โดยเนื่องจากต้องการไว้ซึ่งระบบชนชั้นของศักดินาที่เป็นอยู่ ทั้งนี้บุตรและธิดาจึงไม่สามารถเลือกคู่ครองแก่ตนเองได้ โดยในหลายๆครั้งจึงได้เกิดโศกนาฏกรรมขึ้นจากผลของการคลุมถุงชนนี้เอง ซึ่งภาพยนตร์เรื่องนี้ ถือเป็นเรื่องหนึ่งที่สะท้อนได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ ตัวละคร จุ๊อิงไถ แสดงให้เห็นถึงภาพสะท้อนของสตรีจีนที่ต้องการต่อต้านกรอบของค่านิยม ธรรมเนียมที่จำกัดไว้ โดยได้แสดงออกมาผ่านการกระทำและความนึกคิด ไม่ว่าจะเป็นการปลอมตัวสลับเพศเพื่อให้ตนเองได้มีสิทธิเท่าเทียมบุรุษในการศึกษาหาความรู้ หรือการหมั้นหมายต่อเหลียงซานป๋อ ด้วยวาจาและป้ายหยก หรือแม้แต่ในตอนท้ายเรื่องที่มีการต่อต้านการแต่งงานที่อิงไถถูกจับคลุมถุงชนด้วยการสวมชุดไว้ทุกข์ข้างในชุดเจ้าสาวและให้ขบวนเจ้าสาวมุ่งหน้าไปหลุมฝังศพพร้อมด้วยเครื่องเซ่นไหว้ในวันรับเกี๊ยวเจ้าสาว ซึ่งถือเป็นเรื่องต่อการขัดธรรมเนียมประเพณี ทั้งหมดที่กล่าวมานี้สามารถแสดงถ่ายทอดได้ถึงสภาพสังคมในเนื้อเรื่องอย่างสอดคล้องกันผ่านบทภาพยนตร์ให้เห็นได้ อย่างชัดเจน

ภาพยนตร์เรื่องนี้ยังได้กล่าวอ้างถึงลักษณะของผู้ปกครองที่ดีตามแบบแนวความคิดของขงจื๊อ โดยภาพยนตร์ได้สะท้อนผ่านจากบทเรียนที่เหลียงซานป๋อและจุ๊อิงไถท่องตำราในห้องเรียน เช่น

> “เล่าเรียนให้รู้ถึงจรรยา มีเมตตาเผื่อแผ่เผยแพร่ไป รู้ทำให้เกิดสงบ
> สงบทำให้เกิดนิ่ง นิ่งทำให้เกิดคิด คิดทำให้เกิดปัญญา”
>
> “แต่โบราณผู้ธรรมครองแผ่นดิน ก่อนอื่นนั้นต้องครองเมือง
> ผู้ปกครองเมืองนั้นต้องปกครองบ้าน ผู้ปกครองบ้านนั้นต้องปกครองตนเอง
> ปราชญ์ว่าเรียนให้สนุกต้องรักเรียน”
>
> “เพื่อนมาเยือนเท่านี้ก็ทำให้สุขใจ สกุณาส่งเสียงเพรียกหาคู่
> หญิงงามเป็นที่หมายปองของชาย หญิงชายถ่อยล้วนเลี้ยงไม่เชื่อง
> ยามใกล้เบื่อยามไกลคิดถึง”

จากคำร้องที่พบเห็นในภาพยนตร์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะของผู้ปกครองที่ดีตามแบบแนวความคิดของขงจื๊อที่ควรมีศีลธรรม จรรยาและเมตตา เพื่อให้มีสติปัญญาในการคิดไตร่ตรอง ซึ่งอิทธิพลแนวความคิดที่ขงจื๊อที่เกี่ยวกับการปกครองนี้นั้นเป็นพื้นฐานที่ทำให้รัฐเกิดความสงบสุข ซึ่งได้

ถูกใช้เป็นเนื้อหาที่ในการศึกษาสมัยก่อน เป็นต้น ดังนั้นลักษณะดังกล่าวทั้งหมดข้างต้นจึงถือได้ว่าเป็นลักษณะบริบททางสังคม การเมืองการปกครองและวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นผ่านในภาพยนตร์เพลงงิ้วเรื่องนี้ ได้อย่างชัดเจน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.3.3 ภาพยนตร์เรื่อง สามยิ้มพิมพ์ใจ (The Three Smiles / *San Xiao*) (1969)

ภาพที่ 4.6 ภาพยนตร์เรื่อง สามยิ้มพิมพ์ใจ ของบริษัท ชอว์ บราเดอส์

นักปราชญ์ชื่อดังจากเจียงหนานผู้เชี่ยวชาญในบทกวีโคลงกลอนและการวาดภาพที่ทุกคนรู้จักกันในนามว่า "ถังป๋อหู่" ได้เดินทางท่องเที่ยวไปทั่วระหว่างเดินทางมาที่อำเภอหู่ชิวได้พบกับสาวใช้คนงามของเล้าฮูหยินเสนาบดีหัว นามว่า "ชิวเซียง" ในศาลเจ้า เนื่องด้วยความต้องตาต้องใจในความงามของชิวเซียงจึงตัดสินใจแอบติดตามขบวนของเล้าฮูหยินจนถึงจวนเสนาบดี และได้วางแผนปลอมตัวเป็นคนยากไร้ขายตัวเป็นบ่าวไพร่เข้าไปอยู่ในจวนเสนาบดีนามว่า “หัวอัน”เพื่อหวังจะได้ใกล้ชิดกับชิวเซียง โดยมีสะใภ้ของเสนาบดีทั้งสองซึ่งเป็นญาติของถังป๋อหู่คอยช่วยและปิดบังความลับไว้ให้ภายใต้การเข้าไปอยู่ในจวนเสนาบดีนั้นเกิดเรื่องวุ่นวายขึ้นมากมายเนื่องจากบุตรชายทั้งสองของเสนาบดีที่สติไม่สมประกอบต่างชอบพอในตัวชิวเซียง ถังป๋อหู่จึงต้องใช้ความสามารถและความพยายามอย่างเต็มที่เพื่อหวังพิชิตใจชิวเซียงและด้วยความช่วยเหลือจากฮูหยินรองญาติผู้น้องจึงทำให้ป๋อหู่ได้มีโอกาสเผยความในใจแก่ชิวเซียง โดยสมอ้างว่ายิ้มสามครั้งของชิวเซียงนั้นถือเป็นการรับปากในการรับรักตน โดยในขณะนั้นชิวเซียงเริ่มมีใจให้แก่ถังป๋อหู่ สุดท้ายแล้วด้วยความช่วยเหลือในการวางแผนของจู้จื่อซันเพื่อนสนิทของป๋อหู่ที่เดินทางมาตามหาที่จวนเสนา ทำให้เสนาบดีตกหลุมพรางอนุญาตให้ถังป๋อหู่เลือก

สาวใช้คนไหนในบ้านก็ได้ที่ต้องการแต่งงานด้วยพร้อมจัดพิธีมงคลสมรสในทันที และท้ายที่สุดสองหนุ่มสาวก็ได้ลงเอยสมหวังและ กลายเป็นตำนานเล่าขานสืบต่อมา

1. รูปแบบองค์ประกอบด้านต่างๆของงิ้วในการเล่าเรื่องในภาพยนตร์

เนื้อเรื่องของภาพยนตร์เรื่องนี้หากนำมาวิเคราะห์แนวเรื่องทางวรรณกรรมที่ใช้ในการแสดงซึ่งได้รับอิทธิพลจากงิ้วนั้น ถือว่าจัดอยู่ในประเภทของ แนวเรื่องที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความรักเป็นหลักโดยเนื้อเรื่องทั้งหมดในภาพยนตร์นั้นนำเสนอเรื่องราวความสัมพันธ์ต่างๆระหว่างตัวละครถังป๋อหู่และชิวเซียงและความสัมพันธ์กับตัวละครอื่นรอบข้าง เป็นต้น

1.1 การวางบทบาทสถานภาพทางสังคมของตัวละคร

ภาพยนตร์เรื่องสามยิ้มพิมพ์ใจนี้นั้น สามารถนำมาแบ่งการวิเคราะห์บทบาทของตัวละครตามสถานภาพทางสังคมที่ใช้ในการวางตัวละครของงิ้วได้ดังนี้

-***ตัวละครที่อยู่ในชนชั้นสูง*** ได้แก่ เสนาบดีหัว และครอบครัว ได้แก่ เล้าฮูหยิน คุณชายใหญ่ คุณชายรอง ฮูหยินใหญ่ ฮูหยินรอง เป็นต้น

เสนาบดีหัว เสนาบดีหัวในภาพยนตร์เรื่องนี้นั้นถือเป็นตัวละครที่มีลักษณะแบบแบน (FlatCharacter) กล่าวคือเป็นตัวละครที่ไม่มีความซับซ้อน มีความเมตตากรุณา คุณธรรมต่อบ่าวไพร่ ในด้านคุณลักษณะของตัวละครนั้น เป็นตัวละครที่มีลักษณะเป็นผู้กระทำ (Active) โดยเป็นตัวละครที่สามารถยืนหยัดในความคิดของตนและตัดสินปัญหาต่างๆได้ด้วยตัวเอง เช่น ตอนที่ไต่สวนคุณชายทั้งสองเรื่องการเขียนบทความ เป็นต้น

เล้าฮูหยิน เป็นตัวละครที่วางให้มีเห็นในลักษณะแบน(Flat Character) ตามแบบของงิ้ว กล่าวคือเป็นตัวละครที่ไม่มีความซับซ้อน มีความเมตตากรุณา มีเหตุมีผล ในแง่ลักษณะคุณสมบัติของตัวละครถือเป็นตัวละครที่มีคุณสมบัติเป็นผู้ถูกกระทำ (Passive) เนื่องจากมักถูกชักจูงทางความคิดและการตัดสินใจจากตัวละครสะใภ้รองในทุกครั้งที่ต้องมีการตัดสินใจต่างๆ เป็นต้น

คุณชายใหญ่ และคุณชายรอง ตัวละครคุณชายใหญ่และคุณชายรองทั้งสองตัวนี้นั้นเป็นตัวละครที่มีลักษณะแบบแบน (Flat Character) เนื่องจากเป็นตัวละครที่ไม่มีการพัฒนาการแสดงออกไม่มีความซับซ้อน ทั้งบุคลิกลักษณะเป็นบุคลิกเดียวตั้งแต่ต้นจนจบ เรื่อง ในด้านของคุณสมบัติของตัวละครถือเป็นตัวละครที่ถูกกระทำ (Passive) ซึ่งมักถูกชักนำทางความคิดและการตัดสินใจจากผู้อื่นเป็นต้น

ฮูหยินรอง ฮูหยินรองเป็นตัวละครที่แสดงให้เห็นเพียงลักษณะแบบแบน(Flat Character) ไม่มีความซับซ้อน กตัญญู เฉลียดฉลาด และความลุ่มลึกทางความคิดและบุคลิกลักษณะอย่างเห็นได้ชัด ในแง่คุณสมบัติของตัวละครจัดได้ว่าเป็นตัวละครที่มีลักษณะเป็นผู้กระทำ (Active) เนื่องจากสามารถตัดสินใจในปัญหาต่างๆได้ด้วยตัวเองอีกทั้งยังมีอิทธิพลต่อความคิดแก่ตัวละครตัวอื่น อย่างเช่น เส้าฮูหยิน เป็นต้น

-*ตัวละครที่อยู่ในชนชั้นสามัญชน* ได้แก่ ถังป๋อหู่ จอหงวนมหาบัณฑิตแห่ง เจียงหนาน ชิวเซียง จู้จื่อซัน นอกจากนี้ยังรวมถึงตัวละครอื่นๆ เช่น คนเรือ รวมถึงพ่อบ้านและสาวใช้ทั้งหลายภายในจวนของท่านเสนาบดีหัว เป็นต้น

ถังป๋อหู่ จอหงวนมหาบัณฑิตแห่งเจียงหนาน เป็นตัวละครเอกในภาพยนตร์เรื่องนี้ที่มีลักษณะบุคลิกแบบแบน(Flat Character) ตามบทบาทตัวละครของงิ้ว คือ เป็นตัวละครที่ไม่มีความซับซ้อน ฉลาดปราดเปรื่อง มีความรู้ ในด้านคุณสมบัติของตัวละครนั้นเป็นตัวละครที่มีลักษณะเป็นผู้กระทำ (Active) เนื่องจากเป็นตัวละครที่สามารถแก้ไขสถานการณ์ต่างๆได้ด้วยตัวเองโดยไม่ต้องอาศัยการชักนำทางความคิดจากตัวละครอื่น ดังสังเกตเห็นได้จากหลายๆสถานการณ์ในภาพยนตร์ เช่น การตัดสินใจวางอุบายทำอย่างไรให้ได้ใกล้ชิด ชิวเซียงด้วยการแกล้งเป็นคนยากไร้เพื่อจะได้ขายตัวเป็นบ่าว หรือแม้แต่ในตอนที่ถูกเส้าฮูหยินเอาผิดเรื่องวาดรูปที่เหมือนเหน็บแนมคุณชายทั้งสองแต่ถังป๋อหู่ก็สามารถหาทางออกได้ด้วยตนเอง เป็นต้น

ชิวเซียง ชิวเซียงถือเป็นตัวละครเอกอีกตัวหนึ่งของภาพยนตร์ในเรื่องนี้ โดยตัวละครนี้นั้นเป็นตัวละครที่มีลักษณะแบน (Flat Character) ไม่มีความซับซ้อน ในแง่คุณสมบัติของตัวละครนั้นถือเป็นตัวละครที่มีลักษณะเป็นผู้กระทำ (Active) เนื่องจากไม่ถูกชักนำทางความคิดจากตัวละครตัวอื่นโดยง่าย เช่น การที่ตัวละครไม่ปักใจเชื่อว่าหัวอันแท้จริงแล้วคือถังป๋อหู่ในทันทีแต่ผ่านการพิจารณาหลายๆครั้ง

รวมถึงตัวละครชิวเซียงนี้เป็นตัวละครที่สามารถแก้ปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเองเช่น ตอนที่โดนคุณชายทั้งสองเข้ามาลวนลามชิวเซียงจึงตัดสินใจหาทางออกให้ตนเองพ้นจากสถานการณ์ดังกล่าวได้

<u>*จู้จื่อซัน*</u> นั้นเป็นตัวละครที่มีให้เห็นเพียงลักษณะแบบแบน(Flat Character) ซึ่งไม่มีการแสดงออกให้เห็นความแตกต่างทางบุคลิกและอารมณ์ในแง่ของคุณสมบัติของตัวละครนั้นจัดได้ว่าเป็นตัวละครที่เป็นผู้กระทำ (Active) คือเป็นตัวละครที่สามารถตัดสินปัญหาต่างๆ ได้เองและมีอิทธิพลต่อความคิดของตัวละครอื่น เช่น ในตอนท้ายที่จู้จื่อซันได้ออกอุบายให้แก่ถังป๋อหู่ในการที่จะได้แต่งงานกับชิวเซียง เป็นต้น

จากการวางลักษณะโครงเรื่องแบบงิ้วมาเป็นส่วนประกอบในการวางบทบาทสถานะของตัวละคร ข้างต้นนี้ ภาพยนตร์ได้จัดให้ตัวละครหลักจะถูกจัดอยู่ในสามกลุ่มของชนชั้นคือ ชนชั้นที่ ชนชั้นสูงชนและชั้นสามัญชน เนื่องจากภาพยนตร์เรื่องนี้นั้นเป็นเรื่องราวความรักของถังป๋อหู่ที่หลงรักสาวใช้ของเสนาบดีหัวจนต้องปลอมตัวขายตัวเป็นบ่าวเพื่อหวังจะได้ใกล้ชิดและแต่งงานกันสาวใช้ของเสนาบดีนั้นดังนั้นจึงเป็นการเล่าถึงเรื่องราวความรัก ความสัมพันธ์ การปลอมตัวของตัวละครที่เกี่ยวพันกับบุคคลต่างๆรอบตัวเพื่อให้ได้มาซึ่งจุดมุ่งหมายของตัวละครซึ่งอยู่ในสองชนชั้นดังกล่าว

I.2 การลำดับเรื่อง ภาพยนตร์เพลงงิ้วนั้นมีการลำดับเรื่องที่คล้ายคลึงและใกล้เคียงกับงิ้วแทบในทุกเรื่อง กล่าวคือ มีลักษณะที่ตัวละครที่สำคัญจะปรากฏตัวขึ้นครั้งแรกและแสดงให้เห็นถึงภูมิหลังของตนเองว่าเป็นใครและเป้าหมายต้องการจะทำอะไรหรือเผชิญหน้ากับปัญหาอย่างไร เมื่อถึงช่วงปัญหาที่เกิดขึ้นของตัวละครในช่วงตอนต้นและกลางเรื่องที่ตัวละครฝ่ายดีจะต้องเผชิญกับปัญหาเคราะห์กรรมต่างๆ หรือไม่ก็ต้องสูญเสียบุคคลใกล้ชิด จนในที่สุดหาทางคลี่คลายได้ด้วยของวิเศษหรือผู้ช่วยเหลือบางคน และเมื่อถึงบทสรุปตัวละครฝ่ายดีก็จะได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่าและตัวละครฝ่ายร้ายจะพ่ายแพ้หรือเสียชีวิตไป และถ้าเป็นเรื่องของช่วงเวลาก็จะเป็นการเล่าเรื่องแบบตามช่วงปฏิทินเวลาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนไปหลัง

ดังนั้นจากลักษณะข้างต้นนี้ ภาพยนตร์เรื่องสามยิ้มพิมพ์ใจนี้ภาพยนตร์ได้เปิดเรื่องแสดงให้เห็นถึงสถานที่และตัวละครสำคัญคือ ถังป๋อหู่พร้อมบอกลักษณะนิสัยและภูมิหลังว่าเป็นใครผ่านคำร้องว่า

"เขาสูงน้ำใสงามทิวทัศน์ คลื่นซัดเจิดจรัสสะท้อนเงา เสียงเพลงแผ่วเบาขับขานมา
พาให้เบิกบานใจชื่นชม นักปราชญ์คนเก่งถังป๊อหู่
ไม่หลงลาภยศความเฟื่องฟู รู้แต่เพลงพิณบทกวี เที่ยวไปทุกที่แสนสุขสม"

ต่อจากนั้นภาพยนตร์ได้เปิดตัวละครสำคัญต่อมาให้เห็น คือ ชิวเซียงที่มาพร้อมกับสาวใช้คนอื่นๆในขบวนเกี้ยวเล้าฮูหยินของเสนาบดีที่มาเพื่อสักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งภาพยนตร์ได้พรรณนาลักษณะความงามของชิวเซียงจนทำให้ถังป๊อหูตกหลุมรักไว้ว่า

"หญิงงามเห็นมานักต่อนัก ไม่เคยนึกรักเท่านางนี้
อ้อนแอ้นอรชรงามท่าทีแม้ชายตาเพียงนิดก็ติดใจ"
"คิ้วดั่งคันศร ตาดุจเหยี่ยว เยื้องย่างแผ่วเบาราวรูปปั้น
ก่อนไปทิ้งท้ายด้วยรอยยิ้ม พิมพ์ใจตรึงแน่นจิตวิญญาณ"
"ถังป๊อหู่ราวกับถูกสะกดจิต ตามนางไปถึงริมฝั่งแม่น้ำ
เห็นเรือโดยสารพานางไป แทบอยากแปลงเป็นฝีพายติดตามนางไปด้วย"

จากคำร้องข้างต้นภาพยนตร์แสดงให้เห็นถึงเป้าหมายของตัวละครถังป๊อหู่ที่ต้องการได้ใกล้ชิดกับชิวเซียงจึงตัดสินใจติดตามไปและได้ปลอมตัวขายตัวเป็นบ่าวรับใช้ภายในจวนของเสนาบดีโดยในช่วงพัฒนาการณ์ของภาพยนตร์นี้ได้แสดงให้เห็นความลำบากใจของตัวละครถังป๊อหู่คือ ในระหว่างที่ตนต้องไปแนะนำตัวกับนายทุกคนภายในบ้าน ถังป๊อหู่เกิดความรู้สึกกลัวที่จะถูกเปิดโปงความจริงว่าตนนั้นแสร้งเข้ามาเพื่อมีจุดมุ่งหมายอื่น เนื่องจากฮูหยินใหญ่และฮูหยิน รองสะใภ้ทั้งสองของเสนาบดีนั้นเป็นญาติกับตน ซึ่งความลำบากใจของตัวละครในตอนนี้สะท้อนผ่านจากคำร้องในเนื้อเรื่องที่ว่า

"ชายหนุ่มผู้เลอะเลือน ยอมขายตัวเป็นทาส
เพื่อใกล้ชิดหญิงงามจนลืมปัญหาด้านอื่นว่า
บิดาฮูหยินใหญ่คือท่านลุง มารดาฮูหยินรองก็เป็นน้า
ถ้าให้เห็นหน้าถังป๊อหู่ ดูซิเขาจะเลี่ยงได้อย่างไร"

โดยหลังจากที่ได้พบกับญาติผู้น้อง ฮูหยินรองซึ่งเป็นคนเฉลียวฉลาดและรู้ทันความต้องการของป๊อหู่ถังป๊อหู่จึงขอร้องให้ช่วยเหลือในครั้งนี้เมื่อสมหวังจะกลับบ้านเอง หลังจากนั้นภาพยนตร์ได้

แสดงให้เห็นถึงพัฒนาเหตุการณ์ของเนื้อเรื่องที่พัฒนาขึ้นถึงความสัมพันธ์ของตัวละครถังป๊อหู่กับชิวเซียงในช่วงกลางเรื่อง กล่าวคือ ถังป๊อหู่ได้พบกับชิวเซียงและมีโอกาสได้สนทนากับชิวเซียงและเปิดเผยว่าตนนั้นคือถังป๊อหู่พร้อมทั้งบอกความในใจที่ตนมีต่อชิวเซียง ดังคำร้องโต้ตอบของตัวละครทั้งสองดังนี้

"สามยิ้มที่หู่ชิวราวโซ่ตรึง เป็นโซ่รักสามเส้นคล้องข้าไว้ ยิ้มหนึ่งมอบให้ที่ศาลเจ้า
ยิ้มสองบนเรือโดยสาร ยิ้มสามที่หน้าอำเภอ พาให้ข้าลดตัวเป็นบ่าว
เพราะไม่อาจหนีโซ่ใจได้พ้น จำต้องให้เจ้าช่วยปลดเปลื้อง "

"ยิ้มแรกไม่ตั้งใจ ยิ้มสองหาใช่ไมตรี ยิ้มสามขำเจ้าโง่ชอบทำอะไรแผลงๆ
เอาแต่เที่ยวเตร่ไม่สนใจการเรียน นึกว่าเป็นหนุ่มเกี้ยวพาราสีเก่ง
ข้าไม่ใช่หญิงใจง่ายให้ท่านล่วงเกินได้"

"ข้าคือถังป๊อหู่แห่งเจียงหนาน เป็นถึงจอหงวนมียศศักดิ์
แม่นางอย่าไปเปรียบส่งเดช ข้ามีแต่รักแท้ที่จริงใจ"

"ถ้าเป็นถังป๊อหู่จริงใยจึงมาลดตัวเป็นบ่าวไพร่ ข้าไม่ได้ชอบพอในตัวท่าน
หาได้ผูกมัดแต่อย่างใด"

"แม่นางจงอย่าได้ปฏิเสธสิ้น รอยยิ้มพิมพ์ใจยากจะลบเลือน
แฝงด้วยความนัยอันลึกซึ้ง เป็นใครจะไม่หวั่นไหวได้"

ชิวเซียงได้ยินดังนั้นก็เริ่มมีใจให้ถังป๊อหู่อยู่บ้างแต่เนื่องจากไม่แน่ใจในตัวตนที่แท้จริงของถังป๊อหู่ว่าเป็นใคร ซึ่งความรู้สึกของชิวเซียงนั้นได้ถูกบรรยายพรรณนาผ่านคำร้องไว้ว่า

"หน้าตากรุ้มกริ่มแต่จริงใจ อ้างว่าเป็นบัณฑิตมีความรู้
จริงหรือเท็จยากจะคาดเดา จำต้องเสแสร้งแกล้งทำดีก่อน"

ภาพยนตร์ได้ดำเนินต่อไปและได้แสดงให้เห็น ถังป้อหู่เกิดความรู้สึกขัดแย้งและลำบากใจในสถานการณ์ที่ต้องจำทน โดยในช่วงนี้ภาพยนตร์ได้ยึดการลำดับเรื่องของงิ้วเข้ามากล่าวคือถังป้อหู่ได้รับความช่วยเหลือกล่าวคือ หลังจากที่ ถังป้อหู่ได้วาดรูปนกอินทรีและเหยี่ยวที่คุณชายทั้งสองทำหมึกเลอะแล้วนั้นสาวใช้ได้นำมาให้เล้าฮูหยินแต่เล้าฮูหยินเข้าใจผิดหาว่าเป็นการเปรียบเทียบคุณชายในทางที่ไม่ดี แต่ด้วยความสามารถของถังป้อหูจึงทำให้สามารถเอาตัวรอดผ่านไปได้และด้วยความช่วยเหลือของฮูหยินรองจึงลงโทษให้วาดรูปเจ้าแม่กวนอิมโดยให้ชิวเซียงคอยปรนนิบัติรับใช้เพื่อให้ถังป้อหู่มีโอกาสอยู่กับชิวเซียงสองต่อสอง ซึ่งโอกาสนี้ทำให้ถังป้อหู่ได้บอกความในใจแก่ชิวเซียงอีกซึ่งครั้งนี้ได้ทำให้ความรู้สึกของชิวเซียงเกิดหวั่นไหวในตัวของถังป้อหู่ ดังคำกล่าวที่พรรณนาความรู้สึกภายในใจของตัวละครไว้ว่า

> “ฝนหมึกพลางใจก็คิดไปพลาง คนพยายามเช่นนี้หาได้ยาก
> บอกว่าเขาคือถังป้อหู่เดิมทีคิดว่าแอบอ้าง พิฆเพลงบทกวีล้วนเชี่ยวชาญ
> หากเป็นเขาจริงก็เหลือเชื่อ ถ้าเป็นนักปราชญ์ถังป้อหู่นี่คือวาสนาของข้าแล้ว”

นอกจากนี้ภาพยนตร์ยังแสดงถึงภาวการณ์ของภาวะวิกฤตอีกคือ ตัวละครชิวเซียงอยู่ในสถานการณ์ที่ลำบากใจในการตัดสินใจ โดยในขณะที่ชิวเซียงอยู่เพียงลำพังในหอ จื่อเว่ยถังไป๋หู่เข้ามาหาชิวเซียงทั้งสองต่างสนทนาเกี้ยวพาราศีกันโดยชิวเซียงบอกว่าถ้าทายปริศนาถูกจะยอมแต่งด้วยโดยถังป้อหู่เข้าใจผิดใน ปริศนาว่าชิวเซียงนัดให้ไปพบที่ศาลาโบตั๋นตอนยามสามแล้วเดินออกไปทำให้ชิวเซียงเกิดความรู้สึกไม่สบายใจ ต่อมาคุณชายใหญ่และคุณชายรองถือโอกาสที่ไม่มีใครอยู่เข้ามาลวนลามชิวเซียงทำให้ชิวเซียงต้องการให้ตัวเองหลุดพ้นจากสถานการณ์ตอนนั้นจึงหลอกไปว่าให้คืนนี้ไปพบตนที่ศาลาโบตั๋นตอนยามสาม โดยภาพยนตร์ได้แสดงสถานการณ์วิกฤตคือ หลังจากเล้าฮูหยินกลับมาจากไปฟังเทศน์ได้สั่งให้ชิวเซียงไปตระเตรียมของเนื่องจากคืนนี้จะไปจุดธูปที่ศาลาโบตั๋นซึ่งก็ได้สร้างความลำบากใจให้แก่ชิวเซียงในการแก้ปัญหานั้น โดยในตอนกลางคืนถังป้อหู่เห็นคุณชายทั้งสองมาจึงรู้ว่าโดนชิวเซียงหลอกและซ่อนตัวอยู่ ชิวเซียงเห็นทางเดินมืดจึงไปนำโคมไฟระหว่างทางเจอกับถังป้อหู่จึงบอกว่าตนจะแต่งกับถังป้อหู่ตัวจริงเท่านั้นและบอกให้ถังป้อหู่รีบหลบไประหว่างในความมืดนั้นคุณชายทั้งสองคิดว่าเล้าฮูหยินคือชิวเซียงจึงกระโจนเข้าหาทำให้เล้าฮูหยินโกรธจัดและคาดโทษชิวเซียง

ในช่วงท้ายภาพยนตร์ได้ยึดรูปแบบของการลำดับเรื่องของงิ้วแสดงให้เห็นว่าตัวละครฝ่ายดีจะได้รับค่าตอบแทนที่คุ้มค่ามความต้องการของตัวละคร กล่าวคือ ในช่วงท้ายของภาพยนตร์ ถังป๊อหู่ได้รับความช่วยเหลือจากสหายจู้จื่อซันที่ได้ช่วยวางแผนให้ถังป๊อหู่สมหวังในความรักกับชิวเซียง ด้วยการแกล้งวางอุบายจะซื้อตัวหัวอันไปจากสกุลอัน ทำให้เสนาบดีโกรธและยอมจัดพิธีสมรสเลือกคู่ครองให้โดยให้ถังป๊อหู่เลือกสาวใช้คนใดก็ได้ในจวนเพื่อรั้งตัวถังป๊อหู่ไว้ โดยในวันเลือกคู่นั้นเล้าฮูหยินไม่ยอมให้ชิวเซียงมาปรากฏตัวแต่ด้วยความช่วยเหลือของฮูหยินรองทำให้ชิวเซียงได้เข้าพิธีแต่งงานกับ ถังป๊อหู่โดยมีของหมั้นหมายคือตราหยกของตนที่มอบให้แก่ชิวเซียง ดังคำร้องที่พรรณนาว่า

"เดินมาเชื่องช้าดูเอียงอาย ใจเต้นระทึกให้หวั่นไหว ยิ้มรับความสุขสมดั่งใจ
รับตราหยกเป็นการหมั้นหมายไว้"
"และแล้วรักนี้ก็สมหวัง สองคนแช่มชื่นพากลับบ้าน
สามยิ้มพิมพ์ใจเป็นตำนาน ผู้คนกล่าวขานไม่รู้จบ"

ภาพยนตร์เรื่องนี้นั้นยังได้นำรูปแบบการเล่าเรื่องแบบแบบตามช่วงปฏิทินเวลาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนไปหลังตามรูปแบบการลำดับเวลาของงิ้ว เป็นต้น จากข้างต้นนี้ ภาพยนตร์เรื่องสามยิ้มพิมพ์ใจนี้ได้ยึดการลำดับเรื่องตามรูปแบบของงิ้วเข้ามาใช้ในการลำดับเรื่องอย่างเห็นได้ชัดเจน

1.3 ***องค์ประกอบด้านการผสมผสานระหว่างสิ่งต่างๆที่ได้รับอิทธิพลมาจากงิ้ว*** ภาพยนตร์เรื่อง สามยิ้มพิมพ์ใจนี้นอกจากได้ได้รับอิทธิพลมาจากงิ้วในการวางโครงเรื่องในด้านการวางบทบาทสถานภาพทางสังคมของตัวละคร แนวเรื่องทางวรรณกรรมที่ใช้ในการแสดงและการลำดับเรื่องแล้วนั้น ยังได้รับเอาอิทธิพลของงิ้วในด้านอื่นๆมาเป็นส่วนช่วยในด้านองค์ประกอบต่างๆ เช่น การดำเนินเรื่องราวและถ่ายทอดความรู้สึก บทสนทนาของตัวละครผ่านการร้องด้วยท่วงทำนองและท่าทาง การใช้เสียงเครื่องดนตรีที่ใช้ในการเล่นงิ้วมาเป็นส่วนประกอบต่างๆ การพรรณนาความรู้สึกของตัวละครด้วยการร้องเพลงด้วยตัวละครตัวนั้นๆ เป็นต้น

ในด้านประเด็นการยึดแบบแผนรูปลักษณ์ของงิ้วในแง่ สอดแทรกศีลธรรมความดีนั้น ภาพยนตร์เรื่องนี้สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นของศีลธรรมจรรยาที่พึงมีต่อการเคารพครูบาอาจารย์โดยสะท้อนผ่าน คำสั่งของเสนาบดีหัวที่ให้ลูกตนเคารพผู้มีพระคุณ นอกจากนี้ภาพยนตร์ยังสอดแทรกคุณธรรมของผู้ปกครองที่มีต่อผู้ปกครองโดยสะท้อนผ่านลักษณะของเสนาบดีและเล้าฮูหยินที่มีความ

เมตตาเอื้นดูสาวใช้ให้มีความสุขกัน จึงทำให้บ้านนั้นมีความสงบสุข นอกจากนี้แสดงให้เห็นจริยธรรมที่มีต่อความสัมพันธ์ในหมู่เพื่อนโดยการสะท้อนผ่านตัวละครเหลียงซานป๋อที่เห็นใจบ่าวด้วยกันที่ตกหลุมรักสาวใช้สือหลิวและไม่คิดจะแย่งมา เป็นต้น

1 .4 องค์ประกอบด้านอื่นของ ภาพยนตร์

การวิเคราะห์ภาพยนตร์ในด้านความขัดแย้งของตัวละครนั้น ภาพยนตร์ได้แสดงถึงความขัดแย้งของตัวละครที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เป็นอยู่ กล่าวคือ ถังป๋อหู่เกิดความขัดแย้งกับสภาพสังคมที่ตนเป็นอยู่เนื่องจากต้องทนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่น่าเบื่อกับคุณชายทั้งสองคนที่สติไม่สมประกอบอีกทั้งเวลาผ่ายมาเนิ่นนานแต่ก็ยังไม่สามารถชนะใจชิวเซียงได้ ดังคำร้องของตัวละครที่ว่า

"เวลาผ่านไปแสนรวดเร็ว จนแล้วจนรอดยังฝันค้าง นี่ก็ล่วงมานับเดือนแล้ว
นางในฝันยังไร้วี่แวว วันวันอยู่กับเจ้าทึ่มทั้งสอง โกรธก็ไม่ได้อารมณ์เสียก็ไม่ได้
เพื่อเห็นแก่ชิวเซียงสารพัดจำต้องทน ไม่รู้เมื่อไหร่จะสมหวังสักที"

หรือ ตัวละครสือหลิวรู้สึกเหงาที่ตนต้องอยู่แต่ภายในห้องครัวโดยปราศจากความรักจากชายหนุ่มไร้คู่ครองซึ่งตัวละครตัวนี้ได้บรรยายความรู้สึกผ่านการบทร้องที่ว่า

"ลมโชยแผ่วพลิ้วต้องใบหน้า ผีเสื้อโสภาบินเคียงคู่ เวลาผ่านไปราวติดปีก
ยากจะพานพบคนรู้ใจ ความสาวโรยราในห้องครัว เฝ้าหวังจะมีคู่เชยชม
ข้าเป็นคนดีที่ไร้คนดูแล คิดแล้วอนาถน่าเศร้าใจ"

นอกจากนี้ภาพยนตร์แสดงให้เห็นความขัดแย้งภายในจิตใจของตัวละครบางตัว เช่น ฮูหยินรองที่เกิดความขัดแย้งภายในจิตใจของตัวเองที่มีต่อการที่ถังป๋อหู่เข้ามาในจวนเสนาว่าเข้ามาเพื่อสิ่งใดและจะทำเช่นไร ดังคำกล่าวที่ว่า

"บัดนี้ต้องคิดหนัก เมื่อเช้าชิวเซียงมาบอกว่าตอนไปไหว้พระ
พบหนึ่งหนุ่มรูปพรรณสัณฐานคล้ายญาติผู้พี่ถังป๋อหู่
พี่คนนี้เป็นหนุ่มสำราญ หากมาเป็นบ่าวไพร่จริง

ด้วยความเต็มใจหรือจะมาทำให้ข้าลำบากใจ
ถ้าเห็นหน้าค่าตาคงต้องเกลี้ยกล่อมให้กลับบ้านดีกว่า"

โดยคำกล่าวของตัวละครเหล่านี้เป็นตัวอย่างที่สามารถแสดงได้ชัดเจนถึงความขัดแย้งของตัวละครที่มีต่อจิตใจและสภาพความเป็นอยู่ได้อย่างชัดเจน

ในด้านของฉาก (Setting) ที่พบเห็นในภาพยนตร์เรื่อง สามยิ้มพิมพ์ใจ นี้นั้นเป็นภาพยนตร์ที่กล่าวถึง ตำนานเรื่องเล่าความรักของถังไป่หู่ที่เล่าสืบต่อกันมา ดังนั้นฉากที่เป็นช่วงเวลาในภาพยนตร์นี้นั้นสามารถอนุมานได้ว่าเป็นช่วงเวลาที่ตรงกับยุคสมัยราชวงศ์หมิงของจีน (Ming Dynasty) ราวยุคปี 1470-1524 ซึ่งเป็นยุคสมัยที่ถังป๋อหู่นั้นมีชีวิตอยู่ซึ่งเป็นนักกวีและจิตรกรที่มีชื่อเสียงในสมัยนั้น นอกจานี้ยังสามารถวิเคราะห์ฉากการดำเนินชีวิตของตัวละครและคนในสังคมผ่านเนื้อร้องที่คนเรือร้องไว้ว่า

"ใครเอ่ยลงมือเหวี่ยงแห ใครกันแบกไม้ขึ้นหลัง
ใครหนอถือจอบหน้าชื่นบาน ใครหนาอ่านตำราถึงเที่ยงคืน
ชาวประมงทอดแหจับปลา คนตัดฝืนแบกหามกิ่งไม้
ชาวบ้านถือจอบหน้าชื่นบาน บัณฑิตท่องตำราถึงยามสาม"

ซึ่งเนื้อหาของบทร้องข้างต้นที่ร้องโดยคนเรือสามารถแสดงได้ถึงถึงสภาพความเป็นอยู่ทางสังคมของผู้คนที่ถูกสะท้อนผ่านภาพยนตร์ได้อย่างชัดเจน

ประเด็นของสัญลักษณ์ในภาพยนตร์เรื่องนี้จะใช้สัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมายแสดงถึงการเปรียบเปรยเปรียบเทียบในเชิงลักษณะของการใช้คำพูดอุปมาอุปมัยและภาพเพื่อสื่อถึงเหตุการณ์นั้นๆ ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- *<u>สัญลักษณ์ทางภาพ</u>* ในภาพยนตร์เรื่องสามยิ้มพิมพ์ใจนี้ได้ใช้สัญลักษณ์ทางภาพนั้นเป็นองค์ประกอบในการสื่อความหมายด้วยการใช้ภาพดอกไม้ แทนถึงสาวใช้ที่อยู่ภายในจวนเสนาบดีโดยจะสังเกตได้จากตอนกลางเรื่องที่ถังป๋อหู่รับใช้คุณชายทั้งสองในห้องเรียนแล้วได้ยินเสียงสาวใช้ที่สวน หรือในตอนท้ายของภาพยนตร์ที่ถังป๋อหู่คัดเลือกสาวงามภายในจวน ซึ่งทั้งสองเหตุการณ์นี้นั้นต่างใช้ภาพของดอกไม้เข้ามาเป็นสัญลักษณ์ที่สื่อถึงสาวงามหรือสตรีเหล่านั้น เป็นต้น

- *สัญลักษณ์ทางเสียง* ในด้านสัญลักษณ์ทางเสียงในภาพยนตร์เรื่องสามยิ้มพิมพ์ใจนี้มักพบอยู่ในลักษณะรูปแบบคำพูดอุปมาอุปมัยที่เกิดจากคำสนทนาและการบรรยายเนื้อเรื่องผ่านตัวละคร เช่น คำร้องเกี้ยวพาราศีของถังป๊อหู่ที่พูดถึงชิวเซียงที่ว่า

"ฤดูใบไม้ผลิมีลูกท้อ เสียดายลมพัดไปก็โรยรา
ฤดูร้อนบัวบานเต็มสระเสียดายกลางดอกบัวนั้นว่างเปล่า
หน้าหนาวดอกสุ่ยเซียนต้องเพาะเลี้ยงแม้สวยงามแต่ไม่ยั่งยืน
มีแต่ดอกกุ้ยฮัวชิวเซียงที่ไม่ร้อนหนาว อุ่นไอกำลังดี"

ซึ่งคำกล่าวนี้ได้เปรียบดอกไม้ชิวเซียงที่ทนแดดทนฝนกับชิวเซียงที่มีความสวยไม่สร่าง เป็นต้น

ดังนั้นตัวอย่างสัญลักษณ์ที่กล่าวมานี้ถือได้ว่าเป็นการใช้สัญลักษณ์พิเศษ(Symbols) แสดงเพื่อสื่อความหมายต่างๆให้เห็นในภาพยนตร์ได้อย่างชัดเจน

ประเด็นของการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ ภาพยนตร์เรื่องสามยิ้มพิมพ์ใจนี้เป็นการดำเนินเรื่องจากมุมมองการเล่าเรื่องจากจุดยืนแบบรอบด้าน (The Omniscient point of view) เนื่องจากเป็นเล่าเรื่องผ่านรูปแบบการขับร้องแนวอุปรากรที่สามารถรับรู้และบรรยายอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครแต่ละตัวได้ในทุกสถานการณ์ เป็นต้น

2. บทสรุปโครงสร้างการเล่าเรื่องของภาพยนตร์เรื่อง สามยิ้มพิมพ์ใจ ในลักษณะสังคม การเมืองการปกครองและ วัฒนธรรม

ภาพยนตร์เรื่องสามยิ้มพิมพ์ใจนี้แสดงถึงสภาพสังคมและวัฒนธรรมค่านิยมความเชื่อของผู้คนในด้านความเชื่อต่างๆ ผ่านโครงสร้างการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ในหลายด้านดังจะกล่าวดังต่อไปนี้ สภาพทางสังคมทางการเมือง การปกครองนั้นสามารถสะท้อนให้เห็นได้ว่าภาพยนตร์เรื่องนี้นั้นแสดงสภาพสังคมในภายใต้ระบบศักดินาไว้ให้เห็นได้พอสังเขปเนื่องจากแสดงให้เห็นมีการแบ่งแยกทางชนชั้นระหว่างผู้คนที่อยู่ในสังคมโดยชนชั้นสูงหรืออยู่ในครอบครัวของขุนนางนั้นจะมีสิทธิและสภาพความเป็นอยู่ที่แตกต่างจากคนทั่วไปโดยสังเกตได้จากในช่วงต้นของภาพยนตร์ที่เล้าฮูหยินและสาวใช้ของเสนาบดีหัวนั้นมาถึงที่ศาลเจ้าในช่วงต้นเรื่องของภาพยนตร์ต่างมีคนต้อนรับและขับไล่ผู้อื่นให้หลีกทางซึ่งแสดงถึงสภาพทางสังคมในสมัยนั้นที่ผู้มียศฐาบรรดาศักดิ์ในครอบครัวขุนนางจะมีอภิสิทธิ์กว่า

ชนชั้นสามัญ นอกจากนี้ภาพยนตร์ยังแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมของสังคมในสมัยนั้นที่บ่าวผู้ชายนั้นเมื่อขายตัวเข้ามาเป็นบ่าวแล้วนั้นจะเปลี่ยนชื่อใหม่และใช้แซ่ตามเจ้านายของตน เช่นในภาพยนตร์เรื่องนี้ บ่าวผู้ชายต่างๆใช้แซ่หัวตามแซ่ของเสนาบดีและมีชื่อเรียกที่แตกต่างกันออกไปตามที่ถูกตั้งใหม่ซึ่งถือเป็นลักษณะทางวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่เห็นได้จากภาพยนตร์

ในด้านความเป็นอยู่ของผู้คนนั้นภาพยนตร์ได้แสดงให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ของผู้คนผ่านบทเพลงที่ร้องโดยชาวเรือที่ว่า "ชาวประมงทอดแหจับปลา คนตัดฟืนแบกหามกิ่งไม้ ชาวบ้านถือจอบหน้าชื่นบาน บัณฑิตท่องตำราถึงยามสาม" ซึ่งเป็นการบรรยายให้เห็นสภาพความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคมที่แวดล้อมผูกพันกับธรรมชาติและยึดมั่นต่อหน้าที่ที่พึงกระทำของตน ภาพยนตร์ยังแสดงให้เห็นอีกว่าสังคมจีนนั้นเป็นสังคมที่ให้ความสำคัญกับเรื่องของการศึกษา ความกตัญญูผู้มีพระคุณผู้ให้การสั่งสอนโดยถ่ายทอดผ่านเนื้อเรื่องของภาพยนตร์ ในเรื่องของการศึกษานั้นภาพยนตร์ได้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของคำสอนของขงจื๊อซึ่งมีอิทธิพลต่อรากฐานทางระบบการศึกษาของจีนในสมัยก่อนซึ่งสะท้อนผ่านคำพูดของตัวละครคุณชายทั้งสองที่ถามหัวอันว่า "มาสอนข้าเกี่ยวกับตำราขงจื๊อหรอ" เป็นต้น ในด้านการให้ความสำคัญกับการกตัญญูต่อผู้มีพระคุณนั้นภาพยนตร์ได้เสนอผ่านให้เห็นถึงสิ่งดังกล่าวในช่วงที่เสนาบดีหัวให้คุณชายทั้งสอนดื่มคารวะแก่อาจารย์เพื่อแสดงความเคารพและขอบพระคุณที่ให้การสั่งสอนซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญของสังคมจีน นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงลักษณะทางสังคมจีนในอดีตที่มีลักษณะเชิงค่านิยมที่ว่าผู้ที่มีการศึกษาความรู้นั้นวัดได้จากความเชี่ยวชาญและความสามารถในเชิงศิลป์โคลงฉันท์กาพย์กลอนนั้นในการเจรจาหรือในบทสนทนา เช่นในภาพยนตร์เรื่องนี้ได้แสดงสิ่งนี้ผ่านความรู้สึกของสาวใช้ที่พูดว่า "หัวอันนั้นเป็นคนมีความรู้เพราะโต้ตอบกับฮูหยินรองด้วยภาษากวี ข้าฟังไม่รู้เรื่องหรอก" เป็นต้น

ทั้งนี้ ลักษณะทางสังคมอีกสิ่งหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นผ่านภาพยนตร์เฉกเช่นภาพยนตร์เพลงงิ้วในหลายเรื่องคือ การกล่าวถึงค่านิยมที่มีต่อสตรีจีนในแง่ของการอยู่อาศัยโดยลักษณะทางสังคมจีนดังกล่าวนี้สตรีที่อยู่ในตระกูลชั้นสูงนั้นจะมีการแบ่งแยกการอยู่อาศัยให้ห่างจากการอยู่รวมกันจากบุรุษ เช่น ในภาพยนตร์นี้ที่อยู่อาศัยของ เล้าฮูหยิน ฮูหยินใหญ่ ฮูหยินรองและสาวใช้นั้น บ่าวที่เป็นผู้ชายหรือบุคคลภายนอกที่เป็นผู้ชายนั้นไม่สามารถจะเข้าได้ โดยภาพยนตร์ได้แสดงค่านิยมต่อสิ่งนี้ผ่านคำพูดของตัวละครชิวเซียงที่ว่าหัวอันในตอนที่ไปหาชิวเซียงที่หอจื่อเว่ยไว้ว่า "ไม่รู้กฎเกณฑ์บ้างหรอ บ่าวผู้ชายห้ามมาถึงฝ่ายใน"ซึ่งคำพูดนี้สามารถสะท้อนค่านิยมทางสังคมจีนในเรื่องการแบ่งสถานภาพความเป็นอยู่ทางสังคมของจีนดังที่กล่าวได้อย่างชัดเจน ภาพยนตร์ยังแสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมทางด้านจิตใจ

ของสังคมจีนที่ผูกพันอยู่กับความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์และพุทธศาสนาซึ่งสามารถสังเกตให้เห็นได้จากตัวละครเล้าฮูหยินที่เดินทางไปแก้บนและไหว้พระที่ต่างเมืองรวมถึงการไปฟังเทศน์ในทุกวันที่15 เป็นต้น

ทั้งนี้สิ่งที่กล่าวมาข้างต้นนี้ล้วนเป็นสภาพทางสังคม ค่านิยม ความเชื่อและวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดผ่านโครงสร้างการเล่าเรื่องที่สามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.4 ภาพยนตร์ที่มีประเภทเนื้อหาเกี่ยวกับการตัดสินคดี

4.4.1 ภาพยนตร์เรื่อง เปาบุ้นจิ้น ตอน สับเปลี่ยนโอรสมังกร (Inside the Forbidden City/ *Song Gong Mi Shi*) (1963)

ภาพที่ 4.7 ภาพยนตร์เรื่อง เปาบุ้นจิ้น ตอน สับเปลี่ยนโอรสมังกร ของบริษัท ชอว์ บราเดอส์

เปาบุ้นจิ้น ได้ออกตรวจราชการและช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยที่เมืองเฉินโจว ระหว่างทางกลับเมืองหลวง ขบวนเกี้ยวได้ผ่านมาถึงอำเภอเฉ่าเฉียวเกิดลมพัดแรงกระหน่ำจนหมวกข้าราชการปลิวหล่น เปาบุ้นจิ้นจึงรู้สึกถึงลางบอกเหตุว่ามีความอยุติธรรมเกิดขึ้นที่เมืองนี้ ทันใดนั้นได้มีชายยากจนชื่อ ฟั่นชงหัว มาร้องทุกข์แทนมารดาของตนที่ตาบอด เมื่อเปาบุ้นจิ้นตามไปถึงบ้านของชายผู้นั้นก็พบว่าที่แท้หญิงชราตาบอดนั้นต้องการฟ้องรอง องค์ฮ่องเต้องค์ปัจจุบันข้อหาอกตัญญูและฟ้องร้องไทเฮาองค์ปัจจุบันที่ใส่ความนางเมื่อไต่ถามความเป็นไปทราบว่าที่แท้จริงหญิงชราผู้นี้ คือ พระสนมหลี่แห่งฮ่องเต้รัชกาลก่อนโดยมีหลักฐานยืนยันคือลูกแก้วทองคำที่สลักพระนามไว้ซึ่งฮ่องเต้องค์ก่อนทรงประทานให้แก่ทั้ง

พระสนมหลี่และพระสนมหลิว พร้อมกับเล่าเรื่องราวในอดีตของตนให้เปาบุ้นจิ้นฟังว่าตนนั้นที่แท้คือผู้เป็นพระมารดาที่แท้จริงของฮ่องเต้องค์ปัจจุบันโดยในคืนวันประสูติพระโอรสนั้นได้ถูกพระสนมหลิวที่เป็นไทเฮาองค์ปัจจุบันและขันทีคนสนิทก๊ัวะไคว่สมคบคิดกันใส่ความหาว่าตนคลอดลูกออกมาเป็นปีศาจโดยได้สับเปลี่ยนพระโอรสกับแมว แล้วสั่งให้นางกำนัลโค้วจูเอาพระโอรสไปโยนทิ้งน้ำ โชคดีที่มีนางกำนัล โค้วจู และ เฉินหลินกงกง ได้ช่วยโอรสไว้ทันด้วยการวางอุบายนำพระโอรสใส่ตะกร้าลูกท้อให้กับอ๋องแปดเลี้ยง ส่วนพระสนมหลี่ถูกราชโองการปลดจากตำแหน่งและส่งเข้าวังเย็น เมื่อพระโอรสเติบโตได้อายุสิบขวบแล้วพระสนมหลิวซึ่งตอนนั้นได้รับตำแหน่งเป็นฮองเฮาได้ทรงขอรับเป็นบุตรบุญธรรม หลังจากนั้นด้วยความหวาดระแวงจึงใส่ความพระสนมหลี่จนฮ่องเต้องค์ก่อนสั่งเผาตำหนักเย็น แต่ด้วยที่นางกำนัลโค้วจูรู้จึงรีบวิ่งมาส่งข่าวทันพระสนมหลี่จึงหนีรอดมาได้ด้วยความช่วยเหลือของกงกงผู้คุมวังเย็น ส่วนโค้วจูนั้นถูกทรมานจนตายในภายหลัง ต่อมาไม่นานหลังจากฮ่องเต้ทรงสวรรคตพระโอรสเติบใหญ่และได้ครองราชย์เป็นฮ่องเต้ ส่วนฮองเฮาหลิวก็ได้เป็นไทเฮา หลังจากเปาบุ้นจิ้นได้รับทราบเรื่องทั้งหมดได้รับพระสนมหลี่เข้าเมืองหลวงแล้วนำความกราบทูลฮ่องเต้ในคืนวันเฉลิมฉลองเทศกาลโคมไฟจนฮ่องเต้ให้รื้อฟื้นไต่สวนคดีนี้อีกครั้ง เปาบุ้นจิ้นได้ใช้กลอุบายไต่สวนว่าความจนความยุติธรรมได้กลับคืนมา ก๊ัวะไคว่ยอมสารภาพความจริงทั้งหมด ส่วนไทเฮาหลิวถูกพระราชทานผ้าแพรขาว และพระสนมหลี่ได้กลับคืนสู่วังหลวงอีกครั้งในฐานะไทเฮาองค์ที่แท้จริง

1. รูปแบบองค์ประกอบด้านต่างๆของงิ้วในการเล่าเรื่องในภาพยนตร์

เนื้อเรื่องของภาพยนตร์เรื่องนี้หากนำมาวิเคราะห์แนวเรื่องทางวรรณกรรมที่ใช้ในการแสดงซึ่งได้รับอิทธิพลจากงิ้วนั้น ถือว่าจัดอยู่ในประเภทของ แนวเรื่องที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการตัดสินคดีความเป็นหลัก ซึ่งเป็นเรื่องราวที่ตัวละครหลักนั้นเกี่ยวข้องกับตัวละครเอกคือพระสนมหลี่ถูกกลั่นแกล้งและใส่ความจากฝ่ายตรงข้ามนั่นคือ พระสนมหลิวและก๊ัวะไคว่ แล้วไปร้องขอความเป็นธรรมจากขุนนางชั้นผู้ใหญ่คือ เปาบุ้นจิ้น และ เฉินหลินกงกง ซึ่งเนื้อหาทุกเรื่องของงิ้วที่เป็นแนวเรื่องเกี่ยวกับการตัดสินคดีความนี้จะจบลงด้วยความยุติธรรมกลับคืนสู่คนดีในขณะที่ฝ่ายผู้ร้ายจะได้รับบทลงโทษ ซึ่งภาพยนตร์เรื่องนี้ได้นำรูปแบบในลักษณะนี้มาใช้โดยเห็นได้อย่างชัดเจน

1.1 การวางบทบาทสถานภาพทางสังคมของตัวละคร

ภาพยนตร์เรื่องนี้นั้นเป็นเรื่องราวของการตัดสินคดีความที่เกิดขึ้นภายในราชสำนัก ดังนั้นจึงสามารถนำมาแบ่งการวิเคราะห์บทบาทของตัวละครตามสถานภาพทางสังคมที่ใช้ในการวางตัวละครของงิ้วได้ดังนี้

ตัวละครที่อยู่ในชนชั้นจักรพรรดิและราชวงศ์ ได้แก่ องค์จักรพรรดิ (ฮ่องเต้ในอดีต) พระโอรส (ฮ่องเต้องค์ปัจจุบัน) พระสนมหลี่ พระสนมหลิว อ๋องแปด พระชายาตี้ โอรสในอ๋องแปดและพระชายาตี้ เป็นต้น ซึ่งสามารถวิเคราะห์ลักษณะตัวละครที่มีบทบาทสำคัญในภาพยนตร์ได้ดังนี้

ฮ่องเต้ (อดีต) ฮ่องเต้องค์ในอดีตนั้นถูกเสนอให้เห็นผ่านภาพยนตร์ด้วยลักษณะนิสัยเพียงด้านเดียว (Flat Character) ซึ่งเป็นตัวละครที่ไม่มีลักษณะลึกซึ้งในด้านการแสดงออกของลักษณะนิสัย ซึ่งในแง่ของคุณสมบัติของตัวละครนั้นจัดได้ว่าเป็นตัวละครที่เป็นผู้ถูกกระทำ (Passive) โดยที่จะถูกชักนำทางความคิดและการตัดสินใจจากพระสนมหลิวอยู่เป็นประจำ เช่น ฉากที่ถูกฮองเฮาหลิวชักจูงทางความคิดที่นางได้ใส่ความพระสนมหลี่ว่าเป็นปีศาจและชักจูงให้ฮ่องเต้ออกราชโองการเผาวังเย็นทิ้ง เป็นต้น

ฮ่องเต้ (ปัจจุบัน) ฮ่องเต้องค์ปัจจุบันซึ่งก็คือ พระโอรสของพระสนมหลี่ เป็นตัวละครที่มีลักษณะแบนตามแบบของงิ้ว คือ เป็นคนมีคุณธรรม มีความซื่อตรง กตัญญู เฉลียวฉลาด ในแง่ของคุณสมบัติของตัวละครนั้นถือว่ามีลักษณะที่เป็นผู้กระทำ (Active) ซึ่งสามารถตัดสินและแก้ไขปัญหาต่างๆได้ด้วยตนเองโดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยความคิดจากผู้อื่น เช่น การตัดสินใจและยืนหยัดให้เปาบุ้นจิ้น รื้อฟื้นคดีขึ้นมาใหม่โดยไม่สนใจคำเกลี้ยกล่อมจากอำมาตย์และผู้อื่น เป็นต้น

พระสนมหลี่ พระสนมหลี่นั้นถือได้ว่าเป็นตัวละครหลักของภาพยนตร์เรื่องนี้โดยเรื่องราวทั้งหมดเกิดขึ้นจากคำร้องของตัวละครตัวนี้ โดยเมื่อวิเคราะห์ลักษณะของตัวละครแล้วนั้น ถือเป็นตัวละครที่มีลักษณะแบน(Flat Character) กล่าวคือเป็นตัวละครที่มีลักษณะจิตใจดี ไม่มีความซับซ้อนทางจิตใจ ในแง่คุณสมบัติของตัวละครถือว่าเป็นตัวละครที่มีลักษณะของผู้กระทำ (Active) ซึ่งเป็นตัวละครที่พึ่งพาตนเองได้ไม่ถูกครอบงำทางความคิดจากตัวละครอื่น เป็นต้น

พระสนมหลิว พระสนมหลิวนั้นเป็นตัวละครที่มีลักษณะมักใหญ่ใฝ่สูง อิจฉาริษยา และจิตใจโหดเหี้ยม ต้องการในอำนาจเพื่อจะได้เป็นใหญ่ เป็นตัวละครที่แสดงถึงความร้ายกาจ โดยในแง่

คุณสมบัติของตัวละครนั้นถือว่าเป็นตัวละครที่มีลักษณะเป็นผู้ถูกกระทำ (Passive) ซึ่งมักจะถูกชักนำทางความคิดจากก๊ัวะไคว่ โดยสังเกตได้จากหลายฉากในภาพยนตร์ เช่น ตอนที่พบเฉินหลินกับโค้วจูที่เชิงสะพานจินสุ่ยซึ่งในตอนแรกไม่ได้สงสัยอะไรในตะกร้าที่เฉินหลินถือแต่เพราะก๊ัวะไคว่ได้กระซิบบอกจึงสั่งให้เปิดออกดู หรือตอนที่ไต่ถามโค้วจูและเฉินหลินในช่วงที่ระแวงถึงเรื่องเหตุการณ์เมื่อสิบปีที่แล้วก็ได้ถูกก๊ัวะไคว่ชักนำทางความคิดที่ให้เฉินหลินเป็นคนโบยทรมานโค้วจูเพื่อที่จะบีบบังคับให้พูดความจริง เป็นต้น

-***<u>ตัวละครที่อยู่ในชนชั้นสูง</u>*** ได้แก่ เปาบุ้นจิ้นเจ้าเมืองไคฟง อำมาตย์ เฉินหลินกงกง ก๊ัวะไคว่ เป็นต้น ซึ่งสามารถวิเคราะห์ลักษณะตัวละครที่มีบทบาทสำคัญในภาพยนตร์ได้ดังนี้

<u>เปาบุ้นจิ้น</u> เปาบุ้นจิ้นเป็นตัวละครที่มีลักษณะแบบแบน(Flat Character) กล่าวคือ มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม เถรตรง เฉลียวฉลาด กล้าหาญ สง่าผ่าเผย ซึ่งเป็นตัวละครที่มีบุคลิกลักษณะที่ไม่ซับซ้อนเป็นตัวละครที่ดีตามบุคลิกลักษณะแบบงิ้ว โดยเมื่อนำมาวิเคราะห์ในด้านคุณสมบัติของตัวละครนั้น ตัวละครตัวนี้เป็นตัวละครที่มีลักษณะแบบผู้กระทำ (Active) เนื่องจากเป็นตัวละครที่ตัดสินปัญหาต่างๆได้ด้วยสติปัญญาและเหตุผลของตนและไม่ถูกชักจูงโน้มทางความคิดจากตัวละครตัวอื่น

<u>เฉินหลิน</u> เฉินหลินกงกงเป็นขันทีคนสนิทของฮ่องเต้และพระสนมหลี่เป็นตัวละครที่มีลักษณะแบบแบนตามแบบ(Flat Character) ของงิ้ว คือ เป็นคนดีมีความเมตตา มีศีลธรรม ซื่อสัตย์ ในด้านคุณสมบัติของตัวละครถือว่า เป็นตัวละครที่มีลักษณะเป็นผู้กระทำ (Active) ซึ่งสามารถตัดสินใจและตัดสินปัญหาต่างๆได้ด้วยตนเอง เช่น ฉากตอนที่หาทางช่วยพระโอรส ที่สะพานจินสุ่ย เป็นต้น

<u>ก๊ัวะไคว่</u> ก๊ัวะไคว่นั้นเป็นขันทีคนรับใช้คนสนิทของพระสนมหลิว จึงกระทำการใดๆเพื่อให้นายของตนได้มาซึ่งอำนาจโดยไม่สนใจถึงความถูกหรือผิด และมีจิตใจที่โหดเหี้ยมอำมหิตไร้ความเมตตาปราณี ซึ่งเป็นตัวละครที่มีลักษณะแบบแบน(Flat Character) ตามลักษณะบทบาทตัวละครของงิ้ว กล่าวคือ ทั้งเรื่องภาพยนตร์แสดงให้เห็นถึงจิตใจที่โหดร้ายตลอดทั้งเรื่อง โดยในแง่บุคลิกลักษณะตัวละครนั้น เป็นตัวละครที่มีลักษณะเป็นผู้กระทำ (Active) ซึ่งเป็นตัวละครที่คอยเสนอแนะความคิดและการกระทำให้กับพระสนมหลิวอยู่บ่อยครั้ง เป็นต้น

-***ตัวละครที่อยู่ในชนชั้นสามัญชน***ได้แก่ นางกำนัลโค้วจู หมอตำแย นางกำนัลภายในพระราชวัง ทหารชั้นผู้น้อยของศาลไคฟง ฟั่นจงหัวบุตรบุญธรรมของพระสนมหลี่ สาวใช้ของพระสนมหลี่ที่ปลอมตัวเป็นวิญญาณโค้วจู เป็นต้น

โค้วจู ตัวละครโค้วจูนั้นเป็นนางกำนัลคนสนิทของพระสนมหลิวแต่เป็นคนที่มีจิตใจดี มีศีลธรรม เมตตากรุณา ซื่อสัตย์ แตกต่างจากตัวพระสนมหลิวและก๊ัวะไคว่ ซึ่งเป็นตัวละครที่ไม่มีความซับซ้อนจึงถือว่าเป็นตัวละครที่มีลักษณะแบบแบน (Flat Character) ตามแบบการวางบทบาทของตัวละครของงิ้ว ในด้านคุณลักษณะของตัวละครนั้นเป็นตัวละครที่เป็นผู้ถูกกระทำ (Passive) เนื่องจากเป็นตัวละครที่ถูกบีบบังคับให้กระทำตามความต้องการของพระสนมหลิว และตัวละครอื่น เป็นต้น

-***ตัวละครที่เป็นเทพและปีศาจ*** ได้แก่ เจ้าแม่กวนอิม เป็นต้น

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้นนี้ภาพยนตร์ได้เอาการวางลักษณะโครงเรื่องแบบงิ้วมาเป็นส่วนประกอบในการวางบทบาทสถานะของตัวละคร กล่าวคือ ตัวละครหลักจะถูกจัดอยู่ในสองชนชั้น คือ อยู่ในชนชั้นคือ ชนชั้นจักรพรรดิและราชวงศ์ และชนชั้นสูงเนื่องจาก ภาพยนตร์เรื่องนี้เป็นเรื่องราวที่เกี่ยวกับการตัดสินคดีความของเปาบุ้นจิ้นซึ่งเป็นขุนนางที่อยู่ในราชวงศ์ซ่ง โดยเนื้อเรื่องของภาพยนตร์โดยหลักเป็นคดีความหลวงที่เกี่ยวพันธ์โดยตรงกับองค์กษัตริย์และราชวงศ์ โดยมีขันทีหรือกงกงเป็นตัวละครที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในขณะที่ตัวละครที่อยู่ในชนชั้นสามัญ เช่น โค้วจูซึ่งเป็นนางกำนัลผู้น้อย หรือ ฟั่นจงหัว เป็นตัวละครที่ประกอบเสริมเติมแต่งให้ภาพยนตร์ดำเนินต่อไป ในขณะที่เจ้าแม่กวนอิมซึ่งถูกจัดอยู่ในชนชั้นเทพนั้น เป็นเพียงการสะท้อนถึงค่านิยมและความเชื่อของชาวจีนที่มีต่อเทพเจ้า ดังนั้น ตัวละครหลักที่ดำเนินเรื่องในภาพยนตร์เรื่องนี้จึงถูกจัดอยู่ในชนชั้นหนึ่งหรือสองตามที่กล่าวมา เนื่องจากภาพยนตร์เรื่องนี้นั้นได้รับอิทธิพลมาจากงิ้วที่นิยมแสดงเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ พงศาวดาร หรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นภายในราชวงศ์ เป็นหลัก

1.2 การลำดับเรื่อง ภาพยนตร์เพลงงิ้วนั้นมีการลำดับเรื่องที่คล้ายคลึงและใกล้เคียงกับงิ้วแทบในทุกเรื่อง กล่าวคือ มีลักษณะที่ตัวละครที่สำคัญจะปรากฏตัวขึ้นครั้งแรกและแสดงให้เห็นถึงภูมิหลังของตนเองว่าเป็นใครและเป้าหมายต้องการจะทำอะไรหรือเผชิญหน้ากับปัญหาอย่างไร เมื่อถึงช่วงปัญหาที่เกิดขึ้นของตัวละครในช่วงตอนต้นและกลางเรื่องที่ตัวละครฝ่ายดีจะต้องเผชิญกับปัญหาเคราะห์กรรมต่างๆ หรือไม่ก็ต้องสูญเสียบุคคลใกล้ชิด จนในที่สุดหาทางคลี่คลายได้ด้วยของวิเศษหรือผู้ช่วยเหลือบางคน และเมื่อถึงบทสรุปตัวละครฝ่ายดีก็จะได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่าและตัวละครฝ่ายร้ายจะพ่ายแพ้

หรือเสียชีวิตไป และถ้าเป็นเรื่องของช่วงเวลาก็จะเป็นการเล่าเรื่องแบบตามช่วงปฏิทินเวลาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนไปหลัง

ดังนั้นจากลักษณะข้างต้นนี้ ภาพยนตร์เรื่อง เปาบุ้นจิ้น ตอน สับเปลี่ยนโอรสมังกรนี้ ได้เปิดเรื่องแสดงให้เห็นว่าตัวละครคือใครมาจากไหนโดยในภาพยนตร์เปิดเรื่องให้เห็นตัวละครหลักคือเปาบุ้นจิ้นใส่ชุดขุนนางเดินเข้าไปในท้องพระโรงพระราชวังซึ่งเป็นการปูเรื่องให้ทราบว่า ตัวละครหลักคือขุนนางและเนื้อเรื่องของภาพยนตร์เกี่ยวพันกับภายในพระราชวัง หลังจากนั้นภาพได้ตัดมาให้เห็นว่าเปาบุ้นจิ้นนั้นได้มาถึงอำเภอเฉ่าเฉียวเกิดลมพายุขึ้นทำให้รู้สึกถึงความอยุติธรรม โดยภาพยนตร์ได้บรรยายถึงการเปิดตัวละครหลักและสถานการณ์ดังกล่าวผ่านคำร้องเอาไว้ ดังนี้

"เปาบุ้นจิ้นผู้ซื่อสัตย์ยุติธรรม ช่างเลิศล้ำโลกนับถือชื่อก้องหล้า
ใช้กฎหมายคุ้มครองผองประชา เครื่องประหารนานาไว้ลงทัณฑ์
คลี่คลายคดีปริศนามามากนัก สืบสวนซักผู้ใดไม่ไหวหวั่น
ช่วยฉินโจวจากอุทกภัยกลับไปพลัน ได้เจอลมสลาตันที่เฉ่าเฉียว"

ต่อจากนั้นภาพยนตร์เปิดให้เห็นถึงปมปัญหาของเรื่องที่เกิดขึ้นทั้งหมด กล่าวคือ ได้มีชายหนุ่มวิ่งมาที่ขบวนเกี้ยวพร้อมบอกว่า ถูกใส่ความ ต้องการร้องทุกข์ เมื่อไต่สวนจึงทราบว่า ชื่อ ฟั่นจงหัว มาร้องทุกข์แทนแม่ของตนที่ตาบอดซึ่งไม่สามารถมาได้ จึงเชิญเปาบุ้นจิ้นเพื่อไปที่บ้านของตน เมื่อเปาบุ้นจิ้นไปถึงต่างรู้สึกประหลาดใจที่ หญิงชรา ตาบอดผู้นั้นเรียกเพียงชื่อจริงของตนว่า เปาเจิ่ง และบอกให้ทุกคนออกไป ด้วยความประหลาดใจ เปาบุ้นจิ้นจึงไต่ถามความทั้งหมดเพียงลำพังสองคน และต้องตกใจเมื่อรู้ว่าหญิงชราผู้นั้นต้องการฟ้องร้ององค์ฮ่องเต้องค์ปัจจุบันและไทเฮา และบอกว่าตนนั้นคือพระสนมหลี่ของอดีตฮ่องเต้องค์ก่อนและได้หยิบหลักฐานขึ้นมาเพื่อยืนยันตัวเองคือ ลูกแก้วทองคำสลักพระนามที่ฮ่องเต้องค์ก่อนประทานให้ โดยในช่วงนี้นั้นภาพยนตร์ได้นำรูปแบบการลำดับเรื่องเฉพาะของภาพยนตร์มาผสมผสานในการลำดับเรื่องด้วยการเล่าแบบย้อนอดีตให้เห็นถึงปมปัญหา กล่าวคือภาพยนตร์ได้ตัดภาพมาในอดีตเล่าถึงเหตุการณ์ในงานเลี้ยงฉลองภายในวังที่นางกำนัลโค้วจูได้รำถวายพระพรฮ่องเต้เนื่องในโอกาสครองราชย์โดยมีพระสนมหลี่และพระสนมหลิวเตียงคู่โดยพระสนมหลี่ได้คลื่นไส้จะอาเจียนด้วยการแพ้ท้องเมื่อเห็นดังนั้นด้วยความริษยาพระสนมหลิวจึงบอกว่าตนตั้งท้องเช่นกันแล้วฮ่องเต้ได้ประทานลูกแก้วทองคำให้คนละอันพร้อมบอกว่าใครมีโอรสให้จะได้เป็นฮองเฮา แต่ถึงกระนั้นภาพยนตร์ก็ยังคงไว้ถึงการลำดับเรื่องตามแบบของงิ้ว นั่นคือปมปัญหาจะเกิดในช่วงต้นถึง

กลางเรื่องตัวละครฝ่ายดี คือ พระสนมหลี่นั้นต้องเผชิญกับเคราะห์กรรมต่างๆนานา โดยพระสนมหลี่ได้ให้ประสูติพระโอรส เมื่อเห็นดังนั้นพระสนมหลิวซึ่งเฝ้าอยู่ ณ ที่นั้นจึงสั่งให้ขันทีคนสนิท กั๊วะไคว่เอาซากแมวสับเปลี่ยนแล้วเอาพระโอรสใส่ตะกร้า พร้อมสั่งให้นางกำนัลโค้วจูเอาไปโยนทิ้งที่สะพานจินสุ่ย แล้วสั่งฆ่าหมอตำแยทิ้งและให้กั๊วะไคว่ไปทูลฮ่องเต้โดยให้ใส่ร้ายว่าพระสนมหลี่เป็นปีศาจคลอดลูกออกมาเป็นแมวโดยที่ทุกคนต่างเกรงกลัวบารมีของพระสนมหลิว ภาพยนตร์แสดงให้เห็นถึงโค้วจูได้เดินทางมาถึงสะพานจินสุ่ยกำลังรู้สึกลำบากใจในสิ่งที่ต้องทำทันใดนั้นเฉินหลินกงกงได้บังเอิญผ่านมาเห็นและไต่ถามเรื่องราวทั้งหมดโดยโค้วจูจำใจต้องบอกเรื่องราวทั้งหมดแก่เฉินหลินโดยทั้งคู่ได้วางแผนช่วยเหลือพระโอรสด้วยการใส่ไว้ในตะกร้าผลไม้และนำไปถวายอ๋องแปดระหว่างนั้นพระสนมหลี่และกั๊วะไคว่ได้ผ่านมาแล้วสงสัยแต่ด้วยอิทธิฤทธิ์ของเจ้าแม่กวนอิมได้เสกให้ในตะกร้ากลายเป็นผลลูกท้อ เฉินกงกงและโค้วจูจึงช่วยพระโอรสได้สำเร็จดังแผน เวลาผ่านไปสิบปีพระโอรสเติบโตขึ้นด้วยการเลี้ยงดูของอ๋องแปดและพระชายาพร้อมด้วยความฉลาด ในเวลานั้น ฮองเฮาหลิวไม่มีพระโอรสจึงมาพระนัดดาไปเลี้ยงดูในพระตำหนักเป็นพระโอรสเพื่อจะให้เป็นฮ่องเต้ในอนาคต ส่วนพระสนมหลี่ถูกปลดเป็นสนมธรรมดาและต้องจองจำในวังเย็นและพลัดพรากจากลูกของตนอย่างเศร้าสร้อย ซึ่งในช่วงนี้ภาพยนตร์ได้เล่าเหตุการณ์ต่อเนื่องการถ่ายทอดผ่านคำร้องในภาพยนตร์ว่า

> “เฉินหลินกลั้นสะอื้นฝืนใจเล่า ถึงองค์เจ้าหน่อเนื้อเชื้อกษัตริย์
> รับภาระจากเสียนอ๋องมิข้องขัด คอยคุ้มครองป้องปัดโอรสมังกร
> พระโอรสน้อยไร้เดียงสา อยู่กับพระปิตุลามาแต่ก่อน สิบปีมีข่าวลือชื่อขจร
> โอรสมังกรเปรื่องปราชญ์ฉลาดจัง ฮองเฮาหลิวรู้ข่าวจึงเข้ามาขอนัดดาไปเป็นลูกเพื่อปลูกฝัง
> สืบสานแผ่นดินนี้ให้จีรัง ทรงแต่งตั้งให้เป็นใหญ่ได้ครองเมือง”

> “ไหว้พระจันทร์สิบปีผ่านพ้นไป แต่ต้องทนทุกข์ใจถึงเก้าปี ระทมเก้าปี
> ก่อนนี้เคยเลี้ยงฉลองเคียงข้างทูลกระหม่อม บัดนี้ต้องมาเพียงลำพังในวังหนาว
> ทุกอย่างผ่านพ้นล่วงเลยไป น้ำตาหลั่งรินไหลดั่งสายธาร”

หลังจากนั้นภาพยนตร์ดำเนินเรื่องต่อเนื่องด้วยการเล่าถึงเหตุการณ์ที่เข้มข้นขึ้น โดยที่พระโอรสได้เล่นและหลงเข้ามาที่วังเย็นซึ่งโค้วจูไม่สามารถจะห้ามได้ทันจนพบกับพระสนมหลี่ แต่ไม่นานนักฮองเฮาหลิวก็เสด็จมาพร้อมตามกลับตำหนัก หลังจากกลับจากวังเย็นฮ่องเต้ได้เสด็จมายังตำหนักของฮองเฮาหลิว ฮองเฮาหลิวจึงคิดอุบายใส่ร้ายพระสนมหลี่ว่าพระโอรสทรงพระประชวร

หลังจากกลับมาจากวังเย็นเนื่องจากได้รับไอปิศาจของตัวพระสนมหลี่และทูลฮ่องเต้ว่าวิธีเดียวที่จะทำให้พระโอรสหายนั้นคือ ต้องเผาวังเย็นพร้อมตัวพระสนมหลี่ทิ้งเสีย ฮ่องเต้จึงมีราชโองการสั่งให้เผาวังเย็นทิ้ง นางกำนัลโค้วจูที่แอบฝังอยู่นอกพระตำหนักนั้นได้ยินเข้าจึงรีบวิ่งไปวังเย็นเพื่อแจ้งข่าวด้วยความตื่นตระหนก โดยที่เมื่อนางกำนัลโค้วจูกลับมาจากวังเย็นฮองเฮาหลิวได้เกิดระแวงสงสัยถึงเหตุการณ์ในอดีตเมื่อสิบปีก่อนว่าโค้วจู้และเฉินหลินกงกงไปทำอะไรและคุยอะไรกันที่สะพานจินสุ่ยในวันนั้น โดยที่ทั้งโค้วจูและเฉินหลินต่างไม่บอกความจริงยืนยันว่าไม่มีอะไร แต่ด้วยความยุยงของก๊ัวไคว่ นางกำนัลโค้วจูจึงถูกเฆี่ยนด้วยฝีมือก๊ัวะไคว่ซึ่งโค้วจูนั้นทนทรมานไม่ไหวจนฆ่าตัวตายด้วยการวิ่งชนเสา ส่วนพระสนมหลี่ได้รับการช่วยเหลือจากขันทีให้ปลอมตัวเป็นขันทีจนหนีออกจากวังได้สำเร็จ เมื่อมาถึงช่วยกลางเรื่องภาพยนตร์แสดงให้เห็นถึงเหตุการณ์ที่มาถึงจุดเปลี่ยนของสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น กล่าวคือเมื่อเนื้อเรื่องดำเนินต่อมาตัดภาพมาปัจจุบันหลังจากที่พระสนมหลี่หรือหญิงชราตาบอดนั้นเล่าเรื่องราวเหตุการณ์ในอดีตต่างๆให้เปาบุ้นจิ้นฟังจนหมดเปาบุ้นจิ้นตัดสินใจรับอดีตพระสนมหลี่เข้าเมืองหลวงเพื่อรื้อฟื้นไต่สวนคดีความใหม่อีกครั้งหนึ่ง โดยภาพยนตร์ได้ดำเนินเรื่องราวผ่านคำร้องไว้ว่า

> “คนก็ตายตำหนักก็ถูกเผา คนชั่วต่างสุขสมอารมณ์หมาย
> ถึงเวลาต้องสะสางคุณความแค้น”

หลังจากนั้นเปาบุ้นจิ้นและเฉินหลินได้วางอุบายกันถึงเรื่องที่จะทูลต่อองค์ฮ่องเต้ในคืนวันเฉลิมฉลองโคมไฟในประเพณีหยวนเซียวซึ่งเป็นคืนที่ชาวเมืองต่างออกมาเฉลิมฉลองงานแห่โคมไฟรวมถึงองค์ฮ่องเต้และเหล่าขุนนางทั้งหลาย และได้ใช้โอกาสนี้ทูล ความจริงว่าแท้จริงแล้ว ลูกอกตัญญูคือกษัตริย์เพราะมารดาที่แท้จริงคือพระสนมหลี่ โดยเปาบุ้นจิ้น บอกว่าตนยืนยันว่าเรื่องนี้เป็นความจริงและขอให้เบิกตัวเฉินหลินมาไต่ถามเนื่องจากเป็นพยานสำคัญที่สามารถยืนยันได้ว่าไทเฮาหลี่คือพระมารดาที่แท้จริง เมื่อได้ยินดังนั้นฮ่องเต้มีรับสั่งให้เบิกตัวเฉินหลิน

ในตอนท้ายของภาพยนตร์ยังคงได้ยึดรูปแบบของงิ้วในการลำดับเรื่องคือ เมื่อถึงบทสรุป คดีความถูกคลี่คลาย นั้นตัวละครฝ่ายดีได้รับความคืนความเป็นธรรมและตัวละครฝ่ายร้ายต้องชดใช้ความผิดที่กระทำเอาไว้ กล่าวคือ ไทเฮาหลี่ได้รับคืนความเป็นธรรมและกลับคืนสู่ฐานันดรศักดิ์และกลับคืนสู่วังหลวงในฐานะไทเฮาที่แท้จริง โดยมีฮ่องเต้และเฉินหลินกงกงคอยรับเสด็จ ส่วนไทเฮาหลิวต้องรับราชโองการด้วยการผูกคอตายจากผ้าแพรขาวที่ได้รับพระราชทานตามธรรมเนียมและกฎ

มณเฑียรบาลของราชสำนักและกั๊วะไคว่ถูกตัดสินคดีประหารชีวิต ซึ่งในช่วงนี้ภาพยนตร์ได้กลับมาคงรูปแบบการลำดับเรื่องตามแบบลักษณะของงิ้วที่ลำดับเรื่องตามเหตุการณ์ของปัจจุบันที่มีการร้องทุกข์และดำเนินเรื่องไปจนถึงการตัดสินคดีความจนจบ เป็นต้น

จากข้างต้นนี้ ภาพยนตร์เพลงงิ้วเรื่องนี้ถึงแม้จะนำรูปแบบในการเล่าเรื่องแบบย้อนอดีตซึ่งเป็นลักษณะการเล่าเรื่องแบบหนึ่งของภาพยนตร์แต่ถึงกระนั้นก็ยังคงยึดการลำดับเรื่องตามรูปแบบของงิ้วเข้ามาใช้ในการลำดับเรื่องเป็นโครงสร้างหลัก อย่างเห็นได้ชัดเจน

1.3 ***องค์ประกอบด้านการผสมผสานระหว่างสิ่งต่างๆที่ได้รับอิทธิพลมาจากงิ้ว*** ภาพยนตร์เรื่องเปาบุ้นจิ้น ตอน สับเปลี่ยนโอรสมังกรนี้นอกจากได้ได้รับอิทธิพลมาจากงิ้วในการวางโครงเรื่องในด้านการวางบทบาทสถานภาพทางสังคมของตัวละคร แนวเรื่องทางวรรณกรรมที่ใช้ในการแสดงและการลำดับเรื่องแล้วนั้น ยังได้รับเอาอิทธิพลของงิ้วในด้านอื่นๆมาเป็นส่วนช่วยในด้านองค์ประกอบต่างๆ เช่น การดำเนินเรื่องราวและถ่ายทอดความรู้สึกของตัวละครผ่านการร้องด้วยท่วงทำนองและท่าทางที่เหมือน บทพรรณนาและสนทนาของงิ้ว

ในด้านประเด็นการยึดแบบแผนรูปลักษณ์ของงิ้วในแง่สอดแทรกศีลธรรมความดีนั้น ภาพยนตร์เรื่องนี้สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นของเรื่อง ศีลธรรมจรรยาโดยสะท้อนผ่านตัวโค้วจูและเฉินหลินที่ตัดสินใจช่วยชีวิตพระโอรสเอาไว้ หรือตัวเปาบุ้นจิ้นที่รักความยุติธรรม นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงเรื่องการสอดแทรกความดีในเรื่องของความกตัญญูโดยสะท้อนผ่านตัวละคร ลูกบุญธรรมฟั่นชงหัวและฮ่องเต้ ละยังสะท้อนให้เห็นว่าคนดีย่อมได้ดี คนชั่วย่อมได้รับผลกรรม ซึ่งการสอดแทรกศีลธรรมความดีนี้นั้นสังเกตได้จากในตอนท้ายของภาพยนตร์ที่แสดงถึงรูปแบบของงิ้วคือตัวละครฝ่ายดีได้รับความคืนความเป็นธรรมและตัวละครฝ่ายร้ายต้องชดใช้ความผิดคำร้องในภาพยนตร์ว่า

> “อย่าหลอกลวงเทพยุติธรรม ผิดชอบชั่วดีต้องปรากฏ
> ไทเฮาเหมือนถูกสายฟ้าฟาด ต้องชดใช้กรรมชั่วที่ก่อไว้”

1.4 องค์ประกอบด้านอื่นของ ภาพยนตร์

การวิเคราะห์ภาพยนตร์ในด้านความขัดแย้งของตัวละครนั้น ภาพยนตร์ได้แสดงถึงความขัดแย้งของตัวละครที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมทางสังคมและขัดแย้งภายในจิตใจของตัวละครที่ต้องกระทำในสิ่งที่ถูกบังคับ เช่น คำร้องของโค้วจูที่แสดงถึงความขัดแย้งในจิตใจที่ถูกบังคับให้นำพระโอรสไปทิ้งแม่น้ำแต่ตนนั้นไม่ต้องการจะกระทำดังคำร้องที่ว่า

"ใจว้าวุ่นหวั่นสั่นสะท้าน ดุจแบกทานตระกร้าหนักสักพันชั่ง
ไม่อาจก้าวเท้าเดินเกินพลัง ใจรวยรินดุจดั่งจะขาดใจ
โอ้ชะตาน่าอนาถวาสนา ออกจากครรภ์มารดามีเคราะห์ใหญ่
ถ้าทิ้งเจ้าจะเข้าเฝ้าได้อย่างไร ช่วยเจ้าไว้ข้าก็ม้วยมรณา"

นอกจากนี้ภาพยนตร์แสดงให้เห็นความขัดแย้งภายในจิตใจของตัวละครบางตัว เช่น โค้วจูที่มีต่อกั๊วไคว้และฮองเฮาหลิวที่มีจิตใจอำมหิต ดังคำกล่าวของตัวละครที่ว่า

"ข้าโค้วจูมิได้คิดใส่ร้ายป้ายสี
สนมหลิวกับกั๊วไคว้ยอดขันที นำแมวมาเปลี่ยนแทนพระโอรส
หลอกลวงฮ่องเต้ด้วยเล่ห์ร้าย หวังทำลายสนมเฉินตามกำหนด
เรื่องชั่วช้าอำมหิตใจคิดคด ไม่เห็นแก่โอรสราชบัลลังก์"

หรือ

"เฉินกงกงเฒ่ายนข้าเหนือหนังแตก เจ้าใส่ร้ายเหลวแหลกซ้ำเติมข้า
คนชั่วช้าอำมหิต ไร้จิตเมตตา ผู้คนต้องมาสังเวชเพราะเจ้า
ตอนมีชีวิตไม่อาจฉีกเนื้อเจ้าได้ ตอนตายจะไม่ขอปล่อยเจ้าไป"

หรือ คำร้องที่แสดงถึงความขัดแย้งของตัวละครพระสนมหลี่ที่มีต่อกั๊วะไคว้และฮองเฮาหลิวที่ทำให้นางต้องตกระกำลำบาก ไว้ดังนี้

"ใครจะรู้ว่าข้ายังมีชีวิตอยู่อย่างอดสู ข้าต้องทนทุกข์อยู่ในวังหนาวนานสิบปี
สิบปีหลังต้องตกระกำลำบาก รวมเวลายี่สิบปีต้องทนทุกข์ระทมใจ

จะให้ข้าคลายความแค้นได้อย่างไร"

โดยคำกล่าวของตัวละครเหล่านี้เป็นตัวอย่างที่สามารถแสดงได้ชัดเจนถึงความขัดแย้งของตัวละครที่มีต่อจิตใจและสภาพความเป็นอยู่ได้อย่างชัดเจน

ในด้านของฉาก (Setting) ที่พบเห็นในภาพยนตร์เรื่อง ภาพยนตร์เรื่องเปาบุ้นจิ้นตอนสับเปลี่ยนพระโอรสนี้เป็นการนำเรื่องราวคดีคดีหนึ่งของเปาบุ้นจิ้นที่ได้ตัดสินซึ่งเป็นคดีหลวงที่เกี่ยวข้องกับองค์ฮ่องเต้และเชื้อราชวงศ์มาสร้างเป็นภาพยนตร์ ซึ่งเปาบุ้นจิ้นนี้เป็นฉายานามที่เรียกขาน โดยเปาบุ้นจิ้นแท้จริงแล้วมีนามว่า เปาเจิ่ง ซึ่งเป็นข้าราชการชั้นผู้ใหญ่คนหนึ่งของจีนมีชีวิตอยู่ในช่วงประมาณปี พศ.1542-1605 โดยช่วงที่เปาบุ้นจิ้นรับราชการนี้ตรงกับรัชสมัยของจักรพรรดิเหรินจง(Emperor Renzong of Song) แห่งราชวงศ์ซ่ง(Song Dynasty) ดังนั้นเนื้อหาของภาพยนตร์เรื่องเปาบุ้นจิ้นตอนสับเปลี่ยนโอรสมังกรนี้จึงคาบเกี่ยวกับอยู่ในช่วงสองรัชสมัยของพระจักรพรรดิ์แห่งราชวงศ์ซ่ง คือ ยุคของรัชสมัยจักรพรรดิเจินจง(Emperor Zhenzong of Song)ซึ่งเป็นช่วงเนื้อเรื่องของภาพยนตร์ที่เล่าผ่านประสบการณ์ของพระสนมหลี่ที่เกิดการสับเปลี่ยนพระโอรสตอนพระสนมหลี่ให้ประสูติพระโอรสและพระสนมหลิวได้เป็นฮองเฮาและกุมอำนาจฝ่ายใน ส่วนอีกยุคคือ ยุคของรัชสมัยจักรพรรดิเหรินจง (Emperor Renzong of Song) ซึ่งเป็นช่วงเวลาตอนหลังของภาพยนตร์ที่เปาบุ้นจิ้นได้รื้อฟื้นและตัดสินคดีความให้แก่พระสนม หลี่ เป็นต้น ทั้งนี้ในภาพยนตร์นั้นได้แสดงให้เห็นถึงช่วงเวลาทั้งหมดที่เกิดเหตุการณ์สับเปลี่ยนพระโอรสในอดีตจนถึงช่วงระยะเวลาที่เปาบุ้นจิ้นได้รื้อฟื้นตัดสินคดีความนั้นกินระยะเวลายาวนาน 20 ปี

ประเด็นของสัญลักษณ์ในภาพยนตร์เรื่องนี้จะใช้สัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมายแสดงถึงการเปรียบเปรยเปรียบเทียบในเชิงลักษณะของการใช้คำพูดอุปมาอุปมัยและภาพเพื่อสื่อถึงเหตุการณ์นั้นๆ ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สัญลักษณ์พิเศษในภาพยนตร์เรื่องนี้จะใช้สัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมายแสดงถึงการเปรียบเปรยเปรียบเทียบ โดยเฉพาะการใช้สัญลักษณ์ทางเสียงที่จะเป็นไปในเชิงลักษณะของคำพูดอุปมาอุปมัยสื่อเพื่อสื่อถึงเหตุการณ์นั้นๆเป็นส่วนมาก ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- *สัญลักษณ์ทางภาพ* ในภาพยนตร์เรื่องเปาบุ้นจิ้น ตอนสับเปลี่ยนโอรสมังกรนี้ สัญลักษณ์ทางภาพนั้นถูกใช้เป็นองค์ประกอบในการสื่อความหมาย เช่น ในฉากต้นเรื่องที่เปาบุ้นจิ้นมาถึงอำเภอเฉ่าเฉียว ได้เกิดลมพายุพัดหมวกขุนนางของเปาบุ้นจิ้นตกลงพื้น ซึ่งสัญลักษณ์ทางภาพที่หมวกขุนนางตกลงพื้นนี้ เป็นการแทนความหมายถึงเรื่องราวที่อยุติธรรมและเสี่ยงต่อตำแหน่งทางราชการของเปาบุ้นจิ้น นอกจากนี้ชุดของพระสนมหลี่ที่ใส่ชุดสีฟ้า และ พระสนมหลิวที่ใส่ชุดสีแดงยังแสดงถึงความแตกต่างของตัวละครให้เห็นได้อย่างเด่นชัดด้วยชุดเสื้อผ้าที่สวมใส่ ลูกแก้วทองคำในภาพยนตร์เรื่องนี้เป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงอำนาจวาสนาและเป็นสิ่งของที่ใช้แทนตำแหน่งที่ได้รับของพระสนมทั้งสอง ผลไม้ลูกท้อใช้แทนถึงความมีอายุมั่นขวัญยืน รวมไปถึงป้ายราชโองการทองอาญาสิทธิ์ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ถูกใช้แทนตัวองค์ฮ่องเต้ เป็นต้น

- *สัญลักษณ์ทางเสียง* สัญลักษณ์ทางเสียงในภาพยนตร์เรื่องเปาบุ้นจิ้นตอน สับเปลี่ยนพระโอรสนี้อยู่ในลักษณะรูปแบบคำพูดอุปมาอุปมัยที่เกิดจากคำสนทนาของตัวละครที่แฝงความหมายโดยนัย เช่น ชื่อของโคมไฟที่เก้าในงานแห่โคมไฟในวันหยวนเซียวที่ว่า “ขบวนเก้าลูกน้อยครองเมืองเป็นสุขไร้ทุกข์สุขสำราญ ความสุขเป็นเศร้าลูกทรพีฟ้าผ่าธรณีสูบจางจิ๊เป่า” โดยสำนวนที่ใช้แทนชื่อโคมไฟและชื่อจางจิ๊เป่านี้นั้นถูกใช้เป็นสัญญะในการสื่อความหมายเปรียบเปรยถึงตัวองค์ฮ่องเต้กับพระสนมหลี่ เป็นต้น

ดังนั้นตัวอย่างสัญลักษณ์ที่กล่าวมานี้ถือได้ว่าเป็นการใช้สัญลักษณ์พิเศษ(Symbols) แสดงเพื่อสื่อความหมายต่างๆให้เห็นในภาพยนตร์ได้อย่างชัดเจน

ประเด็นของการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ ภาพยนตร์เรื่องเปาบุ้นจิ้น ตอนสับเปลี่ยนโอรสมังกรนี้เป็นการดำเนินเรื่องผ่านมุมมองการเล่าเรื่องจากจุดยืนแบบรอบด้าน (The Omniscient point of view) โดยการเล่าเรื่องผ่านรูปแบบการขับร้องแนวอุปรากรของผู้เล่าด้วยการบรรยายสถานการณ์ต่างๆที่ตัวละครพบเจอรวมถึงความรู้สึกนึกคิดอารมณ์ของตัวละครในเรื่องให้เห็นได้อย่างเด่นชัดเป็นหลัก และภาพยนตร์ยังได้ใช้การเล่าเรื่องผ่านมุมองการเล่าเรื่องจากบุคคลที่หนึ่ง (The First Person Narrator Point of View) ในการเล่าถึงสถานการณ์ต่างๆในอดีตผ่านประสบการณ์ของพระสนมหลี่ที่เล่าเรื่องให้เปาบุ้นจิ้นฟัง เป็นต้น

2. บทสรุปโครงสร้างการเล่าเรื่องของภาพยนตร์เรื่อง เปาบุ้นจิ้น ตอนสับเปลี่ยนโอรสมังกร ในลักษณะสังคม การเมืองการปกครอง และ วัฒนธรรม

ในภาพยนตร์เรื่องเปาบุ้นจิ้น ตอน สับเปลี่ยนโอรสมังกรนี้แสดงถึงสภาพสังคมและวัฒนธรรม ความเชื่อของผู้คนในด้านความเชื่อต่างๆ โดยสิ่งที่เห็นได้เด่นชัดคือ สภาพสังคมการเมืองการปกครองในอดีตแต่ยังคงรูปแบบการปกครองภายใต้ระบบจักรพรรดิหรือสมบูรณยาสิทธิราชย์ซึ่งอำนาจเด็ดขาดนั้นจะอยู่ที่พระมหากษัตริย์ และมีการส่งบรรณาการจากต่างเมืองเพื่อแสดงถึงเมืองปกครองที่เป็นมหาอำนาจ ภาพยนตร์ยังแสดงให้เห็นถึงแนวความคิดของขงจื๊อที่มีเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในแง่ของผู้ปกครองรัฐที่ดีต้องมีศีลธรรมจรรยาและความกตัญญูซึ่งเป็นแบบอย่างและนำพารัฐหรือเมืองนั้นไปสู่ความสงบสุขโดยในภาพยนตร์เรื่องนี้นั้นได้แสดงให้เห็นว่า สภาพบ้านเมืองประชาชนอยู่กันอย่างร่มเย็นเป็นสุข เพราะฮ่องเต้นั้นทรงเป็นคนดีมีศีลธรรมและเมตตา มีความกตัญญูเป็นที่ตั้ง ดังจะสังเกตได้จากคำพูดและทัศนคติของตัวละคร หรือสะท้อนผ่านคำร้องที่บรรยายถึงสภาพสังคมที่ปกครองโดยจักรพรรดิเอาไว้ว่า

"พอฮ่องเต้เสด็จขึ้นเสวยราชย์ ทั่วทั้งชาติร่มเย็นเป็นสุขศรี
ต่างเมืองส่งบรรณาการมาทันที พืชไร่นาวารีมีอุดม
ไพร่ฟ้าประชาชื่นรื่นสำราญ ยิ้มฉลองเทศกาลอย่างสุขสม
ฮ่องเต้ทรงเกษมเปรมอารมณ์ ราษฎร์ชื่นชมแซ่ซ้องฉลองชัย
ขอจงทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน"

"จักรพรรดิปกครองด้วยกตัญญู ทำให้แผ่นดินรุ่งเรืองยั่งยืน
ไทเฮาหลี่กลับคืนตำหนักหลวง นับจากโบราณกาล
กตัญญูอยู่เหนือทุกสรรพสิ่ง"

นอกจากนี้ภาพยนตร์ยังแสดงให้เห็นว่าลักษณะทางสังคมเป็นรูปแบบของสังคมภายใต้ระบบศักดินาโดยคนที่อยู่ในชนชั้นสูงหรือราชนิกูลจะมีอำนาจมากและอยู่เหนือทุกชนชั้นในสังคมซึ่งเป็นลักษณะของการปกครองภายใต้ระบอบนี้ ภาพยนตร์ยังสามารถสะท้อนให้เห็นค่านิยมและความเชื่อต่างๆทางสังคมของชาวจีน ซึ่งค่านิยมที่ปรากฏในภาพยนตร์เด่นชัด คือ ค่านิยมในเรื่องการมีบุตรชาย โดยบุตรชายนั้นสามารถทำให้ผู้ให้กำเนิดนั้นมีวาสนาและฐานะที่ดีขึ้นในสังคมซึ่งค่านิยมในเรื่องนี้อยู่ในทุกชนชั้นของสังคมจีน และค่านิยมในการมีบุตรชายนั้นถูกสะท้อนผ่านโครงเรื่องในภาพยนตร์เรื่อง

นี้จาก ที่อดีตฮ่องเต้ได้ตรัสไว้ว่า พระสนมองค์ใดได้ประสูติพระโอรสนั้นจะได้มาซึ่งอำนาจวาสนาได้เป็นฮองเฮา ซึ่งเนื้อเรื่องในส่วนนี้ของภาพยนตร์ได้สะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมที่ถูกฝังแน่นภายใต้สังคมจีนต่อค่านิยมในการมีบุตรได้อย่างชัดเจน นอกจากค่านิยมในเรื่องของการมีบุตรชายแล้วนั้น ภาพยนตร์ยังแสดงให้เห็นถึงค่านิยมหรือบรรทัดฐานทางสังคมของจีนอย่างหนึ่งที่เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งยวดนั่นคือเรื่องความกตัญญูต่อบิดามารดาและผู้มีพระคุณ รวมไปถึงการให้ความเคารพแก่ผู้อาวุโสเนื่องจากชาวจีนนั้นให้ความสำคัญเกี่ยวกับความกตัญญูเป็นอย่างมากโดยถือว่าเป็นรากฐานของสังคม ซึ่งค่านิยมเรื่องความกตัญญูนี้ถูกสะท้อนผ่านเนื้อหาและตัวละครของฮ่องเต้ที่มีความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณทั้งอ๋องแปดและพระชายาตี้ พระสนมหลิวที่เลี้ยงดู รวมไปถึงการคืนความเป็นธรรมให้พระสนมหลี่มารดาผู้ให้กำเนิดที่ถูกใส่ความพร้อมคืนฐานันดรศักดิ์และลงโทษผู้กระทำผิด ซึ่งค่านิยมของความกตัญญูนี้ถูกตอกย้ำผ่านบทสนทนาในเนื้อเรื่อง เช่น การใช้เรื่องราวของจางเป่าจื้อในอดีตกรณีในเรื่องความอกตัญญู โดยได้แทนว่า “คนรุ่นก่อนตักเตือนคนรุ่นหลัง” หรือ คำพูดในภาพยนตร์ที่ว่า “จักรพรรดิปกครองด้วยกตัญญู ทำให้แผ่นดินรุ่งเรืองยั่งยืน นับจากโบราณกตัญญูอยู่เหนือทุกสรรพสิ่ง”ซึ่งสามารถสะท้อนค่านิยมในเรื่องของความกตัญญูและการให้ความเคารพแก่ผู้อาวุโสได้อย่างชัดเจน

ภาพยนตร์ยังแสดงให้เห็นถึงความเชื่อในเรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่เหนือธรรมชาติและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น ฉากที่สะพานจินสุ่ยที่เจ้าแม่กวนอิมได้ช่วยเหลือพระโอรสด้วยการเสกให้พระสนม หลิวและก๊วะไคว่เห็นเป็นผลลูกท้อ ซึ่งสิ่งนี้สามารถสะท้อนให้เห็นความเชื่อในเทพเจ้า นอกจากนี้ภาพยนตร์ยังเสนอให้เห็นถึงความเชื่อต่อเรื่องภูตผี ปีศาจ ซึ่งสังเกตได้จาก เนื้อหาในภาพยนตร์ที่ถ่ายทอดออกมาในเรื่องของการใส่ความพระสนมหลี่ว่าเป็นปีศาจคลอดลูกออกมาเป็นแมว และฮ่องเต้ก็เชื่อโดยไม่มีการไต่สวนใดๆเกิดขึ้น หรือ ตอนที่เปาบุ้นจิ้นหาทางกราบทูลกับฮ่องเต้เรื่องคดีความโดยอ้างว่ามีวิญญาณผีสาวสองตนมาฟ้องร้อง ทั้งนี้จากเนื้อเรื่องของภาพยนตร์นั้นยังสามารถสะท้อนได้ถึงความเชื่อของผู้คนในเรื่องของผลบุญกรรม นรกและสวรรค์โดยคนที่ทำผิดจะต้องลงไปรับโทษการพิพากษาจากยมบาลซึ่งสะท้อนผ่านการวางอุบายของเปาบุ้นจิ้นที่แปลงศาลให้เป็นยมโลกและตนเป็นยมบาลเพื่อหลอกล่อให้ก๊วะไคว่ยอมสารภาพผิด เป็นต้น

สิ่งที่กล่าวมาข้างต้นนี้ล้วนเป็นสภาพทางสังคม ค่านิยม ความเชื่อและวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดผ่านโครงเรื่องที่สามารถเห็นได้อย่างชัดเจน

4.5 ภาพยนตร์ที่มีประเภทเนื้อหาเกี่ยวกับการปลอมตัวสลับเพศ

4.5.1 ภาพยนตร์เรื่อง ตำนานรักเหนือลิขิต (The Pearl Phoenix / *Nu Xun'an*) (1966)

ภาพที่ 4.8 ภาพยนตร์เรื่อง ตำนานรักเหนือลิขิต ของบริษัท ชอว์ บราเดอส์

บัณฑิตชื่อดังอันดับหนึ่งของเมืองลั่วหยางนามว่า เหวินปี้เจิ้น เดินทางมาท่องเที่ยวที่เมืองหนันหยางผ่านมาสักการระเจ้าแม่กวนอิมที่ศาลเจ้าจิ้วเซียงและเดินชมธรรมชาติความเงียบสงบที่อุทยานพลันบังเอิญได้พบกันคุณหนูฟ้อติ้งจินและสาวใช้ชิวหัว ติ้งจินได้เผลอทำปิ่นมุกหงส์ทิ้งไว้บนกิ่งไม้ด้วยความรีบร้อนที่ต้องกลับจึงไม่ทันได้หา ปี้เจิ้นเกิดความรู้สึกตกหลุมรักในความงามของติ้งจินและบังเอิญเก็บปิ่นมุกหงส์ได้จึงเดินตามเกี้ยวของติ้งจิงไปถึงหน้าบ้านสกุลฟ้อและได้ทราบว่าบ้านสกุลฟ้อนั้นกำลังรับบรรณารักษ์คนใหม่ที่ต้องอ่านออกเขียนได้มีความรู้และบุคลิกดีจึงตัดสินใจเข้าขายตัวเป็นบ่าวที่บ้านสกุลฟ้อเพื่อหวังได้ทำความรู้จักกับคุณหนูติ้งจินโดยได้เปลี่ยนชื่อเป็นฟ้อซิน

ฟ้อซินต้องติดตามนายท่านและฮูหยินไปงานเลี้ยงวันเกิดที่จวนขุนนางอื่นโดยติ้งจินอ้างว่าไม่สบายจึงไม่สามารถเดินทางไปด้วยโดยมีชิวหัวคอยรับใช้ โชคเข้าข้างปี้เจิ้นเนื่องจากฟ้อฮูหยินสั่งให้นำ

กระเช้าดอกบัวที่คนบ้านสกุลโจวนำมากลับไปส่งให้แก่คุณหนูติ้งจิน เหวินปี้เจิ้นจึงใช้โอกาสนี้ในการได้พบเจอกับติ้งจินที่ตนรักอีกครั้ง โดยได้แฝงเอาปิ่นมุกหงส์คืนแก่ติ้งจินในกระเช้าดอกบัว เมื่อติ้งจินและปี้เจิ้นได้พบเจรจากันโดยมีชิวหัวคอยเป็นใจเฝ้าสังเกตการณ์อยู่ ปี้เจิ้นจึงเปิดเผยฐานะที่แท้จริงของตนคือเป็นบัณฑิตชื่อดังจากเมืองลั่วหยาง การพบปะกันในครั้งนี้ทำให้ติ้งจินและปี้เจิ้นเกิดความรักและชอบพอซึ่งกันและกัน ปี้เจิ้นจึงได้กล่าวกับติ้งจินว่าตนตัดสินใจจะเดินทางออกจากหนันหยางกลับบ้านเกิดเพื่อศึกษาหาความรู้ให้สอบได้ตำแหน่งข้าราชการและจะกลับมาสู่ขอติ้งจินในอนาคต โดยติ้งจินได้มอบปิ่นหงส์มุกให้ปี้เจิ้นเก็บไว้ซึ่งปิ่นหงส์มุกคู่นี้เปรียบเสมือนของหมั้นหมายแทนใจของทั้งสองคนที่มีคนละอันแล้วปี้เจิ้นก็เดินทางออกจากบ้านสกุลฟ้อหลังจากกลับมาจากงานเลี้ยงฮูหยินฟ้อแม่เลี้ยงของติ้งจินได้มาแจ้งข่าวแก่ติ้งจินเรื่องที่สกุลโจวหมายมั่นที่จะมาสู่ขอและได้บังคับให้แต่งงานกับสกุลโจว สาวใช้ชิวหัวจึงวางอุบายโดยวางเพลิงบ้านที่อาศัยอยู่และปล่อยข่าวว่าคุณหนูติ้งจินตายแล้วจึงปลอมตัวเป็นชายพาติ้งจินหนีเข้าเมืองลั่วหยาง ระหว่างทางได้พบกับราชครูหลิวด้วยความที่ราชครูหลิวไม่มีบุตรชายจึงรับติ้งจินที่ปลอมตัวเป็นชายเป็นบุตรบุญธรรม ต่อมาฟ้อฮูหยินทราบว่าติ้งจินได้หนีไปพร้อมชิวหัวจึงหาทางเล่นงานด้วยการสมคบคิดกับหลานซึ่งเป็นนายอำเภอเมืองลั่วหยางใส่ร้ายเหวินปี้เจิ้นว่าเผาบ้านสกุลฟ้อและได้ฆ่าติ้งจินตายและสั่งประหารชีวิต หลังจากติ้งจิ้นได้เข้าเมืองหลวงได้รับการสนับสนุนจากราชครูหลิวพ่อบุญธรรมทำให้ความสามารถเป็นที่พอพระทัยขององค์ฮ่องเต้จนได้มีราชโองการประทานกระบี่อาญาสิทธิ์และแต่งตั้งเป็นผู้ตรวจการเจ็ดมณฑลติ้งจินจึงตัดสินใจเดินทางสู่เมืองลั่วหยางเพื่อสืบหาเหวินปี้เจิ้นชายคนรักและได้ทราบข่าวเรื่องที่ปี้เจิ้นถูกใส่ความและถูกประหารจึงได้รื้อฟื้นว่าความไต่สวนคดีนี้อีกครั้งเพื่อจะแก้แค้นให้ปี้เจิ้นและเอาผิดนายอำเภอ โดยในการรื้อฟื้นคดีครั้งนี้ทำให้ติ้งจินได้ทราบว่าแท้จริงแล้วเหวินปี้เจิ้นคนรักยังไม่ตายเพราะได้รับการช่วยเหลือจากพัสดีให้หลบหนีไปและมุ่งหน้าเข้าเมืองหลวงเพื่อหวังสอบให้ได้จอหงวนเพื่อที่จะกลับมาเอาผิดฟ้อฮูหยินล้างแค้นให้คุณหนูฟ้อติ้งจินที่ตายไป เมื่อทราบดังนั้นติ้งจินที่ปลอมตัวเป็นชายในชุดขุนนางผู้ตรวจการจึงรีบเดินทางเขาเมืองหลวง ที่จวนของราชครูหลิวติ้งจินกลับมาคารวะพ่อบุญธรรมพร้อมได้เล่าเรื่องที่ตนนั้นได้รื้อฟื้นให้ความเป็นธรรมกับคดีเหวินปี้เจิ้นจึงได้ทราบว่าขณะนี้เหวินปี้เจิ้นนั้นสอบได้เป็นจอหงวนอันดับหนึ่งของปีนี้ระหว่างนั้นเองจอหงวนปี้เจิ้นได้มาถึงที่จวนราชครูหลิวและได้พบกับปี้เจิ้นอีกครั้งหนึ่ง โดยที่ขณะนั้นฟ้อเทียนหยงพ่อของติ้งจินได้มาที่จวนราชครูหลิวตามจดหมายเชิญ ณ ห้องอักษรในจวนราชครู ติ้งจินและปี้เจิ้นต่างดีใจที่ตนนั้นได้พบคนรักเก่าอีกครั้งและได้เอ่ยถึงการหมั้นหมายที่ต่างได้เคยให้คำมั่นสัญญากันไว้และเรื่องราวทั้งหมดทั้งปวงได้ถูกเปิดเผยต่อหน้าฟ้อเทียนหยง แต่ด้วยความช่วยเหลือจากท่านราชครูหลิวจึงทำให้ทั้งปี้เจิ้นและติ้งจินได้แต่งงานกันสมหวังในความรักครองคู่เฉกเช่นปิ่นมุกหงส์คู่นั้น

1. รูปแบบองค์ประกอบด้านต่างๆของงิ้วในการเล่าเรื่องในภาพยนตร์

เนื้อเรื่องของภาพยนตร์เรื่องนี้หากนำมาวิเคราะห์แนวเรื่องทางวรรณกรรมที่ใช้ในการแสดงซึ่งได้รับอิทธิพลจากงิ้วนั้น ถือว่าจัดอยู่ในประเภทของ แนวเรื่องที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการปลอมตัวสลับเพศ ซึ่งถูกใช้เป็นองค์ประกอบของหนึ่งของโครงเรื่องผสมผสานกับแนวเรื่องทางวรรณกรรมที่เกี่ยวกับความรักของปี้เจิ้นและติ้งจิน

1.1 การวางบทบาทสถานภาพทางสังคมของตัวละคร

ภาพยนตร์เรื่องนี้นั้น สามารถนำมาแบ่งการวิเคราะห์บทบาทของตัวละครตามสถานภาพทางสังคมที่ใช้ในการวางตัวละครของงิ้วได้ดังนี้

-***ตัวละครที่อยู่ในชนชั้นสูง*** *ได้แก่* ฟ้อเทียนหลง ฟ้อฮูหยิน และฟ้อติ้งจิน ราชครูหลิว สกุลโจวซึ่งเป็นตระกูลของขุนนางในราชสำนัก นายอำเภอเมืองลั่วหยาง เป็นต้น ซึ่งสามารถวิเคราะห์ถึงลักษณะของตัวละครที่มีบทบาทสำคัญในภาพยนตร์ได้ดังนี้

ฟ้อติ้งจิน ฟ้อติ้งจินเป็นตัวละครที่มีลักษณะแบน(Flat Character) ตามรูปแบบของงิ้วคือ เนื่องจากเป็นตัวละครที่กล้าหาญ จิตใจดี มีความรู้ ว่านอนสอนง่าย ในแง่คุณสมบัติของตัวละคร ตัวละครฟ้อติ้งจินนี้นั้นถือได้ว่าเป็นตัวละครที่มีลักษณะเป็นผู้ถูกกระทำ (Passive) เนื่องจากเป็นตัวละครที่ถูกชักนำทางความคิดจากชิวหัวอยู่บ่อยครั้งในการตัดสินใจต่อสถานการณ์ต่างที่ตัวละครพบเจอ

ฟ้อเทียนหลง ฟ้อเทียนหลงพ่อของติ้งจินเป็นตัวละครที่มีลักษณะแบน(Flat Character) กล่าวคือเป็นตัวละครที่ไม่มีความซับซ้อนทางจิตใจ เป็นตัวละครที่ยึดในจารีตและประเพณี ในแง่คุณสมบัติของตัวละครนั้นจัดได้ว่าเป็นตัวละครที่เป็นผู้ถูกกระทำ (Passive) เนื่องจาก เป็นตัวละครที่ไม่สามารถตัดสินใจในปัญหาได้มักถูกครอบงำทางความคิดจากตัวละครฟ้อฮูหยินในการกระทำและการตัดสินใจ

ฟ้อฮูหยิน ฟ้อฮูหยินแม่เลี้ยงของติ้งจิน เป็นตัวละครที่มีลักษณะแบนตามแบบแผนของงิ้วให้เห็นถึงว่ามีนิสัยที่โหดร้าย ไร้ความเมตตา เห็นแก่ได้ และมุ่งร้ายตลอดทั้งเรื่อง ในแง่คุณสมบัติของตัวละครจัดได้ว่าเป็นตัวละครที่เป็นผู้กระทำ (Active) เนื่องจากเป็นตัวละครที่มีอิทธิพลต่อความคิดและการตัดสินใจแก่ฟ้อเทียนหลงพ่อของติ้งจิน

ราชครูหลิว ราชครูหลิวพ่อบุญธรรมของติ้งจินที่ถูกชะตาในตัวติ้งจินและให้การสนับสนุน เป็นตัวละครที่มีจิตใจโอบอ้อมอารี มีเมตตา เข้าใจในเหตุผล ซึ่งตัวละครนี้ถือเป็นตัวละครแบบแบน(Flat Character) ที่แสดงให้เห็นถึงคุณความดีอย่างชัดเจน ในแง่คุณสมบัติของตัวละครนั้นเป็นตัวละครที่มีคุณลักษณะเป็นผู้กระทำ (Active) สามารถตัดสินปัญหาต่างๆได้ด้วยตนเองและมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและชักจูงทางความคิดแก่ตัวละครตัวอื่น ซึ่งสามารถสังเกตได้จากท้ายเรื่องของภาพยนตร์ที่เสนอความคิดและช่วยแก้ปัญหาทำให้ติ้งจินและปี้เจิ้นได้แต่งงานกัน

นายอำเภอลั่วหยาง นายอำเภอลั่วหยางหลานชายของฟ้อฮูหยิน เป็นตัวละครที่มีลักษณะแบน (Flat Character) มีนิสัยคดโกง เห็นแก่เงินทอง ไร้ความเมตตา ในแง่คุณสมบัติของตัวละครนั้นถือเป็นตัวละครที่เป็นผู้ถูกกระทำ (Passive) เนื่องจากถูกชักนำทางความคิดและการกระทำจากฟ้อฮูหยิน

-***ตัวละครที่อยู่ในชนชั้นสามัญชน*** ได้แก่ เหวินปี้เจิ้นบัณฑิตแห่งเมืองลั่วหยางและแม่ ชิวหัว พัศดีหยางหู่ พ่อบ้านและสาวใช้ในจวนราชครูและจวนฟ้อเทียน ทหารชั้นผู้น้อยในศาล เป็นต้น ซึ่งสามารถวิเคราะห์ถึงลักษณะของตัวละครที่มีบทบาทสำคัญในภาพยนตร์ได้ดังนี้

เหวินปี้เจิ้น เหวินปี้เจิ้นเป็นตัวละครถูกวางให้มีลักษณะบุคลิกดี มีความรู้ ความสามารถเป็นมหาบัณฑิตและมีความกตัญญู สง่าผ่าเผย จิตใจดี ซึ่งเป็นตัวละครที่เป็นแบบฉบับฝ่ายดีของงิ้ว ในแง่ของคุณสมบัติของตัวละครนั้นเป็นตัวละครที่มีลักษณะเป็นผู้กระทำ (Active) เนื่องจากสามารถตัดสินปัญหาต่างๆและไม่ถูกคุกคามทางความคิดจากตัวละครตัวอื่นๆ

ชิวหัว ชิวหัวเป็นตัวละครสาวใช้ของติ้งจินซึ่งถูกวางไว้ให้มีลักษณะเฉลียวฉลาด มีไหวพริบและซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อนายของตนเป็นตัวละครที่มีลักษณะแบนตามแบบของงิ้ว ไม่มีความซับซ้อนทางจิตใจ ในแง่คุณสมบัติของตัวละครนั้นเป็นตัวละครที่มีคุณสมบัติเป็นผู้กระทำ (Active) เนื่องจากเป็นตัวละครที่มีอิทธิพลต่อความคิดของติ้งจินและคอยเสนอแนะการตัดสินใจให้แก่ติ้งจินในหลายๆครั้ง เช่น เป็นคนเสนอแผนการให้เผาบ้านและปลอมเป็นชายเพื่อหนีออกจากจวนฟ้อเทียน รวมถึงเป็นคนที่ชักจูงให้ติ้งจินตัดสินใจรื้อฟื้นไต่สวนคดีปี้เจิ้นใหม่อีกครั้งหนึ่ง

พัศดีหยางหู่ พัศดีหยางหู่เป็นตัวละครที่เสนอให้เห็นในภาพยนตร์ในรูปแบบที่มีลักษณะรอบแบน เป็นคนดีมีศีลธรรมและความเมตตา ในด้านคุณลักษณะจัดได้ว่าเป็นตัวละครที่มีลักษณะเป็น

ผู้กระทำ(Active) เนื่องจากสามารถตัดสินใจได้ด้วยตัวเองโดยไม่ถูกครอบงำทางความคิดจากตัวละครอื่น ซึ่งเห็นได้จากในภาพยนตร์ที่เลือกไม่ฆ่าปี้เจิ้นตามคำสั่งและช่วยชีวิตไว้ด้วยการสวมรอยกับศพนักโทษคนอื่นและปล่อยให้ปี้เจิ้นหนีไป เป็นต้น

จากการวางลักษณะโครงเรื่องแบบงิ้วมาเป็นส่วนประกอบในการวางบทบาทสถานะของตัวละคร ข้างต้นนี้ ภาพยนตร์ได้จัดให้ตัวละครหลักจะถูกจัดอยู่ในสามกลุ่มของชนชั้นคือ ชนชั้นที่ ชนชั้นสูงชนชั้นสามัญชนและ เนื่องจากเป็นเรื่องราวความรักที่เกิดขึ้นระหว่างธิดาของขุนนางที่ ตกหลุมรักกับบัณฑิตหนุ่มและโดนกีดกันจากค่านิยมทางสังคมในเรื่องของการคลุมถุงชน ดังนั้นจึงเป็นการเล่าถึงเรื่องราวความรัก ความสัมพันธ์ การปลอมตัวของตัวละครที่เกี่ยวพันกับบุคคลต่างๆรอบตัวเพื่อให้ได้มาซึ่งจุดมุ่งหมายของตัวละครซึ่งอยู่ในสองชนชั้นดังกล่าว

1.2 การลำดับเรื่อง ภาพยนตร์เพลงงิ้วนั้นมีการลำดับเรื่องที่คล้ายคลึงและใกล้เคียงกับงิ้วแทบในทุกเรื่อง กล่าวคือ มีลักษณะที่ตัวละครที่สำคัญจะปรากฏตัวขึ้นครั้งแรกและแสดงให้เห็นถึงภูมิหลังของตนเองว่าเป็นใครและเป้าหมายต้องการจะทำอะไรหรือเผชิญหน้ากับปัญหาอย่างไร เมื่อถึงช่วงปัญหาที่เกิดขึ้นของตัวละครในช่วงตอนต้นและกลางเรื่องที่ตัวละครฝ่ายดีจะต้องเผชิญกับปัญหาเคราะห์กรรมต่างๆ หรือไม่ก็ต้องสูญเสียบุคคลใกล้ชิด จนในที่สุดหาทางคลี่คลายได้ด้วยของวิเศษหรือผู้ช่วยเหลือบางคน และเมื่อถึงบทสรุปตัวละครฝ่ายดีก็จะได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่าและตัวละครฝ่ายร้ายจะพ่ายแพ้หรือเสียชีวิตไป และถ้าเป็นเรื่องของช่วงเวลาก็จะเป็นการเล่าเรื่องแบบตามช่วงปฏิทินเวลาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนไปหลัง

ดังนั้นจากลักษณะข้างต้นนี้ภาพยนตร์เรื่องตำนานรักเหนือลิขิตนี้ในฉากต้นของภาพยนตร์ได้เปิดเรื่องแสดงให้เห็นถึงตัวละครสำคัญเหวินปี้เจิ้น ติ้งจิ้น และชิวหัว พร้อมบรรยายสถานที่เอาไว้กล่าวคือ เหวินปี้เจินเดินทางมาที่อุทยานในศาลเจ้าและได้พบติ้งจิ้นซึ่งได้พรรณนาผ่านคำร้องเอาไว้ว่า

"เดินทางพริบตา ถึงดงดอยป่า
มันช่างเป็นดินแดน สงบเงียบยิ่ง เมื่อใครพบเห็นไม่มีวันลืมเลือน
แดดอ่อนเสียงลมเสียงนกขับขาน เปรียบเสมือนอยู่แดนสรวง"

"เมื่อลมตะวันออกพัด พาสู่ที่ราบขจี
น้อยครั้งที่จะได้สัมผัสมัน หลิวดั่งควันหญ้าดั่งพรหม

อุทยานแห่งนี้พาใจเทพเจ้าเคลิ้ม นานครั้งที่คุณหนูจะได้ออกนอกบ้าน
หญ้าเขียวดอกไม้แดงยิ้มต้อนรับ ปีนี้ได้ดอกไม้บานก่อนฤดูหนาว
เพื่อให้คุณหนูชาบซึ้ง ดอกไม้ต่อหน้าดังปุยนุ่น กลีบแดงเหมือนรอยยิ้ม
แล้วคุณหนูจะออกเรือนเมื่อไหร่ ข้าจะกำหนดตัวเองได้อย่างไร"

ต่อจากนั้นภาพยนตร์แสดงให้เห็นถึงการร้องเพลงที่แสดงให้เห็นถึงภูมิหลังและจุดมุ่งหมายของตัวละครเหวินปี้เจิ้นที่ต้องการสานต่อความสัมพันธ์ เนื่องจากตกหลุมรักในหญิงสาวที่ตนพบ และตัดสินใจขายตัวเป็นบ่าวเปลี่ยนชื่อแซ่ว่า "ฟ้อซิน" ซึ่งภาพยนตร์ได้พรรณนาถึงเหตุการณ์ความต้องการของตัวละครผ่านคำร้องของตัวละครไว้ว่า

"ขายตัวให้กับจวนฟ้อ จอหงวนลั่วหยางกลายเป็นคนใช้
เสียดายตำแหน่งที่สูงส่ง เหตุจูงใจนั้นไซร้ เนื่องจากรัก
ในกระจกมีดอกไม้แต่เด็ดได้ผา บนผิวน้ำมีดวงจันทร์เป็นจันทร์แค่เงา
ได้แต่อาศัยพู่กัน วาดถึงความทรงจำ เอาจินตนาการสร้างภาพแทนความรัก"

ภาพยนตร์แสดงให้เห็นพัฒนาการณ์ของเหตุการณ์กล่าวคือ ปี้เจิ้นได้วาดภาพหน้าของติ้งจินด้วยความคิดถึง บังเอิญไต้เท้าฟ้อเดินมาจึงแก้ต่างด้วยการบอกว่าตนนั้นวาดรูปเจ้าแม่กวนอิม ไต้เท้าฟ้อจึงชื่นชมในความสามารถจึงบอกให้วาดเสร็จแล้วให้คนส่งไปให้คุณหนูติ้งจินชม เมื่อติ้งจินได้เห็นจึง กำลังกล่าวชมในตัวฟ้อซินบรรณารักษ์คนใหม่ที่มีความรู้แต่ทำไมถึงไม่ค้นคว้าเพื่อยศศักดิ์กลับยอมขายตัวเป็นบ่าวโดยสาวใช้ชิวหัวได้บอกว่าหน้าตาละม้ายคล้ายคลึงกับชายที่ได้พบกันในอุทยานวันนั้นทำให้ติ้งจินรู้สึกประหลาดใจ โดยภาพยนตร์ยังได้แสดงให้เห็นการพัฒนาการของเนื้อเรื่องและความสัมพันธ์ของตัวละครของปี้เจิ้นและติ้งจิน กล่าวคือ ปี้เจินได้โอกาสได้เปิดเผยตัวตนที่แท้จริงว่าตนนั้นมีนามแท้จริงเป็นบัณฑิตอันดับหนึ่งแห่งเมืองลั่วหยาง ทำให้ติ้งจินและชิวหัวตกใจเนื่องจากเหวินปี้เจิ้นเป็นบัณฑิตที่มีชื่อเสียงไปทั่ว ติ้งจินจึงพิสูจน์ตัวตนของปี้เจิ้นด้วยการต่อกลอน โดยเมื่อติ้งจินแน่ใจในตัวปี้เจิ้นแล้วทั้งสองต่างประทับใจซึ่งกันและกันและก่อเกิดความรักที่มีต่อกันขึ้น ดังสะท้อนผ่านคำร้องของตัวละครไว้ดังนี้

"ผลปรากฏบัณฑิตจริง หาใช่ปลอม ต่อกลอนได้แม่นยำความรู้แตกฉาน
ความจริงข้าไม่ได้ตั้งใจลืมปิ่นมุกหงส์ แต่เขามีใจเอามันเป็นสะพาน"

โดยปี้เจิ้นได้ตัดสินใจที่จะกลับบ้านเกิดภายในวันนี้เพื่อไปศึกษาต่อและสัญญาว่าเมื่อสอบเป็นขุนนางได้เมื่อไหร่จะมาสู่ขอติ้งจิน โดยทั้งสองจึงได้สาบานความรักที่มีต่อกันด้วยวาจาต่อฟ้าว่าจะขอครองคู่กันโดยที่ก่อนจะจากกันนั้นติ้งจินได้มอบปิ่นมุกหงส์คู่ให้แก่ปี้เจิ้นหนึ่งอันเพื่อเป็นสิ่งของแทนคำสัญญาที่ให้ไว้แก่กัน ซึ่งในฉากนี้ภาพยนตร์ได้แสดงให้เห็นถึงความรักและคำมั่นสัญญาของทั้งสองผ่านคำร้องเอาไว้ว่า

"ขอสาบานจะแต่งกับท่านคนเดียว ข้าก็ขอสารภาพจะไม่ลืมคำ
ข้าก็จะรอคอยจวบจนถึงวันนั้น ดวงใจข้านั้นไซร้ดั่งแสงสุริยันจันทรา
ปิ่นมุกหงส์นี้เป็นประกัน มุกหงส์เปรียบเสมือนคนคู่หนึ่ง
ขอให้ท่านสำเร็จดั่งมุ่งมาด แม้นสมใจจะเอาเกี้ยวเจ้าสาวมารับ"
"ปิ่นมุกหงส์เป็นของหมั้นหมายในตัว บัณฑิตกับสาวงามเป็นใจเดียว
แต่ไหนแต่ไร เป็นแต่เรื่องมงคล จากจวนฟ้อใช่ว่าจะจากลับ"

ในกลางเรื่องของภาพยนตร์ได้นำเอารูปแบบของงิ้วเข้ามาเป็นส่วนเกี่ยวข้องในการสร้างเรื่องให้มีความขัดแย้งระหว่างตัวละครและตัวละครฝ่ายดีต้องพบเจอกับเคราะห์กรรมต่างๆ ภาพยนตร์แสดงให้เห็นว่าความขัดแย้งระหว่างติ้งจินกับแม่เลี้ยง หรือกับเหวินปี้เจิ้นทวีความรุนแรงมากขึ้น กล่าวคือ ติ้งจินต้องถูกบังคับให้แต่งงานกับชายอื่น จนต้องหาทางออกด้วยการวางแผนเผาบ้านแสร้งว่าตายไปแล้วและจึงปลอมตัวเป็นชายแล้วหนีออกจากบ้าน

ต่อมาภาพยนตร์แสดงให้เห็นว่าภายหลังที่ติ้งจินได้ปลอมเป็นชายและมุ่งหน้าเข้าเมืองหลวงนั้นระหว่างทางนั้น ติ้งจินและชิวหัวบังเอิญได้รู้จักกับราชครูหลิวด้วยความถูกชะตาและไม่มีบุตรราชครูหลิวจึงได้รับติ้งจิ้นเป็นบุตรบุญธรรม ภาพยนตร์ได้ตัดมาให้เห็นถึงสถานการณ์ที่ตัวละครเหวินปี้เจิ้นต้องตกอยู่ในสถานการณ์ที่ยากลำบากเช่นเดียวกันคือ ฟ้อฮูหยินวางแผนที่จะเล่นงานติ้งจินด้วยการเขียนสาสน์ถึงนายอำเภอลั่วหยางซึ่งมีศักดิ์เป็นหลานตนให้ใส่ความเหวินปี้เจิ้นว่า วางเพลิงเผาบ้านสกุลฟ้อทำให้คุณหนูติ้งจินต้องตาย โดยระหว่างที่ปี้เจิ้นกำลังล่ำลามารดาเพื่อจะไปสอบจอหงวนนั้นได้มีทหารมานำตัวไปที่ศาล โดยนายอำเภอพยายามพูดจาหว่านล้อมเพื่อใส่ร้ายปี้เจิ้นแต่ปี้เจิ้นไม่ยอมรับจึงถูกลงทัณฑ์และต้องติดอยู่ในคุกหลังจากนั้นนายอำเภอได้ติดสินบนแก่พัศดียางหู่ให้วางยาพิษฆ่าปี้เจิ้น

ช่วงท้ายของภาพยนตร์ได้แสดงให้เห็นว่าได้พบกับการคลี่คลายในเรื่องราวต่างๆได้ด้วยของวิเศษและผู้ช่วยเหลือบางคนตามแบบการลำดับเรื่องของงิ้ว กล่าวคือ ตัวติ้งจินที่ได้ปลอมตัวเป็นชายนั้นได้รับการช่วยเหลือจากราชครูหลิวจนได้รับพระราชทานตำแหน่งผู้ตรวจการพร้อมกระบี่อาญาสิทธิ์ ส่วนปี้เจิ้นนั้นได้รับการช่วยเหลือจากพัศดีหยางหู่ให้รอดชีวิต โดยติ้งจินได้กลับมารื้อฟื้นไต่สวนคดีขึ้นมาใหม่และล้างมลทินให้คนรักของตน โดยระหว่างการตัดสินคดีความนั้นได้เบิกตัวพัศดีหยางหู่ไต่สวนจึงทราบว่าเหวินปี้เจิ้นยังไม่ตาย และตัดสินจองจำเอาผิดแก่นายอำเภอเลื่อนขั้นให้หยางหู่

เนื้อเรื่องภาพยนตร์ในตอนนี้นั้นได้แสดงให้เห็นถึงภาวการณ์คลี่คลายสถานการณ์ปมปัญหาต่างเริ่มถูกคลี่คลายลงเป็นไปตามลำดับ กล่าวคือ หลังจากตัดสินคดีความเสร็จติ้งจินจึงตัดสินใจมุ่งหน้าสู่เมืองหลวงเพื่อตามหาเหวินปี้เจิ้น เมื่อติ้งจินกลับมาถึงจวนราชครูจึงเล่าเรื่องที่ตนได้พลิกคดีเหวินปี้เจิ้นที่ลั่วหยางและได้ทราบจากราชครูหลิวว่าเหวินปี้เจิ้นตอนนี้นั้นสอบได้เป็นจอหงวนอันดับหนึ่งทำให้นางรู้สึกดีใจมาก ทันใดนั้นจอหงวนเหวินปี้เจิ้นได้มาถึงจวนราชครูพอดีเพื่อคารวะ ซึ่งในเวลาเดียวกันนั้นเองฟ้อเทียนหลงพ่อของติ้งจินก็ได้มาถึงที่จวนของราชครูหลิว เนื่องจากรู้สึกข้องใจที่จดหมายเขียนไปว่าตนนั้นมีบุตรชายจึงเกิดความสงสัยและตามไปดูที่ห้องอักษรพร้อมราชครูหลิวที่ห้องอักษรปี้เจิ้นและติ้งจินต่างนั่งสนทนากันและปี้เจิ้นจึงได้รู้ความจริงว่าที่แท้จริงแล้วฟ้อปี้เจิ้นคนที่เห็นตรงหน้านั้นคือ ฟ้อติ้งจิน คนรักของตนที่ยังมีชีวิตอยู่โดยทั้งคู่นั้นได้นำปิ่นมุกหงส์พยานให้ความรักขึ้นมาเพื่อยืนยันในคำมั่นสัญญาของกันและกันได้เท้าฟ้อที่แอบฟังอยู่นั้นเมื่อทราบความจริงจึงปรากฏตัวด้วยความโกรธต่อการกระทำของติ้งจินและบอกว่าปลอมตัวเป็นชายสอบเป็นขุนนางเท่ากับหลอกลวงเบื้องสูงมีโทษมหันต์ แต่ราชครูหลิวได้เข้ามาช่วยเกลี้ยกล่อมอีกทั้งชิวหัวได้กล่าวว่าเรื่องทั้งหมดเกิดขึ้นเพราะได้เท้าฟ้อมีส่วนพร้อมกล่าวถึงเรื่องจดหมายที่สั่งให้ฆ่าปี้เจิ้นและหยิบให้ราชครูหลิวอ่าน จึงทราบว่าทั้งหมดนั้นได้เท้าฟ้อไม่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยส่วนนี้ภาพยนตร์แสดงให้เห็นภาวะของการคลี่คลายปัญหาที่ถูกกำจัดออกไปด้วยความช่วยเหลือของราชครูหลิวในการเกลี้ยกล่อมให้ได้เท้าฟ้อใจอ่อนยอมให้ทั้งสองได้แต่งงานกัน และวางแผนใช้อุบายสร้างข่าวว่าผู้ตรวจการฟ้อปี้เจิ้นติดโรคระบาดถึงแก่ความตายเพื่อให้หลุดพ้นข้อหาหลอกลวงเบื้องสูง เรื่องราวเหตุการณ์ปมปัญหาทั้งหลายจึงถูกคลี่คลายออกไป โดยการยุติของเรื่องราวเหตุการณ์ทั้งหมดในภาพยนตร์เรื่องนั้นเป็นรูปแบบของการจบอย่างมีความสุขตัวละครฝ่ายดีนั้นได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่าคือ โดยติงจิ้นและปี้เจิ้นนั้นได้แต่งงานครองคู่เฉกเช่นปิ่นมุกหงส์ที่เป็นคู่กันอย่างมีความสุข เฉกเช่นที่ได้ร้องบรรยายไว้ว่า

"กุลสตรีควรคู่จอหงวนหนุ่ม
มุกหงส์เป็นคู่เหมือนคนคู่กัน
รักแท้ติ้งจินกับปี้เจิ้น จะอยู่คู่กันจวบฟ้ามลาย"

จากข้างต้นนี้ ภาพยนตร์เรื่องตำนานรักเหนือลิขิตนี้ได้ยึดการลำดับเรื่องตามรูปแบบของงิ้วเข้ามาใช้ในการลำดับเรื่องอย่างเห็นได้ชัดเจน

1.3 *องค์ประกอบด้านการผสมผสานระหว่างสิ่งต่างๆที่ได้รับอิทธิพลมาจากงิ้ว* ภาพยนตร์เรื่อง ตำนานรักเหนือลิขิตนี้นอกจากได้ได้รับอิทธิพลมาจากงิ้วในการวางโครงเรื่องในด้านการวางบทบาทสถานภาพทางสังคมของตัวละคร แนวเรื่องทางวรรณกรรมที่ใช้ในการแสดงและการลำดับเรื่องแล้วนั้นยังได้รับเอาอิทธิพลของงิ้วในด้านอื่นๆมาเป็นส่วนช่วยในด้านองค์ประกอบต่างๆ เช่น การดำเนินเรื่องราวและถ่ายทอดความรู้สึก บทสนทนาของตัวละครผ่านการร้องด้วยท่วงทำนองและท่าทาง การใช้เสียงเครื่องดนตรีที่ใช้ในการเล่นงิ้วมาเป็นส่วนประกอบในการเร้าอารมณ์คนดูในฉากต่างๆ รวมถึงใช้เครื่องแต่งกายของชุดขุนนางที่คล้ายกับงิ้วด้วยการให้เข็มขัดหยกของชุดขุนนางใหญ่ที่มีลักษณะหลวมกว่าเสื้อผ้า เป็นต้น

ในด้านประเด็นการยึดแบบแผนรูปลักษณ์ของงิ้วในแง่สอดแทรกศีลธรรมความดีนั้น ภาพยนตร์เรื่องนี้สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นของเรื่อง ศีลธรรม จริยธรรม มนุษยธรรมและความเมตตาผ่านตัวละครพัสดีหยางหู่ที่เห็นใจเหวินปี้เจิ้นไม่ยอมทำตามคำสั่งและยังให้ความช่วยเหลือซึ่งในภายหลังภาพยนตร์ได้แสดงให้เห็นว่าผู้ทำดีจะได้รับผลตอบแทนที่ดีคือ ในตอนหลังพัสดีหยางหู่ได้รับการเลื่อนขั้นเป็นต้น นอกจากนี้ภาพยนตร์ยังสอดแทรกเรื่องศีลธรรมและจริยธรรมในเรื่องของความกตัญญูต่อผู้มีพระคุณผ่านตัวละครเหวินปี้เจิ้นที่กตัญญูต่อมารดาและราชครูหลิวในฐานะอาจารย์ ซึ่งความกตัญญูของตัวละครนี้ได้ถูกถ่ายทอดผ่านคำร้อง เช่น

"นายอำเภอโจวกล่าวหาลูกฆ่าคนตาย ไม่ต้องไปสอบที่เมืองหลวง
เขายังจะสอบสวนเอาความผิดลูก หากทนพิษเจ็บปวดไม่ได้ ก็ต้องรับสารภาพ
เกรงแต่ว่านับต่อไปนี้ จะหาความยุติธรรมไม่ได้ แล้วไม่ได้ปรนนิบัติดูแลท่านได้อีก"

"ลูกชายข้าเป็นบัณฑิตอ่อนแอ เรื่องเช่นฆ่าคนต้องไม่ทำแน่ ลูกได้แต่บอกว่าจะเชื่อฟังคำแม่
แม่จะช่วยได้ก็แค่ภาวนา"

"ลูกยินดีรับกรรมที่มีอยู่
ความทุกข์ที่เกิดขึ้นวันนี้ต้องจำทน ชาตินี้ไม่สามารถกตัญญู
ก็ขอให้ชาติหน้าได้ตอบแทนเลี้ยงดู"

1.4 องค์ประกอบด้านอื่นของ ภาพยนตร์

การวิเคราะห์ภาพยนตร์ในด้านความขัดแย้งของตัวละครนั้น ภาพยนตร์ได้แสดงถึงความขัดแย้งของตัวละครที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เป็นอยู่และขัดแย้งภายในจิตใจของตัวละครที่ต้องกระทำในสิ่งที่ถูกบังคับ เช่น

"ปี้นมุกหงส์เอ่ยได้แต่เห็นหน้าเจ้า ไม่เห็นเจ้าของ
ทำให้ข้านั่งหรือยืนไม่มีความสุขเลย ฉุกคิดว่าจะหวนกลับคืนสู่บ้านเดิม
ก็เกรงว่าความฝันนั้น จะให้มันลืมได้ยาก"

จากคำร้องดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นถึงภาวะความขัดแย้งของตัวละครเหวินปี้เจิ้นที่ต้องทนต่อสังคม หรือ ตัวอย่างคำร้องของฟ้อติ้งจินที่แสดงถึงความขัดแย้งต่อสังคมที่ตนต้องถูกบังคับให้แต่งงานดังนี้

"ท้องฟ้าแจ่มใสแต่ใจระทึก เหมือนถูกสายฟ้าฟาด
ความว่านอนสอนง่ายของข้า กลายเป็นก้อนเมฆที่กระจาย
บุตรสาวต้องอยู่ในกฎเชื่อฟังคำบิดา เรื่องออกเรือนคลุมถุงชนมีมานับร้อยปี
ความรันทดที่เกิดขึ้นคือ เป็นสะใภ้สกุลโจว แล้วข้าจะลืมคุณชายเหวินลืมคำสัญญาได้อย่างไร
ใจข้าทั้งคับทั้งแค้น ถูกบังคับจิตใจ เพื่อคุณชายเหวินยอมสลายตายซะดีกว่าอยู่"

ในด้านของฉาก (Setting) ที่พบเห็นในภาพยนตร์เรื่องนี้เราสามารถวิเคราะห์ฉากการดำเนินชีวิตของตัวละครและสังคมได้ว่าเป็นสภาพสังคมที่เกิดขึ้นในสังคมจีนที่ยังคงมีการคลุมถุงชนจาก

ผู้ใหญ่ซึ่งบิดาและมารดามีสิทธิในการหาคู่ครองให้แก่บุตรและธิดาซึ่งสะท้อนผ่านเนื้อเรื่องของการบังคับให้ติ้งจิ้นแต่งงานกับสกุลโจว นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงสภาพการดำเนินชีวิตของตัวละคร ที่แสดงถึงสภาพทางสังคมในท้องเรื่องที่ให้สิทธิแก่เพศชายในการสอบคัดเลือกบัณฑิตเพื่อเป็นขุนนางที่เรียกว่าจอหงวนซึ่งสิ่งเหล่านี้นั้นสามารถสะท้อนให้เห็นสภาพทางสังคมที่ตัวละครอาศัยอยู่ นอกจากนี้ยังแสดงถึงลักษณะฉากที่เป็นสภาพแวดล้อมเชิงนามธรรมในแง่ของค่านิยมและธรรมเนียม ประเพณีของสังคมในท้องเรื่อง เช่น ค่านิยมของการที่ผู้ชายนั้นพึงหมั่นศึกษาหาความรู้และเพื่อได้มาซึ่งยศศักดิ์แก่วงศ์ตระกูลและคู่ครองฐานะโดยสะท้อนผ่านคำสนทนาระหว่างเหวินปี้เจิ้นกับมารดาไว้ว่า

"กราบลามารดามุ่งสู่เมืองหลวง เพื่อเอาเกียรติยศสู่วงศ์ตระกูล
แล้วจะไปหนันหยาง สู่ขอลูกสะใภ้ แล้วจะรีบกลับมาปรนนิบัติดูแลท่าน"

"ขอมให้ลูกไปสอบในเมืองหลวง เพื่อเกียรติยศของวงศ์ตระกูล
แล้วค่อยสู่ขอลูกสะใภ้กลับมาลั่วหยาง
เลี้ยงลูกแล้วพึ่งได้ แม่มีความสุข"

ซึ่งฉากเหล่านี้ล้วนสะท้อนถึงความเชื่อ ค่านิยมที่แฝงผ่านบทภาพยนตร์ได้อย่างชัดเจน

ประเด็นของสัญลักษณ์ในภาพยนตร์เรื่องนี้จะใช้สัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมายแสดงถึงการเปรียบเปรยเปรียบเทียบในเชิงลักษณะของการใช้คำพูดอุปมาอุปมัยและภาพเพื่อสื่อถึงเหตุการณ์นั้นๆ ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- *<u>สัญลักษณ์ทางภาพ</u>* ในภาพยนตร์เรื่องตำนานรักเหนือลิขิตนี้สัญลักษณ์ทางภาพนั้นเป็นไปด้วยการใช้ภาพและวัตถุเป็นองค์ประกอบในการสื่อความหมาย เช่น ปิ่นมุกหงส์คู่เป็นวัตถุที่ถูกใช้แทนถึงความรักและตัวแทนของกันและกันในการครองคู่ของตัวละครเหวินปี้เจิ้นและติ้งจิน ดังคำพูดของตัวละครที่ว่า

"กุลสตรีควรคู่บัณฑิตหนุ่ม เปรียบมุกหงส์ เป็นคู่เหมือนคนคู่กัน"

นอกจากนี้ กระบี่อาญาสิทธิ์ในภาพยนตร์เรื่องนี้ถือเป็นการใช้วัตถุเป็นสัญลักษณ์สื่อถึงตัวแทนอำนาจของฮ่องเต้ เป็นต้น ซึ่งการใช้สัญลักษณ์ทางวัตถุและภาพนี้ถือเป็นการใช้สัญลักษณ์ทางภาพที่สื่อความหมายในภาพยนตร์ได้อย่างชัดเจน

-*สัญลักษณ์ทางเสียง* สัญลักษณ์ทางเสียงในภาพยนตร์เรื่องตำนานรักเหนือลิขิตนี้มักพบอยู่ในลักษณะรูปแบบคำพูดอุปมาอุปมัยที่เกิดจากคำสนทนาและการบรรยายเนื้อเรื่องผ่านตัวละคร เช่น คำร้องของติ้งจินในฉากที่ถูกบังคับให้แต่งงานที่เป็นถือเป็นสัญลักษณ์ทางเสียงในเชิงเปรียบเทียบความหมายให้เห็นความรู้สึกของตัวละคร เช่น ในฉากที่ปี้เจิ้นขายตัวเป็นบ่าวเพื่อหวังจะพบติ้งจินแต่ไม่มีโอกาสได้พบจึงนึกถึงได้เพียงแต่ความทรงจำที่มีดังคำร้องที่ว่า “ในกระจกมีดอกไม้แต่เด็ดได้ผา ในผิวน้ำมีดวงจันทร์เป็นจันทร์แค่เงา” โดยได้ประโยคนี้ได้ถูกใช้เป็นสัญลักษณ์ทางเสียงแสดงถึง ความหมายและวัตถุประสงค์ของตัวละครที่ต้องการจะพบเจอแต่ได้เพียงแค่นึกถึง เป็นต้น

ดังนั้นตัวอย่างสัญลักษณ์ที่กล่าวมานี้ถือได้ว่าเป็นการใช้สัญลักษณ์พิเศษ(Symbols) แสดงเพื่อสื่อความหมายต่างๆให้เห็นในภาพยนตร์ได้อย่างชัดเจน

ประเด็นของการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ ภาพยนตร์เรื่องตำนานรักเหนือลิขิตนี้เป็นการดำเนินเรื่องจากมุมมองการเล่าเรื่องจากบุคคลที่หนึ่ง (The First-person Narrator) เนื่องจากเป็นเล่าเรื่องผ่านรูปแบบการขับร้องแนวอุปรากรของตัวละครตัวนั้นๆที่จะพรรณนาถึงความรู้สึกของตนมีต่อสถานการณ์ต่างๆที่ตัวละครตัวนั้นประสบพบเจอเป็นส่วนมาก

2. บทสรุปโครงสร้างการเล่าเรื่องของภาพยนตร์เรื่อง ตำนานรักเหนือลิขิต ในลักษณะสังคม การเมือง การปกครองและ วัฒนธรรม

ภาพยนตร์เรื่องตำนานรักเหนือลิขิตนี้แสดงถึงสภาพสังคมและวัฒนธรรมความเชื่อของคนในด้านความเชื่อต่างๆ โดยสภาพทางสังคมที่สะท้อนให้เห็นจากภาพยนตร์ได้เด่นชัดและถือเป็นสาเหตุของเรื่องราวทั้งหมด คือ สภาพทางสังคมในเรื่องการคลุมถุงชนที่ถือเป็นค่านิยมและจารีตของผู้คนในสังคมอดีตที่เห็นได้เด่นชัดโดยภาพยนตร์โดยบิดามารดานั้นมีสิทธิเด็ดขาดในการตัดสินใจเลือกคู่ครองให้แก่บุตรสาว ที่แสดงผ่านจากโครงเรื่องและคำพูดของตัวละครติ้งจินในฉากแรกของภาพยนตร์ที่

สนทนากับชิวหัวโดยสาวใช้ได้ถามว่าแล้วคุณหนูเมื่อไหร่จะออกเรือน ตัวติ้งจินจึงตอบว่าข้าจะกำหนดตัวเองได้อย่างไร หรือในฉากที่ติ้งจินที่เอ่ยถึงเกี่ยวกับเรื่องการคลุมถุงชนที่ตนนั้นถูกบังคับให้ยอมรับการแต่งงานนี้ไว้ว่า "บุตรสาวต้องเชื่อฟังคำบิดา เรื่องออกเรือนคลุมถุงชนมีมานับร้อยปี" ซึ่งการคลุมถุงชนนี้อาจส่งผลก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมอย่างหนึ่ง เช่น การที่ติ้งจินตัดสินใจจะฆ่าตัวตาย เป็นต้น

ทั้งนี้ลักษณะทางสังคมอีกอย่างหนึ่งของจีนที่เห็นได้จากภาพยนตร์คือ การที่สตรีที่เกิดในตระกูลที่สูงนั้นจะมีการแบ่งแยกการอยู่อาศัยไม่ให้อยู่รวมกันจากบุรุษโดยสิ่งนี้สามารถสังเกตได้ฉากที่ปี้เจิ้นนั้นนำกระเช้าดอกบัวมาให้ติ้งจินแล้วชิวหัวบอกว่า ที่นี่เป็นเขตหวงห้ามไม่ให้ผู้ชายเข้า เป็นต้น ภาพยนตร์ยังสะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับการศึกษาที่ส่งผลต่อระบบการเมืองการปกครองและการเปลี่ยนแปลงสถานภาพทางสังคม โดยสิ่งนี้ภาพยนตร์แสดงให้เห็นจากการคัดเลือก จอหงวน ซึ่งถือเป็นการเลือกเฟ้นบัณฑิตและผู้มีความรู้เข้ามามีส่วนรวมต่อการปกครองในสมัยก่อนของจีน ผู้สอบนั้นจะได้มาด้วยอำนาจและยศศักดิ์ในการเป็นขุนนางข้าราชการซึ่งเป็นค่านิยมทางสังคมที่จะให้ได้รับการยกย่องทางสังคมและถือเป็นการเลื่อนสถานภาพทางสังคมอย่างหนึ่งโดยสิ่งดังกล่าวแสดงให้เห็นผ่านด้วยการที่ตัวละครปี้เจิ้นที่ตัดสินใจเดินทางกลับบ้านเพื่อศึกษาหาความรู้เพื่อให้ได้มาซึ่งเกียรติยศแก่วงศ์ตระกูลนั้นด้วยการสอบเข้าสอบเป็นจอหงวน นอกจากประเด็นเรื่องการคัดเลือกขุนนางผ่านการสอบคัดเลือกนั้นภาพยนตร์ยังแสดงให้เห็นถึงการการปกครองของจีนที่กษัตริย์จะแต่งตั้งขุนนางเป็นผู้ตรวจการซึ่งถือเป็นตัวแทนต่างพระเนตรพระกรรณแทนฮ่องเต้ในการตรวจตราความสงบสุขของราษฎรและมีสิทธิอำนาจมากกว่านายอำเภอในการกระทำใดๆ ซึ่งสะท้อนผ่านตัวละครติ้งจิน โดยการศึกษาและการเป็นข้าราชการดังกล่าวนั้นสังคมได้จำกัดสิทธิเฉพาะบุรุษเท่านั้นโดยจะเห็นได้จากการที่ตัวละครติ้งจินนั้นปลอมตัวเป็นชายและได้ตำแหน่งทางราชการนั้นถือเป็นการหลอกลวงเบื้องสูงซึ่งมีโทษอย่างใหญ่หลวงดังคำร้องที่ว่า

> "ยินดีกับบทความที่ฝ่าบาททรงชื่นชอบ จนได้ราชโองการตั้งเป็นผู้ตรวจการเมืองลั่วหยาง
> ความจริงข้าเป็นหญิงที่ปลอมเป็นชาย หลอกลวงพระองค์ต้องโทษมหันต์"

ในด้านวัฒนธรรมที่ถือเป็นค่านิยมความเชื่อและจารีตประเพณีนั้นภาพยนตร์ได้แสดงให้เห็นถึงค่านิยมหรือบรรทัดฐานทางสังคมจีนที่ให้ความสำคัญต่อความกตัญญูและการเคารพต่อผู้อาวุโสและผู้มีพระคุณซึ่งถือเป็นสิ่งสำคัญของบรรทัดฐานทางสังคมจีน โดยสะท้อนได้จากการ ที่เหวินปี้เจิ้นมาที่จวนราชครูเพื่อคารวะอาจารย์หรือในฉากบ้านสกุลโจวที่ผู้อ่อนวัยคารวะผู้อาวุโสกว่า เป็นต้น

นอกจากประเด็นนี้ภาพยนตร์ยังแสดงให้เห็นถึงค่านิยมและจารีตเกี่ยวกับเรื่องของการครองคู่และการแต่งงาน โดยการแต่งงานหรือการรักชอบพอของชายหนุ่มหญิงสาวนั้นจะถูกยอมรับก็ต่อเมื่อได้รับการเห็นชอบและอนุญาตจากผู้ใหญ่ โดยการรักกันและหมั้นหมายกันเองนั้นถือเป็นเรื่องผิดระเบียบทางสังคม โดยสิ่งนี้ได้แสดงผ่านเนื้อเรื่องและคำพูดตัวละครที่การติ้งจินจะแต่งงานกับปี้เจิ้นนั้นต้องได้รับอนุญาตจากบิดาตนก่อน และการแต่งนั้นต้องมีผู้ใหญ่เป็นพยานนั้นคือ ราชครูหลิว เป็นต้น

สิ่งที่กล่าวมาข้างต้นนี้ล้วนเป็นสภาพทางสังคม ค่านิยม ความเชื่อและวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดผ่านโครงสร้างการเล่าเรื่องที่สามารถสังเกตเห็นได้อย่างชัดเจน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.6 ภาพยนตร์ที่มีประเภทเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเหนือธรรมชาติ

4.6.1 ภาพยนตร์เรื่อง นางพญางูขาว (Madame White snake / *Baishe Zhuan*) (1962)

ภาพที่ 4.9 ภาพยนตร์เรื่อง นางพญางูขาว ของบริษัท ชอว์ บราเดอส์

เรื่องราวของสองนางพญางู คืองูขาวไป๋ซู่เจิน และงูเขียวชิงชิง ทั้งสองบำเพ็ญเพียรและได้แปลงกายเป็นสาวงามและเดินทางมายังโลกมนุษย์ที่เมืองหังโจวเนื่องจากเบื่อความเงียบเหงาบนแดนสวรรค์ ระหว่างทางนางพญางูขาวไป๋ซู่เจินได้พบกับหนุ่มรูปงามสื่อเซียนซึ่งเขาได้เคยช่วยชีวิตเธอไว้เมื่อพันปีก่อน เธอจึงตกหลุมรักสื่อเซียนและต้องการทดแทนบุญคุณ จึงให้ชิงชิงเป็นแม่สื่อ หลังจากนั้นทั้งสองก็ได้แต่งงานกันและย้ายจากเมืองหังโจวมายังเมืองซูโจวเปิดร้านหมอรักษาคนชื่อว่า “ไป่เหอถัง”เป็นที่เลื่องลือของชาวเมืองต่าง มีผู้คนมากมายมารักษาอย่างต่อเนื่องด้วยไป๋ซู่เจินสามารถช่วยชีวิตคนรักษาให้หายขาดทุกราย ทั้งสื่อเซียนไป๋ซู่เจินทั้งสองครองรักกันอย่างมีความสุขโดยที่มีชิงชิงคอยปรนนิบัติรับใช้ และในที่สุดไป๋ซู่เจินก็ได้ตั้งครรภ์ ไม่นานหลังจากนั้นได้มีหลวงจีน นามว่า “ฝ่าไห่”แห่งวัดจินซาน เป็นหลวงจีนที่มีตบะแก่กล้ารู้ว่า สื่อเซียนอยู่กินกับปีศาจงูขาว จึงบอกกล่าวสื่อเซียนและบอกให้ตามไปบวช

แต่สื่อเซียนไม่เชื่อ ฝ่าไห่เลยบอกว่าให้รอดูในวันไหว้ขนมจ้าง ไป๋ซู่เจินจะคืนร่างเดิม เมื่อถึงวันไหว้ขนมจ้าง สื่อเซียนขอร้องให้ซู่เจิน ดื่มเหล้าดินถนำเพื่อความเป็นสิริมงคลและถือเป็นประเพณีที่ทำกันในวันนี้ ซู่เจินไม่สามารถทนความรบเร้าของสามีได้เนื่องจากกลัวสื่อเซียนจะระแวงเลยยอมตกลงดื่มหนึ่งจอกไป่ซู่เจินทุรนทุราย หนีเข้าห้อง เมื่อสื่อเซียนตามมาเพราะเป็นห่วง กลับพบว่ามีงูขาวตัวใหญ่อยู่บนเตียงจึงตกใจจนสิ้นลม เมื่อซู่เจินตื่นมาพบว่าสามีตกใจจนตายถึงกับร้องไห้เสียใจแต่ทำให้นึกขึ้นได้ว่ามียาชุบชีวิตคือ หลิงจือที่เขาคุนหลุน ซู่เจินจึงเหินขึ้นฟ้ามุ่งหน้าไปยังหุบเขาคุนหลุนเพื่อช่วยสามี สื่อเซียนตื่นขึ้นมาอีกครั้งด้วยการชุบชีวิตจากหลินจือ ซู่เจินจึงบอกความจริงทั้งหมดแก่สื่อเซียน ด้วยความรักที่ทั้งสองมีให้กันทำให้สื่อเซียนยอมรับและไม่แคลงใจอีก หลังจากนั้นไม่นานหลวงจีนฝ่าไห่ปรากฏตัวอีกครั้งพร้อมทั้งจับสื่อเซียนไปที่วัดจินซานเพื่อที่จะบังคับให้ออกบวช ซู่เจินและชิงชิงจึงรีบเดินทางไปที่วัดจินซานเพื่อช่วยสามี ซู่เจินขอร้องให้ฝ่าไห่ปล่อยสามีของตนแต่ฝ่าไห่ไม่ยอมพร้อมทั้งท้าทาย จะยอมปล่อยก็ต่อเมื่อ ชักลำน้ำมาท่วมวัดจินซาน เมื่อได้ยินเช่นนั้นทำให้ซู่เจิน และชิงชิงช่วยกันใช้อิทธิฤทธิ์ชักลำน้ำมาท่วมวัดจินซานจนพังทลาย แต่ทั้งคู่ต้องเพลี่ยงพล้ำเนื่องจากจู่ๆซู่เจินก็ปวดท้องคลอดลูกกะทันหัน จึงต้องหนีเข้าป่าลึกเพื่อให้กำเนิดลูก หลังจากนั้นสื่อเซียนหนีออกมาได้และได้พบกับซู่เจินอีกครั้ง แต่แล้วฝ่าไห่ก็ตามมารังควาน ซู่เจินจึงให้ชิงชิงพาลูกหนีไปที่เมืองหังโจว หาพี่สาวของสื่อเซียนให้รับเลี้ยงดู หลังจากฝ่าไห่มาถึงสื่อเซียนต้องการจะปกป้องภรรยาตนไว้จึงยอมแลกชีวิต ส่วนซู่เจินด้วยภาวะที่อ่อนแอจากการใช้อิทธิฤทธิ์และคลอดลูกจึงทำให้พ่ายแพ้กับฝ่าไห่ ถูกดูดวิญญาณเข้าไปอยู่ในบาตรทองคำ และสุดท้ายทั้งสื่อเซียนและซู่เจินได้กลับมาพบกันอยู่ด้วยกันอีกครั้งในสวรรค์อย่างมีความสุข

1. รูปแบบองค์ประกอบด้านต่างๆของงิ้วในการเล่าเรื่องในภาพยนตร์

เนื้อเรื่องของภาพยนตร์เรื่องนี้หากนำมาวิเคราะห์แนวเรื่องทางวรรณกรรมที่ใช้ในการแสดงซึ่งได้รับอิทธิพลจากงิ้วนั้น ถือว่าจัดอยู่ในประเภทของ แนวเรื่องที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเหนือธรรมชาติ ซึ่งเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเทพ เซียน หรือปีศาจ เป็นหลัก ซึ่งมีฉากที่แสดงถึงบนสวรรค์และโลกมนุษย์ให้เห็นได้ โดยภาพยนตร์สอดแทรกผ่านประเด็นของความรักระหว่างตัวละครที่เป็นมนุษย์และเทพ

1.1 การวางบทบาทสถานภาพทางสังคมของตัวละคร

ภาพยนตร์เรื่องนี้ เนื่องจากเป็นเรื่องราวที่เน้นเกี่ยวกับความรักความสัมพันธ์ของมนุษย์คือสื่อเซียนและไป๋ซู่เจินซึ่งเป็นงูขาวที่บำเพ็ญเพียรจนเป็นเซียน ดังนั้นในภาพยนตร์เรื่องนี้จึงดำเนินเรื่องด้วย

ตัวละครหลักๆคือ ไป๋ซู่เจิน สื่อเซียน ชิงชิง และฝ่าไห่ โดยสามารถนำมาวิเคราะห์ทางบุคลิกลักษณะของตัวละครได้ ดังต่อไปนี้

-ตัวละครที่อยู่ในชนชั้นสามัญชน ตัวละครที่ถูกจัดอยู่ในชนชั้นสามัญชน ได้แก่ สื่อเซียน คนพายเรือหลวงจีนฝ่าไห่ และหลวงจีนในวัดจินซาน นักพรตเต๋า และชาวบ้านทั่วไป เป็นต้น โดยสามารถวิเคราะห์ถึงตัวละครหลักที่มีบทบาทสำคัญในภาพยนตร์ได้ดังนี้

สื่อเซียน สื่อเซียนในภาพยนตร์เรื่องนี้ถูกวางให้มีลักษณะเป็นบุรุษที่รูปงาม ซื่อสัตย์ต่อคนรักและจริงใจ มีจิตใจเมตตาและโอบอ้อมอารี โดยเป็นตัวละครที่มีลักษณะแบบแบน(Flat Character) ตามรูปแบบของงิ้วให้เห็นได้อย่างชัดเจน คือไม่มีความซับซ้อนของตัวละคร ในแง่คุณสมบัติของตัวละครถือว่าเป็นตัวละครที่มีลักษณะเป็นผู้ถูกกระทำ (Passive) เนื่องจากตัวละครตัวนี้นั้นมักถูกชักจูงทางความคิดจากตัวละครอื่นเช่น ไป๋ซู่เจิน นักพรต และ ฝ่าไห่อยู่บ่อยครั้ง เป็นต้น

ฝ่าไห่ ตัวละครฝ่าไห่นี้เป็นพระที่มีอาคมแก่กล้า แต่กลับเป็นตัวละครที่ยึดติดและมีอคติที่ตนมีต่อปีศาจนั่นก็คือไป๋ซู่เจิน เป็นตัวละครที่ขาดความเมตตา ปราณี โดยตัวละครตัวนี้เป็นตัวละครที่มีลักษณะแบน(Flat Character) คือภาพยนตร์แสดงให้เห็นบุคลิกลักษณะนิสัยของฝ่าไห่ในด้านที่จิตใจคับแค้นไร้ความเมตตา และต้องการตามรังควานครอบครัวของไป๋ซู่เจินตลอดทั้งเรื่อง โดยในแง่คุณสมบัติตัวละครนี้เป็นตัวละครที่เป็นผู้กระทำ (Active) โดยเป็นตัวละครที่มีอิทธิพลและสามารถครอบงำทางความคิดแก่ตัวละครอื่น เช่น สื่อเซียน นอกจากนี้เป็นตัวละครที่มีความเข็มแข็งในความคิดและทัศนคติของตนเองอย่างเห็นได้ชัด

-ตัวละครที่เป็นเทพและปีศาจ ตัวละครที่อยู่ในประเภทเทพและปีศาจในเรื่องนี้ ได้แก่ ไป๋ซู่เจิน และชิงชิงซึ่งเป็นงูขาวและงูเขียวที่บำเพ็ญเพียรจนกลายร่างเป็นมนุษย์ เซียนเต่าที่อาศัยอยู่บนยอดเขาคุนหลุน เซียนกวางเหลือง และเซียนกระเรียนขาว รวมไปถึง กองทัพสวรรค์ ในช่วงท้ายของภาพยนตร์เป็นต้น

ไป๋ซู่เจิน ไป๋ซู่เจินถือได้ว่าเป็นตัวละครเอก เป็นตัวละครที่อดีตชาติเป็นงูขาวแต่บำเพ็ญเพียรจนกลายเป็นเซียนและแปลงกายมาในร่างของมนุษย์ โดยตัวละครตัวนี้ถูกวางบทบาทไว้เป็นตัวละครที่มีจิตใจดีโอบอ้อมอารี เฉลียวฉลาด ซื่อสัตย์ เป็นตัวละครที่มีลักษณะแบน ไม่มีความซับซ้อนทางบุคลิกภาพ โดยเป็นตัวละครที่มีลักษณะสอดคล้องกับการแสดงออกและทัศนคติของตัวละครที่ต้องการจะตอบแทนบุญคุณสื่อเซียนที่อดีตชาติได้เคยช่วยชีวิตไว้ และช่วยเหลือคนที่เจ็บไข้ให้พ้นจาก

โรคต่างๆ โดยเมื่อมองในแง่คุณสมบัติตัวละครแล้วนั้น จัดได้ว่าเป็นตัวละครที่เป็นผู้กระทำ (Active) เนื่องจากเป็นตัวละครที่เข็มแข็งและเชื่อมั่นในความคิดของตนเองอีกทั้งตัดสินใจและสามารถแก้ไขตัดสินปัญหาต่างๆได้ด้วยตนเอง

<u>ชิงชิง</u> ชิงชิงเป็นงูเขียวที่บำเพ็ญเพียรเช่นเดียวกับไป๋ซู่เจิน แต่เวลาในการบำเพ็ญเพียรน้อยกว่า โดยที่ชิงชิงถูกวางลักษณะให้เป็นตัวละครที่มีลักษณะแบบแบน ไม่มีความซับซ้อนใดๆ การแสดงออกและทัศนคติที่ตัวละครมีนั้นเป็นไปอย่างสมเหตุสมผล ในแง่คุณสมบัติตัวละครแล้วนั้นจัดได้ว่าเป็นตัวละครที่เป็นทั้งผู้กระทำ (Active) กล่าวคือเป็นตัวละครที่ช่วยไป๋ซู่เจินในการตัดสินและสนับสนุนในการตัดสินใจต่อการแก้ปัญหาต่างๆ เช่น ช่วยเตือนสติถึงหลิงจือยาชุบชีวิตว่าอยู่ที่ยอดเขาคุนหลุนหรือแม้แต่เป็นแม่สื่อที่ทำให้ความรักของทั้งไป๋ซู่เจินและสื่อเซียนสมหวังในช่วงต้นเรื่อง เป็นต้น

<u>*เซียนเฒ่า*</u> เซียนเฒ่าเรื่องนี้อาศัยอยู่ที่ยอดเขาคุนหลุน โดยมีสมุนเป็นเซียนกวางเหลืองและกระเรียนขาว เป็นตัวละครที่มีจิตใจ โอบอ้อมอารี เมตตากรุณาและมีเหตุมีผลโดยสังเกตได้จากในเนื้อเรื่องภาพยนตร์ในช่วงที่ไป๋ซู่เจินเดินทางไปเก็บหลิงจื่อเพื่อมาช่วยชีวิตสื่อเซียนและต้องต่อสู้กับเซียนที่เฝ้าแต่ได้เซียนเฒ่าช่วยห้ามไว้ และในอีกช่วงที่ช่วยปล่อยสื่อเซียนออกจากวัดจินซานด้วยความเมตตาที่ต้องการให้ซู่เจินและสื่อเซียนพบกันอีกครั้งหนึ่ง โดยตัวละครตัวนี้ถือเป็นตัวละครที่มีลักษณะแบน (Flat Character) และเป็นตัวละครที่มีคุณสมบัติเป็นผู้กระทำ (Active) เนื่องจากเป็นตัวละครที่สามารถตัดสินใจในเหตุการณ์ต่างๆได้ด้วยตนเองและไม่ถูกชักนำทางความคิดจากตัวละครอื่น เป็นต้น

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้นนี้ภาพยนตร์ได้เอาการวางลักษณะโครงเรื่องแบบงิ้วมาเป็นส่วนประกอบในการวางบทบาทสถานะของตัวละคร กล่าวคือ ตัวละครหลักจะถูกจัดอยู่ในสองชนชั้น คือ อยู่ในชนชั้นสามัญชนและกลุ่มของเทพและปีศาจ เนื่องจากภาพยนตร์เรื่องนี้เป็นเรื่องราวที่ดัดแปลงมาจากวรรณกรรมที่เป็นนิยายพื้นบ้านของหังโจวที่พูดเกี่ยวกับความรักของมนุษย์และสัตว์ที่บำเพ็ญเพียรจนกลายเป็นเทพ ดังนั้น ชนชั้นของตัวละครจึงเป็นเรื่องราวระหว่างมนุษย์และสิ่งที่เหนือธรรมชาติ ซึ่งบ่งบอกถึงความเชื่อของผู้คนที่มีต่อธรรมชาติรอบตัว เป็นต้น

1.2 การลำดับเรื่อง ภาพยนตร์เพลงงิ้วนั้นมีการลำดับเรื่องที่คล้ายคลึงและใกล้เคียงกับงิ้วแทบในทุกเรื่อง กล่าวคือ มีลักษณะที่ตัวละครที่สำคัญจะปรากฏตัวขึ้นครั้งแรกและแสดงให้เห็นถึงภูมิหลังของตนเองว่าเป็นใครและเป้าหมายต้องการจะทำอะไรหรือเผชิญหน้ากับปัญหาอย่างไร เมื่อถึงช่วงปัญหาที่เกิดขึ้นของตัวละคร ในช่วงตอนต้นและกลางเรื่องที่ตัวละครฝ่ายดีจะต้องเผชิญกับปัญหาเคราะห์กรรม

ต่างๆ หรือไม่ก็ต้องสูญเสียบุคคลใกล้ชิด จนในที่สุดหาทางคลี่คลายได้ด้วยของวิเศษหรือผู้ช่วยเหลือบางคน และเมื่อถึงบทสรุปตัวละครฝ่ายดีก็จะได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่าและตัวละครฝ่ายร้ายจะพ่ายแพ้หรือเสียชีวิตไป และถ้าเป็นเรื่องของช่วงเวลาก็จะเป็นการเล่าเรื่องแบบตามช่วงปฏิทินเวลาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนไปหลัง

ดังนั้นจากลักษณะข้างต้นนี้ ภาพยนตร์เรื่องนางพญางูขาวนี้ ได้เปิดเรื่องตามรูปแบบของช่วงปฏิทินเวลาที่เกิดขึ้นก่อน คือ เป็นการเปิดเรื่องให้เห็นอดีตชาติของไป๋ซู่เจินที่เป็นงูขาวที่ได้รับการช่วยเหลือให้รอดชีวิตจากสื่อเซียนในอดีตชาติ จากนั้นเหตุการณ์จึงตัดมาแสดงถึงช่วงปฏิทินของเวลาในปัจจุบันในชาติใหม่โดยภาพยนตร์แสดงให้เห็นถึงภูมิหลังของไป๋ซู่เจินที่บำเพ็ญเพียรเป็นระยะเวลาพันปีจนกลายเป็นเซียนอาศัยอยู่บนสวรรค์กับชิงชิงงูเขียวที่บำเพ็ญเพียรเช่นเดียวกัน ต่อจากนั้นแสดงให้เห็นถึงเป้าหมายของตัวไป๋ซู่เจินที่เบื่อกับความเงียบเหงาบนสวรรค์ต้องการลงมาเที่ยวบนโลกมนุษย์ ซึ่งการการเปิดตัวแนะนำให้เห็นตัวละครและเป้าหมายของตัวละครดังกล่าวนี้ได้ถูกถ่ายทอดผ่านคำร้องไว้ดังนี้

“สองนางพญางูบำเพ็ญตนมาพันปี งูขาวเป็นพี่ งูเขียวเป็นน้อง
รักใคร่ห่วงใยดูแลซึ่งกัน”

“แดนฟ้าช่างเงียบเหงา แดนสวรรค์ช่างเดียวดาย”
“แสงจันทร์ยากจะคลายซึ่งอารมณ์ ทุกอย่างสงบนิ่งไม่เคยเปลี่ยนแปลง”
“อยากสนุกต้องลงไปโลกมนุษย์ ที่นั่นอบอุ่นกว่าแดนสวรรค์”
“อยากสนุกต้องไปโลกมนุษย์ มีความรักที่แสนสุขและหอมหวาน”
“ในเมื่อรู้ว่าโลกมนุษย์ดี เหตุใดไม่ไปอยู่กันสักสองสามปีเล่า”
“มิใช่ว่ามิอยากไป แต่เกรงไปแล้วถูกลงทัณฑ์”
“ขอเพียงได้เที่ยวสมใจ เกรงไปใยเรื่องถูกลงทัณฑ์
ข้าจะไปเที่ยวโลกมนุษย์สักครา วานน้องรักดูแลบ้านแทน”
“เราพี่น้องดุจเช่นแขนขา ร่วมเผชิญทุกอย่างด้วยกัน
พี่ไปคนเดียวข้าหรือจะวางใจ ข้าย่อมลงไปพร้อมกับพี่แน่นอน”

ต่อจากนั้นเรื่องแสดงให้เห็นถึง ไป๋ซู่เจินได้บังเอิญพบกับสื่อเซียนในชาติปัจจุบัน ทำให้นางจำได้ว่านี่คือชายที่ช่วยชีวิตไว้ในชาติก่อน จึงหาทางทำให้ได้ใกล้ชิดและต้องการจะตอบแทนบุญคุณด้วยการแต่งงานและคอยปรนนิบัติในฐานะคนรัก โดยในฉากเปิดตัวละครสื่อเซียนนี้ภาพยนตร์ได้บรรยายผ่านคำร้องไว้

"สื่อเซียนไปไหว้หลุมศพพ่อแม่ ขากลับบ้านเดินเอ้อระเหย
ชมทิวทัศน์ชีหูตามทาง จึงได้พบสาวงามโดยบังเอิญ..โดยบังเอิญ"

"คนผู้นี้มิใช่ญาติหรือสหาย ใยพี่ใหญ่จึงจ้องเขามิวางตา
พี่พึ่งมาถึงโลกมนุษย์ ก็หลงรักบุรุษเสียแล้วหรือ"

"แม้ไม่ใช่ญาติหรือสหาย พันปีก่อนเขาเคยได้ช่วยชีวิตข้า
เป็นเหตุการณ์ชาติที่ปางก่อน เจ้าไม่รู้จึงมิแปลก"

"ที่แท้คือผู้มีพระคุณของพี่"
"เมื่อพบแล้วจึงต้องตอบแทน"
"จะตอบแทนก็ต้องเข้าใกล้ เรื่องนี้พี่ต้องให้เจ้าช่วยเหลือ"

"พันปีก่อนข้าเลี้ยเล่นอยู่ในป่า ไปเจอเด็กซนกลั่นแกล้ง
เคราะห์ดีที่เขาได้ช่วยเอาไว้ มิเช่นนั้นคงได้สิ้นชีพไปแต่ครานั้น
บุญคุณนี้มิอาจตอบแทน ข้าคิดมอบกายให้เขาผู้นี้"

ด้วยความที่มีชิงชิงคอยเป็นแม่สื่อจนในที่สุดทั้งสื่อเซียนและไป๋ซู่เจินก็ได้แต่งงานครองคู่กันอย่างมีความสุข โดยในช่วงของการพัฒนาเหตุการณ์ในเนื้อเรื่องของภาพยนตร์แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์และการใช้ชีวิตคู่ของทั้งซู่เจินและสื่อเซียนที่รักกันอย่างมีความสุขโดยมีชิงชิงคอยดูแลปรนนิบัติ โดยในส่วนของการพัฒนาเหตุการณ์นี้ได้แสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของตัวละครกล่าวคือ สื่อเซียน ไป๋ซู่เจินและชิงชิง ได้ย้ายจากเมืองหังโจวมาสู่เมืองซูโจวโดยได้เปิดร้านหมอ ชื่อว่า "ไป๋เหอถัง" ซึ่งเป็นที่เลื่องลือและนับถือของชาวบ้านที่เมืองนี้เนื่องจากไป๋ซู่เจินสามารถรักษาโรคให้

หายขาดได้ทุกรายทำให้ทั้งสองมีฐานะและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ซึ่งความรักความสัมพันธ์และการพัฒนาการของไป๋ซู่เจินและสื่อเซียนนี้นั้นได้ถูกสะท้อนผ่านคำร้องของตัวละครไว้ดังนี้

"ดอกไม้เคียงช่อ คนเคียงข้าง คู่รักสมรสกันเฉกเดือนเต็มดวง
ชายดุจน้ำ หญิงดั่งเรือ เรือกับน้ำอยู่คู่กันชั่วกาล
รักล้ำลึก ปักตรึงใจ ชายยินดี หญิงสุขใจ
เขาขนาบไม้รายทาง เรือน้อยลอยท่องกลางลำธาร"

"สื่อเซียนล่ำลาพี่สาวโยกย้ายบ้าน ร้านยาเปิดใหม่ได้รับความนิยม
ไป๋ซู่เจินเชี่ยวชาญการรักษา คนป่วยมาถึงมือเป็นต้องหาย
โรคเรื้อรังปัดเป่าให้เบาคลาย เทียบยาจ่ายได้ผลทุกครั้งไป
ชื่อเสียงจึงขจรไกลกระจายทั่ว หน้าร้านมืดมัวเต็มไปด้วยคนไข้"

เนื้อเรื่องดำเนินมาถึงช่วงกลางทำให้ทราบว่า ไป๋ซู่เจินได้ตั้งครรภ์ให้แก่สื่อเซียน โดยภาพยนตร์ได้แสดงให้เห็นถึงสภาวะการพัฒนาของเหตุการณ์ด้วยการปูปมปัญหาด้วยการที่ ไต๋ซือนามว่า " ฟาไห่" จากวัดจินซาน เดินทางมาเพื่อจะพบกับสื่อเซียนและได้บอกว่าซู่เจินแท้จริงแล้วเป็นปีศาจงูขาวปลอมตัวมา แต่ด้วยความรักที่มีต่อกันทำให้สื่อเซียนไม่เชื่อไต่ซือฟาไห่จึงบอกให้รอดูวันไหว้ขนมจ้างแล้วทุกอย่างจะปรากฏ ซึ่งภาพยนตร์นั้นได้บรรยายสภาพของตัวละครในวันไหว้ขนมจ้างผ่านคำร้องไว้ว่า

"แสงแดดวันไหว้ขนมจ้างยากจะต้าน เหล่างูแมลงสุดจะทนทาน
เหล้าดินถนำฤทธิ์รุนแรง งูแมลงโดนแล้วทรมาน นี่เป็นเรื่องปรกติที่ต้องทำในวันเทศกาล
สองพี่น้องวิตก ปิดห้องหารือกัน"

โดยในวันไหว้ขนมจ้างนี้ทำให้ซู่เจินและชิงชิงที่รู้สึกอึดอัดกระวานกระวายใจ โดยหลังจากที่สื่อเซียนได้ทำความสะอาดบ้านเสร็จ ก็ได้นำเหล้า ดินถนำเข้ามาและชักชวนให้ซู่เจินดื่มทำให้ซู่เจินและชิงชิงเกิดความลำบากใจต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้นแต่ถึงแม้ซู่เจินจะปฏิเสธแต่ก็ไม่สามารถทนคำรบเร้าจากสามีได้จึงได้ดื่มหลังจากนั้นไม่นาน ซู่เจินทุรนทุรายและได้กลายร่างเป็นงูขาว สื่อเซียนตกใจมากจนทำให้ถึงกับสิ้นลมในฉับพลัน หลังจากซู่เจินคืนร่างกลายเป็นคนอีกครั้งเห็นสามีตนตายไปจึงเกิดอาการคร่ำครวญเสียใจที่ต้นเองเป็นต้นเหตุทำให้สื่อเซียนต้องตาย ในฉากนี้ภาพยนตร์แสดงให้เห็นถึงรูปแบบ

การลำดับเรื่องของงิ้วเป็นส่วนประกอบในแง่ของตัวละครฝ่ายดีหาทางคลี่คลายได้ด้วยของวิเศษหรือผู้ช่วยเหลือบางคน กล่าวคือ ชิงชิงได้เตือนสติว่ามียาที่สามารถชุบชีวิตได้อยู่ที่ยอดเขาคุนหลุน ซู่เจินจึงรีบเดินทางไปยังเขาคุนหลุนเพื่อหาหลิงจือมาช่วยชีวิตสามีตนและได้ต่อสู้กับเซียนที่เฝ้าเขาแต่โชคดีที่เซียนเฒ่าปราณีและเวทนาจึงยอมมอบยาให้ โดยหลังจากสื่อเซียนได้ฟื้นขึ้นมา ซู่เจินได้สารภาพความจริงทั้งหมด แก่สื่อเซียนด้วยความรักที่มีต่อกันทำให้สื่อเซียนก็เข้าใจและยอมรับ ทั้งสองจึงอยู่ด้วยกันอย่างเป็นสุขอีกครั้งหนึ่ง

หลังจากนั้นภาพยนตร์ได้แสดงให้เห็นถึงภาวะวิกฤตของตัวละครคือ ตัวละครฝ่ายดีจะต้องพลัดพรากคนใกล้ชิด กล่าวคือ ไป๋ซู่เจินและชิงชิงได้เผชิญกับอุปสรรคที่หลวงจีนฝ่าไห่คอยตามรังควานทำให้ไม่เป็นสุขและต้องพลัดพรากจากสื่อเซียนที่ถูกจับตัวไปไว้ที่วัดจินซาน แต่แล้วในที่สุดก็ได้เซียนเฒ่าเข้ามาช่วยให้ได้พบเจอกันอีกครั้งหนึ่ง โดยไป๋ซู่เจินได้ให้กำเนิดบุตรที่กลางป่าได้ไม่นานหลวงจีนฝ่าไห่ได้ตามมารังควาน ไป๋ซู่เจินจึงสั่งให้ชิงชิงพาลูกตนหนีไปเมืองหังโจวไปหาพี่สาวของสื่อเซียนให้เลี้ยงดูเพื่ออนาคตเมื่อโตขึ้นจะได้แก้แค้นให้แก่ตน เมื่อฝ่าไห่มาถึงพร้อมกองทัพเทพสวรรค์สื่อเซียนต้องการจะปกป้องภรรยาของตนจึงยอมแลกชีวิตกับฝ่าไห่ ทำให้พลั้งเผลอศีรษะกระแทกต้นไม้เสียชีวิต และไป๋ซู่เจินก็ถูกฝ่าไห่ดูดวิญญาณเข้าไปในบาตรทองคำ ทั้งสองต้องพ่ายแพ้ให้แก่ฝ่าไห่ในที่สุด

อย่างไรก็ตามถึงแม้ภาพยนตร์เรื่องนี้ทั้งไป๋ซู่เจินและสื่อเซียนต้องพ่ายแพ้แก่ฝ่าไห่ก็ตามแต่ภาพยนตร์ยังคงไว้ซึ่งลักษณะตอนจบที่จบด้วยความสุขที่ไป๋ซู่เจินและสื่อเซียนได้กลับมาครองรักกันอีกครั้งความสุขอยู่บนแดนแห่งสรวงสวรรค์ อย่างไร้ซึ่งอุปสรรคและมีความสุข ดังคำร้องที่แสดงให้เห็นถึงการกลับมาครองรักกันอย่างมีความสุขอีกครั้งผ่านคำร้องไว้ว่า

"เมฆหมอกแห่งความทุกข์พันสลาย กลับกลายเป็นสายลมอันอบอุ่น
เข้าสู่ดินแดนแห่งหัวใจ สองเราจะไม่พรากจากชั่วนิรันด์"

จากข้างต้นนี้ ภาพยนตร์เพลงงิ้วนี้ถึงแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงในการลำดับเรื่องที่ต่างไปบ้างเล็กน้อยแต่อย่างไรก็ตามยังถือได้ว่าได้รับการวางลำดับโครงเรื่องที่ใช้ในการลำดับเรื่องตามรูปแบบของงิ้วเข้ามาใช้ในการลำดับเรื่องเป็นโครงสร้างหลัก อย่างเห็นได้ชัด

1.3 *องค์ประกอบด้านการผสมผสานระหว่างสิ่งต่างๆที่ได้รับอิทธิพลมาจากงิ้ว*

ภาพยนตร์เรื่อง นางพญางูขาวนี้นอกจากได้ได้รับอิทธิพลมาจากงิ้วในการวางโครงเรื่องในด้านการวางบทบาทสถานภาพทางสังคมของตัวละคร แนวเรื่องทางวรรณกรรมที่ใช้ในการแสดงและการลำดับเรื่องแล้วนั้น ยังได้รับเอาอิทธิพลของงิ้วในด้านอื่นๆมาเป็นส่วนช่วยในด้านองค์ประกอบต่างๆ เช่น ในภาพยนตร์เรื่องนี้ในช่วงที่ไป๋ซู่เจินได้เดินทางเพื่อไปหายาหลิงจื่อเพื่อมาช่วยชุบชีวิตสื่อเซียนที่ยอดเขาคุนหลุนนั้น ฉากที่ใช้เป็นการแสดงถึงยอดเขาคุนหลุนนั้น ตัวไป๋ซู่เจินได้ทำท่าทางเดินวนอยู่บนยอดเขาและมองหาสิ่งของ ซึ่งเป็นการใช้ศิลปะของงิ้วในการสื่อความหมายถึงการเดินทาง นอกจากนี้ในฉากต่อสู้ยังได้ใช้รูปแบบการต่อสู้และท่วงทำนองของเครื่องดนตรีที่ใช้ในการแสดงของงิ้วในฉากของการสู้รบเข้ามาเพื่อเสริมในบทภาพยนตร์ รวมไปถึงการดำเนินเรื่องราวต่างๆผ่านการร้องด้วยท่วงทำนองเพลง เป็นต้น

ในด้านประเด็นการยึดแบบแผนรูปลักษณ์ของงิ้วในแง่สอดแทรกศีลธรรมความดีนั้น ภาพยนตร์เรื่องนี้สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นของเรื่อง ศีลธรรม จริยธรรม และมนุษยธรรมและความเมตตาด้วยการเปรียบเปรยผ่านตัวละคร เซียนเฒ่าที่มีความเมตตา กรุณาและมีจริยธรรม และตัวไป๋ซู่เจินที่มีความซื่อสัตย์ และมีจริยธรรม ดังจะสังเกตได้จากคำร้องระหว่างไป๋ซู่เจินและเซียนเฒ่า ดังนี้

“ไป๋ซู่เจินมีโทษมหันต์ ขโมยยาสวรรค์ชุบชีพสามี
ชาติก่อนเขามีบุญคุณต่อข้า ชาตินี้ข้ากลับคร่าชีวิตเขาไป
จะมโนธรรม หรือหัวใจ ข้ามิอาจไม่เสี่ยงตายขึ้นเขาคุนหลุน
หวังท่านเซียนเฒ่าจะเวทนา ปล่อยให้ข้านำยาลงไป
ข้าหาได้มีจิตคิดหนีและมิหวังให้ประทานอภัย
หลังจากที่ข้าชุบชีพสามี จะรีบกลับคุนหลุนรับโทษทันใด
แม้ต้องตาย กลายเป็นผุยผงก็เต็มใจ”

“ในเมื่อเจ้าทำเพื่อช่วยสามี ก็น่าที่จะแถลงไข
ขโมยของเป็นความผิด ยากที่คิดจะแก้ตัวได้”
“เวทนาที่นางตั้งครรภ์และมิได้มีจิตอันชั่วร้าย
ครั้งนี้ข้าจะละเว้นสักครั้ง คราวหน้ายังทำจะไม่ให้อภัย”

นอกจากนี้ภาพยนตร์ยังได้มีการเปรียบเปรยเสียดสีตัวละครหลวงจีนฟาไห่ที่เป็นนักบวชแต่กลับไร้จิตเมตตา เป็นต้น

1.4 องค์ประกอบด้านอื่นๆในภาพยนตร์

การวิเคราะห์ภาพยนตร์ในด้านความขัดแย้งของตัวละครนั้น ภาพยนตร์ได้แสดงถึงความขัดแย้งของตัวละครที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เป็นอยู่ เช่น ตัวละครไป๋ซู่เจินและชิงชิงที่เกิดความลำบากใจต่อสถานการณ์ในวันไหว้ขนมจ้างดังเช่นคำร้องของตัวละคร คือ

"ดวงอาทิตย์ช่างเจิดจ้า แผดแสงกล้ายากจะต้าน นี่ก็จวนใกล้จะเที่ยง
น้องพี่จงหาที่กำบัง"
"มีสุขเราร่วมเสพ มีภัยควรร่วมต้าน ข้าไม่อาจหนีไปลำพัง
ทิ้งพี่ใหญ่รับภัยคนเดียว"

"น้องชิง พี่บำเพ็ญตนนานกว่าเจ้า คาดว่าคงพอจะทนไหว
น้องของพี่จงรีบไป นี่ไม่ใช่เวลาลังเล"

จากคำร้องดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นถึงภาวะความขัดแย้งของตัวละครทั้งสองที่ต้องทนสถานการณ์ดังกล่าว นอกจากนี้ ภาพยนตร์แสดงให้เห็นความขัดแย้งภายในจิตใจของตัวละครสื่อเซียนที่รู้สึกว่าตนนั้นไม่มีทรัพย์สินเงินทองและทำให้ไป๋ซู่เจินต้องลำบาก ผ่านคำร้องที่ว่า

"คนเห็นแก่รักยากจะพานพบ เจ้าไม่กลัวลำบากแต่งกับคนยากเช่นข้า
น่าอายข้ามีปฏิธานแต่ปัญญา ดึงเจ้ามาลำบากข้ายากสบายใจ"

"เราเป็นผัวเมียกัน ท่านอย่าคิดมาก ข้าแต่งกับรักหาใช่แต่งกับเงินตรา
ขอเพียงเรารักกัน จวบสิ้นดินฟ้า กินข้าวเปล่ากับน้ำชาข้าก็พึงใจ"

"แม้ไม่กลัวถึงความสุขสบาย ข้าวสารใบชาก็ต้องใช้เงินซื้อ
เป็นลูกจ้างเงินเดือนจะเท่าไหร่ ข้าไม่อยากให้เมียตัวเองต้องลำบาก"

ท่านพี่ข้าอย่าได้คิดมาก ตัวข้านี้มีแผนการสำหรับเรา
ข้ามีญาติอยู่ซูโจวมากมาย พอหยิบยืมตั้งตัวได้ไม่ลำบาก
ข้าร่ำเรียนวิชาแพทย์ตั้งแต่เด็ก มีตำรับยาวิเศษดุจยาสวรรค์
พวกเราลองย้ายไปอยู่ซูโจวกัน ข้ากับท่านเปิดยารักษาคน

จากตัวอย่างคำร้องดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งของตัวละครที่พบเห็นได้ในภาพยนตร์

ในด้านของฉาก (Setting) ที่พบเห็นในภาพยนตร์เรื่องนี้สามารถวิเคราะห์ฉากการดำเนินชีวิตได้ว่า บ้านเมืองมีประชาชนต่างอยู่กันอย่างมีความสุข บ้านเมืองอุดมสมบูรณ์ และผู้คนในสังคมนั้นยังมีความเชื่อในเรื่องของสิ่งที่เหนือธรรมชาติ รวมถึงศาสนาพุทธศาสนาและเต๋าที่ถือเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตผู้คน ในด้านฉากที่เป็นสภาพแวดล้อมเชิงนามธรรมในแง่ของค่านิยมและธรรมเนียม ประเพณีของสังคมในท้องเรื่อง นั้นภาพยนตร์ที่แสดงถึงประเพณีในการเคารพบรรพบุรุษที่ล่วงลับไป เช่น ฉากในต้นเรื่องของภาพยนตร์ที่สื่อเซียนเดินทางไปเซ่นไหว้พ่อแม่ตามประเพณี หรือ ความเชื่อของผู้คนที่ยังเชื่อในสิ่งที่เหนือธรรมชาติ เช่น เรื่องการบำเพ็ญเพียรของสัตว์จนสามารถกลายเป็นมนุษย์ หรือการออกบวชจะทำให้พ้นเคราะห์พ้นภัย เป็นต้น นอกจากนี้ภาพยนตร์ยังแสดงให้เห็นธรรมเนียม ประเพณีของผู้คนในยุคสมัยนั้นเกี่ยวกับความเชื่อและการปฏิบัติต่างๆใน ประเพณีวันไหว้ขนมจ้าง(Dragon Boat Festival) เป็นต้น

ประเด็นของสัญลักษณ์ในภาพยนตร์เรื่องนี้จะใช้สัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมายแสดงถึงการเปรียบเปรยเปรียบเทียบในเชิงลักษณะของการใช้คำพูดอุปมาอุปมัยและภาพเพื่อสื่อถึงเหตุการณ์นั้นๆ ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- <u>*สัญลักษณ์ทางภาพ*</u> ในภาพยนตร์เรื่องนางพญางูขาวนี้ส่วนใหญ่นั้นได้ใช้สัญลักษณ์ทางภาพเป็นองค์ประกอบในการสื่อสาร ดังต่อไปนี้ ในภาพยนตร์เรื่องนี้ตัวไป๋ซู่เจินซึ่งเป็นงูขาว จะสวมใส่เสื้อผ้าในชุดสีขาว และชิงชิงซึ่งเป็นงูเขียวจะสวมใส่เสื้อผ้าด้วยชุดสีเขียว ซึ่งสีขาวและสีเขียวของเสื้อผ้าในที่นี้ถูกใช้เป็นสัญลักษณ์ในการแสดงถึงสีของงูขาวและงูเขียว หรือ การใช้อาวุธที่เป็นรูปเขากวาง และอุ้งเล็บของนก ซึ่งถูกใช้เป็นสัญลักษณ์ในการ

แทนตัวเซียนกวางเหลือง และกระเรียนขาวในฉากที่ไป๋ซู่เจินต้องสู้รบบนเขาคุนหลุน เป็นต้น นอกจากนี้ในต้นเรื่องของภาพยนตร์ในช่วงที่สื่อเซียนนำร่มมาคืนให้ไป๋ซู่เจินที่บ้าน ภาพยนตร์ได้ใช้สัญลักษณ์ของป้ายแดงที่ปิดตรงหน้าประตูที่เขียนคำว่า ไป๋(白) ซึ่งแทนถึงตัวของนางเอก หรือการแทนความรักของไป๋ซู่เจินและสื่อเซียนด้วยสิ่งของวัตถุที่เป็นคู่ เช่น ดอกบัวสีขาวและแดงที่เป็นคู่ รวมไปถึงสภาวการณ์ที่เกิดเหตุคับขันที่แสดงถึงฝ่าไห่กำลังจะปรากฏตัว ภาพยนตร์จะแทนด้วยภาพของลมพายุที่พัดแรงซึ่งถูกใช้แทนถึงภัยที่กำลังจะมาถึงไป๋ซู่เจิน เป็นต้น

-*<u>สัญลักษณ์ทางเสียง</u>* สัญลักษณ์ทางเสียงในภาพยนตร์เรื่องนางพญางูขาวนี้อยู่ในลักษณะรูปแบบคำพูดอุปมาอุปมัยที่ใช้ในการเปรียบเทียบความหมายเป็นส่วนใหญ่เช่นคำว่า

"เมฆหมอกแห่งความทุกข์กลายพันสลายกลายเป็นสายลมอันอบอุ่นเข้าสู่ดินแดนแห่งหัวใจ"

ซึ่งเป็นความหมายโดยเปรียบเทียบถึงภาวะความรักของไป๋ซู่เจินและสือเซียนที่สามารถกลับมาอยู่ด้วยกันอีกครั้งหนึ่งโดยไร้อุปสรรคในโลกหลังความตาย เป็นต้น

ดังนั้นสัญลักษณ์ทางทางภาพที่กล่าวมานี้จัดได้ว่าเป็นการใช้สัญลักษณ์พิเศษ(Symbols) ที่แสดงเพื่อสื่อความหมายต่างๆให้เห็นในภาพยนตร์ได้อย่างชัดเจน

ประเด็นของการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ ภาพยนตร์เรื่องนี้ เป็นการดำเนินเรื่องผ่านการเล่าเรื่องจากจุดยืนแบบรอบด้าน (The Omniscient point of view) โดยการเล่าเรื่องผ่านรูปแบบการขับร้องแนวอุปรากรของผู้เล่าด้วยการบรรยายสถานการณ์ต่างๆรวมถึงความรู้สึกนึกคิดอารมณ์ของตัวละครในเรื่องให้เห็นได้อย่างเด่นชัด รวมทั้งรับรู้ได้ถึงสถานการณ์ที่ต่างสถานที่และเวลา

2. <u>บทสรุปโครงสร้างการเล่าเรื่องของภาพยนตร์เรื่อง นางพญางูขาว ในลักษณะสังคม การเมืองการปกครองและ วัฒนธรรม</u>

ในภาพยนตร์เรื่องนางพญางูขาวนี้ดัดแปลงมาจากวรรณกรรมพื้นบ้านของชาวจีนที่เล่าต่อกันมาหลายยุคหลายสมัย ดังนั้นจึงสามารถแสดงถึงสภาพสังคมและวัฒนธรรมความเชื่อของผู้คน ต่างๆได้อย่างชัดเจน ตัวอย่างเช่น ความเชื่อของผู้คนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งที่เหนือธรรมชาติ ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งที่ฝังลึกลงในความคิดและความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคมและได้สะท้อนผ่านออกมาจากความเชื่อ วัฒนธรรม

ประเพณี หรือเรื่องเล่า เช่น ความเชื่อในเรื่องของ ภูตผี ปีศาจเทพและเซียน ที่สะท้อนออกมาในภาพยนตร์เรื่องนี้ด้วยการวางตัวละคร ไป๋ซู่เจิน ชิงชิงซึ่งเป็นงูแต่บำเพ็ญเพียรจนกลายร่างเป็นมนุษย์ หรือ เซียนเฒ่าผู้จิตใจโอบอ้อมอารีมีเมตตา เซียนกวางเหลือง และกิเลนขาว ตัวละครเหล่านี้ล้วนเป็นตัวละครที่มีรากฐานมาจากความเชื่อของผู้คนที่มีต่อสิ่งที่เหนือธรรมชาติ หรือแม้แต่ความเชื่อในเรื่องของยาชุบชีวิตซึ่งเป็นยาวิเศษ นอกจากนี้ภาพยนตร์ได้กล่าวถึงความเชื่อและประเพณีที่ผู้คนยึดถือปฏิบัติกันในวันไหว้ขนมจ้างหรือที่รู้จักกันในวันไหม้ขนมบ๊ะจ่าง (Dragon Boat Festival)หรือ เทศกาลตวนอู่เจี๋ย (端午节) หรือ เทศกาลตวงโหงว ตรงกับวันที่ 5 เดือน 5 ตามปฏิทินทางจันทรคติ หรือ “โหงวเหว่ยโจ่ว”ซึ่งในวันนี้คนจีนโบราณเชื่อว่าเป็นวันที่เหล่าปีศาจจะออกมาสำแดงเดช จึงต้องมีการป้องกันด้วยการปัดกวาดทำความสะอาดบ้าน และจุดเครื่องหอมรวมทั้งกำยานเพื่อให้บรรยากาศในบ้านดูสดชื่นขึ้น ภูตผีปีศาจจะได้ไม่กล้าเข้ามา โดยในวันนี้ยังมีความเชื่ออีกว่าสัตว์มีพิษทั้ง 5 ชนิด อันได้แก่ แมงป่อง แมงมุม ตะขาบ จิ้งจก และงู จะเกรงกลัววันนี้และพากันหลบซ่อนตัว จึงเป็นโอกาสที่เจ้าบ้านจะต้องอบบ้านด้วยการจุดกำมะถันเพื่อไม่ให้สัตว์มีพิษเหล่านี้กลับเข้ามาอาศัยได้อีก นอกจากนี้ยังมีการดื่มเหล้ายาที่ผสมด้วยผงกำมะถันหรือเหล้าโสงหวาง ซึ่งในเรื่องนี้คือเหล้าดินถนำ ซึ่งเหล้าชนิดนี้งูจะกลัวที่สุดและเชื่อกันว่าจะสามารถป้องกันโรคภัยไข้เจ็บได้เป็นอย่างดี ความเชื่อที่ปฏิบัติกันในวันนี้ได้ถูกถ่ายทอดผ่านในภาพยนตร์เรื่องนางพญางูขาวในช่วงกลางเรื่องที่ ไป๋ซู่เจินและชิงชิงต้องตกอยู่ในสถานการณ์ที่ลำบากต่อสภาพอากาศเนื่องในวันไหว้ขนมจ้าง และต้องดื่มเหล้าดินถนำจนทำให้กลายร่างเป็นงู เป็นต้น

ภาพยนตร์เรื่องนี้ยังแสดงถึงความกล้าหาญของตัวละครที่เป็นสตรีที่แฝงด้วยศีลธรรมที่ต่อสู้เพื่อสิทธิในการเลือกคู่ครองและตัดสินใจแต่งงานด้วยตัวเองรวมถึงการแสดงออกถึงความจงรักภักดีต่อสามีของตนเองซึ่งแสดงถึงค่านิยมของสตรีจีนที่ครองเรือนควรจะพึงปฏิบัติต่อสามี อย่างไรก็ตามนอกจากนี้เรื่องนางพญางูขาวนี้เป็นเรื่องราวที่มีมาดั้งเดิมของจีน ที่มีนัยยะถึงความพยายามที่จะต่อต้านระบบศักดินา ซึ่งตามท้องเรื่องได้บรรยายไว้ว่าไป๋ซู่เจินเป็นหญิงที่กล้าหาญ น้ำใจดีและงดงาม ต้องต่อสู้กับพระฝ่าไห่ซึ่งเป็นตัวแทนของเพศชายในระบบศักดินาที่ยึดติดต่อค่านิยมและความคิดของตน และพยายามทำลายชีวิตการแต่งงานของเธอกับสามีโดยที่ไม่สนใจในเหตุและผล ซึ่งการต่อสู้ของไป๋ซู่เจินและชิงชิงเพื่อให้ได้มาซึ่งเสรีภาพและความสงบสุขนั้นสามารถสะท้อนให้เห็นถึงแรงบันดาลใจของสตรีจีนโบราณที่ต้องต่อสู้กับระบบศักดินาเพื่อให้ได้มาซึ่งสิทธิในการสร้างชีวิตของตนเองให้หลุดออกจากกรอบของสังคมที่ตีไว้ของเพศชายเป็นผู้กำหนดนอกจากนี้ยังแสดงถึงความเชื่อในเรื่องของการเวียนว่ายตายเกิด ภพภูมิโลกหลังความตายโดยได้สะท้อนให้เห็นผ่านภาพยนตร์จากคำพูดของตัวละครที่ว่า “ชาติก่อนสือเซียนได้ช่วยชีวิตข้าไว้ชาตินี้จึงมาทดแทนบุญคุณ” หรือในตอนท้ายของเรื่องที่แสดงถึงโลกหรือภพภูมิหลังความตายที่วิญญาณของไป๋ซู่เจินและสือเซียนได้กลับมาอยู่ร่วมกันอีกครั้งหนึ่ง เป็นต้น

ในแง่ลักษณะทางสังคมการเมืองการปกครองนั้น ภาพยนตร์สะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมตามแนวคิดของขงจื๊อ ในแง่ที่ต้องการปลูกฝังและเน้นย้ำศีลธรรมให้เกิดขึ้นในสังคม ดังจะสังเกตุได้ว่าภาพยนตร์ได้มีการสอดแทรกประเด็นของ ความมีจิตเมตตา จริยธรรมสอดแทรกผ่านตัวละคร นอกจากนี้ ยังสะท้อนแนวคิดของขงจื๊อในแง่ของสถาบันของครอบครัวนั้นถือเป็นหน่วยสำคัญของรัฐ โดยเน้นไปที่หลักความสัมพันธภาพทั้งห้า โดยในภาพยนตร์นี้ได้สอดแทรกประเด็นเรื่องความสัมพันธ์ของบุคคลระหว่างฐานะ สามี ภรรยาที่พึงปฏิบัติต่อกันผ่านตัวละครสือเซียนและไป๋ซู่เจิน และความสัมพันธ์ของตัวละครชิงชิงและไป๋ซู่เจินในฐานะ ความสัมพันธ์ระหว่างพี่น้อง เป็นต้น

สิ่งที่กล่าวมาข้างต้นถือได้ว่าเป็นสภาพสังคม ความเชื่อต่างๆที่สะท้อนให้เห็นได้ผ่านองค์ประกอบต่างๆของภาพยนตร์ได้อย่างชัดเจน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.6.2 ภาพยนตร์เรื่อง เจ็ดนางฟ้า (A Maid From Heaven / *Qi Xiannu*) (1963)

ภาพที่ 4.10 ภาพยนตร์เรื่อง เจ็ดนางฟ้า ของบริษัท ชอว์ บราเดอส์

เทพธิดาองค์ที่ 7 แห่งเทพสวรรค์เบื่อชีวิตอันเงียบเหงาบนสวรรค์ได้ขอรองให้ธิดาองค์โตเปิดม่านฟ้าเพื่อดูโลกมนุษย์ เมื่อเห็นโลกมนุษย์ธิดาองค์ที่7 จึงนึกสนุกอยากลงมาใช้ชีวิตเป็นคนธรรมดา และด้วยการช่วยเหลือจากธิดาอีก 6 องค์ เธอจึงหนีลงจากสวรรค์ได้สำเร็จ และได้พบกับ ตงหย่ง ชายหนุ่มที่ยากจนผู้ที่ยอมขายตัวเป็นทาสเพื่อหาเงินไปทำศพบิดาแล้วธิดาน้อยก็แปลงกายเป็นหญิงชาวบ้านแสร้งทำเป็นหลงทาง เพื่อขอความช่วยเหลือจากตงหย่ง และธิดาองค์ที่เจ็ดนั้นก็ชอบพอในตัวตงหย่ง ด้วยความช่วยเหลือจากเทพเจ้าที่นั้นที่ปลอมตัวเป็นพ่อสื่อ ก็ได้แต่งงานกับตงหย่ง หลังจากนั้นตงหย่งเดินทางไปรับใช้เป็นบ่าวในบ้านเศรษฐีที่มีนิสัยคดโกงเพื่อทดแทนค่าเงิน และธิดาองค์ที่7ในฐานะภรรยาของตงหย่งได้รับคำท้าของเศรษฐีขี้โกงผู้นี้ที่ว่า ถ้าทอผ้าในคืนเดียวให้ได้สิบผับ ก็จะเปลี่ยนสัญญาว่าจ้างจากหกปีเหลือเพียงแค่ร้อยวัน และด้วยความช่วยเหลือของนางฟ้าอีกทั้งหกองค์ที่ลงมาช่วยจากสรวงสวรรค์ ก็ทำให้ตงหย่งและธิดาองค์ที่7ได้หลุดพ้นจากสัญญา และทั้งคู่ก็ได้เดินทางกลับไปใช้ชีวิตอย่างอิสระ แต่แล้วระหว่างทางเทพสวรรค์ก็ปรากฏตัวพร้อมต้องการพานางกลับไปตามคำสั่งของเง็กเซียนฮ่องเต้ ไม่เช่นนั้นแล้วจะทำลายชีวิตของตงหย่งเสีย ด้วยความรักและต้องการปกป้องสามีตน

จากอันตรายนางจึงยอมกลับขึ้นไปบนสวรรค์พร้อมให้คำมั่นสัญญาที่ว่าจะกลับมาพบใหม่ปีหน้าพร้อมจะนำลูกมามอบให้ที่ใต้ต้นไห่ซู่ในฤดูใบไม้ผลิ

1. รูปแบบองค์ประกอบด้านต่างๆของงิ้วในการเล่าเรื่องในภาพยนตร์

เนื้อเรื่องของภาพยนตร์เรื่องนี้หากนำมาวิเคราะห์แนวเรื่องทางวรรณกรรมที่ใช้ในการแสดงซึ่งได้รับอิทธิพลจากงิ้วนั้น ถือว่าจัดอยู่ในประเภทของ แนวเรื่องที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเหนือธรรมชาติเป็นหลัก ซึ่งเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับเทพ เซียน เป็นหลักซึ่งในภาพยนตร์เรื่องนี้ได้เล่าเรื่องเกี่ยวกับความเป็นอยู่บนสวรรค์และโลกมนุษย์ ซึ่งในภาพยนตร์มีให้เห็นทั้งฉากที่แสดงถึงบนสวรรค์และโลกมนุษย์ให้เห็นได้อย่างชัดเจนในภาพยนตร์ โดยได้สอดแทรกผ่านประเด็นของความรักระหว่างตัวละครที่เป็นมนุษย์และนางฟ้า ซึ่งคือ ตงหย่งและเทพธิดาองค์ที่เจ็ด

1.1 การวางบทบาทสถานภาพทางสังคมของตัวละคร

ภาพยนตร์เรื่องนี้สามารถนำมาแบ่งการวิเคราะห์บทบาทของตัวละครตามสถานภาพทางสังคมที่ใช้ในการวางตัวละครของงิ้วได้ดังนี้

-***ตัวละครที่อยู่ในชนชั้นสามัญชน*** ได้แก่ ตงหย่ง พ่อบ้านฟู่ และ เศรษฐีฟู่ เป็นต้น

ตงหย่ง ตงหย่งเป็นตัวละครที่มีลักษณะจิตใจดี ซื่อสัตย์ ซึ่งถือเป็นตัวละครที่ไม่มีความซับซ้อนทางบุคลิกลักษณะ ซึ่งเมื่อนำมาวิเคราะห์ในด้านคุณสมบัติของตัวละครนั้น ตัวละครตัวนี้เป็นตัวละครที่มีลักษณะแบบถูกกระทำ (Passive) เนื่องจากเป็นตัวละครที่มักจะถูกชักจูงทางความคิดจากตัวละครตัวอื่น เช่น ตัวของเทพธิดาองค์ที่7 เป็นต้น

เศรษฐีฟู่ เศรษฐีฟู่นั้นเป็นตัวละครที่มีลักษณะแบน(Flat Character) ตามแบบบทบาทของตัวละครของงิ้วที่มีลักษณะที่คดโกง ละโมภเห็นแก่เงิน และชอบกลั่นแกล้งคนจนเพื่อให้ได้ผลประโยชน์ส่วนตัว และถือเป็นตัวละครที่มีลักษณะเป็นผู้กระทำ (Active) เนื่องจากสามารถตัดสินใจในสิ่งต่างๆด้วยตนเอง

-ตัวละครที่เป็นเทพและปีศาจ ได้แก่ เง็กเซียนฮ่องเต้ นางฟ้าทั้งเจ็ดองค์ เทพเจ้าที่ กระเรียนสวรรค์ และกองทัพแม่ทัพสวรรค์

เทพธิดาองค์ที่เจ็ด เทพธิดาองค์ที่เจ็ดเป็นตัวละครที่มีลักษณะเป็นผู้กระทำ(Active) เพราะสามารถตัดสินปัญหาต่างๆได้ด้วยตนเองในสภาวการณ์ที่ลำบาก เช่น สถานการณ์ที่อยู่ต่อหน้าเศรษฐีฟู่ ซึ่งได้ใช้ไหวพริบในการต่อรองจนทำให้เศรษฐีฟู่ต้องยอมแก่นาง โดยในแง่ของการสร้างตัวละคร ตัวละครผู้นี้ถือเป็นตัวละครที่มีลักษณะแบน (Flat Character) ตามลักษณะบทบาทของงิ้วเป็นตัวละครที่ไม่มีความซับซ้อนใดใดและเป็นคนที่มีคุณธรรม เฉลียวฉลาด

เทพธิดาองค์โต เทพธิดาองค์โตนั้น จัดได้ว่าเป็นตัวละครที่มีลักษณะด้านเดียว คือ เป็นตัวละครที่มีจิตใจเมตตา โอบอ้อมอารี และรักพี่น้อง โดยถ้ามองในคุณสมบัติของตัวละครถือได้ว่าเป็นตัวละครที่มีลักษณะเป็นผู้ถูกกระทำเนื่องมักถูกชักจูงทางความคิดและการตัดสินใจต่างๆจากเทพธิดาองค์อื่นๆ เสียโดยมาก

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้นนี้ภาพยนตร์ได้เอาการวางลักษณะโครงเรื่องแบบงิ้วมาเป็นส่วนประกอบในการวางบทบาทสถานะของตัวละคร กล่าวคือ ตัวละครหลักจะถูกจัดอยู่ในสองชนชั้น คือ อยู่ในชนชั้นสามัญชนและกลุ่มของเทพและปีศาจ เนื่องจาก ภาพยนตร์เรื่องนี้เป็นเรื่องราวที่ดัดแปลงมาจากวรรณกรรมที่เป็นนิยายพื้นบ้านที่พูดเกี่ยวกับความรักของมนุษย์และนางฟ้า ดังนั้น ชนชั้นของตัวละครจึงเป็นเรื่องราวระหว่างมนุษย์และตัวละครที่อยู่เหนือธรรมชาติ ซึ่งบ่งบอกถึงความเชื่อของผู้คนที่ยังมีความเชื่อต่อสิ่งธรรมชาติรอบตัว เป็นต้น

1.2 การลำดับเรื่อง ภาพยนตร์เพลงงิ้วนั้นมีการลำดับเรื่องที่คล้ายคลึงและใกล้เคียงกับงิ้ว กล่าวคือ มีลักษณะที่ตัวละครที่สำคัญจะปรากฏตัวขึ้นครั้งแรกและแสดงให้เห็นถึงภูมิหลังของตนเองว่าเป็นใครและเป้าหมายต้องการจะทำอะไร เมื่อถึงช่วงปัญหาที่เกิดขึ้นของตัวละครในช่วงตอนต้นและกลางเรื่องที่ตัวละครฝ่ายดีจะต้องเผชิญกับปัญหาเคราะห์กรรมต่างๆ หรือไม่ก็ต้องสูญเสียบุคคลใกล้ชิด จนในที่สุดหาทางคลี่คลายได้ด้วยของวิเศษหรือผู้ช่วยเหลือบางคน และเมื่อถึงบทสรุปตัวละครฝ่ายดีก็จะได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่า และถ้าเป็นเรื่องของช่วงเวลาก็จะเป็นการเล่าเรื่องแบบตามช่วงปฏิทินเวลาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนไปหลัง

ดังนั้นจากลักษณะข้างต้นนี้ ภาพยนตร์เรื่องเจ็ดนางฟ้านี้ ได้เปิดเรื่องตามรูปแบบของช่วงปฏิทินเวลาที่เกิดและได้แสดงให้เห็นว่าตัวละครคือใครมาจากไหน โดยในภาพยนตร์เปิดเรื่องด้วยให้เห็นตัวละครหลักคือ ตงหย่งที่เดินทางลำพังกลางป่าเขา และภาพตัดมาบนแดนสวรรค์ให้เห็นถึงตัวละครเอกและตัวละครอื่นๆนั่นคือ นางฟ้าธิดาทั้งเจ็ดองค์บนสวรรค์ ภาพยนตร์ยังแสดงให้เห็นถึงความต้องการของตัวละครหลักนั่นคือ นางฟ้าองค์ที่เจ็ดที่รู้สึกเหงาและเบื่อความเงียบที่ต้องอยู่บนโลกสวรรค์และอยากใคร่รู้เรื่องโลกมนุษย์ และได้นางฟ้าองค์โตให้เปิดม่านสวรรค์ดูชีวิตบนโลกมนุษย์ ซึ่งความรู้สึกและความต้องการของตัวละครถูกนำเสนอผ่านคำร้องที่ว่า

"วันเวลาบนสวรรค์ช่างเงียบวังเวง อรุณรุ่งถึงสายันต์นับแต่ก้อนเมฆ
พี่ใหญ่มักกล่าวเสมอว่าโลกมนุษย์ดี ณ ที่นั้นชายทำนา ส่วนหญิงทอผ้า
ใจข้าอยากจะแอบดูโลกมนุษย์ แต่กลัวว่าเสด็จพ่อทราบจะไม่ยอมให้อภัย
ข้าจะไปหาพี่ใหญ่ นางอาจจะตัดสินใจและรับผิดชอบได้"

หลังจากที่นางฟ้าทั้งหลายนั้นได้มองดูโลกมนุษย์ทำให้นางฟ้าองค์ที่เจ็ดคิดหาวิธีที่จะลงไปยังโลกมนุษย์ เมื่อนางฟ้าองค์โตมาและได้รู้ถึงเจตนาของนางฟ้าองค์ที่เจ็ดดี จึงยอมรับปากช่วยเหลือให้นางฟ้าองค์ที่เจ็ดลงไปยังโลกมนุษย์พร้อมทั้งได้มอบฐูปบอกเหตุให้แก่นางไว้ให้จุดในยามขับขันนางฟ้าอีกทั้งหกองค์จะลงมาช่วย และนางฟ้าองค์ที่เจ็ดก็ได้เดินทางลงมายังโลกมนุษย์ และได้พบกับตงหย่งชายหนุ่มที่ยากจนและกำลังเดินทางไปขายตัวเองเป็นแรงงานหลังจากที่รับเงินจากเศรษฐีไปฝังศพบิดาซึ่งเทพธิดาองค์ที่เจ็ดได้ตกหลุมรักตงหย่ง และบอกว่านางหลงทางและต้องการเดินทางไปกับตงหย่ง แต่ตงหย่งปฏิเสธ เนื่องจากคิดว่าตนเป็นคนยากไร้อีกทั้งต้องไปเป็นบ่าวใช้แรงงานจะพาไปลำบาก แต่ด้วยช่วยเหลือจากเทพเจ้าที่ปลอมตัวเป็นพ่อสื่อและความรักที่นางฟ้าองค์ที่เจ็ดมีให้กับตงหย่ง ทำให้นางและตงหย่งได้แต่งงานกันใต้ต้นไห่ซู่โดยมีเทพเจ้าที่ที่ปลอมตัวเป็นชายชราและต้นไห่ซู่เป็นพ่อสื่อและเฒ่าแก่

ในช่วงของการพัฒนาเหตุการณ์ในเนื้อเรื่องของภาพยนตร์แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์และเรื่องราวของตงหย่งและเทพธิดาองค์ที่เจ็ดที่ใช้ชีวิตคู่ในโลกมนุษย์และเดินทางมาเป็นคนงานรับใช้ที่บ้านของเศรษฐีตระกูลฟู่ ซึ่งเนื้อหาในตอนนี้ของภาพยนตร์แสดงให้เห็นถึงปมปัญหาที่ตัวละครต้องพบเจอ โดยที่เศรษฐีผู้นี้มีนิสัยที่คดโกง เห็นแก่เงินและชอบเอาเปรียบผู้อื่นโดยเฉพาะคนจน เมื่อตงหย่งได้บอกกับเศรษฐีฟู่ว่าตนมีภรรยามาด้วย ทำให้เศรษฐีผู้นี้ไม่พอใจและหาทางบ่ายเบี่ยงที่จะไม่ยอมรับ

ภรรยาของตงหย่ง แต่ธิดาองค์เจ็ดบอกว่าตนสามารถทอผ้าได้สวยงาม จึงทำให้เศรษฐีผู้นี้คิดอุบายที่คดโกงเพื่อกลั่นแกล้งและเอาเปรียบ โดยท้าทายด้วยการให้ทอผ้าสิบพับในเวลาหนึ่งคืน หากทอได้ตามกำหนดจะเปลี่ยนสัญญาว่าจ้างจากสามปีเป็นร้อยวัน แต่ถ้าหากทำไม่ได้ต้องอยู่ใช้แรงงานจากสามปีเป็นหกปี โดยภาพยนตร์ดำเนินเรื่องโดยยังคงไว้ถึงลักษณะการลำดับเรื่องของงิ้วไว้ในลักษณะที่ตัวละครฝ่ายดีต้องเผชิญอุปสรรคและได้รับความช่วยเหลือจากของวิเศษหรือผู้ช่วยบางคน กล่าวคือ เมื่อถึงกลางดึกเวลาที่ต้องทอผ้าธิดาองค์ที่เจ็ดจึงจุดธูปบอกเหตุเพื่อให้ธิดาสวรรค์อีกหกองค์ลงมาช่วยเหลือ แต่ว่าเศรษฐีนั้นจงใจที่จะกลั่นแกล้งโดยกระสวยที่ใช้ทอผ้านั้นไม่สามารถที่จะใช้งานได้ ธิดาสวรรค์องค์โตจึงต้องให้กระเรียนสวรรค์ไปยืมกระสวยทอผ้ามาจากเทพธิดาบนทางช้างเผือก หลังจากได้มานางฟ้าทั้งเจ็ดองค์ก็ต่างช่วยกันทอผ้าอย่างสามัคคีขยันขันแข็งจนได้ครบสิบพับที่มีความหมายและลวดลายงดงามแตกต่างกันไปในแต่ละพับ ซึ่งภาพยนตร์ได้บรรยายความรักใคร่สามัคคีของนางฟ้าทั้งเจ็ดในการทอผ้าเอาไว้ผ่านคำร้องในภาพยนตร์ดังนี้

"เสียงกลองตีบอกเวลาเป็นยามสอง พี่น้องร่วมใจแสดงความสามารถออกมา
จัดการเส้นไหมยุ่งเหยิงให้กลายเป็นผ้าไหม เพื่อที่จะให้เขาทำงานใช้หนี้แค่ร้อยวัน
เสียงกลองดังอีกครั้งเป็นเวลายามสาม เหล่านางฟ้ากำลังทอผ้าให้ได้ตามคำมั่นสัญญา
ไม่ใช่ทางช้างเผือกบนท้องฟ้า นางฟ้าทอผ้าอีกครั้ง
เสียงกลองดังเป็นเวลายามสี่ กำลังทอผ้ากันอย่างไม่หยุดยั้ง พี่ใหญ่กำลังทอ
ทอเป็นรูปกิเลนส่งบุตรมายังโลก
พี่รองลงมือทอ ทอเป็นต้นสนเขียวขจี ต้นสนเป็นตัวแทนของอายุมั่นขวัญยืน
พี่สามพี่สี่ยิ่งไม่ธรรมดา ทอเป็นผีเสื้อคู่กับดอกโบตั๋น
พี่ห้าพี่หกจึงตัดสินใจ ทอเป็นจุดๆ และเป็นแผ่นๆ ที่แท้คือเมฆห้าสี กระจายข้ามท้องฟ้า
น้องเจ็ดกำลังอยู่ในห้วงความรัก ทอเป็นรูปเป็ดน้ำเล่นน้ำอยู่เคียงคู่กัน"

หลังจากนั้นภาพยนตร์ได้ดำเนินเนื้อเรื่องต่อไปแสดงให้เห็นการพัฒนาของเหตุการณ์ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงของตัวละคร กล่าวคือ ตงหย่งและธิดาองค์ที่เจ็ด ได้รับอิสระจากเศรษฐีตระกูลฟู่เนื่องจากทำงานครบร้อยวันตามสัญญา และกำลังเดินทางกลับไปยังบ้านของตงหย่งที่ต่างเมืองทั้งคู่มีความสุขและเบิกบานใจที่ได้รับอิสระและได้กลับไปใช้ชีวิตด้วยกันและธิดาองค์ที่เจ็ดได้ตั้งครรภ์ ซึ่งภาพยนตร์ได้ถ่ายทอดช่วงเวลาที่ผ่านไปของทั้งคู่ผ่านคำร้องเอาไว้ในภาพยนตร์ว่า

"วันนี้เป็นวันที่สัญญาเปลี่ยนเป็นหนึ่งร้อยวัน เรื่องนางฟ้าเป็นเรื่องเล่าขานสืบต่อกันมา
สามีภรรยาต่างเคารพรักซึ่งกันและกัน ได้กลับบ้านหลังจากนั้นหนึ่งร้อยวัน"
"นกบนต้นไม้มันก็ยังเป็นคู่ ทั้งสายน้ำและเขาเขียวต่างก็มีรอยยิ้ม
ไม่ต้องเป็นคนรับใช้ทำงานหนักคู่สามีภรรยาได้กลับบ้านสมดั่งใจ"
"ท่านทำนาข้าว ข้าทอผ้า"
"ข้าหาบน้ำมาให้เจ้ารดน้ำต้นไม้"
"แม้แต่กระท่อมเก่าๆก็สามารถต้านลมหนาวได้"
"ความรักที่มีต่อกันความลำบากก็เปลี่ยนเป็นสุข
พวกเราก็เหมือนดั่งนกเป็นน้ำ โบยบินอย่างมีความสุขอยู่บนโลก"

ภาพยนตร์แสดงให้เห็นจุดภาวะวิกฤตอีกครั้งของเรื่องนี้เมื่อเนื้อเรื่องดำเนินต่อมาถึงช่วงที่หลังจากที่ตงหย่งและธิดาองค์ที่7ได้รับอิสระได้หยุดพักเหนื่อยอยู่กลางป่าระหว่างทางที่จะกลับบ้านนั้น โดยในระหว่างนั้นตงหย่งออกไปหาผลไม้มาให้ธิดาองค์ที่7ทานนั้นกองทัพแห่งเทพสวรรค์ได้ปรากฏตัวขึ้นเพื่อจะมานำตัวองค์หญิงเจ็ดกลับสู่สรวงสวรรค์ตามราชโองการของเง็กเซียนฮ่องเต้ โดยให้เวลาถึงช่วงเที่ยงนาฬิกาสี่สิบห้า หากไม่กลับขึ้นสวรรค์ก็จะสังหารตงหย่งเสีย ซึ่งในฉากนี้ตัวธิดาองค์ที่7นั้นตกอยู่ในสภาวการณ์ที่ยากลำบากต่อการตัดสินใจและได้จุดฐูปบอกเหตุอีกครั้งเพื่อหวังว่านางฟ้าองค์โตจะช่วยนางได้แต่ แล้วกระเรียนสวรรค์ก็คาบจดหมายมาโดยเนื้อในแจ้งว่า นางฟ้าองค์โตถูกจับกุมอยู่ในคุกสวรรค์เนื่องจากรู้เห็นกับเรื่องนี้และพร้อมทิ้งท้ายไว้ว่าให้ธิดาองค์เล็กตัดสินใจแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นด้วยตนเอง หลังจากนั้นภาพยนตร์แสดงให้เห็นถึงว่าเทพธิดาองค์ที่7 เกิดความอึดอัดที่ไม่รู้ว่าจะบอกความจริงกับตงหย่งอย่างไรว่าเป็นใคร มาจากไหน ซึ่งฉากนี้แสดงถึงภาวะคับขันของสถานการณ์และจิตใจของตัวละครได้อย่างชัดเจน โดยที่ธิดาองค์ที่7จะต้องตัดสินใจว่ายอมบอกความจริงและละทิ้งความรักชีวิตบนโลกมนุษย์พร้อมกลับขึ้นไปบนสวรรค์เช่นดังเดิมหรือจะยอมต่อต้านกฎของสวรรค์เพื่อให้ได้ครองคู่กับจงหย่งแต่ก็ต้องผิดกฎของสวรรค์และอาจนำพาอันตรายถึงสามีของตน

โดยในตอนท้ายของภาพยนตร์แสดงให้เห็นว่า ธิดาองค์ที่เจ็ดยอมตัดสินใจบอกความจริงให้กับตงหย่งทราบว่าตัวเองคือเทพธิดาองค์ที่เจ็ดที่ได้หนีลงมาบนโลกมนุษย์และ ต้องถูกจับกลับขึ้นไปบนสรวงสวรรค์หลังจากที่เทพสวรรค์ลงมาตามตามราชโองการของเง็กเซียนฮ่องเต้ผู้เป็นบิดาซึ่งหลังจากที่ตงหย่งรู้ความจริงก็โศกเศร้าเสียใจที่ต้องพลัดจากจากคนรัก หลังจากที่ทั้งคู่ต่างร่ำไห้ที่ต้องลาจากกันได้ต้นไห่ซู่ เมื่อถึงเวลา12.45 ตามกำหนด เทพสวรรค์ปรากฏตัวขึ้นพร้อมจับกุมตัวเทพธิดาองค์ที่7ไว้ และ

ขณะนั้นตงหย่งได้หมดสติเนื่องจากตกใจในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และเทพธิดาองค์ที่7จึงตัดสินใจการยุติความสัมพันธ์ของตนกับตงหย่งที่จะยอมกลับขึ้นไปบนสวรรค์ โดยธิดาองค์เจ็ดได้รับปากว่าในฤดูใบไม้ผลิปีหน้าจะกลับลงมาพบเจอกันอีกพร้อมทำลูกมามอบให้ได้ต้นไห่ซู่

จากข้างต้นนี้ ภาพยนตร์เพลงงิ้วนี้ถึงแม้จะมีการเปลี่ยนแปลงในการลำดับเรื่องที่ต่างไปบ้างเล็กน้อยโดยที่ตัวละครทั้งสองไม่ได้สมหวังในความรักจะต้องแยกจากกันแต่ภาพยนตร์ได้บอกกล่าวให้ทราบว่าตัวละครทั้งสองนั้นจะได้กลับมาพบกันในปีต่อไป ดังนั้นยังถือได้ว่าภาพยนตร์เรื่องนี้นั้นได้รับการวางลำดับโครงเรื่องที่ใช้ในการลำดับเรื่องตามรูปแบบของงิ้วเข้ามาใช้ในการลำดับเรื่องเป็นโครงสร้างหลัก อย่างเห็นได้ชัด

1.3 *องค์ประกอบด้านการผสมผสานระหว่างสิ่งต่างๆที่ได้รับอิทธิพลมาจากงิ้ว*

ภาพยนตร์เรื่อง เจ็ดนางฟ้านี้นอกจากได้ได้รับอิทธิพลมาจากงิ้วในการวางโครงเรื่องในด้านการวางบทบาทสถานภาพทางสังคมของตัวละคร แนวเรื่องทางวรรณกรรมที่ใช้ในการแสดงและการลำดับเรื่องแล้วนั้น ยังได้รับเอาอิทธิพลของงิ้วในด้านอื่นๆมาเป็นส่วนช่วยในด้านองค์ประกอบต่างๆ เช่น องค์ประกอบของฉากที่ใช้การวาดภาพลงบนผ้าใบเพื่อทำเป็นฉากหลัง หรือ การดำเนินเรื่องราวต่างๆ ความรู้สึกของตัวละครผ่านการร้องด้วยท่วงทำนองและท่าทางที่เหมือน บทสนทนาของงิ้ว เป็นต้น

ในด้านประเด็นการยึดแบบแผนรูปลักษณ์ของงิ้วในแง่สอดแทรกศีลธรรมความดีนั้น ภาพยนตร์เรื่องนี้สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นของเรื่อง ความรักความกลมเกลียวในหมู่พี่น้องโดยสะท้อนผ่านความสามัคคีและความกลมเกลียวกันนางฟ้าทั้งเจ็ดองค์ นอกจากนี้ยังสอดแทรกความรักใคร่ซื่อสัตย์ของสามีภรรยา และศีลธรรม จริยธรรม ผ่านตัวละครตงหย่งและนางฟ้าองค์ที่7 เป็นต้น

1.4 องค์ประกอบด้านอื่นของ ภาพยนตร์

การวิเคราะห์ภาพยนตร์ในด้านความขัดแย้งของตัวละครนั้น ภาพยนตร์ได้แสดงถึงความขัดแย้งของตัวละครที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เป็นอยู่ เช่น ภาวะความขัดแย้งของตงหย่งที่มีต่อชะตาชีวิตของตนเอง

"ขายตัวไปใช้แรงงานเพื่อฝังศพพ่อ ไม่รู้เมื่อไหร่จึงจะได้กลับบ้าน"

หรือ ความขัดแย้งของตัวละครนางฟ้าที่เจ็ดที่ไม่อยากอยู่บนสวรรค์ ดังกล่าวไว้ในคำร้องว่า

"แสงอรุโณทัยส่องผ่านโลกลงไป ค่อยๆลอยระร่องลงมา
ข้าไม่ชอบชีวิตบนสวรรค์ ยินยอมเป็นเปิดน้อยเดียงคู่ดีกว่า"

ภาพยนตร์ยังแสดงถึงความขัดแย้งต่อสภาพแวดล้อมที่อยู่ของตงหย่งที่เป็นห่วงนางฟ้าที่เจ็ดที่กล่าวไว้ว่า

"ตัวของข้าอยู่ในห้องโม่ ใจของข้าอยู่ในห้องทอผ้า ในใจเป็นห่วงกลัวไม่อยากให้ฟ้ารีบสาง
ตัวข้าโม่ข้าวทั้งคืนได้เพียงหนึ่งพันรอบ แต่ว่าเมียรักผ้าสิบพับจะทำสำเร็จได้อย่างไร"

นอกจากนี้ ภาพยนตร์แสดงให้เห็นความขัดแย้งภายในจิตใจของตัวละครของนางฟ้าองค์ที่เจ็ดที่ไม่รู้ว่าจะทำอย่างไรในการบอกความจริงกับต่งหย่งตนต้องกลับขึ้นสวรรค์และความรู้สึกที่อึดอัดใจโดยได้สะท้อนผ่านคำร้อง เช่น

"เสด็จพ่อมีบัญชาให้ข้ากลับสวรรค์ วันนี้ได้เกิดภัยพิบัติขึ้น
ข้าเต็มใจเป็นมนุษย์ไม่อยากเป็นนางฟ้า เรียกให้ข้ากลับข้าไม่ยินยอม"

"เสด็จพ่อมีคำบัญชามาครั้งที่สอง มันเหมือนมีมีดหลายพันเล่มทิ่มแทงจิตใจอยู่
จับตัวข้าไปคนเดียวข้าไม่กลัว แต่ไม่อาจทำร้านตงหย่งได้เป็นอันขาด
ไม่ว่าหันไปทางไหนข้าก็ลำบากใจ"

"ตงหย่งเดินนำหน้าอย่างเร่งรีบ ข้าเดินร้องร่ำไห้อยู่ข้างหลัง
ใบหน้าของเขาเต็มไปด้วยความปีติยินดี มิได้ทราบว่าในใจของข้านั้นโศกเศร้าปานใด
วันนี้เสื้อของเขาขาดมีคนซ่อมแซมให้ มีใครรู้บ้าง คนซ่อมแซมเสื้อให้จะต้องแยกจากเขา
ข้าได้แต่รู้สึกโกรธเกลียดเสด็จพ่อ ทำไมไม่ยอมให้เราอยู่ด้วยกันจนแก่เฒ่า"

จากตัวอย่างคำร้องดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งของตัวละครที่พบเห็นได้ในภาพยนตร์ เป็นต้น

ในด้านของฉาก (Setting) ที่พบเห็นในภาพยนตร์เรื่องนี้สามารถวิเคราะห์ฉากการดำเนินชีวิตและสังคมได้โดยในตอนแรกนั้นภาพยนตร์ที่ได้บรรยายความเป็นอยู่ของผู้คนเล่าเรื่องผ่านสายตาของนางฟ้าทั้งเจ็ดองค์ที่มองดูโลกมนุษย์จากสรวงสวรรค์เอาไว้ว่า

"ชาวประมงมักใช้ชีวิตกลางทะเล ล่องเรือไปทั่วแม่น้ำและทะเล
กุ้งปลาครึ่งหนึ่งแลกสุราเลิศรสกุ้งปลาอีกครึ่งแลกข้าวปลา อาหาร"
"คนตัดฝืนร้องเพลงและตัดฝืนอยู่บนเขา เดินลงเขามาเมื่อเสร็จจากงาน
นำฝืนไปขายริมถนนใหญ่ ขายฝืนซื้อข้าวใช้ชีวิตอย่างมีสุข
"ชาวนาทำงานหนักอยู่กลางทุ่งนา ปลูกข้าวและธัญพืชต่างๆ
มุ่งมาดที่จะมีผลเก็บเกี่ยวที่ดี ปีที่ผลเก็บเกี่ยวอุดมสมบูรณ์จะมีความสุข"
"คนที่เรียนหนังสือนั่งอยู่ริมหน้าต่าง ตั้งอกตั้งใจอ่านเรียงความ
ต้องการที่จะอ่านหนังสือทั้งหมดให้เชี่ยวชาญ ชายหนุ่มทั่วทุกสารทิศมีความมุ่งมาดปรารถนา"
"ชาวสวรรค์และโลกมนุษย์นั้นแตกต่างกัน ชายหญิงแต่งงานอยู่ เป็นคู่ เกี้ยวแดงหลังใหญ่มารับเจ้าสาว มีเพลงบรรเลงบ่าวสาวเข้าห้องหอ"

จากคำร้องข้างต้นเหล่านี้คือตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงลักษณะการดำเนินชีวิตของผู้คนที่เห็นได้ในภาพยนตร์ นอกจากนี้ยังในภาพยนตร์ยังแสดงให้เห็นลักษณะสภาพการใช้ชีวิตของตัวละครเอกซึ่งก็คือ ตงหย่ง ที่มีฐานะยากจนต้องขายตัวเองไปเป็นบ่าวรับใช้ในบ้านเศรษฐีตระกูลฟู่ ซึ่งเป็นตัวแทนที่แสดงถึงสภาพความเป็นอยู่ของคนที่อยู่ในระดับล่างของสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำในระบบสังคมศักดินา เป็นต้น ในลักษณะฉากที่เป็นสภาพแวดล้อมเชิงนามธรรมในแง่ของค่านิยมและธรรมเนียม ประเพณีของสังคมในท้องเรื่อง เช่น ธรรมเนียมประเพณีค่านิยม ในเรื่องของการแต่งงานที่ ชายหญิงไม่สามารถแต่งงานเองได้ ต้องมีพ่อสื่อและเจ้าภาพจึงจะถือว่าสมบูรณ์ โดยสังเกตได้จากฉากของการแต่งงานระหว่างตงหย่งและเทพธิดาองค์ที่เจ็ดที่ พระเอกบอกว่า "จะยอมแต่งด้วยถ้ามีพ่อสื่อและเฒ่าแก่" นอกจากนี้ยังสามารถอธิบายถึงค่านิยมในการครองเรือนระหว่างสามีภรรยา กล่าวคือ ภรรยาเมื่อแต่งงานต้องถือเป็นคนคนเดียวกันและต้องพร้อมที่จะร่วมทุกข์ร่วมสุขกับสามี เช่นคำพูดของเทพธิดาองค์ที่เจ็ดกล่าวไว้ตอนที่เจรจากับเศรษฐีฟู่ไว้ว่า "พวกเราเป็นสามีภรรยา เมื่อสามีหาบพันชั่งภรรยาหาบ

ห้าร้อยชั่ง" ซึ่งแสดงถึงค่านิยมของสตรีจีนในสังคมอดีตที่มีต่อสามี นอกจากนี้เรายังสังเกตได้ถึงค่านิยมของการใช้ชีวิตคู่ของสามีภรรยาของสังคมจีนชนบทที่เป็นแบบแผนค่านิยมที่เสนอในภาพยนตร์ผ่านคำพูดตัวละครที่ว่า "ท่านทำนา ข้าทอผ้า"ซึ่งเปรียบได้ถึงค่านิยมที่ว่า ผู้ชายมีหน้าที่ทำนาหาเลี้ยงครอบครัว ในขณะที่ฝ่ายหญิงอยู่บ้านทอผ้า เป็นต้น

ประเด็นของสัญลักษณ์ในภาพยนตร์เรื่องนี้จะใช้สัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมายแสดงถึงการเปรียบเปรยเปรียบเทียบในเชิงลักษณะของการใช้คำพูดอุปมาอุปมัยและภาพเพื่อสื่อถึงเหตุการณ์นั้นๆ ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- *สัญลักษณ์ทางภาพ* ในภาพยนตร์เรื่องเจ็ดนางฟ้านี้สัญลักษณ์ทางภาพนั้นถูกใช้เป็นองค์ประกอบในการสื่อสาร ดังตัวอย่างในตอนที่นางฟ้าทั้งเจ็ดองค์ร่วมกันทอผ้า ซึ่งผ้าแต่ละลายที่ทอออกมานั้นต่างมีความหมายในเชิงสัญลักษณ์ ดังต่อไปนี้ นางฟ้าคนโตทอผ้าออกมาเป็นรูปกิเลนส่งบุตรลงมาจากสวรรค์ซึ่งมีความหมายถึง เป็นเทพบุตรเทพธิดามาเกิดต่อมานางฟ้าองค์รองได้ทอผ้าเป็นรูปต้นสนเขียวขจีซึ่งต้นสนเป็นตัวแทนของความอายุมั่นขวัญยืน นางฟ้าองค์ที่สามและที่สี่ต่างช่วยกันทอออกมาเป็นลวดลายของผีเสื้อคู่กับดอกโบตั๋น ซึ่งเป็นตัวแทนของความเป็นคู่เปรียบได้ดั่งบุรุษคู่กับสตรี นางฟ้าองค์ที่ห้าและหกได้ทอออกมาเป็นลวดลายเมฆห้าสีซึ่งมีความหมายถึงความเป็นสิริมงคล ส่วนนางฟ้าองค์ที่เจ็ดได้ทอผ้าออกมาเป็นลวดลายของนกเป็ดน้ำคู่ ซึ่งหมายถึงการครองคู่ของคู่รัก เป็นต้น นอกจากนี้ภาพยนตร์ยังได้ใช้สัญลักษณ์ทางภาพซึ่งแสดงถึงความหมายโดยนัยในภาพยนตร์ด้านอื่นๆ เช่น ชุดเครื่องแต่งกายของนางฟ้าทั้งเจ็ดองค์ต่างใส่ชุดสีที่ต่างกันไปเจ็ดสี เรียงตามลำดับสีของสีรุ้ง คือ องค์ที่เจ็ดสวมชุดสีม่วง องค์ที่หกสวมชุดสีฟ้าออกคราม องค์ที่ห้าสวมชุดสีฟ้า องค์ที่สี่สวมชุดสีเขียว องค์ที่สามสวมชุดสีเหลือง องค์รองสวมชุดสีส้มแสด และนางฟ้าองค์โตสวมชุดสีชมพูซึ่งก็คือสีแดงในลำดับสีของสีรุ้ง ซึ่งในภาพยนตร์จะสามารถเห็นสะพานรุ้งที่เรียงลำดับสีทั้งเจ็ดสีนี้ในฉากบนสวรรค์ที่นางฟ้าทั้งเจ็ดกำลังมองดูโลกมนุษย์ในช่วงต้นของภาพยนตร์ นอกจากนี้ สัญลักษณ์ทางภาพของนกเป็ดน้ำคู่หนึ่งในช่วงท้ายเรื่อง ได้แสดงถึงความหมายที่ต้องแยกจากกันของตัวละครหลักทั้งสอง โดยเป็ดน้ำตัวหนึ่งว่ายออกห่างพร้อมขยับปีกจะบิน ในขณะที่อีกตัวก้มหน้าร้องไห้ ซึ่งเป็นการเปรียบเทียบในเชิงอุปมาอุปมัย แสดงถึงการที่นางฟ้าองค์ที่เจ็ดและตงหย่งจะต้องพลัดพรากจากกัน เป็นต้น

-สัญลักษณ์ทางเสียง สัญลักษณ์ทางเสียงในภาพยนตร์เรื่องเจ็ดนางฟ้านี้อยู่ในลักษณะรูปแบบคำพูดอุปมาอุปมัยที่เกิดจากคำสนทนาของตัวละครที่แฝงความหมายโดยนัยเป็นส่วนใหญ่ เช่น ในฉากของภาพยนตร์ตอนต้นเรื่องที่นางฟ้าองค์ที่เจ็ดแปลงกายเป็นมนุษย์และพูดคุยกับตงหย่งในช่วงที่ตงหย่งเล่าเรื่องราวชีวิตของตนเองให้ฟัง นางฟ้าองค์ที่เจ็ดจึงกล่าวว่า "ท่านเหมือนต้นหลิวในฤดูหนาว รอจนถึงฤดูใบไม้ผลิก็จะเขียวชอุ่มมาอีกครั้ง" ซึ่งหมายถึง ตัวตงหย่งอยู่ในช่วงตกระกำลำบากแต่หลังจากนี้จะพบแต่สิ่งดีดี หรือในตัวอย่างตอนท้ายของภาพยนตร์ในช่วงที่นางฟ้าองค์ที่เจ็ดบอกกล่าวกับตงหย่งถึงความจริงที่ต้องกลับขึ้นไปบนสวรรค์ โดยคำสนทนาอยู่ในเชิงคำอุปมาอุปมัย เช่น ในฉากของภาพยนตร์ที่ ตงหย่งได้กลับมาจากหาผลไม้มาให้นางฟ้าองค์ที่เจ็ดทาน ซึ่งก็คือ ผลหลี่จื้อ (ลูกสาลี่) และเจ๋าจื้อ (ผลอินทผลัม) นางเอกปฏิเสธที่จะรับเพราะว่าชื่อมันเป็นผลไม้อัปมงคล ซึ่ง หลี่จื้อ เจ๋าจื้อ หมายถึง แยกทางไวๆ ซึ่งเป็นการใช้สัญลักษณ์ทางเสียงโดยการตีความหมายเสียงของคำ

ดังนั้นตัวอย่างสัญลักษณ์ทางทางภาพและเสียงที่กล่าวมานี้ถือได้ว่าเป็นการใช้สัญลักษณ์พิเศษ (Symbols) แสดงเพื่อสื่อความหมายต่างๆให้เห็นในภาพยนตร์ได้อย่างชัดเจน

ประเด็นของการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ ภาพยนตร์เรื่องเจ็ดนางฟ้านี้ เป็นการดำเนินเรื่องผ่านการเล่าเรื่องจากมุมมองของบุคคลที่หนึ่ง (The First-Person Narrator) โดยภาพยนตร์ได้เล่าเรื่องเหตุการณ์ต่างๆผ่านทางมุมมองและทัศนคติต่างๆจากตัวละครหลักในเรื่อง โดยสังเกตได้จากการเล่าเรื่องผ่านรูปแบบการขับร้องแนวอุปรากรจีนที่ตัวละครตัวนั้นๆเป็นผู้เล่าเรื่องด้วยตัวเองโดยการใช้ว่า ข้า หรือ เจ้า อย่างเห็นได้ชัด และทำให้สามารถรับรู้ถึงอารมณ์และความนึกคิดของตัวละครได้อย่างเด่นชัด

2. <u>บทสรุปโครงสร้างการเล่าเรื่องของภาพยนตร์เรื่อง เจ็ดนางฟ้า ในลักษณะสังคม การเมืองการปกครองและ วัฒนธรรม</u>

ในภาพยนตร์เรื่องเจ็ดนางฟ้านี้แสดงถึงสภาพสังคมและวัฒนธรรมความเชื่อของผู้คนในหลายด้าน เช่น ความเชื่อในเรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่เหนือธรรมชาติซึ่งเป็นสิ่งที่ถือได้ว่าฝังลึกลงในความคิดของผู้คนในสังคมจีน เช่น ความเชื่อในเรื่องเทพและเซียน ซึ่งจะสะท้อนออกมาด้วยการวางตัวละคร เช่นการวางตัวละคร ของเทพธิดาทั้งเจ็ดองค์ เป็นต้น ตัวละครเหล่านี้ล้วนเป็นตัวละครที่มีรากฐานมาจากความเชื่อของผู้คนที่มีสิ่งที่เหนือธรรมชาติ ภาพยนตร์ยังแสดงให้เห็นว่าถึงสภาพสังคมในเรื่องเป็นสังคม

เกษตรกรรม ซึ่งสามารถเห็นได้จากในช่วงต้นของภาพยนตร์ที่นางฟ้าทั้งเจ็ดองค์บรรยายสภาพการใช้ชีวิตของผู้คนบนโลกมนุษย์ให้เห็น ซึ่งมีทั้งการทำประมง ทำนา ตัดฝืน เป็นต้น ภาพยนตร์ยังแสดงให้เห็นถึงสภาพการใช้ชีวิตของคู่สามีภรรยาในรูปแบบของสังคมเกษตรกรรมที่เป็นแบบแผนหรืออุดมคติของคนในสังคม คือ ผู้ชายมีหน้าที่ทำนาและตัดฝืนเพื่อหาเงินเลี้ยงครอบครัว ในขณะที่ผู้หญิงอยู่บ้านทอผ้า ดูแลความเป็นอยู่ภายในบ้าน ซึ่งถ่ายทอดผ่านบทสนทนาระหว่าง ตงหย่งและเทพธิดาองค์ที่เจ็ด

ในแง่ลักษณะทางสังคมด้านการเมือง การปกครองนั้น เป็นสภาพสังคมในรูปแบบศักดินา ซึ่งการใช้ชีวิตของผู้คนนั้นแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงตามชนชั้นและฐานะในสังคม กล่าวคือเราจะเห็นได้ว่าตัวละครเศรษฐีฟู่นั้นมีบ่าวไพร่คอยรับใช้และปล่อยเงินกู้ให้แก่คนจน ในขณะที่คนจนต้องขายที่นาเพื่อกู้เงิน หรือ ตัวละครเอก คือ ตงหย่งที่ต้องขายตัวเองเป็นบ่าวเพื่อแลกกับเงิน เป็นต้น นอกจากนี้ภาพยนตร์ยังได้สอดแทรกคุณธรรมของขงจื๊อในเรื่องที่พึงมีคือ ความสัมพันธ์รักใคร่กลมเกลียวกันในครอบครัวโดยสะท้อนผ่านตัวละครนางฟ้าทั้งเจ็ด รวมไปถึงความซื่อสัตย์ รักใคร่ และร่วมทุกข์ร่วมสุขระหว่างสามีภรรยาโดยสะท้อนผ่านตัวละครและทัศนคติของตงหย่งและนางฟ้าองค์ที่เจ็ด

ในด้านของความเชื่อของประเพณีและวัฒนธรรมนั้น สิ่งที่เห็นได้ชัดเจนในภาพยนตร์เรื่องนี้คือเกี่ยวกับการครองคู่และการแต่งงานรวมไปถึงทัศนคติระหว่างชายและหญิง ตัวอย่างคือ ในช่วงต้นเรื่องของภาพยนตร์ที่ตัวละครหลักทั้งสองได้พบกัน ตงหย่งได้พูดกับตนเองว่า “ท่านพ่อเคยบอกตอนมีชีวิตว่า ชายหญิงพูดคุยกัน อาจมีเรื่องยุ่งยาก” ซึ่งคำพูดนี้แสดงให้เห็นถึงทัศนคติที่มีของคนต่อการวางตัวระหว่างชายหนุ่มและหญิงสาวซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญของผู้คนในสังคม นอกจากนี้ในเรื่องของการครองคู่และการแต่งงาน โดนในฉากของบทสนทาระหว่างตงหย่งและเทพธิดาองค์ที่เจ็ด หรือ ระหว่างเทพธิดาองค์ที่เจ็ดและเศรษฐีฟู่ในเรื่องเกี่ยวกับการแต่งงานที่ ตัวเทพธิดาองค์ที่เจ็ดกล่าวไว้ว่า “ข้าได้แต่งงานกับท่านพี่ถูกต้องตามทำนองคลองธรรม มีทั้งพ่อสื่อและเจ้าภาพ” ซึ่งคำพูดนี้แสดงถึงประเพณีและวัฒนธรรมในการแต่งงานที่ถูกต้องนั้นต้องมีทั้งพ่อสื่อหรือแม่สื่อ รวมถึงต้องมีเจ้าภาพเป็นพยานในพิธี จึงจะถือว่าเป็นการแต่งงานที่ถูกต้องตามที่ผู้คนในสังคมพึงปฏิบัติ ภาพยนตร์ยังแสดงถึงค่านิยมในเรื่องการครองเรือนที่ภรรยาควรปฏิบัติต่อสามีดังคำกล่าวที่ว่า “พวกเราเป็นสามีภรรยา เมื่อสามีหาบพันชั่งภรรยาหาบห้าร้อยชั่ง ข้าจะทิ้งท่าพี่ไปมีความสุขคนเดียวได้อย่างไร” คำพูดดังกล่าวเปรียบเสมือนหน้าที่และสิ่งที่ภรรยาควรพึงปฏิบัติต่อสามีเมื่อออกเรือน เป็นต้น

ในช่วงท้ายของภาพยนตร์แสดงให้เห็นถึงความรักความสัมพันธ์ของตงหย่งและเทพธิดาองค์ที่เจ็ดที่ต้องแยกจากกันเนื่องจาก กระทำผิดกฎสวรรค์ที่หนีลงมายังโลกมนุษย์และแต่งงานกับมนุษย์เช่น

สามีภรรยาและถูกบังคับให้กลับไปตามราชโองการของเง็กเซียนฮ่องเต้ ถึงเนื้อเรื่องในส่วนนี้ของภาพยนตร์ ถือได้ว่าเป็นการเปรียบเทียบให้เห็นถึงสภาพทางสังคมที่ถูกกีดกั้นจากผู้ใหญ่ในสังคมที่มีต่อชายหนุ่มหญิงสาวที่เกิดจากการแตกต่างกันทางฐานะชนชั้น โดย เทพธิดาองค์ที่เจ็ด อาจเปรียบได้กับคนที่อยู่ในชนชั้นสูงทางสังคม ในขณะที่ตงหย่งเปรียบได้กับคนที่อยู่ในชนชั้นล่าง ซึ่งแตกต่างกันทั้งทางฐานะและชนชั้นทางสังคม ซึ่งถูกกีดกันไม่ให้สมหวังในความรัก โดยเง็กเซียนฮ่องเต้ในที่นี้จึงเปรียบได้ดั่งตัวแทนของผู้ใหญ่ที่ยึดติดต่อความคิดธรรมเนียมและค่านิยมทางสังคม เป็นต้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.6.2 ภาพยนตร์เรื่อง อภินิหารโคมวิเศษ (The Lotus Lamp / *Baolian Deng*) (1963)

ภาพที่ 4.11 ภาพยนตร์เรื่อง อภินิหารโคมวิเศษ ของบริษัท ชอว์ บราเดอส์

หลิวเหยียนชาง บัณฑิตหนุ่มผู้หลงทางอยู่กลางป่าในยามวิกาล และได้เข้าไปหลบอาศัยค้างแรมที่ศาลเจ้าเขาประจิม (West Mount Temple) ภายในได้มีรูปปั้นบูชาเจ้าแม่เขาหัวซานซึ่งงดงามหมดจด ทำให้เหยียนชางนั้นเกิดความตรึงใจและได้บรรยายความงามของเจ้าแม่เขาเหลียงซาน และเคาะตีเครื่องบาตรจนเสียงดังกังวานไปถึงสรวงสวรรค์ที่สถิตของเจ้าแม่หัวซาน เมื่อเจ้าแม่หัวซานได้ยินเสียงของเครื่องบาตรนั้นจึงเกิดความสงสัยและได้เสด็จลงมายังศาลเจ้าบนโลกมนุษย์พร้อมกับเทพธิดาหลิงจื่อ เมื่อเทพธิดาสามหรือเจ้าแม่หัวซานพบหลิวเหยียนชางก็เกิดรู้สึกประทับใจในสิ่งที่เหยียนชางได้บรรยายถึงความโดดเดี่ยวของเจ้าแม่หัวซานได้ตรงกับความรู้สึกที่มี หลังจากนั้นก็ได้เสด็จกลับคืนสู่สรวงสวรรค์ตามคำขอของเทพธิดาหลิงจื่อ

บนสวรรค์กำลังเกิดเรื่องราวที่เทพมีจิตปฏิพัทธ์กับมนุษย์ซึ่งเป็นเรื่องที่ผิดกฎสวรรค์โดยเง็กเซียนฮ่องเต้ได้ให้เทพสามตาคอยสอดส่องพฤติกรรมของเหล่าเทพและคอยลงโทษเทพผู้กระทำผิด

เทพสามตาผู้ซึ่งเป็นพี่ชายแท้ๆจึงได้มาเตือนเทพธิดาสามหรือเจ้าแม่หัวซานถึงเรื่องนี้และเตือนว่าอย่าทำตัวเหมือนมารดาของตนที่ไปรักใคร่กับมนุษย์ไม่งั้นก็จะไม่มีข้อยกเว้นถึงแม้จะเป็นสายเลือดเดียวกัน

บนโลกมนุษย์หลิวเหยียนชางถูกสุนัขสวรรค์เล่นงานจนตกใจและได้รับบาดเจ็บ เทพธิดาสามและเทพธิดาหลิงจื่อได้มาช่วยไว้และพาไปรักษาตัวจนหายดี ด้วยความใกล้ชิดจึงทำให้เทพธิดาสามและเหยียนชางเกิดความรักใคร่ต่อกันและได้แต่งงานกันโดยมีเทพธิดาหลิงจื่อเป็นสักขีพยาน ซึ่งในเวลานั้นเทพธิดาสามได้ตั้งครรภ์เทพบุตรแล้ว และในวันแต่งงานนั้นเอง เทพสามตาเกิดล่วงรู้เข้าและได้มาถึงเขาหัวซาน เทพธิดาสามจึงสั่งให้เทพธิดาหลิงจื่อพาเหยียนชางและลูกของตนหนีไปพร้อมมอบกำไลหยกวิเศษชื่อว่า “เฉินเซียน”ให้และบอกว่าให้ตั้งชื่อบุตรของนางชื่อว่าเฉินเซียนและอบรมเลี้ยงดูให้ดีเมื่อเติบใหญ่จะต้องกลับมาช่วยนางในอนาคต หลังจากหนีไปแล้ว เทพธิดาสามได้ถูกเทพสามตาลงทันต์ ด้วยการกักขังไว้ใต้หุบเขาหัวซานอย่างไม่มีกำหนด สิบสี่ไปต่อมา เฉินเซียนชายหนุ่มเติบโตมาพร้อมกับชิวเอ๋อบุตรชายของพ่อและแม่บุญธรรมที่เลี้ยงดูมาหลังจากที่เหยียนชางได้มาขออาศัยน้ำนมให้เฉินเซียนดื่มตั้งแต่ยังเล็กภายหลังจากหนีออกจากเขาหัวซาน และในวันนั้น เฉินเซียนและชิวเอ๋อได้เข้าเมืองเพื่อเอาฟืนไปขายกับชาวบ้านและได้บังเอิญพลั้งมือฆ่าบุตรชายคนโตของเจ้าเมืองเสียชีวิต ด้วยความตกใจทั้งสองจึงรีบวิ่งหนีกลับบ้าน เมื่อเหยียนชางรู้ว่าลูกชายตนเองพลั้งมือฆ่าคนตายจึงเสียใจและตัดสินใจที่จะบอกความจริงว่าแม่ของเฉินเซียงคือเจ้าแม่หัวซาน พร้อมทั้งให้เฉินเซียนหนีไปเพื่อไปช่วยเหลือและตามหาแม่ของตน เฉินเซียนเดินทางมาจนถึงเขาหัวซานและเข้าไปพักแรมในศาลเจ้าของแม่ตน ไม่นานนักเทพธิดาหลิงจื่อปรากฏตัวขึ้นและบอกเฉินเซียนว่าแม่ของตนถูกจับขังโดยเทพสามตาและจะพาไปหาคนที่ทำอาวุธวิเศษและสามารถช่วยแม่ของเขาได้ เทพธิดาได้พาเฉินเซียนมาหาเทพอัสนีผู้ถูกเทพสามตาคุมขังไว้ในเขาซีเหลียง ด้วยความกตัญญูและจริงใจของเฉินเซียนจึงสามารถทำลายโซ่ตรวนที่ขังไว้ได้ เทพอัสนีจึงได้ถ่ายทอดการทำขวานวิเศษให้เฉินเซียน หลังจากได้อาวุธวิศษแล้วเฉินเซียนและเทพธิดาหลิงจื่อจึงมุ่งหน้าไปเขาหัวซานเพื่อช่วยเทพธิดาสาม แต่ระหว่างปากทางเข้า เทพสามตาพร้อมกองทัพศักดิสิทธิ์ได้มาขวางทางไว้ และได้สู้รบกัน เฉินเซียนได้รับชัยชนะและช่วยแม่ของตนได้สำเร็จ และกลับมาอยู่ด้วยกันพ่อ แม่ ลูกอย่างมีความสุข

1. รูปแบบองค์ประกอบด้านต่างๆของงิ้วในการเล่าเรื่องในภาพยนตร์

เนื้อเรื่องของภาพยนตร์เรื่องนี้หากนำมาวิเคราะห์แนวเรื่องทางวรรณกรรมที่ใช้ในการแสดงซึ่งได้รับอิทธิพลจากงิ้วนั้น ถือว่าจัดอยู่ในประเภทของ แนวเรื่องที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเหนือธรรมชาติเป็นหลัก ซึ่งเป็นเรื่องราวที่ตัวละครหลักนั้นเกี่ยวข้องกับเทพ เซียน และมนุษย์เป็นหลัก ซึ่งใน

ภาพยนตร์เรื่องนี้มีให้เห็นทั้งฉากที่แสดงถึงบนสวรรค์และโลกมนุษย์ให้เห็นได้อย่างชัดเจนในภาพยนตร์ โดยได้สอดแทรกผ่านประเด็นของความรักระหว่างตัวละครที่เป็นมนุษย์และนางฟ้า ซึ่งคือ หลิวเหยียนชาง เฉินเซียน และเทพธิดาสาม เป็นต้น

1.1 การวางบทบาทสถานภาพทางสังคมของตัวละคร

ภาพยนตร์เรื่องนี้สามารถนำมาแบ่งการวิเคราะห์บทบาทของตัวละครตามสถานภาพทางสังคมที่ใช้ในการวางตัวละครของงิ้วได้ดังนี้

-***ตัวละครที่อยู่ในชนชั้นสูง*** ได้แก่ ฉินกวนเป่า บุตรชายเจ้าเมือง

ฉินกวนเป่า จัดได้ว่าเป็นตัวละครที่มีลักษณะแบน กล่าวคือ เป็นตัวละครที่มีลักษณะนิสัยแสดงให้เห็นถึงความอันธพาล เกเร ชอบใช้อำนาจ รังแกคนที่จนกว่า เป็นต้น

-ตัวละครที่อยู่ในชนชั้นสามัญชน ตัวละครที่ถูกจัดอยู่ในชนชั้นสามัญชน ได้แก่ ทหารผู้น้อย หลิวเหยียนชาง ครอบครัวของชิวเอ๋อ เฉินเซียน และ ชาวนา

หลิวเหยียนชาง หลิวเหยียนชางเป็นตัวละครที่มีลักษณะจิตใจดี ซื่อสัตย์ และรู้บุญคุณคน เป็นตัวละครที่มีบุคลิกลักษณะแบบแบน(Flat Character) เนื่องจากเป็นตัวละครที่ไม่มีความซับซ้อน แสดงให้เห็นถึงลักษณะของตัวละครฝ่ายดีตลอดทั้งเรื่อง เมื่อนำมาวิเคราะห์ในด้านคุณสมบัติของตัวละครนั้น ตัวละครตัวนี้เป็นตัวละครที่มีลักษณะแบบผู้กระทำ (Active) เนื่องจากเป็นตัวละครที่ตัดสินปัญหาต่างๆ ได้ เช่น ฉากที่มีทหารมาจับกุมเนื่องจากฆ่าบุตรชายเจ้าเมืองเสียชีวิต เหยียนชางตัดสินใจที่จะแก้ไขสถานการณ์ที่จะรับผิดแทน เป็นต้น

เฉินเซียน เป็นตัวละครที่มีลักษณะเป็นตัวละครที่มีลักษณะเป็นผู้ถูกกระทำ (Passive)เนื่องจากเป็นตัวละครที่มีความอ่อนแอทางด้านความคิดและจิตใจ เนื่องจากเกิดความรู้สึกภายในว่าตนเองเป็นลูกกำพร้าแม่ เช่น สถานการณ์ในช่วงที่แบกฟืนเข้าไปขายในเมืองหลวง ตัวละครตัวนี้ได้ตัดพ้อต่อตัวเองที่ว่าตนไม่ทราบว่าแม่ที่แท้จริงเป็นใคร ซึ่ง ชิวเอ๋อได้พูดปลอบโยนทางความคิดจึงทำให้มีกำลังใจขึ้นมาอีกครั้ง เป็นต้น โดยวิเคราะห์ในแง่บุคลิกลักษณะจัดได้ว่าเป็นตัวละครที่มีลักษณะแบบแบน(Flat Character) ตามแบบฉบับของงิ้ว เนื่องจากเป็นตัวละครที่มีลักษณะ กตัญญู มี

เมตตา มีศีลธรรม และมีความบากบั่นในการจะช่วยแม่ของตน ซึ่งถือเป็นตัวละครที่แสดงออกในด้านดีอย่างเต็มรูปแบบ

ชิวเอ๋อและครอบครัว ชิวเอ๋อและครอบครัวนั้นถือเป็นตัวละครที่มีลักษณะแบนตามแบบของงิ้ว กล่าวคือ เป็นตัวละครที่แสดงให้เห็นเพียงด้านความมีคุณธรรม รักพวกพ้อง กล้าหาญ มีเมตตากรุณา ไม่มีความซับซ้อนในจิตใจ ในแง่คุณสมบัติของตัวละคร ถือว่าเป็นตัวละครที่เป็นผู้กระทำ เนื่องจากสามารถแก้ไขสถานการณ์ต่างๆได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยทางความคิดจากตัวละครตัวอื่น

-ตัวละครที่เป็นเทพและปีศาจ ตัวละครที่อยู่ในประเภทเทพและปีศาจในเรื่องนี้ ได้แก่ เ จ็ ก เซียนฮ่องเต้ เทพสามตา สุนัขสวรรค์ เทพธิดาสาม นางฟ้าทั้งหลาย เทพ อัสนีและ นักพรต และกองทัพสวรรค์ เป็นต้น

เทพธิดาสาม(เจ้าแม่หัวซาน) เทพธิดาสามเป็นตัวละครหลักที่มีลักษณะเป็นผู้กระทำ (Active) เนื่องจากเป็นตัวละครที่มีลักษณะยืนหยัดในความคิดของตนและสามารถตัดสินปัญหาต่างๆได้ด้วยตนเองในสภาวการณ์ที่ลำบาก เช่น สถานการณ์ที่พูดคุยกับเทพสามตา เทพธิดาสามได้แสดงออกถึงเจตนารมณ์ที่แน่วแน่ในการตั้งปณิธานที่จะทำให้โคมวิเศษส่องสว่างเพื่อนำทางแก่โลกมนุษย์ให้ได้ หรือ แม้ในฉากที่เทพสามตาเข้ามาจับกุมตัวเหยียนชาง เทพธิดาสามก็ยืนหยัดในความคิดของตนที่ว่าความรักไม่ว่าจะเป็นมนุษย์หรือเทพล้วนเป็นสิ่งดี เป็นต้น โดยในแง่ของการสร้างตัวละคร ตัวละครผู้นี้ถือเป็นตัวละครที่มีลักษณะแบน (Flat Character) ตามแบบของงิ้วคือ ไม่มีความซับซ้อน เป็นตัวละครที่มีจิตใจดี มีความเมตตา เป็นต้น

เทพสามตา(เทพเอ้อหลาง) เทพสามตาในภาพยนตร์เรื่องนี้ โดยวิเคราะห์ในแง่ตัวละครแล้วนั้น ถือเป็นตัวละครที่มีลักษณะแบบแบน (Flat Character)ตามลักษณะตัวละครที่ได้เอาอิทธิพลของงิ้วมา เนื่องจากพฤติกรรมและอุปนิสัยที่แสดงออกมาจากตัวละครตัวนี้นั้นแสดงให้เห็นในด้านเดียวตลอดทั้งเรื่องกล่าวคือ เป็นตัวละครที่มีลักษณะนิสัยดุดัน มือคติสูง และทะนงในความเป็นผู้นำกองทัพเทพสวรรค์ ไร้ความเมตตา ยึดถือในกฎระเบียบที่ตัวเองมีอยู่โดยไม่สนใจในเรื่องสายสัมพันธ์ของพี่น้อง ในแง่ของคุณสมบัติของตัวละคร ถือว่าเป็นตัวละครที่มีลักษณะ เป็นผู้กระทำ (Active) เนื่องจากเป็นตัว

ละครที่แน่วแน่ในความคิดที่ตนยึดติดโดยไม่สนใจในเหตุผลอื่นใดๆทั้งสิ้น ซึ่งเราสามารถสังเกตในจากฉากที่เทพสามตาพูดคุยกับเทพธิดาสาม เป็นต้น

<u>เทพธิดาหลิงจื่อ</u> เทพธิดาหลิงจื่อเป็นตัวละครที่มีจิตใจดี ซื่อสัตย์ มีเมตตา และมีความจงรักภักดีต่อตัวเทพธิดาสาม ซึ่งตัวละครตัวนี้ถือเป็นตัวละครที่มีลักษณะแบบแบน(Flat Character) ตามบทบาทตัวละครของงิ้วเนื่องจากเป็นตัวละครที่ไม่มีความซับซ้อน ในด้านคุณสมบัติของตัวละครถือได้ว่าเป็นตัวละครที่มักจะเป็น ผู้ถูกกระทำ (Passive) เนื่องจากเป็นตัวละครที่มักกระทำตามคำสั่งหรือความคิดจากเทพธิดาสาม เป็นต้น

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้นนี้ภาพยนตร์ได้เอาการวางลักษณะโครงเรื่องแบบงิ้วมาเป็นส่วนประกอบในการวางบทบาทสถานะของตัวละคร กล่าวคือ ตัวละครหลักจะถูกจัดอยู่ในสองชนชั้น คือ อยู่ในชนชั้นสามัญชนและกลุ่มของเทพและปีศาจ เนื่องจาก ภาพยนตร์เรื่องนี้เป็นเรื่องราวที่ดัดแปลงมาจากวรรณกรรมที่เป็นนิยายพื้นบ้านที่พูดเกี่ยวกับความรักความกตัญญูของมนุษย์และนางฟ้า ดังนั้น ชนชั้นของตัวละครจึงเป็นเรื่องราวระหว่างมนุษย์และตัวละครที่อยู่เหนือธรรมชาติ ซึ่งบ่งบอกถึงความเชื่อของผู้คนที่ยังมีความเชื่อต่อสิ่งธรรมชาติรอบตัว เป็นต้น

1.2 การลำดับเรื่อง ภาพยนตร์เพลงงิ้วนั้นมีการลำดับเรื่องที่คล้ายคลึงและใกล้เคียงกับงิ้ว กล่าวคือ มีลักษณะที่ตัวละครที่สำคัญจะปรากฏตัวขึ้นครั้งแรกและแสดงให้เห็นถึงภูมิหลังของตนเองว่าเป็นใคร และเป้าหมายต้องการจะทำอะไร เมื่อถึงช่วงปัญหาที่เกิดขึ้นของตัวละครในช่วงตอนต้นและกลางเรื่องที่ตัวละครฝ่ายดีจะต้องเผชิญกับปัญหาเคราะห์กรรมต่างๆ หรือไม่ก็ต้องสูญเสียบุคคลใกล้ชิด จนในที่สุดหาทางคลี่คลายได้ด้วยของวิเศษหรือผู้ช่วยเหลือบางคน และเมื่อถึงบทสรุปตัวละครฝ่ายดีก็จะได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่าและตัวละครฝ่ายร้ายจะพ่ายแพ้ไป และถ้าเป็นเรื่องของช่วงเวลาก็จะเป็นการเล่าเรื่องแบบตามช่วงปฏิทินเวลาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนไปหลัง

ดังนั้นจากลักษณะข้างต้นนี้ ภาพยนตร์เรื่องอภินิหารโคมวิเศษนี้ ได้เปิดเรื่องตามรูปแบบของช่วงปฏิทินเวลาที่เกิดจากอดีตดำเนินไปเรื่อยๆและได้แสดงให้เห็นว่าตัวละครคือใครมาจากไหน โดยในภาพยนตร์เปิดเรื่องด้วยให้เห็นตัวละครหลักสามตัว คือ หลิวเหยียนชางที่เดินทางลำพังกลางป่าเขาและได้เข้ามาพักแรมในศาลเจ้าเขาประจิมที่ซึ่งประดิษฐานรูปปั้นบูชาของเจ้าแม่หัวซาน และได้บรรยายความงามของรูปปั้นและเสียงตีเครื่องบาตรได้ดังไปถึงเทพธิดาสามหรือเจ้าแม่เขาหัวซานบนสรวง

สวรรค์ และได้เสด็จลงมาในศาลเจ้าพร้อมเทพธิดาหลิงจื่อ ซึ่งภาพยนตร์ได้บรรยายถึงการแนะนำตัวละครและความรู้สึกของ หลิวเหยียนชางที่มีต่อรูปปั้นเจ้าแม่หัวซานผ่านคำร้องของตัวละครเอาไว้ ดังนี้

"ได้ยินมาว่าเทพธิดาสามเป็นผู้มีจิตเมตตา
โคมดอกบัวเป็นเสมือนหนึ่งไฟให้แสงสว่างแก่ผู้ที่หลงทางอยู่
เพราะหมอกลงจัด ตัวข้า หลิวเหยียนชางจึงหลงทางมาจนถึงศาลเจ้าแม่นี้
ถ้าเป็นไปได้ก็ขออนุญาตค้างแรมที่นี่สักคืน เบาะนี้คงได้อาศัยเป็นเตียงนอนชั่วคราว"

"เขาว่ากันว่าเจ้าแม่เป็นคนสูงอายุ นึกไม่ถึงเลยว่าแท้จริงแล้วจะสวยงามเช่นนี้
เพราะเหตุที่ท่านถูกเรียกขานว่าเป็นเจ้าแม่ ก็น่าจะมีบุตรอยู่เคียงข้าง
เพราะเหตุที่ท่านถูกเรียกขานว่าเป็นเจ้าแม่ ก็น่าจะมีสามีอยู่เคียงข้าง
ใยท่านจึงได้แต่อยู่ลำพังเพียงคนเดียว ใยถึงไม่มีพวกเขาอยู่เคียงข้าง
ท่านอยู่ในศาลของท่านทุกเมื่อเชื่อวัน ท่านคงจะรู้สึกเปลี่ยวเหงา"

โดยในฉากนี้นั้นภาพยนตร์ยังแสดงให้เห็นถึงความประทับใจของเทพธิดาสามที่มีต่อเหยียนฉางที่ได้เข้าใจความรู้สึกของตนไว้ผ่านคำร้องที่ว่า

"เหมือนดูเขาเป็นผู้มีจิตใจงาม เข้าถึงความเปลี่ยวเหงาในใจข้า
ร่ายกลอนไว้มิได้อ้างชื่อตนมา สมควรค่าคำชมว่าสุภาพชน
ตัวข้ายังคงอยู่ซึ่งพรหมจรรย์ ที่เขาเรียกข้าว่าเจ้าแม่ก็เนื่องด้วยความเข้าใจผิด
ไม่ใช่แค่เหตุเพียงเพราะยังไม่มีบุตร แม้แต่คู่รักสักคนข้าก็ยังไม่เคยมี"

ภาพตัดมาที่ตัวละครหลักคือ เทพสามตาได้มาถึงเขาหัวซาน และกล่าวถึงเรื่องที่ตอนนี้บนสวรรค์มนุษย์และเทพ ชอบมีความรักกันซึ่งผิดกฎและตนจะต้องจับมาลงโทษซึ่งแสดงให้เห็นถึงบุคลิกลักษณะของเทพสามตาที่เคร่งครัดต่อกฎไม่เว้นแม้แต่สายเลือดเดียวกัน โดยในฉากนี้ยังได้แสดงให้เห็นถึงความต้องการของตัวละครคือ เจ้าแม่เขาหัวซานที่ต้องการดำเนินต่อความตั้งใจที่จะสืบทอดเจตนารมณ์มารดาของตนต่อไป ด้วยการบำเพ็ญเพียรเพื่อให้โคมวิเศษส่องแสงสว่างนำทางให้แก่โลกมนุษย์ โดยตอนนี้ภาพยนตร์ยังแสดงให้เห็นความขัดแย้งของเทพสามตาที่รู้สึกชิงชังแม่ตัวเองที่รักและ

แต่งงานกับมนุษย์และภาพยนตร์ยังให้เห็นถึงตัวละครเทพสามตาที่มีความต้องการจะปราบเหล่าเทพที่มีจิตใจรักใคร่กับมนุษย์

ในช่วงพัฒนาเหตุการณ์ของเนื้อเรื่องนั้น ภาพยนตร์แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์และเรื่องราวโดยเนื้อเรื่องของภาพยนตร์ในได้พัฒนาความสัมพันธ์และจุดเริ่มต้นของเหตุการณ์ทั้งหมด กล่าวคือ หลิวเหยียนชางได้เดินอยู่กลางป่าและโดนสุนัขสวรรค์ใช้อิทธิฤทธิ์ทำให้ได้รับบาดเจ็บ เทพธิดาสามและเทพธิดาหลิงจื่อได้มาช่วยไว้ทันและพาไปรักษาตัว เมื่อฟื้นขึ้นมาเหยียนชางรู้สึกประทับใจและด้วยความสนิทสนมและอยู่ใกล้กันทั้งทำให้เทพธิดาสามและเหยียนชางเกิดความรักต่อกันจนกระทั่งเทพธิดาสามตั้งครรภ์และได้จัดพิธีแต่งงานกันขึ้น ซึ่งภาพยนตร์นั้นได้บรรยายถึงช่วงเวลาที่ความรักของทั้งสองได้ถูกพัฒนาขึ้นผ่านคำร้องไว้ว่า

"ไม้ผลิดอกบานชูช่อ คู่ภุมรินบินเริงรื่น
หนึ่งมนุษย์เคียงคู่นางสวรรค์
กลิ่นไพรวัลย์ฟุ้งกำจร หอมกำจาย"

"พระแม่ของพวกเราไม่เศร้าอีกต่อไป เพราะชายคนรักเคียงข้างไซร้
ทวยเทพไท้รวมใจร่วมให้พร ดูดูไปน่าปลื้มจิต น่าปลื้มจิต"

"กลอนสื่อรักเทพธิดากับมนุษย์ เพียงแรกพบจิตใจก็ไหลหลง
ผลท้อถึงคราสุกงอม เทพบุตรถือกำเนิดในครรภ์"

โดยในช่วงนี้พัฒนาเหตุการณ์ของภาพยนตร์นี้ยังได้แสดงให้เห็นถึงปมปัญหาและปมขัดแย้งที่เด่นชัดขึ้น คือในระหว่างพิธีแต่งงานนั้น สุนัขสวรรค์และเทพสามตาได้รู้เข้าว่าเทพธิดาสามแต่งงานกับหลิวเหยียนชางซึ่งเป็นมนุษย์ จึงเดินทางมาที่เขาหัวซาน เมื่อเทพธิดาสามรู้เข้าจึงสั่งให้เทพธิดาหลิงจื่อพาเหยียนชางหนีไปทางด้านหลังเขา เมื่อเทพสามตามาถึงก็โกรธจัดที่ไม่พบใครจึงกลับออกไปเพื่อที่จะไปล่าตัวเหยียนชางส่วนเทพธิดาสามด้วยภาวะที่ครรภ์ในท้องแก่มากจึงทำให้คลอดลูกกะทันหัน โดยให้กำเนิดเทพบุตรเสียงร้องของทารกนั้นได้ยินไปถึงเทพสามตา เทพสามตาจึงย้อนกลับมาแต่ระหว่างที่เทพสามตาจะมาถึง เทพธิดาสามได้สั่งให้หลิงจื่อมาพาลูกชายตนเองหนีไปพร้อมกับมอบกำไลหยก เฉินเซียนให้และสั่งว่าต้องเลี้ยงดูให้เติบใหญ่เพื่อโตขึ้นจะได้มาช่วยแม่ของตนและให้

ตั้งชื่อว่าเฉินเซียน หลังจากเทพธิดาหลิงจื่อได้พาเหยียนชางหนีไปแล้วนั้น เทพสามตาได้กลับมาถึงก็โกรธจัดที่น้องสาวของตนได้ให้กำเนิดบุตรที่เกิดจากมนุษย์จึงทำโทษนางด้วยการจับขังไว้ใต้หุบเขาหัวซาน

ต่อจากนั้นภาพยนตร์ดำเนินเรื่องโดยคงไว้ถึงลักษณะการลำดับเรื่องของงิ้วไว้ ในลักษณะที่ตัวละครฝ่ายดีต้องเผชิญอุปสรรคพลัดพรากจากคนรักและในที่สุดได้รับความช่วยเหลือจากของวิเศษหรือผู้ช่วยบางคน ซึ่งในภาพยนตร์เรื่องนี้แสดงให้เห็นในลักษณะดังกล่าวคือ หลิวเหยียนชางที่ต้องหลบหนีจากการตามล่าของเทพสามตาโดยในมือได้อุ้มเฉินเซียนซึ่งยังเล็กและหิวนม จนได้เดินทางมาพบครอบครัวหนึ่งและได้รับความช่วยเหลือและอยู่อาศัยเรื่อยมา

เมื่อเฉินเซียนได้โตเป็นหนุ่มพร้อมกับชิวเอ๋อและอาศัยอยู่ในหมู่บ้านชนบทพร้อมกับ เหยียนชางและ พ่อแม่ของชิวเอ๋อที่ชุบเลี้ยงมาตั้งแต่เด็ก โดยเหตุการณ์ภาวะวิกฤตเกิดขึ้นเมื่อเฉินเซียนได้ขออนุญาต พ่อเข้าไปในเมืองขายฟืนกับ ชิวเอ๋อและคนในหมู่บ้านโดยตอนอยู่ในเมืองนั้นได้เกิดการทะเลาะวิวาทจนพลั้งมือฆ่าบุตรชายคนโตของลูกเจ้าเมืองเสียชีวิตโดยไม่ได้ตั้งใจ ด้วยความตกใจกลัวจึงรีบวิ่งหนีกลับมาที่บ้านพร้อมชิวเอ๋อ เมื่อกลับมาถึงบ้านทุกคนต่างถามไถ่ด้วยความตกใจว่าใครเป็นคนฆ่าบุตรชายเจ้าเมือง ทั้งชิวเอ๋อและเฉินเซียนด้วยความรักและความสามัคคีที่เติบโตมาด้วยกันเหมือนดังพี่น้องก็ต่างออกปากแย่งกันรับผิดในครั้งนี้ อีกทั้งพ่อแม่ของชิวเอ๋อก็ต้องการให้ลูกตัวเองรับผิดแทนเฉินเซียนและให้เฉินเซียนรีบหนีไปเนื่องจากว่า เฉินเซียนยังมีภารกิจที่ต้องล้างมลทินให้มารดาของตน โดยก่อนที่เฉินเซียนจะหนีไปหลิวเหยียนชางได้บอกความจริงแก่ลูกว่าแท้จริงแล้วแม่ของเขาคือเทพธิดาเจ้าแม่หัวซาน เมื่อทราบดังนั้นเฉินเซียนจึงหนีออกจากทางด้านหลังบ้านและมุ่งหน้าไปสู่เขาหัวซาน โดยหลิวเหยียนชางยินดียอมรับผิดแทนลูกชายของตน โดยภาพยนตร์นั้นได้บรรยายความกตัญญูและความบากบั่นในการตามหาแม่ของเฉินเซียนเอาไว้ผ่านคำร้องว่า

"ตลอดการเดินทางตามหาท่านแม่ ล้วนเต็มไปด้วยอุปสรรคนานับ
ตลอดการเดินทางไปเขาหัวซาน ล้วนเต็มไปด้วยความยากลำบาก"

ต่อจากนั้นภาพยนตร์แสดงให้เห็นว่าเฉินเซียนได้เดินทางมาถึงเขาหัวซานแต่ไม่เจอแม่ของตนด้วยความอ่อนเพลียจึงเผลอหลับไป ในขณะนั้นเสียงของบาตรทองคำที่เฉินเซียนได้ปัดโดนทำให้ดังกังวานไปถึงบนสวรรค์ที่ซึ่งเทพธิดาหลิงจื่อได้นั่งบำเพ็ญเพียรจนโคมวิเศษได้ส่องสว่างเมื่อเทพธิดา

หลิงจื่อเสด็จลงมายังโลกมนุษย์และได้พบกันเฉินเซียนก็ดีใจที่มีคนมาช่วยนายของตน นางจึงบอกกับเฉินเซียนว่าตัวเองคือน้าหลิงจื่อและจะพาเฉินเซียนไปพบกับคนที่จะช่วยถ่ายทอดวิชาและการทำอาวุธวิเศษจึงจะสามารถช่วยแม่ของตนได้ แต่การช่วยแม่ของตนนั้นไม่ง่ายเนื่องจากต้องต่อกรกับกองทัพสวรรค์ซึ่งเทพสามตาไม่มีจิตใจนึกถึงพี่น้องและคงจะไม่ยอมแต่โดยดีแต่เฉินเซียนได้ยืนกรานอย่างแน่วแน่ว่าจะต้องช่วยแม่ตนให้ได้ไม่ว่าจะอุปสรรคมากมายเพียงใดก็ตาม

จากเหตุการณ์ดังกล่าวภาพยนตร์ได้ยึดการลำดับเรื่องตามโครงเรื่องรูปแบบของงิ้วที่ตัวละครฝ่ายดีนั้นจะได้รับการช่วยเหลือจากบางคนหรือได้ของวิเศษบางอย่างโดนภาพยนตร์ได้คงส่วนนี้ไว้ในช่วงท้าย กล่าวคือ เมื่อเทพธิดาหลิงจื่อได้พาเฉินเซียนมาพบเทพอัสนีที่เขาซีเหลียง (Xi Liang) ซึ่งเทพอัสนีได้ถูกคุมขังอยู่ใต้เขาด้วยตรวนเหล็กพร้อมนักพรตทั้งหลายโดยฝีมือของเทพสามตา โดยเทพอัสนีได้กล่าวว่าในการจะช่วยเขาได้นั้นต้องทำลานตรวนเหล็กออกเสียซึ่งผู้ที่สามารถจะทำได้ต้องมีจิตใจที่มั่นคงและซื่อสัตย์ โดยที่เฉินเซียนนั้นได้พิสูจน์ความแน่วแน่และจริงใจที่มีด้วยการหยดเลือดลงที่ตรวนเหล็กทำให้ตรวนเหล็กได้หลอมละลาย เมื่อเทพอัสนีได้หลุดออกมาจึงได้สอนวิธีหลอมอาวุธวิเศษให้แก่เฉินเซียน โดยตัวเองได้สละจิตวิญญาณด้วยการกระโดดเข้าไปในเตาหลอมอาวุธเพื่อให้เป็นหนึ่งเดียวกันกับอาวุธวิเศษนั้น โดยมีเฉินเซียนได้คุมเตาหลอมเพื่อไม่ให้เตาหลอมดับลงไม่นานนักขวานวิเศษได้ปรากฏขึ้นในขณะนั้นสุนัขสวรรค์ของเทพสามตามาถึงที่นั่นเฉินเซียนจึงตัดหางสั่งสอนจนสุนัขสวรรค์วิ่งหนีไปฟ้องแก่เทพสามตา โดยภาพยนตร์ได้ถ่ายทอดความมุ่งมั่นบากบั่นของเฉินเซียนในการหลอมอาวุธวิเศษเพื่อช่วยแม่ผ่านคำร้องเอาไว้ว่า

> “อาวุธกายสิทธิ์กำเนิดจากไฟศักดิ์สิทธิ์ เฉินเซียนมีกำลังใจเข้มแข็งยิ่งกว่าเหล็กกล้า
> มือถือขวานวิเศษที่เขาตั้งตาคอย ได้ช่วยแม่พ้นจากหุบเขารำเค็ญ
> ขึ้นสู่สวรรค์ มารพยายามขัดขวาง เฉินเซียนไม่รู้ถึงอันตราย
> สุนัขแดงน่าเกลียด แยกเขี้ยวกระโจนใส่”

หลังจากนั้น เทพธิดาหลิงจื่อและเฉินเซียนก็มุ่งหน้าไปเขาหัวซานอีกครั้งเพื่อช่วยเหลือแม่ของตน โดยระหว่างปากทางเข้าใต้เขาหัวซานกองทัพสวรรค์ได้รออยู่เพื่อที่จะต่อสู้และขัดขวางซึ่งนำทัพโดยเทพสามตา ทั้งเฉินเซียนและเทพธิดาหลิงจื่อต่างสู้รบกับเหล่ากองทัพเทพสวรรค์ จนเมื่อทั้งคู่นั้นมีท่าทีที่จะเพลี่ยงพล้ำแก่กองทัพเทพสวรรค์ เทพธิดาหลิงจื่อจึงใช้แสงจากโคมวิเศษทำลายกองทัพสวรรค์จนพ่ายแพ้ไปในที่สุดและหลังจากที่กองทัพเทพสวรรค์ได้พ่ายแพ้ให้แก่เฉินเซียนและเทพธิดาหลิงจื่อ

แล้ว เฉินเซียนได้เข้าไปช่วยเทพธิดาสามที่ถูกคุมขังภายใต้เขาหัวซาน สองแม่ลูกได้รำพึงรำพันที่ได้พบกันหลังจากจากกันนานนับสิบปี ซึ่งการจบลงของเรื่องราวเหตุการณ์ทั้งหมดในภาพยนตร์ถือว่าเป็นรูปแบบของการจบอย่างมีความสุข กล่าวคือ ทั้งครอบครัวซึ่งประกอบไปด้วยหลิวเหยียนชาง เทพธิดาสาม เฉินเซียนและ เทพธิดาหลิงจื่อ รวมถึงครอบครัวของชิวเอ๋อได้กลับมาอยู่ด้วยกันอย่างอบอุ่น และได้ร่วมฉลองในงานเลี้ยงการละเล่นเต้นรำประจำหมู่บ้านอย่างพร้อมหน้ากันอย่างมีความสุข ดังคำร้องของตัวละครเอาไว้ว่า

"ถึงเวลาเพาะหว่านเมล็ดกล้า เป็นการเริ่มต้นวันที่สดใส
เคราะห์ร้ายพ้นผ่านคู่รักเก่ากลับมาพบกัน ใบหน้าที่แจ่มใสกับความเบิกบานใจอีกครั้ง
ปีติเปี่ยมล้นความรักหวนกลับมั่นคง แม้แต่เมืองฟ้ายังปรีดากับความสุข"

จากข้างต้นนี้ ภาพยนตร์เพลงงิ้วนี้ได้นำรูปแบบในการลำดับเรื่องโครงเรื่องที่ใช้ในการลำดับเรื่องตามรูปแบบของงิ้วเข้ามาใช้ในการลำดับเรื่องเป็นโครงสร้างหลัก อย่างเห็นได้ชัดเจน

1.3 *องค์ประกอบด้านการผสมผสานระหว่างสิ่งต่างๆที่ได้รับอิทธิพลมาจากงิ้ว*

ภาพยนตร์เรื่อง อภินิหารโคมวิเศษนี้นอกจากได้ได้รับอิทธิพลมาจากงิ้วในการวางโครงเรื่องในด้านการวางบทบาทสถานภาพทางสังคมของตัวละคร แนวเรื่องทางวรรณกรรมที่ใช้ในการแสดงและการลำดับเรื่องแล้วนั้น ยังได้รับเอาอิทธิพลของงิ้วในด้านอื่นๆมาเป็นส่วนช่วยในด้านองค์ประกอบต่างๆ เช่น องค์ประกอบของฉากที่ใช้การวาดภาพลงบนผ้าใบเพื่อทำเป็นฉากหลัง หรือ การดำเนินเรื่องราวต่างๆความรู้สึกของตัวละครผ่านการร้องด้วยท่วงทำนองและท่าทางที่เหมือน บทสนทนาของงิ้ว รวมไปถึงการเร้าอารมณ์ผู้ชมในฉากต่อสู้ด้วยการใช้ท่วงทำนองและเครื่องดนตรีของการเล่นงิ้วประกอบ โดยสังเกตได้จากฉากท้ายเรื่องที่รบกันระหว่างกองทัพเทพสามตาและเฉินเซียน เป็นต้น

ในด้านประเด็นการยึดแบบแผนรูปลักษณ์ของงิ้วในแง่สอดแทรกศีลธรรมความดีนั้น ภาพยนตร์เรื่องนี้สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นของเรื่องความกตัญญูโดยนำเสนอผ่านตัวละครเฉินเซียนที่มีความบากบั่น ต่อสู้เพื่อให้แม่ของตนได้พ้นจากความทุกข์ทรมาน ดังคำร้องของตัวละครที่ว่า

"เฉินเซียนใคร่ขอร้องเทพธิดา ท่านเทพธิดาช่วยชี้ทาง
เฉินเซียนต้องช่วยท่านแม่ให้พ้นจากนรก ขอท่านเทพธิดาเมตตา ช่วยชี้ทางเถิด"
"จะช่วยแม่ไม่ใช่เรื่องง่าย กลัวก็แต่เทพเอ้อหลางจะขัดขวาง"
"เฉินเซียนมีใจคิดจะช่วยท่านแม่ สัตว์ป่าที่โหดร้ายก็ไม่อาจยับยั้งใจนี้"
"เทพเอ้อหลางเป็นลุงของเจ้า เขาอยู่ในกองทัพศักดิ์สิทธิ์ และเขาไม่มีใจจิตคิดคำนึงถึงน้องพี่
จับเจ้าแม่ขังไว้ให้ทนทุกข์ได้เขาหัวซาน"
"ไม่นึกเลยข้าจะมีลุงที่โหดร้ายที่ไม่รักแม้กระทั่งผู้เป็นน้องของตน
เขามีกองกำลังอยู่ข้าก็ไม่กลัว และจะไม่ยอมให้ท่านแม่ต้องทนทุกข์อีกต่อไป"
"แม้ว่าเจ้ามีจิตใจแน่วแน่ที่จะช่วยท่านแม่ โดยไม่กลัวภัยใดๆ"

โดยจากคำร้องดังกล่าวนั้นแสดงถึงความตั้งใจและความกตัญญูของเฉินเซียนที่ต้องการจะช่วยแม่ของตน นอกจากนี้ภาพยนตร์ยังสะท้อนให้เห็นถึงแง่ ศีลธรรม จริยธรรม และมนุษยธรรม ด้วยการเสียดสีอุปนิสัยใจคอของเทพสามตาที่ไม่มีมนุษยธรรม เป็นต้น

1.4 องค์ประกอบด้านอื่นของภาพยนตร์

การวิเคราะห์ภาพยนตร์ในด้านความขัดแย้งของตัวละครนั้น ภาพยนตร์ได้แสดงถึงความขัดแย้งของตัวละครที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์สภาพแวดล้อมที่ได้พบเจอ เช่น ความโศกเศร้าของเหยียนชางที่ต้องพลัดพรากจากคนรัก ดังคำร้องที่ว่า

"เทพธิดาน้ำใจงามช่วยข้าไว้ พาข้าไปเยี่ยมยลโลกสวรรค์
เกิดเป็นความรักระหว่างเทพธิดากับสามัญชน นึกหวังให้ครองรักกันไปตลอดกาล
แต่สวรรค์กลับไร้ซึ่งหัวใจ ไม่ปล่อยให้ความรักได้สุขสม
คู่รักจำต้องพรากจากอกตรม อนิจจาต้องขื่นขมชมเศร้าใจ"

หรือคำร้องของตัวละครเฉินเซียนที่มีความขัดแย้งต่อสภาพทางสังคมที่ตนเองเป็นอยู่เนื่องจากกำพร้าแม้เอาไว้ เช่น

"ใยชีวิตข้าจึงเป็นเช่นนี้ ไม่อาจมีแม่เหมือนใครเขา ไปที่ไหนก็เหมือนเป็นตัวตลก

ไม่รู้ว่าจะไปหาแม่ได้ที่ไหน ท่านพ่อ ข้าเฝ้าถามท่านซ้ำแล้วซ้ำเล่า
ใยท่านจึงนั่งเงียบ แม้แต่ลูกเจี๊ยบก็ยังมีแม่ของมัน ใยข้านั้นไม่อาจมีมารดา
โปรดให้โอกาสข้าได้พบนางสักครั้ง ร้อยถ้อยคำคาใจที่อยากเอ่ย"
"ครั่ำครวญถึงแม่ครั้งหนึ่ง ก็เรียกแม่ครั้งหนึ่ง
เห็นก็แต่ควันธูปที่ลอยอยู่บนนั้น ลูกไม่เคยพบหน้าแม่
แล้วแม่ละจะคิดถึงลูกไหม ก่อนไปท่านพ่อบอกว่า ท่านแม่ต้องทนทุกข์อยู่ใต้เขาหัวซาน
ท่านอยู่ที่ไหนกันแน่ โปรดบอกให้ข้าได้รู้ด้วย"

จากตัวอย่างคำร้องดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งของตัวละครที่พบเห็นได้ในภาพยนตร์

ในด้านของฉาก (Setting) ที่พบเห็นในภาพยนตร์เรื่องนี้สามารถวิเคราะห์ฉากการดำเนินชีวิตของตัวละครและสังคมได้ว่าเป็นสภาพสังคมแบบเน้นการเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยสามารถสังเกตได้จาก การใช้ชีวิตของชาวบ้านในเนื้อเรื่องช่วงหลังที่เฉินเซียนโตขึ้นโดยชาวบ้านในหมู่บ้านจะนำสิ่งที่หาได้จากป่าเข้าไปค้าขายในเมือง เช่น ฟืน เป็นต้น นอกจากสภาพสังคมแบบเกษตรกรรมแล้วนั้น เป็นสภาพทางสังคมของชนบทนั้นเป็นสังคมที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และรักใคร่กัน เช่น ฉากที่เหยียนชางมาขอน้ำนมจากแม่ชิวเอ๋อเพื่อให้เฉินเซียนได้กิน โดยทางครอบครัวของชิวเอ๋อได้ต้อนรับอย่างดี หรือฉากในตอนที่ครอบครัวชิวเอ๋อยอมให้ชิวเอ๋อเป็นฝ่ายรับผิดในเรื่องฆ่าบุตรชายเจ้าเมืองตาย เพราะว่าเฉินเซียนยังต้องมีภาระในการล้างมลทินให้มารดา เป็นต้น นอกจากนี้ยังในภาพยนตร์ยังแสดงให้เห็นลักษณะสภาพการใช้ชีวิตของผู้คนที่แตกต่างกันทางฐานะทางสังคม เช่น ในฉากที่บุตรชายเจ้าเมืองเดินบนถนนแล้วรังแกชาวบ้านเพราะถือว่าตนเองมีอำนาจเป็นบุตรชายของเจ้าเมืองที่นี้จึงอยู่เหนือกฎหมาย ซึ่งสามารถแสดงถึงสภาพของสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำในระบบสังคมศักดินา นอกจากนี้เรายังสามารถสังเกตได้ถึงประเพณีของชาวบ้านที่จะร่วมกันเต้นรำเฉลิมฉลองในการผลัดเปลี่ยนสู่ฤดูเก็บเกี่ยวในช่วงท้ายของภาพยนตร์ นอกจากนี้ภาพยนตร์ยังแสดงถึงลักษณะฉากที่เป็นสภาพแวดล้อมเชิงนามธรรมในแง่ของค่านิยมและธรรมเนียม ประเพณีของสังคมในท้องเรื่อง เช่น ค่านิยมที่บุตรต้องปฏิบัติต่อบิดามารดาซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของวัฒนธรรมจีน โดยได้ถ่ายทอดผ่านทางตัวละครเฉินเซียนที่มีความกตัญญูต่อบิดาด้วยการเคารพและเชื่อฟัง และความแน่วแน่ที่ต้องการจะช่วยมารดาของตนให้พ้นจากความลำบากโดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค เป็นต้น

ประเด็นของสัญลักษณ์ในภาพยนตร์เรื่องนี้จะใช้สัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมายแสดงถึงการเปรียบเปรยเปรียบเทียบในเชิงลักษณะของการใช้คำพูดอุปมาอุปมัยและภาพเพื่อสื่อถึงเหตุการณ์นั้นๆ ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- *สัญลักษณ์ทางภาพ* ในภาพยนตร์เรื่องอภินิหารโคมวิเศษนี้สัญลักษณ์ทางภาพนั้นถูกใช้เป็นองค์ประกอบในการสื่อสารตามความหมายที่เกิดจากสถานการณ์และคำพูดของตัวละคร ดังจะยกตัวอย่างเช่น การใช้สัญลักษณ์ทางภาพของ ผีเสื้อบินคู่ หรือ ดอกบัวคู่ รวมถึงผลท้อสวรรค์ออกผลสุกงอม ซึ่งเป็นการแทนความหมายถึงความรักของหลิวเหยียนชางและเทพธิดาสามที่ ความรักเบ่งบานอยู่กันเป็นคู่ เป็นต้น หรือ ในฉากที่ เฉินเซียนเกิดความรู้สึกตัดพ้อและเสียใจที่ตัวเองกำพร้าแม่ ภาพใช้สัญลักษณ์แทนสื่อความหมายด้วยการตัดภาพให้เห็นถึงแม่ไก่และลูกเจี๊ยบ หรือในตอนท้ายของภาพยนตร์ที่เทพธิดาสามได้พ้นจากการถูกคุมขังและ พ่อแม่ลูกได้กลับมาอยู่กันพร้อมหน้า ภาพยนตร์ได้ใช้สัญลักษณ์ทางภาพสื่อความหมายของวันใหม่ ชีวิตใหม่ ด้วยการใช้ภาพ ต้นไม้ออกดอกออกผลผลิบาน ฝูงนกบินเต็มท้องฟ้า สื่อความหมาย เป็นต้น

- *สัญลักษณ์ทางเสียง* สัญลักษณ์ทางเสียงในภาพยนตร์เรื่องอภินิหารโคมวิเศษนี้อยู่ในลักษณะรูปแบบคำพูดอุปมาอุปมัยที่เกิดจากคำสนทนาของตัวละครที่แฝงความหมายโดยนัยเป็นส่วนใหญ่ เช่น ในฉากท้ายสุดที่เรื่องราวทั้งหมดถูกคลี่คลาย ได้ใช้คำพูดเชิงอุปมาอุปมัยไว้ว่า “ฤดูใบไม้ผลิมาถึง หิมะก็จากไป ผู้คนเริงร่าสุขสรรค์เบิกบาน ถึงเวลาเพาะหว่านเมล็ดกล้า เป็นการเริ่มต้นวันที่สดใส เคราะห์ร้ายผ่านพ้นคู่รักเก่ากลับมาพบกัน” ซึ่งหมายถึงเหตุการณ์เลวร้ายต่างๆในชีวิตได้ผ่านพ้นไป ต่อจากนี้เป็นวันใหม่ที่มีแต่ความสดใส เป็นต้น

ดังนั้นตัวอย่างสัญลักษณ์ที่กล่าวมานี้ถือได้ว่าเป็นการใช้สัญลักษณ์พิเศษ(Symbols) แสดงเพื่อสื่อความหมายต่างๆให้เห็นในภาพยนตร์ได้อย่างชัดเจน

ประเด็นของการเล่าเรื่องใน ภาพยนตร์เรื่องอภินิหารโคมวิเศษนี้จะ เป็นการดำเนินเรื่องผ่านการเล่าเรื่องจากจุดยืนแบบรอบด้าน (The Omniscient point of view) โดยการเล่าเรื่องผ่านรูปแบบการขับร้องแนวอุปรากรของผู้เล่าด้วยการบรรยายสถานการณ์ต่างๆที่ตัวละครพบเจอ รวมถึงความรู้สึกนึกคิด

อารมณ์ของตัวละครในเรื่องให้เห็นได้อย่างเด่นชัด และรับรู้ได้ถึงสถานการณ์ที่ต่างสถานที่และเวลาต่างๆ

2. <u>บทสรุปโครงสร้างการเล่าเรื่องของภาพยนตร์เรื่อง อภินิหารโคมวิเศษ ในลักษณะสังคม การเมืองการปกครอง และ วัฒนธรรม</u>

ในภาพยนตร์เรื่องอภินิหารโคมวิเศษนี้แสดงถึงสภาพสังคมและวัฒนธรรมความเชื่อของผู้คนในด้านความเชื่อในเรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่เหนือธรรมชาติและการกราบไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งเป็นสิ่งที่ถือได้ว่าฝังลึกลงในความคิดของผู้คนในสังคมจีนในเรื่องของการเชื่อถือในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น ความเชื่อในเรื่องเทพและเซียน ซึ่งจะสะท้อนออกมาด้วยการวางตัวละคร เช่นการวางตัวละครของเทพสามตา เจ้าแม่หัวซาน เป็นต้น ตัวละครเหล่านี้ล้วนเป็นตัวละครที่มีรากฐานมาจากความเชื่อของผู้คนที่มีสิ่งที่เหนือธรรมชาติ นอกจากนี้สามารถอนุมานได้ว่าเป็นสภาพสังคมในแง่การเมืองการปกครองในภาพยนตร์นั้นเป็นสังคมในรูปแบบศักดินาที่มีการแตกต่างกันอย่างเด่นชัดทางชนชั้นของสังคม เสนอผ่านให้เห็นด้วยเหตุการณ์ตัวละครเฉินกวนเป่าซึ่งเป็นบุตรชายเจ้าเมืองนั้นวางตัวอยู่เหนือกฎหมายด้วยการกลั่นแกล้งและระรานชาวบ้านที่ยากจนและทำมาหากินในตลาดโดยมีเหล่าทหารชั้นผู้น้อยรู้เห็นเนื่องจากการเกรงกลัวบารมีที่มี เป็นต้น

ในด้านของค่านิยมของสังคม สิ่งที่เห็นได้ในภาพยนตร์เรื่องนี้คือ ภาวะของการถูกกีดกั้นทางความรักจากสังคมและอคติที่เกิดจากการวางกฎเกณฑ์ต่างๆที่ถูกกำหนดโดยสังคมหรือบุคคลในสังคมในเรื่องของการแตกต่างกันทางฐานะชนชั้น โดยภาพยนตร์ได้เปรียบเปรยผ่านตัวละครเทพธิดาสามและหลิวเหยียนชาง เทพธิดาสามเปรียบได้กับคนที่อยู่ในชนชั้นสูงทางสังคมที่พยายามต่อสู้และยืนหยัดในความรักที่ตนเป็นคนเลือก โดยหลิวเหยียนชางเปรียบได้กับคนที่อยู่ในชนชั้นล่าง ซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งทางฐานะและชนชั้นทางสังคมซึ่งถูกกีดกันไม่ให้สมหวังในความรัก โดยตัวละครของเทพสามตาเป็นตัวแทนของบุคคลในสังคมที่ยึดติดต่อค่านิยมและอคติที่มีกับเรื่องฐานะและชนชั้น ในขณะที่เง็กเซียนฮ่องเต้นั้นเปรียบเป็นดั่งผู้ที่เป็นคนกำหนดค่านิยมในสังคมซึ่งประเด็นดังกล่าวนี้ล้วนถูกสอดแทรกอยู่ในโครงเรื่องของภาพยนตร์นี้

ในด้านวัฒนธรรมและลักษณะนิสัยของผู้คนในสังคมนั้นภาพยนตร์เสนอให้เห็นอย่างเด่นชัดถึงเรื่อง วัฒนธรรมต่อความกตัญญูที่บุตรควรมีต่อบิดาและมารดาซึ่งเป็นสิ่งที่สังคมจีนให้ความสำคัญอย่างยิ่งยวดด้วยการเสนอผ่านตัวละครของ เฉินเซียนที่แสดงออกถึงแบบแผนของบุตรในอุดมคติของ

จีนที่เคารพและเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดาและมีจิตใจมุ่งมั่นที่ต้องการช่วยเหลือแม่ของตนให้พ้นจากความทุกข์ ส่วนลักษณะนิสัยของผู้คนชนบทนั้นภาพยนตร์เสนอให้เห็นถึงรูปแบบที่เป็นไปในเชิงลักษณะที่อุปถัมภ์และเป็นมิตร โดยภาพยนตร์ได้ถ่ายทอดจากตัวละครของครอบครัวชิวเอ๋อที่จิตใจเอื้อเฟื้อ และโอบอ้อมอารีย์ที่คอยช่วยเหลือหลิวเหยียนชางและให้ที่พักอาศัยรวมถึงให้น้ำนมแก่เฉินเซียนดื่ม ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงระบบการเกื้อกูลในการอยู่ร่วมกันในหมู่คณะของผู้คนในสังคมซึ่งเป็นสภาพสังคมที่ยังชีพเกษตรกรรมโดยภาพยนตร์เสนอให้เห็นด้วยการที่ชาวบ้านต่างช่วยกันแบกฝืนเพื่อเข้าไปขายในเมือง หรือในช่วงท้ายของภาพยนตร์ที่แสดงให้เห็นถึงความรักความสัมพันธ์ของผู้คนในหมู่บ้านที่มีต่อฤดูกาลที่เปลี่ยนผ่านเข้าสู่ฤดูเก็บเกี่ยวทางพืชผลผลิตด้วยการเต้นรำเฉลิมฉลองสู่ฤดูกาลใหม่ เป็นต้น

ดังนั้นสิ่งที่กล่าวมาข้างต้นนี้ล้วนเป็นสภาพทางสังคม ค่านิยม ความเชื่อและวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดผ่านโครงสร้างการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ที่สามารถเห็นได้อย่างชัดเจน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.6.3 ภาพยนตร์เรื่อง มัจฉาปาฏิหาริย์ (The Mermaid / *Yu Meiren*)(1964)

ภาพที่ 4.12 ภาพยนตร์เรื่อง มัจฉาปาฏิหาริย์ ของบริษัท ชอว์ บราเดอส์

จางเจินบัณฑิตหนุ่มลูกขุนนางที่ตกยากเพราะพ่อเสียชีวิตลง ต้องเดินทางไปอาศัยอยู่กับอำมาตย์จินว่าที่พ่อตาที่หมั้นหมายกันด้วยวาจาของผู้ใหญ่ แต่ด้วยที่จางเจินเป็นบัณฑิตหนุ่มตัวเปล่าทรัพย์สินสูญสิ้น ทำให้ว่าที่พ่อตาและคุณหนูจินโบตั๋นว่าที่ภรรยารังเกียจและดูถูก จึงให้ไปอาศัยอยู่ในกระท่อมริมบึงมรกต จนกว่าจะสอบจอหงวนได้สำเร็จจึงจะจัดงานแต่งให้ ปลาไนที่อาศัยในบึงมรกตได้บำเพ็ญเพียรมาพันปีอยู่เดียวดายและนึกอยากเป็นมนุษย์ชื่นชมโลกข้างบนอีกทั้งยังซาซึ้งในความดีที่จางเจินนำอาหารมาให้แก่ปลาในทะเลสาบเป็นกิจวัตรจวบจนหนึ่งปีเต็ม ภูติปลาไนที่อาศัยในทะเลสาบจึงปลอมตัวเป็นมนุษย์ที่มีหน้าตาคล้ายกับจินโบตั๋นเพื่อมาคอยดูแลปรนนิบัติรับใช้และทั้งคู่ได้นัดพบกันในทุกคืนหลังยามสอง วันเวลาผ่านไปความสัมพันธ์ของทั้งสองพัฒนาขึ้นเกิดเป็นความรักโดยที่จางเจินหารู้ไม่ว่าจินโบตั๋นที่อยู่ต่อหน้าเขานั้นไม่ใช่คุณหนูโบตั๋นตัวจริง จวบจนในคืนวันเทศกาลโคมไฟจินโบตั๋นและอำมาตย์จินรวมทั้งฮูหยินได้ออกมานั่งชมดอกไม้ในสวน จินโบตั๋นจึงนึกอยากวาดรูปดอกไม้ในขณะนั้นจางเจินด้วยความเข้าใจว่านั่นคือจินโบตั๋นที่ตนได้พบเจอในทุกค่ำคืนจึงเดินเข้ามาหาหยอกล้อ ทำให้โบตั๋นเกิดโมโหและด่าทอจางเจิน เมื่ออำมาตย์จินมาจึงถือโอกาสนี้ขับไล่จางเจินออกไป

จางเจินออกจากจวนอำมาตย์ด้วยความโกรธแค้นต่อจิตใจของคนรัก ในขณะนั้นภูติปลาไนที่เห็นเหตุการณ์ทั้งหมดจึงตัดสินใจแปลงกายเป็นโบตั๋นออกตามหาจางเจินและปรับความเข้าใจและบอกว่าตนจะหนีไปพร้อมกับจางเจิน หลังจากนั้นจางเจินและภูติปลาไนในร่างของจินโบตั๋นจึงออกเที่ยวชมเทศกาลโคมไฟกันอย่างมีความสุขและสนุกสนาน และไปพบกับอำมาตย์จินที่ไปนั่งชมโคมไฟในเมืองด้วยความบังเอิญ เมื่อกลับมาถึงจวนทุกคนต่างต้องตกใจเมื่อพบว่าจินโบตั๋นมีถึงสองคนซึ่งรูปร่างหน้าตาเหมือนกันทุกประการอย่างแยกไม่ออก อำมาตย์จิจึงคิดจะเชิญเปาบุ้นจิ้นมาช่วยตัดสินคดีความนี้เนื่องจากเปาบุ้นจิ้นมีกระบี่ปราบมารที่สามารถ รู้ได้ว่าจินโบตั๋นใครคือตัวจริงใครคือปีศาจ เมื่อได้ยินดังนั้นภูติปลาไนรู้สึกหวาดหวั่นต่อกระบี่ปราบมารของเปาบุ้นจิ้น จึงตัดสินใจกลับวังบาดาลเพื่อขอความช่วยเหลือจากพี่น้องสัตว์น้ำให้แปลงกายเป็นเปาบุ้นจิ้น ทุกคนเกิดความสับสนอีกครั้งเมื่อพบว่าเปาบุ้นจิ้นมีถึงสองคน จนในที่สุดอำมาตย์จินหมดหนทางจึงเชิญนักพรตมาทำพิธีขับไล่ โดยนักพรตได้ใช้เวทย์เรียกเทพสายฟ้าและสี่เทพสวรรค์มาช่วยปราบมาร ภูติปลาไนหวาดกลัวในอำนาจของเหล่าเทพสวรรค์จึงรีบหนีลงสู่โลกบาดาลพร้อมสารภาพความจริงทั้งหมดแก่จางเจินและพาจางเจินลงสู่โลกบาดาลพร้อมกัน เมื่อมาถึงโลกบาดาลสี่เทพสวรรค์ได้ตามมาถึงจึงเกิดการสู้รบกันระหว่างเทพสวรรค์และกองทัพโลกบาดาล จวบจนเมื่อกองทัพโลกบาดาลกำลังเพลี่ยงพล้ำให้แก่สี่เทพสวรรค์ พระโพธิสัตว์กวนอิมได้เสด็จมาโปรดสัตว์แก่ภูติปลาโดยได้ลงโทษตามความสมัครใจของภูติปลาคือ ขอดเกล็ดทองสามเกล็ดและยืดตบะพันปีพร้อมเสกให้กลายเป็นมนุษย์ หลังจากนั้นจางเจินและคนรักก็ใช้ชีวิตร่วมกันเฉกเช่นคนธรรมดาอย่างมีความสุข

1. รูปแบบองค์ประกอบด้านต่างๆของงิ้วในการเล่าเรื่องในภาพยนตร์

เนื้อเรื่องของภาพยนตร์เรื่องนี้หากนำมาวิเคราะห์แนวเรื่องทางวรรณกรรมที่ใช้ในการแสดงซึ่งได้รับอิทธิพลจากงิ้วนั้น ถือว่าจัดอยู่ในประเภทของ แนวเรื่องที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่องเหนือธรรมชาติเป็นแนวทางหลักในการดำเนินเรื่อง เนื่องจากเป็นเรื่องราวที่มีตัวละครที่เป็นเทพ เซียนและภูติเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยเนื้อเรื่องได้เล่าถึงเรื่องราวที่เกิดขึ้นระหว่างมนุษย์และภูติปลาไนที่บำเพ็ญเพียรจนมีอิทธิฤทธิ์ซึ่งแปลงกายเป็นหญิงสาวมาหลงรักกับมนุษย์ซึ่งลักษณะแนวเรื่องทางวรรณกรรมนี้ได้มีลักษณะคล้ายคลึงกับแนวเรื่องของนางพญางูขาว และภาพยนตร์ยังได้ใช้ลักษณะแนวเรื่องทางวรรณกรรมที่เกี่ยวกับความรักและการตัดสินคดีความมาเป็นเพียงส่วนย่อยที่เสริมเติมแต่งในการดำเนินเรื่องเท่านั้น

1.1 การวางบทบาทสถานภาพทางสังคมของตัวละคร

ภาพยนตร์เรื่องนี้นั้นเป็นเรื่องราวของความรักของปลาไนที่บำเพ็ญเพียรจนมีอิทธิฤทธิ์และได้ตกหลุมหลักชายหนุ่มจึงแปลงกายเป็นหญิงสาวและทำให้เกิดเรื่องวุ่นวายทั้งหมดขึ้น ดังนั้นสามารถนำมาแบ่งการวิเคราะห์บทบาทของตัวละครตามสถานภาพทางสังคมที่ใช้ในการวางตัวละครของงิ้วได้ดังนี้

-***ตัวละครที่อยู่ในชนชั้นสูง*** ได้แก่ อำมาตย์จินและฮูหยิน จินโบตั๋น ซึ่งเป็นครอบครัวขุนนางชั้นผู้ใหญ่รวมไปถึงเปาบุ้นจิ้นเจ้าเมืองไคฟง เป็นต้น

จินโบตั๋น จินโบตั๋นเป็นตัวละครที่มีลักษณะนิสัยเอาแต่ใจ เหย่อหยิ่ง เนื่องจากถูกตามใจตั้งแต่เล็ก อยู่สุขสบายมีบริวารคอยรับใช้และถือตนว่าเป็นบุตรีคนเดียวของมหาอำมาตย์ และรังเกียจคนจน เห็นแก่เงิน โดยตัวละครตัวนี้นั้นเป็นตัวละครที่มีลักษณะแบบแบน(Flat Character) คือแสดงออกให้เห็นเพียงลักษณะนิสัยเพียงด้านเดียวตลอดทั้งเรื่อง เมื่อนำมาวิเคราะห์ในแง่คุณสัมบัติของตัวละคร ถือได้ว่าเป็นตัวละครที่มีลักษณะเป็นผู้กระทำ (Active) กล่าวคือมักจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจต่อต่างๆต่อบิดามารดาตน เป็นต้น

อำมาตย์จินหลงและฮูหยิน อำมาตย์จินและฮูหยินสองตัวละครนี้ต่างเป็นตัวละครที่มีลักษณะเหมือนกันคือ นิสัยจิตใจคับแค้น เห็นแก่เงินและรังเกียจคนจน รักและตามใจจินโบตั๋นผู้ซึ่งเป็นบุตรีทุกประการ โดยเป็นตัวละครที่มีลักษณะแบน(Flat Character) ซึ่งลักษณะนิสัยดังกล่าวนั้นสามารถสื่อออกมาให้เห็นในด้านเดียวตลอดทั้งเรื่อง ในแง่คุณสมบัติของตัวละครถือว่าเป็นตัวละครที่มีลักษณะเป็นผู้ถูกกระทำ (Passive) เนื่องจากมักถูกชักนำทางความคิดและการตัดสินใจจากจินโบตั๋น

เปาบุ้นจิ้น เปาบุ้นจิ้นในภาพยนตร์เรื่องนี้นั้นเป็นตัวละครที่มีลักษณะซื่อสัตย์ ยุติธรรม เถรตรงและเฉลียวฉลาด มีคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งเป็นตัวละครที่มีเป็นตัวละครที่มีบุคลิกลักษณะแบบแบน(Flat Character) เนื่องจากเป็นตัวละครที่ไม่มีความซับซ้อน โดยเมื่อนำมาวิเคราะห์ในด้านคุณสมบัติของตัวละครนั้นในภาพยนตร์เรื่องนี้ถูกวางไว้ให้เป็นตัวละครที่มีลักษณะแบบผู้ถูกกระทำ (Passive) โดยถึงแม้เป็นตัวละครที่มีความคิดและเหตุผลของตัวเองเป็นของตัวเองแต่ก็ถูกชักจูงโน้มทางความคิดการตัดสินใจจากตัวละครภูติเต่าที่แปลงกายเป็นตนที่กล่าวเตือนสติว่าว่า “กระบี่ปราบมารมีไว้

ปราบมารไม่ใช่ทำร้ายวิญญาณบริสุทธิ์" จึงทำให้ไม่กล้านำกระบี่ปราบมารออกมาและตัดสินใจกลับศาลในที่สุด

-***ตัวละครที่อยู่ในชนชั้นสามัญชน*** ได้แก่ จางเจินซึ่งเป็นบัณฑิตหนุ่มผู้ตกยากและเป็นตัวละครหลักในภาพยนตร์เรื่องนี้ นอกจากนี้ยังรวมถึงตัวละครอื่นๆที่เป็นตัวประกอบเช่น พ่อบ้านจินไฉ ชุนหลันและชิวจี๋สาวใช้ประจำตัวจินโบตั๋น รวมถึงข้าทาสบริวารที่อยู่ภายในบ้านอำมาตย์จิน เป็นต้น

จางเจิน จางเจินบัณฑิตหนุ่มผู้ตกยากเนื่องจากพ่อแม่ตายและอาศัยมาอยู่กับอำมาตย์จินว่าที่พ่อตาที่หมั้นหมายด้วยวาจา ซึ่งจางเจินเป็นตัวละครที่มีจิตใจดี ซื่อสัตย์ มีเมตตา และขยันหมั่นเพียรซึ่งเป็นตัวละครแบบแบน(Flat Character) ให้เห็นตามบทบาทตัวละครของงิ้ว ในแง่คุณลักษณะของตัวละครนั้นจัดได้ว่าเป็นตัวละครที่เป็นผู้ถูกกระทำ (Passive) เนื่องจากเป็นตัวละครที่มักถูกชักนำทางความคิดจากติปลาไนที่แปลงกายมาในร่างของจินโบตั๋น เป็นต้น

-***ตัวละครที่เป็นเทพและปีศาจ*** ได้แก่ ภูติปลาไน ภูติเต่า ภูติสัตว์ทะเลที่อาศัยอยู่ใต้บึงมรกต พระโพธิสัตว์กวนอิม เทพสายฟ้า สี่ขุนพลสวรรค์ เป็นต้น

ภูติปลาไน ภูติปลาไนในเรื่องนี้เป็นตัวละครที่มีจิตใจดี หลงรักในตัวจางเจินจนต้องการเป็นมนุษย์เพื่อมาใช้เวลาอยู่กับคนที่ตนรัก ซึ่งเป็นตัวละครที่มีลักษณะแบน(Flat Character) คือมีจิตใจดี รักเพื่อนพ้อง มีความเมตตา ศีลธรรม รังเกียจคนที่ชอบดูถูกคนจน รักความยุติธรรม ในด้านคุณสมบัติของตัวละครนั้นเป็นตัวละครที่มีลักษณะเป็นผู้กระทำ (Active) เนื่องจากสามารถตัดสินปัญหาต่างๆได้ด้วยเหตุผลของตนเองโดยปราศจากการชักนำทางความคิดจากตัวละครตัวอื่น

ภูติเต่า ภูติเต่าเป็นตัวละครที่มีลักษณะรักพวกพ้องรังเกียจในตัวอำมาตย์จินที่ดูถูกคนจนและยอมให้ความช่วยเหลือแก่ภูติปลาไนในการแปลงกายเป็นเปาบุ้นจิ้น โดยตัวละครตัวนี้ถือเป็นตัวละครที่มีลักษณะแบน(Flat Character) ไม่มีความซับซ้อน แสดงให้เห็นถึงความมีคุณธรรม โดยในแง่คุณสมบัติของตัวละครถือได้ว่าเป็นตัวละครที่มีลักษณะเป็นผู้ถูกกระทำ (Active) ซึ่งสามารถตัดสินและมีความคิดเป็นของตนเองโดยสามารถสังเกตได้จากคำพูดในฉากที่ตัดสินคดีความกับเปาบุ้นจิ้นตัวจริง ซึ่งวาจาที่พูดไปนั้นมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของตัวละครเปาบุ้นจิ้น เป็นต้น

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้นนี้ภาพยนตร์ได้เอาการวางลักษณะโครงเรื่องแบบงิ้วมาเป็นส่วนประกอบในการวางบทบาทสถานะของตัวละคร กล่าวคือ ตัวละครหลักจะถูกจัดอยู่ในสามกลุ่ม

ของชนชั้นคือ อยู่ในชนชั้นคือ ชนชั้นที่เป็นเทพและปีศาจ ชนชั้นสามัญชนและชนชั้นสูง เนื่องจาก เป็นเรื่องราวความรักระหว่างบัณฑิตหนุ่มที่ตกยากและได้เดินทางมาอาศัยบ้านว่าที่พ่อตาที่หมั้นหมายกันด้วยวาจาที่มีตำแหน่งเป็นมหาอำมาตย์ขุนนางชั้นผู้ใหญ่ของบ้านเมืองและมีภูติปลาไนมาตกหลุมรักและหวังครองคู่ด้วยการจำแลงกายเป็นหญิงสาว ดังนั้นจึงเป็นเรื่องราวที่เกี่ยวพันกับตัวละครที่อยู่ในชนชั้นสูง สามัญและเซียนดังกล่าว โดยตัวละครของพระโพธิสัตว์กวนอิม ภูติสัตว์น้ำ เทพสวรรค์ซึ่งถูกจัดอยู่ในชนชั้นเทพนั้น เป็นตัวละครที่สามารถการสะท้อนถึงค่านิยมและความเชื่อของชาวจีนที่มีต่อเทพเจ้าและสิ่งที่เหนือธรรมชาติ ดังนั้น ตัวละครหลักที่ดำเนินเรื่องในภาพยนตร์เรื่องนี้จึงถูกจัดอยู่ในชนชั้นตามที่กล่าวมา เนื่องจากภาพยนตร์เรื่องนี้นั้นได้รับอิทธิพลมาจากงิ้ว ที่นิยมแสดงเรื่องราวเกี่ยวกับนิทานพื้นบ้านซึ่งมักจะแฝงค่านิยมความเชื่อของผู้คนให้เห็นได้อย่างชัดเจน

1.2 การลำดับเรื่อง ภาพยนตร์เพลงงิ้วนั้นมีการลำดับเรื่องที่คล้ายคลึงและใกล้เคียงกับงิ้วแทบในทุกเรื่อง กล่าวคือ มีลักษณะที่ตัวละครที่สำคัญจะปรากฏตัวขึ้นครั้งแรกและแสดงให้เห็นถึงภูมิหลังของตนเองว่าเป็นใครและเป้าหมายต้องการจะทำอะไรหรือเผชิญหน้ากับปัญหาอย่างไร เมื่อถึงช่วงปัญหาที่เกิดขึ้นของตัวละครในช่วงตอนต้นและกลางเรื่องที่ตัวละครฝ่ายดีจะต้องเผชิญกับปัญหาเคราะห์กรรมต่างๆ หรือไม่ก็ต้องสูญเสียบุคคลใกล้ชิด จนในที่สุดหาทางคลี่คลายได้ด้วยของวิเศษหรือผู้ช่วยเหลือบางคน และเมื่อถึงบทสรุปตัวละครฝ่ายดีก็จะได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่าและตัวละครฝ่ายร้ายจะพ่ายแพ้หรือเสียชีวิตไป และถ้าเป็นเรื่องของช่วงเวลาก็จะเป็นการเล่าเรื่องแบบตามช่วงปฏิทินเวลาจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อนไปหลัง

ดังนั้นจากลักษณะข้างต้นนี้ ภาพยนตร์เรื่องมัจฉาปาฏิหาริย์นี้ได้เปิดเรื่องแสดงให้เห็นว่าตัวละครคือใครมาจากไหนและมีจุดมุ่งหมายอย่างไร โดยในภาพยนตร์เปิดเรื่องให้เห็นตัวละครหลักคือปลาไนที่อาศัยอยู่ในบึงมรกตที่รู้สึกเหงาเปล่าเปลี่ยวอยากมองเห็นโลกมนุษย์และตัวละครตัวอื่นคือคุณหนูจินโบตั๋น ผ่านคำร้องในภาพยนตร์ดังนี้

"คลื่นน้ำสั่นกลางบึงเขียว สาดแสงสั่นระยิบระยับตา
ปลาหลี่ฮื้อบำเพ็ญธรรมหนึ่งพันปี เดียวดายอยู่ใต้บึงนี้อยากเห็นผู้คน"
"สายลมแสงแดดและบุปผา หมู่ผีเสื้อบินคลอมาเป็นคู่ๆ
ใยห้องหนังสือจึงว่างเหิ่นนาน เพราะสกุลจินร้างบุตรชายบัณฑิต

อำมาตย์จินมีแต่ธิดางามเลิศเลอ เงาของนางสะท้อนลงสู่ก้นบึง
ปลาหลีฮื้อลอกเลียนรูปร่าง บุคลิกของนางท่าทางงามมาก"

ต่อจากนั้นภาพยนตร์เริ่มปูให้เห็นถึงสาเหตุของเหตุการณ์ทั้งหมดพร้อมแนะนำตัวละครหลักที่เกี่ยวพันธ์ต่อเนื้อเรื่อง กล่าวคือ ภาพยนตร์แสดงให้เห็นถึงตัวละครจางเจินที่เป็นบัณฑิตตกยากไร้เนื่องจากพ่อแม่ตายทรัพย์สินสูญสิ้นเดินทางมาขออาศัยที่บ้านอำมาตย์จินว่าที่พ่อตาที่หมั้นหมายกันด้วยวาจาของผู้ใหญ่ แต่อำมาตย์จินนั้นไม่ได้ยินดีที่จะต้อนรับกลับมีท่าทีที่ดูแคลนในตัวจางเจินเนื่องจากพ่อแม่เสียชีวิตลงทรัพย์สินทั้งหมดสูญสิ้นจึงอ้างว่า เรื่องการแต่งงานนั้นเป็นเพียงแค่การหมั้นหมายด้วยวาจาไม่มีหลักฐานและสกุลจินไม่ต้องการเขยตัวเปล่า ดังนั้นจึงบอกว่าเรื่องการแต่งงานทั้งหมดให้หยุดไว้ก่อน รอจนกว่า จางเจินท่องตำราและสอบได้ตำแหน่งข้าราชการจึงค่อยคุยเรื่องการแต่งงานอีกครั้ง โดยให้ไปอาศัยที่เรือนคลื่นมรกต โดยในตอนนี้ภาพยนตร์ได้เปิดเผยให้เห็นตัวละครจินโบตั๋นที่มีลักษณะเหย่อหยิ่งและดูแคลนในตัวจางเจิน

ภาพยนตร์ได้ตัดมาที่เรือนที่จางเจินได้อาศัยอยู่ที่เรือนคลื่นมรกต (Green Wave Study) ซึ่งในอดีตเป็นห้องทำงานของอำมาตย์จินซึ่งเต็มไปด้วยฝุ่นและหยากไย่ จางเจินได้รำพึงถึงความคับแค้นใจที่ตนเองมีผ่านคำร้องโดยได้กล่าวว่า

"เดินทางมาไกลพันลี้หวังพึ่งญาติ ใครจะรู้น้ำใจคนจะแห้งแล้ง
การเรียนคืองานของข้า สอบแข่งขันชิงตำแหน่งจอหงวน
มองน้ำในบึงกระเพื่อมเป็นระลอก ปลาหลีฮื้อเล่นน้ำอย่างสบายใจ"

เวลาผ่านไปจางเจินมองน้ำเห็นปลาว่ายอย่างสบายใจจึงรำพันว่า ต้องท่องหนังสือคนเดียวอย่างเดียวดาย มองเห็นปลาไนจึงถามว่าอยู่ในน้ำเหงาหรือไม่ โดยภาพตัดมาให้เห็นว่าภูติปลาไนในร่างมนุษย์ได้ยินและรำพันกลับว่าใต้ท้องน้ำย่อมเหงาและเปล่าเปลี่ยว พร้อมเปรียบเทียบให้เห็นภาพว่าคุณหนูจินโบตั๋นนั้นมีสาวใช้บริวาณมากมายและเป็นคนเอาแต่ใจเนื่องจากถูกตามใจมาแต่เล็กพร้อมทั้งได้แสดงให้เห็นการเปลี่ยนผ่านของฤดูกาลจากใบไม่ผลิเข้าสู่ฤดูร้อน ฤดูใบไม้ร่วงเข้าสู่ฤดูหนาวโดยที่จางเจินต้องท่องตำราโดดเดี่ยวอย่างไม่รู้วันคืน ซึ่งภาพยนตร์ได้บรรยายถึงเวลาที่เปลี่ยนผ่านไปและความรู้สึกของตัวละครผ่านคำร้องไว้ ดังนี้

"ฤดูใบไม้ผลิผ่านไป บุปผาร่วงใส่น้ำดั่งปูพรม
เข้าสู่ฤดูร้อนหอมขนมจ้าง ผีเสื้อบินคลอเคลียเป็นคู่ๆ
ท่องตำราไม่รู้วันเวลาเช้าค่ำ แต่ละวันผ่านมาแล้วผ่านไป
แสงตะวันจันทราในสระน้ำ ส่องแสงงามจับตาพราวระยิบ
ข้าต้องอยู่คนเดียวเดียวดายในหอห้อง เจ้าอยู่ในท้องน้ำเหงารึไม่"

"ใต้ท้องน้ำย่อมเหงาและเปล่าเปลี่ยว ผ่านวันคืนอย่างเดียวดายมาเนิ่นนาน"
"ไหนจะเหมือนคุณหนูลูกอำมาตย์ มีข้าทาสบริวารให้ใช้สอย
จินโบตั๋นถูกตามใจแต่ยังน้อย ใส่รองเท้ายังคร้านจะก้มเอว
อาหารการกินพร้อมบริบูรณ์ ลืมคู่หมั้นคนยากจากสมอง
ฤดูใบไม้ร่วงน่าหม่นหมอง น้ำในบึงสะท้อนเงาคนเหงา"

ต่อมานั้นภาพยนตร์แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์และเรื่องราวที่พัฒนาขึ้นของเหตุการณ์และเวลา ซึ่งภาพยนตร์ได้แสดงให้เห็นการเปลี่ยนผ่านของเวลาในท้องเรื่องที่ผ่านไปตามฤดูกาลจวบจนหนึ่งปีการแต่งงานใดๆยังไม่เกิดขึ้น จึงรำพันกับตัวเองที่มองปลาไนเล่นน้ำอยู่ว่า "เมื่อไหร่เจ้าจะแปลงร่างเป็นคนได้ ปลาไนหากเจ้ามีพลังจงเลียนแบบเฒ่าแสงจันทร์จับคู่กับข้า" หลังจากนั้นภาพยนตร์ได้ตัดมาให้เห็นว่าภูติปลาไนได้ขึ้นมาบนโลกมนุษย์และจำแลงกายเป็นคุณหนูโบตั๋นเข้ามาในเรือนคลื่นมรกตและจางเจินต้องตระหนกใจเมื่อเห็นจินโบตั๋นอยู่ในห้อง เรื่องราวแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของจางเจินและภูติปลาไนในร่างของจินโบตั๋นที่เป็นไปด้วยไมตรีและรักใคร่โดยทั้งสองได้สัญญากันว่าทุกคืนเมื่อยามสองจะมาพบกันที่สวนด้านหลัง ซึ่งภาพยนตร์ได้แสดงให้เห็นเวลาที่ทั้งสองใช้เวลาร่วมกันอย่างมีความสุขในหลายคืนต่อมาโดยภาพยนตร์ได้บรรยายสถานการณ์ในช่วงนี้ผ่านคำร้องเอาไว้ว่า

"เสียงระฆังดังบอกเวลานัด สองเงาจักคลอเคลียคู่ทุกหนทุกแห่ง
เวลาผ่านรวดเร็วน่างุนงง เมื่อมีคนรักอยู่คู่ข้างเคียงกาย
เวลาช่างผ่านไปรวดเร็วนัก เฝ้ารอเสียงระฆังยามสอง
พบกันอีกครั้งที่สวนดอกไม้"

หลังจากนั้นภาพยนตร์ได้แสดงเรื่องราวของการพัฒนาเหตุการณ์ในภาพยนตร์ที่ทวีขึ้นเผยให้เห็นปมปัญหาต่างๆและสถานการณ์ที่ยุ่งยาก เกิดขึ้น กล่าวคือในคืนวันเทศกาลโคมไฟหรือ เทศกาลหยวนเซียวจินโบตั๋นพร้อมอำมาตย์และฮูหยินได้ออกมานั่งชมดอกไม้ในสวนโดยในยามสองจางเจินได้ออกมาที่สวนตามนัดหมายและมองเห็นโบตั๋นจึงเข้าใจว่าโบตั๋นที่เห็นนั้นคือคนรักที่ตนพบเจอในทุกค่ำคืนจึงเข้าไปหยอกล้อด้วยความรัก เมื่อโบตั๋นเห็นว่าจางเจินมาหยอกล้อจึงโกรธและด่าทอร้องเรียกให้คนช่วยหา เมื่ออำมาตย์จินมาเห็นเข้าจึงจึงด่าทอและดูถูกต่างๆนาๆพร้อมถือโอกาสนี้ไล่จางเจินออกไปจากบ้านด้วยความไร้ไมตรี เมื่อเห็นดังนั้นจางเจินจึงออกจากบ้านสกุ จินด้วยความโกรธและคับแค้นใจ ในขณะที่ภูติปลาไนนั้นได้เห็นเหตุการณ์ทั้งหมดจึงตกใจและครุ่นคิดว่าจะทำอย่างไรดีจึงตัดสินใจออกตามหาจางเจินและเมื่อพบจางเจินจึงแสร้งพูดด้วยท่าที่รู้สึกเสียใจและปรับความเข้าใจกันจะขอหนีตามจางเจินไปทุกที่โดยเมื่อทั้งสองได้ปรับความเข้าใจกันแล้วก็ต่างเดินเที่ยวชมเทศกาลโคมไฟอย่างมีความสุขจวบจนบังเอิญพบเจออำมาตย์จินในงาน ซึ่งเนื้อเรื่องของภาพยนตร์ในจุดนี้ได้ทำให้เรื่องราวได้ดำเนินมาถึงสถานการณ์ที่ยุ่งยากของตัวละครกล่าวคือ อำมาตย์จินกลับมาที่จวนด้วยความโกรธกริ้วที่ลูกสาวตนออกไปนอกเรือนกับจางเจินสองต่อสอง พร้อมติเตียนฮูหยินที่ดูแลลูกไม่ดีแต่ทุกคนต่างยืนยันว่าจินโบตั๋นอยู่ในห้องไม่ได้ออกไปไหนเมื่อภูติปลาไนในร่างโบตั๋นกลับมาพร้อมจางเจิน ทุกคนต่างนึกว่าโบตั๋นออกไปจริงจึงโกรธและจะจับตัวจางเจินส่งศาลไคฟงในข้อหาล่อลวงบุตรสาวตนแต่ภูติปลาไนในร่างโบตั๋นได้แสร้งขอร้องอำมาตย์จินไว้จึงสั่งให้ขังจางเจินในห้องเก็บฝืนแทน และเมื่อภูติปลาไนในร่าง โบตั๋นกลับมาในห้องพร้อมสาวใช้ทุกคนในเรือนต้องตกใจเมื่อเห็นว่าจินโบตั๋นนั้นมีถึงสองคนซึ่งเหมือนกันทุกประการอย่างไม่สามารถแยกออกได้พร้อมสงสัยว่าใครคือตัวจริงใครคือปีศาจปลอม เมื่อไม่มีใครในบ้านอำมาตย์สามารถแยกออกได้อำมาตย์จินจึงคิดเชิญเปาบุ้นจิ้นมาตัดสินคดีความนี้เนื่องจากเปาบุ้นจิ้นมีกระบี่ปราบมารสามารถแยกแยะได้ว่าใครคือปีศาจและจับจินโบตั๋นทั้งสองแยกห้องเพื่อรอให้ถึงวันรุ่งขึ้น

ภาพยนตร์ที่มาถึงจุดเปลี่ยนของสถานการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้น กล่าวคือเมื่อภูติปลาไนเข้ามาในห้องเพียงลำพังและได้ยินคำพูดเช่นนั้นจึงรู้สึกหวาดหวั่นใจต่อสิ่งที่จะเกิดขึ้นพร้อมรำพึงรำพันว่า

"จินหลงจะเชิญเปาบุ้นจิ้นมาเปาบุ้นจิ้นตัดสินคดีได้ทั้งคนและผี
หากเขาชักกระบี่ปราบมารขึ้นมา ก็แยกตัวจริงเท็จได้ทันที
เวลาพันปีข้าไม่เสียดาย เกรงทำร้ายจิตใจท่านพี่
เรื่องมาถึงขั้นนี้ไร้ทางเลือก กลับวังบาดาลขอความช่วยเหลือ"

โดยภูติปลาหลีฮื้อจึงตัดสินใจกลับวังบาดาลเพื่อขอความช่วยเหลือจากสัตว์น้ำตัวอื่นๆ โดย ภูติเต่าแปลงกลายเป็นเปาบุ้นจิ้น และภูติกุ้งปูและหอยต่างแปลงกายเป็น หวังเฉา หม่าฮั่น จาหลง จาหู่ คนสนิทของเปาบุ้นจิ้นพร้อมหักกิ่งหญ้าสาหร่ายเสกเป็นกระบี่ปราบมาร

ต่อจากนั้นภาพยนตร์แสดงให้เห็นว่าจวนอำมาตย์จินภูติสัตว์ทะเลในร่างเปาบุ้นจิ้นเดินทางมาถึงอำมาตย์จินต้อนรับอย่างดีแต่ ต้องประหลาดใจอีกครั้งเมื่อมีบ่าวมาแจ้งว่ามีเปาบุ้นจินอีกคนมาถึงอยู่หน้าจวน อำมาตย์จินจึงจัดสถานที่ให้เปาบุ้นจิ้นทั้งสองตัดสินคดีความนี้โดยใครตัดสินได้หมดจดกว่าคนคนนั้นคือตัวจริง เหตุการณ์เนื้อเรื่องในภาพยนตร์ตอนนี้นั้นได้ดำเนินต่อไปด้วยความสับสนของตัวละครในเนื้อเรื่องที่ไม่สามารถจะแยกออกได้ว่าใครคือตัวจริงตัวปลอม จวบจนเปาบุ้นจิ้นตัวปลอมได้กล่าวว่า

"คดีนี้ตัดสินไม่ยาก คนหนึ่งเทิดทูนในความรักอีกคนเทิดทูนในเงินทอง
มีหญิงดีดีที่ไหนเห็นสามีตีไม่ปวดใจ ถามแค่ว่าใครรักกับใคร
ไม่เห็นต้องสนใจใครจริงใครปลอม"

เมื่อเปาบุ้นจิ้นตัวจริงฟังดังนั้นจึงไม่ยอมพร้อมให้นำกระบี่ปราบมารออกมาและบอกว่า "ตนมีหน้าที่ตัดสินผิดถูกไม่อาจเว้นว่าคนหรือปีศาจได้" เปาบุ้นจิ้นตัวปลอมได้ยินจึงหัวเราะพร้อมกล่าวเตือนสติอีกครั้งว่า

"ขำที่ส่งเสริมคนโลภ และไม่ส่งเสริมคนที่รักกัน
กระบี่มีไว้ปราบมารไม่ทำร้ายวิญญาณที่บริสุทธิ์"

ซึ่งคำพูดคำนี้ทำให้เปาบุ้นจิ้นรู้สึกสับสนในจิตใจที่จะกระทำจึงตัดสินใจยอมกลับศาลไคฟงและกล่าวกับอำมาตย์ว่าตนไม่สามารถตัดสินคดีนี้ได้และเดินทางกลับจวน โดยหลังจากเหตุการณ์นี้เนื้อเรื่องได้แสดงให้เห็นถึงภาวะเหตุการณ์ที่คับขันและยากลำบากของตัวละครภูติปลาไนโดยได้แสดงถึงจุดภาวะวิกฤตของตัวละครและเหตุการณ์ กล่าวคือ เมื่ออำมาตย์จินจนปัญญาในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจึงจำเป็นต้องเชิญนักพรตมาทำพิธีบงการเรียกลมเรียกฝนเรียกสายฟ้า พร้อมอัญเชิญสี่ขุนพลสวรรค์ให้ลงมาช่วยปราบจับภูติปลาไนให้ได้ เมื่อเห็นดังนั้นภูติปลาไนจึงตกใจกลัวและหวาดหวั่นต่ออันตรายที่จะ

เกิดขึ้นแก่ตนต้องรีบหนีลงโลกใต้บาดาลแต่ไม่สามารถตัดใจจากชายที่รักได้จึงมาพาจางเงินให้หนีไปด้วย ซึ่งภาพยนตร์ได้บรรยายเหตุการณ์ดังกล่าวผ่านคำร้องไว้ดังนี้

"จินหลงจนปัญญาขับปีศาจ จึงเชิญนักพรตมาทำพิธี
ลงการลมฝนสายฟ้าฟาด สี่ขุนพลสวรรค์ลงมาช่วยปราบ
นักพรตเปี่ยมพลังคาถา สามารถจับวิญญาณปลาหลีฮื้อได้
เสียงสายฟ้ากำลังเคลื่อนมาใกล้ นางปลาใจสั่นผวากลัว
ต้องรีบหลบหนีไปให้พ้น แต่ยากจะตัดใจจากคนรักได้"

โดยระหว่างทางกลับโลกบาดาลต้องเจอกับฟ้าผ่าและกองทัพสวรรค์ติดตามมาทำให้ภูติปลารู้สึกกลัวและรีบร้อนที่จะกลับ จางเงินด้วยความสงสัยในความรีบร้อนจึงถามว่าทำไมต้องรีบร้อนกลัวสิ่งใด ภูติปลาไนจึงบอกว่าทางนี้มีเทพสวรรค์ ทางนั้นมีเทพสายฟ้า สายตามนุษย์นั้นไม่สามารถมองเห็นได้จึงตัดสินใจบอกความจริงแก่ชายคนรักว่าตนแท้จริงแล้วหาใช่จินโบตั๋นแต่เป็นปลาไนที่อาศัยอยู่ในบึงมรกต ตัวจางเงินเมื่อได้ยินดังนั้นกลับไม่มีทีท่าแปลกใจใดใดพร้อมตอบว่า

"จินโบตั๋นรักเงิน รังเกียจคนจน
ไม่สามารถเปรียบเทียบกับเจ้าได้คนเรายากแท้ที่จะหาผู้ที่รู้ใจ"

เมื่อได้ยินดังนั้นภูติปลาไนจึงบอกให้จางเงินติดตามนางลงไปใต้โลกบาดาลด้วยกันพร้อมทั้งได้คายเอาลูกแก้ววิญญาณพันปีให้จางเงินถือไว้สามารถป้องกันภัยจากน้ำและไฟได้ เมื่อทั้งสองได้ลงมาถึงโลกบาดาลนั้นสี่ขุนพลเทพสวรรค์ได้ตามลงมาภูติปลาไนจึงเกณฑ์ไพร่พลเหล่าภูติสัตว์น้ำออกมาทำศึกรบกับกองทัพสวรรค์ที่ใต้โลกบาดาล ภูติปลาไนและเหล่ากองทัพทะเลสู้รบกับกองทัพเทพสวรรค์อละมีท่าทีที่จะเพลี่ยงพล้ำแก่กองทัพเทพสวรรค์ในที่สุด

เนื้อเรื่องภาพยนตร์ในช่วงท้ายของเรื่องได้คงรูปแบบของงิ้วเอาไว้ให้เห็นคือภาวะที่ภูติปลาไนต้องประสบพบเจอกับเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดภาวะยากลำบาก ถูกขุนพลเทพสวรรค์ไล่ล่าจนเกือบจะเพลี่ยงพล้ำเสียทีนั้น พระโพธิสัตว์กวนอิมได้เสด็จมาโปรดสัตว์โดยได้เสด็จมาที่โลกบาดาลพร้อมห้ามปรามสี่ขุนพลเทพสวรรค์และไต่สวนความแก่ภูติปลาไนพร้อมคาดโทษโดยให้ภูติปลาไนเลือกโดยโทษหนักคือขอดเกล็ดทองสามเกล็ดยึดตบะพันปีและรับกรรมบนโลกมนุษย์ โทษเบาคือติดตาม

พระโพธิสัตว์กวนอิมไปบำเพ็ญเพียรที่ทะเลใต้เป็นเวลาห้าร้อยปีจึงสำเร็จเป็นเซียนเมื่อได้ยินดังนั้นภูติปลาไนด้วยความรักที่มีต่อจางเจินจึงตัดสินใจรับโทษหนักเพื่อขอติดตามจางเจินไปทุกที่บนโลกมนุษย์ พระโพธิสัตว์กวนอิมจึงโปรดสัตว์ด้วยการขอดเกล็ดทองสามเกล็ดพร้อมยืดตบะพันปีทำให้ภูติปลาไนทรมานจนสิ้นใจกลายร่างอวตารจาก ปลาไนกลายเป็นมนุษย์ธรรมดาและพระโพธิสัตว์กวนอิมจึงเสด็จกลับสรวงสวรรค์

โดยในบทสรุปตอนท้ายตัวละครภูติปลาไนก็ได้รับผลตอบแทนที่ตนต้องการคือเกิดใหม่ในร่างของมนุษย์ และใช้ชีวิตกับจางเจินด้วยกันอย่างมีความสุขในฐานะสามีภรรยาเฉกเช่นบุคคลทั่วไป ซึ่งภาพยนตร์ได้บรรยายบทสรุปความรักของทั้งสองผ่านคำร้องไว้ว่า

"จากปลากลางบึงเป็นเซียน จากเซียนกลายเป็นมนุษย์
ไม่ตามเจ้าแม่สู่ทะเลใต้ ขอครองคู่กับคนรักในโลก"

ในแง่ด้านการลำดับเรื่องด้วยช่วงของเวลาภาพยนตร์เรื่องนี้นั้นได้คงรูปแบบการเล่าเรื่องแบบงิ้วเป็นหลักคือการเล่าเรื่องผ่านตามช่วงปฏิทินของเวลาจากเหตุการณ์ก่อนไปหลังโดยได้เล่าบรรยายผ่านฤดูกาลต่างๆที่เปลี่ยนแปลงไปจวบจนครบหนึ่งปีเต็ม จากข้างต้นนี้ ภาพยนตร์เพลงงิ้วเรื่องนี้ได้ยึดการลำดับเรื่องตามรูปแบบของงิ้วเข้ามาใช้ในการลำดับเรื่องเป็นโครงสร้างหลัก อย่างเห็นได้ชัดเจน

1.3 *องค์ประกอบด้านการผสมผสานระหว่างสิ่งต่างๆที่ได้รับอิทธิพลมาจากงิ้ว*

ภาพยนตร์เรื่อง มัจฉาปาฏิหาริย์นี้นอกจากได้ได้รับอิทธิพลมาจากงิ้วในการวางโครงเรื่องในด้านการวางบทบาทสถานภาพทางสังคมของตัวละคร แนวเรื่องทางวรรณกรรมที่ใช้ในการแสดงและการลำดับเรื่องแล้วนั้น ยังได้รับเอาอิทธิพลของงิ้วในด้านอื่นๆมาเป็นส่วนช่วยในด้านองค์ประกอบต่างๆ เช่น การดำเนินเรื่องราวและถ่ายทอดความรู้สึกของตัวละครผ่านการร้องด้วยท่วงทำนองและท่าทางที่เหมือน บทพรรณนาและสนทนาของงิ้ว รวมไปถึงจากต่อสู้ที่รบกับกองทัพเทพสวรรค์ได้นำเอารูปแบบท่าทางการสู้รบพร้อมทั้งเสียงเครื่องดนตรีที่ใช้ในฉากสู้รบในการแสดงงิ้วบนเวทีมาใช้ และ ตอนที่ภูติปลาไนถูกพระโพธิสัตว์กวนอิมขอดเกล็ดทองนั้น การแสดงออกท่าทีของความทุรนทุรายเจ็บปวดก็ได้นำเอาท่าทางและเสียงดนตรีดังกล่าวมาใช้เช่นเดียวกัน รวมถึงการใช้สัญลักษณ์

ของธงรูปล้อรถแทนรถจริงๆในฉากการแสดงคืนวันเทศกาลโคมไฟซึ่งเป็นรูปแบบที่ใช้กันในการแสดงงิ้ว เป็นต้น

ในด้านประเด็นการยึดแบบแผนรูปลักษณ์ของงิ้วในแง่สอดแทรกศีลธรรมความดีนั้น ภาพยนตร์เรื่องนี้สะท้อนให้เห็นถึงประเด็นของเรื่องความมีเมตตา ผ่านตัวละครเจ้าแม่กวนอิม หรือความเถรตรงและมีมนุษยธรรมผ่านตัวละครเปาบุ้นจิ้น และภูติทั้งหลายที่ไม่ชอบพอในตัวของจินหลงที่ไม่มีมนุษยธรรม นอกจากนี้ภาพยนตร์ได้สอดแทรกเรื่องการรักใคร่และเสียสละของคนรักโดยผ่านตัวละครจางเจินและภูติปลาไน ดังตัวอย่างคำร้องที่แสดงถึงประเด็นดังกล่าวไว้ดังนี้

"จินหลงรังเกียจคนจนชมชอบเงิน ข้าจะขอสั่งสอนสักครั้ง
ไม่ใช่เรื่องยากลำบากอะไร แม้จะเป็นพญายม
หรือว่าเปาบุ้นจิ้นผู้ไม่กลัวใคร ก็ต้องตัดสินทุกอย่างให้โปร่งใส
ไม่สามารถซี้ซั้วตัดสินมั่วๆได้"

"บำเพ็ญพรตใต้น้ำมาพันปี ไม่ชอบใจคนที่เห็นแก่เงิน
จางเจินเป็นคนดีมีความสามารถ ข้าจึงได้หลงรักเขา
วอนเจ้าแม่โปรดเมตตา ส่งเสริมข้ากับจางเจินด้วย"

"ปีศาจปลาแม้ไม่ใช่คน แต่ไม่เคยทำเรื่องชั่วร้าย
การมีรักใยผิดกฎสวรรค์ แล้วสรรพชีวิตบนโลกจะเกิดได้อย่างไร
หากจะลงโทษก็โปรดเมตตาข้า วิงวอนอย่าได้ฆ่าจางเจิน/ปีศาจปลา"

จากคำร้องดังกล่าวนั้นแสดงถึง ศีลธรรม จริยธรรม และมนุษยธรรม ให้เห็นได้อย่างชัดเจน

1.4 องค์ประกอบด้านอื่นของภาพยนตร์

การวิเคราะห์ภาพยนตร์ในด้านความขัดแย้งของตัวละครนั้น ภาพยนตร์ได้แสดงถึงความขัดแย้งของตัวละครที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์สภาพแวดล้อมและสังคมที่ตนเองได้พบเจอ เช่น ความโศกเศร้า

และโดดเดี่ยวของจางเจินที่ต้องอยู่ในห้องหนังสืออย่างโดดเดี่ยวเพียงลำพัง ดังจะสังเกตได้จากคำร้องของตัวละครที่ว่าไว้ ดังนี้

"โปรยขนมเลี้ยงปลาในสระ โดดเดี่ยวนักเหมือนคนไร้หลักแหล่ง
ฤดูหนาวทั่วพื้นพราวดั่งเงินคลุม ข้ายังคงยืนลำพังที่ริมบึง
ข้าอยู่ที่นี่กับเจ้ามาหนึ่งปี ยังไม่มีการแต่งงานใดใดเกิดขึ้น
ข้ากับเจ้าชีวิตเศร้าพอกัน เมื่อไหร่เจ้าจะแปลงร่างเป็นคนได้
ปลาหลีฮื้อหากเจ้ามีพลัง จงเลียนอย่างเฒ่าแสงจันทร์จับคู่ข้า"

หรือคำร้องของภูติปลาไนที่มีความขัดแย้งต่อสภาพทางสังคมที่ตนเองเป็นอยู่เนื่องจากเกิดความเหงาที่ต้องอยู่ในโลกใต้บาดาลและหลงรักในตัวจางเจิน ดังนี้

"ดอกเหมยบานท่ามกลางหิมะ แจ้งข่าวว่าฤดูใบไม้ผลิจะมาอีกครั้ง
ปลาน้อยบำเพ็ญตนเหงาอยู่ก้นสระ อยากรู้จักชีวิตโลกมนุษย์
คุณชายจางมีน้ำใจคอยแลข้า หนึ่งปีผ่านถักถานความผูกพัน
ก่อเกิดเป็นความรักและอาทร ไม่อาจทนอยู่คนละโลกได้
ข้าไม่รู้ว่าควรทำเช่นไร จะเดินหน้าก็ไม่ได้ ถอยก็ลำบาก
หรือจะปลอมตัวเป็นโบตั๋น เผื่อว่าข้าจะได้พบพานเนื้อคู่"

ภาพยนตร์ยังแสดงถึงความขัดแย้งภายในจิตใจของจางเจินที่คิดว่าตัวเองยากจนไร้ฐานะไม่คู่ควรกับคุณหนูโบตั๋น ซึ่งได้พรรณนาผ่านคำร้องว่า

"ขอบคุณในไมตรีที่มอบให้ ใจต่อใจเชื่อมใจสองประสาน
ข้ารับรู้ความหมายที่ท่านสื่อ หนึ่งปีนี้ข้าคิดถึงแต่ท่านไม่ต่าง
น้ำใจคุณหนูดุจดังขุนเขา แต่ข้าเป็นนักศึกษายากไร้คนหนึ่ง
ไร้ตำแหน่งยศฐาจะครองคู่ เกรงคุณหนูต้องสูญวัยสาวอันมีค่า"

"ใยจึงพูดเกรงทำข้าเสียสาววัยอันมีค่า โปรดเลิกกังวลถึงเรื่องฐานะ
หวังเพียงได้ครองคู่อย่างสุขสม นั้นดีกว่ามีเงินทองแต่ตรอมตรม"

นอกจากความขัดแย้งดังกล่าวภาพยนตร์ยังแสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งระหว่างตัวละครเช่น ความขัดแย้งที่จางเจินมีต่อยุคคลสกุลจินที่เห็นแก่เงิน แล้งน้ำใจเอาไว้ผ่านคำร้องดังนี้

"โกรธแค้นสกุลจินล้มการแต่งงาน พวกเขาเห็นข้าเป็นหนามตำใจ
นี่นะหรือพรหมลิขิตแต่ปางก่อน จินโบตั๋นคนละโมบแล้งน้ำใจ
นี่ละหนาหัวใจบางกว่ากระดาษ ลูกสาวอำมาตย์ก็เช่นกัน"

จากตัวอย่างคำร้องดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความขัดแย้งของตัวละครที่พบเห็นได้ในภาพยนตร์

ในด้านของฉาก (Setting) ที่พบเห็นในภาพยนตร์เรื่องนี้สามารถวิเคราะห์ฉากการดำเนินชีวิตของตัวละครและสังคมได้ว่าเป็นสภาพสังคมแบบระบบศักดินาที่ยังมีระบบชนชั้นอยู่ซึ่งสามารถสังเกตได้จากครอบครัวอำมาตย์ที่มีเงินทองร่ำรวยมีข้าทาสบริวารรับใช้มากมายโดยความเป็นอยู่ของผู้คนในบ้านอำมาตย์จินเต็มไปด้วยความสุขสบาย ส่วนจางเจินกิจวัตรประจำวันคงแต่ท่องตำราอยู่คนเดียวในเรือนมรกต นอกจากฉากที่เป็นการดำเนินกิจวัตรของตัวละครแล้วนี้ภาพยนตร์ยังแสดงให้เห็นถึงช่วงสภาพแวดล้อมทางสังคมในท้องเรื่องที่สังเกตได้จากวันเทศกาลเฉลิมฉลองโคมไฟในวันเทศกาลหยวนเซียวหรือเทศกาลโคมไฟซึ่งผู้คนจะออกมาชื่นชมขบวนแห่โคมไฟกันอย่างรื่นเริงและมีความสุขซึ่งในภาพยนตร์ได้บรรยายสภาพความเป็นอยู่ของผู้คนไว้ผ่านเนื้อร้องที่ว่า

"เทศกาลโคมผู้คนต่างรื่นเริงมีความสุข เสียงคนดนตรีลั่นทุกตรอกซอกซอย ทุกบ้านเรือนเต็มไปด้วยความรื่นรมย์คนอายุยืนน่าฉลอง บ้านเมืองสงบสุขน่ายินดี

นอกจากนี้ ภาพยนตร์เรื่องนี้สามารถตีความถึงลักษณะฉากที่เป็นสภาพแวดล้อมเชิงนามธรรมในแง่ของค่านิยมและธรรมเนียม ประเพณีของสังคมในท้องเรื่อง เช่น ค่านิยมที่มีต่อผู้ชายที่ต้องร่ำเรียนเขียนอ่านและมีตำแหน่งยศทางราชการจึงจะเป็นที่ยอมรับของสังคมโดยสิ่งนี้ได้สะท้อนผ่านทัศนคติของตัวอำมาตย์จินที่กล่าวกับจางเจินในตอนเริ่มเรื่องที่ว่า "สกุลจินไม่ต้องการรับเขยตัวเปล่า เรื่องการแต่งงานพักไว้ก่อนรอให้สอบได้ตำแหน่งทางราชการค่อยว่ากันอีกที" เป็นต้น ภาพยนตร์ยังแสดงให้เห็นถึงค่านิยมในความเชื่อเรื่องเหนือธรรมชาติ เช่น การเชื่อในเรื่องปีศาจ เซียน และเทพเจ้า ความเชื่อในการบำเพ็ญเพียรเพื่อได้บรรลุธรรม โดยสะท้อนผ่านทางภาพยนตร์สังเกตได้จากในหลายฉากของภาพยนตร์ เช่น การที่สกุลจินต่างเชื่อว่าจินโบตั๋นที่เห็นนั้นต้องเป็นปีศาจจำแลงกายมา หรือที่ในภาพยนตร์ในฉากเทศกาลเฉลิมฉลองโคมซึ่งมีขบวนแห่โคมไฟและการละเล่นต่างๆในท้องเรื่องที่ได้

หยิบเรื่องราวต่างๆที่เป็นความเชื่อของจีนที่มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ เช่น โคมไฟมังกรล่อแก้ว แปดเซียนข้ามทะเล เจ้าแม่กวนอิม ซ่านไฉ่และธิดามังกร การละเล่นแสดงถึงเรื่องของหนุ่มโคบาลและเทพธิดาทอผ้า เป็นต้น นอกจากความเชื่อในเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาตินี้แล้วภาพยนตร์ยังสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมธรรมเนียมที่ภรรยาพึงปฏิบัติต่อสามีผ่านการละเล่นที่มีชื่อว่า ภรรยานั่งรถหาสามีที่แสดงถึงการปฏิบัติที่เป็นแบบแผนของสตรีสมัยนั้นที่มีหน้าที่รับผิดชอบในงานบ้านและดูแลสามีดังคำกล่าวในการละเล่นนี้ที่ว่า เวลายาม1สามีรอข้าอยู่ รอไปซักรีดให้" เป็นต้น ซึ่งฉากเหล่านี้ล้วนสะท้อนถึงความเชื่อ ค่านิยม ที่ที่แฝงผ่านบทภาพยนตร์ได้อย่างชัดเจน

ประเด็นของสัญลักษณ์ในภาพยนตร์เรื่องนี้สัญลักษณ์พิเศษในภาพยนตร์เรื่องนี้จะใช้สัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมายแสดงถึงการเปรียบเปรย เปรียบเทียบ โดยเฉพาะการใช้สัญลักษณ์ทางเสียงที่จะเป็นไปในเชิงลักษณะของคำพูดอุปมาอุปมัยสื่อเพื่อสื่อถึงเหตุการณ์นั้นๆเป็นส่วนมาก ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์ได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- *<u>สัญลักษณ์ทางภาพ</u>* ในภาพยนตร์เรื่องมัจฉาปาฏิหาริย์นี้สัญลักษณ์ทางภาพนั้นถูกใช้เป็นองค์ประกอบในการสื่อความหมาย เช่น การใช้ชุดที่ตัวละครเอกใส่ให้มีลักษณะเป็นเสื้อกลุมสีทองเป็นลายเกล็ดปลาซึ่งถูกใช้เป็นสัญลักษณ์แทนความเป็นตัวตนในร่างปลาไนของภูติปลา หรือ ลูกแก้วสีแดงที่ภูติปลาไนมอบให้แก่จางเจินซึ่งถูกใช้เป็นสัญลักษณ์แทนถึงตบะพันปีของภูติปลา เป็นต้น นอกจากนี้ภาพยนตร์ยังได้ใช้ภาพของนกเป็ดน้ำคู่ ผีเสื้อคู่ โบยบินเป็นสัญลักษณ์ที่แทนถึงความรักของจางเจินและภูติปลาไนที่เคียงคู่กัน รวมไปถึงภาพของพระอาทิตย์ขึ้นในวันใหม่ในช่วงท้ายเรื่องของภาพยนตร์ที่ถูกใช้แทนถึงชีวิตใหม่อันสดใสมีแต่ความสุขของภูติปลาไนที่กลายเป็นมนุษย์ธรรมดาได้ครองคู่กับจางเจินคนรัก เป็นต้น ซึ่งการใช้สัญลักษณ์ทางวัตถุและภาพนี้ถือเป็นการใช้สัญลักษณ์ทางภาพที่สื่อความหมายในภาพยนตร์ได้อย่างชัดเจน

- *<u>สัญลักษณ์ทางเสียง</u>* สัญลักษณ์ทางเสียงในภาพยนตร์เรื่องมัจฉาปาฏิหาริย์นี้โดยมากมักพบอยู่ในลักษณะรูปแบบคำพูดอุปมาอุปมัยที่เกิดจากคำสนทนาและการบรรยายเนื้อเรื่องผ่านตัวละครที่แฝงความหมายโดยนัย เช่น คำพูดของภูติปลาไนในฉากต้นเรื่องที่ขึ้นมาพบจางเจินแล้วร้องว่า "ดอกเหมยบานท่ามกลางหิมะ" ซึ่งถูกใช้แทนความรู้สึกของภูติปลาไนถึงความรักที่เกิดขึ้นต่อจางเจินภายในจิตใจโดย ดอกเหมยในที่นี้ถูกใช้แทนความรักที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของตน หรือในฉากที่ภูติปลาไนในร่างของจินโบตั๋นหนีไปพร้อมจางเจินแต่ก็ต้อง

กลับมาที่บ้านอำมาตย์จินอีกครั้งโดยในตอนนี้ตัวละครภูติปลาไนได้กล่าวไว้ในเชิงคำพูดอุปมาอุปมัยที่ว่า "ตั้งใจปักดอกไม้กลับไม่งาม ปักซี้ซั้วกลับงามสม" ซึ่งคำพูดอุปมาอุปมัยนี้เปรียบได้ถึงแผนการที่ภูติปลาไนที่ตั้งใจแปลงกายเป็นจินโบตั๋นและหนีตามจางเจินไปเพื่อให้ตนครองคู่และสุดท้ายก็ต้องกลับมาอยู่ที่เดิม เป็นต้น

ดังนั้นตัวอย่างสัญลักษณ์ที่กล่าวมานี้ถือได้ว่าเป็นการใช้สัญลักษณ์พิเศษ(Symbols) แสดง เพื่อสื่อความหมายต่างๆให้เห็นในภาพยนตร์ได้อย่างชัดเจน

ประเด็นด้านมุมมองการเล่าเรื่องในภาพยนตร์เรื่องมัจฉาปาฏิหาริย์นี้เป็นการดำเนินเรื่องผ่านมุมมองการเล่าเรื่องจากจุดยืนแบบรอบด้าน (The Omniscient point of view) โดยการเล่าเรื่องผ่านรูปแบบการขับร้องแนวอุปรากรของผู้เล่าด้วยการบรรยายสถานการณ์ต่างๆที่ตัวละครพบเจอเป็นหลักซึ่งรวมถึงความรู้สึกนึกคิดอารมณ์ของตัวละครในเรื่องให้เห็นได้อย่างเด่นชัด

2. <u>บทสรุปโครงสร้างการเล่าเรื่องของภาพยนตร์เรื่อง มัจฉาปาฏิหาริย์ ในลักษณะสังคม การเมืองการปกครอง และวัฒนธรรม</u>

ภาพยนตร์เรื่องมัจฉาปาฏิหาริย์นี้แสดงถึงสภาพสังคมและวัฒนธรรมความเชื่อของผู้คนในด้านความเชื่อต่างๆ โดยเฉพาะ สภาพสังคมการเมือง การปกครองภายใต้ระบบศักดินาซึ่งมีการแบ่งแยกชนชั้นทางสังคมอย่างชัดเจน โดยบุคคลที่มีฐานะยศถาบรรดาศักดิ์เป็นขุนนางจะมีความเป็นอยู่สุขสบายมีข้าทาสบริวารคอยรับใช้ ซึ่งในสภาพสังคมสังคมสมัยอดีตนั้นหากชายใดไม่ได้รับราชการก็จะไร้ซึ่งฐานะและหน้าตาในสังคมและถูกปฏิเสธในการยอมรับจากผู้คนที่อยู่ในฐานะสังคมระดับสูง ค่านิยมที่มีต่อสภาพทางสังคมแบบนี้นั้น สิ่งที่ช่วยให้ได้มาซึ่งการยกระดับฐานะทางสังคมของผู้คนคือจากการรับราชการเป็นขุนนางมียศถาบรรดาศักดิ์ โดยค่านิยมและสภาพทางสังคมนี้สามารถสะท้อนผ่านทางทัศนคติของตัวละครอำมาตย์จินที่มีอคติต่อจางเจินเนื่องจากเป็นคนที่ไร้ยศถาบรรดาศักดิ์และยากจนถึงแม้พ่อของตนเคยเป็นขุนนางแต่หลังจากตายลงทรัพย์สินก็สูญสิ้นโดยภาพยนตร์ได้อ้างถึงค่านิยมในสิ่งนี้ไว้ว่า "สกุลจินนั้นไม่ต้องการเขยตัวเปล่า รอให้สอบได้ตำแหน่งราชการค่อยว่ากัน" เป็นต้น โดยจากเนื้อเรื่องช่วงต้นของภาพยนตร์ที่จางเจินอ้างว่าตนนั้นเป็นลูกเขยที่เกิดจากการหมั้นหมายด้วยวาจานี้นั้นสามารถสะท้อนให้เห็นค่านิยมของคนสมัยก่อนที่พ่อแม่มีสิทธิเด็ดขาดในการเลือกคู่ครองในตัวบุตรหรือธิดาด้วยการหมั้นหมายและพึงพอใจของผู้ใหญ่ซึ่งจะผูกสัมพันธ์กันในระดับเดียวกันทางสังคม นอกจากนี้ภาพยนตร์สะท้อนให้เห็นซึ่งค่านิยมทางสังคมในเรื่องต่อการศึกษา โดยสังคมจีนในอดีตนั้นได้จำกัดในเรื่องของการศึกษาส่งเสริมเพียงแต่เฉพาะบุรุษเท่านั้น โดยสามารถสังเกตได้จากการบรรยาย

สภาพความเป็นไปของภาพยนตร์ ในตอนต้นเรื่องที่กล่าวว่า "ใยห้องหนังสือจึงร้างนาน ถูกปิดตาย เพราะสกุลจินไร้บุตรชายบัณฑิต" ซึ่งการบรรยายสภาพความเป็นอยู่ดังกล่าวนี้สะท้อนลักษณะทางสังคมที่การเรียนหนังสือศึกษาหาความรู้นั้นได้จำกัดเฉพาะผู้ชายเท่านั้น

นอกจากประเด็นด้านค่านิยมทางสังคมในเรื่องดังกล่าวแล้วนั้นภาพยนตร์ยังได้แฝงให้เห็นวัฒนธรรมประเพณีที่ถ่ายทอดผ่านการเล่าเรื่องคือ เทศกาลโคมไฟหรือ เทศกาลหยวนเซียวซึ่งเป็นเทศกาลที่คนจีนให้ความสำคัญโดยผู้คนจะออกมาเที่ยวชมการแห่โคมไฟอย่างสนุกสนานโดยในขบวนโคมไฟและการละเล่นนั้นก็จะหยิบเอาเรื่องราวที่เป็นตำนาน นิทาน หรือความเชื่อต่างๆที่ผู้คนผูกพัน เช่น การแห่มังกรคาบลูกแก้ว สิงโตเล่นลูกบอล แปดเซียนข้ามทะเล หวังเจาจวินโอบปี่แป้ เจ้าแม่กวนอิมกับธิดามังกรและซานไฉ่ หรือ การแสดงหนุ่มโคบาลและธิดาทอผ้า รวมถึง การแสดงชุดภรรยานั่งรถมาสามีที่ถูกเสนอผ่านในคืนเทศกาลโคมไฟนั้นยังแสดงถึงวิถีชีวิตของคู่สามีภรรยาที่มีหน้าที่ต้องคอยดูแลปรนนิบัติสามี เป็นต้น ภาพยนตร์ยังแสดงให้เห็นถึงความเชื่อในเรื่องเกี่ยวกับสิ่งที่เหนือธรรมชาติและภูตผี ปีศาจเช่น การที่ครอบครัวอำมาตย์จินเชื่อว่าจินโบตั๋นและเปาบุ้นจิ้นที่เห็นนั้นเป็นปีศาจจำแลงกายมา ความเชื่อที่มีต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์และเทพเจ้าที่ด้วยการเสนอผ่าน สี่ขุนพลเทพสวรรค์ เทพสายฟ้า รวมถึงพระโพธิสัตว์กวนอิม เป็นต้นซึ่งความเชื่อต่อสิ่งเหนือธรรมชาติเหล่านี้เป็นสิ่งที่อยู่ในจิตใจของชาวจีนที่ฝังแน่น นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อในเรื่องของพุทธศาสนาต่อการเวียนว่ายตายเกิด ภพภูมิ สวรรค์ โลกมนุษย์และใต้บาดาล การบรรลุมรรคผล ตัวอย่างเช่น การให้เห็นถึงตัวนางเอกที่เป็นปลาไนและบำเพ็ญเพียรจนมีอิทธิฤทธิ์กึ่งเซียนสามารถจำแลงกายเป็นมนุษย์ ความเชื่อเรื่องสวรรค์และโลกมนุษย์เป็นคนละโลกไม่สามารถบรรจบกันได้ซึ่งเสนอผ่านหนุ่มโคบาลกับสาวทอผ้า ในเรื่องความรักระหว่างมนุษย์และเทพหรือสัตว์ที่อยู่คนละภพภูมิไม่สามารถครองรักได้หรือจึงถูกลงโทษจากสวรรค์ การเวียนว่ายตายเกิดซึ่งถูกสะท้อนผ่านการลงโทษทันธ์จากพระโพธิสัตว์กวนอิมที่ได้ขอดเกล็ดทองและยืดตบะพันปีของภูติปลาไนซึ่งเปรียบเทียบได้กับการสละกายทิพย์ตายจากร่างปลาไนอวตารเกิดใหม่สู่กายหยาบของมนุษย์ เป็นต้น

สิ่งที่กล่าวมาข้างต้นนี้ล้วนเป็นสภาพทางสังคม ค่านิยม ความเชื่อและวัฒนธรรมที่ถ่ายทอดผ่านโครงสร้างการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ที่สามารถเห็นได้อย่างชัดเจน

ส่วนที่ 2 – วิเคราะห์บริบทภาพรวมทางสังคม การเมืองการปกครองและวัฒนธรรมที่พบเห็นผ่านในภาพยนตร์ภาพยนตร์เพลงงิ้วของ บริษัท ชอว์ บราเดอส์

จากการวิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องในภาพยนตร์เพลงงิ้ว(Huangmei Opera Genre) ของ บริษัท ชอว์ บราเดอส์ (Shaw Brothers) จำนวน 12 เรื่องนั้น สามารถนำมาสรุปถึงผลวิเคราะห์ลักษณะบริบททางสังคม การเมืองการปกครอง และวัฒนธรรมความเชื่อของจีนที่ถูกถ่ายทอดนำเสนอผ่านภาพยนตร์เพลงงิ้ว (Huangmei Opera Genre) ของ บริษัท ชอว์ บราเดอส์ (Shaw Brothers) ได้ดังต่อไปนี้

1 บริบททางสังคม

ลักษณะทางโครงสร้างทางสังคมจีนที่พบในภาพยนตร์เพลงงิ้วนั้นได้มีการนำเสนอสภาพสังคมในยุคเก่าซึ่งสามารถจำแนกเป็นประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1.1 สังคมที่ให้ความสำคัญกับประเด็นเกี่ยวกับครอบครัวและให้ความสำคัญแก่ผู้อาวุโส

ผลจากการศึกษาพบว่าภาพยนตร์เพลงงิ้วมีลักษณะการนำเสนอเนื้อหาให้เห็นถึงลักษณะโครงสร้างของสังคมจีนนั้นให้ความสำคัญในเรื่องเกี่ยวกับครอบครัวและยึดถือความผูกพันกับครอบครัวอย่างลึกซึ้ง โดยในทัศนคติของชาวจีนโดยทั่วไปนั้นถือว่าครอบครัวเป็นรากฐานและองค์ประกอบที่สำคัญของสังคม และถือว่าความรักใคร่ในครอบครัวและเคารพเชื่อฟังบิดามารดาตลอดจนพี่น้องตามลำดับอาวุโสนั้นเป็นการช่วยฝึกสมาชิกในครอบครัวให้มีความจงรักภักดีต่อผู้ปกครองประเทศและให้มีความเคารพต่อผู้มีอำนาจหน้าที่ของรัฐบาลไปด้วย(เดชชาติ วงศ์โกมลเชศฐ์, 2505: 20 อ้างถึงใน ศรีสุรางค์ พูลทรัพย์, 2542: 218) ดังนั้นทัศนคติดังกล่าวนี้จึงทำให้ชาวจีนพยายามสร้างครอบครัวให้เป็นปึกแผ่น โดยลักษณะครอบครัวจีนที่พบเห็นในภาพยนตร์นั้นจะเป็นครอบครัวขยายที่อยู่อาศัยด้วยกันหลายรุ่น ซึ่งในภาษาจีนก็เอื้ออำนวยในการลำดับอาวุโสเหล่านั้น กล่าวคือมีคำที่บอกลำดับญาติไว้อย่างชัดเจนว่าใครมีความสัมพันธ์กันอย่างไร มาจากสายไหนสืบเชื้อสายมาจากบิดาหรือ มารดา ซึ่งแสดงถึงการที่ชาวจีนให้ความสำคัญกับเครือญาติไว้อย่างมากมายโดยในภาพยนตร์นั้นจะแสดงให้เห็นว่าผู้มีผู้อาวุโสที่สุดจะเป็นผู้นำเป็นหัวหน้าครอบครัวที่มีอำนาจสูงสุดในบ้านและจะได้รับการเทิดทูนเคารพบูชา และถือเป็นเสาหลักศูนย์กลางในการตัดสินใจความเป็นไปของคนในบ้านทั้งหมด

ทั้งนี้ลักษณะสังคมจีนในรูปแบบครอบครัวขยายและการให้ความสำคัญแก่ผู้อาวุโสนี้ล้วนได้ถ่ายทอดให้เห็นผ่านบริบททางสังคมในภาพยนตร์เพลงงิ้วในหลายเรื่องตัวอย่างเช่น ในภาพยนตร์เรื่องความรักในหอแดง ในฉากวันเกิดของเล้าฮูหยินที่ได้แสดงให้เห็นถึงลักษณะของครอบครัวขยายของสังคมจีนโดยสมาชิกทุกคนในครอบครัวต่างมาร่วมอวยพรในวันเกิดให้แก่เล้าฮูหยินด้วยความนอบน้อมต่อความอาวุโสที่สุดและถือเป็นเสาหลักศูนย์กลางของคนในบ้านทั้งหมดโดยในฉากนี้ได้มีการแนะนำตัวละครต่างๆที่เป็นสมาชิกในครอบครัวให้เห็นในหลายรุ่นประกอบไปด้วยคุณชายใหญ่ คุณชายรองสะใภ้ใหญ่ สะใภ้รอง หลานชาย(เจี่ยเป่าอวี้) หลานสาวสามคน หลินไต้อวี้ หลานสะใภ้ (หวังซี่ฟง) อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงการให้ความเคารพแก่ผู้อาวุโสด้วยการที่อำนาจสูงสุดภายในบ้านนั้นอยู่ที่เล้าฮูหยินด้วยการเสนอให้เห็นภาพว่าคุณชายรองพ่อของเจี่ยเป่าอวี้ที่เป็นบุตรชายซึ่งมีตำแหน่งสูงส่งทางราชการแต่ก็มีท่าทีนอบน้อม และกระทำตามคำเชื่อฟังในคำสั่งของแม่ของตน รวมไปถึงการที่ตัวละครอื่นๆตัดสินใจใดใดต้องผ่านความเห็นชอบจากตัวเล้าฮูหยินก่อน เป็นต้น จากตัวอย่างที่กล่าวมาข้างต้นนี้แสดงให้เห็นถึงลักษณะของครอบครัวขยายในสังคมจีนและค่านิยมต่อการให้ความเคารพแก่ผู้อาวุโสในครอบครัว นอกจากนี้ภาพยนตร์ยังแสดงให้เห็นถึงความสำคัญต่อความสัมพันธ์ในลักษณะเครือญาติด้วย ในฉากที่เซี่ยเป่าไช่และแม่เข้ามาอยู่อาศัยในบ้านแล้วเล้าฮูหยินกล่าวต้อนรับว่า

> "พวกท่านเป็นพี่น้องของสะใภ้ข้า อีกทั้งซี่ฟงก็เป็นหลานสาวของท่านพวกเราเป็นคนบ้านเดียวกันเป็นญาติกันหาใช่ใครอื่น"

คำกล่าวนี้แสดงให้เห็นชัดเจนถึงค่านิยมในการสานสัมพันธ์ในหมู่เครือญาติซึ่งเป็นลักษณะอย่างหนึ่งของครอบครัวขยาย นอกจากภาพยนตร์เรื่องนี้แล้วนั้น ภาพยนตร์เรื่อง สามยิ้มพิมพ์ใจ ก็แสดงให้เห็นถึงลักษณะของครอบครัวขยาย ด้วยการนำเสนอผ่านความเป็นอยู่และสมาชิกของคนในครอบครัวของเสนาบดีหัวที่ประกอบไปด้วยบุตรชายและสะใภ้โดยทุกคนต่างอยู่รวมกันภายในบ้านและให้ความเคารพต่อท่านเสนาบดีและเล้าฮูหยินที่ถือเป็นผู้อาวุโสที่สุดในบ้าน เป็นต้น ในแง่ของการให้ความเคารพแก่ผู้อาวุโสอื่นเช่น อาจารย์นั้น ภาพยนตร์เพลงงิ้วได้แสดงให้เห็นถึงค่านิยมดังกล่าวผ่านในภาพยนตร์หลายๆเรื่อง เช่น เรื่องสามยิ้มพิมพ์ใจที่ได้สะท้อนให้เห็นผ่านทัศนคติของเสนาบดีหัวที่สั่งให้คุณชายทั้งสองดื่มคารวะเทิดทูนอาจารย์ที่ให้ความรู้ ในภาพยนตร์เรื่องม่านประเพณีได้แสดงให้เห็นถึงความเคารพเทิดทูนที่เหลียงซานป๋อและจู๋อิงไถมีต่ออาจารย์หญิงหรือในตอนท้ายของภาพยนตร์เรื่องตำนานรักเหนือลิขิต ที่ฟ้อปี้เจิ้นได้มากราบคารวะท่านราชครูในฐานะอาจารย์ เป็นต้น

ตัวอย่างข้างต้นที่ได้นำเสนอผ่านจากภาพยนตร์เพลงงิ้วเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะครอบครัวของสังคมจีนในลักษณะของครอบครัวขยายและการให้ความเคารพนับถือตามลำดับผู้อาวุโส ซึ่งเป็นลักษณะที่เด่นชัดอย่างหนึ่งทางบริบทโครงสร้างสังคมของจีนที่เชื่อในสถานภาพเชิงอำนาจของบุคคลที่มีความแตกต่างไม่เท่าเทียมกัน โดยบุคคลที่มีอายุน้อยกว่าต้องเคารพเชื่อฟังผู้ที่มีอาวุโสกว่าโดยเฉพาะต่อพ่อแม่หรือญาติผู้ใหญ่และศิษย์พึงเคารพต่ออาจารย์ ดังนั้นค่านิยมดังกล่าวนี้ล้วนถูกสอดแทรกอยู่ในบริบทต่างๆในภาพยนตร์จีนรวมถึงภาพยนตร์เพลงงิ้วนี้อยู่มากมายไม่ว่าจะเป็นการเคารพหรือการให้เกียรตินบนอบของผู้น้อยที่กระทำต่อผู้ใหญ่ทั้งในทางวัยวุฒิและคุณวุฒิทั้งที่ปรากฏกับคนในครอบครัวและคนภายนอก

1.2 <u>สังคมระบอบปิตาธิปไตย</u>

จากการวิเคราะห์ภาพยนตร์เพลงงิ้วนั้นสามารถแสดงให้เห็นถึงสภาพทางสังคมจีนในอดีตอย่างหนึ่งที่ถ่ายทอดผ่านโครงสร้างการเล่าเรื่องอย่างเด่นชัดคือ สังคมจีนเป็นสังคมที่บุรุษเพศนั้นมีอำนาจครอบงำเหนือสตรีอย่างเด็ดขาด โดยสังคมจีนในอดีตนั้นเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่าสถานภาพและสวัสดิภาพต่างๆล้วนแล้วแต่เอื้อเฟื้อให้แก่บุรุษเพศแทบทั้งสิ้น แม้แต่จากพื้นฐานที่เล็กที่สุดในสังคมคือครอบครัวนั้นต่างก็ให้สิทธิแก่เพศชายเป็นผู้ปกครองและเป็นผู้นำในครอบครัวโดยบิดาจะมีอำนาจเด็ดขาดเปรียบเสมือนเทพเจ้ามีหน้าที่ให้ปัจจัยสี่ในการดำรงชีวิตแก่สมาชิกในครอบครัว ให้ความคุ้มครองและเป็นผู้สร้างฐานะสร้างบ้านสร้างเรือนหาคู่ครองให้บุตรธิดา ตลอดจนต้องรับผิดชอบความประพฤติของสมาชิกในครัวเรือนโดยที่บิดานั้นมีอำนาจอยู่เหนือมารดาในการตัดสินใจใดใดทั้งปวง ยกตัวอย่างเช่น เรื่องการเลือกคู่ครองในการแต่งงานของผู้หญิงจีนสมัยก่อนที่มักไม่ได้เกิดจากความรักระหว่างเจ้าบ่าวและเจ้าสาวเนื่องจากการแต่งงานมักมาจากความพอใจของบิดามารดาที่ต้องการจะสร้างการรวมสายตระกูล(Union of line family) ระหว่างตระกูลของตนกับตระกูลที่ตนรู้จักเท่านั้น (Lip, 1993: 15) และบ่อยครั้งที่การแต่งงานซึ่งไม่ได้เกิดจากความรักทำให้ผู้หญิงจีนหลายคนคิดฆ่าตัวตายเพื่อหลีกเลี่ยงการแต่งงานกับเจ้าบ่าวที่ตนไม่ได้รัก (Nu Chuan, 1978: 265) สิ่งดังกล่าวนี้สามารถเห็นได้จากตัวอย่างในภาพยนตร์เพลงงิ้ว เรื่อง ม่านประเพณีที่พ่อของจุ๊อิงไถบังคับให้จุ๊อิงไถเข้าสู่พิธีแต่งงานกับหม่าเหวินฉายโดยที่แม่จุ๊อิงไถไม่สามารถช่วยเหลืออิงไถในการทัดทานสามีได้เนื่องจากเรื่องดังกล่าวนั้นสิทธิเด็ดขาดอยู่ที่บิดาที่ถือเป็นหัวหน้าครอบครัวในการตัดสินใจต่างๆจนส่งผลทำให้จุ๊อิงไถตัดสินใจฆ่าตัวตายตามเหลียงซานป๋อคนรักของตนด้วยการกระโดดลงไปในหลุมศพของเหลียงซานป๋อ

หรือ ในภาพยนตร์เรื่องตำนานรักเหนือลิขิต ที่ฟ้อเทียนหลงและฮูหยินบังคับให้ติ้งจินแต่งงานกับคุณชายสกุลโจวซึ่งมีศักดิ์เป็นหลานของฟ้อฮูหยินจนทำให้ติ้งจินคิดจะฆ่าตัวตายเพื่อหลีกหนีปัญหาจากการถูกคลุมถุงชนแต่งงานกับชายที่ตนไม่ได้รัก ดังที่ปรากฏในคำพูดตัวละครของฟ้อติ้งจินที่กล่าวถึงลักษณะเช่นนี้ไว้ว่า

"บุตรสาวต้องเชื่อฟังคำสั่งของบิดาเรื่องออกเรือนคลุมถุงชนมีมานับร้อยๆปี ความรันทดที่เกิดขึ้นคือต้องเป็นสะใภ้สกุลโจว ใจข้าทั้งเจ็บทั้งแค้นที่ถูกบังคับจิตใจ เพื่อคุณชายเหวินที่รักยอมสลายตายซะดีกว่าอยู่" เป็นต้น

ซึ่งสังคมปิตาธิปไตยที่พบเห็นในภาพยนตร์นี้นั้นผู้ชายในครอบครัว จะมีความสำคัญและเป็นที่รักใคร่ยิ่งเพราะถือเป็นผู้สืบวงศ์สกุลและเป็นผู้นำครอบครัวและชาวจีน ดังนั้น ค่านิยมทางสังคมในการมีบุตรไว้สืบสกุลดังกล่าวนี้ได้เอื้อสิทธิให้แก่บุตรชายนั้นจะได้รับความรัก ความเอาใจใส่เป็นพิเศษจากบุคคลในครอบครัว เนื่องจากชาวจีนมีความเชื่อที่ว่าบุตรชายมีส่วนช่วยยกฐานะของบิดามารดาให้สูงขึ้นจากการได้รับการศึกษาและตำแหน่งหน้าที่ทางราชการ หรือ บุตรชายสามารถเป็นตัวแทนของตระกูลในการสืบทอดวงศ์สกุล ค่านิยมทั้งหลายเหล่านี้นั้นได้เสนอผ่านภาพยนตร์เพลงจิ๋ว เช่น ตัวละครของเจี่ยเป่าอวี้ ในภาพยนตร์เรื่อง ความรักในหอแดง ที่เป็นทายาทผู้ชายคนเดียวในบ้านจึงถูกตามใจจากทุกคนในตระกูลและได้มีการจัดแจงให้ซิเหรินสาวใช้เป็นภรรยาน้อยอย่างลับๆเพื่อคอยปรนนิบัติดูแลรับใช้คุณชายให้เป็นที่พึงพอใจ เป็นต้น หรือในภาพยนตร์เรื่อง เปาบุ้นจิ้น ตอน สับเปลี่ยนโอรสมังกรที่สะท้อนค่านิยมต่อเรื่องการมีบุตรชายนำพามาซึ่งอำนาจวาสนาให้แก่มารดาจากคำพูดที่ฮ่องเต้ตรัสว่า

"หากพระสนมคนใดมีพระโอรสจะแต่งตั้งให้เป็นฮองเฮา"

หรือในเรื่อง ตำนานรักเหนือลิขิตที่นำเสนอผ่านบทสนทนาระหว่างเหวินปี้เจิ้นกับมารดาว่า

"ยอมให้ลูกไปสอบที่เมืองหลวงเพื่อเอาเกียรติยศสู่วงศ์ตระกูลแล้วจึงไปขอลูกสะใภ้กลับมาเลี้ยงลูกแล้วพึ่งได้แม่มีความสุข" เป็นต้น

นอกจากภาพยนตร์เรื่อง เจ็ดนางฟ้า ก็สามารถสะท้อนให้เห็นค่านิยมต่อการเคารพและร่วมทุกข์ที่ภรรยาพึงกระทำกับสามีผ่านออกมาจากเทพธิดาเจ็ดที่กล่าวไว้กับเศรษฐีฟู่ว่า

"พวกเราเป็นสามีภรรยากัน เมื่อสามีหาบพันชั่ง ข้าต้องหาบห้าร้อยชั่ง
ข้าจะทิ้งไปมีความสุขคนเดียวได้อย่างไร"

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าในสังคมปิตาธิปไตยนี้ได้ส่งผลถึงสถานะของผู้หญิงจีนให้มีบทบาทด้อยกว่าชายทั้งในครอบครัวและสังคมอย่างชัดเจน ซึ่งสตรีนั้นถูกลิดรอนสิทธิในด้านต่างๆรวมถึงการปฏิสัมพันธ์ในทางสังคมที่ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการศึกษา การมีตำแหน่งทางการเมืองหรือรับราชการ การสมรส ทั้งหลายทั้งปวงล้วนเอื้อสิทธิให้แก่บุรุษแทบทั้งหมดทั้งสิ้น โดยในเรื่องของการศึกษามีเพียงบุรุษเท่านั้นที่ถูกสนับสนุนให้ได้รับการศึกษาหาความรู้ให้อ่านออกเขียนได้ ในขณะที่สตรีนั้นถูกจำกัดสิทธิไว้เพียงแค่ให้ความสำคัญกับงานบ้านงานเรือน เย็บปักถักร้อยและเป็นแม่ศรีเรือนปรนนิบัติสามีไม่จำเป็นต้องมีความรู้ความศึกษามาก โดยค่านิยมดังกล่าวนี้นั้นภาพยนตร์เพลงจิ้วได้ถ่ายทอดให้เห็นผ่านทัศนคติต่างๆของตัวละครยกตัวอย่างเช่น ในภาพยนตร์เรื่อง ม่านประเพณี จุ๊อิงไถต้องการที่จะได้รับสิทธิเท่าทัดเทียมชายในการเรียนหนังสือแต่บิดามารดาไม่อนุญาตให้ไปศึกษาหาความรู้เพราะไม่เห็นความสำคัญที่ผู้หญิงต้องเรียนจึงจำเป็นต้องปลอมตัวเป็นชายเพื่อเดินทางไปศึกษา หรือ ในภาพยนตร์เรื่อง ความรักในหอแดงที่ค่านิยมดังกล่าวนั้นถูกสะท้อนผ่านทัศนคติของตัวละครที่ หลินไต้อวี้ชอบอ่านตำราและแต่งโคลงฉันท์กาพย์กลอนแต่กลับถูกติเตียนจากท่านยายว่า

"เป็นสาวแต่งกลอนไปจะมีประโยชน์อะไร ต่อไปต้องใช้ชีวิตแม่บ้านเรียนรู้เรื่องงานบ้านงานเรือนให้เยอะๆเข้าไว้"

หรือคำกล่าวของเซี่ยเป่าไช่ที่แสดงถึงค่านิยมของสตรีในเรื่องการจำกัดความรู้สตรีไว้ว่า

"คนโบราณว่าไว้สตรีไร้สามารถคือความดี ผู้หญิงถูกสอนไว้ให้รู้งานบ้านงานเรือนดูแลครอบครัวถึงมีความรู้ความสามารถก็ไม่สามารถสอบชิงตำแหน่งเป็นขุนนางได้ดั่งชาย"

ประเด็นเช่นนี้ยังได้ถูกนำเสนอในภาพยนตร์เรื่อง มัจฉาปาฏิหาริย์ที่บรรยายถึงสภาพของเรือนคลื่นมรกตห้องหนังสือของสกุลจินที่ถูกปิดตายเนื่องจากสกุลจินไร้ซึ่งบุตรชายบัณฑิต เป็นต้น จากตัวอย่างดังกล่าวที่เห็นได้จากภาพยนตร์เพลงจิ้วนี้ถือเป็นตัวอย่างที่แสดงออกได้ชัดเจนถึงสภาพทางสังคมที่จำกัดสิทธิให้แก่เพศชายโดยเฉพาะในเรื่องของการศึกษาและการมีส่วนรวมทางสังคมที่เกิดจากสอบแข่งขันตำแหน่งราชการด้วยการการศึกษา

1.3 สังคมที่ให้ความสำคัญและเคร่งครัดต่อจารีต ขนบธรรมเนียมและประเพณี

การนำเสนอสังคมจีนผ่านองค์ประกอบต่างๆในการเล่าเรื่องของภาพยนตร์เพลงงิ้วนั้นสะท้อนให้เห็นถึงลักษณะทางสังคมจีนอีกอย่างหนึ่งคือ เป็นสังคมที่ยึดติดต่อจารีตประเพณีและขนบธรรมเนียมดั้งเดิมเป็นอย่างมาก โดยภาพยนตร์เพลงงิ้วได้เสนอให้เห็นด้วยการนำเสนอผ่านสิ่งต่างๆของทัศนคติและการกระทำของตัวละครที่เคร่งครัดในการปฏิบัติตนหรือวางตัวที่วางไว้ตามจารีตประเพณีเช่น เรื่องของการวางตัวในสังคม การแต่งงาน และการให้ความสำคัญกับเทศกาลต่างๆ ดังตัวอย่างเช่น ในภาพยนตร์เรื่อง จอมใจจักรพรรดิ ได้นำเสนอให้เห็นว่าตัวไทเฮานั้นไม่ยินยอมรับต้าฟ่งเข้าวังเพื่อเป็นฮองเฮาเนื่องจากยึดถือต่อขนบธรรมเนียมดั้งเดิมที่ว่าฮองเฮานั้นต้องมีเชื้อสายจากเจ้าขุนมูลนายหรือเชื้อพระวงศ์เท่านั้น หรือ ตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงการเคร่งครัดต่อจารีตประเพณีที่ต้องถูกต้องตามครรลองคลองธรรม กล่าวคือ ในภาพยนตร์เรื่องนี้ ชาวบ้านต่างติฉินนินทาและปฏิเสธการคบหากับต้าฟ่ง เนื่องจากต้าฟ่งนั้นมีลูกในขณะที่ยังไม่ได้ผ่านพิธีแต่งงานออกเรียนที่ถูกต้องตามธรรมเนียมประเพณีตามที่สังคมยึดถือจนทำให้ต้องหลบหน้าจากสังคมเนื่องจากเป็นที่รังเกียจของชาวบ้านคนอื่นๆ หรือในช่วงท้ายของภาพยนตร์เพลงงิ้ว เรื่อง หวังเจาจวิน ที่ในคืนพิธีแต่งงานกับข่านแห่งเผ่าซุงหนู หวังเจาจวินกล่าวกับท่านข่านว่าขอทำตามจารีตประเพณีของชาวฮั่นด้วยการดื่มเหล้ากราบไหว้บุพการีและฟ้าดินเป็นต้น นอกจากตัวอย่างดังกล่าวนี้ในภาพยนตร์เรื่องเจ็ดนางฟ้ายังได้แสดงถึงลักษณะของการให้ความสำคัญต่อจารีตธรรมเนียมที่มีต่อการแต่งงานโดยที่ถูกต้องตามครรลองคลองธรรมนั้นเจ้าบ่าวและเจ้าสาวนั้นไม่สามารถจะแต่งงานกันเองต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ใหญ่โดยมีพ่อสื่อและเฒ่าแก่เป็นสักขีพยาน โดยสิ่งนี้ได้นำเสนอผ่านคำพูดของตัวละครตงหย่งที่กล่าวว่า

"จะยอมแต่งงานด้วยถ้ามีพ่อสื่อและเฒ่าแก่"

หรือ จากบทสนทนาที่เทพธิดาเจ็ดกล่าวกับเศรษฐีฟู่ในการยืนยันว่าการแต่งงานระหว่างตนและตงหย่งถูกต้องตามธรรมเนียมดังคำกล่าวที่ว่า

"ข้าได้แต่งงานกับท่านพี่ถูกต้องตามครรลองคลองธรรม มีทั้งพ่อสื่อและเจ้าภาพ"

ซึ่งพ่อสื่อและเจ้าภาพที่เทพธิดากล่าวถึงนั้นก็คือ เทพเจ้าที่ที่แปลงกายมาและต้นไห่ซู่ เป็นต้น ในภาพยนตร์เรื่อง ตำนานรักเหนือลิขิตยังสะท้อนให้เห็นถึงสิ่งดังกล่าวผ่านฟ้อเทียนหลงไม่พอใจในตัวเหวินปี้เจิ้นที่หมั้นหมายและสัญญาจะแต่งงานกับ ติ้งจิ้นทั้งที่ยังไม่ผ่านความเห็นชอบจากตน เป็นต้น

ลักษณะในเรื่องการให้ความสำคัญต่อขนบธรรมเนียมดังกล่าวนั้นยังถูกเสนอผ่านให้เห็นในภาพยนตร์เรื่อง ม่านประเพณีที่จุ๊อิงไถ กล่าวกับ เหลียงซันป๋อว่า

> “เราหมั้นหมายกันเองผิดจารีตประเพณี การหมั้นหมายและ
> การแต่งงานไม่สามารถเกิดขึ้นได้เมื่อบิดาตนไม่เห็นชอบ”

หรือในฉากท้ายของภาพยนตร์ที่จุ๊อิงไถจงใจกระทำในการผิดธรรมเนียมประเพณีเนื่องจากตนไม่ต้องการเข้าพิธีแต่งงาน ดังที่ปรากฏตอนท้ายของภาพยนตร์ที่ จุ๊อิงไถปฏิเสธในการเข้าพิธีแต่งงานกับสกุลหม่ายกมาแต่ไม่สามารถทัดทานบิดาได้จุ๊อิงไถ่จึงวางข้อแม้กับบิดาของตนว่าจะก็ต่อเมื่อต้องมีโคมไว้ทุกข์นำหน้าขบวนเจ้าสาว พร้อมทั้งเครื่องเซ่นไหว้ผีสางรั้งท้าย และต้องไปไหว้สุสานของเหลียงซานป๋อก่อนจึงจะมุ่งหน้าสู่บ้านสกุลหม่า โดยการกระทำเช่นนี้นั้นถูกปฏิเสธจากบิดาเนื่องจากถือว่าผิดธรรมเนียมประเพณีดังคำกล่าวที่ว่า “การแต่งงานถือเป็นสิ่งมงคลจะมีโคมไว้ทุกข์ได้อย่างไร ไร้สาระสิ้นดี เป็นต้น

ในเรื่องการให้ความสำคัญต่อประเพณีต่างๆนั้น ภาพยนตร์เพลงงิ้วได้สะท้อนให้เห็นถึงผู้คนในสังคมที่นิยมปฏิบัติตามธรรมเนียมประเพณีและกระทำกันในวันสำคัญต่างๆ เช่น ตัวอย่างจากเรื่องนางพญางูขาว ที่ได้มีการกล่าวถึงประเพณีและวัฒนธรรมที่กระทำกันในวันไหว้ขนมจ้างหรือบะจ่าง ที่ตรงกับวันที่5เดือน5ตามจันทรคติคือ วันที่ผู้คนจะปัดกวาดบ้านให้สะอาดและจะมีการดื่มเหล้าดินผสมผงกำมะถันเพราะเชื่อว่าสามารถขับไล่สัตว์ร้ายได้เช่น งู ตะขาบ แมงป่อง และกินขนมจ้างเพื่อความเป็นศิริมงคล โดยภาพยนตร์ได้แสดงให้เห็นด้วย การที่สื่อเซียนคะยั้นคะยอให้ทุกคนในบ้านดื่มเหล้านี้ โดยกล่าวว่าถือเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติกันตามธรรมเนียม หรือ ในภาพยนตร์เรื่องอภินิหารโคมวิเศษก็แสดงให้เห็นถึงประเพณีวัฒนธรรมของผู้คนในการเต้นรำเฉลิมฉลองฤดูเก็บเกี่ยวในท้ายเรื่องของภาพยนตร์ นอกจากนี้ในภาพยนตร์เรื่อง มัจฉาปาฏิหาริย์และ เปาบุ้นจิ้น ตอนสับเปลี่ยนโอรสมังกร ยังแสดงให้เห็นถึงวันสำคัญอีกวันหนึ่งที่ผู้คนยึดถือปฏิบัติอย่างเคร่งครัด คือ วันเทศกาลโคมไฟ หรือ เทศกาลหยวนเซียวที่ผู้คนในสังคมจะมาร่วมเฉลิมฉลองด้วยการแสดงการละเล่น และโคมไฟต่างๆกันอย่างมีความสุข

เป็นต้น ตัวอย่างเหล่านี้เป็นสิ่งที่สามารถแสดงถึงวัฒนธรรมประเพณีที่ถือปฏิบัติกันในสังคมที่พบเห็นได้ในภาพยนตร์เพลงงิ้ว

1.4 สังคมภายใต้ระบอบศักดินา

จากการวิเคราะห์ในภาพยนตร์เพลงงิ้วนี้พบว่าลักษณะโครงสร้างทางสังคมจีนที่ปรากฏให้เห็นล้วนแสดงให้เห็นสภาพสังคมที่มีการแบ่งแยกระหว่างชนชั้นและมีความเหลื่อมล้ำทางสังคมอยู่อย่างเห็นได้ชัด โดยจากการวิเคราะห์ภาพยนตร์เพลงงิ้วนั้นพบว่า ภาพยนตร์ในหลายๆเรื่องนั้นแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างทางชนชั้นในสังคมจีนอดีตได้อย่างชัดเจนเนื่องมาจากว่า สังคมจีนยึดถือว่าคนเราเกิดมาไม่เท่ากัน เช่นดังคำที่กล่าวจากขงจื๊อว่า "คนเราเกิดมาไม่เท่ากัน เพราะมีบทบาทต่างกัน" สังคมจีนจึงยึดถือหลักการจัดบุคคลแบ่งแยกเป็นชั้นต่างๆโดยแตกต่างกันทางศักดิ์ศรีและความเป็นอยู่อย่างสิ้นเชิง โดยส่วนมากในภาพยนตร์เพลงงิ้วนั้นจะกล่าวถึงตัวละครที่อยู่ในชนชั้นสูงและเล่าถึงเรื่องราวความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่อยู่ในครอบครัวของขุนนางและคหบดีที่มีความสัมพันธ์กับบุคคลในชนชั้นล่างเช่น การกีดกันความรักระหว่างคุณหนูในตระกูลขุนนางกับบัณฑิตหนุ่มผู้ยากจน หรือการขายตัวเป็นบ่าวไพร่ในเรือนเนื่องจากความยากจน เป็นต้น ดังจะเห็นได้ในภาพยนตร์เพลงงิ้วที่นำเสนอออกมาถึงสภาพดังกล่าว เช่น ในภาพยนตร์เรื่อง ความรักในหอแดง ที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะตระกูลหลงที่เป็นบ้านของชนชั้นสูงผ่านคำร้องที่ว่า

"เป็นธรรมดาที่เศรษฐีย่อมมีอำนาจ บ้านเต็มไปด้วยยามรักษาการณ์
และคนรับใช้ บ้านเรือนตกแต่งอย่างโอ่อ่า ทุกคนรู้กันว่าเป็นใหญ่ในแผ่นดิน"

หรือในภาพยนตร์เรื่อง เจ็ดนางฟ้าที่ ตงหย่งต้องขายตัวเป็นบ่าวให้แก่เศรษฐีฟู่เนื่องจากบิดาตายลงและไม่มีเงินทองในการฝังศพ โดยภาพยนตร์เสนอให้เห็นถึงอคติของชาวจีนที่มีต่อชนชั้นพ่อค้าคหบดีด้วยการที่ถึงแม้เศรษฐีซึ่งเป็นผู้ที่มีคนเงินและบ่าวไพร่มากมายแต่ยังมีลักษณะนิสัยคดโกงเห็นแก่ได้ และเอารัดเอาเปรียบคนยากจนด้วยความเจ้าเล่ห์เพทุบาย เป็นต้น หรือดั่งในภาพยนตร์เรื่อง ตำนานรักเหนือลิขิต และ สามยิ้มพิมพ์ใจที่แสดงให้เห็นถึงการขายตัวเป็น บ่าวไพร่ในจวนของขุนนางเนื่องจากขัดสนทางด้านเงินทองโดยชนชั้นสูงเหล่านั้นซื้อตัวบ่าวไพร่จะมีสิทธิเด็ดขาดต่อชีวิตและทรัพย์สินของบ่าวไพร่เหล่านั้น และบ่าวไพร่นั้นต้องเปลี่ยนชื่อแซ่ใหม่ตามเจ้าของที่ซื้อขาดตั้งให้ นอกจากนี้ในเรื่องตำนานรักเหนือลิขิตยังได้แสดงให้เห็นถึงตัวเหวินปี้เจิ้นบัณฑิตหนุ่มถูกกลั่นแกล้ง

จากสกุลฟ้อและนายอำเภอที่เป็นขุนนางซึ่งเป็นการถึงการใช้อำนาจกลั่นแกล้งบุคคลที่มีความแตกต่างทางชนชั้น เฉกเช่นเดียวกับ ภาพยนตร์เรื่อง อภินิหาร โคมวิเศษที่แสดงให้เห็นว่า เฉินกวนเป่า มีนิสัยอันธพาลและชอบกดขี่ข่มเหงรังแกชาวบ้านที่ยากจนเนื่องจากถือว่าตนนั้นมีอำนาจเนื่องจากเป็นบุตรชายของเจ้าเมืองจึงถือตนอยู่เหนือกฎหมาย เป็นต้น ส่วนในเรื่อง สามยิ้มพิมพ์ใจได้แสดงให้เห็นถึงลักษณะความเป็นอยู่ของผู้คนที่แตกต่างกันในสังคมศักดินาผ่านจวนของสกุลหัวซึ่งเป็นอดีตเสนาบดีที่มีบ่าวไพร่รับใช้อย่างมากมาย

ดังนั้นโครงสร้างทางสังคมในระบอบศักดินานี้ยังส่งผลต่อค่านิยมของผู้คนบางประการเช่น ลักษณะความเป็นอยู่ที่แตกต่างระหว่างชนชั้นระหว่างสตรีที่อยู่ในชนชั้นสูงกับสตรีที่เป็นบ่าวไพร่ กล่าวคือสตรีในชนชั้นสูงจะสามารถได้รับโอกาสในและจะถูกจัดให้อยู่แยกกับเพศชายโดยบ่าวไพร่ที่เป็นชายไม่สามารถเข้าไปยังที่อยู่ของสตรีชั้นสูงเหล่านั้น ในขณะที่สตรีที่เป็นสาวใช้สามารถอยู่ปะปนกับบ่าวไพร่ผู้ชายได้ ตัวอย่างดังกล่าวนั้นจะเห็นได้จากภาพยนตร์เรื่อง สามยิ้มพิมพ์ใจที่ หอจื่อเว่ยและที่อยู่ของสูหยินและสาวใช้ไม่อนุญาตให้ผู้ชายเข้าไป ภาพยนตร์ยังแสดงให้เห็นลักษณะที่แตกต่างกันทางอาชีพ กล่าวคือ ชนชั้นสูงจะมีอาชีพตำแหน่งรับราชการหรือเป็นคหบดีหรือเป็นบัณฑิตโดยตัวละครที่มีอาชีพดังกล่าวพบเห็นได้ในภาพยนตร์เพลงงิ้วในหลายเรื่อง ส่วนชนชั้นล่างนั้นจะมีอาชีพที่เกี่ยวข้องกับการทำไร่ทำนา และประมง โดยภาพยนตร์ได้บรรยายให้เห็นลักษณะดังกล่าวของอาชีพชนชั้นล่างในการทำเกษตรกรรมผ่านการร้องของนางฟ้าทั้งเจ็ดในภาพยนตร์เรื่อง เจ็ดนางฟ้า

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าภาพยนตร์เพลงงิ้วนี้ได้แสดงให้เห็นความเป็นอยู่ของตัวละครที่เกิดขึ้นภายใต้สังคมจีนผ่านเนื้อเรื่องที่มีความแตกต่างกันทางสิทธิและความเป็นอยู่ตามชนชั้นของสังคมที่แตกต่างออกไปโดยตัวละครที่เป็นบ่าวไพร่นั้นถูกนำเสนอให้เห็นในฐานะสัญลักษณ์ที่แสดงออกถึงความมั่งคั่งของครอบครัวตัวละครที่อยู่ในชนชั้นสูง ส่วนชนชั้นสูงนั้นจะมีความเป็นอยู่ที่สะดวกสบายมีบ่าวไพร่และสาวใช้ในครอบครอง เป็นต้น

2 <u>บริบททางวัฒนธรรม ความเชื่อของจีน</u>

จากการวิเคราะห์ในภาพยนตร์เพลงงิ้วนั้นแสดงถึงความเชื่อของชาวจีน ที่มีต่อเรื่องสวรรค์ เทพเจ้าหรือเซียน ความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรม วิญญาณ และชาติภพการเวียนว่ายตายเกิด ดังจะกล่าวได้ดังต่อไปนี้

2.1 ความเชื่อในเรื่องสวรรค์ และเทพเจ้าหรือเซียน

ภาพยนตร์เพลงงิ้วนั้นได้นำเสนอถึงบริบททางวัฒนธรรมทางด้านความเชื่อของชาวจีนดังกล่าวที่มีต่อสวรรค์ เทพเจ้าและเซียนของจีนผ่านองค์ประกอบต่างๆในการเล่าเรื่องของภาพยนตร์ เช่น การวางตัวละครที่เป็นเทพ เซียน หรือ การกระทำและทัศนคติของตัวละครซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งในการแสดงออกความเชื่อของวัฒนธรรมจีนเหล่านี้นั้นมีส่วนในการสร้างสมอารยธรรมของจีนที่มีรากฐานมาจากลัทธิต่างๆของจีน เช่น ขงจื๊อ เต๋าและพุทธศาสนา เป็นต้น ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างเช่น ในเรื่องของความเชื่อที่ว่าชาวจีนมีต่อเทพเจ้าและการบำเพ็ญเพียรจนสำเร็จเป็นเซียน ถูกถ่ายทอดผ่านภาพยนตร์เรื่องนางพญางูขาวโดยให้เห็นว่าตัวละครหลักสองตน ไป๋ซู่เจิน และชิงชิง นั้นเป็นงูขาวและงูเขียวที่บำเพ็ญเพียรจนมีฌานแก่กล้าและสามารถสำเร็จเป็นเซียนที่จัดอยู่ในขั้นเซียนสัตว์เดรัจฉาน หรือ เซียนกวางเหลืองและกระเรียนขาว เป็นต้น และในภาพยนตร์เรื่องนี้ยังได้แสดงให้เห็นความเชื่อของชาวจีนในเรื่องของยาอายุวัฒนะและความเชื่อที่ว่าเซียนวิเศษเหล่านั้นจะพำนักอยู่บนดอยยอดเขาอันปลีกวิเวกโดยสะท้อนผ่านการที่ไป๋ซู่เจินต้องเหาะเหิรเดินทางไปที่ยอดเขาคุนหลุนที่แสนไกลจนได้พบกับเซียนเฒ่าและได้นำหญ้าหลิงจื่อกลับมาชุบชีวิตให้สื่อเซียนสามีของตนเป็นต้น

ประเด็นการวางตัวละครที่ได้รับความเชื่อจากเรื่องเทพเจ้าหรือเซียนของจีนนั้นยังพบเห็นได้ในภาพยนตร์เรื่อง มัจฉาปาฏิหาริย์ที่ตัวละครเอกคือปลาไน(ปลาหลีฮื้อ)และบำเพ็ญเพียรจนมีอิทธิฤทธิ์แก่กล้าจนสามารถแปลงกายเป็นหญิงสาว รวมถึงแสดงให้เห็นถึงความเชื่อของเรื่องเทพสวรรค์ ต่างๆที่ดูแลควบคุมปรากฏธรรมชาติที่พบได้ในภาพยนตร์เช่น เทพอัสนี เทพวายุ ผู้บันดาลลมพายุฝนและฟ้าร้อง เป็นต้น นอกจากนี้ในภาพยนตร์เรื่องเจ็ดนางฟ้า ภาพยนตร์เรื่อง นางพญางูขาว ภาพยนตร์เรื่องมัจฉาปาฏิหาริย์ และภาพยนตร์เรื่อง อภินิหารโคมวิเศษ ยังมีการกล่าวถึงโลกสวรรค์และโลกมนุษย์และแสดงถึงความเชื่อที่สวรรค์ควบคุมทุกสรรพสิ่งและเง็กเซียนฮ่องเต้เป็นเทพที่มีอำนาจสูงสุด ผ่านการที่กองทัพเทพสวรรค์ได้รับคำบัญชาจากเง็กเซียนฮ่องเต้ลงมาเพื่อปราบปรามเหล่าเทพและเซียนที่ทำผิดกฎสวรรค์ต่างๆ จนทำให้สรรพสิ่งในโลกผิดแปลกไป เป็นต้น ทั้งนี้ในภาพยนตร์เรื่องมัจฉาปาฏิหาริย์ และเปาบุ้นจิ้น ตอน สับเปลี่ยนโอรสมังกร ยังแสดงให้เห็นความเชื่อของชาวจีนต่อเทพในพุทธศาสนาคือ เจ้าแม่กวนอิมที่ถือเป็นที่พึ่งทางจิตใจของชาวจีนเสด็จลงมาโปรดสัตว์และช่วยให้ตัวละครเหล่านั้นพ้นจากภยันตราย เป็นต้น

2.2 ความเชื่อในเรื่องกฎแห่งกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด

ภาพยนตร์เพลงงิ้วนั้นได้ถ่ายทอดความเชื่อของสังคมจีนที่มีต่อเรื่องของ การเวียนว่ายตายเกิด รวมถึงความเชื่อเรื่องกฎแห่งกรรม วิญญาณและการกราบไหว้เคารพบรรพบุรุษดังกล่าวเอาไว้ ให้เห็นได้ในภาพยนตร์ เช่น ในภาพยนตร์เรื่อง เปาบุ้นจิ้น ตอน สับเปลี่ยนโอรสมังกรภาพยนตร์ได้เสนอความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องกฎแห่งกรรมที่ชาวจีนมีความเชื่อว่าเมื่อตายไปวิญญาณจะถูกพิพากษาตัดสินในนรกภูมิ โดยนำเสนอด้วยการที่ เปาบุ้นจิ้นได้แสร้งใช้อุบายหลอกล่อเพื่อเอาผิดก๊ัวะไคว้ว่าได้ลงมาในนรกภูมิถูกตัดสินคดีความที่มีวิญญาณโค้วจูร้องทุกข์ว่าถูกฆ่าตาย โดยที่เปาบุ้นจิ้นได้ปลอมปืนยมบาลและให้เจ้าหน้าที่ในจวนปลอมเป็นยมฑูติหัวม้าและหัววัวทรมาน จนทำให้ก๊ัวะ ไคว้หวาดกลัวและยอมรับผิดในที่สุด หรือในภาพยนตร์เรื่อง จอมใจจักรพรรดิ ที่ได้แสดงถึงวิญญาณหลังความตายของต้าฟ่งที่ได้เข้าไปกราบไหว้สักการะแก่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ในตอนท้ายของภาพยนตร์เพื่อให้ร่างของตนสามารถเดินทางไปถึงวังหลวง เป็นต้น

นอกจากนี้ภาพยนตร์เพลงงิ้วบางเรื่องเช่น เรื่อง เจ็ดนางฟ้า นางพญางูขาว และมัจฉาปาฏิหาริย์ที่เป็นเรื่องราวความรักของตัวละครที่เป็นเซียนและนางฟ้าเกิดความรักใคร่กับมนุษย์แล้วถูกกีดกันจากสวรรค์นั้นถือเป็นตัวอย่างที่สะท้อนให้เห็นความเชื่อเรื่องภพภูมิของชาวจีนที่ว่า โลกมนุษย์และสวรรค์นั้นแยกออกจากกันและส่งผลถึงความเชื่อในการเวียนว่ายตายเกิด กล่าวคือ เซียนที่เป็นสัตว์เดรัจฉานเหล่านั้นจะครองรักกับมนุษย์ได้ก็ต่อเมื่อต้องอวตารหรือตายแล้วเกิดใหม่ในภพภูมิเดียวกันเท่านั้น เพราะถ้าหากรักกันเช่นนั้นจะถือว่าผิดกฎจักรราศีของธรรมชาติ (วิโรจน์ ตั้งวาณิชย์, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2553) โดยภาพยนตร์ได้สะท้อนให้เห็นเรื่องราวดังกล่าว เช่น ในภาพยนตร์เรื่องนางพญางูขาว ตอนท้ายเรื่องที่ สื่อเซียนและไป๋ซู่เจินได้กลับมาครองรักกันอย่างมีความสุขเนื่องจากทั้งคู่ได้ตายและมาจุติอยู่ในภพภูมิเป็นวิญญาณเหมือนกัน หรือ ในภาพยนตร์เรื่องมัจฉาปาฏิหาริย์ที่นำเสนอด้วยภูติปลาไนยอมสละชีวิตด้วยการถูกขอดเกล็ดปลาทองคำจนตายและเกิดใหม่ในร่างหญิงสาวที่เป็นมนุษย์ ซึ่งเปรียบเสมือนการอวตารสละจากร่างของเซียนมาเกิดสู่ภพภูมิอีกร่างหนึ่งที่เป็นมนุษย์แล้วจึงได้ครองรักอย่างมีความสุข เป็นต้น นอกจากนี้ในภาพยนตร์เช่น เรื่องนางพญางูขาว หรือ เรื่องเจ็ดนางฟ้า ที่ตัวละครสื่อเซียนและตงหย่งได้เดินทางไปกราบไหว้สักการะบรรพบุรุษที่สุสานในตอนต้นเรื่องเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมของชาวจีนในด้านความเชื่อในวิญญาณการกราบไหว้บรรพบุรุษที่ได้ถูกถ่ายทอดผ่านตัวละครที่ยึดติดต่อความเชื่อดังกล่าว

3. <u>บริบททางการเมืองการปกครอง</u>

จากการศึกษาภาพยนตร์เพลงงิ้วนั้นพบว่าภาพยนตร์ได้ดำเนินเรื่องราวทั้งหมดนั้นอยู่ภายใต้ลักษณะทางการเมืองการปกครองโดยพระจักรพรรดิมีอำนาจเบ็ดเสร็จเนื่องจากชาวจีนมีความเชื่อในเรื่องของ "อาณัติจากสวรรค์" หรือ เทียนหมิง(T'ien Ming) ที่จะเน้นหลักพิเศษในการปกครองในแง่ว่าผู้ปกครองนั้นไม่ใช่คนธรรมดาสามัญหากแต่เป็นผู้ที่ได้รับความยินยอมจากสวรรค์ให้ลงมาทำหน้าที่ปกครองโลกมนุษย์ ในแง่นี้ ผู้ปกครองจึงมีลักษณะแบบสมมติเทพหรือที่จีนมักเอ่ยในนามว่า "โอรสแห่งสวรรค์" โดยทฤษฎีอาณัติจากสวรรค์นี้ได้ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้สถาบันจักรพรรดิเป็นสถาบันที่เฉียบขาดและมีความมั่นคง(ศรีสุข ทวิชาประสิทธิ์, 2542: 224) โดยภาพยนตร์จะเสนอให้เห็นถึงว่าองค์จักรพรรดิที่ปกครองในแต่ละเรื่องนั้นส่วนมากจะมีคุณธรรม ศีลธรรม ความกตัญญู ตามอุดมคติของขงจื๊อที่กล่าวไว้เกี่ยวกับผู้ปกครองรัฐ นอกจากนี้ภาพยนตร์เสนอให้เห็นถึงลักษณะทางการเมืองการปกครองของจีนในอดีตนั้นมีระบอบการคัดเลือกบัณฑิตทั่วประเทศผู้มีความรู้เข้ามารับใช้ราชการเป็นขุนนางด้วยการสอบเข้าหรือที่เรารู้จักกันว่าสอบจอหงวน ซึ่งถือเป็นลักษณะทางการเมืองการปกครองที่มีการกระจายอำนาจของการปกครอง

ภาพยนตร์ยังแสดงให้เห็นถึงประเด็นทางการเมืองอีกด้านคือ ลักษณะของประเทศจีนนั้น มีพื้นที่อาณาเขตกว้างขวางและมีชนเผ่าอื่นๆอยู่มากมายจึงทำให้การปกครองควบคุมไม่อาจเป็นไปได้อย่างทั่วถึงเมื่อเมืองเล็กเมืองน้อยที่เป็นเมืองขึ้นก็กระด้างกระเดื่องตั้งตนเป็นใหญ่แลต้องการล้มล้างราชวงศ์ในที่สุด ดังนั้นทางราชสำนักจีนจึงต้องหาทางแก้ปัญหาดังกล่าวจากแคว้นต่างๆไม่ให้กระด้างกระเดื่องและให้เป็นพันธมิตรกับจีน ทำให้เกิดวัฒนธรรมหนึ่งขึ้น คือ การเชื่อมสัมพันธไมตรีระหว่างแคว้นหรือชนเผ่าด้วยการแต่งตั้งสตรีที่เป็นเชื้อพระวงศ์ไปแต่งเป็นพระมเหสีแก่ต่างแคว้นเพื่อให้เป็นเมืองพี่เมืองน้องและสงบศึก เป็นต้น

จากเหตุผลข้างต้นนั้นได้ถูกนำเสนอผ่านในภาพยนตร์เพลงงิ้วดังจะเห็นได้ว่าในทุกเรื่องของประเภทภาพยนตร์เพลงงิ้วนั้นล้วนหยิบยกนำเรื่องราวต่างๆทางประวัติศาสตร์รวมถึงวรรณกรรม นิทานพื้นบ้าน ที่เกิดขึ้นภายใต้บริบทสังคมจีนยุคเก่าที่มีการปกครองในระบอบองค์จักรพรรดิมีอำนาจเด็ดขาดเบ็ดเสร็จ ซึ่งถือเป็นลักษณะการปกครองที่มีมายาวนานของจีน โดยในภาพยนตร์เพลงงิ้วหลายๆเรื่องนั้นได้มีการกล่าวอ้างถึงยุคสมัยของช่วงเวลาที่ปกครองโดยจักรพรรดิองค์ใดองค์หนึ่ง หรือ การสร้างเรื่องราวให้ตัวละครหลักนั้นเกี่ยวพันในฐานะเชื้อราชวงศ์หรือเป็นตัวละครที่เป็นตัวจักรพรรดิเอง

เนื่องจากภาพยนตร์เพลงงิ้ว เช่น ภาพยนตร์เรื่องจอมใจจักรพรรดิที่เป็นเรื่องราวความรักระหว่างฮ่องเต้และสาวชาวบ้านโดยในภาพยนตร์ได้นำเสนอผ่านคำพูดตัวละครให้เห็นว่าเป็นช่วงยุคสมัยของฮ่องเต้จูเต๋อหมิน แห่งราชวงศ์หมิง เป็นต้น หรือในภาพยนตร์เรื่องเปาบุ้นจิ้น ตอน สับเปลี่ยนโอรสมังกรที่เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นภายในพระราชวังหลวงและมีตัวละครเอกเป็นเชื้อพระวงศ์และฮ่องเต้อีกทั้งมีการกล่าวถึงยุคสมัยของเชื้อราชวงศ์ เป็นต้น หรือในภาพยนตร์เรื่อง เตียวเสี้ยน ที่ได้แสดงถึงช่วงที่ประเทศจีนถูกตั๋งโต๊ะกุมอำนาจและคิดล้มล้างราชวงศ์แต่งตั้งตนขึ้นเป็นฮ่องเต้แทน หรือ ในภาพยนตร์เรื่องหวังเจาจวิน ที่เป็นการกล่าวถึงเรื่องจริงอิงประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในแผ่นดินฮั่น โดยมีตัวละครหลักเป็นฮ่องเต้คือจักรพรรดิฮั่นหยวนตี้ และตัวละครอื่นๆที่อยู่ในฐานะเชื้อพระวงศ์ โดยในตอนท้ายเรื่องของภาพยนตร์ได้นำเสนอถึงการเชื่อมสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศด้วยการที่หวังเจาจวินตกเป็นเครื่องมือทางการเมืองด้วยการที่ตนต้องแต่งไปให้แก่เผ่าชุงหนูในฐานะพระมเหสีเพื่อสงบศึกระหว่างสองประเทศและได้แฝงค่านิยมในเรื่องความรักและซื่อสัตย์ต่อชาติบ้านเมืองไว้อีกด้วย นอกจากนี้ในภาพยนตร์เรื่อง ตำนานรักเหนือลิขิต ยังแสดงให้เห็นบริบททางการเมืองการปกครองในเรื่องของการสอบไล่จอหงวนและการกระจายอำนาจสู่ขุนนางด้วยการได้รับแต่งตั้งจากพระมหาจักรพรรดิโดยได้นำเสนอผ่านตัวละครติ้งจินที่ปลอมตัวเป็นชายและมีความสามารถจนได้รับพระราชทานตำแหน่งเป็นผู้ตรวจการและมอบอำนาจด้วยการประทานกระบี่อาญาสิทธิ์สามารถประหารคนผิดได้ก่อนรับสั่ง หรือตัวละครปี้เจิ้นที่สามารถสอบได้เป็นจอหงวนอันดับหนึ่งและมียศถาบรรดาศักดิ์ได้รับตำแหน่งทางราชการ เป็นต้น

จากข้อมูลข้างต้นเหล่านี้นั้นอาจกล่าวได้ว่าภาพยนตร์เพลงงิ้วนั้นได้ถ่ายทอดถึงลักษณะบริบททางสังคมการเมืองและ วัฒนธรรมจีนในยุคเก่าให้เห็นได้อย่างชัดเจน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5
สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง "การศึกษาภาพยนตร์เพลงงิ้วของบริษัท ชอว์ บราเดอส์ ในบริบททางสังคมและการเมืองของประเทศจีน" ซึ่งเป็นการศึกษาถึงองค์ประกอบของภาพยนตร์เพื่อทราบถึงการถ่ายทอดสภาพสังคม และวัฒนธรรมทางความเชื่อของคนจีนที่พบในภาพยนตร์ โดยงานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพถึงการถ่ายทอดบริบททางสังคมและวัฒนธรรมความเชื่อของจีนผ่านโครงสร้างการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ที่ผู้วิจัยใช้กระบวนการวิเคราะห์ตัวบท(Textual Analysis) ด้วยการตีความด้วยตนเองจากการชมภาพยนตร์ ประกอบกับการวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์และสังคมการเมือง และวัฒนธรรมจีน ประกอบกับการสัมภาษณ์ อาจารย์วิโรจน์ ตั้งวาณิชย์ผู้เชี่ยวชาญทางด้านจีนศึกษาและวัฒนธรรมจีน ซึ่งภาพยนตร์ทั้ง 12 เรื่อง ที่ผู้วิจัยคัดเลือกมาทำการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย

1. เตียวเสี้ยน (Diau Charn /*Diao Chan*) (1956)
2. จอมใจจักรพรรดิ (The Kingdom and Beauty /*Jiangshan Meiren*)(1958)
3. หวังเจาจวิน (Beyond The Great Wall /*Wang Zhaojun*) (1959)
4. ความรักในหอแดง (The Dream of the Red Chamber /*Hong Lou Meng*) (1961)
5. ม่านประเพณี (The Love Eterne / *Liang Shanbo Yu Zhu Yingtai*) (1962)
6. นางพญางูขาว (Madame White Snake / *Baishe Zhuan*) (1962)
7. เจ็ดนางฟ้า (A Maid from Heaven / *Qi Xiannu*) (1963)
8. อภินิหารโคมวิเศษ (The Lotus Lamp / *Baolian Deng*) (1963)
9. เปาบุ้นจิ้น ตอน สับเปลี่ยนโอรสมังกร (Inside The Forbidden City / *Song Gong Mi Shi*) (1963)
10. มัจฉาปาฏิหาริย์ (The Mermaid / *Yu Meiren*) (1964)
11. ตำนานรักเหนือลิขิต (The Pearl Phoenix / *Nu Xun'an*) (1966)
12. สามยิ้มพิมพ์ใจ (The Three Smiles / *San Xiao*) (1969)

ผลการศึกษาพบว่า ภาพยนตร์เพลงงิ้วนั้นสะท้อนให้เห็นถึงบริบททางสังคม การเมืองและวัฒนธรรมความเชื่อผ่านโครงสร้างการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ โดยในแง่ลักษณะโครงสร้างการเล่าเรื่องของภาพยนตร์นั้นมีการแสดงให้เห็นถึงการเล่าเรื่องที่ถ่ายทอดในเชิงลักษณะทางสังคม ความเชื่อของจีนได้เป็นอย่างดี การสร้างตัวละครและเหตุการณ์ต่างๆนั้นมีทั้งที่หยิบยกมาจากวรรณกรรม ประวัติศาสตร์ นิทานพื้นบ้าน ของจีนมาถ่ายทอดสภาพสังคมวัฒนธรรมที่มุ่งเน้นเสนอให้เห็นความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว ผ่านการวางโครงเรื่อง การวางลำดับชั้นสถานะของตัวละคร รวมถึงการใช้ลักษณะด้านอื่นบางประการของงิ้วเช่น การขับร้องร่ายรำในบทสนทนาของตัวละครและบรรยายสภาพต่างๆ โดยตัวละครมีทั้งตัวละครที่เป็นมนุษย์ หรือ ตัวละครที่เป็นการสมมติเช่น เทพ เซียนหรือ วิญญาณ ซึ่งเปรียบเป็นตัวแทนบุคคลของสังคมโดยตัวละครทั้งหลายเหล่านั้นมีการแสดงออกทางความคิด และพฤติกรรมภายใต้กรอบของสังคม สำหรับภาวการณ์ปัญหาและการแก้ไขของปัญหานั้นมักเกิดขึ้นจากการที่ตัวละครนั้นถูกกฎเกณฑ์รวมถึงค่านิยมประเพณีต่างๆเป็นต้นเหตุที่ส่งผลในการกระทำและแสดงออกถึงภาวะของความต้องการแก้ไขปัญหาเพื่อให้ได้มาซึ่งความมุ่งหมายของตัวละครที่ต่อต้านในสิ่งต่างๆรอบตัว ภาวการณ์โครงเรื่องส่วนใหญ่นั้นก็ได้ยึดการเรียงลำดับตามภาวการณ์คือ ภาวะสงบสุข ภาวะของปัญหาและการแก้ไขปัญหา และภาวะกลับคืนสู่ความปรกติอีกครั้งและได้ยึดตามแนวโครงเรื่องแบบสามองค์ที่เริ่มด้วย การเริ่มเรื่อง การพัฒนาของเหตุการณ์ และ คลี่คลายปัญหา รวมถึงการใช้องค์ประกอบต่างๆของงิ้วเข้ามาเพิ่มเติมแต่งในด้านการวางลำดับเรื่อง สถานภาพทางสังคมของตัวละคร รวมถึงแนวเรื่องของการประพันธ์ที่มีอิทธิพลของงิ้วมาสอดคล้องกับโครงเรื่องได้อย่างชัดเจน ผ่านรูปแบบเอกลักษณ์ของการดำเนินเรื่องด้วยการร้องเพลงงิ้วซึ่งถือเป็นรูปแบบเฉพาะของภาพยนตร์ที่ทำให้ภาพยนตร์มีเสน่ห์อรรถรสในการรับชมด้วยท่วงทำนอง การร้องและคำพรรณนาที่สามารถดึงดูดอารมณ์ของผู้ชม

ในภาพรวมนั้นบรรดาภาพยนตร์เพลงงิ้วทั้งสิบสองเรื่องที่ได้นำมาวิเคราะห์นี้นั้นสามารถสรุปได้ได้ตามรูปแบบของแนวเรื่องการประพันธ์ได้ว่า ในช่วงปีที่ภาพยนตร์เพลงงิ้วที่มีการผลิตออกมานั้นแสดงให้เห็นถึงรูปแบบหลักออกเป็นสี่รูปแบบ คือ ช่วงแรกที่ผลิตภาพยนตร์ออกมานั้นรูปแบบของแนวเรื่องการประพันธ์จะเป็นเนื้อหาเรื่องราวที่เกี่ยวพันธ์กับพงศาวดารและอิงประวัติศาสตร์ เช่น ภาพยนตร์เรื่องเตียวเสี้ยน ภาพยนตร์เรื่องหวังเจาจวิน และภาพยนตร์เรื่อง จอมใจจักรพรรดิ ซึ่งจะมีการกล่าวอ้างถึงบุคคลในทางด้านประวัติศาสตร์และยุคสมัยของประวัติศาสตร์จีนให้เห็นได้อย่างชัดเจน โดยตัวละครหลักนั้นจะอยู่ในสถานภาพที่อยู่ในชนชั้นจักรพรรดิหรือราชวงศ์ ต่อจากรูปแบบดังกล่าวนั้นการผลิตภาพยนตร์เพลงงิ้วนั้นจึงเปลี่ยนเป็นการหยิบยกเรื่องราวในรูปแบบที่เป็นนิทานวรรณคดี

พื้นบ้านที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ของคนในสังคมที่มีต่อกรอบจารีตธรรมเนียมประเพณี โดยจะมีการแสดงออกผ่านทัศนคติต่างๆของตัวละครและโดยมากจะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับตัวละครที่อยู่ในชนชั้นสูง เช่น เรื่อง ภาพยนตร์เรื่องความรักในหอแดง ภาพยนตร์เรื่อง ม่านประเพณี เป็นต้น พอมาถึงช่วงกลางของการผลิตภาพยนตร์เพลงงิ้วจึงเปลี่ยนมาเป็นการนำเรื่องราวที่แสดงถึงอุดมคติและความเชื่อของชาวจีนที่มีต่อสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติและเทพเจ้าด้วยการนำนิทานปรัมปราเรื่องเล่าที่มีตัวละครหลักเป็นภูติเซียนที่เกิดมีความสัมพันธ์กับมนุษย์หรือเป็นเรื่องราวที่มีการกล่าวอ้างถึงสวรรค์ เทพเจ้า และโลกบาดาล เช่น ภาพยนตร์เรื่อง นางพญางูขาว เจ็ดนางฟ้า มัจฉาปาฏิหาริย์ อภินิหารโคมวิเศษ เป็นต้น ในช่วงท้ายสุดของปีการผลิตจึงเป็นการหยิบยกเกี่ยวกับเรื่องเล่าตำนานนิทานพื้นบ้านที่มีเรื่องของการปลอมตัวสลับเพศ การตัดสินคดี หรือภาพยนตร์ที่มีตัวละครเอกเป็นบัณฑิตที่ปลอมตัวเป็นคนใช้ เช่น ภาพยนตร์เรื่อง ตำนานรักเหนือลิขิต และภาพยนตร์เรื่อง สามยิ้มพิมพ์ใจ เป็นต้น

อย่างไรก็ตามภาพยนตร์เพลงงิ้วนี้นั้นได้มีการหยิบยกแสดงให้เห็นถึงปัจจัยผลักดันเหตุการณ์ต่างๆของตัวละครที่เกิดขึ้นจากค่านิยมและกรอบจารีตของสังคมสอดแทรกผ่านองค์ประกอบต่างๆของภาพยนตร์ที่แสดงให้เห็นถึงสภาพทางสังคม การเมือง และวัฒนธรรมความเชื่อของสังคมจีนในอดีตได้อย่างชัดเจน

ประเด็นบริบททางด้านสังคมนั้นภาพยนตร์จีนเพลงงิ้วนำเสนอให้เห็นถึงสภาพสังคมในแง่มุมต่างๆของจีนในสมัยอดีตก่อนการเปลี่ยนแปลงทางการปกครองในบริบททางสังคมที่ตัวละครอาศัยอยู่ซึ่งถือได้ว่าเป็นสังคมที่มีระเบียบแบบแผนและเคร่งครัดต่อจารีตประเพณีอย่างมากอีกทั้งการแบ่งแยกชนชั้นและการจำกัดสิทธิของผู้คนจากชาติกำเนิดและเพศสภาพไว้แตกต่างกันอย่างชัดเจน รวมถึงการแฝงค่านิยมศีลธรรมต่างๆ ในแง่ที่มีต่อความรักชาติ ความกตัญญูและจริยธรรมที่ล้วนมาจากคำสอนของขงจื๊อ ในด้านความเชื่อนั้นภาพยนตร์แสดงให้เห็นความศรัทธาและความเชื่อของคนจีนในเรื่องสิ่งที่เหนือธรรมชาติและผูกพันกับเรื่องเทพเจ้าและเซียน ที่ส่งผลก่อให้เกิดวัฒนธรรม ประเพณีต่างๆที่เป็นเอกลักษณ์ผ่านการวางตัวละคร และโครงเรื่องที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับสวรรค์ โลกมนุษย์ และเซียนต่างๆ ทั้งนี้ลักษณะของภาพยนตร์เพลงงิ้วนั้นแสดงให้เห็นว่าบริบทต่างๆภายใต้สังคมในอดีตและความเชื่อของผู้คนล้วนมีรากฐานทางความคิดและอุดมคติจาก สามศาสนาของจีนคือ เต๋า ขงจื๊อ และพุทธศาสนาจนกลายเป็นบรรทัดฐานและจารีตทางสังคม

ประเด็นในแง่ทางการเมืองการปกครองนั้น ภาพยนตร์เพลงงิ้วได้นำเสนอให้เห็นถึงแนวคิดของขงจื้อที่มีต่อเรื่องการเมืองการปกครองในแง่คิดที่ว่า รัฐนั้นจะสงบสุขได้ด้วยผู้ปกครองและทุกคนในสังคมนั้นต้องมีศีลธรรม จริยธรรม คุณธรรมในตนเอง ดังจะสังเกตได้จากภาพยนตร์นั้นได้สอดแทรกประเด็นของการรับผิดชอบต่อหน้าที่และสิ่งที่ตัวละครมีในระบบความสัมพันธ์ทั้งห้าผ่านตัวละครและเหตุการณ์ต่างๆ โดยปมปัญหาของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งหมดนั้นเกิดจาก ตัวละครใดตัวละครหนึ่งขาดซึ่งศีลธรรมและคุณธรรมซึ่งนำไปสู่ความไม่สงบสุขในสังคม นอกจากนี้ภาพยนตร์ยังแสดงให้เห็นว่าสภาพทางสังคมที่เป็นสุข บ้านเมืองมีความอุดมสมบูรณ์นั้นก็เนื่องจากผู้ปกครองได้คงไว้ซึ่งมโนธรรม จริยธรรม และความกตัญญู ที่พึงมีในตัวของผู้ปกครองผ่านตัวละครฮ่องเต้ที่มีคุณธรรมและจริยธรรมในการปกครองตัวอย่างเช่น ในภาพยนตร์เรื่อง เปาบุ้นจิ้น ตอน สับเปลี่ยนโอรสมังกร เป็นต้น

ดังนั้นอาจกล่าวสรุปได้ว่าภาพยนตร์เพลงงิ้วนั้นได้รับอิทธิพลของงิ้วมาอย่างเต็มรูปแบบในการถ่ายทอดสังคมอดีตผ่านรูปแบบประพันธ์เนื้อเรื่องและตัวละครด้วยการหยิบยกเรื่องราวต่างๆที่เป็นประวัติศาสตร์ นิทาน พงศาวดาร วรรณกรรม รวมถึงและความเชื่อต่างๆมาถ่ายทอดนั้นเนื่องจากที่ช่วงเวลานั้นสื่อใหม่อย่างภาพยนตร์และโทรทัศน์เกิดขึ้นและได้รับความนิยมทำให้สื่อพื้นบ้านอย่างงิ้วถูกลดบทบาทลง ภาพยนตร์เพลงงิ้วจึงได้มีการรวมสื่อสมัยใหม่และสื่อพื้นบ้านเข้าด้วยกันโดยรับเอาลักษณะความเป็นงิ้วมาทั้งหมดและมีการปรับผสมผสานกับอิทธิพลของสื่อใหม่อย่างเช่นภาพยนตร์ออกมาได้อย่างดี ดังนั้นกล่าวได้ว่าภาพยนตร์เพลงงิ้วและงิ้วนั้นทำหน้าที่คล้ายกันคือ เป็นสื่อที่ทรงคุณค่าในตัวเองด้วยการมุ่งเน้นนำเสนอ 3 ประการ1.สื่อให้ความบันเทิง 2.สื่อให้ความรู้ 3.สื่อสอนคุณธรรม นอกจากผู้ชมจะ รู้รส รู้เรื่อง แล้วยังต้องรู้สำนึก (วิโรจน์ ตั้งวาณิชย์, สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2553) ดังจะสังเกตได้จากเนื้อเรื่องของภาพยนตร์ทุกเรื่องนั้นมุ่งเสนอจริยธรรมและคุณธรรมความดีที่มีอิทธิพลจากคำสอนของขงจื๊อและความเชื่อที่มีต่อเต๋าและพุทธศาสนาเป็นพื้นฐานสอดแทรกอยู่ในบทประพันธ์ทุกเรื่องเหมือนเช่นวรรณกรรมของงิ้ว นอกจากนี้ทำหน้าที่เป็นสื่อที่ถ่ายทอดความเป็นไปของสภาพทางสังคมความเชื่อลักษณะการดำเนินชีวิตของผู้คนไว้ได้อย่างชัดเจนอาจกล่าวได้ว่าเปรียบเสมือนเป็นมหาวิทยาลัยของผู้ที่ไม่รู้หนังสือที่สามารถเข้าถึงทุกชนชั้นของสังคมให้เรียนรู้ถึงประวัติศาสตร์ สังคม ประเพณี ต่างๆ ดังนั้นภาพยนตร์เพลงงิ้วที่ได้รับอิทธิพลจากงิ้วมานั้นจึงทำหน้าที่เป็นสื่อสะท้อนความเป็นตัวตนและอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของจีนดังกล่าวเอาไว้เป็นอย่างดี

ข้อเสนอแนะ

1.งานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาถึงสภาพสังคม และวัฒนธรรมความเชื่อในสังคมอดีตที่ถ่ายทอดผ่านรูปแบบแนวของภาพยนตร์เพลงงิ้วหวังเหมยเตี้ยว (Huangmei Opera Genre) เท่านั้น สำหรับผู้ที่สนใจอาจนำประเด็นนี้ไปศึกษาเปรียบเทียบกับสังคมและวัฒนธรรมจีนได้ในภาพยนตร์จีนรูปแบบ (Genre) อื่นๆหรือเปรียบเทียบในแง่ก่อนและหลังเปลี่ยนแปลงการปกครอง

2. ผู้วิจัยพบว่าในภาพยนตร์เพลงงิ้วนั้นแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างสิทธิเพศชายและเพศหญิงภายใต้สังคมอดีตของจีนไว้อย่างชัดเจน ดังนั้นผู้สนใจสามารถนำไปศึกษาต่อในเชิงเปรียบเทียบสิทธิสตรีในสังคมจีนก่อนและหลังเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม

3. ผู้วิจัยพบว่าภาพยนตร์เพลงงิ้วนั้นเป็นการหยิบยกดัดแปลงเรื่องราวจากวรรณกรรม นิทาน ที่ถูกแสดงในรูปแบบงิ้วมาสู่ภาพยนตร์ ดังนั้นผู้สนใจอาจสามารถนำไปศึกษาได้ต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กนกพรรณ วิบูลย์ศริน. การเปรียบเทียบภาพตัวแทนของผู้หญิงสมัยใหม่และหลังสมัยใหม่ในภาพยนตร์ไทยและภาพยนตร์อเมริกัน. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาสื่อสารมวลชน ภาควิชาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

กฤษดา เกิดดี. การเมืองบนแผ่นฟิลม์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เคล็ดไทย, 2536.

โคม มูสิกะคามะ. วัฒนธรรม: บทบาทใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร: กรมศิลปากร, 2545. อ้างถึงใน ธนิต ธนะกุลมาส. การวิเคราะห์ภาพยนตร์ของจางอี้โหมวในเชิงบริบททางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และแนวคิดแบบอุดมคติเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.

โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. วรรณคดีกับสังคม ใน ชัตสุณี สินธุสิงห์, วรรณคดีทัศนา, หน้า 13. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

จุฑาพรรธ์(จามจุรี) ผดุงชีวิต. วัฒนธรรม การสื่อสารและอัตลักษณ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

เจือ สตะเวทิน. เข้าใจจีน. กรุงเทพมหานคร: สุทธิสารการพิมพ์, 2538.

จำนง ทองประเสริฐ. ปรัชญาประยุกต์ชุดจีน. กรุงเทพมหานคร: แพร่พิทยา, 2515.

จิตรา ก่อนันทเกียรติ. พระพุทธ พระโพธิสัตว์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ของจีน. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จิตรา, 2542.

ฉู่ไช้และวินเบอร์กไช้. ปรัชญาจีน. แปลโดย นิลวรรณ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดี่ยนสโตร์, 2523. อ้างถึงใน อาภากร โรจน์วรรณสินธุ์. การศึกษาเปรียบเทียบความคิดทางการเมืองของขงจื๊อกับเหมาเจ๋อตง. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.

ฉลองรัตน์ ทิพย์พิมาน. วิเคราะห์โครงสร้างการเล่าเรื่องในภาพยนตร์อเมริกันที่มีตัวเอกเป็นสตรี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

เดชชาติ วงศ์โกมลเชศฐ์. ประวัติปรัชญาจีน. พระนคร: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย, 2505.

เดอะอิพอคไทมส์, บรรณาธิการ. เก้าบทวิจารณ์พรรคคอมมิวนิสต์. กรุงเทพมหานคร: Broad Press, 2550.

ถิรนันท์ อนวัชศิรวงศ์ และคณะ. นิเทศศาสตร์กับเรื่องเล่าและการเล่าเรื่อง วิเคราะห์การศึกษาจินตคดี-จินตทัศน์ในสื่อร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร: โครงการสื่อสันติภาพ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

ธนิต ธนะกุลมาส. การวิเคราะห์ภาพยนตร์ของจางอี้โหมวในเชิงบริบททางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และแนวคิดแบบอุดมคติเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.

ธัญญา สังขพันธานนท์. วรรณกรรมวิจารณ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์นาคร, 2539.

นิตยา (พลพิพัฒนพงศ์) ชวี. วัฒนธรรมจีน. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาสน์, 2542.

นิภาภัทร อภิภัทรพาณิชย์. ตะวันออกในตะวันตก ภาพลักษณ์ความเป็นจีนในนวนิยายของนักเขียนสตรีอเมริกันเชื้อสายจีน. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ ภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544.

นพพร ประชากุล. คำนำเสนอสัญญศาสตร์โครงสร้างกับการวิจารณ์ภาพยนตร์. ใน ประชา สุวีรนนท์, แล่เนื้อเถือหนัง เล่มสอง: บทวิจารณ์ภาพยนตร์แนวสัญญศาสตร์โครงสร้าง, หน้า 13. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มติชน, 2542.

นิยพรรณ วรรณศิริ. มานุษยวิทยาสังคมและวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2540.

ปรีดา อัครจันทโชติ. งิ้วจีนสัญชาติไทย สุนทรียรูปข้ามแผ่นดิน ใน สุนทรียนิเทศศาสตร์: การศึกษาสื่อสารการแสดงและสื่อจินตคดี, หน้า 127-187. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาวาทวิทยาและสื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2546.

ปานทิพย์ ประเสริฐสุข. ปรัชญาจีน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2523. อ้างถึงใน อาภากร โรจน์วรรณสินธุ์. การศึกษาเปรียบเทียบความคิดทางการเมืองของขงจื๊อกับเหมาเจ๋อตง. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.

พรพรรณ จันทโรนานนท์. วิถีจีน กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ประพันธ์สาสน์, 2537.

พรรณี ฉัตรพลรักษ์. อารยธรรมจีน แนวความคิดดั้งเดิมของจีน. ใน ศรีสุรางค์ พูลทรัพย์, อารยธรรมตะวันออก, หน้า 207-214. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.

ฟื้น ดอกบัว. ปวงปรัชญาจีน. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, 2532.

ฟรีน่า บรูมฟิลด์. ความเชื่อชาวจีน. แปลโดย หยกแดง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ พิมพ์วาด, 2532.

รักศานต์ วิวัฒน์สินอุดม. นักสร้าง สร้างหนัง หนังสั้น. กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.

ลิป อีฟหลิน. พลิกตำนานความเชื่อและไสยศาสตร์จีน. แปลโดย บรรยง บุญฤทธิ์. กรุงเทพมหานคร: พี.วาทิน พับลิเคชั่น, 2532.

ละเอียด ศิลาน้อย. ว่าด้วยผู้หญิง(สตรี). ใน สร้างชีวิตและสังคมตามหลักคำสอนของขงจื๊อ, หน้า 9-11. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พริ้นติ้งเฮ้าส์, ปีพิมพ์ไม่ระบุ.

ลู เซียน ดับเบิล ยู พาย. จีนสามยุค. แปลโดย คณิน บุญสุวรรณ. พระนคร: กรุงสยามการพิมพ์, 2519. อ้างถึงใน ศรีสุข ทวิชาประสิทธิ์. อารยธรรมจีน ลักษณะสังคมยุคเก่า. ใน ศรีสุรางค์ พูลทรัพย์, อารยธรรมตะวันออก, หน้า218. กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.

วิทยาลัยภาษาจีนปักกิ่ง, มหาวิทยาลัยครูหนานจิง และมหาวิทยาลัยครูอันฮุย. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเทศจีน. กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ, 2550.

วิโรจน์ ตั้งวาณิชย์. ผู้เชี่ยวชาญทางด้านวัฒนธรรมจีน. สัมภาษณ์, 2 มีนาคม 2553

ศรัทธา พูลสวัสดิ์. จีน จากมุมมองตะวันตกในนวนิยายของเพิร์ล เอส.บัก. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ ภาควิชาวรรณคดีเปรียบเทียบ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

ศรีสุข ทวิชาประสิทธิ์. อารยธรรมจีน ลักษณะสังคมยุคเก่า. ใน ศรีสุรางค์ พูลทรัพย์, อารยธรรมตะวันออก, 218. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2542.

เสถียร โพธินันท์. เมธีตะวันออก. พระนคร: ก.ศ.ม, 2506. อ้างถึงใน ฟื้น ดอกบัว. ปวงปรัชญาจีน. กรุงเทพมหานคร : ศยาม, 2549.

สุรชัย ศิริไกร. การพัฒนาการเมืองเปรียบเทียบระหว่างจีนกับไทย. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า, 2548.

สุวิมล วงศ์รัก. อัตลักษณ์และการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ร่วมสร้างไทย-เอเชีย. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาคสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

อดุลย์ รัตนมั่นเกษม. เรื่องเพศในวัฒนธรรมจีน4,000ปี. พิมพ์ครั้งที่1. กรุงเทพมหานคร: สุขภาพใจ, 2548.

อภิโชค แซ่โค้ว. งิ้ว. กรุงเทพมหานคร : เอส.ที.พี. เวิลด์ มีเดีย, 2541.

อาภากร โรจน์วรรณสินธุ์. การศึกษาเปรียบเทียบความคิดทางการเมืองของขงจื๊อกับเหมาเจ๋อตง. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.

ภาษาอังกฤษ

Adrian T. The Media Studies. London: Routledge, 1991. อ้างถึงใน ธนิต ธนะกุลมาส. การวิเคราะห์ภาพยนตร์ของจางอี้โหมวในเชิงบริบททางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และแนวคิดแบบอุดมคติเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.

Bobker, L.R. Elements of Film. New York: Harcourt Brace Jovanovid, 1979.

Boggs, J.M. The Art of Watching Film. California: The Benjamin/Cumming Publishing, 1978.

Croll, E.J. Feminism and socialism in China. London : Routledge & K. Paul, 1978

Ellis, J. Visible Fictions-Cinema: Television:Video. London: Routledge & Kegan Paul, 1982.

Elwood, A.E. Dictionary of Sociology. New York: Philosophical Libraly, 1994. อ้างถึงใน ธนิต ธนะกุลมาส. การวิเคราะห์ภาพยนตร์ของจางอี้โหมวในเชิงบริบททางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และแนวคิดแบบอุดมคติเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.

Field, F. The Screenwriter's problem solver. New York: Dell, 1998.

Finegean, J. The Archeology of World Religions. New Jersey: Princeton University Press, 1965 อ้างถึงใน อาภากร โรจน์วรรณสินธุ์. การศึกษาเปรียบเทียบความคิดทางการเมืองของขงจื๊อกับเหมาเจ๋อตง. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.

Giannetti, L. Understanding Movies. 11th ed. New Jersey: Prentice-Hall, 2008.

Hsu, L.H. The Political Philosophy of Confucianism. London: Curzon Press, 1975. อ้างถึงใน อาภากร โรจน์วรรณสินธุ์. การศึกษาเปรียบเทียบความคิดทางการเมืองของขงจื๊อกับเหมาเจ๋อตง. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาปรัชญา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2526.

Lieh Nu Chuan. The Biographies of Chinese Women. in Albert O.Hara(ed.), The Position of Woman in Early China, pp.265. Taipei: Mei Ya, 1978.

Ling, A. Between World: Women Writers of Chinese Ancestry. New York : Pergamon Press, 1990.

Lip, E. Out of China: Culture and tradition. Singapore: Wesley, 1993.

Liu, J.T.C. and Tu, W.M. Traditional China. London: Eaglewood Cliffs, 1970.

Lucaites, J.L. and Condit C.M. Reconstructing Narrative Theory. in A Functional Perspective Journal of Communication 35 (Autumn 1985):96-103. อ้างถึงใน ธนิต ธนะกุลมาส. การวิเคราะห์ภาพยนตร์ของจางอี้โหมวในเชิงบริบททางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และแนวคิดแบบอุดมคติเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.

Marsella, A.J. The measurement of emotional readers to work: Methodological and research issue. : Work and Stress., 1994. อ้างถึงใน จุฑาพรรธ์ ผดุงชีวิต. วัฒนธรรม การสื่อสารและอัตลักษณ์. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2550.

Mydral, J. Report from a Chinese village. London: unknown , 1963. cited in Croll E. Feminism and Socialism in China , London : Routledge & K. Paul, 1978.

Roberts G. and Wallis H. Introduction Film. New York: Oxford University Press, 2001. อ้างถึงใน ธนิต ธนะกุลมาส. การวิเคราะห์ภาพยนตร์ของจางอี้โหมวในเชิงบริบททางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และแนวคิดแบบอุดมคติเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.

Tan, P. Women in Society: China. Kuala Lumpur: Kim Hub Lee, 1993.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นาย สมิทธิ์ จิรดิลก เกิดเมื่อวันพุธที่ 7 ธันวาคม พ.ศ. 2526 สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต จาก คณะ นิเทศศาสตร์ ภาควิชาการโฆษณา มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ เมื่อปีการศึกษา 2548 หลังจบการศึกษาได้เข้าทำงานในบริษัท สปา แอดเวอร์ไทซิ่ง หลังจากนั้นได้เข้าศึกษาต่อระดับปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการภาพยนตร์ ภาควิชาการภาพยนตร์และภาพนิ่ง คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2550 ปัจจุบันเป็นอาจารย์พิเศษในภาควิชา สื่อสารการแสดง คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย